

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (CBCS) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – I)
आधुनिक गद्य साहित्य

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **14**

1) 'लोककण्ठ' उपन्यास की कहानी _____ गाँव के एक प्रतिष्ठित किसान परिवार की है।

- 1) रामपुर   2) उदयपुर   3) काशी   4) देवगड

2) धरमू जो _____ नेता है।

- 1) राष्ट्रवादी   2) समाजवादी   3) गांधीवादी   4) मार्क्सवादी

3) विवेकीराय का जन्म सन् _____ में हुआ।

- 1) 1920   2) 1926   3) 1924   4) 1921

4) अत्याचारी ग्राम प्रधान के रूप में _____ को गाँव और घर से लड़ना पड़ता है।

- 1) गिरीश बाबू   2) त्रिभुवन   3) धरमू   4) तिवारी

5) 'लोककण्ठ' उपन्यास की मूल समस्या _____ है।

- 1) बनगंगी की वापसी   2) धर्मशाला की वापसी
3) चकबंदी   4) पुस्तकालय की वापसी

6) गिरीश और _____ का प्रेमप्रसंग उपन्यास में चित्रित है।

- 1) कविता   2) मीना   3) मालती   4) रेखा

7) 'बनगंगी मुक्ति मोर्चा' के अध्यक्ष _____ थे।

- 1) हरनारायण राय   2) देविंदर राय   3) नारायण लाल   4) चौधरी

P.T.O.

- 8) प्रमोद _____ कहानी का पात्र है ।
 1) वापसी 2) दोपहर का भोजन
 3) कफन 4) गैंग्रीन
- 9) 'कफन' कहानी में प्रेमचन्द का जाना पहचाना _____ है ।
 1) यथार्थवाद 2) रहस्यवाद 3) हलवाद 4) छायावाद
- 10) अज्ञेय की 'गैंग्रीन' _____ धरातल पर लिखी मार्मिक कहानी है ।
 1) आर्थिक 2) धार्मिक 3) सामाजिक 4) मनोवैज्ञानिक
- 11) 'उसने कहा था' गुलेरीजी की _____ शैली की मौलिकता का प्रतीक है ।
 1) कथा-निर्माण 2) नाटक-निर्माण
 3) व्यंग्य-निर्माण 4) काव्य-निर्माण
- 12) दिल्ली में _____ की मौत हुई थी ।
 1) सरदारजी 2) सेठ दीवानचन्द 3) अतुल 4) वासवानी
- 13) 'लाल पान की बेगम' रेणु की _____ कहानी है ।
 1) आश्चर्यकारक 2) संवेदनपूर्ण 3) तिलस्मी 4) ऐतिहासिक
- 14) 'वापसी' में एक रिटायर्ड आदमी _____ के मानसिकता का चित्रण किया है ।
 1) गजाधर बाबू 2) बिरजू 3) राधेश 4) कमलेश
2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए ।
- 1) विवेकी राय के किसी पाँच उपन्यासों के नाम लिखिए ।
  - 2) धरमू के चरित्र की चार विशेषताओं पर प्रकाश डालिए ।
  - 3) रामपुर गाँव के पुस्तकालय की दशा कैसे हुई थी ।
  - 4) त्रिभुवन को किस-किससे लड़ना पड़ा ?
  - 5) 'आकाश-दीप' कहानी में चित्रित नारी के प्रतिशोध की भावना को स्पष्ट कीजिए ।
  - 6) 'कफन' में चित्रित मानवीय संवेदना को स्पष्ट कीजिए ।
  - 7) 'गदल' शीर्षक की सार्थकता को स्पष्ट कीजिए ।
  - 8) 'पहाड़' कहानी का मूल स्वर क्या है ?

3. अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : 8
- 1) “अभी आये नहीं, दफ्तर में है। थोड़ी देर में आ जायेंगे। कोई डेढ़-दो बजे आया करते हैं”।
  - 2) “क्यों नहीं बेटा ! क्यों नहीं !” बुआ बोली और उन्होंने मेवा के हाथ से पान लेकर अपने मुँह में दबा लिये !”
  - 3) “तुम्हें किस बात की कमी है अमर की माँ – घर में बहू है, लड़के-बच्चे है, सिर्फ रूपये से ही आदमी अमीर नहीं होता”।
- आ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए : 6
- 1) सौदागर तिवारी का चरित्र।
  - 2) ‘सेब’ की भाषाशैली।
  - 3) ‘वापसी’ शीर्षक की सार्थकता।
4. ‘गदल’ नारी हृदय को टटोलनेवाली कहानी है – स्पष्ट कीजिए। 14
- अथवा**
- ‘पत्नी’ कहानी की समीक्षा कीजिए।
5. गिरीश के चारित्रिक विशेषताओं पर प्रकाश डालिए। 14
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (New – CBCS) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – I)
British Literature

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing correct alternatives from those given below :

14

- 1) In the first sonnet 'beauty's rose' is a
a) Irony   b) Metaphor   c) Simile   d) None of the above
- 2) In the sonnet 'from fairest creature...' the fairy youth is
a) a beloved   b) a lover   c) a friend   d) an enemy
- 3) In the sonnet 'Shall I compare thee...' the term untrimmed means
a) Spoiled   b) Naughty   c) Rogue   d) Mad
- 4) In the phrase 'darling buds of may _____' metaphor is deftly humanized by Shakespeare.
a) Lily   b) Jasmine   c) Daffodile   d) Rose
- 5) In the sonnet 'when to the sessions' the poet expresses his love for
a) Beloved   b) Daughter   c) Friend   d) Son
- 6) In the sonnet No. 30 the term 'Dateless' means
a) Endless   b) Memories of past
c) Memories of beloved   d) None of the above
- 7) In the sonnet 'why didst thou promise' the poet has drenched with
a) The shower of love of his beloved
b) The shower of kisses of his beloved
c) The shower of flowers
d) The rain

- 8) In the sonnet No. 34 the love of the friend is obscured by _____ coming in between them.
- a) Somebody
b) Some unknown friend
c) Some rival
d) An obstacle
- 9) According to Shakespeare, in sonnet No. 116, time and absence have no effect on
- a) True love
b) True friend
c) True wife
d) False ideas
- 10) According to the poet love memories are constant and unchanging like
- a) The bright star
b) The star
c) The pole star
d) The meteor
- 11) In the sonnet No. 130 the poet praises each item of his beloved
- a) Positively
b) Truly
c) Negatively
d) Heartly
- 12) According to the poet, in sonnet No. 130, the beloved is not a goddess walking on the earth but an
- a) Ordinary woman
b) Aged woman
c) Exceptional woman
d) An exceptional woman
- 13) In the sonnet No. 138 the beloved is pretending to be _____ person.
- a) A young
b) An old
c) A fashionable
d) A gentleman
- 14) In the sonnet 'When my love swears' the term 'untutored' means
- a) Uneducated
b) Unbalanced
c) Unexperienced
d) None of the above

2. Write answers to the following questions in brief (**any seven**) :

14

- 1) In the essay 'English pride and liberty', what is Altangi's view on English politeness ?
- 2) What was the wilde idea developed by Rousseau in the essay 'The Benifit of Luxury' ?
- 3) What is the opinion of the writer about the youth who has spent his life among books ?

- 4) What are the reasons that China degenerated from its ancient greatness ?
  - 5) What is the idea of luxury discussed in the essay 'The Benefits of Luxury' ?
  - 6) Who was Lien Chi Altangi ?
  - 7) What is the name of the friend of Altangi to whom he wrote letters from London ?
  - 8) What was the discussion between a debtor, a porter and the soldier in the essay 'English Pride Liberty An Instance' ?
3. A) Answer **any two** of the following questions in brief : **8**
- 1) Write a note on 'The Tragic Hero' in Shakespearean Tragedy.
  - 2) What is the theme of Shakespearean Tragedy ?
  - 3) Write a note on the contribution of 'Thomas Wyatt' to the English poetry.
- B) Answer **any two** of the following questions in brief : **6**
- 1) Write a brief about spenser as a father of Elizabethan sonnets.
  - 2) Write a note on Agatha Christie's contribution to the detective fiction.
  - 3) Write a note on 'The Golden Age' of detective fiction.
4. A) The 'Shoemaker's Holiday' is a true picture of London society. Discuss. **14**
- OR
- B) Write a note on the realism of the play, 'The Shoemakers Holiday'.
5. Comment on Agatha Christie's novel 'And Then There Were None' is a novel of crime. **14**
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
KANNADA (Paper – I) (New)
Modern Poetry, Prose and Drama

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

- 1) 'ಹೇಳತೇನಕೇಳ' ಇದೊಂದು _____
  - 1) ಕಾವ್ಯ
  - 2) ಕಾದಂಬರಿ
  - 3) ಕತೆ
  - 4) ನಾಟಕ
- 2) ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರಿಗೆ ದೊರೆತ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ _____
  - 1) ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
  - 2) ಪಂಪ
  - 3) ಜ್ಞಾನಪೀಠ
  - 4) ದೊರೆತಿಲ್ಲ
- 3) ಯಾರ ಹಾಡು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಗಿದೆ _____
  - 1) ಕಂಬಾರ ಹಾಡು
  - 2) ಭೀಮೂಕವಿ ಹಾಡು
  - 3) ಶಾಮೂಕವಿ ಹಾಡು
  - 4) ನೇಮೂಕವಿ ಹಾಡು
- 4) ಬೇಲಿ ಹಾರಿ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿ _____
  - 1) ಕೋಣ
  - 2) ಕರು
  - 3) ಹೋರಿ
  - 4) ಎತ್ತು
- 5) ಗಂಗಮ್ಮನ _____ ಪ್ರಕರಣ.
  - 1) ಬೋರ್
  - 2) ಹಾಲ್
  - 3) ಮೊಸರ್
  - 4) ಗಂಡನ
- 6) ಬಿ. ಬಿ. ಪೂಜಾರಿ ಮೂಲತಃ _____
  - 1) ಸೊಲ್ಲಾಪುರದವರು
  - 2) ಬಸವಕಲ್ಯಾಣದವರು
  - 3) ಹುಮನಾಬಾದಿನವರು
  - 4) ಅಕ್ಕಲಕೋಟದವರು
- 7) ಬೇಂದ್ರೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ _____ ಇದ್ದಂತೆ.
  - 1) ಹೋಟೆಲ್
  - 2) ಭಾವಗೀತೆ
  - 3) ಕತೆ
  - 4) ಕಾದಂಬರಿ

- 5) 'ಶ್ರಾವಣದ ಒಂದು ದಿನ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿತ್ತು ?
- 6) ಹುಡುಗಿಯರು ಎಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕಣ್ಣು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ ?
- 7) ದೇವತೆಗಳು ಹಾವಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ?
- 8) ನಿಮ್ಮ ಈ ಪಠ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಪಠ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

- 1) ಕಾಪಿಯ ಕಲೆ
- 2) ಪತ್ತಾರ ಮಾಸ್ತರ
- 3) ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

14

- 1) 'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ' ಕವಿತೆ ಒಳಗೊಂಡ ಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಗಂಗಮ್ಮನ ಬೋರಿನ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

14

ಖಿರೇ ಖಿರೇ ಸಂಗ್ಯಾ-ಬಾಲ್ಯಾ ನಾಟಕದ ಗಂಗಮ್ಮಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

Seat
No.

M.A. – I (Semester – I) (CBCS) (New) (Comp.) Examination, 2015
HISTORY (Paper – I)
Historiography

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 14
- 1) Who believed that task of the historian is 'simply to show how it really was' ?
A) E.H. Carr
B) Leopold Ranke
C) Thomas Carlyle
D) Arnold Toynbee
  - 2) _____ says that 'History is actually a bridge connecting the past with the present and pointing the road to the future.'
A) Nevins
B) Lord Acton
C) Karl Marx
D) Renier
  - 3) 'What is History' was written by _____
A) Toynbee
B) Karl Marx
C) Renier
D) E.H. Carr
  - 4) History is the chain of events says _____
A) E.H. Carr
B) Karl Marx
C) Herder
D) Lecky
  - 5) _____ says, history is reenactment of past experience.
A) CollingWood
B) Block
C) Acton
D) Renier
  - 6) _____ says history is a living thought of the past.
A) Croce
B) Rowse
C) CollingWood
D) Robert Seely
  - 7) _____ wrote a book "A Preface to History".
A) Gardiner
B) John Green
C) Freeman
D) Gustavson
  - 8) _____ was the author of 'The Practice of History'.
A) Alton
B) Maitland
C) Gardiner
D) Vicko
  - 9) Hegel's interpretation of history is known as _____
A) Positivistic
B) Idealism
C) Historical method
D) Methodology
  - 10) The theory of conflict is related to _____
A) Idealism
B) Political history
C) Causation theory
D) Marks

- 11) Karl Marx is born in _____
A) 1868   B) 1858   C) 1848   D) 1818
- 12) Voltaire was the philosopher of
A) Italy   B) Germany   C) Rome   D) France
- 13) _____ says, "Chronology is the eye of History".
A) Nilkantshastri   B) August Comte
C) Irfan Habib   D) Sarkar
- 14) _____ wrote a book "Philosophy of History".
A) Hegel   B) Mujumdar
C) Mably   D) Sadashiv Atwale

2. Write short answer on **any seven** of the following : **14**

- 1) Meaning of History.
- 2) Herodotus.
- 3) Karl Marx.
- 4) Military History.
- 5) Oral History.
- 6) Chronology.
- 7) Causation in History.
- 8) Objectivity in History.
- 9) What are the sub types of primary resources of History ?
- 10) What is Mahajar ?

3. Write short notes **any two** : **14**

- 1) Nature of History.
- 2) Kinds of History.
- 3) Interpretation of History.
- 4) Hegel.

4. Explain the auxiliary sciences of History. **14**

OR

State the causation in History.

5. Review the various methods of History research. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) 'जसे घडले तसेच्या तसे दर्शवणे' हे इतिहासकाराचे कार्य असल्याचे कोणाचे मत आहे _____
अ) इ. एच. कार   ब) लिओपोल्ड रँके   क) थॉमस कार्लइल   ड) अर्नाल्ड टॉयन्बी
- २) इतिहास म्हणजे भूतकाळाला वर्तमान काळाशी जोडणारा पुल आहे व तो भविष्य काळाच्या मार्गदर्शक आहे, असे कोण म्हणतो _____
अ) नेव्हिन्स   ब) लॉर्ड अँक्टन   क) कार्ल मार्क्स   ड) रेनिअर
- ३) 'इतिहास म्हणजे काय ?' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) टॉयन्बी   ब) कार्ल मार्क्स   क) रेनिअर   ड) इ. एच. कार
- ४) इतिहास म्हणजे घटनांची साखळी होय असे _____ म्हणतात.
अ) इ. एच. कार   ब) कार्ल मार्क्स   क) हर्डर   ड) लेकी
- ५) _____ म्हणतात की, इतिहास हा पूर्वी घडलेल्या घटना पुन्हा नव्याने सांगत असतो.
अ) कॉलिंग वूड   ब) ब्लॉक
क) अँक्टन   ड) रेनिअर
- ६) _____ म्हणतात की, इतिहास म्हणजे गतकाळाचा सजीव विचार आहे.
अ) क्रोसे   ब) राऊस   क) कॉलिंग वूड   ड) रॉबर्ट सिली
- ७) 'ए प्रीफेस टू हिस्ट्री' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) गार्डीनिअर   ब) जॉन ग्रीन   क) फ्रिमेन   ड) गुस्टाव्हसन
- ८) _____ हे 'दि प्रॅक्टीस ऑफ हिस्ट्री' या ग्रंथाचे लेखक आहेत.
अ) एल्टन   ब) मेटलैण्ड   क) गार्डिनर   ड) व्हिको
- ९) हेगेलचा इतिहासाचा अन्वयार्थ _____ या नावाने ओळखला जातो.
अ) प्रत्यक्षार्थवादी   ब) चिद्वाद
क) ऐतिहासिक पद्धती   ड) पद्धतीशास्त्र
- १०) संघर्षाचा सिद्धांत _____ शी संबंधित आहे.
अ) चिद्वाद   ब) राजकीय इतिहास
क) कार्यकारणभाव   ड) मार्क्स
- ११) कार्ल मार्क्सचा जन्म कोणत्या साली झाला ?
अ) १८६८   ब) १८५८   क) १८४८   ड) १८१८

- १२) व्हॉल्टीअर _____ देशाचा तत्वज्ञ होता.
 अ) इटाली   ब) जर्मनी   क) रोम   ड) फ्रान्स
- १३) _____ म्हणतात, कालगणनाशास्त्र हे इतिहासाचे डोळे आहेत.
 अ) निलकंठशास्त्री   ब) ऑगस्ट कॉम्टे   क) इरफान हबीब   ड) सरकार
- १४) _____ यांनी इतिहासाचे तत्वज्ञान (Philosophy of History) हे पुस्तक लिहिले.
 अ) हेगेल   ब) मुजुमदार
 क) माबले   ड) सदाशिव आठवले

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) इतिहासाचा अर्थ.
- २) हिरोडोटस.
- ३) कार्ल मार्क्स.
- ४) लष्करी इतिहास.
- ५) मौखिक इतिहास.
- ६) कालगणना शास्त्र.
- ७) इतिहासातील कार्यकारणभाव.
- ८) इतिहासातील वस्तुनिष्ठता.
- ९) प्राथमिक साधनांचे प्रकार.
- १०) महजर म्हणजे काय ?

३. कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

१४

- १) इतिहासाचे स्वरूप.
- २) इतिहासाचे प्रकार.
- ३) इतिहासाचा अन्वयार्थ.
- ४) हेगेल.

४. इतिहासाच्या सहाय्यकारी शास्त्रांचे स्पष्टीकरण करा.

१४

किंवा

इतिहासातील कार्यकारणभाव स्पष्ट करा.

५. इतिहास संशोधन पद्धतींचा आढावा घ्यावा.

१४

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E.) (Paper – I) (New)
The Development of Sociological Thought – I

Day and Date : Monday, 16-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

14

- 1) The intellectual roots of the rise of sociological theory lie in
A) French Revolution   B) Industrial Revolution
C) Growth of Urbanization   D) The Enlightenment
- 2) Who stressed that the thought is primary and has independent existence ?
A) Lenin   B) Engels   C) Hegel   D) Marx
- 3) According to Weber's theory, the authority of the priest in the temple is an example of
A) Religious Authority   B) Traditional Authority
C) Charismatic Authority   D) Legal Authority
- 4) Which thinker has analysed the relationship between religion and capitalism in China and India ?
A) Marx   B) Weber   C) Durkheim   D) Hegel
- 5) Who is famous for his concept of social facts ?
A) Marx   B) Weber   C) Durkheim   D) Hegel
- 6) Who is the author of the book titled "Master's of Sociological Thoughts" ?
A) Coser   B) Reymond   C) Nisbet   D) Ronald
- 7) Before revolution in 1789, France was characterized by
A) Capitalism   B) Communism   C) Materialism   D) Feudalism
- 8) Who is best known for the concept of "Bureaucracy" ?
A) Martan   B) Weber   C) Coser   D) Ronald
- 9) Who said this "Individual is born of society and not society of individual" ?
A) Durkheim   B) Weber   C) Marx   D) Reymond

- 10) Who is associated with the German term “Verstehen” ?
 A) Durkheim   B) Weber   C) Marx   D) Reymond
- 11) Who outlined the rules for the objective study of social phenomena ?
 A) Durkheim   B) Weber   C) Marx   D) Reymond
- 12) Who is the author of the book titled “The Elementary Forms of Religious Life” ?
 A) Durkheim   B) Weber   C) Marx   D) Reymond
- 13) Who is the author of the book titled “The Making of Sociology” ?
 A) Parsons   B) Ronald   C) Morrison   D) Zeitlin
- 14) Who classified the society on the basis of mode of production ?
 A) Weber   B) Durkheim   C) Marx   D) Hegel

2. Write short answer (**any 7** out of 8) : **14**
- 1) Characteristics of Enlightenment.
  - 2) Laws of dialectical materialism.
  - 3) Impact of division of labour.
  - 4) Characteristics of mechanical solidarity.
  - 5) Characteristics of social action.
  - 6) What is surplus value ?
  - 7) Nature of Enlightenment.
  - 8) Characteristics of Ideal Types.
3. A) Write short answer (**any two** out of three) : **8**
- a) Impact of Enlightenment
  - b) Causes of division of labour
  - c) Types of social action.
- B) Write short answer (**any two** out of three) : **6**
- a) Mode of production
  - b) Marx’s views on the state
  - c) Social functions of religion by Durkheim.
4. a) Explain the impact of French and Industrial revolution. **14**
- OR
- b) Explain the theory of “Protestant ethics and spirit of capitalism”.
5. a) Explain the Marx’s theory of historical materialism. **14**
- OR
- b) Explain the Durkheim’s theory of “Suicide”.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१४

- १) समाजशास्त्रीय सिद्धांतांच्या उदयाची बौद्धिक पाळेमुळे कोणत्या घटकात आहेत ?
अ) फ्रेन्च राज्यक्रांती   ब) औद्योगिक क्रांती
क) नागरीकरणाची वाढ   ड) प्रबोधन युग
- २) विचार प्राथमिक असून त्याला स्वतंत्र अस्तित्व असते यावर विशेष भर कोणी दिला ?
अ) लेनिन   ब) एंगल्स   क) हेगेल   ड) मार्क्स
- ३) वेबरच्या सिद्धांतानुसार मंदीरमधील धर्मगुरूंचा अधिकार हे कोणत्या अधिकार प्रकाराचे उदाहरण आहे ?
अ) धार्मिक   ब) पारंपारिक   क) दैविगुणाधिष्ठित   ड) कायदेशीर
- ४) चीन आणि भारतातील धर्म आणि भांडवलशाहीमधील संबंधाचे विश्लेषण कोणत्या विचारवंताने केले आहे ?
अ) मार्क्स   ब) वेबर   क) डुरखाईम   ड) हेगेल
- ५) “सामाजिक तथ्य” या संकल्पनेसाठी कोण प्रसिद्ध आहे ?
अ) मार्क्स   ब) वेबर   क) डुरखाईम   ड) हेगेल
- ६) “मास्टर्स ऑफ सोशियॉलॉजिकल थॉट्स” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) कोझर   ब) रेमण्ड   क) निस्बेट   ड) रोनाल्ड
- ७) १७८९ मधील क्रांतीपूर्वी फ्रान्समध्ये कोणत्या प्रकारची सामाजिक व्यवस्था होती ?
अ) भांडवलवादी   ब) साम्यवादी   क) भौतिकवादी   ड) सरंजामवादी
- ८) “नौकरशाही” या संकल्पनेसाठी कोण प्रसिद्ध आहे ?
अ) मर्टन   ब) वेबर   क) कोझर   ड) रोनाल्ड
- ९) “समाज व्यक्तीद्वारा घडविला जात नाही तर व्यक्तीमत्व समाजाद्वारा घडविले जाते” असे कोण म्हणतो ?
अ) डुरखाईम   ब) वेबर   क) मार्क्स   ड) रेमण्ड
- १०) ‘व्हस्टेहेन (फेस्टेहन) या जर्मन संज्ञेशी कोण संबंधित आहे ?
अ) डुरखाईम   ब) वेबर   क) मार्क्स   ड) रेमण्ड
- ११) सामाजिक घटनांच्या वस्तुनिष्ठ अभ्यासाविषयीचे नियम कोणी प्रतिपादन केले ?
अ) डुरखाईम   ब) वेबर   क) मार्क्स   ड) रेमण्ड

१२) “दि इलिमेंटरी फॉर्मस ऑफ रिलिजीयस लाईफ” हे पुस्तक कोणी लिहिले ?

अ) डुरखाईम   ब) वेबर   क) मार्क्स   ड) रेमण्ड

१३) “दि मेकिंग ऑफ सोशियॉलाजी” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) पार्सन्स   ब) रोनाल्ड   क) मॉरिसन   ड) झैटलिन

१४) समाजाचे वर्गीकरण उत्पादन पद्धतीच्या आधारावर कोणी केले ?

अ) वेबर   ब) डुरखाईम   क) मार्क्स   ड) हेगेल

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (आठपैकी कोणतेही सात) :

१४

- १) प्रबोधन युगाची वैशिष्ट्ये
- २) द्वंद्वात्मक भौतिकवादाचे नियम
- ३) श्रमविभाजनाचे परिणाम
- ४) यांत्रिकी ऐक्याची वैशिष्ट्ये
- ५) सामाजिक क्रियेची वैशिष्ट्ये
- ६) अतिरिक्त मूल्य म्हणजे काय ?
- ७) प्रबोधन युगाचे स्वरूप
- ८) आदर्श प्ररूपाची वैशिष्ट्ये.

३. अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीनपैकी कोणतेही दोन) :

८

- अ) प्रबोधन युगाचे परिणाम
- ब) श्रमविभाजनाचे कारणे
- क) सामाजिक क्रियेचे प्रकार.

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीनपैकी कोणतेही दोन) :

६

- अ) उत्पादन पद्धत
- ब) राज्यविषयक मार्क्सचे विचार
- क) डुरखाईम यांच्या धर्माचे सामाजिक कार्य.

४. अ) फ्रेन्च राज्यक्रांती आणि औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) “प्रोटस्टंट नीती मूल्ये आणि भांडवलशाही” हा सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. अ) मार्क्स यांचा ऐतिहासिक भौतिकवाद सिद्धांत स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) डुरखाईम यांचा आत्महत्या सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
(New-CBCS)
PSYCHOLOGY (Group – F) (Paper – I)
Research Methodology and Statistics for Psychology**

Day and Date : Monday, 16-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks (Multiple choice).

14

- 1) _____ methods which involves direct study of field situation.
  - a) Field study
  - b) Field experiment
  - c) Ex-Post Facto
  - d) All the above

- 2) Hypothesis can be deduced from theory and from other_____
  - a) Variable
  - b) Construct
  - c) Concept
  - d) Hypothesis

- 3) Scientists operate on two level Theory-Hypothesis construct level and _____
  - a) Observation
  - b) Interview
  - c) Experiment
  - d) None of these

- 4) There are two types of research problem those which related to state of nature and those related to relationships between _____
  - a) Variable
  - b) Variance
  - c) Population
  - d) All the above

P.T.O.

- 12) _____ is an appropriate place for the specification of aims and objective of research.
- a) Result
  - b) Introduction
  - c) Appendix
  - d) None of these
- 13) _____ is portion of total population.
- a) Sample
  - b) Sample frame
  - c) Element
  - d) All the above
- 14) _____ research whose result are immediately relevant in a practical setting or situation.
- a) Applied
  - b) Action
  - c) Basic
  - d) Descriptive

2. Write short answer (**any seven**) :

14

- 1) Define scientific problem.
- 2) Define alternative hypothesis.
- 3) State characteristics of good hypothesis.
- 4) State characteristics of good research problem.
- 5) What sample error ?
- 6) What is interview ?
- 7) What is observation ?
- 8) Define research design.
- 9) Define variable.
- 10) State meaning of interpretation.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Writing style of research proposal.
- 2) Computer and research.
- 3) Reasons for controlled laboratory experiment.
- 4) Writing style of research report.

4. Write long answer (**any one**) : 14

A) Define variable and explain the types of variable.

OR

B) Explain the types of non-probability sampling.

5. Explain the types of probability sampling. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) : १४

१) क्षेत्रीय परिस्थितीमधील प्रत्यक्षपणे अभ्यास करण्याचा _____ पद्धतीमध्ये अर्तभाव असतो.

अ) क्षेत्रीय अभ्यास

ब) क्षेत्रीय प्रयोग

क) घटना-पश्चात अभ्यास

ड) वरीलपैकी सर्व

२) इतर _____ आणि सिद्धांत याद्वारे सिद्धांत कल्पना मांडली जाते.

अ) परिवर्तक

ब) सिद्धांत संकल्पना

क) संकल्पना

ड) उप-सिद्धांत

३) शास्त्रीय संशोधन दोन स्तरावर शास्त्रज्ञ करतात. सिद्धांत-उप सिद्धांत-सिद्धांत संकल्पना

आणि _____

अ) निरीक्षण

ब) मुलाखत

क) प्रयोग

ड) यापैकी नाही

४) संशोधन समस्यांचे दोन प्रकार पडतात निसर्ग स्वरूपाशी निगडित आणि _____ मधील संबंधाविषयी संशोधन समस्या असते.

अ) परिवर्तक

ब) प्रचरण

क) समष्टी

ड) वरीलपैकी सर्व

- ५) शास्त्रीय संशोधनामध्ये प्रदत्त संकलनाचे अत्यंत महत्त्वचे व प्रभावी साधन म्हणून _____ असते.
अ) मुलाखत
ब) प्रश्नावली
क) पाहणी
ड) वरीलपैकी सर्व
- ६) केरलिंगर (१९७३) यांच्या मते “सिद्धांतावर आधारित संकल्पना जिचे निरीक्षण करता येत नाही तिला _____ असे म्हणतात.
अ) अंगभूत
ब) मध्यंतर
क) मध्यस्थ
ड) यापैकी नाही
- ७) फ्रिमन (१९६५) यांच्या मते _____ पाहणीमध्ये विश्वासी संबंधित समस्ये संदर्भात तात्काळ माहिती प्राप्त करता येते.
अ) अनुसूची
ब) मत
क) तपासणी यादी
ड) वरीलपैकी सर्व
- ८) क्षेत्रीय अभ्यास _____ शी संबंधित असतो.
अ) प्रायोगिक परिस्थिती
ब) प्रयोगशालेय परिस्थिती
क) वास्तव जीवन परिस्थिती
ड) यापैकी नाही
- ९) समष्टीच्या प्रत्येक भागाकडून जी माहिती संकलित केली जाते तिला _____ असे म्हणतात.
अ) नमुना एकक
ब) नमुना
क) नमुना प्रमाद
ड) नमुना चौकट
- १०) सीडमन (१९६०) यांनी मानसशास्त्रीय संशोधनाचे मुख्य _____ प्रकारात वर्गीकरण केले आहे.
अ) दोन
ब) तीन
क) चार
ड) पाच
- ११) संशोधन हे _____ असते.
अ) यथार्थ
ब) वस्तुनिष्ठ
क) विश्वसनीय
ड) यापैकी नाही

१२) संशोधनाची ध्येय आणि उद्दिष्ट्ये उचितपणे प्रतिपादन करण्याचे विशिष्ट ठिकाण म्हणजे _____ होय.

अ) निष्कर्ष	ब) प्रास्ताविक
क) परिशिष्ट	ड) यापैकी नाही

१३) समग्र समष्टीचा आंशिक भाग म्हणजे _____ होय.

अ) नमुना	ब) नमुना चौकट
क) एकक	ड) वरीलपैकी सर्व

१४) _____ संशोधन म्हणजे त्याचे निष्कर्ष तात्काळ व्यावहारिक स्थिती/परिस्थितीचे निराकरण करण्याशी संबंधित असतात.

अ) उपयोजित	ब) कृती
क) मूलभूत	ड) वर्णनात्मक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) संशोधन समस्या व्याख्या द्या.
- २) पर्यायी उप-सिद्धांत व्याख्या द्या.
- ३) चांगल्या सिद्धांत कल्पनेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ४) चांगल्या संशोधन समस्येची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ५) नमुना प्रमाद म्हणजे काय ?
- ६) मुलाखत म्हणजे काय ?
- ७) निरीक्षण म्हणजे काय ?
- ८) संशोधन आराखडा व्याख्या द्या.
- ९) 'परिवर्तक' व्याख्या द्या.
- १०) अर्थ विवरण म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४
- १) संशोधन प्रस्तावाची लेखन शैली
  - २) संगणक आणि संशोधन
  - ३) नियंत्रित प्रयोगशाळा प्रयोगाची कारणे
  - ४) संशोधन अहवाल लेखन शैली.
४. कोणत्याही एका दीर्घ प्रश्नांचे उत्तर लिहा : १४
- अ) परिवर्त्याची व्याख्या सांगून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) गैर-संभाव्यतेवर आधारित नमुना निवडीचे प्रकार स्पष्ट करा.
५. संभाव्यतेवर आधारित नमुना निवडीचे प्रकार स्पष्ट करा. १४
-

- 5) Nature of production function is _____
- a) Purely technological   b) Continuous function
c) Differ from firm to firm   d) All the above
- 6) Indifference curve is that curve which shows the different combinations of two goods yielding the same level of _____
- a) Output   b) Satisfaction
c) Utility   d) Consumption
- 7) External Economies arises due to _____
- a) localisation   b) rationalisation
c) mechanisation   d) nationalisation
- 8) Indifference curve technique is put forth by _____
- a) Adam Smith   b) Dr. Marshall
c) Prof. Pigou   d) Hicks and Allen
- 9) According to modern cost theory the long run average cost curve is _____
- a) U shaped   b) S shaped
c) L shaped   d) T shaped
- 10) The condition for the equilibrium of the firm is that _____
- a) $MR = MC$ b) $AR = AC$
c) $TR = TC$ d) $MR = AC$
- 11) Non Price competition is the feature of _____ market.
- a) Perfect competition   b) Monopolistic Competition
c) Monopoly   d) Duopoly
- 12) The distinction between the firm and industry disappears under the conditions of _____
- a) Monopoly   b) Oligopoly
c) Imperfect competition   d) Monopsony

- 13) Oligopoly is famous for competition among _____ firms.
- a) Unlimited
  - b) Large
  - c) Very large
  - d) Few
- 14) In a cartel type of collusive oligopoly firms jointly fix a _____ policy through agreement.
- a) Price
  - b) Output
  - c) Price & Output
  - d) Financial

2. Answer the following questions (**any seven**) : **14**

- 1) What is meant by scarcity ?
- 2) What is deductive method ?
- 3) Define Normative Economics.
- 4) Give two application of indifference curve technique.
- 5) Write two internal diseconomies of scale.
- 6) What is the difference between average cost and marginal cost ?
- 7) How monopoly control is possible ?
- 8) What is excess capacity under monopolistic competition ?
- 9) Give meaning of bilateral monopoly.
- 10) What is collusive oligopoly ?

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Eulers Theorem.
- 2) Formation of Economic models.
- 3) Long run equilibrium of firm under perfect competition.
- 4) Selling cost.

4. A) What is Iso-Quant ? Write features of Iso-Quants. **14**

OR

B) Explain equilibrium of the firm and the group with product differentiation.

5. Explain traditional and modern theories of cost. **14**

१२) _____ च्या बाजार स्थितीमध्ये संस्था व उद्योग यातील फरक नसतो.

अ) मक्तेदारी	ब) अल्पाधिकार
क) अपूर्ण स्पर्धा	ड) क्रेताधिकार

१३) अल्पाधिकार _____ संस्थातील स्पर्धेमुळे ओळखली जाते.

अ) अमर्यादित	ब) मोठ्या
क) खूप मोठ्या	ड) काही

१४) संगनमताच्या अल्पाधिकार संस्थाच्या प्रकारात संस्था समूहाने _____ धोरणाबद्दल करार करतात.

अ) किंमत	ब) उत्पादन
क) किंमत व उत्पादन	ड) आर्थिक

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही ७) :

१४

- १) साधनांची दुर्मिळता म्हणजे काय ?
- २) निगमन पद्धती म्हणजे काय ?
- ३) आदर्शवादी अर्थशास्त्राची व्याख्या द्या.
- ४) समवृत्ती वक्राच्या तंत्राचे दोन व्यावहारिक उपयोग लिहा.
- ५) प्रमाणातील दोन अंतर्गत बचती लिहा.
- ६) सरासरी व सीमान्त खर्चातील फरक लिहा.
- ७) मक्तेदारी नियंत्रण कसे शक्य होते ?
- ८) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेतील अतिरिक्त क्षमता म्हणजे काय ?
- ९) द्विपक्षीय मक्तेदारीचा अर्थ लिहा.
- १०) संगनमतातील अल्पाधिकार म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही २) : १४
- १) यूलरचे प्रमेय.
  - २) आर्थिक प्रारूपाची निर्मिती.
  - ३) पूर्ण स्पर्धेत संस्थेचा दीर्घकाळातील समतोल.
  - ४) विक्री खर्च.
४. अ) समउत्पादन वक्र म्हणजे काय ? समउत्पादन वक्राची वैशिष्ट्ये लिहा. १४
- किंवा**
- ब) वस्तूभेद असताना संस्था व समूह यांचा समतोल स्पष्ट करा.
५. उत्पादन खर्चचे पारंपारिक व आधुनिक सिद्धान्त लिहा. १४
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D) (Paper – I) (New – CBCS)
Political Theory

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option and rewrite the sentences : **14**

- 1) _____ is not related with liberalism.
  - a) J.S. Mill
  - b) Bentham
  - c) T.H. Green
  - d) Karl Marx
- 2) Neo Marxism is the study of
  - a) Ideology of Karl Marx
  - b) Ideology of Engels
  - c) Ideology Lenin
  - d) All the above
- 3) The 'base' of Marxian ideology is
  - a) Social
  - b) Economical
  - c) Political
  - d) Religious
- 4) _____ is the 'base' of Liberalism.
  - a) Communalism
  - b) Secularism
  - c) Idealism
  - d) Individual freedom
- 5) The term Leninism was coined by
  - a) Trotsky
  - b) Stalin
  - c) Marx
  - d) Mao
- 6) _____ declared that political theory is dead.
  - a) Harold Lasswell
  - b) David Easton
  - c) Lasslett
  - d) W. Runciman

- 7) _____ is not a Marxist concept.
- a) Dialectic and historical materialism
  - b) Concept of surplus value
  - c) Concept of alienation
  - d) The real is rational
- 8) _____ is the father of scientific socialism.
- a) Trotsky
  - b) Stalin
  - c) Marx
  - d) Mao
- 9) _____ is the pioneer of behavioral approach.
- a) Robert Dhal
  - b) Stalin
  - c) Marx
  - d) Mao
- 10) _____ is not a Neo Marxist thinker.
- a) Robert Dhal
  - b) Herbert Marcuse
  - c) Max Weber
  - d) Antonio Gramsci
- 11) _____ is related with liberalism.
- a) J.S. Mill
  - b) Stalin
  - c) Trotsky
  - d) Karl Marx
- 12) _____ is not responsible factor for the decline of political theory.
- a) Positivism
  - b) Historicism
  - c) Moral relativism
  - d) Ideological pluralism
- 13) The word 'Theory' is derived from the Greek word 'Theoria' means
- a) A well organized political system
  - b) A well-focused mental look
  - c) A well articulated economic structure
  - d) A system of physical arrangement
- 14) _____ was main promoter of Philosophy of Positivism.
- a) Barlin
  - b) Nozick
  - c) Sameer Amin
  - d) August Comte

2. Write answer in brief (**any seven**) : **14**

- 1) What is the meaning of classical political theory ?
- 2) What is the meaning of classless society ?
- 3) What is the meaning of overloaded state ?
- 4) What is the meaning of charismatic leadership ?
- 5) What is the meaning of liberalism ?
- 6) What are the types of authority ?
- 7) What is the meaning of class struggle ?
- 8) What are the names of liberal thinkers ?
- 9) What are the ways to achieve legitimacy ?
- 10) What is the meaning of Dictatorship of proletariat ?

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Characteristics of Political Power.
- 2) Marx's view's on revolution.
- 3) Historical materialism.
- 4) Limitations of classical Political theory.

4. Write answer **any one** of the following : **14**

- 1) Critically examine Marxist theory of State.

OR

- 2) Define the term power. Explain the nature of power in detail.

5. Answer the following question in detail : **14**

Explain the causes for decline and Resurgence of Political theory.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा.

14

1) _____ हा विचारवंत उदारमतवादाशी संबंधित नाही.

अ) जे.एस. मिल

ब) बेंथॅम

क) टी.एच. ग्रीन

ड) कार्ल मार्क्स

2) नवमार्क्सवादामध्ये _____ चा अभ्यास होतो.

अ) कार्ल मार्क्सची विचारसरणी

ब) एंजेल्सची विचारसरणी

क) लेनीनची विचारसरणी

ड) वरीलपैकी सर्व

3) मार्क्सवादी विचारसरणीमध्ये 'पाया' _____ आहे.

अ) सामाजिक

ब) आर्थिक

क) राजकीय

ड) धार्मिक

4) उदारमतवादी विचारसरणीमध्ये 'पाया' _____ आहे.

अ) सांप्रदायवाद

ब) धर्मनिरपेक्षवाद

क) आदर्शवाद

ड) व्यक्तीगत स्वातंत्र्य

5) लेनीनवाद असा शब्दप्रयोग _____ ने केला.

अ) ट्रॉट्स्की

ब) स्टॅलीन

क) मार्क्स

ड) माओ

6) 'राजकीय सिद्धांताचा न्हास झालेला आहे' असे _____ ने घोषित केले.

अ) हेरॉल्ड लॉस्वेल

ब) डेव्हिड ईस्टन

क) लासलेट

ड) डब्लू रून्सीमन

- 7) _____ ही मार्क्सवादी संकल्पना नाही.
अ) द्वंद्वात्मक व ऐतिहासिक भौतिकवाद
ब) अतिरिक्त मूल्याची संकल्पना
क) परात्मभावाची संकल्पना
ड) जे वास्तविक आहे ते विवेकनिष्ठ आहे
- 8) शास्त्रीय समाजवादाचा जनक _____ आहे.
अ) ट्रॉट्स्की
ब) स्टॅलीन
क) मार्क्स
ड) माओ
- 9) वर्तनवादी दृष्टीकोनाचा जनक _____ आहे.
अ) रॉबर्ट डहाल
ब) स्टॅलीन
क) मार्क्स
ड) माओ
- 10) _____ हा नवमार्क्सवादी विचारवंत नाही.
अ) रॉबर्ट डहाल
ब) हर्बर्ट मार्क्यूस
क) मॅक्स वेबर
ड) अंतोनिओ ग्रामसी
- 11) _____ हा उदारमतवादाशी संबंधित आहे.
अ) जे.एस. मिल
ब) स्टॅलीन
क) ट्रॉट्स्की
ड) कार्ल मार्क्स
- 12) _____ हा घटक राजकीय सिद्धांताच्या न्हासाला कारणीभूत ठरत नाही.
अ) प्रत्याक्षार्थवाद
ब) इतिहासवाद
क) नैतिक सापेक्षतावाद
ड) वैचारिक बहुलवाद

13) 'Theory' या शब्दाची उत्पत्ती ग्रीक भाषेतील 'Theoria' या शब्दापासून झाली. Theoria म्हणजे _____ होय.

- अ) एक सुसंघटीत राजकीय व्यवस्था
- ब) सुसंघटीत मानसिक दृष्टीकोन
- क) सुप्रत्यक्षीत अर्थिक संरचना
- ड) एक वास्तविक व्यवस्था पद्धती

14) प्रत्यक्षार्थवादाचा जनक _____ आहे.

- अ) बर्लीन
- ब) नॉझीक
- क) समीर अमीन
- ड) ऑगस्ट कॉम्ते

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

14

- 1) अभिजात राजकीय सिद्धांत म्हणजे काय ?
- 2) वर्गविहीन समाज म्हणजे काय ?
- 3) अधिभाग्रस्त राज्याचा अर्थ सांगा.
- 4) वलयांकित नेतृत्व म्हणजे काय ?
- 5) उदारमतवादाचा अर्थ सांगा.
- 6) अधिसत्तेचे प्रकार सांगा.
- 7) वर्गसंघर्ष म्हणजे काय ?
- 8) उदारमतवादी विचारवंतांची नावे सांगा.
- 9) अधिमान्यता मिळविण्याचे मार्ग सांगा.
- 10) कामगार वर्गाची हुकुमशाही म्हणजे काय ?

3. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : 14
- 1) राजकीय सत्तेची वैशिष्ट्ये.
  - 2) मार्क्सचे क्रांती संबंधी विचार.
  - 3) ऐतिहासिक भौतिकवाद.
  - 4) अभिजात राजकीय सिद्धांताच्या मर्यादा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा : 14
- 1) राज्यासंदर्भातील मार्क्सवादी दृष्टीकोनाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
किंवा
  - 2) सत्ता संकल्पनेची व्याख्या सांगून तिचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.
5. सविस्तर उत्तर लिहा : 14
- राजकीय सिद्धांताचा ऱ्हास व पुनर्जीवनाची कारणे स्पष्ट करा.
-

SLR-L – 11

Seat
No.

**M.A. – I (Semester – I) (New) (CBCS) Examination, 2015
MARATHI**

मराठी भाषा संवाद व उपयोजन (Paper – II)

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. संवाद साधण्याच्या प्रक्रियेला कशाच्या व्यवस्थापनाचे शास्त्र म्हटले जाते ?

१४

अ) ग्रंथ

ब) मन

क) व्यक्ती

ड) महाविद्यालय

२. अन्न, वस्त्र, निवारा या मूलभूत गरजांच्या प्राप्तीकरता कशाची गरज आहे ?

अ) संवाद

ब) ग्रंथनिर्मिती

क) शिक्षण

ड) संगणक

३. संदेशनिर्मिती करून तो संवादक पाठवणारी व्यक्ती म्हणजे कोण ?

अ) स्वीकारक

ब) संदेशक

क) विश्लेषक

ड) प्रतिसादक

४. संदेश ज्याच्याकडे निर्दिष्ट केला आहे तो संदेश स्वीकारणारी व्यक्तीचा उल्लेख काय करतात ?

अ) स्वीकारक

ब) संप्रेषक

क) संदेशक

ड) विश्लेषक

५. वक्तृत्वाचे कौशल्य प्रकट करून कोणाला आपले विचार पटवून द्यायचे असतात ?

अ) संयोजक

ब) माध्यमे

क) श्रोते

ड) अध्यक्ष

P.T.O.

६. वक्त्याने भाषणाच्या तयारीसाठी कशाचे टिपण तयार करणे आवश्यक आहे ?
 अ) संदर्भग्रंथ
 ब) मुद्दे
 क) श्रोते
 ड) अध्यक्ष
७. कोणत्याही भाषणाचा आरंभ कशाने होतो ?
 अ) आभार
 ब) निरीक्षण
 क) प्रस्तावना
 ड) उदाहरणे
८. वृत्तपत्रातील संपादकीय विभागाचा प्रमुख कोण असतो ?
 अ) कार्यकारी संपादक
 ब) संपादक
 क) वृत्तसंपादक
 ड) सहसंपादक
९. अग्रलेख म्हणजे कुणाचे मत ?
 अ) वाचक
 ब) मुद्रक
 क) वृत्तपत्र
 ड) शासन
१०. वृत्तपत्रनिर्मिती हे काम कसे आहे ?
 अ) सांघिक
 ब) वैयक्तिक
 क) शिक्षकांचे
 ड) शासनाचे
११. वृत्तपत्रनिर्मिती प्रक्रियेतील शेवटची संरक्षक फळी असे कुणाचे वर्णन केले जाते ?
 अ) लेखक
 ब) उपसंपादक
 क) वार्ताहर
 ड) मुद्रक
१२. दोन व्यक्तीमत्वांतील संवाद म्हणजे काय ?
 अ) मुलाखत
 ब) भाषण
 क) शिक्षण
 ड) व्यवहार
१३. जाहिरातीच्या मसुद्यात सर्वात शेवटी काय असते ?
 अ) घोषवाक्य
 ब) मथळा
 क) चित्र
 ड) उपमथळा
१४. मराठीतील पहिल्या वृत्तपत्राचे नाव काय ?
 अ) दर्पण
 ब) प्रभाकर
 क) केसरी
 ड) ज्ञानोदय

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (८ पैकी ७) : १४
- १) संवादाकरिता मराठीत इतर अजून कोणत्या संज्ञा वापरल्या जातात ?
  - २) संवाद म्हणजे काय ?
  - ३) भाषेव्यतिरिक्त संवादाची माध्यमे कोणती ?
  - ४) वक्त्याने आपला आवडीचा विषय का ठरवावा ?
  - ५) श्रोत्यांचे भिन्न प्रकार कोणते ?
  - ६) बातमी म्हणजे काय ?
  - ७) वक्तृत्व शब्दाचे मूळ कोणते ? त्याचा अर्थ काय ?
  - ८) भाषणाची प्रस्तावना कशी असावी ?
३. अ) टीपा लिहा (३ पैकी २) ८
- १) स्तंभलेखन
  - २) वक्तृत्वासाठी आवश्यक गुणविशेष
  - ३) संवादाची विविध क्षेत्रे
- ब) टीपा लिहा (३ पैकी २) ६
- १) संवादाची गरज
  - २) जाहिरातीचे प्रकार
  - ३) खाजगी संभाषणातील पथ्ये
४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १) १४
- वृत्तपत्राचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ई-मेल चे स्वरूप स्पष्ट करून ई-मेल चे उपयोग उदाहरणासहित सांगा.
५. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १) १४
- वक्ता भाषण करतो तेव्हा त्याची मानसिक, शारीरिक आणि विषयाची तयारी कशी असावी ते सविस्तर लिहा.
- किंवा**
- इंटरनेटचे स्वरूप स्पष्ट करून इंटरनेटची वैशिष्ट्ये व उपयोग सांगा.
-

SLR-L – 12

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – I) (CBCS) (New) Examination, 2015
HINDI**

Paper – II : भाषा विज्ञान एवं हिंदी भाषा

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **14**

1) मनुष्य की व्यक्तवाणीकारा अभिव्यक्ति को ही _____ कहते हैं।

- 1) संवेदना   2) अभिनय   3) संकेत   4) भाषा

2) सामान्यतः कानों द्वारा अनुभूत किसी भी आवाज को _____ कहा जाता है।

- 1) ताल   2) लहर   3) स्वन   4) सुर

3) जो रूपिम किसी अन्य शब्द के साथ वाक्य में प्रमुक्त होते हैं, उन्हें _____ कहते हैं।

- 1) मुक्त रूपिम   2) बद्ध रूपिम   3) मुक्तबद्ध रूपिम   4) आबद्ध रूपिम

4) पूर्ण अर्थ की प्रतीति करानेवाला शब्द समूह _____ है।

- 1) वाक्य   2) पद   3) ध्वनि   4) शब्द

5) वाक्य में _____ का वही महत्त्व है, जो शरीर में आत्मा का।

- 1) कर्ता   2) कर्म   3) विशेषण   4) क्रिया

6) _____ के अभाव में भाषा निर्जीव तथा निरर्थक ध्वनियों का जाल मात्र है।

- 1) अक्षर   2) शब्द   3) अर्थ   4) वाक्य

7) भाषा के अंतर्गत आनेवाली ध्वानी का अर्थ _____ होता है।

- 1) सामाजिक   2) परंपरागत   3) पौराणिक   4) सर्वसम्मत

P.T.O.

- 8) 'स्वन' _____ की सहायता से उत्पन्न होते हैं ।
 1) वागेन्द्रिय   2) श्रवण यंत्र   3) नासिका   4) सांसनलिका
- 9) प्रकृति और प्रत्यय के मिलने से _____ बनता है ।
 1) शब्द   2) ध्वनि   3) अक्षर   4) पद
- 10) वाक्य में शब्द अलग-अलग रहते हैं और उनका स्थान निश्चित रहता है, वह _____ वाक्य कहलाता है ।
 1) योगात्मक   2) प्रश्लिष्ट   3) अयोगात्मक   4) संयुक्त
- 11) शब्दों के अर्थों में मूल अर्थ की अपेक्षा गिरावट आजाती है तब _____ माना जाता है ।
 1) अर्थविस्तार   2) अर्थापकर्ष   3) अर्थसंकोच   4) अर्थादेश
- 12) जिस रूपिम द्वारा अर्थ तत्व का प्रदर्शन होता है, उसको _____ रूपिम कहते हैं ।
 1) अर्थतत्वदर्शी   2) शब्दतत्वदर्शी   3) अक्षरतत्वदर्शी   4) रूपतत्वदर्शी
- 13) हर व्यक्ति का भाषा व्यवहार _____ होता है ।
 1) स्वतंत्र   2) अलग-अलग   3) एक जैसा   4) असंबद्ध
- 14) भाषा के वैज्ञानिक अध्ययन को _____ कहते हैं ।
 1) भाषा विचार   2) भाषा मिमांसा   3) भाषा विज्ञान   4) भाषा सूत्र

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए ।

14

- 1) भाषा के कोई तीन अभिलक्षण लिखिए ।
- 2) भाषा विज्ञान की एक परिभाषा लिखिए ।
- 3) स्वर किसे कहते हैं ?
- 4) मुक्त रूपिम का अर्थ क्या है ?
- 5) अध्याहार का अर्थ क्या है ?
- 6) अर्थविस्तार की व्याख्या लिखिए ।
- 7) पदक्रम से क्या तात्पर्य है ?
- 8) भारतीय विचारकों के अनुसार अर्थबोध के साधन कौनसे हैं ?

3. अ) टिप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) : 8
- 1) भाषा का वर्णनात्मक अध्ययन।
  - 2) भाषा व्यवहार।
  - 3) अन्विताभिधान वाद।
- ब) टिप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) : 6
- 1) संबंधदर्शी रूपिम।
  - 2) अर्थादेश।
  - 3) शब्द और पद।
4. स्वनविज्ञान का स्वरूप स्पष्ट करते हुए उसकी शाखाओं पर प्रकाश डालिए। 14
- अथवा**
- अर्थ परिवर्तन की दिशाएँ स्पष्ट कीजिए।
5. भाषा की परिभाषा स्पष्ट करते हुए अभिलक्षणों की चर्चा कीजिए। 14
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – II) (New)
Indian English Literature

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Total Marks : 70

Note : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative and rewrite the following sentences : 14
- 1) The line 'Humankind can bear everything' occurs on the poem _____
    - a) A Pastoral
    - b) In Arabic
    - c) In Real Time
    - d) The Correspondent
  - 2) The glass map of _____, still on the wall, will tear us to lace.
    - a) Home
    - b) India
    - c) Our country
    - d) Kashmir
  - 3) Someone soaks the wicks of clay lamps in _____ oil.
    - a) Coconut
    - b) Groundnut
    - c) Mustard
    - d) Cottonseed
  - 4) _____ heart, pray he's alive.
    - a) Weak
    - b) Phantom
    - c) Ancestor's
    - d) Strong
  - 5) The post boat *gondola* is mentioned in the poem _____
    - a) The Floating Post Office
    - b) A Pastoral
    - c) In Real Time
    - d) The Country without a Post Office

- 6) Tense with autumn, the leaves, drenched olive, fell on graveyards, saying
“_____!”
- a) O God
b) O Death
c) O live
d) O Albinoni
- 7) The piece of music *adagio* is mentioned in the poem _____
- a) A Pastoral
b) In Arabic
c) The Correspondent
d) In Real Time
- 8) “I ‘ve just come- with videos- form _____.”
- a) India
b) Kashmir
c) America
d) Sarajevo
- 9) The river Hudson is referred in the poem _____
- a) In Real Time
b) By Exiles
c) In Arabic
d) A Pastoral
- 10) Swear not by Art but, dear _____, by exiles.
- a) William Shakespeare
b) John Milton
c) Oscar Wilde
d) William Wordsworth
- 11) _____ prophesied a fire of men and stones.
- a) The Bible
b) The Geeta
c) The Gurugranthasahiba
d) The Koran
- 12) Who says: “Territorialize each confusion in a graceful Arabic” ?
- a) Darwish
b) Laila
c) Majnoon
d) Shammas
- 13) The _____ love comes to hold in real time.
- a) Real
b) Platonic
c) Funeral
d) Eternal
- 14) The word ‘DANGER’ occurs in the poem _____
- a) In Arabic
b) In Real Times
c) By Exiles
d) A Pastoral

2. Answer **any seven** of the following : **14**
- a) Explain Osho's concept of friendship.
  - b) What are the types of Karma ?
  - c) What, according to Rushdie, is the importance of memory ?
  - d) What is zero point of the Kaliyuga calendar ?
  - e) What is the opinion of Jasbir Jain about Mahatma Gandhi ?
  - f) What is the ultimate aim of Karma ?
  - g) What does the story of 'barking dog' indicate ?
3. A) Answer **any two** of the following : **8**
- 1) What is symbolism ? How is it used in the Indian English poetry ?
  - 2) How do Indian dramatists use the Indian mythology in their plays ?
  - 3) What are the features of persuasive essay ?
- B) Write short notes on **any two** of the following : **6**
- a) Use of myths in the plays of Sri Aurobindo.
  - b) Use of irony in Indian English poetry.
  - c) Argumentative essay.
4. Answer **any one** of the following : **14**
- a) Comment on the plot of *Vasavadatta*.
  - b) Sketch the character of Vasavadatta.
5. Critically evaluate the theme of conflict between tradition and modernity in *Inside the Haveli*. **14**
-

SLR-L – 14

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
(CBCS)
KANNADA (Paper – II) (New)
History of Kannada Literature**

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

೧. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

- 1) ಭಾರತ ಸಿಂಧು ರಶ್ಮಿ
ಅ) ಅಡಿಗ   ಆ) ಕಾರಂತ   ಇ) ಕಣವಿ   ಈ) ವಿ.ಕೆ. ಗೋಕಾಕ್
- 2) ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕೃತಿ
ಅ) ಹೆಗ್ಡೆ   ಆ) ದುರ್ದಯ್ಯ   ಇ) ನಾಕುತಂತಿ   ಈ) ಜಲಗಾರ
- 3) ಪದ್ಯಂ ವದ್ಯಂ ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ
ಅ) ಬಸವಣ್ಣ   ಆ) ಆಂಡಯ್ಯ   ಇ) ಚಂಪಾ   ಈ) ಮುದ್ದಣ
- 4) ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವದು _____ ಸವಿದಂತೆ.
ಅ) ಮರಿಜೇನು   ಆ) ಹಿರಿಜೇನು
ಇ) ಸವಿಜೇನು   ಈ) ಹೆಜ್ಜೇನು
- 5) ಸತ್ಯ _____ ತಿಳಿವುದು ಈ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು.
ಅ) ಭಕ್ತರು   ಆ) ವೀರರು
ಇ) ಕಾಮರು   ಈ) ಶರಣರು
- 6) ಕಪಿಲಸಿದ್ದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅಂಕಿತ
ಅ) ಅಕ್ಕ   ಆ) ಮಸಣಮ್ಮ   ಇ) ಅಕ್ಕಮ್ಮ   ಈ) ಸಿದ್ದರಾಮ

P.T.O.

- 7) ಸಿದ್ದರಾಮನ ತಾಯಿ
 ಅ) ಅಕ್ಕಮ್ಮ   ಆ) ಸುಗ್ಗಲೆ   ಇ) ದುಗ್ಗಲೆ   ಈ) ತಾಯಮ್ಮ
- 8) ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಬಳಸಲು ಪಣತೊಟ್ಟ ಕವಿ
 ಅ) ಮುದ್ದಣ   ಆ) ಅಂಡಯ್ಯ
 ಇ) ನಯಸೇನ   ಈ) ಪಂಪ
- 9) ದಾಸರೆಂದರೆ _____ ದಾಸರು.
 ಅ) ಪುರಂದರ   ಆ) ಕನಕ   ಇ) ಶ್ರೀಪಾದ   ಈ) ದೇವರ
- 10) ದಾಸರು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ
 ಅ) ತ್ರಿಪದಿ   ಆ) ಚಂಪೂ
 ಇ) ಪುರಾಣ   ಈ) ಹಾಡುಗಳು
- 11) ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪ
 ಅ) ಷಟ್ಪದಿ   ಆ) ರಗಳೆ   ಇ) ತ್ರಿಪದಿ   ಈ) ಚಂಪೂ
- 12) ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ _____ ಗ್ರಂಥ.
 ಅ) ಕಾವ್ಯ   ಆ) ಶಾಸ್ತ್ರ   ಇ) ಟಿಪ್ಪಣಿ   ಈ) ಪರಿಸರ
- 13) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಇದೊಂದು _____ ಗ್ರಂಥ.
 ಅ) ಶೈವ   ಆ) ಜೈನ   ಇ) ವೈಷ್ಣವ   ಈ) ಬೌದ್ಧ
- 14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ _____.

೨. ಏಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

14

- 1) ಮೊದಲ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ.
- 2) ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯ.
- 3) ದಾಸೋಹ.
- 4) ಕನಕನ ಕಿಂಡಿ.
- 5) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿ.
- 6) ತ್ರಿಪದಿ.
- 7) ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ.
- 8) ಮಧುರಾ ಭಕ್ತಿ.

೨. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

1) ಅನುಭವ ಮಂಟಪ.

2) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆಗಳು.

3) ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕೊಡುಗೆ.

೪. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

14

1) ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

2) ಕನ್ನಡ ತ್ರಿಪದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

೫. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

14

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (New) (CBCS) Examination, 2015
HISTORY (Comp. Paper – II)
History of Modern World (1900-1970 A.D.)

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option :

14

- 1) Marx described his Socialism as _____
  - a) Anarchism
  - b) Liberalism
  - c) Capitalism
  - d) Communism
- 2) Austria issued _____ fold ultimatum to Serbia.
  - a) eight
  - b) ten
  - c) twelve
  - d) fourteen
- 3) German is the only pure _____ race in the world.
  - a) Arya
  - b) Nagas
  - c) Christian
  - d) Kshatriya
- 4) _____ threw nuclear bombs on Hiroshima and Nagasaki.
  - a) Germany
  - b) Italy
  - c) America
  - d) Russia
- 5) _____ wrote the famous treatise 'Das Capital'.
  - a) Karl Marx
  - b) Hegel
  - c) St. Symon
  - d) Angels
- 6) Lloyd George was the Prime Minister of
  - a) Germany
  - b) France
  - c) Japan
  - d) England
- 7) Mustafa Kemal Pasha was born in
  - a) Mudros
  - b) Salonika
  - c) Smarna
  - d) Thresh
- 8) There are _____ Acts in the UNO.
  - a) 100
  - b) 105
  - c) 107
  - d) 111
- 9) 'Maximum Profit in Less Labour' was the great message of _____ Revolution.
  - a) Industrial
  - b) Intellectual
  - c) Political
  - d) Social

- 10) The First World War was official ended on
a) 20th February 1916   b) 15th January 1917
c) 11th November 1918   d) 05th January 1919
- 11) Mussolini organized the Fascist Conference _____ on September 1922.
a) Fiume   b) Romagna   c) Rome   d) Udine
- 12) The seeds of the Second World War were sown in _____ treaty.
a) Paris   b) Savers   c) Varsay   d) Vienna
- 13) There are _____ employees working in the office of League of Nations.
a) 750   b) 800   c) 825   d) 900
- 14) The Second World War was started by the attack of Hitler on
a) France   b) England   c) America   d) Poland
2. Write short answer of the following **(any seven)** : **14**
- 1) Explain what is Imperialism ?
  - 2) Give short account of the Treaty of Severs 1920.
  - 3) Discuss in brief the Mussolini's Religious Reforms.
  - 4) Write on UNO's GATT Agreement in 1947.
  - 5) State in brief what is meant by state socialism.
  - 6) Write on the International Judiciary of the League of Nations.
  - 7) Write in short on Nazism.
  - 8) Write in short on the World Bank.
  - 9) Describe any two elements of the Nationalism.
  - 10) Describe in short the Italy's anti-role of Varsay Treaty.
3. Write short notes **(any two)** : **14**
- 1) Nationalism.
  - 2) Woodrow Wilson's 14 Fold Scheme.
  - 3) The Reforms of Kemal Pasha.
  - 4) The functions of UNESCO.
4. State the causes and effects of the First World War. **14**
- OR
- State the objectives of UNO and discuss the major aspects of it.
5. State the life history of Mussolini and discuss his Internal Policy. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) मार्क्सने आपल्या समाजवादास _____ असे नांव दिले.
अ) अराज्यवाद   ब) उदारमतवाद   क) भांडवलवाद   ड) साम्यावाद
- २) ऑस्ट्रीयाने _____ कलमी निर्वाणीचा खलिता सर्बियाला पाठविला.
अ) आठ   ब) दहा   क) बारा   ड) चौदा
- ३) जगात जर्मन हाच एकमेव शुद्ध _____ वंश आहे.
अ) आर्य   ब) नाग   क) ख्रिश्चन   ड) क्षत्रिय
- ४) _____ ने जपानच्या हिरोशिमा व नागासाकी या शहरावर आणुबॉम्ब टाकले.
अ) जर्मनी   ब) इटली   क) अमेरिक   ड) राशिया
- ५) 'दास कॅपिटल' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) कार्ल मार्क्स   ब) हेगेल   क) सेंट सायमन   ड) एंजल्स
- ६) लॉर्ड जॉर्ज हा _____ देशांचा पंतप्रधान होता.
अ) जर्मनी   ब) फ्रान्स   क) जपान   ड) इंग्लंड
- ७) मुस्ताफा केमाल पाशाचा जन्म _____ येथे झाला.
अ) मुद्रोस   ब) सालोनिका   क) स्मर्ना   ड) थ्रेस
- ८) संयुक्त राष्ट्र संघाच्या सनदेत _____ कलमे आहेत.
अ) १००   ब) १०५   क) १०७   ड) १११
- ९) 'कमी क्षमात जास्त उत्पादन' हा _____ क्रांतीचा महामंत्र होता.
अ) औद्योगिक   ब) बौद्धिक   क) राजकीय   ड) सामाजिक
- १०) _____ या दिवशी पहिले महायुद्ध अधिकृतपणे संपले.
अ) २० फेब्रुवारी १९१६   ब) १५ जानेवारी १९१७
क) ११ नोव्हेंबर १९१८   ड) ५ जानेवारी १९१९

- ११) मुसोलिनीने सप्टेंबर १९२२ मध्ये _____ या ठिकाणी फॅसिस्ट परिषद बोलविली.
 अ) फ्यूम   ब) रोमॅना   क) रोम   ड) उडिने
- १२) दुसऱ्या महायुद्धाची बिजे _____ तहात रूजली गेली होती.
 अ) पॅरिस   ब) सेव्हर्स   क) व्हर्साय   ड) व्हिएन्ना
- १३) राष्ट्रसंघाच्या सचिवालयात सुमारे _____ सेवक कार्यरत आहेत.
 अ) ७५०   ब) ८००   क) ८२५   ड) ९००
- १४) दुसरे महायुद्ध हिटलरच्या _____ वरील आक्रमणाने सुरु झाले.
 अ) फ्रान्स   ब) इंग्लंड   क) अमेरिका   ड) पोलंड

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) साम्राज्यवादाचा अर्थ स्पष्ट करा.
- २) १९२० च्या सेव्हर्स तहाची थोडक्यात माहिती सांगा.
- ३) मुसोलिनीच्या धार्मिक सुधारणेची थोडक्यात चर्चा करा.
- ४) युनोच्या १९४७ च्या गॅट कराराची थोडक्यात माहिती सांगा.
- ५) राज्या समाजवाद म्हणजे काय ? थोडक्यात माहिती लिहा.
- ६) राष्ट्र संघाच्या आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची थोडक्यात माहिती द्या.
- ७) नाझी तत्वज्ञाना बद्दल थोडक्यात माहिती द्या.
- ८) जागतिक बँके विषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
- ९) राष्ट्रीयत्वाच्या कोणत्याही दोन घटकांचे थोडक्यात वर्णन करा.
- १०) इटलीच्या व्हर्साय तहा विरोधी भूमिकेची थोडक्यात माहिती सांगा.

३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) राष्ट्रवाद
- २) वुड्रो विल्सनची चौदा कलमी योजना
- ३) केमाल पाशाच्या सुधारणा
- ४) युनेस्कोची कामे (कार्य).

४. पहिल्या महायुद्धाची कारणे व परिणामांची चर्चा करा.

१४

किंवा

संयुक्त राष्ट्रसंघाची उद्दिष्ट्ये सांगून त्याच्या प्रमुख अंगाची थोडक्यात माहिती सांगा.

५. मुसोलिनीचे जीवन चरित्र सांगून त्याच्या अंतर्गत धोरणांची सविस्तर माहिती द्या.

१४

SLR-L – 17

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (CBCS) (New) Examination, 2015
SOCIOLOGY
Sociology of Indian Society (Gr.E) (Paper – II)

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- N. B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

सूचना : १) **सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.**
२) **उजवीकडे दर्शविलेले अंक पूर्ण आहेत.**

1. Multiple choice questions :

14

- 1) Which of the following country propounded the materialistic philosophy of Charvak ?
  - a) Bhutan
  - b) India
  - c) China
  - d) German
- 2) Who was the first head of the department of sociology in Mumbai University ?
  - a) Iravati Karve
  - b) Patrick Geddes
  - c) K. M. Kapadia
  - d) G. S. Ghurye
- 3) Which of the following religion is basically concerned with the 'Ashrama System' ?
  - a) Jain
  - b) Hindu
  - c) Buddhist
  - d) Islam
- 4) Aryasatya reflects the core philosophy of _____
  - a) Buddha
  - b) Mahaveer
  - c) Aryan
  - d) Charvak

P.T.O.

- 12) Which of the following approach used by G. S. Ghurye to study Indian society ?
- a) Subaltern
  - b) Structural
  - c) Indological
  - d) Marxist
- 13) What is the long form of UGC ?
- a) University Grants Commission
  - b) University Grade Centre
  - c) University Grants Committee
  - d) University Global Centre
- 14) _____ is not a race.
- a) Aryan
  - b) Dravid
  - c) Dhangar
  - d) Mangoloid

2. Answer the following questions (**any 7**) :

14

- 1) Who started sociology as a separate discipline in India first time and in which University ?
- 2) What is meant by Sanskritization ?
- 3) What is the meaning of Karma ?
- 4) What is race ?
- 5) As per idol census how many Indian races were classified by Sir. Herbert Risely ?
- 6) What are the key sources often used by Indologist ?
- 7) What is indigenous sociology ?
- 8) How many phases of the development of Indian sociology classified by T. K. Ommen ?
- 9) What is the idea of 'Ahimsa' ?
- 10) What is indology ?

3. Write short notes (**any two**) : 14
- 1) Unity and diversities in India
  - 2) Ashtangmarga
  - 3) Varna System
  - 4) Contribution of D. P. Mukherjee.
4. A) Briefly analyse the background of Indian sociology and outline the contribution of Mumbai University to the development of sociology. 14
- OR
- B) Outline the contribution of A. R. Desai to the Marxist approach for the studies in Indian Society.
5. Bring out the contribution of M. N. Shrinivas to the development of Indian Sociology. 14

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न : १४
- १) चार्वाकांचे भौतिकवादी तत्त्वज्ञान कोणत्या देशाने पुरस्कारले ?
a) भूतान	b) भारत
c) चीन	d) जर्मन
- २) मुंबई विद्यापीठातील समाजशास्त्र विभागाचे प्रथम विभागप्रमुख कोण होते ?
a) ईरावती कर्वे	b) पॅट्रिक गेडिस
c) के. एम्. कपाडिया	d) जि. एस्. घुर्ये
- ३) खालीलपैकी कोणते धर्म आश्रम व्यवस्थेशी प्रामुख्याने संबंधित आहे ?
a) जैन	b) हिंदू
c) बौद्धीस्ट	d) इस्लाम
- ४) आर्यसत्य द्वारे _____ यांचे मूलभूत तत्त्वज्ञान प्रसारित होते.
a) गौतम बुद्ध	b) महावीर
c) आर्य	d) चार्वाक

- ५) एस् . सी. दुबे यांनी भारतातील खेड्यांचा अभ्यास करण्यासाठी कोणत्या दृष्टिकोनाचा प्रामुख्याने अवलंब केला ?
- a) मार्क्सवादी
b) लोक उठाव
c) कार्यवादी
d) प्राच्य विद्या
- ६) 'सोशियॉलॉजिकल बुलेटिन' हे नियतकालिक कोणी सुरू केले ?
- a) एस्. सी. दुबे
b) जी. एस्. घुर्ये
c) एम्. एन्. श्रीनिवास
d) डि. एन. धनागरे
- ७) भारतातील ग्रामीण समाजाचे अध्ययन करण्यासाठी मार्क्सवादी दृष्टिकोनाचा अवलंब कोणी केला ?
- a) ए. आर. देसाई
b) एम्. एन्. श्रीनिवास
c) जी. एस्. घुर्ये
d) ईरावती कर्वे
- ८) _____ हे चार्वाकांच्या तत्त्वज्ञानाचे एक मूलभूत वैशिष्ट्य आहे.
- a) पुनर्जन्म
b) भौतिकवादी तत्त्वज्ञान
c) धार्मिक संस्कार
d) देवाचे अस्तित्त्व
- ९) दक्षिण भारतातील 'कूर्ग' समाजाचे अध्ययन करून 'संस्कृतीकरण' ही संकल्पना कोणी मांडली ?
- a) योगेंद्र सिंग
b) ईरावती कर्वे
c) के. एम्. कपाडिया
d) एम्. एन्. श्रीनिवास
- १०) 'कास्ट अँड रेस इन इंडिया' या ग्रंथाचे लेखक _____ आहेत.
- a) जी. एस्. घुर्ये
b) राधाकमल मुखर्जी
c) ईरावती कर्वे
d) के. एम्. कपाडिया
- ११) 'सोशियॉलॉजिकल बुलेटिन' हे दर सहा महिन्यांनी प्रकाशित होणारे नियतकालिक _____ द्वारे प्रकाशित केले जाते.
- a) इंडियन सोशियॉलॉजिकल सोसायटी
b) मराठी समाजशास्त्र परिषद
c) इंडियन सोशियॉलॉजिकल युनिवर्सिटी
d) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स

१२) भारतीय समाजाचे अध्ययन करण्यासाठी जी. एस्. घुर्ये यांनी कोणता प्रमुख दृष्टिकोनाचा अवलंब केला ?

a) लोक-उठाव	b) संरचनात्मक
c) प्राच्यविद्या	d) मार्क्सवादी

१३) UGC चे पूर्ण रूप काय आहे ?

- University Grants Commission
- University Grade Centre
- University Grants Committee
- University Global Centre

१४) _____ हा वंश नाही.

a) आर्यन	b) द्राविड
c) धनगर	d) मंगोलाइड

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही सात) :

१४

- भारतामध्ये कोणत्या विद्यापीठात व कोणी सर्वप्रथम समाजशास्त्राची प्रथम सुरुवात केली ?
- सांस्कृतिकीकरण म्हणजे काय ?
- कर्म म्हणजे काय ?
- वंश म्हणजे काय ?
- सर् हर्बर्ट रिस्ले यांनी १९०१ च्या जनगणतेनुसार भारतीय वंशाचे किती प्रकारे वर्गीकरण केले ?
- प्राच्यविद्या अभ्यासकांद्वारे प्रामुख्याने कोणते स्रोत नेहमी वापरले जातात ?
- स्वदेशी समाजशास्त्र म्हणजे काय ?
- टी. के. वुमन यांनी भारतीय समाजशास्त्राच्या विकासाचे किती कालखंड विशद केले आहेत ?
- अहिंसा संकल्पना काय आहे ?
- प्राच्यविद्या म्हणजे काय ?

३. कोणत्याही दोन टीपा थोडक्यात लिहा :

१४

१) भारतातील एकता व विविधता

२) अष्टांगमार्ग

३) वर्ण व्यवस्था

४) डि. पी. मुखर्जी यांचे योगदान.

४. अ) भारतीय समाजशास्त्राची पार्श्वभूमी थोडक्यात स्पष्ट करून, भारताच्या समाजशास्त्राच्या विकासामध्ये मुंबई विद्यापीठाचे योगदान विशद करा.

१४

किंवा

ब) मार्क्सवादी दृष्टिकोनातून भारतीय समाज व्यवस्थेसंबंधीच्या अध्ययनातील ए. आर्. देसाई यांचे योगदान स्पष्ट करा.

५. भारतीय समाजशास्त्राच्या विकासातील एम्. एन्. श्रीनिवास यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

१४

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Paper – II) (Group – F) (New)
Personality Psychology**

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks (Multiple choice) :

14

- 1) _____ was one of the founders of American Psychology.
a) William James   b) Murrey   c) G.S. Hall   d) Freud
- 2) The _____ operates according to pleasure principle.
a) id   b) ego   c) superego   d) self
- 3) The psychoanalytic theory proposed _____ levels of mind.
a) two   b) four   c) three   d) five
- 4) The unconscious fear is termed _____ anxiety.
a) basic   b) reality   c) neurotic   d) castration
- 5) _____ was the analytical Psychologist.
a) Jung   b) Freud   c) Allport   d) Cattell
- 6) The inferiority complex is contribution of
a) Jung   b) Allport   c) Freud   d) Adler
- 7) Alfred Adler was born in, _____, in Vienna.
a) 1870   b) 1875   c) 1902   d) 1860
- 8) According to _____ birth order is one of the important factor is determining personality.
a) Freud   b) Cattell   c) Adler   d) Maslow
- 9) Erik Erikson was born in Germany, in
a) 1880   b) 1890   c) 1920   d) 1902
- 10) The term an identity crisis was proposed by
a) Freud   b) Anna freud   c) Murrey   d) Erikson

- 11) Biologically based personality theory was proposed by
 a) Adler   b) Jung   c) Cattell   d) Eysenck
- 12) _____ means sexual attraction to both men and women.
 a) Autosexuality   b) Bisexuality
 c) Homosexuality   d) Heterosexuality
- 13) A girl's sexual attachment to her father is called
 a) Electra complex   b) Oedipus complex
 c) Inferiority complex   d) Libido
- 14) According to Jung _____ functions of the mind.
 a) Three   b) Four   c) Two   d) Five

2. Write short answers of the following (**any seven**) : **14**

- 1) What is Id ?
- 2) What is reality principle ?
- 3) What is libido ?
- 4) What is Electra Complex ?
- 5) Define Rationalization.
- 6) State the functions of neurotransmitters.
- 7) State the relation of Brain Hemispheres and personality.
- 8) State the types of drive conflict.
- 9) What is homosexuality ?
- 10) State the functions of the mind in Jung's theory.

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) The unconscious and Therapeutic Techniques.
- 2) Background to Jung's approach.
- 3) Identity formation and Ego Crisis.
- 4) Social learning theory.

4. Answer **any one** long type question of the following : **14**

A) Describe the Erik Erikson's life-span identity and identity crisis.

OR

B) Explain the Eysenck's model of nervous system temperament.

5. Explain the basic psychoanalytic concepts and limitations of Freudian psychoanalysis. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१४

- १) _____ हा अमेरिकन मानसशास्त्राच्या संस्थापकांपैकी एक होता.
अ) विल्यम् जेम्स   ब) मरे   क) जी-एस्-हॉल   ड) फ्रॉईड
- २) _____ चे कार्य सुखतत्त्वानुसार चालते.
अ) इदम्   ब) अहम्   क) पराहम्   ड) स्व
- ३) मनोविश्लेषण सिद्धांतामध्ये मनाचे _____ स्तर मांडले आहेत.
अ) दोन   ब) चार   क) तीन   ड) पाच
- ४) अबोध भय ही संज्ञा _____ चिंता होय.
अ) मूलभूत   ब) वास्तव   क) नसविकृत   ड) खच्चीकरण
- ५) _____ विश्लेषणवादी मानसशास्त्रज्ञ होता.
अ) युंग   ब) फ्रॉईड   क) ऑलपोर्ट   ड) कॅटेल
- ६) न्यूनगंड ही _____ ची देणगी आहे.
अ) युंग   ब) ऑलपोर्ट   क) फ्रॉईड   ड) अँडलर
- ७) अल्फ्रेड अँडलर यांचा जन्म व्हीएन्ना येथे, _____ साली झाला.
अ) १८७०   ब) १८७५   क) १९०२   ड) १८६०
- ८) _____ च्या मते जन्मक्रम हा घटक एक महत्त्वाचा व्यक्तिमत्त्व निर्धारक आहे.
अ) फ्रॉईड   ब) कॅटेल   क) अँडलर   ड) मॅसलो
- ९) एरिक एरिकसन यांचा जन्म जर्मनीमध्ये, _____ साली झाला.
अ) १८८०   ब) १८९०   क) १९२०   ड) १९०२
- १०) ओळख संघर्ष ही संज्ञा _____ यांनी मांडली.
अ) फ्रॉईड   ब) अँना फ्रॉईड   क) मरे   ड) एरिकसन
- ११) जैविकतेवर आधारित व्यक्तिमत्त्व सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) अँडलर   ब) युंग   क) कॅटेल   ड) आयझॅक

- १२) _____ म्हणजे पुरुष आणि स्त्री दोघांकडे लैंगिक आकर्षण असणे होय.
 अ) स्व-लैंगिकता   ब) उभयलिंगता   क) समलैंगिकता   ड) विषमलैंगिकता
- १३) मुलींना वडिलांबद्दल असणाऱ्या लैंगिक आकर्षणास _____ असे म्हणतात.
 अ) इलेक्ट्रा गंड   ब) इडिपस गंड   क) न्यूनगंड   ड) वासना
- १४) युंगच्या मते मनाची _____ कार्ये आहेत.
 अ) तीन   ब) चार   क) दोन   ड) पाच

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही सात) :

१४

- १) इदम् म्हणजे काय ?
- २) वास्तवतत्त्व म्हणजे काय ?
- ३) वासना म्हणजे काय ?
- ४) मातृभावगंड म्हणजे काय ?
- ५) मिथ्यासमर्थनाची व्याख्या करा.
- ६) चेतापारेषकाचे कार्य सांगा.
- ७) मेंदू गोळार्ध व व्यक्तिमत्त्व संबंध सांगा.
- ८) प्रचोदना संघर्षाचे प्रकार सांगा.
- ९) समलैंगिकता म्हणजे काय ?
- १०) युंगच्या सिद्धांतामधील मनाची कार्ये सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) अबोधवस्था आणि उपचार तंत्र.
- २) युंगच्या दृष्टीकोनाची पार्श्वभूमी.
- ३) ओळखनिर्मिती व अहम् संघर्ष.
- ४) सामाजिक अध्ययन सिद्धांत.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा.

१४

अ) एरिक एरिकसनच्या जीवनकक्षा ओळख आणि ओळख संघर्षाचे वर्णन करा.

किंवा

ब) आयझॅकचे चेतासंस्था स्वभावधर्म प्रारूप स्पष्ट करा.

५. मूलभूत मनोविश्लेषणात्मक संकल्पना आणि फ्रॉईडच्या सिद्धांताच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – I) (New CBCS) Examination, 2015
ECONOMICS
Economics of Growth and Development (Paper – II) (Group – C)

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All the questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicates full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) According to Mear and Baldween, economic development is a process where the _____ of a country increases over a long period of time.
a) National income   b) Per Capita income
c) Real National income   d) Real Per Capital income
- 2) _____ factor affects economic growth of a country.
a) Capital   b) Labour   c) Technology   d) All of these
- 3) Actual growth rate in Harrods model is indicated by _____
a) $G_w.Cr=S$ b) $GC=S$ c) $G_n.Cr=S$ d) None of them
- 4) Solows growth model is also known as _____ growth model.
a) Classical   b) Neo-classical   c) Socialistic   d) All of these
- 5) The Solows model is the substitute model for _____ model.
a) Robinson's   b) Classical   c) Harod-Domer   d) Kaldor's
- 6) According to Robinson national income is a sum of _____
a) Wages and profit   b) Wages and rent
c) Profit and rent   d) All of these
- 7) Kaldor consider the _____ factor in his model.
a) Technological progress   b) Population growth
c) a) and b)   d) None of these
- 8) The Golden rule of saving given by _____
a) Ramsay   b) Passinetti   c) Kelly   d) Harod-Domer

- 9) A. K. model depends on _____
a) Technological progress   b) Capital
c) Labour   d) a) and b)
- 10) Ujawa's growth model is known as _____ sector model.
a) Two   b) Three   c) Multi   d) None of these
- 11) _____ is characteristic of under developed countries.
a) Low per capita income   b) Economic disparity
c) Vicious circle of poverty   d) All of these
- 12) _____ is one of the factor of Human Resource Development.
a) Unemployment   b) Education
c) Poverty   d) All of these
- 13) Demographic Transition Theory is given by _____
a) Malthus   b) Smith   c) F. Notenstine   d) J. B. Say
- 14) According to Schumpeter economic growth is process of _____ period.
a) Long run   b) Short run   c) Medium   d) All of these

2. Write short answer (**any 7**) :

14

- 1) What is poverty ?
- 2) Who introduced Big Push Theory ?
- 3) What is balanced growth ?
- 4) What is technical Dualism ?
- 5) What is Human Resource Development ?
- 6) What is Intellectual Capital ?
- 7) What is embodied technical progress ?
- 8) What is natural growth rate ?
- 9) What is economic development ?
- 10) What is underdevelopment ?

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Cambridge Criticism on Neo-classical analysis of growth.
- 2) Characteristics of underdeveloped countries.
- 3) Vicious circle of poverty.
- 4) Unbalanced growth.

4. Write answer of the **any one** of the following : 14
- 1) Discuss on population as a limit to growth or as ultimate source.
  - 2) Explain the Harod-Domer model of economic growth.
5. Explain the theory of demographic transition. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा : १४
- १) मायर व बाल्डविनच्या मते, आर्थिक विकास म्हणजे अशी प्रक्रिया की ज्यामध्ये देशाचे _____ दीर्घकाळापर्यंत वाढत राहते.
अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) दरडोई उत्पन्न
क) वास्तव राष्ट्रीय उत्पन्न ड) वास्तव दरडोई उत्पन्न
  - २) _____ घटक देशाच्या आर्थिक वृद्धीवर परिणाम करतो.
अ) भांडवल ब) श्रम क) तंत्रज्ञान ड) वरील सर्व
  - ३) हॅरॉडच्या प्रतिमानातील प्रत्यक्ष वृद्धी दर _____ ने दर्शविला आहे.
अ) $Gw.Cr=S$ ब) $GC=S$ क) $Gn.Cr=S$ ड) यापैकी नाही
  - ४) सोलोचे वृद्धी प्रतिमान _____ म्हणूनही ओळखले जाते.
अ) सनातनवादी ब) नवसनातनवादी
क) सामाजिक ड) यापैकी सर्व
  - ५) सोलाच्या प्रतिमानाकडे _____ प्रतिमानास पर्यायी प्रतिमान म्हणून पाहिले जाते.
अ) रॉबीन्सन ब) सनातनवादी
क) हॅरॉड-डोमर ड) कॅल्डोर
  - ६) रॉबीन्सनच्या मते राष्ट्रीय उत्पन्न ही _____ ची बेरीज आहे.
अ) वेतन व नफा ब) वेतन व खंड क) नफा व खंड ड) वरील सर्व
  - ७) कॅल्डोरने आपल्या प्रतिमानात _____ घटक विचारात घेतला आहे.
अ) तांत्रिक प्रगती ब) लोकसंख्या वृद्धी
क) अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
  - ८) बचतीचा सुवर्ण नियम _____ यांनी मांडला.
अ) रॅमसे ब) पॅसेनीट्टी क) केली ड) हॅरॉड-डोमर
  - ९) ए.के. प्रतिमान _____ वर अवलंबून आहे.
अ) तांत्रिक प्रगती ब) भांडवल क) श्रम ड) अ) आणि ब)

- १०) उजावाचे वृद्धी प्रतिमान _____ क्षेत्रिय प्रतिमान म्हणून ओळखले जाते.
 अ) दोन   ब) तीन   क) बहु   ड) यापैकी नाही
- ११) अविकसित देशांचे _____ हे वैशिष्ट्ये आहे.
 अ) कमी दरडोई उत्पन्न   ब) आर्थिक विषमता
 क) दारिद्र्याचे दृष्टचक्र   ड) यापैकी सर्व
- १२) मानव संसाधन विकासाचा _____ हा एक घटक आहे.
 अ) बेकारी   ब) शिक्षण   क) दारिद्र्य   ड) यापैकी सर्व
- १३) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
 अ) माल्थस   ब) स्मिथ   क) एफ. नोटेनस्टाईन   ड) जे.बी.से
- १४) शुंपीटरच्या मते, आर्थिक वृद्धी ही _____ कालीन प्रक्रिया आहे.
 अ) दीर्घ   ब) अल्प   क) मध्यम   ड) यापैकी सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही सात) :

१४

- १) दारिद्र्य म्हणजे काय ?
- २) मोठा धक्का सिद्धांत कोणी मांडला ?
- ३) समतोल वृद्धी म्हणजे काय ?
- ४) तांत्रिक द्वैतवाद म्हणजे काय ?
- ५) मानव संसाधन म्हणजे काय ?
- ६) बौद्धिक भांडवल म्हणजे काय ?
- ७) समावेशक तांत्रिक प्रगति म्हणजे काय ?
- ८) नैसर्गिक वृद्धी दर म्हणजे काय ?
- ९) आर्थिक विकास म्हणजे काय ?
- १०) अविकसितपणा म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) विकासविषयक नवसनातनवाद्यांच्या विश्लेषणावरील केम्ब्रीज तज्ञांची टिका.
- २) अविकसित देशांची वैशिष्ट्ये ?
- ३) दारिद्र्याचे दृष्टचक्र.
- ४) असमतोल वृद्धी.

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

- १) लोकसंख्या विकासाला मर्यादा आणणारा की मदत करणारा अंतिम मार्ग यावर चर्चा करा.
- २) आर्थिक वृद्धीचे हॅरॉड-डोमर प्रतिमान स्पष्ट करा.

५. लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Semester – I) (New) (CBCS) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D) (Paper – II)
Major Ideas and Issues in Public Administrations**

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

***N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.***

1. Choose correct options and rewrite the sentences :

14

1) Who is considered as the father of the discipline of Public-Administration ?

- a) Woodrow Wilson   b) L.D. White
c) C. Barnard   d) Tolcat Parsons

2) The first public corporation 'The Reserve Bank of India' was established in

- a) 1933   b) 1934   c) 1935   d) 1936

3) The word 'administer' is derived from the two words 'ad' and ministrare.

- a) French   b) Latin   c) Greek   d) English

4) The concept of Staff and Line is taken from _____ administration.

- a) Revenue   b) Development
c) Military   d) New Public Administration

5) Who stated 'POCCC' theory ?

- a) Henry Fayol   b) Woodrow Wilson
c) Talcot Parsons   d) C. Barnard

- 6) _____ are called as 'Brokers of Public Opinion'.
- a) Auxiliary staffs
  - b) Personnel departments
  - c) Political party
  - d) Organizations
- 7) Who wrote a research paper 'Study of Administration in 1887'.
- a) Woodrow Wilson
  - b) L.D. White
  - c) M.F. Marx
  - d) Robert Presthus
- 8) The control over public corporation is
- a) Parliamentary, Ministerial
  - b) Supreme Court
  - c) Public opinion
  - d) Public controls
- 9) _____ said that, a Corporation is an artificial person, which is authorised by law to carry on particular activities and function.
- a) William Grez
  - b) Frederic Taylor
  - c) John D. Moony
  - d) Talcot Parsons
- 10) _____ views says that if Nation-State and capital collapse the bureaucracy will not remain.
- a) Liberal Democracy Approach
  - b) Decision-Making-Approach
  - c) Marxist Approach
  - d) System Approach
- 11) _____ is the selection of one behaviour alternative from two or more possible alternatives.
- a) Co-ordination
  - b) Decision-making
  - c) Unity of command
  - d) Leadership
- 12) Who wrote Introduction to the study of Public Administration (1926) ?
- a) F.W. Riggs
  - b) L.D. White
  - c) Henry Fayol
  - d) Woodrow Wilson

13) Department is one of the types of _____ unity of organisation.

- a) Line
- b) Staff
- c) Public corporation
- d) Planning

14) The Centre of Public Administration is

- a) Bureaucracy
- b) People
- c) Organization
- d) Management

2. Write short answers of the following (**any 7** out of 10) :

14

- 1) Define Organisation.
- 2) Define Public Administration.
- 3) Significance of Public Corporation.
- 4) Gang Plank system theory.
- 5) Elements of Public Opinion.
- 6) Difference between line and staff agencies.
- 7) Explain the names of two pressure groups in Maharashtra.
- 8) Type of staff agency.
- 9) What is the span of control ?
- 10) Give two example of Public Corporation.

3. Write short notes (**any two** out of 4) :

14

- 1) Element's of span of control.
- 2) Importance of Public Administration.
- 3) Role of pressure groups in the process of Public formulations.
- 4) Significance of Public Corporation.

4. Write answer in detail **any one** questions (**any 1** out of 2) : 14

1) Explain the Ministerial control and Parliamentary control over Public Corporation in India.

OR

2) Explain the difference between Public and Private Administration.

5. Write answer in detail : 14

What is organization ? Explain principles of organization.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा : 14

1) लोकप्रशासन या ज्ञानशाखेचा जनक म्हणून कोणाला ओळखले जाते ?

अ) वुड्रो विल्सन

ब) एल.डी. व्हाईट

क) सी. बर्नार्ड

ड) टॅलकॉट पार्सन्स

2) भारतातील पहिले लोकनिगम 'दि रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया' ची स्थापना _____ मध्ये झाली.

अ) 1933

ब) 1934

क) 1935

ड) 1936

3) 'अॅडमिनिस्टर' हा शब्द कोणत्या भाषेतून उत्पन्न झाला ?

अ) फ्रेंच

ब) लॅटीन

क) ग्रीक

ड) इंग्लीश

4) स्टाफ व लाईन या संकल्पना _____ प्रशासनातून घेतले आहे.

अ) महसूल

ब) विकास

क) सैनिक

ड) नवलोकप्रशासन

- 5) 'POCCC' सिद्धान्त कोणी मांडला ?
- अ) हेन्री फेयॉल
ब) वुड्रो विल्सन
क) टॅलकॉट पार्सन्स
ड) सी. बर्नार्ड
- 6) लोकांच्या मताचे दलाल (Brokers of Public Opinion) असे _____ ना म्हटले जाते.
- अ) साहाय्यक कर्मचारी
ब) कर्मचारी विभाग
क) राजकीय पक्ष
ड) संघटना
- 7) स्टडी ऑफ अॅडमिनिस्ट्रेशन (1887) या शोधनिबंधाचे लेखक कोण ?
- अ) वुड्रो विल्सन
ब) एल.डी. व्हाईट
क) एम.एफ. मार्क्स
ड) रॉबर्ट प्रिस्थस
- 8) लोकनिगमावर _____ नियंत्रण असते.
- अ) संसदीय, मंत्रिमंडळ
ब) सर्वोच्च न्यायालय
क) लोकमत
ड) जनतेचे नियंत्रण
- 9) लोकनिगम म्हणजे अशी एक कृत्रिम व्यक्ती की, जिला कायद्याद्वारे एखाद्या विशिष्ट व्यवसायापुरते कार्य करण्याची सत्ता असते अशी लोकनिगमाची व्याख्या _____ यांनी केली आहे.
- अ) विल्यम ग्रॅज
ब) फ्रेडरिक टेलर
क) जॉन डी. मुनी
ड) टॅलकॉट पार्सन्स
- 10) राष्ट्र राज्य व भांडवलशाही व्यवस्था संपुष्टात आनली तर नोकरशाही व्यवस्था ही राहणार नाही असा _____ दृष्टीकोन मानतो.
- अ) उदारमतवादी दृष्टीकोन
ब) निर्णय निर्धारण दृष्टीकोन
क) मार्क्सवादी दृष्टीकोन
ड) व्यवस्था दृष्टीकोन
- 11) दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक राक्य पर्यायापैकी एकाची निवड करणे म्हणजे _____ होय.
- अ) समन्वय
ब) निर्णय निर्धारण
क) आज्ञैक्य
ड) नेतृत्व

- 12) लोकप्रशासन अभ्यासाचे प्रास्ताविक (1926) हा ग्रंथ कोणी लिहला ?
 अ) एफ. डब्लू. रिग्ज
 ब) एक.डी. व्हाईट
 क) हेन्री फेयॉल
 ड) वुड्रो विल्सन
- 13) खाते हा संघटनेच्या _____ घटकाच्या प्रकारापैकी एक प्रकार आहे.
 अ) लाईन
 ब) स्टाफ
 क) लोकनिगम
 ड) नियोजन
- 14) लोकप्रशासनाचा केंद्रबिंदु _____ आहे.
 अ) नोकरशाही
 ब) जनता
 क) संघटना
 ड) व्यवस्थापन

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

14

- 1) संघटनेची व्याख्या लिहा.
- 2) लोकप्रशासनाची व्याख्या लिहा.
- 3) लोकनिगमाची वैशिष्टे.
- 4) गॅंगप्लंक व्यवस्था सिद्धान्त (पूल व्यवस्था).
- 5) लोकमत घडविण्याची साधने.
- 6) लाईनघटक व स्टाफ मधील फरक स्पष्ट करा.
- 7) महाराष्ट्रातील दोन दबाव गट.
- 8) स्टाफ घटकाचे प्रकार.
- 9) नियंत्रणकक्षा म्हणजे काय ?
- 10) लोकनिगमाची दोन उदाहरणे सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही 2) : 14
- 1) नियंत्रण क्षेत्र निश्चित करणारे घटक.
  - 2) लोकप्रशासनाचे महत्त्व.
  - 3) सार्वजनिक धोरण निश्चितीमधील दबावगटाची भूमिका.
  - 4) लोकनिगमाची वैशिष्टे.
4. खालीलपैकी एका प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा (कोणत्याही 1) : 14
- 1) भारतातील लोकनिगमावरील मंत्रिमंडळाचे व संसदेचे (कायदेमंडळाचे) नियंत्रण स्पष्ट करा.
किंवा
  - 2) लोकप्रशासन व खाजगीप्रशासनातील फरक स्पष्ट करा.
5. सविस्तर उत्तर लिहा : 14
- संघटना म्हणजे काय ? संघटनेची तत्वे स्पष्ट करा.
-

SLR-L – 21

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
मराठी (Paper – III) (New)
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ. स. १८०० ते १९२०)

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१४

१. योग्य पर्याय निवडा :

१) सत्यशोधक समाजाची स्थापना कोणी केली ?

अ) म. फुले

ब) भाऊ महाजन

क) वि.रा. शिंदे

ड) न्यायमूर्ती रानडे

२) मराठी वृत्तपत्राचे जनक म्हणून _____ यांना ओळखले जाते.

अ) जगन्नाथ शंकरशेठ

ब) राजाराम मोहन रॉय

क) स्वामी दयानंद सरस्वती

ड) बाळशास्त्री जांभेकर

३) 'करमणूक' नियतकालिकाचा पहिला अंक कोणी काढला ?

अ) का.र. मित्र

ब) ह.ना. आपटे

क) ना.ह. आपटे

ड) गो.ग. आगरकर

४) 'मनोरंजन' च्या पहिल्या दिवाळी अंकाचे संपादक कोण होते ?

अ) वा.म.जोशी

ब) वि.सी. गुर्जर

क) का.र. मित्र

ड) ह.ना. आपटे

P.T.O.

- ५) मराठीतील पहिली ग्रामीण कादंबरी कोणती आहे ?
 अ) पिराजी पाटील
 ब) गावगुंड
 क) रंगराव
 ड) यापैकी नाही
- ६) 'तुतारी' ही कविता कोणत्या कवीची आहे ?
 अ) गोविंदाग्रज
 ब) केशवसुत
 क) कवी विनायक
 ड) बालकवी
- ७) 'संगीत सौभद्र' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?
 अ) गो.व. टेबल
 ब) अण्णासाहेब किल्लोस्कर
 क) रा.ग. गडकरी
 ड) कृ.प्र. खाडिलकर
- ८) 'फुलामुलांचे कवी' कोणास म्हटले जाते ?
 अ) बालकवी
 ब) रेंदाळकर
 क) भा.रा.तांबे
 ड) रे. टिळक
- ९) 'एकच प्याला' हे नाटक कोणत्या नाटककाराचे आहे ?
 अ) अण्णासाहेब किल्लोस्कर
 ब) रा.ग. गडकरी
 क) प्र.के. अत्रे
 ड) मो.ग. रांगणे कर
- १०) 'शिवछत्रपतींचे चरित्र कोणी लिहिले ?
 अ) मो.अ. सहस्रबुद्धे
 ब) वि.को. ओक
 क) वि.मो.भिडे
 ड) कृ.अ.केळूसकर
- ११) 'आमच्या आयुष्यातील काही आठवणी' हे आत्मचरित्र कोणी लिहिले आहे ?
 अ) रमाबाई रानडे
 ब) पार्वतीबाई आठवले
 क) लक्ष्मीबाई टिळक
 ड) बाया कर्वे
- १२) _____ यांना 'राष्ट्रीय कवी' असे म्हटले जाते.
 अ) रे. टिळक
 ब) केशवसुत
 क) कवी दत्त
 ड) कवी विनायक

- १३) 'सवाई माधव रावांचा मृत्यू' हे नाटक कोणी लिहिले आहे ?
अ) गो.ब. देवल
ब) कृ.प्र. खाडिलकर
क) रा.ग. गडकरी
ड) श्री.कृ. कोल्हटकर
- १४) 'चांदण्यातील गप्पा' या कथा संग्रहाच्या लेखिका कोण आहेत ?
अ) आनंदीबाई शिर्के
ब) गिरिजाबाई केळकर
क) काशिबाई कानिटकर
ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही सात) :

१४

- १) बाबा पद्मनजा यांनी लिहिलेल्या चार ग्रंथांची नावे लिहा.
- २) मनोरंजन काळातील कथालेखिकांची नावे लिहा.
- ३) ह. ना. आपटे यांच्या चार ऐतिहासिक कादंबऱ्यांची नावे लिहा.
- ४) केशवसुतांच्या चार सामाजिक कवितांची शीर्षके लिहा.
- ५) श्रीपादकृष्ण कोल्हटकरांच्या चार नाटकांची नावे लिहा.
- ६) काशिबाई कानिटकरांच्या दोन कादंबऱ्यांची नावे लिहा.
- ७) चिपळूणकरांच्या निबंधमालेची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- ८) बालकवींच्या निसर्ग कवितेची चार वैशिष्ट्ये लिहा.

३. अ) लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) :

८

- १) कवी केशवसुतांच्या प्रेमविषयक कवितांचा परामर्श घ्या.
- २) विष्णूशास्त्री चिपळूणकरांनी कोणत्या उद्देश्याने निबंधमाला सुरु काली ?
- ३) गो.ब. देवल यांनी 'शारदा नाटकातून कोणत्या समस्येचे विश्लेषण केले आहे ?

ब) टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

६

- १) ह.ना. आपटे यांच्या कथेतील सामाजिकता.
- २) बालकवींच्या कवितेतील उदासिनता.
- ३) रा.ग. गडकरी यांच्या नाटकांची वैशिष्ट्ये.

४. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

१४

- अ) १) १८०० ते १८७४ या कालखंडातील भाषांतर युगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
२) गोविंदाग्रजांच्या प्रेमविषयक कवितांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) १) लोकहितवादींच्या 'शतपत्रातील' समाजसुधारणा विषयक विचारांचा आढावा घ्या.
२) दिवाकरांच्या 'नाट्यछटे' चे वेगळेपण लिहा.

५. अ) कवी केशवसुतांना युग प्रवर्तक कवी असे का म्हटले जाते ते सोदाहरण लिहा.

१४

किंवा

- ब) गो. ब. देवल व रा.ग. गडकरी यांच्या नाट्य कर्तृत्वाचा आढावा घ्या.
-

SLR-L – 22

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (CBCS) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – III)
प्रयोजनमूलक हिंदी

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे गए अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित सभी पारिभाषिक अंग्रेजी शब्दों एवं वाक्यांशों के हिंदी पर्याय क्रमानुसार ही लिखिए। **14**
- 1) Associate member
  - 2) Calculation
  - 3) Exchange
  - 4) Fundamental
  - 5) Hauling allowance
  - 6) House of people
  - 7) Mayor
  - 8) Senate
  - 9) Viva-voce
  - 10) I am desired to say
  - 11) In consultation
  - 12) Order may be issued
  - 13) Paper for disposal
  - 14) The proposal is quite in order.

P.T.O.

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। 14
- 1) मातृभाषा की कोई एक परिभाषा लिखिए।
  - 2) जनसंचार के प्रमुख माध्यम कौन-कौन से हैं ?
  - 3) त्रिभाषा सूत्र से तात्पर्य क्या है ?
  - 4) प्रारूपण की कोई एक परिभाषा लिखिए।
  - 5) प्रारूपण में 'प्रेषिती' से तात्पर्य क्या है ?
  - 6) 'विज्ञापन' का व्युत्पत्तिमूलक अर्थ लिखिए।
  - 7) टिप्पण के प्रकार कौन-कौन से हैं ?
  - 8) तालिका संक्षेपण किसे कहते हैं ?
3. अ) टिप्पणियाँ लिखिए। (३ में से २) : 8
- 1) सम्पूर्ण टिप्पण।
  - 2) प्रारूपण विधि।
  - 3) हिंदी के प्रचार-प्रसार में विभिन्न हिंदी संस्थाओं की भूमिका।
- आ) टिप्पणियाँ लिखिए। (३ में से २) : 6
- 1) आनुषंगिक टिप्पण।
  - 2) विज्ञापन की कोई तीन परिभाषा।
  - 3) द्विभाषा नीति।
4. कामकाजी हिंदी के 'सम्पर्क भाषा' एवं 'संचार भाषा' रूपों का परिचय दीजिए। 14
- अथवा**
- पारिभाषिक शब्दावली का स्वरूप स्पष्ट करते हुए उसका महत्व विशद कीजिए।
5. संक्षेपण की विधि को समझाते हुए सफल संक्षेपण के गुणों पर प्रकाश डालिए। 14
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
(New – CBCS)
ENGLISH (Paper – III)
Introduction to Language and Linguistics**

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following sentences choosing the alternative : **14**
- i) The study of language began with
    - a) Aristotle   b) Plato   c) Homer   d) Virgil
  - ii) The stoic grammarians were
    - a) analogist   b) anomolist   c) structuralist   d) scientist
  - iii) Human language is
    - a) instinctive   b) non-instinctive
    - c) supernatural   d) unnatural
  - iv) Language is
    - a) species-specific   b) nature-specific
    - c) unspecific   d) society-specific
  - v) Saussure's concept of 'linguistic sign' refers to
    - a) signifier and signified   b) only signifier
    - c) only signified   d) sound images
  - vi) Bloomfield's 'Language' was published in
    - a) 1930   b) 1933   c) 1940   d) 1945
  - vii) _____ introduced the technique of IC analysis.
    - a) Bloomfield   b) Saussure   c) Palmer   d) Leech

- viii) _____ has been regarded as the father of structural linguistics.
 a) Bloomfield   b) Saussure
 c) Holliday   d) Crystal
- ix) 'Syntagmatic' is the _____ arrangement of units.
 a) systematic   b) linear   c) vertical   d) logical
- x) _____ is a core branch of linguistics.
 a) sociolinguistics   b) stylistics
 c) philosophy   d) phonology
- xi) Phonetics is the study of
 a) words   b) sentences
 c) speech sounds   d) meaning
- xii) _____ distinguished between diachronic linguistics and synchronic linguistics.
 a) Leech   b) Saussure   c) Sapir   d) Sweet
- xiii) The term 'Sociolinguistics' refers to the study of language in relation to
 a) society   b) human mind
 c) literature   d) culture
- xiv) Semantics deals with _____ of words and sentences.
 a) contextual meaning   b) basic meaning
 c) cultural meaning   d) social meaning

2. Answer **any seven** of the following :

14

- i) Distinguish between 'langue' and 'parole'.
- ii) What is semantics ?
- iii) State the difference between microlinguistics and macrolinguistics.
- iv) What is morphology ?
- v) Define the term 'phoneme'.
- vi) What is articulatory phonetics ?
- vii) Explain the term 'arbitrariness of language'.
- viii) What is 'discovery procedure' ?

3. A) Answer **any two** of the following questions : **8**
- I) Give IC analysis of the following :
    - i) My friend gave me suggestions
    - ii) Ramesh is a teacher of English.
  - II) Give labelled morphological analysis of the following words :
    - i) unhappiness
    - ii) organisational.
  - III) Give minimal pairs of the following :
    - i) /k/, /t/
    - ii) |s|, |z|.
- B) Define the following terms/concepts (**any two**) : **6**
- i) Pragmatics
  - ii) Phonology
  - iii) Phonetics.
4. 'Linguistics is the scientific study of language'. Explain in detail. **14**
- OR
- What is language ? Discuss the various characteristics of language.
5. Write a full note on 'structural linguistics'. **14**
-

SLR-L – 24

Seat
No.

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
KANNADA (Paper – III) (CBCS) (New)
Poetics

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

1) ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ

1) ಭರತ

2) ಭಾಮಹ

3) ಅಭಿನವಗುಪ್ತ

4) ಆನಂದವರ್ಧನ

2) ವಾಮನನ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ

1) ಗುಣ

2) ಅಲಂಕಾರ

3) ರೀತಿ

4) ರಸ

3) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಜೀವಿತ

1) ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ

2) ಕುಂತಕ

3) ರುದ್ರಟ

4) ಉದ್ಭಟ

4) ನಾ ಬಸುರಿ ಹಡೆದರೆ ಮಗುವಿನ ಹೆಸರು

1) ಶೈಲಶ್ರೀ

2) ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀ

3) ವಚನಶ್ರೀ

4) ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ

5) ಪ್ರತಿಭೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲ _____ ದ ಕಣ್ಣು.

1) ಜ್ಞಾನ

2) ಅಂತರಂಗ

3) ಹೃದಯ

4) ದೇಹ

6) ಕವಿತೆ ಹಡೆದ ತಾಯಿ

1) ಪ್ರತಿಭೆ

2) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ

3) ಅಭ್ಯಾಸ

4) ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದ

7) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಕೃತಿ ಬರೆದವರು

1) ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ.

2) ತಿ.ನಂ.ಶ್ರೀ.

3) ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.

4) ಕೆ.ಎಸ್.ಎನ್.

P.T.O.

- 8) ಮ್ಯಾಸಿಡೋನಿಯಾದ ಅಮಿಂಡಾಸ್ ದೊರೆಯ ಆಸ್ಥಾನ ವೈದ್ಯ
1) ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್	2) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್
3) ನಿಕುಮಾಕುಸ್	4) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್
- 9) ಲಾಂಜಿನಸ್‌ನ ಕಾವ್ಯ ತತ್ವ
1) ಸಾಧರಣೀಕರಣ	2) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ
3) ಅನುಕರಣ	4) ಮಹೋನ್ನತಿ
- 10) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ
1) ಲಾಂಜಿನಸ್	2) ಇಲಿಯಟ್
3) ಪ್ಲೇಟೋ	4) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್
- 11) ಪ್ಲೇಟೋ ಕಂಡ ಕನಸು
1) ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ	2) ಆದರ್ಶ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ
3) ಮಠ - ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣ	4) ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣ
- 12) Tragedy ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ
1) ದುರಂತ ನಾಟಕ	2) ಸುಖಾಂತ ನಾಟಕ
3) ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ	4) ಧಾರ್ಮಿಕ ನಾಟಕ
- 13) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅಕಾಡೆಮಿ
1) ಲಿಸಿಯಮ್	2) ಒಡ್ಡೋಲಗ
3) ಅನುಭವ ಮಂಟಪ	4) ವಿದ್ಯಾನಿಕೇತನ
- 14) ಕ್ರಿಟಿಯಾಸ್
1) ಡಾಂಟೆ	2) ರಿಚರ್ಡ್ಸ್	3) ಪ್ಲೇಟೋ	4) ರೂಸೋ

2. ಏಳಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. 14
- 1) ರುದ್ರನಾಟಕದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿರಿ.
  - 2) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
  - 3) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕಾಲದ ಗ್ರೀಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಾವುವು ?
  - 4) ಭವ್ಯತೆ ಎಂದರೇನು ?
  - 5) ಕುಂತಕನ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿರಿ.
  - 6) ಭರತನ ಸೂತ್ರ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾವುವು ?
  - 7) ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾವುವು ?
  - 8) ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಯಾವುದು ?
3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ. 14
- 1) ಕವಿ - ಸಹೃದಯ
  - 2) ಸಾಧರಣೀಕರಣ
  - 3) ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. 14
- 1) ಕಾವ್ಯ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
  - 2) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. 14
- ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
Paper – I : HISTORY (Optional) (New)
History of Ancient India upto 650 A.D.

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word.

14

- 1) Mahabharat was written by
A) Kalidas   B) Valmiki   C) Vyas   D) Panini
- 2) Tripitakas are related to _____ religions.
A) Jain   B) Boudha   C) Islam   D) Christian
- 3) _____ Chinese Traveller visited to India in Gupta period.
A) Itising   B) Yuanchang   C) Fahiyen   D) None of these
- 4) _____ is the believed to be the British officer whose efforts gave rise to the independent study of the Ancient India.
A) Sir William Jones   B) Elfinston
C) John Marshall   D) James Prinsep
- 5) Which among the following is the Harappan site in Maharashtra ?
A) Lothal   B) Rangpur   C) Daymabad   D) Kalibangan
- 6) _____ discovered the Indus Valley Civilization.
A) K. Hegade   B) John Marshall
C) J. F. Fleet   D) Dr. Dayaram Sahani
- 7) During _____ age man began to cultivate.
A) Paleolithic   B) Chalkolithic   C) Neolithic   D) Mesolithic
- 8) The ship yard was discovered at
A) Lothal   B) Daymabad   C) Rangpur   D) Kalibangan
- 9) The houses of Indus Valley civilization were built by
A) Brick   B) Stone   C) Clay   D) None of these

P.T.O.

- 10) The evidence of stone age man is found in
 A) Kashmir   B) Bhimbetaka   C) Orissa   D) Tekkalkota
- 11) _____ propounded the theory that the Aryans were the inhabitants to the Central Asia.
 A) James Principe   B) Max Muller
 C) Lokmanya Tilak   D) Sir William Jones
- 12) _____ was the last Veda.
 A) Rigved   B) Yajurved   C) Samaved   D) Atharved
- 13) The maximum number of Richas are composed in the Rigveda for _____ God.
 A) Indra   B) Agni   C) Varuna   D) Surya
- 14) The occupation of Aryans was _____
 A) Agriculture and cattle rearing   B) Trade
 C) Commerce   D) None of these

2. Write short answers (**any seven**) :

14

- 1) State the historical importance of coins.
- 2) Trace the Chinese foreign travel.
- 3) Give information about the mother Goddess in Indus Vally Civilization.
- 4) Explain the economic life in Indus Valley Civilization.
- 5) Explain the cremating system of Indus Valley Civilization.
- 6) Culture in Paleolithic age.
- 7) What was the meaning of sources ?
- 8) Which was the two most important institutions in Vedic period ?
- 9) What is the Chaturvarna system ?
- 10) State the status of women in Vedic period.

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Vedic literature.
- 2) Stone age tools.
- 3) Social life of Indus Vally Civilization.
- 4) Origin of Aryans.

4. What do you mean by stone age and discuss the inventions in Neolithic period ?

14

OR

Describe the town planning of Harappan Civilization.

5. Narrate the religious life in Vedic period.

14

मराठी भाषांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) महाभारत हा ग्रंथ _____ यानी लिहला.
अ) कालीदास   ब) वाल्मीकि   क) व्यास   ड) पाणिनी
- २) त्रिपिटक हा ग्रंथ _____ धर्माशा संबंधीत आहे.
अ) जैन   ब) बौद्ध   क) इस्लाम   ड) ख्रिचन
- ३) _____ या चीनी प्रवाशाने गुप्त काळात भारतास भेट दिली होती.
अ) इत्सिंग   ब) हयुएनत्संग   क) फाहीयान   ड) यापैकी नाही
- ४) _____ या ब्रिटीश अधिकाऱ्याच्या प्रमलामुळे प्राचीन भारताच्या स्वतंत्र अभ्यासास सुरुवात झाली.
अ) सर विल्यम् जोन्स   ब) एल्फीस्टन
क) जॉन मार्शल   ड) जेम्स प्रिन्सेप
- ५) खालीलपैकी हरप्पा संस्कृतीमधील _____ स्थल महाराष्ट्रात आहे.
अ) लोथल   ब) रंगपूर   क) दायमाबाद   ड) कालीबंगन
- ६) सिन्धू संस्कृतीचा शोध _____ यानी लावला.
अ) के. हेगडे   ब) जॉन मार्शल
क) जे. एफ. फ्लीट   ड) डॉ. दयाराम सहानी
- ७) मानवाने शेती _____ काळात करण्यास सुरुवात केली.
अ) पुराश्मयुग   ब) ताम्रपाषाणयुग   क) नवाश्मयुग   ड) मध्याश्मयुग
- ८) सिन्धू कालीन जहाजाची गोदी _____ येथे सापडली आहे.
अ) लोथल   ब) दायमाबाद   क) रंगपूर   ड) कालीबंगन
- ९) सिन्धू संस्कृतीतील घरे _____ बांधलेली आहेत.
अ) वीट   ब) दगड   क) माति   ड) यापैकी नाही
- १०) अश्मयुगीन मानवाच्या वास्तव्याच्या पूरावा _____ येथे सापडतो.
अ) काश्मीर   ब) भिमबेटका   क) ओरिसा   ड) टेक्कलकोटा
- ११) मध्य आशिया हे आर्यांचे मुळ वसतीस्थान असावे असा सिद्धान्त _____ यानी मांडला.
अ) जेम्स प्रिन्सेप   ब) मॅक्स मुल्लर   क) लोकमान्य टिलक   ड) सर विलयम जोन्स

- १२) _____ हा शेवटचा वेदग्रंथ मानला जातो.
 अ) ऋग्वेद   ब) यजुर्वेद   क) सामवेद   ड) अथर्ववेद
- १३) ऋग्वेदातील बहुतांश ऋचा _____ देवतेसाठी रचलेल्या आहेत.
 अ) इंद्र   ब) अग्नी   क) वरुण   ड) सूर्य
- १४) आर्यांचा व्यवसाय _____ हा होता.
 अ) शेती व पशुपालन   ब) उद्योग धंदे
 क) व्यापार   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) नाण्यांचे ऐतिहासिक महत्व सांगा.
- २) चीनी परकीय वृत्तांत विषद करा.
- ३) सिन्धू संस्कृतीतील मातृदेवतेची माहिती लिहा.
- ४) सिन्धू संस्कृतीचे आर्थिक जीवन सांगा.
- ५) सिन्धू कालीन दफन पद्धतीचे वर्णन करा.
- ६) जुन्या अश्मयुगातील संस्कृती.
- ७) संदर्भसाधने म्हणजे काय ?
- ८) वेद कालीन प्रमुख दोन संस्था कोणत्या ?
- ९) चातुर्वर्ण व्यवस्था म्हणजे काय ?
- १०) वैदिक कालातील स्त्री जीवन सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) वैदिक वाग्म्य.
- २) अश्मयुगीन हत्यारे (stone age tools).
- ३) सिन्धू कालीन सामाजिक जीवन.
- ४) आर्यांचे मूलस्थान (origin of Aryans).

४. अश्मयुग म्हणजे काय ? ते सांगून नवाश्मयुगीन कोणते शोध लागले त्यांची चर्चा करा.

१४

किंवा

हरप्पा संस्कृतीतील नगर रचनेचे वर्णन करा.

५. वेद काळातील धार्मिक जीवनाचे वर्णन करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. – E-1) (Paper – I)
(New – CBCS)
Sociology of Health

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Total Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

14

- I) Who is called as father of homeopathy system of medicine ?
A) Jenners   B) Tibb   C) Jivak   D) Hahnemann
- II) Blood groups was invented by
A) Kushing   B) Jenners   C) Lenstin   D) Harve
- III) Which of the following is a modern medicine system ?
A) Unani   B) Ayurved   C) Allopathy   D) Homeopathy
- IV) World AIDS day is on
A) 1st March   B) 7th April   C) 5th June   D) 1st December
- V) Who is the author of book entitled 'Social and Preventive Medicine' ?
A) J. E. Park   B) Madhu Nagla   C) Parsons   D) Charak
- VI) Hakim is the specialist of _____ medicine system.
A) Unani   B) Ayurved   C) Allopathy   D) Homeopathy
- VII) Ayurveda medicine originates from
A) Samveda   B) Yajurveda   C) Rugveda   D) Atharvaveda
- VIII) Who is the first surgeon and teacher of medicine ?
A) Shushruta   B) Charak   C) Vagbhatt   D) Dhanvantari

- IX) Theory of Humours related to _____ medicine system.
A) Unani   B) Ayurved   C) Allopathy   D) Homeopathy
- X) First diagnosis of T. B. was done by
A) Robert Cock   B) Kushing   C) Harve   D) Louis Pascher
- XI) Which of the following is a alternative medicine system ?
A) Unani   B) Ayurved   C) Naturopathy   D) Homeopathy
- XII) According to World Health Organization (W.H.O.) dimensions of health are
A) 3   B) 4   C) 5   D) 7
- XIII) Greek Physician Hippocrates was the
A) Father of Surgery   B) Father of Medicine
C) Father of Vaccination   D) None of these
- XIV) Which of the following medicines is based on 'Theory of Nature of Cure' ?
A) Unani   B) Ayurved   C) Naturopathy   D) Homeopathy
2. Answer the following questions (**any seven** out of following) : **14**
- I) Explain social dimension of Health.
  - II) What is curative therapy ?
  - III) What is patient's role ?
  - IV) How working conditions are responsible for illness ?
  - V) What is the aims of sociology of health ?
  - VI) Explain health and its relationship with education.
  - VII) What is functional approach of health ?
  - VIII) What is Social Etiology ?
  - IX) Define disease.
  - X) Define preventive therapy.
3. Write short notes on **any two** out of following : **14**
- I) Conflict Approach of Health
  - II) Changing Food Habits
  - III) Ethno Medicine
  - IV) Health Care

4. A) Explain determinants of Health in modern society.

14

OR

B) Define Sociology of health and explain its scope.

5. Explain Ayurveda system of medicine.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

II) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१४

- I) होमियोपॅथीचा जनक कोण आहे ?
A) जेनर्स B) टिब C) जीवक D) हॅनेमन
- II) रक्तगटाचा शोध _____ यांनी लावला.
A) कुशिंग B) जेनर्स C) लेन्स्टीन D) हार्वे
- III) खालीलपैकी कोणती आधुनिक औषधीपद्धती आहे ?
A) युनानी B) आयुर्वेद C) अॅलोपॅथी D) होमियोपॅथी
- IV) जागतिक एड्स दिवस _____ या दिवशी आहे.
A) १ मार्च B) ७ एप्रिल C) ५ जून D) १ डिसेंबर
- V) 'सोशल अँड प्रिव्हेंटीव्ह मेडिसीन' ह्या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
A) जे. ई. पार्क B) मधु नागला C) पार्सन्स D) चरक
- VI) हकीम हा _____ या औषधीपद्धतीचा जनक असतो.
A) युनानी B) आयुर्वेद C) अॅलोपॅथी D) होमियोपॅथी
- VII) आयुर्वेद औषधीपद्धती _____ पासून निर्माण झाली.
A) सामवेद B) यजुर्वेद C) ऋगवेद D) अथर्ववेद
- VIII) खालीलपैकी पहिला वैद्यक शिक्षक व शल्य विशारद कोण ?
A) सुश्रुत B) चरक C) वाग्भट D) धनवंतरी
- IX) धातू सिद्धांताचा संबंध _____ या औषधीपद्धतीशी आहे.
A) युनानी B) आयुर्वेद C) अॅलोपॅथी D) होमियोपॅथी
- X) क्षयरोगाचे प्रथम निदान _____ यांनी केले.
A) रॉबर्ट कॉक B) कुशिंग C) हार्वे D) लुईस पाश्चर
- XI) खालीलपैकी कोणती पर्यायी औषधी पद्धती आहे ?
A) युनानी B) आयुर्वेद C) निसर्गोपचार D) होमियोपॅथी

XII) जागतिक आरोग्य संघटनेनुसार आरोग्याचे पैलू _____ आहेत.

- A) ३ B) ४ C) ५ D) ७

XIII) ग्रीक डॉक्टर हिप्पोक्रेट्स हा _____ होता.

- A) शस्त्रक्रियेचा जनक B) औषधशास्त्राचा जनक
C) लसिकरणाचा जनक D) यापैकी नाही

XIV) निसर्गाचे आजार बरा करण्याचा सिद्धांतावर कोणती औषधीपद्धती आधारित आहे ?

- A) युनानी B) आयुर्वेद C) निसर्गोपचार D) होमियोपॅथी

२. कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तर लिहा :

१४

- I) आरोग्याचा सामाजिक पैलू स्पष्ट करा.
- II) रोगमुक्तीसाठी उपचार म्हणजे काय ?
- III) रोग्याची भूमिका म्हणजे काय ?
- IV) आजारपणासाठी कामाच्या ठिकाणची परिस्थिती कशी जबाबदार असते ?
- V) आरोग्याच्या समाजशास्त्राची उद्दिष्टे कोणती ?
- VI) आरोग्याचा शिक्षणाशी संबंध स्पष्ट करा.
- VII) आरोग्याचा कार्यात्मक दृष्टिकोन म्हणजे काय ?
- VIII) सामाजिक रोगशास्त्र म्हणजे काय ?
- IX) आजाराची व्याख्या द्या.
- X) प्रतिबंधात्मक उपचाराची व्याख्या द्या.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन):

१४

- I) आरोग्याचा संघर्षात्मक दृष्टिकोन
- II) खानपानाच्या बदलत्या सवयी
- III) लोकवैद्यक
- IV) आरोग्याची जपवणूक

४. अ) आधुनिक समाजातील आरोग्याचे निर्धारक घटक स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) आरोग्याचा समाजशास्त्राची व्याख्या आणि त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

५. आयुर्वेदिक औषधी पद्धती स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (New)
Cognitive Psychology (Paper – III) (Gr.F.)

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

1. Fill in the blanks (Multiple Choice). 14
- 1) _____ suggest that knowledge come from experience.
(Functionalists/Humanists/Empiriricalist/Gestalt)
  - 2) _____ established first psychological laboratory in America.
(James/Wundt/Fechner/Weber)
  - 3) _____ explained language and acquisition uses purely on term stimulus-response.
(Pavlov/Skinner/Dollard/Miller)
  - 4) Cognition is generally _____.
(Adaptive/Aquired/Adjustment/None)
  - 5) _____ juncture where neurotransmission take place.
(Spinal cord/Synaptic/Pones/Medulla)
  - 6) _____ are the basic building blocks of the nervous system.
(Tissue/Blood/ Glands/Neurons)
  - 7) _____ developed a theory of Mass action.
(Eisenberg/Lashley/Polson/Lang)
  - 8) _____ was Neisser's term for mental process of visual attention.
(Auditory Attention/Tactual Attention/Focal Attention/Touch Attention)
  - 9) _____ has done classical cognitive research on the characteristics and process of visual memory.
(Neisser/Scatter/Sperling/Shiffrin)
  - 10) _____ proposed basic idea of recognition.
(Glass/McCilleand/Kanswisher/Biederman)

- 11) The stored model of all organizable pattern called _____.
(Template/Feature/Pattern/Schema)
- 12) _____ define psychology is the science of mental life.
(Baron/Myers/James/Morgan)
- 13) _____ was French Philosopher and Mathematician.
(Rene Descartes/ Aristotle/ Plato/Locke)
- 14) The dissociative interaction and conscious experience model proposed by _____.
(Schater/Cottell/Ravans/Horton)

2. Write short answers (**any seven**) :

14

- 1) Who published book 'Purpositive Behaviour in Animal and Men' ?
- 2) What is cognitive map ?
- 3) Define Neurocognition.
- 4) Who introduced split brain research ?
- 5) What is meant by feature ?
- 6) Who called visual persistence phenomena ?
- 7) Define agnosia.
- 8) What is long-form of REM ?
- 9) Define enagram.
- 10) Who proposed global workplace model of consciousness ?

3. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Gestot's grouping principles of pattern recognition.
- 2) Cognitive psychology and brain science.
- 3) Pinker's three category of consciousness.
- 4) Key issues in cognitive psychology.

4. Answer **any one** long type question of following.

14

A) Explain the conceptually driven pattern recognition.

OR

B) Explain the relationship of cognitive psychology and consciousness.

5. Descriptive question.

14

Explain the brief history of cognitive psychology.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी).

१४

- १) _____ यांनी अनुभवातून ज्ञान मिळते असे सूचविले.
(कार्यवादी/मानवतावादी/अनुभववादी/समग्रवादी)
- २) _____ यांनी अमेरिकेत पहिली मानसशास्त्रीय प्रयोगशाळा स्थापन केली.
(जेम्स/वुंट/फेक्नर/वेबर)
- ३) _____ यांनी भाषा आणि संपादनाचा पुर्णतः उद्दीपक-प्रतिक्रिया संज्ञेत उपयोग केला जातो.
(पॅव्हलॉव्ह/स्किनर/डोलार्ड/मिलर)
- ४) बोधन सामान्यपणे _____ आहे.
(प्रतियोजन/अर्जण/समायोजन/यापैकी नाही)
- ५) _____ जोडणीमध्ये मज्जासंक्रमण प्रक्रिया घडते.
(मज्जारज्जू/ मज्जाबंधीय/ सेतू/मेडूला)
- ६) _____ हे मज्जासंस्थेचे मूलभूत घटक आहेत.
(तंतू/रक्त /ग्रंथी/ मज्जापेशी)
- ७) _____ यांनी सामुदायीक क्रिया सिद्धांत विकसित केला.
(इसेनबर्ग/लॅशले/पोल्सन/लॅंग)
- ८) _____ ही निझेरची संज्ञा दृश्य अवधानाच्या मानसिक प्रक्रियेसाठी योजतात.
(श्राव्य अवधान/त्वचा अवधान/केद्रक अवधान/स्पर्श अवधान)
- ९) _____ यांनी दृश्य स्मृतीची गुणवैशिष्ट्ये आणि प्रक्रियेवर अभिजात बोधात्मक संशोधने केली.
(निझेर/ स्कॅटर/ स्पर्लिंग/शिफ्रिन)
- १०) _____ यांनी प्रत्यभिज्ञानाची मूलभूत कल्पना मांडली.
(ग्लास/मॅकलेलॅण्ड/कानविशर/बिडरमन)

- ११) सपूर्ण संघटनात्मक संघाताचे साठवण प्रारूपास _____ म्हणतात.
(नमुना/ मुखाग(घटक)/संघात/आकृतीबंध)
- १२) _____ यानी “मानसशास्त्र मानसिक जीवनाचे शास्त्र होय” अशी व्याख्या केली.
(बॅरॉन/मार्थस/जेम्स/मॉर्गन)
- १३) _____ हा फ्रेंच तत्वचिंतक आणि गणितज्ञ होता.
(रेन देकार्त/ऑरिस्टॉटल/ प्लेटो/ लॉकी)
- १४) वियोजनात्मक आंतरक्रिया आणि बोधात्मक अनुभव प्रारूप _____ द्वारा सूचविले.
(शॉक्टर/कॅटेल/रॅव्हन्स/हॉरटॉन)

२. खालीलपैकी प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात).

१४

- १) परपोजीव्ह बिव्हेविअर इन अॅनिमल अॅण्ड मॅन हे पुस्तक कोणी प्रकाशित केले ?
- २) बोधात्मक आराखडा म्हणजे काय ?
- ३) मज्जाबोधनाची व्याख्या द्या.
- ४) छेदीक-मेंदू संशोधने कोणी केली ?
- ५) मुखांगे म्हणजे काय ?
- ६) दृश्य सातत्य घटना कोणी मांडली ?
- ७) असंवेदनात्मकतेची व्याख्या द्या.
- ८) आर.ई.एम्. चे दिर्घरूप काय ?
- ९) स्मृत्यांकनाची व्याख्या द्या.
- १०) बोधनाचे सर्वकष कार्यस्थळ प्रारूप कोणी मांडले ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन).

१४

- १) संघात प्रत्यभिज्ञानाची समग्रवादी संघटन तत्वे.
- २) बोधात्मक मानसशास्त्र आणि मेंदू शास्त्र.
- ३) पिंकरचे बोधावस्थेचे तीन वर्ग.
- ४) बोधात्मक मानसशास्त्राच्या प्रमुख समस्या (प्रश्न).

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१४

अ) संबोधन-प्रेरित संघात प्रत्यभिज्ञान स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बोधात्मक मानसशास्त्र आणि बोधावस्थेमधील संबंध स्पष्ट करा.

५. वर्णनात्मक प्रश्न:

बोधात्मक मानसशास्त्राची संक्षिप्त इतिहास स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) (CBCS) (New) Examination, 2015
ECONOMICS
Industrial Economics (Group – C I Paper – V)**

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 14
- 1) Industry means the cluster of many
- a) plants b) firms
c) plants and firms d) none of the above
- 2) Initially, the concept of industrial economics was introduced by
- a) Lord Keynes b) Alfred Weber
c) Dr. Marshall d) P.W.S. Andrews
- 3) On the basis of size and capital investment , industries in India may be classified into _____ categories.
- a) Three b) Two
c) Four d) One
- 4) Growth with stability will be possible from
- a) Small scale industries b) Agro industries
c) Large scale industries d) Medium industries

- 5) Multinational corporation have a example of _____ industry.
a) Small	b) Large
c) Co-operative	d) All of the above
- 6) The theory of industrial localization is propounded by
a) Lord Keynes	b) David Ricardo
c) J.B. Say	d) None of the above
- 7) _____ is the factor determining Firm productivity .
a) Skilled labour	b) Unskilled labour
c) Traditional technology	d) Answer a) and c)
- 8) _____ industry is included in small-scale industry.
a) Textile	b) Tiny
c) Tata	d) Reliance
- 9) _____ is the example of large-scale industries.
a) Sugar factory	b) Handloom
c) Cement factory	d) None of the above
- 10) _____ is the most important cause for the slow development of industries in India.
a) Production	b) Consumption
c) Lack of finance	d) Utility
- 11) Producer can select a place, which is minimise their production cost, it is known as
a) Tourist place	b) Office place
c) Market place	d) Industrial localisation

- 12) _____ factors are important to raise industrial productivity.
- a) New technology
  - b) Finance
  - c) Skilled labour
  - d) All of the above
- 13) Large scale industries are mainly
- a) Labour intensive
  - b) Capital intensive
  - c) Land intensive
  - d) None of the above
- 14) Industrial estates are related to
- a) Planned industrial policy
  - b) Planned industrial market
  - c) Planned industrial area
  - d) Developed land

2. Answer the following questions (**any 7** out of 10) : **14**

- 1) Define plant.
- 2) What is industrial productivity ?
- 3) Define small-scale industries.
- 4) What is Firm ?
- 5) What is cottage industry ?
- 6) Write two problems of small-scale industry.
- 7) Write any two impact of Multi-National Corporations (MNCs).
- 8) Write any two problems of industrial localization.
- 9) Define the concept of optimum firm.
- 10) State the any two objectives of firm.

3. Write short notes (**any 2** out of 4) : **14**

- 1) Classification of industries.
- 2) Factors determining industrial productivity.
- 3) Sargent Florence Theory.
- 4) Growth and profitability of a Firm.

4. Answer **any one** question of the following : 14

A) Explain the role of industries in economic development.

OR

B) Discuss the Alfred Weber's theory of industrial localization.

5. Explain the role and impact of Multi-National Corporation on Indian industrialisation. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा : १४

१) उद्योग म्हणजे अनेक _____ चा समुच्चय होय.

अ) संयंत्र

ब) उद्योगसंस्था

क) संयंत्र आणि उद्योगसंस्था

ड) वरीलपैकी नाही

२) औद्योगिक अर्थशास्त्र ही संकल्पना सर्वप्रथम _____ यांनी मांडली.

अ) लॉर्ड केन्स

ब) अल्फ्रेड वेबर

क) डॉ. मार्शल

ड) पी.डब्ल्यू. एस. अँड्र्यूज

३) आकार आणि भांडवली गुंतवणुकीच्या आधारे भारतात उद्योगांचे वर्गीकरण _____ प्रकारे केले जाते.

अ) तीन

ब) दोन

क) चार

ड) एक

४) स्थैर्यासहित आर्थिक विकास _____ मूळे शक्य आहे.

अ) लघू उद्योग

ब) कृषी उद्योग

क) मोठे उद्योग

ड) मध्यम उद्योग

- ५) बहुराष्ट्रीय कंपनी हे _____ उद्योगाचे उदाहरण आहे.
- अ) लघू
क) सहकारी
- ब) मोठे
ड) वरीलपैकी सर्व
- ६) उद्योगाच्या स्थानियीकरणाचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
- अ) लॉर्ड केन्स
क) जे.बी.से.
- ब) डेवीड रिकार्डो
ड) वरीलपैकी नाही
- ७) _____ हा घटक उद्योगसंस्थेची उत्पादकता निर्धारित करतो.
- अ) कुशल श्रमिक
क) पारंपारिक तंत्रज्ञान
- ब) अकुशल श्रमिक
ड) उत्तर अ आणि क
- ८) लघू उद्योगात _____ उद्योगाचा समावेश होतो.
- अ) कापड
क) टाटा
- ब) अतिलहाण
ड) रिलायन्स
- ९) _____ हे मोठ्या उद्योगांचे उदाहरण आहे.
- अ) साखर कारखाना
क) सिमेंट कारखाना
- ब) हातमाग
ड) वरीलपैकी नाही
- १०) भारतात _____ या महत्वाच्या कारणामूले उद्योगांची वाढ मंदगतीने झाली आहे.
- अ) उत्पादन
क) भांडवलाची कमतरता
- ब) उपभोग
ड) उपयोगिता
- ११) उत्पादक अशाजागेची निवडकरतो की ज्या ठिकाणी उत्पादनाचा खर्च कमी होतो, त्यालाच _____ म्हणून ओळखले जाते.
- अ) पर्यटन स्थल
क) बाजाराचे ठिकाण
- ब) कार्यालयाचे ठिकाण
ड) उद्योगाचे स्थानियीकरण

- १२) औद्योगिक उत्पादकता वाढीसाठी _____ घटक महत्वाचा आहे.
- अ) नविन तंत्रज्ञान
ब) वित्तपुरवठा
क) कुशल श्रमिक
ड) वरीलपैकी सर्व
- १३) मोठे उद्योग हे प्रामुख्याने _____ असतात.
- अ) श्रम प्रधान
ब) भांडवल प्रधान
क) भूमि प्रधान
ड) वरीलपैकी नाही
- १४) औद्योगिक वसाहती _____ शी संबंधित आहेत.
- अ) नियोजित औद्योगिक धोरण
ब) नियोजित औद्योगिक बाजारपेठ
क) नियोजित औद्योगिक क्षेत्र/जागा
ड) विकसित जमिन

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (१० पैकी कोणतेही ७) :

१४

- १) संयंत्राची व्याख्या द्या.
- २) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय ?
- ३) लघू उद्योगांची व्याख्या द्या.
- ४) उद्योगसंस्था म्हणजे काय ?
- ५) कुटीर उद्योग म्हणजे काय ?
- ६) लघू उद्योगांच्या कोणतेही दोन समस्या लिहा ?
- ७) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे कोणतेही दोन परिणाम लिहा.
- ८) औद्योगिक स्थानियीकरणाच्या कोणत्याही दोन समस्या लिहा.
- ९) पर्याप्त उद्योगसंस्था या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
- १०) उद्योगसंस्थेची कोणतीही दोन उद्दिष्टे सांगा.

३. टिपा लिहा (४ पैकी कोणतेही २) : १४
- १) उद्योगांचे वर्गीकरण.
  - २) औद्योगिक उत्पादकता निर्धारित करणारे घटक.
  - ३) सार्जेन्ट फ्लोरेन्स यांचा सिद्धांत.
  - ४) उद्योगसंस्थेची वृद्धी आणि लाभता.
४. खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. १४
- अ) आर्थिक विकासातील उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) अल्फ्रेड वेबर यांच्या औद्योगिक स्थानियीकरणाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
५. भारताच्या औद्योगिकीकरणाय बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका आणि त्यांचे परिणाम स्पष्ट करा. १४
-

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
(New – CBCS)**

MARATHI (Paper – IV) (A)

Eka Lekhakacha Abhyas – Madhyayugin Lekhak Sant Dnyaneshwar

एका लेखकाचा अभ्यास-मध्ययुगीन लेखक संत ज्ञानेश्वर

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

१४

योग्य पर्याय निवडा :

१) संत एकनाथानी कोणत्या ग्रंथाची शुद्धप्रत तयार केली ?

- अ) श्री ज्ञानेश्वरी   ब) एकनाथी भागवत
क) नामदेव गाथा   ड) तुकाराम गाथा

२) श्रीमद्भगवद्गीता या ग्रंथावरील भाष्य ग्रंथ कोणता ?

- अ) श्री ज्ञानेश्वरी   ब) ऋग्वेद
क) महाभारत   ड) उपनिषद

३) देवाचिये द्वारी उभा _____ । तेणे मुक्ती चारी साधीयेल्या ।

- अ) क्षणभरी   ब) घटकाभरी   क) दिनभरी   ड) रात्रभरी

४) _____ जो बापा । तो नित्ययज्ञ जाण पां ।

- अ) स्वधर्म   ब) परधर्म   क) मानवधर्म   ड) देवधर्म

५) अर्जुनाची व्दिधा अवस्था कोठे पहावयास मिळाली ?

- अ) रणांगणावर   ब) राजमहालात
क) श्रीकृष्ण भेटीत   ड) एकांतसमयी

P.T.O.

- ६) पुढीलपैकी कोणता अभाग श्री ज्ञानदेवांचा आहे ?
 अ) जगाच्या कल्याणा संतांच्या विभुती   ब) नाचू कीर्तनाचे रंगी
 क) अवचिता परिमळु झुळकला अळुमाळु   ड) धरिला पंढरीचा चोर
- ७) श्री ज्ञानदेवांच्या वडील बंधुचे नाव काय ?
 अ) निवृत्तीनाथ   ब) सिद्धोपंत
 क) सोपानदेव   ड) विठ्ठलपंत
- ८) श्री ज्ञानदेवांच्या आईचे नाव काय ?
 अ) रुक्मिणीबाई   ब) मुक्ताबाई
 क) जनाबाई   ड) कान्होपाचा
- ९) श्री ज्ञानदेवादि भावंडाना शुद्धिपत्र मिळविण्यासाठी कोठे जावे लागले ?
 अ) पैठण   ब) आपेगाव   क) पंढरपुर   ड) नेवासे
- १०) संत ज्ञानेश्वरांनी ज्ञानेश्वरीच्या लेखनाची जबाबदारी कोणावर सोपविली ?
 अ) सच्चिदानंद बाबा   ब) सोपानदेव
 क) एकनाथ   ड) बाबाजी चैतन्य
- ११) श्री ज्ञानेश्वरी अन्य कोणत्या नावाने ओळखली जाते ?
 अ) भावार्थदीपिका   ब) दिव्यामृतधारा
 क) अमृतानुभव   ड) यथार्थदीपिका
- १२) श्री ज्ञानदेवांनी संजीवन समाधी कोठे घेतली ?
 अ) आळंदी   ब) आपेगाव   क) देहू   ड) नेवासे
- १३) _____ हा संतकुळीचा राजा । गुरु हा प्राणविसावा माझा ।
 अ) गुरु   ब) देव   क) श्रीकृष्ण   ड) श्रीराम
- १४) तिसऱ्या अध्यायाच्या प्रारंभी अर्जुनाने कोणास प्रश्न विचारले ?
 अ) श्रीकृष्ण   ब) श्रीराम   क) श्री विठ्ठल   ड) निवृत्तीनाथ

२. कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे २ ते ३ वाक्यात लिहा : १४
- १) तिसऱ्या अध्यायाच्या प्रारंभी अर्जुनाने कोणता प्रश्न विचारला ?
  - २) श्री ज्ञानदेवांचा कोणत्या संप्रदायांशी अनुबंध दाखविता येतो ?
  - ३) श्री ज्ञानदेवांच्या विरहिणीचे दोन चरण लिहा.
  - ४) श्री ज्ञानदेवांचे गीता टीकेचे प्रयोजन कोणते ?
  - ५) श्री ज्ञानदेवांचा पसायदानातील देव कोण ?
  - ६) श्री ज्ञानेश्वरीचे लेखन शक व स्थळ लिहा.
  - ७) श्री ज्ञानदेवांच्या ग्रंथसंपदेची नावे लिहा.
  - ८) श्री ज्ञानदेवांची गुरु परंपरा सांगा.
३. अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) श्री ज्ञानदेवांच्या अभंगामधील 'बापरखुमादेविवरु' - च्या उल्लेखाचे महत्त्व.
  - २) तिसऱ्या अध्यायातील अर्जुनाची व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.
  - ३) श्री ज्ञानदेवांची भावंडे व वेगळेपण सांगा.
- ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ६
- १) श्री ज्ञानदेवांच्या अभंगातील भावसौंदर्य स्पष्ट करा.
  - २) श्री ज्ञानेश्वरांनी वर्णिलेला नाममहिमा सांगा.
  - ३) श्री ज्ञानदेवांचा सगुण निर्गुण विवेक स्पष्ट करा.
४. 'ज्ञानदेवे रचिले पाया' या उक्तीतील मर्म सोदाहरण स्पष्ट करा. १४
- अथवा**
- श्री ज्ञानदेवांनी विशद केलेला भक्तिमार्ग तुम्ही अभ्यासलेल्या अभंगाच्या आधारे स्पष्ट करा.
५. श्री ज्ञानेश्वरीच्या तिसऱ्या अध्यायाचे मर्म वैशिष्ट्यासह विशद करा. १४
-

SLR-L – 31

Seat
No.

**M.A. – I (Semester – I) (New) (CBCS) Examination, 2015
MARATHI (Paper No. – IV (A))**

एका लेखकाचा अभ्यास अर्वाचीन लेखक – डॉ. द. ता. भोसले

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) 'पाऊस' कथेतील गणाला कश्याची विषबाधा झाली होती ?
(अ) भाकरी (ब) दाळ
(क) भात (ड) चपात्ती)
- २) 'मागणी' कथेत कोणाचे चित्रण आले आहे ?
(अ) आराधी (ब) बाहुरूपी
(क) पोतराज (ड) वाघ्या-मुर्ळी)
- ३) श्रीधरपंतानी देवापुढची साखर कोणासाठी आणली ?
(अ) पत्नीसाठी (ब) आईसाठी
(क) बहिणीसाठी (ड) मावशीसाठी)
- ४) कान्होजी आणि भाऊसाहेब यांचे पिढीजात वैर कोणत्या कथेत येते ?
(अ) झुंज (ब) भेट
(क) निवडणूक (ड) मागणी)
- ५) 'पाऊस' कथासंग्रह कोणत्या वाङ्मय प्रवाहातला आहे ?
(अ) ग्रामीण (ब) आदिवाशी
(क) महानगरीय (ड) दलित)
- ६) ग्रामसंस्कृतीची आकाशवाणी लेखकाने कश्यास म्हटले आहे ?
(अ) तालीम (ब) पाणवठा
(क) मंदिर (ड) किराणा मालाचे दूकान)

P.T.O.

- ७) तुका म्हणे मी तो सगळाच विरालो । विठलाची झालो दर्शनाने ॥ या ओळी कोणत्या लेखातील आहेत ?
- (अ) नदिकाठचा गाव
क) भूक
- ब) विठ्ठलाचे स्मरण
ड) माझी पहिली प्रेयसी)
- ८) ग्रामसंस्कृतीचे शक्तिपीठ कोणते ?
- (अ) देऊळ
क) तालीम
- ब) नदी
ड) ओढा)
- ९) 'बाळमुठीतील दिवस' हे पुस्तक कोणत्या प्रकाशनाकडून प्रसिद्ध झाले आहे ?
- (अ) सुविद्या
क) श्रीविद्या
- ब) साकेत
ड) मौज)
- १०) लोकोत्तर गाडगेबाबा: जीवन आणि कार्य या ग्रंथाला कोणाची प्रस्तावना आहे ?
- (अ) विठ्ठलवाघ
क) श्री.ना. जोशी
- ब) श्रीराम लागू
ड) व.ना. वैद्य)
- ११) गाडगेबाबांचा जन्म अमरावती जिल्हयातील कोणत्या गावी झाला ?
- (अ) शेगाव
क) शिरगाव
- ब) शेवगाव
ड) श्रीपतगाव)
- १२) झिंगराजींच्या मृत्यूनंतर डेबुजीला आश्रय कोणी दिला ?
- (अ) काका
क) मामा
- ब) आजोवा
ड) पुतव्या)
- १३) "शेवटला मणी ओघळला विठ्ठलाचे पायी, थरारली वीट" अशा शब्दात कोणी श्रद्धांजळी वाहिली आहे ?
- (अ) ग.ही. माडगूळकर
क) वसंत पोतदार
- ब) रा.तु. भगत
ड) भी.ना. मून)
- १४) 'गाडगेमहाराज मिशन' संस्थेची स्थापना केंव्हा झाली ?
- (अ) ८ फेब्रुवारी १९५२
क) ८ फेब्रुवारी १९५०
- ब) ८ फेब्रुवारी १९५३
ड) ८ फेब्रुवारी १९५१)

२. दोन तीन वाक्यात उत्तरे घ्या (को. ७) :

१४

- १) 'पाऊस' कथेतील दोन व्यक्तीरेखांची नावे सांगा.
- २) 'ढासळलेली भिंत' या कथेची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) गाडगेबाबानी स्थापन केलेल्या दोन संस्थांची नावे लिहा.
- ४) 'अनावर' कथेतील धर्माच्या व्यक्तीमत्वाचे पैलू सांगा.
- ५) पंढरपूरमध्ये भरलेल्या कीर्तनकाराच्या परिषदेत गाडगेबाबानी दोन शब्द बोलावे अशी विनंती कोणी व का ? केली.
- ६) गाडगेबाबा यांचे पर्यावरण विषयक विचार सांगा.
- ७) मारुतीरायाच्या साक्षिने गावात कोणत्या घडामोडी घडतात ?
- ८) 'नदिकाठचा गाव' या लेखात लेखकानी कोणत्या आढवणी सांगितल्या आहेत ?

३. अ) लघुत्तरी प्रश्न (को. दोन) :

८

- १) 'श्रावण' - सृजनाचा लसलसता आविष्कार या लेखात निसर्गाचे वर्णन कसे आले आहे ?
- २) 'पाऊस' कथा संग्रहातील भाषाशैलीचे विशेष.
- ३) 'जन्म' कथेचे आशयसूत्र लिहा.

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. दोन) :

६

- १) भेट कथेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) गाडगेबाबांच्या कीर्तनातील साधेपणा सांगा.
- ३) 'पाऊस' कथा संग्रहात लेखकाने निसर्गाचे चित्रण कसे केले आहे ?

४. अ) 'पाऊस' या कथा संग्रहात ग्रामीण स्त्री जीवनाचे दुःख कसे चित्रित झाले आहे ?

७

किंवा

'बाळमुठीतील दिवस' या ललित संग्रहात लेखकाने ग्रामसंस्कृतीचे दर्शन कसे घडविले आहे ?

ब) लोकोत्तर: गाडगेबाबा जीवन आणि कार्य या ग्रंथात लेखकाने गाडगेबाबांच्या व्याक्तीमत्वाचे पैलू कसे उलगडून दाखविले आहेत ? ते लिहा.

७

किंवा

'भूक' या लेखात ग्रामीण जीवनाचे वास्तव कसे आले आहे ?

५. 'बाळमुठीतील दिवस' या ललितगद्यात लेखकाने आपल्या गावाविषयी कोणत्या आढवणी सांगितल्या आहेत.

१४

किंवा

लोकोत्तर गाडगेबाबा: जीवन आणि कार्य या ग्रंथाच्या आधारे गाडगेबाबा यांच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घ्या.

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI (New CBCS)
(Paper – IV (ब) वैचारिक साहित्य (एकोणिसावेशतक))

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना : १) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१४

१) वैचारिक साहित्याचा केंद्रबिंदू कोण आहे ?

अ) भावना   ब) इच्छा   क) विचार   ड) मन

२) विचारवंत कोणत्या प्रकारचे चिंतन करतो ?

अ) शारीरिक   ब) मानसिक   क) बौद्धिक   ड) भौतिक

३) वैचारिकतेला कोणती अर्थछटा असते ?

अ) भावनिक   ब) सौंदर्यवादी   क) चिंतनशील   ड) कल्पनावादी

४) लोकहितवादींचे पूर्ण नाव काय ?

अ) गोपाळ केशव गोखले   ब) गोपाळ हरी देशमुख
क) गो. ग. आगरकर   ड) टिळक

५) लोकहितवादींच्या मते सन्मानाचे, पराक्रमाचे मूळ कोणते आहे ?

अ) धन   ब) संपत्ती   क) विचार   ड) ज्ञान

६) लोकहितवादींनी किती पत्रे लिहिली ?

अ) १००   ब) १०४   क) १०८   ड) ११०

७) ताराबाई शिंदे या कोणाच्या शिष्या होत्या ?

अ) म. फुले   ब) लोकहितवादी
क) आगरकर   ड) टिळक

८) स्त्रीपुरुषतुलना या ग्रंथामागे कोणता खटला होता ?

अ) जयविजय खटला

ब) विजयालक्ष्मी खटला

क) स्त्रीपुरुष खटला

ड) सामंत खटला

९) स. ग. मालशेयांनी स्त्रीपुरुषतुलना हा ग्रंथ कधी संपादित केला ?

अ) १९८५

ब) १९९५

क) १९७५

ड) १९६५

१०) ताराबाई शिंधे यांच्यावर कोणत्या विचारांचा प्रभाव होता ?

अ) सुधारणावादी

ब) राजकीय

क) आर्थिक

ड) धार्मिक

११) आगरकर लेखसंग्रह कोणी संपादित केला ?

अ) ग. प्र. प्रधान

ब) रा. ग. जाधव

क) विलास खोले

ड) स. ग. मालशे

१२) आगरकरांनी कोणते स्वतंत्र पत्रक काढले ?

अ) मराठा

ब) केसरी

क) सुधारक

ड) लोकहितवादी

१३) इष्ट असेल ते बोलणार व साध्य असेल ते करणार हे विधान कोणाचे आहे ?

अ) टिळक

ब) फुले

क) आगरकर

ड) सावरकर

१४) 'समाजपरिवर्तनाच्या दिशा' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) जनार्दन वाघमारे

ब) निर्मलकुमार फडकुले

क) गिरीश मोरे

ड) गो. म. कुलकर्णी

२. एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

१) वैचारिक साहित्य म्हणजे काय ?

२) वैचारिक साहित्याचा हेतू लिहा.

३) वैचारिक साहित्याची रचनाप्रक्रिया सांगा.

४) शतपत्राची दोन विचारवैशिष्ट्ये लिहा.

५) लोकहितवादींच्या मते खरा धर्म कोणता आहे ?

- ६) स्त्रीपुरुषतुलना मधील भाषेची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- ७) स्त्रीपुरुषतुलना 'ग्रंथले खनामागील भूमिका स्पष्ट करा.
- ८) आगरकरांच्या मते तीन अर्थशास्त्रे कोणती आहेत ?
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- अ) कोणतेही दोन :
- १) वैचारिक या संकल्पनेतील विविध घटक स्पष्ट करा.
- २) वैचारिक साहित्य व ललित साहित्य यामधील फरक स्पष्ट करा.
- ३) लोकहितवादींचे जातीविषयक विचार विशद करा.
- ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ६
- १) स्त्रीपुरुषतुलना मधील स्त्रीजीवन स्पष्ट करा.
- २) आगरकरांचे मूर्तीपूजेविषयक विचार स्पष्ट करा.
- ३) लोकहितवादींचे इंग्रजी ज्ञानाविषयीचे विचार लिहा.
४. लघुत्तरी प्रश्न : ७
- अ) कोणतेही एक :
- १) वैचारिक साहित्यातील जीवनमूल्ये स्पष्ट करा.
- २) लोकहितवादींचे पुनर्विवाहविषयक विचार विशद करा.
- ब) कोणतेही एक : ७
- १) विवाहासंबंधी बापाच्या कोणत्या तऱ्हा ताराबाई शिंदे यांनी मांडल्या.
- २) आगरकरांच्या लेखसंग्रहातील सामाजिक विचार स्पष्ट करा.
५. वैचारिक साहित्याचे वर्गीकरण साधनग्रंथांच्या आधारे स्पष्ट करा. १४

किंवा

गो. ग. आगरकर यांच्या लेखांचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
(New – CBCS)
MARATHI (Paper – IV (C))
Loksahitya Ani Marathi Loksahitya

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१४

- १) दुर्गा भागवन यांनी त्यांच्या लोकसाहित्याची रूपरेखा या ग्रंथान Folklore साठी कोणता पारिभाषिक शब्द सुचविला आहे ?
अ) लोकविद्या   ब) लोकवाङ्मय   क) लोकसाहित्य   ड) लोकसंस्कृती
- २) Folklore हा शब्द सर्वप्रथम कोणता वापरला ?
अ) विलियम थॉम्स   ब) अलेक्झांडर क्राप
क) द.वा.पोतदार   ड) आर्चर टायलर
- ३) जीवनाच्या सर्व व्यवहारांमध्ये लोकांचे असे एक सामूहिक व्यक्तित्व असते त्याला आपण काय म्हणतो ?
अ) मूलस्रोत   ब) संस्कृती   क) देवाणघेवाण   ड) विसंवाद
- ४) लोकांमध्ये प्रचलित असलेल्या कोणत्या परंपरा म्हणजे लोकसाहित्य असते ?
अ) मौखिक   ब) लिखित   क) मुद्रणकला   ड) ऐतिहासिक
- ५) लोकसाहित्य या पारिभाषिक शब्दातील साहित्या या पदाचा कोणता अर्थ येथे अपेक्षित आहे ?
अ) वाङ्मय   ब) सामग्री   क) ललितसाहित्य   ड) प्राचीन साहित्य
- ६) भारतीय लोकजीवनाचा आणि समाजजीवनाचा गाभा कोणता ?
अ) शैक्षणिकसंस्था   ब) कौटुंबिक जीवन   क) ऐतिहासिक किल्ले   ड) पशुपक्षी

- ७) १९२० साली 'सज्जनगडावरचे एक लोकगीत' हा लेख लिहून त्यात 'लोकगीत' हा शब्द प्रथम कोणी वापरला ?
- अ) वि.का. राजवाडे   ब) रा.चिं. ढेरे
क) गंगाधर मोरजे   ड) सरोजिनी बाबर
- ८) महाराष्ट्र साहित्य पत्रिकेमध्ये १९२७ सालापासून लोकसाहित्याच्या संकलनाला कोणी प्रारंभ केला ?
- अ) ना.गो. चापेकर   ब) रा.ना.केळकर
क) वि.वा. जोशी   ड) श्री.म. वर्दे
- ९) 'अपौरुषेय वाङ्मय' हा १९४४ साली प्रसिद्ध झालेला ग्रंथ कोणी लिहिला ?
- अ) सरोजिनी बाबर   ब) दुर्गा भागवत
क) कमलाबाई देशपांडे   ड) अरुणा ढेरे
- १०) 'बृहत्कथा' हा ग्रंथ गुणाढ्य नावाच्या पंडिताने कोणत्या भाषेत रचला ?
- अ) संस्कृत   ब) मराठी   क) पैशाची   ड) उर्दु
- ११) बूद्धांच्या पूर्वजन्मीच्या कथांचा संग्रह कोणत्या नावाने प्रसिद्ध झाला ?
- अ) जातककथा   ब) जैन-चूर्णी
क) बृहत्कथा   ड) इसापनीतीच्या कथा
- १२) पुनरावृत्ती हा कशाचा विशेष असतो ?
- अ) लोककथा   ब) लोकगीते   क) ललित लेखन   ड) कादंबरी
- १३) ग्रामीण जीवन प्रामुख्याने कशावर अवलंबून असते ?
- अ) नोकरी   ब) शेती   क) यंत्रसामग्री   ड) संगणक
- १४) भारतीय स्त्रियांची आदरणीय देवता कोणती आहे ?
- अ) तुळस   ब) कोरफड   क) मोगरा   ड) चाफा

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (८ पैकी कोणतेही ७) :

१४

- १) लोकसाहित्याची सामग्री स्थूलमानाने कोणत्या चार विभागात विभागली जाते ?
- २) 'पंचतंत्र' या प्राचीन लेककथासंग्रहाचा कर्ता कोण आणि हे नाव का दिले ?
- ३) हास्यक थांचे चार गुणविशेष लिहा.
- ४) कल्पनाबंध म्हणजे काय ?
- ५) लोकसंस्कृतीच्या उपासकांची चार नावे लिहा.
- ६) लोकसंस्कृतीतील श्रावणभाद्रपद महिन्यातील सणउत्सवांची चार नावे लिहा.
- ७) लोकसाहित्यातून प्रकट होणाऱ्या स्त्रीजीवनात कोणत्या वस्तूंना सौभाग्यलेणे म्हणून महत्वपूर्ण स्थान आहे ?
- ८) लोकजीवनाची सांस्कृतिक पातळी कोणत्या कलांमुळे सदा उन्नत ठेवली आहे ?

३. अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) :

८

- १) लोकसाहित्यविषयक दोनग्रंथ व त्यांचे ग्रंथकर्ते यांची थोडक्यात माहिती लिहा.
- २) परिकथेचे गुणविशेष लिहा.
- ३) प्राणिकथेची विविध वैशिष्ट्यांसह माहिती लिहा.

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) :

६

- १) 'लोकमानस' ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) लोकसाहित्याचे संकलन करताना कोणत्या अडचणी येतात ?
- ३) लोकजीवनातील धार्मिक समजूतींविषयी थोडक्यात लिहा.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (४ पैकी कोणतेही २) :

१४

अ) १) लोककथांची वैशिष्ट्ये सांगून विविध प्रकारांचे विश्लेषण लिहा.

किंवा

२) लोकगीतांचे वर्गीकरण करून प्रत्येक प्रकाराची सविस्तर माहिती लिहा.

ब) १) महाराष्ट्रीय लोकजीवनाविषयी सविस्तर माहिती विशद करा.

किंवा

२) लोकसाहित्य आणि ललित साहित्य यांचा परस्पर अनुबंध स्पष्ट करा.

५. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १ लिहा) :

१४

अ) लोकसाहित्याची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची व्याप्ती लिहा.

किंवा

ब) लोकसाहित्याचे स्वरूप सांगून लोकसाहित्याच्या व्याख्या लिहा.

- 6) _____ was the founder of Mughal Dynasty.
A) Humayun   B) Babur   C) Jehangir   D) Balban
- 7) The English traveller _____ was visited the Jehangir Empire period.
A) Moroccan   B) Korvina
C) Cap. Hawkins   D) Marco Polo
- 8) _____ coins were struck the picture of zodiacal.
A) Balban   B) Alaud-din Khilji
C) Mohammed Tughlaq   D) Jaehangir
- 9) “Khalifa” word was meaning a an _____.
A) inheritance   B) king
C) preceptor   D) none of these
- 10) The judge in Medieval period was called
A) Ulema   B) Kazi
C) Khalifa   D) None of these
- 11) _____ was also known a Ek-Hajari-Dinar.
A) Balban   B) Mahammad Tughlaq
C) Mallikaphur   D) Alaud-din-Khilji
- 12) Ahmadnagar Nijam Husens daughter _____ fought against Mughal.
A) Chandbibi   B) Raziya Sultan
C) Shabana   D) None of these
- 13) In the Vijayanagar _____ temple Sanskrit inscription was written by Voduvtirumala.
A) Vittal   B) Krishna   C) Balaji   D) Shiva
- 14) The Balban period literature was creation of _____ and _____ language.
A) Arebi, Farsi   B) Urdu, Farsi
C) Urdu, Arebi   D) Hindi, Urdu

2. Write short answer of the following **(any seven)** : **14**

- 1) Which books is related to history of Lodhi dynasty ?
- 2) What is Rukat ?
- 3) Which a nobleman considered as lineage Sultan period ?
- 4) Explain the Ulemas function.
- 5) What is the known of Maharashtra slave ?
- 6) Which Hindu festival celebrate Akbar Court ?
- 7) What was Eid-E-Milad ?
- 8) Which was the famous education centre of Sidhant-Shiromani monastery ?
- 9) What is the Challa-Bakshi land revenue system ?
- 10) What was the duties of Kannugo ?

3. Write the short notes **(any two)** : **14**

- 1) Archaeological sources at Mughal period.
- 2) Akbar's religious policy.
- 3) Social category.
- 4) Agricultural production.

4. Discuss the education system of Medieval India. **14**

OR

Explain the land grants and land revenue system of Mughal period.

5. Describe the primary and secondary sources of Mughal period. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

14

1) _____ हे सुफी संत निजामुद्दिनचा शिष्य होता.

अ) अमीर खुस्रो

ब) अबुल फजल

क) अब्दुल फैजी

ड) इब्न बतुता

2) इतिहासकार _____ यांनी तारीख-इ-फिरोजशाही या ग्रंथाचे लेखन केले.

अ) इब्न बतुता

ब) झियाउद्दिन बर्नी

क) अल-कुलकाशंदी

ड) अब्दुल रझाक

3) इ.स. 1420 ला इटालियन प्रवासी _____ यांनी विजयनगरला भेट दिली.

अ) मोरोक्कन

ब) कोर्विना

क) निकोलो कोंटी

ड) मार्को पोलो

4) बाबरने आपले आत्मचरित्र बाबरनामा _____ भाषेत आहे.

अ) हिंदी

ब) उर्दू

क) इराणी

ड) तुर्की

5) मुघलांचे महसूल विषयक नियम व कायदे _____ या पुस्तकात आहेत.

अ) दस्तुर-उल-अमाल

ब) बाबरनामा

क) शार्हबानी नामा

ड) यापैकी नाही

6) मुघल साम्राज्याचा संस्थापक _____ होय.

अ) हुमायून

ब) बाबर

क) जहांगीर

ड) बलबन

7) जहांगीर बादशाहाच्या काळात इंग्लंडचा _____ हे भारतात आले होते.

अ) मोरोक्कन

ब) कोर्विना

क) कॅप्टन हॉकीन्स

ड) मार्को पोलो

8) राशीची चित्रे _____ च्या नाण्यावर होती.

अ) बलबन

ब) अल्लाउद्दिन खिलजी

क) मुहमद तुघलक

ड) जहांगीर

9) खलिफा हा शब्द _____ या अर्थाने वापरतात.

अ) वारसा

ब) राजा

क) धर्मगुरु

ड) यापैकी नाही

10) मध्ययुगीन काळात न्यायाधिकांना _____ म्हणत.

अ) उलेमा

ब) काझी

क) खलिफा

ड) यापैकी नाही

11) _____ यांना एक-हजारी-दिनार असेही म्हंटले जाते.

अ) बलबन

ब) मुहमद तुघलक

क) मल्लिकाफूर

ड) अल्लाउद्दिन खिलजी

12) अहमदनगरच्या निजामशाही हुसेन मुल्गी _____ हिने मुघलाशी लढा दिला.

अ) चांदबीबी

ब) रज़िया सुलतान

क) शबाना

ड) यापैकी नाही

13) विजयनगरच्या _____ मंदिरातील संस्कृत आलेखाची रचना वोदुवतिरुमला यांनी केली.

अ) विट्टल	ब) कृष्णा
क) बालाजी	ड) शिव

14) बलबनच्या काळात _____ व _____ भाषेतच साहित्याची निर्मिती होत होती.

अ) अरबी, फार्सी	ब) ऊर्दु, फारसी
क) ऊर्दु, अरबी	ड) हिंदी, ऊर्दु

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 7) :

14

- 1) कोणती पुस्तके लोदी घराण्याच्या इतिहासा संबंधीत आहेत ?
- 2) रूक्त म्हणजे काय ?
- 3) सुलतान काळात उमरावशाहीत कोणकोणत्या वंशाचे लोक होते ?
- 4) उलेमाचे कार्य सांगा.
- 5) महाराष्ट्रातील गुलामाला कोणत्या नावाने ओळखतात ?
- 6) अकबराच्या दरबारात कोणते हिंदु सण साजरे केले जात होते ?
- 7) ईद-इ-मिलाद म्हणजे काय ?
- 8) सिद्धांत शिरोमणीच्या शिक्षणासाठी कोणता मठ प्रसिद्ध होता ?
- 9) छल्ला- बक्षी जमीन महसूल पद्धत म्हणजे काय ?
- 10) “कानुंगो” या अधिकाऱ्यांचे काम सांग.

3. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : 14

1) मुघल काळातील आर्कियालाजिकल स्रोत

2) अकबराचे धार्मिक धोरण.

3) सामाजिक वर्ग.

4) शेती उत्पादन.

4. मध्ययुगीन काळातील शिक्षण पद्धतीची चर्चा करा. 14

किंवा

मुघल काळातील जमीन अनुदान व जमीन महसूल पद्धत स्पष्ट करा.

5. मुघल काळातील प्राथमिक व दुय्यम साधने विशद करा. 14

SLR-L – 35

Seat
No.

**M.A. I (Sem. – I) (CBCS) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV) (New)**

अ) साहित्यिक वर्ग : विशेष रचनाकार : कबीर

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर दिए गए अंक प्रश्न के गुण हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **14**

1) कबीर ने आचरण की शद्धता के लिए _____ का त्याग करने को कहा है।

- 1) सत्संग   2) साधुसंग   3) कुसंग   4) स्त्री संग

2) विषय भोगों के प्रति अनासक्त होना ही कबीर की दृष्टि में _____ है।

- 1) साधुत्व   2) वैराग्य   3) ब्रह्मचर्य   4) संतत्व

3) कबीर कागज लेखी पर नहीं _____ रेखी पर विश्वास रखते थे।

- 1) आँखन   2) कर्णन   3) ग्रंथन   4) वेदोंकी

4) कबीर की दृष्टि में माया महा _____ है।

- 1) विलोभिनी   2) सौंदर्याभीमानीनी   3) ठागिनी   4) जादुगरणी

5) कबीर प्रगतिशील चेतना के एक _____ कवि थे।

- 1) भक्त   2) संत   3) प्रतिगामी   4) विद्रोही

6) कबीर की काव्य भाषा को _____ भाषा कहा है।

- 1) मिश्र   2) सधुक्कडी   3) अलंकारिक   4) चमत्कारिक

7) कबीर को सार्वजनिक जीवन में _____ से घृणा थी।

- 1) सद्वर्तन   2) पूजा-पठन   3) मिथ्याचार   4) घमंड

P.T.O.

- 8) कबीर ने समाज के धार्मिक जीवन पर _____ से प्रहार किए ।
 1) निर्भीकता   2) संयम   3) मिठीवाणी   4) समन्वयभाव
- 9) कबीर की भक्ति भावना में _____ भाव दिखता है ।
 1) सखा   2) दम्पती   3) दास्य   4) मित्रता
- 10) कबीर के जीवन में गुरु का स्थान _____ से भी बढ़कर है ।
 1) मित्र   2) सखा   3) माता-पिता   4) गोविंद
- 11) _____ देवा, कौन करे तेरी सेवा ।
 1) निरंजन   2) अनगदिया   3) अलख   4) अवतारी
- 12) कबीर के पदों में पखेरू और पंछी शब्द _____ के वाचक है ।
 1) मनुष्य   2) ईश्वर   3) जीवात्मा   4) ईच्छा
- 13) कबीर के अनुसार जीवात्मा ही _____ है ।
 1) परमात्मा   2) अश्रयतत्व   3) मोक्ष   4) अनीत्यतत्व
- 14) चुवत _____ भरत ताल जहँ, शब्द उठै असमानी हो ।
 1) सुधारस   2) रसायन   3) मिठास   4) अमीरस

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए ।

14

- 1) माया महाठागिनी का अर्थ क्या है ?
- 2) कबीर की दृष्टि में भक्ति का सर्वोत्तम मार्ग कौनसा है ?
- 3) कबीर के जीवन में गुरु का स्थान क्या है ?
- 4) कबीर का पालन पोषण किसने किया ?
- 5) कबीर के ईश्वर का रूप कैसा है ?
- 6) कबीर का काव्य कौनसी भावना से प्रेरित है ?
- 7) कबीर का विरहीनी रूप कौनसे भाव से भरा है ?
- 8) कबीर की दृष्टि में साधु कैसा होता है ?

3. अ) निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए (3 में से 2) 8
- 1) “गगण मठ गैब निमान उडे ।
चन्द्रहार चँदवा जहँ टाँगे, मुक्ता मानिक मढे ।
महिमा तासु देख मन थिरकर, रवि-ससि जोत जरे ।
कहै कबीर पीयै जोई जन, माता फिरत मरे ।”
  - 2) “गगन घटा घहरानी साधो, गगन घटा घहरानी।
पूरब दिसाना से उठी है बदरिया, रिमझिम बरसत पानी ।
आपन आपन मेंड सम्हारो, बहयों जात यह पानी ।
सुरत-निरत का बेल नहायन करै खेत निर्वानी ।
घान काट मार घर आवै, सोई कुसल किसानी ।
दोनो थार बराबर पर सै, जैवै मुनि और ज्ञानी ।”
  - 3) “ए गुनवन्ती बेलरी, तब गुण बरनि न जाय ।
जहँ काटे तहँ हरियरी, सींचे ते कुम्हिलाय ॥
ए करूवाई बेलरी, हैं करूवा फल तोय ।
सिद्ध नाम जब पाइये, बेलि विछो हा होय ॥”
- आ) टिप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) : 6
- 1) कबीर की गुरु संबंधी धारणा ।
  - 2) कबीर की स्त्री विषयक धारणा ।
  - 3) कबीर की साखियाँ ।
4. कबीर के काव्य में मूर्ति-पूजा के विरोध का विस्तार से वर्णन कीजिए । 14
- अथवा**
- कबीर की भाषा पर विस्तार से चर्चा कीजिए ।
5. कबीर ने अपने काव्य के माध्यम से समाज का पुनरजागरण किया है, स्पष्ट कीजिए । 14
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) (New) (CBCS) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV)**

साहित्यिक वर्ग : विशेष रचनाकार : सुमित्रानंदन पंत

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । **14**

- 1) सुमित्रानंदन पंतजी के पिताजी का नाम _____ हैं ।
1) हरदत्त पंत   2) देवीदत्त पंत   3) दत्तोपंत   4) गंगादत्त पंत
- 2) पंतजी का जन्म सन _____ में कौसानी गाँव में हुआ था ।
1) 1902   2) 1905   3) 1900   4) 1910
- 3) सन 1929 में 'उमर खैयाम' की _____ का अनुवाद पंतजी ने किया था ।
1) गज़ल   2) खंडकाव्य   3) कविता   4) रुबाइयों
- 4) छायावादी युग में तीन उज्वल नक्षत्र उदित हुए उनमें _____ का नाम है ।
1) प्रसाद   2) पंत   3) निराला   4) वर्मा
- 5) आ. शुक्लजी छायावाद को हिंदी _____ का स्वाभाविक विकास मानते हैं ।
1) शेर   2) प्रगित   3) कविता   4) पद्य
- 6) 'पल्लव' संग्रह की कविता की एक ही कविता में _____ मात्रावाली पंक्तियाँ मिलती है ।
1) विभिन्न   2) एक   3) दो   4) समान
- 7) सन 1926में _____ संग्रह प्रकाशित हुआ ।
1) पल्लव   2) गुंजन   3) ग्राम्या   4) युगवाणी

- 8) 'आते कैसे सूने पल' _____ में ये सूने पल ?
 1) जीव   2) जगत   3) संसार   4) जीवन
- 9) 'उच्छ्वास' कविता का दृश्य _____ भूमि का है ।
 1) बंजर   2) उपजाऊ   3) अँचल   4) पर्वतीय
- 10) विषय की व्यापकता _____ संग्रह में प्राप्त होती है ।
 1) पल्लव   2) गुंजन   3) परकीया   4) पतिता
- 11) 'गुंजन' की समस्त रचनाएँ _____ की भावना से परिपूर्ण हैं ।
 1) सौंदर्य और आनंद   2) सुख और दुःख
 3) तन और मन   4) दिन और रात
- 12) 'गुंजन' की प्रकृति संबंधी रचनाएँ _____ प्रधान हैं ।
 1) विचार   2) दृष्टि   3) भाव   4) संवेदना
- 13) 'गुंजन' की 'भावी पत्नी के प्रति' रचना की गणना भी _____ की रचनाओं में होगी ।
 1) प्रेम   2) सुख   3) दुःख   4) प्रकृति
- 14) 'एक तारा' कविता संध्याकालीन _____ वातावरण दार्शनिक सत्यों का संकेत देती है ।
 1) ग्राम्य   2) शहर   3) प्रकृति   4) पावस

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो पंक्तियों में लिखिए ।

14

- 1) 'पल्लव' की चार भावप्रधान कविताओं के शीर्षक दीजिए ।
- 2) 'पल्लव' का प्राण कहलानीवाली कौनसी कविताएँ रही है ?
- 3) 'पल्लव' की किस कविता को 'मुकुटमणी' कहा जाता है और क्यों ?
- 4) 'पल्लव' के प्रेम गीतों में कौन-कौन से भाव मिलते हैं ?
- 5) 'भावी पत्नी के प्रति' कविता में किसका प्रभाव अंकित किया है ?
- 6) 'गुंजन' की कविता के माध्यम से कवि क्या बनना चाहता है ?
- 7) 'गुंजन' के विज्ञापन में 'गुंजन' संग्रह के प्रति क्या कहते हैं ?
- 8) कवि सागर के लहर और अंतस्तल में क्या पाते हैं ?

3. अ) ससंदर्भ व्याख्या दीजिए । (3 में से 2) :

8

- 1) “जग पीडित है अति दुख से,
जग पीडित रे, अति सुख से,
मानव जग में बँट जाँ
दुख सुख से और सुख दुख से ।”
- 2) “आज नव वधु की प्रात
झलकती नभ पलकों में प्राण !
मुग्ध-यौवन के स्वप्न समान,
झलकती, मेरे जीवन स्वप्न ! प्रभात
तुम्हारी मुख छवि-सी रुचिमान !”
- 3) “सघन मेघों का भीमाकाश
गरजता है जब तमसाकार
दीर्घ भरता समीर निश्वास,
प्रखर झरती जब पावस धार,
न जाने, तपक तडित् में कौन
मुझे इंगित करता तब मौन !”

आ) टिप्पणियाँ लिखिए । (3 में से 2) :

6

- 1) ‘एक तारा’ में दर्शन ।
- 2) ‘बादल’ में मानवीकरण ।
- 3) ‘मौन निमंत्रण’ में विभिन्न रूप ।

4. ‘पल्लव’ की ‘मोह’ कविता में नारी सौंदर्य पर प्रकृति सौंदर्य की विजय को स्पष्ट कीजिए ।

14

अथवा

‘पल्लव’ में प्रकृति चित्रण को विशद कीजिए ।

5. ‘गुंजन’ की ‘नौका विहार’ कविता में कल्पना और भावना का सुंदर समन्वय हुआ है स्पष्ट कीजिए । 14

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (New – CBCS) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV)

ब) व्यावसायिक वर्ग-पत्रकारिता प्रशिक्षण

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **14**

- 1) अपने युग तथा अपने संबंध में जो लिखा जाता है, वह पत्रकारिता है। _____ ने कहा।
1) कृष्ण बिहारी मिश्र   2) महादेवी वर्मा
3) मैथ्यू आरनाल्ड   4) खाडिलकर
- 2) नामपट्टी के नीचे पूरी चौड़ाई में सबसे मोटे टाईप में _____ शीर्षक दिया जाता है।
1) पताका   2) कटि   3) विलोम   4) कपाली
- 3) अंग्रेजों ने कलकत्ता में The Capital नाम से _____ में आर्थिक पत्र आरंभ किया।
1) 1808   2) 1809   3) 1810   4) 1818
- 4) _____ पत्रकारिता की सर्वाधिक चर्चा तहलका कांड के बाद हुई है।
1) कार्टून   2) फीचर   3) खेल   4) इंटरनेट
- 5) _____ आमुख को पढ़ते ही पाठक रोमांचित होकर पूरा समाचार जानने को उत्सुक हो उठता है।
1) कारतूसी   2) तीक्ष्ण   3) तथ्यात्मक   4) रोमांचक
- 6) _____ स्तंभ में पाठकों का मनोरंजन होता है।
1) स्वास्थ्य चर्चा   2) पाठकीय पत्र   3) राशिफल   4) हास्य-व्यंग्य
- 7) _____ को उपसंपादक समान सारी सुविधाएँ दी जाती हैं।
1) फुलफ्लेज्ड जर्नलिस्ट   2) स्टाफर्स
3) स्ट्रिंजर   4) लाईनर
- 8) फीचर _____ इच्छानुसार लिखा जाता है।
1) अपनी   2) संपादक की   3) प्रेस मालिक की   4) जनता की
- 9) _____ को निर्भिकता से लोक-कल्याण, सत्य की प्रतिष्ठा करनी होती है।
1) संपादक   2) संवाददाता   3) साक्षात्कार कर्ता   4) फीचर लेखक

- 10) _____ में घटना का वर्णन करने के साथ परिवेश की अंकन भी किया जाना चाहिए।
 1) रिपोर्ताज 2) साक्षात्कार 3) समाचार 4) फीचर
- 11) समाचार पत्र के लिए _____ की सदैव ही प्राथमिक आवश्यकता होती है।
 1) खोजी समाचार 2) समाचार 3) विज्ञापन 4) साक्षात्कार
- 12) 1789 में बॉम्बे हेराल्ड का प्रकाशन _____ से आरंभ हुआ।
 1) मद्रास 2) कलकत्ता 3) इंदोर 4) मुंबई
- 13) दूरदर्शन का प्रारंभ 15 सितंबर 1959 को _____ से हुआ।
 1) मुंबई 2) दिल्ली 3) मद्रास 4) पुणे
- 14) _____ में दिल्ली से 'रंगभूमि' नामक फिल्म पत्रिका का प्रकाशन हुआ।
 1) 1932 2) 1933 3) 1934 4) 1935
2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो-तीन पंक्तियों में लिखिए : 14
- 1) संसदीय पत्रकारिता किस प्रकार कार्य करती है ?
  - 2) पृष्ठविन्यास किस प्रकार किया जाता है ?
  - 3) फीचर की विशेषताएँ लिखिए।
  - 4) संपादक की दो विशेषताएँ लिखिए।
  - 5) समाचार संकलन से क्या तात्पर्य है ?
  - 6) खोजी समाचार की चार विशेषताएँ लिखिए।
  - 7) विलोम सोपानी शीर्षक किसे कहते हैं ?
  - 8) 'विदेश वार्ता' स्तंभ में क्या दिया जाता है ?
3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणीयाँ लिखिए।
- अ) 1) शीर्षकीकरण। 8
 2) आमुख।
 3) समाचार पत्र की प्रस्तुति-प्रक्रिया।
- आ) 1) पृष्ठविन्यास। 6
 2) साक्षात्कार के पूर्व तैयारी।
 3) संपादक की विशेषताएँ।
4. पत्रकारिता की परिभाषा लिखकर उसके प्रकारों को समझाइए। 14
अथवा
 संवाददाता की अर्हता और श्रेणी पर प्रकाश डालिए।
5. समाचार पत्र के विभिन्न स्तंभों को विस्तार से लिखिए। 14

SLR-L – 38

Seat
No.

**M.A. I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV) (New)**

व्यावसायिक वर्ग : दृश्य – श्रव्य माध्यम लेखन

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिनी ओर लिखे गए अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । **14**

1) इलेक्ट्रॉनिक मीडिया जनसंचार का _____ एवं लोकप्रिय माध्यम है ।

1) कमजोर   2) अशक्त   3) बेजान   4) सशक्त

2) _____ पर दर्शक तो उद्घोषक को देखते हैं; परंतु उद्घोषक दर्शकों को नहीं देख पाता ।

1) आकाशवाणी   2) रेडियो   3) दूरदर्शन   4) इंटरनेट

3) _____ का प्रमुख उद्देश्य लोगों का मनोरंजन करना ही नहीं अपितु सूचना और यथार्थ का ज्ञान करना भी है ।

1) डॉक्यूमेंट्री   2) टेलीड्रामा   3) समाचार   4) धारावाहिक

4) भारत में प्रथम प्रायोगिक टी.वी. केंद्र का उद्घाटन _____ के शुभ हाथों सम्पन्न हुआ ।

1) महामहिम डॉ. राजेन्द्र प्रसाद   2) महामहिम सर्वपल्ली राधाकृष्णन

3) महामहिम डॉ. शंकरदयाल शर्मा   4) महामहिम पी.व्ही. नरसिंहराव

5) अंग्रेजी के NEWS शब्द का हिंदी पर्याय _____ है ।

1) वार्ता   2) संचार   3) समाचार   4) बातम्या

P.T.O.

- 6) 'फिल्म' _____ जनसंचार माध्यम है ।
 1) मुद्रित   2) श्रव्य   3) दृश्य   4) दृश्य-श्रव्य
- 7) रेडियो नाटक की कला को _____ कला कहा जाता है ।
 1) शिल्प   2) मंचीय   3) प्रतीक   4) संकेत
- 8) संगीत रूपक में _____ की अनिवार्यता होती है ।
 1) विचारों   2) भावनाओं   3) कल्पनाओं   4) तथ्यों
- 9) टेलीविज़न के समाचार की रचना करते समय उसकी _____ पर ध्यान दिया जाता है ।
 1) आकारात्मक   2) श्रव्यात्मकता
 3) दृश्यात्मकता   4) कल्पनात्मकता
- 10) हिंदी का 'वृत्तचित्र' शब्द अंग्रेजी के _____ शब्द का पर्याय है ।
 1) टेली ड्रामा   2) डाक्यूमेंट्री   3) सीरियल   4) टेली फिल्म
- 11) _____ के अनुसार रेडियो नाटक मूलतः अंधेरे का ही नाटक है ।
 1) डॉ. सिद्धनाथ कुमार   2) डॉ. चंदुलाल दुबे
 3) डॉ. लक्ष्मीनारयण लाल   4) मोहन राकेश
- 12) भारत में पहला समाचार बुलटिन का प्रसारण सन 23 जुलाई, 1927 को _____ से हुआ ।
 1) मुंबई   2) दिल्ली   3) लाहोर   4) लखनऊ
- 13) आकाशवाणी तथा दूरदर्शन _____ के अधिनस्थ है ।
 1) लोकभारती   2) विश्वभारती
 3) प्रसार भारती   4) जयभारती
- 14) जो नाटक टेलीविज़न के लिए लिखा जाता है, उस नाटक को _____ कहा जाता है ।
 1) डाक्यूड्रामा   2) टेलीड्रामा
 3) टेलीफिल्म   4) डाक्यूमेंट्री

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए । 14
- 1) रेडियो फैंटेसी किसे कहते हैं ?
  - 2) पाठ्य नाटक किसे कहते हैं ?
  - 3) संवाद रूपक से क्या तात्पर्य है ?
  - 4) डाक्यूमेंट्री के भेद कौन-कौन से हैं ?
  - 5) धारावाहिक शब्द से तात्पर्य क्या है ?
  - 6) रेडियो फीचर किसे कहते हैं ?
  - 7) जनसंचार के प्रमुख माध्यम कौन कौन से हैं ?
  - 8) रंग नाटक से तात्पर्य क्या है ?
3. अ) टिप्पणियाँ लिखिए । (3 में से 2) 8
- 1) संगीत रूपक
  - 2) टेली फिल्म ।
  - 3) सूचना प्रधान रूपक
- आ) टिप्पणियाँ लिखिए । (3 में से 2) 6
- 1) सामाजिक डाक्यूमेंट्री
  - 2) रेडियो रूपांतर
  - 3) जनरूचि के रूपक ।
4. हिंदी माध्यम लेखन का इतिहास संक्षिप्त रूप में लिखिए । 14
- किंवा**
- माध्यमोपयोगी लेखन के स्वरूप पर प्रकाश डालिए ।
5. रेडियो नाटक की प्रविधि की प्रक्रिया को समझाइए । 14
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
SOCIOLOGY (New – CBCS)
(Gr. E–1) (Paper – II)
Urban Society in India

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 70

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

14

- I) Who criticizes on urban growth theories ?
A) Burgess
B) Park
C) Nihan Walter Firey
D) None of these
- II) Delhi city is famous for
A) Business centre
B) Capital centre
C) Re-creational centre
D) Religious centre
- III) Who is associated with the term 'City' ?
A) Max Weber
B) Karl Marx
C) Louis Wirth
D) Park
- IV) The nature of urbanization is
A) Innovative
B) Dynamic
C) Static
D) None of these
- V) Urbanization associated with
A) Educational Growth
B) Industrialization
C) Growth of non-agricultural production
D) All of above
- VI) The theory of Urbanism is put forth by
A) Park
B) Durkhiem
C) Hoyt
D) Louis Wirth
- VII) Urbanization is a
A) Process
B) State
C) Condition
D) Social Institution
- VIII) Heterogeneity is the characteristics of _____ society.
A) Tribal
B) Rural
C) Urban
D) None of these

IX) Which of the following well known as religious city ?

- A) Kanpur   B) Varanasi   C) Mumbai   D) Hyderabad

X) Who propounded traditional ecological approach ?

- A) Burgess   B) Redfield   C) Louis Wirth   D) Anderson

XI) Who contributed on metropolis and mental life ?

- A) Burgess   B) Redfield   C) Simmel   D) Louis Wirth

XII) Who is associated with for multinuclear theory ?

- A) Burgess   B) Homer Hoyt   C) Haris   D) None of these

XIII) Who contributed to Urban Villages ?

- A) Simmel   B) Gans   C) Haris   D) Louis Wirth

XIV) Louis Wirth has developed the concept of

- A) Urbanism   B) The city
C) Urbanization   D) Sub-Urbanization

2. Short answer questions (**any seven**) :

14

I) What is traditional ecological approach ?

II) Which are the dimensions of social structure ?

III) What is urban village ?

IV) How is the nature of multinuclear model or urban growth ?

V) What is mean by rural-urban continuum ?

VI) Why research need to study urban sociology ?

VII) What is urbanism ?

VIII) What is urban community ?

IX) What is process of urbanization ?

X) What is Neo-ecological approach ?

3. Write short note on **any two** :

14

1) Muslim cities.

2) Economic dimension of Social Structure.

3) Urban community.

4) Sector theory.

4. A) Define urban sociology and explain emerging trends in urbanization.

14

OR

B) Define social structure and explain the various dimensions of social structure of cities.

5. Explain Neo-ecological approach and its critic.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

II) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१४

- I) नगरवाढीच्या सिद्धांतावर कोणी टिका केली ?
A) बर्जेस
B) पार्क
C) निहॉन वाल्टर फायरे
D) यापैकी नाही
- II) दिल्ली शहर हे _____ यासाठी प्रसिद्ध आहे.
A) व्यावसायिक केंद्र
B) राजधानी केंद्र
C) करमणूक केंद्र
D) धार्मिक केंद्र
- III) 'शहर' या संकल्पनेशी कोण निगडीत आहे ?
A) मॅक्स वेबर
B) कॉर्ल मार्क्स
C) लुईस वर्थ
D) पार्क
- IV) नागरीकरणाचे स्वरूप _____ आहे.
A) नाविन्यपूर्ण
B) गतीशील
C) स्थिर
D) यापैकी नाही
- V) नागरीकरण हे _____ यांच्याशी संबंधित आहे.
A) शैक्षणिक वाढ
B) औद्योगिकरण
C) अकृषी क्षेत्रातील वाढ
D) वरील सर्व
- VI) नगरवादाचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
A) पार्क
B) दुरखाईम
C) हॉयट
D) लुईस वर्थ
- VII) नागरीकरण ही एक _____ आहे.
A) प्रक्रिया
B) स्थिती
C) अट
D) सामाजिक संस्था
- VIII) विजातीयता हे _____ समाजाचे वैशिष्ट्य आहे.
A) आदिवासी
B) ग्रामीण
C) नागरी
D) यापैकी नाही
- IX) खालीलपैकी कोणते धार्मिक शहर म्हणून प्रसिद्ध आहे ?
A) कानपूर
B) वारणासी
C) मुंबई
D) हैद्राबाद
- X) परंपरागत परिस्थितीकीय दृष्टीकोन कोणी मांडला ?
A) बर्जेस
B) रेडफिल्ड
C) लुईस वर्थ
D) एन्डरसन
- XI) महानगरे आणि मानवी जीवन यावर कोणी योगदान दिले ?
A) बर्जेस
B) रेडफिल्ड
C) सिमेल
D) लुईस वर्थ
- XII) बहुकेंद्री सिद्धांताशी कोण संबंधित आहे ?
A) बर्जेस
B) होमर हॉयट
C) हॅरीस
D) यापैकी नाही

- XIII) नागरी खेडी यावर कोणी योगदान दिले आहे ?
 A) सिमेल B) गन्स् C) हॅरीस D) लुईस वर्थ
- XIV) लुईस वर्थ यांनी खालीलपैकी कोणती संकल्पना विकसित केली ?
 A) नगरवाद B) शहर
 C) नागरीकरण D) उप-नागरीकरण

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही सात) :

१४

- I) परंपरागत परिस्थितीकीय दृष्टीकोन म्हणजे काय ?
- II) सामाजिक संरचनेचे पैलू कोणते ?
- III) नागरी खेडी म्हणजे काय ?
- IV) नगरवाढीच्या बहुकेंद्री आकृतीबंधाचे स्वरूप कसे आहे ?
- V) ग्रामीण-नागरी सातत्य यांचा अर्थ काय आहे ?
- VI) नागरी समाजशास्त्राच्या अभ्यासासाठी संशोधनाची गरज का आहे ?
- VII) नगरवाद म्हणजे काय ?
- VIII) नागरी समुदाय म्हणजे काय ?
- IX) नागरीकरणाची प्रक्रिया म्हणजे काय ?
- X) नवपरिस्थितीकीय दृष्टीकोन काय आहे ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- I) मुस्लिम शहरे
- II) सामाजिक संरचनेचा आर्थिक पैलू
- III) नागरी समुदाय
- IV) विभागीय सिद्धांत.

४. अ) नागरी समाजशास्त्राची व्याख्या देऊन नागरीकरणाचे बदलते प्रवाह स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) सामाजिक संरचनेची व्याख्या देऊन सामाजिक संरचनेचे विविध पैलू स्पष्ट करा.

५. नवपरिस्थितीकीय दृष्टीकोन स्पष्ट करून त्यावरील टिका स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) (New) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – IV)
Elective – I : Comparative Literature

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max.Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the right answer from the alternatives given below : **14**
- 1) The line 'Let nature be your teacher' occurs in
    - a) A rainbow
    - b) Daffodils
    - c) The tables turned
    - d) The solitary reaper
  - 2) Wordsworth compares the solitary reaper with
    - a) A musician
    - b) A nightingale
    - c) A cuckoo
    - d) A solitary bird
  - 3) Wordsworth heard a thousand blended notes of nature while he was in a
    - a) Home
    - b) School
    - c) Church
    - d) Grove
  - 4) Lyrical Ballads was first published in
    - a) 1789
    - b) 1798
    - c) 1802
    - d) 1807
  - 5) "Dear God ! the very houses seem asleep, and all that mighty _____ is lying still."
    - a) Brain
    - b) Heart
    - c) Hand
    - d) Mind
  - 6) "The child is father of the man" is an example of
    - a) Simile
    - b) Metonymy
    - c) Synecdoche
    - d) Epigram

- 7) The night in the poem, Lucy Gray is
  - a) Dark
  - b) Pleasant
  - c) Stormy
  - d) Starry
- 8) In Tu Tar Chaphekali a girl
  - a) Accepts the proposal
  - b) Marries the king
  - c) Denies the proposal
  - d) Runs away
- 9) Who gave the title "Balkavi" to Tryambak Bapuji Thombre ?
  - a) Reverend V. N. Tilak
  - b) Laxmibai Tilak
  - c) Dr. Kirtikar
  - d) B. S. Mardhekar
- 10) In Maze Gane the poet expresses of a desire of
  - a) War
  - b) Revolution
  - c) Peace
  - d) Sleep
- 11) The bridegroom of Phulrani in the poem Phulrani is
  - a) Wind
  - b) The sun
  - c) The moon
  - d) Stars
- 12) The mood in the poem Andumber is
  - a) Happy
  - b) Sad
  - c) Satirical
  - d) Reflective
- 13) In the last couplet of Balkavi's Shrawanmas the young women are shown to
  - a) Dance
  - b) Sing
  - c) Pluck flowers
  - d) Go to temple
- 14) In the last stanza of the poem Anandi Anand, the poet describes the world around him as
  - a) Honest world
  - b) Selfish market
  - c) Selfless market
  - d) Big market

2. Answer **any seven** of the following briefly :

14

- 1) How do Appa and Kaveri react to Nalu's charge of theft ?
- 2) Write briefly on the role of 'Poor Tom' in King Lear.
- 3) Comment on the role of Raja in Natsamrat.
- 4) Why does Glonchester intend to commit suicide ?

- 5) Throw light on the ending of Natsamrat.
  - 6) Briefly comment on the tragic flaw in the character of King Lear.
  - 7) Describe the relationship between Appa and Vithoba.
  - 8) Write in brief on the external conflict in Natsamrat.
  - 9) Why was King Lear angry with Cordelia ?
3. A) Write short notes on **any two** of the following : **8**
- 1) Salient features of comparative literature.
  - 2) French school of comparative literature.
  - 3) Significance of comparative literature in Indian context.
- B) Answer briefly **any two** of the following : **6**
- 1) What is Lear's proposal regarding the division of his Kingdom ?
  - 2) What is the impact of a rainbow on Wordsworth ?
  - 3) What advice does Balkavi give to a sleeping boy in Nijalelya Mulas ?
4. a) Comment on the concept of 'tragic hero' with reference to the characters of Lear and Appa. **14**
- OR
- b) Compare and contrast the tragedies of King Lear and Natsamrat.
5. 'Let nature be your teacher'. Explain the poems of Wordsworth and Balkavi you have studied in the light of above statement. **14**
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) (New – CBCS) Examination, 2015
ENGLISH
Paper – IV : Elective II : Literatures in English

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the right answer from the alternatives given below. **14**
- 1) Noshi Gillani is a _____ poet.
a) Brazilian   b) Pakistani   c) Japanese   d) Indian
  - 2) Sheeps wear wooly _____ of black and white.
a) clothes   b) hair   c) coats   d) covers
  - 3) Pablo Neruda won the Nobel Prize for literature in
a) 1989   b) 1990   c) 1981   d) 1971
  - 4) The poem, 'My Beautiful Life' is written by
a) Arthur Yap   b) Mitsuo Aida   c) Pablo Neruda   d) Noshi Gillani
  - 5) Because of cars in the _____ the mother is worried about her son.
a) school   b) home   c) play ground   d) garden
  - 6) The Parched _____ attracts the gaze of the passers-by.
a) trees   b) plants   c) animals   d) grass.
  - 7) The _____ extend their divine invitation to people after their arrival.
a) rulers   b) parents   c) landlords   d) angels
  - 8) If _____ wanted to be melons, they would look completely ridiculous.
a) melons   b) oranges   c) tomatoes   d) apples

- 9) There are _____ speakers in the poem – 2 mothers in a hdb play ground.
a) four   b) one   c) two   d) three
- 10) Instead of eating, cheong gives the _____ to the cat.
a) vitamins   b) bread   c) toffy   d) chocolates
- 11) According to Mitsuo Aida, so many people are _____ with what they are not in their life.
a) skilled   b) concerned   c) related   d) thoughtful
- 12) The narrator in the poem 'Can Someone Bring Me My Entire Being' is in search of a
a) friend   b) relative   c) face   d) man
- 13) My life has been a _____ in a whirlpool for so long.
a) leaf   b) ship   c) boat   d) worthless
- 14) The price of _____ bought in the home was 2000 dollars.
a) chairs   b) sofa   c) bed   d) dining table

2. Answer the following questions (**any seven**) :

14

- 1) What was the end of the story – Twenty Six Men and a Girl ?
- 2) What was the last wish of the Chairmender ?
- 3) Why did Pahom go to the District Court ?
- 4) Write in short about the character of Tanya.
- 5) Why did the Island of capri attract Thomas Wilson ?
- 6) Why did the Chairmender try to commit suicide ?
- 7) What did happen to Pahom in the end of the story ?
- 8) Why does Thomas Wilson came to the Island of Capri ?

3. A) Write short notes (**any two**) : 8
- 1) What is the role of Chorus in Greek tragedy ?
  - 2) Explain the word – Parados
  - 3) Salient features of Third World Literature.
- B) Write short notes (**any two**) : 6
- 1) Write a note on use of symbolism in Modern Poetry.
  - 2) Write a note on Experimentation in Modern Poetry.
  - 3) Explain the use of Imagery in Modern Poetry.
4. A) Answer **any two** of the following questions. 14
- 1) Discuss the role of the chorus in ‘The Trojan Women’.
- OR
- 2) Critically discuss Euripides ‘The Trojan Women’ as an utter in difference of fate to justice and human sufferings.
- B) 1) Write the plot construction of the tragedy ‘The Trojan Women’ by Euripides.
- OR
- 2) Write a detail note on the role of female characters in the tragedy ‘The Trojan Women’.
5. Write the answer of the following question (**any one**) : 14
- A) Critically examine the story of ‘The Transposed Heads’ from Sita’s point of view.
- OR
- B) Comment on the conflict between mind and body as presented in the novel – The Transposed Heads.
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
(New) CBCS
ECONOMICS
Economics of Environment (Group C – I Paper – VI)

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are Compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative.

14

- 1) The word Environment is derived from _____ language.
a) French   b) Latin   c) Greek   d) Roman
- 2) The Economic analysis of environmental problems provide an understanding of the complex relationship of the
a) Economic system   b) Social system
c) Political system   d) Religious system
- 3) Environment economics studies the interrelationship between environment and
a) Economic development   b) Social development
c) Technological development   d) None of the above
- 4) _____ leads to environmental problems.
a) Urbanization   b) Industrialization
c) Modernizations   d) All the above
- 5) The development which is complementary to the environment is _____ development.
a) Eco friendly   b) Structural   c) Fundamental   d) None of the above

- 6) A study of the relationship or interdependence between living organism and environment is known as
- a) Geology   b) Anthropology   c) Ecology   d) Sociology
- 7) _____ is conducive to environment.
- a) Deforestation   b) Exploitation   c) Recycling   d) Pollution
- 8) Environment Day is celebrated on
- a) 5th June   b) 22nd June   c) 22nd April   d) 5th May
- 9) _____ is related with Narmada Save Movement.
- a) Sunderlal Bahuguna   b) Medha Patkar
c) Anna Hazare   d) Rajendra Rana
- 10) _____ is related with Chipko Movement.
- a) Sunderlal Bahuguna   b) Medha Patkar
c) Anna Hazare   d) Rajendra Rana
- 11) _____ development is a true sustainable development.
- a) Long term   b) Steady   c) Positive   d) All the above
- 12) Hot Spot concept is introduced by
- a) John Mayer   b) King Mayer   c) G.Mayer   d) Norman Mayer
- 13) The word bio diversity is coined by
- a) Walter Rosen   b) Norman Mayer
c) Johan Mayer   d) Walter Disney
- 14) Hot Spot is a concept which denotes _____ of bio diversity.
- a) Prosperity   b) Scarcity   c) Poverty   d) None of the above

2. Write short answer (**any seven**). **14**

- 1) What is environment economics ?
- 2) What is the significance of environment economics ?
- 3) What is eco system ?
- 4) What is bio-diversity ?
- 5) What is the role of people in environment protection ?
- 6) What is the role of environmental movements in environment protection ?
- 7) What is social cost of environment ?
- 8) What are social benefits of environment ?
- 9) What is environment audit ?
- 10) What is environment impact assessment ?

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Scope of environment economics.
- 2) Economic development and environmental problems.
- 3) Sustainable development.
- 4) Cost-benefit analysis.

4. Broad questions (**any one**) : **14**

A) What is eco-system ? Explain the components of eco-system.

OR

B) What is bio-diversity ? Explain the types of bio-diversity.

5. "Sustainable development is the need of environment". Discuss. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा.

१४

१) Environment हा शब्द _____ भाषेतून घेण्यात आलेला आहे.

अ) फ्रेंच   ब) लॅटीन   क) ग्रीक   ड) रोमन

२) पर्यावरण समस्यांच्या आर्थिक विश्लेषणामुळे _____ तील गुंतागुंतीच्या संबंधाचे आकलन होते.

अ) आर्थिक व्यवस्था   ब) समाजिक व्यवस्था

क) राजकीय व्यवस्था   ड) धार्मिक व्यवस्था

३) पर्यावरण अर्थशास्त्र पर्यावरण आणि _____ यांच्यातील परस्पर संबंधाचा अभ्यास करते.

अ) आर्थिक विकास   ब) सामाजिक विकास

क) तांत्रिक विकास   ड) वरील पैकी नाही

४) _____ मुळे पर्यावरण समस्यांची निर्मिती होते.

अ) शहरीकरण   ब) औद्योगिकरण   क) आधुनिकीकरण   ड) वरील सर्व

५) विकास जो पर्यावरणाला पूरक असतो त्यास _____ विकास म्हणतात.

अ) पर्यावरण मैत्रीपूर्ण   ब) संरचनात्मक

क) पायाभूत   ड) वरील पैकी नाही

६) सजीव प्राणी आणि पर्यावरण यांच्यातील संबंध किंवा परस्पर अवलंबित्व याचा अभ्यास म्हणजे _____ होय.

अ) भूगर्भ शास्त्र   ब) मानव शास्त्र

क) परिस्थितीकी शास्त्र   ड) समाज शास्त्र

- ७) _____ हे पर्यावरणाला पोषक आहे.
अ) जंगलतोड   ब) शोषण   क) पुनर्भरण   ड) प्रदूषण
- ८) पर्यावरण दिन _____ रोजी साजरा केला जातो.
अ) ५ जून   ब) २२ जून   क) २२ एप्रिल   ड) ५ मे
- ९) _____ हे नर्मदा बचाव आंदोलनाशी संबंधित आहेत.
अ) सुंदरलाल बहुगुणा   ब) मेधा पाटकर
क) अन्ना हजारे   ड) राजेंद्र राणा
- १०) _____ हे चिपको आंदोलनाशी संबंधित आहेत.
अ) सुंदरलाल बहुगुणा   ब) मेधा पाटकर
क) अन्ना हजारे   ड) राजेंद्र राणा
- ११) _____ विकास हा खरा शाश्वत विकास आहे.
अ) दीर्घकालीन   ब) सात्यतपूर्ण
क) सकारात्मक   ड) वरील सर्व
- १२) _____ यांनी हॉटस्पॉट संकल्पना मांडली.
अ) जॉन मेयर   ब) किंग मेयर   क) जी. मेयर   ड) नॉर्मन मेयर
- १३) जैव विविधता हा शब्द _____ यांनी विकसित केला.
अ) वाल्टर रोसेन   ब) नॉर्मन मेयर
क) जॉन मेयर   ड) वाल्टर डिस्ने
- १४) हॉटस्पॉट संकल्पना जैव विविधतेची _____ दर्शविते.
अ) समृद्धी   ब) दुर्मिळता
क) दारिद्र्य   ड) वरील पैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात).

१४

- १) पर्यावरण अर्थशास्त्र म्हणजे काय ?
- २) पर्यावरण अर्थशास्त्राचे महत्व काय ?
- ३) परिस्थितीकी म्हणजे काय ?
- ४) जैव विविधता म्हणजे काय ?
- ५) पर्यावरण संरक्षण मध्ये नागरिकांची भूमिका कोणती ?
- ६) पर्यावरण संरक्षण मध्ये पर्यावरण चळवळीची भूमिका कोणती ?
- ७) पर्यावरणाचा सामाजिक खर्च म्हणजे काय ?
- ८) पर्यावरणाचे सामाजिक लाभ कोणते ?
- ९) पर्यावरण लेखापरीक्षण म्हणजे काय ?
- १०) पर्यावरण प्रभाव मूल्यमापन म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) पर्यावरण अर्थशास्त्राची व्याप्ती.
- २) आर्थिक विकास आणि पर्यावरण समस्या.
- ३) शाश्वत विकास.
- ४) खर्च-लाभ विश्लेषण.

४. दिर्घोतरी प्रश्न (कोणताही एक) :

१४

१) परिस्थितीकी म्हणजे काय ? परिस्थितीकीचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

२) जैव विविधता म्हणजे काय ? जैव विविधतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

५. “शाश्वत विकास पर्यावरणाची गरज आहे” चर्चा करा.

१४

SLR-L – 43

Seat
No.

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
KANNADA (Paper – IV) (CBCS) (New)
Basic Principles of Folk Literature

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

1) ಸಣ್ಣಾಟದ ಪ್ರಧಾನ ವಾದ್ಯ

1) ತಬಲಾ

2) ಮೃದಂಗ

3) ಡಬ್ಬು

4) ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ

2) ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಪರಂಪರೆಯವರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಜನಾಂಗ

1) ಗುಜರಾತಿ

2) ಮಾರವಾಡಿ

3) ಕಿಳ್ಳೇಕ್ಯಾತ

4) ಲಂಭಾಣಿ

3) ಸಂಗ್ಯಾನ ಗೆಳೆಯ

1) ಬಾಳ್ಯಾ

2) ಬಸವಂತ

3) ಈರ್ಯಾ

4) ಇರಪಾಕ್ಷಿ

4) ಇವು ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳು

1) ಬುಲಾಯಿ ಹಾಡುಗಳು

2) ಸೋಬಾನ ಪದಗಳು

3) ಹಂತಿ ಪದಗಳು

4) ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳು

5) ರೆಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಿ ತೊಂಬತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

1) ಗಾಳಿಪಟ

2) ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಚಂಡು

3) ಕಾಗದ

4) ಅಂಚೆಕಾಗದ

6) 'Proverb' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದದ ಸಂವಾದಿ ಪದ

1) ಪಡೆನುಡಿ

2) ಗಾದೆ

3) ಕತೆ

4) ಒಗಟು

7) ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಹರಿದು ಬರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ

1) ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ

2) ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ

3) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ

4) ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ

P.T.O.

8) ಗಾದೆ_____ ಕೈ ಸಮಾನ.

- 1) ವೇದ   2) ವಚನ   3) ತತ್ವಪದ   4) ತರ್ಕ

9) 'Folklore' ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ

- 1) ಜನಪದ   2) ಜಾನಪದ   3) ಜಾನಪದ ವೈದ್ಯ   4) ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ

10) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ ಕವಿ

- 1) ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ   2) ನಯಸೇನ   3) ಮಧುರ   4) ಮಯೂರ

11) ಜನಪದ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದವರು

- 1) ಲಿಯೋನಾರ್ಡ್   2) ವಿಲಿಯಂಥಾಂಸ್
3) ಗ್ರೀಮ್ ಸಹೋದರರು   4) ಜೇಕಬ್ ಗ್ರೀಮ್

12) ಜನಪದ ಕತೆಗಳು_____ ಕತೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

- 1) ಅಜ್ಜಿ ಕತೆ   2) ಅಜ್ಜನ ಕತೆ   3) ಮುದುಕಿಯ ಕತೆ   4) ಪ್ರಾಣಿ ಕತೆ

13) ಜನಪದ ಕತೆಯ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಘಟಕ

- 1) ತಂತ್ರ   2) ಆಶಯ   3) ಪಾತ್ರ   4) ವಸ್ತು

14) ದೊಡ್ಡಾಟದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಾತ್ರ

- 1) ದೂತಿ   2) ಭೀಮ   3) ಸಾರಥಿ   4) ಸೂತ್ರದಾರ

2. ಏಳಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

14

1) Folklore ಪದವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆ ಯಾವುದು ?

2) ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಾವುವು ?

3) ಗಾದೆಯ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿರಿ.

4) ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡುಗಳ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

5) ನಾಲ್ಕು ಜನ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

6) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

7) ಬ್ಯಾಲೆಡ್ ಕಾವ್ಯ ಎಂದರೇನು ?

8) ಅಜ್ಜಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧುಕಥಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 14
- 1) ಒಡಬು
  - 2) ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡುಗಳು
  - 3) ದೊಡ್ಡಾಟ.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ : 14
- 1) ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧಾಂತರ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
  - 2) ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧದ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ : 14
- 1) ಒಗಟಿನ ಸ್ವರೂಪ-ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (New CBCS) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D1) (Paper – II)
Indian Government and Politics

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct answer : 14
- 1) In which year Constitutional Assembly formed ?
a) 1946   b) 1947   c) 1945   d) None of these
  - 2) In which year Drafting Committee formed ?
a) 1945   b) 1946   c) 1947   d) None of these
  - 3) Who was the President of Constitutional Committee ?
a) Dr. B. R. Ambedkar   b) Rajendra Prasad
c) B. N. Rao   d) None of these
  - 4) Who is regarded as the architect of the Indian Constitution ?
a) Nehru   b) Rajendra Prasad
c) Dr. B. R. Ambedkar   d) None of these
  - 5) According to the original Indian Constitution _____ Fundamental Rights to the Indian citizens.
a) 5   b) 6   c) 7   d) 8
  - 6) State the number of members of Drafting Committee
a) 6   b) 7   c) 8   d) 9
  - 7) The age limit for the post of President of India
a) 40   b) 30   c) 35   d) 25
  - 8) _____ is the Ex-officio Chairman of the Rajya Sabha at present.
a) Sumitra Mahajan   b) Hamid Ansari
c) Adwani   d) None of these
  - 9) _____ Fundamental Rights are in Indian Constitution at present.
a) 8   b) 7   c) 6   d) 5

- 10) Directive Principles of State Policy included in the _____ Part of Constitution.
a) 5th   b) 3rd   c) 2nd   d) 4th
- 11) In which year Planning Commission established ?
a) 1949   b) 1952   c) 1950   d) 1947
- 12) Which of the following is an example of a state list ?
a) Foreign policy   b) Education
c) Defence   d) None of these
- 13) In which Article Right against Exploitation mentioned in Constitution ?
a) 25 to 28   b) 14 to 18   c) 19 to 22   d) 23 and 24
- 14) India has borrowed the concept of a Parliamentary system of Government from the Constitution of
a) Canada   b) America   c) England   d) Japan

2. Write short answer of the following (**any seven**) : **14**
- 1) What is equality ?
  - 2) What are duties ?
  - 3) What is secular state ?
  - 4) What is Parliament ?
  - 5) State the qualification of member of Rajya-Sabha.
  - 6) State structure of Rajya-Sabha.
  - 7) Mention three Articles which deals with emergency powers of the President.
  - 8) Economic principle of Directive Principles of State policy.
  - 9) State two functions of Lok-Sabha Speaker.
  - 10) State two functions of Indian Prime Minister.
3. Write short notes on **any two** of the following : **14**
- 1) Right to Equality.
  - 2) Political principles of Directive Principles of State Policy.
  - 3) State Fundamental Duties.
  - 4) Which are the major functions of Vice-President ?
4. Answer **any one** of the following : **14**
- 1) Explain the Fundamental Rights of Indian Constitution.
- OR
- 2) Explain the power and function of Ministry.
5. Write answer in detail : **14**
- Write the salient features of Indian Constitution.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) घटना समितीची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?
अ) १९४६   ब) १९४७   क) १९४५   ड) यापैकी नाही
- २) मसुदा समितीची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?
अ) १९४५   ब) १९४६   क) १९४७   ड) यापैकी नाही
- ३) घटना समितीचे अध्यक्ष कोण होते ?
अ) डॉ. बी. आर. अंबेडकर   ब) राजेन्द्र प्रसाद
क) बी. एन. राव   ड) यापैकी नाही
- ४) भारतीय राज्यघटनेचे _____ हे शिल्पकार होत.
अ) नेहरू   ब) राजेन्द्र प्रसाद
क) डॉ. बी. आर. अंबेडकर   ड) यापैकी नाही
- ५) मूल भारतीय राज्यघटनेनुसार भारतीय नागरीकांना _____ मूलभूत अधिकार होते.
अ) ५   ब) ६   क) ७   ड) ८
- ६) मसुदा समितीतील सदस्य संख्या सांगा.
अ) ६   ब) ७   क) ८   ड) ९
- ७) भारतीय राष्ट्रपतीच्या पात्रतेची वयोमर्यादा _____ वर्षे आहे.
अ) ४०   ब) ३०   क) ३५   ड) २५
- ८) सध्या _____ हे राज्यसभेचे पदसिद्ध अध्यक्ष आहेत.
अ) सुमित्रा महाजन   ब) हमीद अन्सारी   क) अडवाणी   ड) यापैकी नाही
- ९) सध्या भारतीय राज्यघटनेत _____ मूलभूत अधिकार आहेत.
अ) ८   ब) ७   क) ६   ड) ५
- १०) राज्यघटनेच्या _____ भागात मार्गदर्शक तत्वे समाविष्ट करण्यात आली आहेत.
अ) ५ व्या   ब) ३ व्या   क) २ व्या   ड) ४ व्या
- ११) नियोजन आयोगाची स्थापना कोणत्या वर्षी करण्यात आली ?
अ) १९४९   ब) १९५२   क) १९५०   ड) १९४७

Seat
No.

**M.A. I (Sem. – I) (New) (CBCS) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – III)
History of India (1757 A.D. to 1857 A.D.)**

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Total Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choosing correct option :

14

- 1) _____ was the British leader in the Battle of Plassey.
a) Lord William Bentick
b) Lord Wellesely
c) Robert Clive
d) Lord Cornwallis
- 2) _____ was the first ruler to accept Subsidiary Alliance system.
a) Tipu Sultan
b) Nijam
c) Maratha
d) Navab
- 3) In _____ Charter Act for Indian's they granted per year one lakh rupees for education.
a) 1818
b) 1861
c) 1813
d) 1833
- 4) When Siraj Ud-daulla became a Nabab of Bengal ?
a) 1755
b) 1756
c) 1757
d) 1758
- 5) Who introduced dual system in Bengal ?
a) Clive
b) Dalhousi
c) Cornwallis
d) Duplay
- 6) _____ became the Governor General in first the region of East India company in India.
a) Robert Clive
b) Lord Dalhousi
c) Warran Hestings
d) Cornwallis
- 7) The Battle of Buxar is happened in
a) 1761
b) 1757
c) 1764
d) 1773
- 8) _____ started the first marathi newspaper in Maharashtra.
a) Lokmanya Tilak
b) M.G.Ranade
c) Bhau Mahajan
d) Balshastri Jambhekar
- 9) 'Pits India Act' was passed in
a) 1773
b) 1761
c) 1764
d) 1784

P.T.O.

- 10) A supreme court was established at Calcutta in
a) 1764   b) 1772   c) 1773   d) 1774
- 11) In 1780 the Bengal Gazette started in India by
a) Bolts   b) Grant Duff   c) James Mill   d) J.K.Hikky
- 12) The first missionary school was established in 1818 at
a) Madras   b) Bombay   c) Hubli   d) Serampore
- 13) _____ started the circuit court in British India.
a) Warran Hestings   b) Lord Cornwallis
c) Lord Dalhousi   d) William Carrey
- 14) _____ used the Subsidiary Alliance system.
a) Lord Wellesely   b) Duplay
c) Clive   d) Cornwallis

2. Write short answer on **any seven** of the following : **14**

- 1) States the effects of Battle of Buxar.
- 2) Discuss the cultural condition in mid 18th century.
- 3) States the short information of Haidar Ali.
- 4) Who was Siraj Ud-daulla ?
- 5) What was the dual system ?
- 6) Discuss about the police reform of Lord Cornwallis.
- 7) States the woman condition in mid 18th century.
- 8) States the central administration of Tippu.
- 9) Discuss about Regulating Act 1773.
- 10) Discuss about Battle of Buxar.

3. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Subsidiary system.
- 2) Warran Hestings.
- 3) Education before the British period in India.
- 4) Charter Act 1813.

4. Review the expansionist of the British in India. **14**

OR

Discuss the various Acts passed by the British Government to regulate the Indian Newspapers.

5. State the causes and effects of Battle of Plassey. **14**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) प्लासीच्या लढाईत ब्रिटीश सैन्याचे नेतृत्व _____ या ब्रिटीश अधिकाऱ्याने केले.
अ) लॉर्ड विल्यम बेंटिक
ब) लॉर्ड वेलेस्ली
क) रॉबर्ट क्लार्क
ड) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस
- २) तैनाती फौजेचा स्वीकार करणारा पहिला सलाधीष _____ होता.
अ) टिपु सुलतान
ब) निजाम
क) मराठ
ड) नवाब
- ३) _____ या चार्टर अॅक्टमध्ये भारतीयांच्या शिक्षणासाठी प्रत्येक वर्षासाठी एक लाख रुपये मंजूर करण्यात आले.
अ) १८१८
ब) १८६१
क) १८१३
ड) १८३३
- ४) सिराज उद्दौला बंगालचा नबाब केंव्हा बनला ?
अ) १७५५
ब) १७५६
क) १७५७
ड) १७५८
- ५) बंगालमध्ये व्दिदल राज्यपद्धती कोणी आमलात आणली ?
अ) क्लार्क
ब) डालहौसी
क) कॉर्नवॉलिस
ड) डूप्ले
- ६) भारतातील ईस्ट इंडिया कंपनीचे _____ हे पहिले गव्हर्नर जनरल होते.
अ) रॉबर्ट क्लार्क
ब) लॉर्ड डलहौसी
क) वॉरन हेस्टिंग्ज
ड) कॉर्नवॉलिस
- ७) बक्सारचे युद्ध _____ मध्ये घडून आले.
अ) १७६१
ब) १७५७
क) १७६४
ड) १७७३
- ८) महाराष्ट्रामध्ये _____ यांनी पहिले मराठी वृत्तपत्र सुरु केले.
अ) लोकमान्य टिळक
ब) एम.जी. रानडे
क) भाऊ महाजन
ड) बाळशास्त्री जांभेकर
- ९) _____ मध्ये 'पीट्स इंडिया अॅक्ट' पास झाला.
अ) १७७३
ब) १७६१
क) १७६४
ड) १७८४
- १०) कलकत्ता येथे सुप्रिम कोर्टाची स्थापना _____ मध्ये करण्यात आली.
अ) १७६४
ब) १७७२
क) १७७३
ड) १७७४
- ११) _____ यांनी सन १७८० मध्ये 'बेंगाल गॅझेटची' सुरवात केली.
अ) बोल्टस
ब) ग्रॅट डफ
क) जेम्स मिल
ड) जे.के.हिकी

- १२) १८१८ ला पहिल्या मिशनरी स्कूलची स्थापना _____ येथे झाली.
 अ) मद्रास   ब) मुंबई   क) हुबळी   ड) सेरॅमपूर
- १३) ब्रिटिश कालीन भारतात फिरती न्यायालये _____ याने सुरु केली.
 अ) वॉरन हेस्टिंग्ज   ब) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस   क) लॉर्ड डालहौसी   ड) विल्यम कॅरे
- १४) _____ यांनी तैनाती फौजेचा वापर केला.
 अ) लॉर्ड वेलेस्ली   ब) डूप्ले   क) क्लार्क   ड) कॉर्नवॉलिस

२. खालील पैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४

- १) बक्सारच्या लढाईचे परिणाम सांगा.
- २) १८ व्या शतकाच्या मध्यातील सांस्कृतिक परिस्थितीवर थोडक्यात चर्चा करा.
- ३) हैदर अली विषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
- ४) सिराज उद्दौला कोण होता ?
- ५) दुहेरी शासनपद्धती म्हणजे काय ?
- ६) लॉर्ड कॉर्नवालिसच्या पोलिस सुधारणावर थोडक्यात चर्चा करा.
- ७) १८ व्या शतकाच्या मध्यातील स्त्रियांची परिस्थिती सांगा.
- ८) टिपुचे केंद्रीय प्रशासन सांगा.
- ९) १७७३ च्या रेग्युलेशन अॅक्ट वर थोडक्यात चर्चा करा.
- १०) बक्सारच्या लढाईवर थोडक्यात चर्चा करा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४

- १) तैनाती फौज
- २) वॉरन हेस्टिंग्ज
- ३) ब्रिटिश पूर्व काळातील भारतातील शिक्षण
- ४) चार्टर अॅक्ट १८१३.

४. ब्रिटिशांच्या भारतातील विस्तारवादी धोरणाचा आढावा घ्या ? १४

किंवा

भारतीय वृत्तपत्रांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी इंग्रजांनी केलेल्या कायद्यांची चर्चा करा.

५. प्लासीच्या लढाईची कारणे व परिणाम सांगा. १४

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) (New) Examination, 2015
ECONOMICS
Principles and Practice of Co-operation (Group – C1) (Paper – VII)

Day and Date : Friday, 20-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 14
- 1) 'Cash trading' is _____ principle.
    - a) Rochdale principle
    - b) Raffaisen principle
    - c) Schulz-Delitzsch principle
    - d) None of the above
  - 2) Co-operation is a middle way between _____
    - a) Capitalism and socialism
    - b) Socialism and communalism
    - c) Capitalism and communalism
    - d) None of the above
  - 3) Germany was the first country in the world to apply the principles of co-operation in the field of _____
    - a) Agriculture
    - b) Industries
    - c) Credit
    - d) Housing
  - 4) The Royal agricultural society in Denmark was established in _____
    - a) 1653
    - b) 1761
    - c) 1769
    - d) 1853

- 5) The source of working capital of primary agricultural credit co-operative societies includes _____
- a) Share capital
  - b) Reserve fund
  - c) Borrowings
  - d) All
- 6) District Central Co-operative Banks are the organisation of _____
- a) PACs
  - b) SCBs
  - c) LDBs
  - d) NABARD
- 7) The federal character of co-operative credit societies was recommended by _____ committee.
- a) Maclagan
  - b) Co-operative planning
  - c) RBI
  - d) V. L. Mehta
- 8) The first co-operative land mortgage bank in India was started in _____
- a) 1860
  - b) 1890
  - c) 1912
  - d) 1920
- 9) The organisation of co-operative marketing societies in India are of _____ nature.
- a) Independent
  - b) Federal
  - c) Local
  - d) International
- 10) The agricultural co-operative processing in India started in _____
- a) 1880
  - b) 1901
  - c) 1917
  - d) 1925
- 11) Head office of NAFED is located at _____
- a) Pune
  - b) Mumbai
  - c) Delhi
  - d) Chennai

- 12) _____ is not a problem of land development banks.
- a) Overdues
  - b) Financial weakness
  - c) Efficient management
  - d) Lack of decentralisation of credit
- 13) The marketing co-operatives are suffering from _____
- a) Insufficient working capital
  - b) Lack of trained personnel
  - c) Domination by traders
  - d) All
- 14) Apex co-operative Bank is _____
- a) SBI
  - b) SCB
  - c) DCCB
  - d) RBI

2. Write short answers on **any seven** :

14

- 1) Define Co-operation.
- 2) What is co-operation among co-operatives ?
- 3) Define mixed economy.
- 4) What is dormant co-operative credit societies ?
- 5) What is Land Development Bank ?
- 6) What is micro finance ?
- 7) Define processing co-operatives.
- 8) What is meant by labour co-operative ?
- 9) Define short term credit.
- 10) State types of housing co-operatives.

3. Write short notes on **any two** : 14
- 1) Principles of co-operation
  - 2) Role of co-operation in micro-finance
  - 3) Problems of consumer co-operatives in India
  - 4) Fruits and vegetables co-operatives.
4. A) State the progress and problems of primary agricultural credit co-operative societies in India. 14
- OR
- B) Take a brief review of development of co-operative movement in the world.
5. Explain progress and problems of agricultural co-operative marketing societies in India. 14

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.*

१. योग्य पर्याय निवडा : १४
- १) 'रोखीने व्यवहार' हे _____ तत्त्व आहे.
    - अ) रॉशडेल तत्त्व
    - ब) रफायझन तत्त्व
    - क) शुल्झ-डेलिश तत्त्व
    - ड) यापैकी कोणतेही नाही
  - २) सहकार म्हणजे _____ मधील मध्यम मार्ग आहे.
    - अ) भांडवलवाद व समाजवाद
    - ब) समाजवाद व साम्यवाद
    - क) भांडवलवाद व साम्यवाद
    - ड) यापैकी कोणतेही नाही

- ३) सहकारी तत्त्वे _____ क्षेत्रात लागू करणारा जर्मनी हा जगातील पहिला देश आहे.
अ) कृषी
ब) उद्योग
क) पतपुरवठा
ड) गृहनिर्माण
- ४) डेन्मार्कमध्ये 'रॉयल कृषी संस्थेची' स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १६५३
ब) १७६१
क) १७६९
ड) १८५३
- ५) प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांच्या खेळत्या भांडवलाच्या स्रोतात _____ चा समावेश होतो.
अ) भाग भांडवल
ब) राखीव निधी
क) कर्जे
ड) सर्व
- ६) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका _____ च्या संघटना आहेत.
अ) PACs
ब) SCBs
क) LDBs
ड) NABARD
- ७) सहकारी पतपुरवठा संस्थांच्या सांघिक रचनेची शिफारस _____ समितीने केली.
अ) मॅक्लेगन
ब) सहकारी नियोजन
क) RBI
ड) व्ही. एल. मेहता
- ८) भारतात पहिली सहकारी भूतारण बँक _____ मध्ये सुरु झाली.
अ) १८६०
ब) १८९०
क) १९१२
ड) १९२०
- ९) भारतातील सहकारी विपणन संस्थांची रचना _____ स्वरूपाची आहे.
अ) स्वतंत्र
ब) सांघिक
क) स्थानिक
ड) आंतरराष्ट्रीय
- १०) भारतात कृषी सहकारी प्रक्रियेला _____ या वर्षी सुरुवात झाली.
अ) १८८०
ब) १९०१
क) १९१७
ड) १९२५

११) NAFED चे मुख्यालय _____ येथे आहे.

अ) पुणे

ब) मुंबई

क) दिल्ली

ड) चेन्नई

१२) _____ ही भूविकास बँकांची समस्या नाही.

अ) थकबाकी

ब) वित्तीय दुर्बलता

क) कार्यक्षम व्यवस्थापन

ड) पतपुरवठ्याच्या विकेंद्रीकरणाचा अभाव

१३) सहकारी विपणन संस्था _____ ने ग्रासल्या आहेत.

अ) अपुरे खेळते भांडवल

ब) प्रशिक्षित कर्मचाऱ्यांचा अभाव

क) व्यापाऱ्यांचे वर्चस्व

ड) सर्व

१४) शिखर सहकारी बँक म्हणजे _____ होय.

अ) SBI

ब) SCB

क) DCCB

ड) RBI

२. कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१४

१) सहकाराची व्याख्या सांगा.

२) सहकारांतर्गत सहकार म्हणजे काय ?

३) मिश्र अर्थव्यवस्थेची व्याख्या लिहा.

४) निष्क्रिय सहकारी पतपुरवठा संस्था म्हणजे काय ?

५) भूविकास बँक म्हणजे काय ?

६) सूक्ष्म वित्तपुरवठा म्हणजे काय ?

- ७) सहकारी प्रक्रिया संस्था म्हणजे काय ?
- ८) श्रम सहकारी संस्था म्हणजे काय ?
- ९) अल्प मुदतीच्या वित्तपुरवठ्याची व्याख्या लिहा.
- १०) गृहनिर्माण सहकारी संस्थांचे प्रकार सांगा.
३. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा : १४
- १) सहकाराची तत्त्वे
- २) सूक्ष्म वित्तपुरवठ्यातील सहकाराची भूमिका
- ३) भारतातील ग्राहक सहकारी संस्थांच्या समस्या
- ४) फळे आणि भाजीपाला सहकारी संस्था.
४. अ) भारतातील प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांची प्रगती आणि समस्या सांगा. १४
- किंवा**
- ब) जागतिक सहकारी चळवळीच्या विकासाचा संक्षिप्त आढावा घ्या.
५. भारतातील कृषी सहकारी विपणन संस्थांची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा. १४
-

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part — I) (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group-D1) (Paper – III) (New-CBCS)
Modern Indian Political Thought**

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Total Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) _____ wrote the book 'Geetabodh'.
  - a) Maharshi Arvind
  - b) Chh. Shahu Maharaj
  - c) Mahatma Gandhi
  - d) Acharya Vinoba
- 2) _____ edited the weekly Sanvad-Kaumudi.
  - a) Raja Rammohan Roy
  - b) M.N. Roy
  - c) Lokmanya Tilak
  - d) Justice Ranade
- 3) _____ stated the concept "Baliche Rajya".
  - a) Mahatma Gandhi
  - b) Mahatma Phule
  - c) Periyar
  - d) Swami Dayanand
- 4) _____ is called the father of the Indian unrest.
  - a) Justice Ranade
  - b) Swami Dayanand
  - c) Vivekanand
  - d) Lokmanya Tilak
- 5) Mahatma Gandhi considered _____ as his political teacher.
  - a) Vivekanand
  - b) Namdar G.K. Gokhale
  - c) Maharshi Arvind
  - d) Vinoba Bhave

2. Write short answers of the following (**any seven**) : **14**

- 1) State two reasons of Indian Poverty given by Justice Ranade.
- 2) State the tools of Satyagraha (Insistence on truth) used by M.K. Gandhi.
- 3) State two activities done by Mahatma Phule for equality.
- 4) Explain the Nationalism of Maharshi Arvind.
- 5) State two faults of British rule in India stated by Gokhale.
- 6) State the types of truth stated by Gandhiji.
- 7) State two weeklies run by Lokmanya Tilak.
- 8) Explain the genesis of Indian Political Thought.
- 9) State two names of Moderates during the period of Freedom Movement.
- 10) Explain the nationalistic thoughts of Swami Vivekanand.

3. Write short notes on **any two** of the following : **14**

- 1) Chh. Shahu and Non-Brahmin movement.
- 2) Write about the Mahatma Phule's criticism on English rule.
- 3) Explain Lokmanya Tilak's concept of Swarajya.
- 4) Explain the political thought of Namdar G.K. Gokhale.

4. Answer **any one** of the following: **14**

- 1) State the features of Indian Renaissance.

OR

- 2) Write in detail about the work done by Chh. Shahu Maharaj to vanish the untouchability.

5. Write answer in detail : **14**

Write a detailed review of the work done by Mahatma Phule for women's rights.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

१) गीताबोध हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.

अ) महर्षि अरविंद	ब) छत्रपती शाहू महाराज
क) महात्मा गांधी	ड) आचार्य विनोबा

२) संवाद-कौमुदी या साप्ताहिकाचे संपादन _____ यांनी केले.

अ) राजा राममोहन रॉय	ब) एम.एन. रॉय
क) लोकमान्य टिळक	ड) न्यायमूर्ती रानडे

३) बळीचे राज्य ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.

अ) महात्मा गांधी	ब) महात्मा फुले
क) पेरियार	ड) स्वामी दयानंद

४) भारतीय असंतोषाचे जनक असे _____ यांना म्हटले जाते.

अ) न्या. रानडे	ब) स्वामी दयानंद
क) विवेकानंद	ड) लोकमान्य टिळक

५) महात्मा गांधी _____ यांना आपले राजकीय गुरु मानत होते.

अ) विवेकानंद	ब) ना.गो.कृ. गोखले
क) महर्षि अरविंद	ड) विनोबा भावे

६) डेक्कन सभा या नावाची संस्था न्या. रानडे यांनी पुण्यात _____ रोजी स्थापन केली.

अ) इ.स. १८९६

ब) इ.स. १८९४

क) इ.स. १८७६

ड) इ.स. १८८८

७) ना.गो.कृ. गोखले यांनी इ.स. १९०५ साली _____ या समाजाची स्थापना केली.

अ) ब्राम्हो

ब) प्रार्थना

क) भारत सेवक

ड) आर्य

८) जस्टीस पार्टी या पक्षाशी _____ हे संबंधित आहेत.

अ) गोखले

ब) स्वामी दयानंद

क) महर्षि अरविंद

ड) पेरियार

९) आचार्य विनोबा भावे हे _____ या चळवळीशी संबंधित आहेत.

अ) भूदान

ब) जल व्यवस्थापन

क) स्वच्छता

ड) अस्पृश्यता निवारण

१०) बुनियादी शिक्षण योजना _____ यांनी मांडली

अ) महात्मा फुले

ब) महात्मा गांधी

क) विवेकानंद

ड) स्वामी दयानंद

११) गीतारहस्य हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.

अ) महात्मा गांधी

ब) विनोबा

क) लोकमान्य टिळक

ड) विवेकानंद

१२) राजा राममोहन रॉय यांनी _____ साली ब्राम्हो समाजाची स्थापना केली.

अ) इ.स. १८२८

ब) इ.स. १९२८

क) इ.स. १८१८

ड) इ.स. १८३८

१३) _____ हे नाव वेल्बी कमिशनशी संबंधीत आहे.

अ) महात्मा गांधी	ब) स्वामी दयानंद
क) विवेकानंद	ड) ना. गोखले

१४) महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी _____ साली सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली.

अ) इ.स. १८७३	ब) इ.स. १८७४
क) इ.स. १८७५	ड) इ.स. १८७६

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) न्यायमूर्ती रानडे यांनी भारताच्या दारिद्र्याची सांगितलेली दोन कारणे सांगा.
- २) महात्मा गांधीजींची सत्याग्रहाची साधने सांगा.
- ३) समतेसाठी महात्मा फुले यांनी केलेली दोन कार्ये सांगा.
- ४) महर्षि अरविंद यांचा राष्ट्रवाद स्पष्ट करा.
- ५) गोखले यांनी ब्रिटिश राजवटीमधील सांगितलेले दोन दोष सांगा.
- ६) गांधीजींनी सांगितलेले सत्याचे प्रकार सांगा.
- ७) लोकमान्य टिळकांनी चालविलेल्या दोन साप्ताहिकांची नावे सांगा.
- ८) भारतीय राजकीय विचाराचा उगम स्पष्ट करा.
- ९) स्वातंत्र्य आंदोलनातील दोन मवाळवादी नेत्यांची नावे सांगा.
- १०) स्वामी विवेकानंद यांचे राष्ट्रवादी विचार स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१४

- १) छत्रपती शाहू महाराज व ब्राम्हणेतर चलवळ.
- २) महात्मा फुले यांनी इंग्रजी सत्तेवर केलेल्या टीकांची माहिती लिहा.
- ३) लोकमान्य टिळकांची स्वराज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) ना. गो. कृ. गोखले यांचे राजकीय विचार स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा :

१४

१) भारतीय प्रबोधनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

२) छत्रपती शाहू महाराजांनी अस्पृश्यता निवारणासाठी केलेल्या कार्याची माहिती लिहा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा.

१४

महात्मा ज्योतिराव फुले यांनी स्त्रीयांच्या हक्कांच्या संदर्भात केलेल्या कार्याचा आढावा घ्या.

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I Semester – I (New – CBCS) Examination, 2015
HISTORY (Paper – IV) (Opt.)
History of China (1911 A.D. to 1990 A.D.)

Day and Date : Saturday, 21-11-2015

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing correct option : **14**
- 1) The movement of 4th May was brought about by
A) student   B) soldier   C) workers   D) traders
  - 2) _____ helped Chang-Kai-Shake against communists.
A) England   B) France   C) America   D) Japan
  - 3) _____ has put 21 demands in front of China by finding out an opportunity of the First World War.
A) Japan   B) America   C) Russia   D) England
  - 4) An establishment of communist party was on
A) 1919   B) 1915   C) 1921   D) 1925
  - 5) _____ has wrote Hunan Thesis (Prabhandha).
A) Mao-Tse-Tung   B) Chang-Kai-Sheik
C) Dr. Sun-Yet-Sen   D) Yuwan-Shi-Kai
  - 6) Mao had a strong belief that communes is the basic element of _____ structure.
A) Komingtong   B) Communist   C) Democracy   D) Republic
  - 7) The first Five years plan of China came into existence in _____ year.
A) 1950   B) 1951   C) 1953   D) 1952
  - 8) The second attempt of an establishment of commune in the world was made/ done in
A) Japan   B) China   C) Russia   D) Korea
  - 9) In China _____ was established Piyang Army.
A) Chang-Kai-Sheik   B) Mao-Tse-Tung   C) Yuwan-Shi-Kai   D) Lee-Ta-Chau

- 10) China has become self independent in the production of crude petrol oil in _____ year.
A) 1960   B) 1962   C) 1963   D) 1964
- 11) Mao had inculcated communism in China on _____ instead of workers.
A) Traders   B) Soldier   C) Journalist   D) Farmers
- 12) In the year 1977 the eco-political principles of China has come towards
A) Mao-Tse-Tung   B) Teng-Siyao-Ping
C) Hua-Giyo-Feng   D) Jiyong-King
- 13) In the year 1960 the China has become upset because of the closeness of America and
A) Japan   B) Korea   C) India   D) Brhamadesh
- 14) In April 1955, Pandit Jawaharlal Nehru had declared the five principles in the Bandung Conference in the country
A) Tibet   B) China   C) Japan   D) Indonesia

2. Write short answer (**any seven**) :

14

- 1) Piyang Army.
- 2) The effects of 4th May movement.
- 3) Chang-Kai-Sheik's National Govt. gave importance towards development of what ?
- 4) When and by whom Republic State established in China ?
- 5) Two characteristics of Hunan Prabhandh.
- 6) Four stages for agricultural development.
- 7) The devotion of Red Gurds Movement.
- 8) Background to the Cultural Revolution of Mao.
- 9) Economical Policy of Teng-Siyao-Ping.
- 10) Influence of China after 1958 on the countries of Asia continent.

3. Write short answers (**any two**) :

14

- 1) Great Leap Forward –1958-60.
- 2) The First Five Years Plan – 1953 to 1957.
- 3) The Long March of Red Army.
- 4) The effects of China and India war of 1962.

4. Explain the political thoughts of Mao-Tse-Tung.

14

OR

Explain the economical strategy of China after – 1949.

5. State the Agricultural strategies of communist administration.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा :

१४

- १) ४ मे ची चळवळ _____ यांनी घडवून आणली.
अ) विद्यार्थी   ब) सैनिक   क) सरंजामदार   ड) व्यापारी
- २) चॅंग-कै-शोक यास _____ ने साम्यवाद्यांविरुद्ध मदत केली.
अ) इंग्लंड   ब) फ्रान्स   क) अमेरिका   ड) जपान
- ३) पहिल्या महायुद्धाची संधी साधून _____ ने २१ मागण्या चीनपुढे ठेवल्या.
अ) जपान   ब) अमेरिका   क) रशिया   ड) इंग्लंड
- ४) साम्यवादी पक्षाची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९१९   ब) १९१५   क) १९२१   ड) १९२५
- ५) हुनान प्रबंधाचे लिखान _____ यांनी केले.
अ) माओ-त्से-तुंग   ब) चॅंग-कै-शोक
क) डॉ-सन्-येत-सेन   ड) युआन-शि-काई
- ६) कम्यूनस हाच _____ रचनेचा मूल घटक आहे. हा माओचा ठाम विश्वास होता.
अ) कोमिंटॉंग   ब) साम्यवाद   क) लोकशाही   ड) प्रजासत्ताक
- ७) चीनची पहिली पंचवार्षिक योजना प्रत्यक्षात इ. स. _____ मध्ये सुरू झाली.
अ) १९५०   ब) १९५१   क) १९५३   ड) १९५२
- ८) जगातील कम्यून स्थापनेचा दुसरा प्रयोग _____ मध्ये झाला.
अ) जपान   ब) चीन   क) रशिया   ड) कोरिया
- ९) चीनमध्ये पियांग सेनेची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) चॅंग-कै-शोक   ब) माओ-त्से-तुंग
क) युआन-शि-काई   ड) ली-ता-चू
- १०) चीन इ.स. _____ पर्यंत पेट्रोल सारख्या खनिज तेलाबाबत स्वयंपूर्ण बनला.
अ) १९६०   ब) १९६२   क) १९६३   ड) १९६४
- ११) माओने चीनमध्ये मार्क्सवाद कामगारा ऐवजो _____ मध्ये रुजविला.
अ) व्यापारी   ब) सैनिक   क) पत्रकार   ड) शेतकरी

१२) इ.स. १९७७ साली चीनची राजकीय व आर्थिक जीवनाची सूत्रे _____ कडे आली.

अ) माओ-त्से-तुंग

ब) तेंग सियाओ-पिंग

क) हुआ-गिओ फेंग

ड) जियांग किंग

१३) अमेरिका आणि _____ यांच्या १९६०च्या जवळीकतेने चीन अस्वस्थ बनला.

अ) जपान

ब) कोरिया

क) भारत

ड) ब्रह्मदेश

१४) एप्रिल १९५५ मध्ये _____ या देशात बांडुंग परिषदेत पंचशिल तत्वे पंडीत ज.नेहरूनी जाहिर केली.

अ) तिबेट

ब) चीन

क) जपान

ड) इंडोनेशिया

२. टिपा लिहा (कोणत्याही सात) :

१४

१) पियांग सेना.

२) ४ मे चळवळीचे परिणाम.

३) चाँग-कै-शेकच्या राष्ट्रीय सरकारने कोणत्या विकासाकडे लक्ष दिले ?

४) चीनमध्ये साम्यवादी प्रजासत्ताकाची स्थापना कधी व कोणी केली ?

५) हुनान प्रबंधाची दोन वैशिष्ट्ये.

६) शेती सुधारणासाठी आखण्यात आलेले प्रमुख चार टप्पे.

७) रेडगार्डस चळवळीचे योगदान.

८) माओच्या सांस्कृतिक क्रांतीची पार्श्वभूमी

९) तेंग-सियाओ-पिंगचे आर्थिक धोरण.

१०) इ.स. १९५८ नंतर चीनया अशिया खंडात कोणकोणत्या देशात प्रभाव वाढला ?

३. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

१) विकासाची प्रचंड झेपेची उद्दिष्टे (१९५८-६०)

२) पहिली पंचवार्षिक योजना (१९५३-१९५७)

३) लाल सेनेची प्रदिर्घ वाटचाल

४) १९६२ च्या चीन-भारत युद्धाचे परिणाम.

४. माओ-त्से-तुंग चे-राजकीय विचार स्पष्ट करा.

१४

किंवा

१९४९ नंतर चीनमध्ये स्विकरण्यात आलेल्या प्रगतीशील आर्थिक धोरणाची सविस्तर माहिती लिहा.

५. साम्यवादी प्रशासनाचे शेती सुधारणेसाठी केलेल्या उपाय योजनेची माहिती द्या.

१४

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Sem. – I) (New) (CBCS) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C1) (Paper – VIII)
Financial Institutions and Markets**

Day and Date : Saturday, 21-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative.

14

- 1) _____ provide Finance for the investment in the market.
  - a) Finance Commission
  - b) Financial Institutions
  - c) Finance Minister
  - d) None of the above
- 2) _____ of the Commercial Banks is depend upon the spread between lending and deposit rates.
  - a) Profit
  - b) Rent
  - c) Wages
  - d) All of the above
- 3) _____ is a quantitative instrument of credit control.
  - a) Bank rate
  - b) Moral suggestion
  - c) Direct measures
  - d) Control of loans
- 4) According to _____, “interest is the income which goes to the owner of capital.”
  - a) Lord Keynes
  - b) Prof. Hicks
  - c) Dr. Marshall
  - d) Prof. Karveer
- 5) The “Liquidity Preference Theory of interest” is introduced by _____
  - a) J. M. Keynes
  - b) Adam Smith
  - c) J. B. Say
  - d) Karl Marx

- 6) _____ is the First Indian Bank started merchant banking services.
a) SBI   b) SIDBI   c) IDBI   d) ICICI
- 7) Monetary Policy is implemented by _____
a) State Bank of India   b) NABARD
c) Central Bank   d) Co-operative Bank
- 8) IS-LM Model is introduced by _____
a) Lord Keynes   b) Dr. Marshall
c) Hicks and Hansen   d) J. B. Say
- 9) In India, Central Bank was established in the year _____
a) 1935   b) 1949   c) 1934   d) 1950
- 10) _____ is a qualitative method of Credit Control.
a) Bank rate   b) Moral suggestion
c) Investment   d) Capital
- 11) For the issue of bank-notes, the Reserve Bank of India follow _____
a) Proportional Reserve System
b) Minimum Reserve System
c) Cash Reserve Ratio
d) All of the above
- 12) According to _____, "Interest is a purely Monetary Phenomenon".
a) Hotrey   b) Dr. Marshall
c) Ricardo   d) Prof. Pigue
- 13) In the year _____, the Reserve Bank of India was nationalised.
a) 1952   b) 1950   c) 1960   d) 1949
- 14) The process of credit creation is done by _____
a) Commercial Banks   b) Individual Banks
c) Central Banks   d) NBFIs

2. Answer the following question (**any 7** out of 10) : **14**
- 1) Define Financial System.
  - 2) Who are the intermediate between savers and investors ?
  - 3) What are the motives of demand for money ?
  - 4) What is investment banking ?
  - 5) What is administrative interest rate ?
  - 6) Define bank rate.
  - 7) Define Central Bank.
  - 8) What is E-banking ?
  - 9) What is Credit Creation ?
  - 10) Define internet banking.
3. Write short notes (**any 2** out of 4) : **14**
- 1) Indicators of Financial development
  - 2) Objectives of Monetary Policy
  - 3) Functions of Merchant Banking
  - 4) Instruments of Monetary Policy.
4. Answer **any one** of the following question. **14**
- A) Explain the Classical Theory of interest rate.
- OR
- B) Discuss the structure of Financial System.
5. Explain the 'Liquidity Preference Theory of Interest'. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) बाजारात गुंतवणूकीसाठी वित्तपुरवठा _____ द्वारे केला जातो.
- अ) वित्त आयोग   ब) वित्तीय संस्था
क) वित्तमंत्री   ड) वरीलपैकी नाही
- २) कर्जे व ठेवीवरील व्याजदराच्या विस्तारावर व्यापारी बँकांचा _____ अवलंबून असतो.
- अ) नफा   ब) व्याज
क) वेतन   ड) वरीलपैकी सर्व
- ३) _____ हे संख्यात्मक पतनियंत्रणाचे साधन आहे.
- अ) बँक दर
ब) नैतिक समजावणी
क) प्रत्यक्ष उपाय
ड) कर्जाचे नियंत्रण
- ४) _____ यांच्या मते, “भांडवलाच्या मालकास दिले जाणारे उत्पन्न म्हणजे व्याज होय.”
- अ) लॉर्ड केन्स   ब) प्रो. हिक्स
क) डॉ. मार्शल   ड) प्रो. कार्बर्
- ५) “व्याजाचा रोकड प्राधान्य प्रवृत्ती सिद्धांत” _____ यांनी मांडला.
- अ) जे. एम. केन्स   ब) अँडम स्मिथ
क) जे. बी. से   ड) कार्ल मार्क्स

- ६) भारतात सर्वप्रथम _____ बँकेने प्रकल्पसेवी बँक सेवा सुरू केली.
अ) एस. बी. आय.
ब) एस. आय. डी. बी. आय.
क) आय. डी. बी. आय.
ड) आय. सी. आय. सी. आय.
- ७) चलनविषयक धोरण _____ मार्फत राबविले जाते.
अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया   ब) नाबार्ड
क) मध्यवर्ती बँक   ड) सहकारी बँक
- ८) आय. एस. - एल. एम. (IS-LM) प्रतिमान _____ यांनी मांडले.
अ) लॉर्ड केन्स   ब) डॉ. मार्शल
क) हिक्स आणि हॅन्सन   ड) जे. बी. से
- ९) भारतात मध्यवर्ती बँकेची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
अ) १९३५   ब) १९४९   क) १९३४   ड) १९५०
- १०) पतनियंत्रणाचे _____ हे गुणात्मक साधन आहे.
अ) बँक दर   ब) नैतिक समजावणी
क) गुंतवणूक   ड) भांडवल
- ११) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया बँक-नोटा निर्गमित करण्यासाठी _____ अवलंबिते.
अ) प्रमाणशिर राखीव पद्धत
ब) किमान राखीव पद्धत
क) रोख राखीव प्रमाण
ड) वरीलपैकी सर्व

- १२) _____ यांच्या मते, “व्याज ही सर्वस्वी चलनजन्य घटना आहे.”
- अ) हॉट्टे
ब) डॉ. मार्शल
क) रिकार्डो
ड) प्रो. पिगू
- १३) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे _____ या वर्षी राष्ट्रीयीकरण झाले.
- अ) १९५२
ब) १९५०
क) १९६०
ड) १९४९
- १४) पतनिर्मितीची प्रक्रिया _____ मार्फत पार पाडली जाते.
- अ) व्यापारी बँक
ब) वैयक्तिक बँक
क) मध्यवर्ती बँक
ड) एन.बी.एफ.आय.

२. खालील प्रश्नांचे उत्तरे द्या (१० पैकी कोणतेही ७) :

१४

- १) वित्तीय व्यवस्थेची व्याख्या द्या.
- २) बचत करणारे आणि गुंतवणूक करणारे यांच्यातील मध्यस्थ कोण ?
- ३) पैशाच्या मागणीचे हेतू कोणते ?
- ४) गुंतवणूक बँकिंग म्हणजे काय ?
- ५) प्रशासित व्याजदर म्हणजे काय ?
- ६) बँक दराची व्याख्या द्या.
- ७) मध्यवर्ती बँकेची व्याख्या द्या.
- ८) ई-बँकिंग म्हणजे काय ?
- ९) पतनिर्मिती म्हणजे काय ?
- १०) इंटरनेट बँकिंगची व्याख्या द्या.

३. टीपा लिहा (४ पैकी कोणतेही २) : १४
- १) वित्तीय विकासाचे निर्देशक
  - २) चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्ट्ये
  - ३) प्रकल्पसेवी बँकेची कार्ये
  - ४) चलनविषयक धोरणाची साधने.
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
- अ) व्याजाचा सनातनवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) वित्तीय व्यवस्थेच्या रचनेची चर्चा करा.
५. 'व्याजाचा रोकड प्राधान्य प्रवृत्ती सिद्धांत' स्पष्ट करा. १४
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. – D1) (Paper – V) (New)
Political Sociology**

Day and Date : Saturday, 21-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Which of the following book is very relevant to system approach ?
  - a) Who Governs ?
  - b) Grammar of politics
  - c) The political system
  - d) Politics among the Nations
- 2) Who wrote the book 'Civic Culture' ?
  - a) Almond and Verba
  - b) Almond and Easton
  - c) Almond and Robert Dahl
  - d) Robert Dahl and Laswell
- 3) Which of the following political theory expounded by Karl Deytsch ?
  - a) Power theory
  - b) Group theory
  - c) Communication theory
  - d) Neo-Marxian theory
- 4) Which of the following concept was the creation of S. M. Lipset ?
  - a) Political Class
  - b) Political Man
  - c) Political Nature
  - d) Political elite

- 5) What is input in the political system ?
- a) Conversion of Demands into output
  - b) The process of political alienation
  - c) Decisions of the political system
  - d) Demands and support made upon the political system
- 6) Parochial, subject and participant are the types of political _____
- a) Culture
  - b) Ideology
  - c) Society
  - d) Dictatorship
- 7) _____ is one of the important means of political communication.
- a) Media
  - b) Aeroplane
  - c) Bullock-cart
  - d) Vehicle
- 8) Family is the primary agency of _____
- a) Political socialization
  - b) Political apathy
  - c) Democracy
  - d) Dictatorship
- 9) _____ identified three types of power.
- a) Max Weber
  - b) Moska
  - c) Easton
  - d) Almond
- 10) _____ is the author of 'Politics in India'.
- a) S. C. Dube
  - b) C. W. Mills
  - c) G. Moska
  - d) Rajani Kothari
- 11) Who is the author of the book 'Political System' ?
- a) David Easton
  - b) Weber
  - c) Karl Marx
  - d) Plato
- 12) _____ is not basic element of political culture.
- a) Social structure
  - b) Historical background
  - c) Cultural life
  - d) Political party

13) Who is the author of the book communist manifesto ?

- a) Plato
- b) Aristotle
- c) Weber
- d) Karl Marx

14) In democracy the type of political participation is mostly _____

- a) Imposed
- b) Compulsory
- c) Spontaneous
- d) Negative

2. Answer the following questions (**any 7**) :

14

- 1) Meaning of Political Socialization.
- 2) Give meaning of political culture.
- 3) What is the meaning of surplus value ?
- 4) Give name any four agencies of political socialization.
- 5) Evaluate views of Karl Marx of state.
- 6) Discuss the concept authority.
- 7) What is input output process ?
- 8) Explain feedback process.
- 9) Explain nature of political sociology.
- 10) Give two name of books of Karl Marx.

3. Write short notes (**any 2**) :

14

- 1) Max Weber – Class
- 2) Public opinion
- 3) Political culture
- 4) System approach.

4. Answer **any one** of the following : 14

What is political participation ? Describe different forms of political participation.

OR

Evaluate Marxian approach of state with reference to class struggle and revolution.

5. Discuss the nature and scope of Political Sociology. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

1. योग्य पर्याय निवडा : 14

1) खालीलपैकी कोणते पुस्तक हे व्यवस्था दृष्टिकोनाला पूरक आहे ?

अ) व्हू गव्हर्नर्स ?

ब) ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स

क) द पॉलिटिकल सिस्टम

ड) पॉलिटिक्स अमंग द नेशन्स

2) 'सिविक कल्चर' हे पुस्तक कोणी लिहिले ?

अ) अल्मंड व व्हर्बा

ब) अल्मंड व इस्टन

क) अल्मंड व रॉबर्ट डाल

ड) रॉबर्ट डाल व लासवेल

3) कार्ल ड्वाइश खालीलपैकी कोणता राजकीय सिद्धांत लिहिला ?

अ) सत्ता सिद्धांत

ब) गट सिद्धांत

क) संसूचन सिद्धांत

ड) नव मार्क्सवादी सिद्धांत

- 4) एस.एम. लिपसेटने कोणती संकल्पना मांडली ?
अ) पोलिटिकल क्लास
ब) पोलिटिकल मॅन
क) पोलिटिकल नेचर
ड) पोलिटिकल एलीट
- 5) राजकीय व्यवस्थेतील आदान म्हणजे काय ?
अ) मागण्यांचे प्रदानात रूपांतर करणे
ब) राजकीय परात्मभावाची प्रक्रिया
क) राजकीय व्यवस्थेचे निर्णय
ड) राजकीय व्यवस्थेकडे केलेल्या मागण्या आणि दिलेला पाठिंबा
- 6) सकुंचित, आज्ञांकित आणि सहभागी हे राजकीय _____ चे प्रकार आहेत.
अ) संस्कृती
ब) विचारसरणी
क) समाज
ड) हुकुमशाही
- 7) _____ हे राजकीय संसूचनाचे एक महत्त्वाचे साधन आहे.
अ) प्रसार माध्यमे
ब) विमान
क) बैलगाडी
ड) वाहन
- 8) कुटुंब हे _____ चे प्राथमिक माध्यम आहे.
अ) राजकीय सामाजीकरण
ब) राजकीय उदासीनता
क) लोकशाही
ड) हुकुमशाही
- 9) _____ यांनी सत्तेचे तीन प्रकार सांगितले आहेत.
अ) मॅक्स वेबर
ब) मोस्का
क) ईस्टन
ड) आल्मंड
- 10) 'पॉलिटिक्स इन इंडिया' या ग्रंथाचे लेखक _____ आहेत.
अ) एस.सी. दुबे
ब) सी. डब्ल्यू. मिल्स
क) जी. मोस्का
ड) रजनी कोठारी

- 11) 'पॉलिटिकल सिस्टम' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
 अ) डेव्हिड ईस्टन
 ब) वेबर
 क) कार्ल मार्क्स
 ड) प्लेटो
- 12) _____ हे राजकीय संस्कृतीचे मूलभूत (आधारभूत) घटक नाही.
 अ) सामाजिक रचना
 ब) ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
 क) सांस्कृतिक जीवन
 ड) राजकीय पक्ष
- 13) कम्युनिस्ट मेनोफेस्टो या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
 अ) प्लेटो
 ब) अँरिस्टॉटल
 क) वेबर
 ड) कार्ल मार्क्स
- 14) लोकशाहीमध्ये राजकीय सहभाग हा _____ प्रकारचा असतो.
 अ) लादलेला
 ब) अनिवार्य
 क) उत्स्फूर्त
 ड) नकारात्मक

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 7) :

14

- 1) राजकीय सामाजीकरणाचा अर्थ सांगा.
- 2) राजकीय संस्कृतीचा अर्थ सांगा.
- 3) अतिरिक्त मूल्य म्हणजे काय ?
- 4) राजकीय सामाजीकरणाची कोणतेही चार साधने लिहा.
- 5) कार्ल मार्क्सच्या राज्याबद्दलच्या विचाराचे परिक्षण करा.
- 6) अधिकार संकल्पना विशद करा.

- 7) आदान-प्रदान प्रक्रिया सांगा.
  - 8) प्रत्यादान प्रक्रिया सांगा.
  - 9) राजकीय सामाजीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - 10) कार्ल मार्क्सच्या दोन ग्रंथांची नावे सांगा.
3. टीपा लिहा (कोणत्याही 2) : 14
- 1) मॅक्स वेबर - वर्ग
  - 2) लोकमत
  - 3) राजकीय संस्कृती
  - 4) व्यवस्थात्मक दृष्टिकोन.
4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : 14
- राजकीय सहभाग म्हणजे काय ? राजकीय सहभागाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- किंवा**
- वर्गसंघर्ष व क्रांतीच्या संदर्भात राज्याच्या मार्क्सवादी विचारांचे परिक्षण करा.
5. राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती यांची चर्चा करा. 14
-

- 10) In 1948 _____ was to form an Organization of American State (O.A.S.).
 A) Roosevelt   B) Truman   C) Eisenhower   D) Kennedy
- 11) _____ was the name of Eisenhower internal policy.
 A) New frontiers   B) New federalism
 C) Moderate progressive   D) None of these
- 12) _____ was laid down the idea South East Asia Treaty Organisation (SEATO).
 A) Eadan   B) Eadgar Four   C) G. Robert   D) Dales
- 13) In 1960 A.D. _____ was defected in presidential election.
 A) Nixon   B) Kennedy   C) Eisenhower   D) None of these
- 14) _____ implemented the programme of war against poverty.
 A) Carter   B) Johnson   C) Reagan   D) Ford

2. Write the short answer (**any seven**) :

14

- 1) What is the New Nationalism ?
- 2) Which leader was to take the initiative pass the Federal Reserve Acts ?
- 3) Who and when proposed the peace without victory ?
- 4) What is the objective of New deal (1934) Project ?
- 5) Which is the two reason of the American detachment in period of 1933-1937 ?
- 6) What is the Hobbes Act 1946 ?
- 7) Who was first used the word Cold War ?
- 8) Write the Nation names of Free World.
- 9) Write the 4 Nation names of South East Asia Treaty Organisation.
- 10) What was the name of Kennedy's book and which award was got it ?

3. Write the short notes (**any two**) :

14

- 1) Wilson fourteen points.
- 2) Roosevelt hundred days reforms.
- 3) North Atlantic Treaty (NATO).
- 4) Eisenhower administration.

4. Explain the role of Widro Wilson in World War – I.

14

OR

Discuss the Foreign Policy of Kennedy.

5. Describe the internal policy of President Truman.

14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) ११ नोव्हेंबर १९१८ रोजी _____ ने अमेरिकेशी युद्ध बंदिचा करार केला.
अ) जर्मनी   ब) इटली   क) ऑस्ट्रिया   ड) जपान
- २) पहिलया महायुद्धाच्या काळात अमेरिकेचे अध्यक्ष _____ होते.
अ) रूझवेल्ट   ब) विल्सन   क) हॉवर   ड) बुश
- ३) दुसऱ्या महायुद्धानंतर अमेरिका-जपान यांच्यात _____ येथे परिषद थरली.
अ) न्यूर्याक   ब) न्यूजर्सी   क) पॉस्टरडॅम   ड) यापैकी नाही
- ४) अध्यक्ष विल्सन यांचा जन्म _____ या गावी झाला.
अ) न्यूर्याक   ब) न्यूजर्सी   क) पॉस्टरडॅम   ड) स्टॅन्टन
- ५) फेडरल फार्म अॅक्ट _____ साली लागू करण्यात आला.
अ) १९१६   ब) १९१७   क) १९१८   ड) १९१९
- ६) इ.स. _____ साली मानवी हक्क आयोग (Civil Rights Commission) स्थापन झाला.
अ) १९४५   ब) १९४६   क) १९४७   ड) १९४८
- ७) न्याय उपकमाली सुरुवात _____ यांनी केली.
अ) रूझवेल्ट   ब) विल्सन   क) ट्र्यूमन   ड) हॉवर
- ८) साम्यवादी विरोधी धोरणाची सुरुवात अमेरिकेच्या _____ या अध्यक्षांनी सुरू केली.
अ) हॉवर   ब) रूझवेल्ट   क) विल्सन   ड) ट्र्यूमन
- ९) मार्शल योजनाचा परिणाम _____ करार होय.
अ) वार्सा   ब) नाटो   क) पॅरिस   ड) यापैकी नाही
- १०) इ.स. १९४८ साली _____ यांनी अमेरिकन राष्ट्राची संघटना (O.A.S.) बनवली.
अ) रूझवेल्ट   ब) ट्र्यूमन   क) आयसेनहॉवर   ड) केनडी
- ११) आयसेनहॉवरच्या अंतर्गत धोरणाचे नाव _____ होय.
अ) नवसीमावाद   ब) नवसंघवाद
क) मवाळ सुधारणावादी   ड) यापैकी नाही
- १२) आग्नेय अशिया करार (SEATO) ची कल्पना _____ यांची आहे.
अ) एडन   ब) एडगर फॉर   क) जी. रॉबर्ट   ड) डलेस

- १३) इ.स. १९६० ला अध्यक्षिय निवडणूकीत _____ पराभव झाला.
 अ) निकसन   ब) केनडी   क) आयसेनहॉवर   ड) यापैकी नाही
- १४) दारिद्र विरोधी कार्यक्रम _____ यांनी रालवला.
 अ) कार्टर   ब) जॉन्सन   क) रिगन   ड) फोर्ड

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) नवराष्ट्रवाद म्हणजे काय ?
- २) फेडरल रिझर्व्ह अॅक्ट कोणाच्या पुठाकारा ने पास झाला ?
- ३) विजयाशिवाय शांतता कोणी आणि कधी मांडली ?
- ४) न्यूडिल (१९३४) या उपक्रमाची उद्दिष्ट्ये कोणती ?
- ५) इ.स. १९३३-१९३७ या काळातील अमेरिकेच्या अलिप्तता धोरणाची दोन कारणे कोणती ?
- ६) हॅब्ज अॅक्ट (१९४६) म्हणजे काय ?
- ७) “शीतयुद्ध” हा शब्द प्रथम कोणी वापरला ?
- ८) मुक्तजग या गटातील देशांची नावे लिहा.
- ९) आग्नेय आशिया करारातील चार देशाची नावे लिहा.
- १०) केनडीच्या पुस्तकाचे नाव काय ? त्या पुस्तकाला कोणता पुरस्कार मिळाला ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) विल्सन १४ मुद्दे.
- २) रूझवेल्टच्या १०० दिवसाच्या सुधारणा.
- ३) उत्तर अटलांटिक करार.
- ४) आयसेन हॉवरचे प्रशासन.

४. पहिल्या महायुद्धातील विद्रो विल्सनची भूमिका स्पष्ट करा.

१४

किंवा

केनडीचे परराष्ट्रीय धोरणाली चर्चा करा.

५. अध्यक्ष ट्र्यूमन यांचे अंतर्गत धोरण विशद करा.

१४

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) प्राचीन गणराज्यांचे राजक व _____ असे दोन प्रकार होते.
अ) ग्रामसभा   ब) संधगार   क) राजन्यक   ड) संघराज्य
- २) _____ ही लिच्छवी गणराज्याची राजधानी होती.
अ) मालव   ब) पाटलीपुत्र   क) प्रतिष्ठान   ड) वैशाली
- ३) _____ याने जिजीया व यात्रा कर रद्द केला.
अ) बाबर   ब) हुमायून   क) अकबर   ड) जहांगीर
- ४) _____ कालापासून भारतात अनियंत्रित राजसत्तेला सुरुवात झाली.
अ) मौर्य   ब) गुप्त   क) मोगल   ड) मराठा
- ५) _____ हा उपयुक्ततावाद संकल्पनेचा प्रणेता होता.
अ) हेगेल   ब) बेंथम
क) कार्ल मार्क्स   ड) रॉबर्ट ओवेन
- ६) लोकशाहीची जननी म्हणून _____ या देशास ओळखले जाते.
अ) अमेरिका   ब) रशिया   क) आर्यलंड   ड) इंग्लंड
- ७) सभा आणि समितीद्वारे नियंत्रित असलेला राजा _____ कालामध्ये होता.
अ) वैदिक   ब) मौर्य   क) मोगल   ड) मराठा
- ८) समाजवादी तत्वज्ञानाचे मूळ खालीलपैकी _____ विचारात आढळते.
अ) लेनीनच्या   ब) सेंट सायमनच्या   क) स्टॉलिनच्या   ड) बेंथमच्या
- ९) महाभारताचे प्राचीन नाव _____ होते.
अ) जय   ब) विजय   क) महाविजय   ड) दिगविजय
- १०) कोणताही धर्म न मानने म्हणजे _____ होय.
अ) उपयुक्ततावाद   ब) निधर्मवाद   क) सकारात्मवाद   ड) साम्यवाद
- ११) मध्ययुगीन काळात अध्यापन व अध्ययन ही _____ वर्णाची कर्तव्य होती.
अ) ब्राह्मण   ब) क्षत्रिय   क) वैश्य   ड) शुद्र

- १२) मध्ययुगीन समाजजीवनात स्त्रीयांना _____ स्थान होते.
 अ) महत्वाचे   ब) दुय्यम   क) मानाचे   ड) उच्च
- १३) वर्णव्यवस्थेमध्ये _____ हा वर्ण प्रथम स्थानावर होता.
 अ) ब्राह्मण   ब) क्षत्रिय   क) वैश्य   ड) शुद्र
- १४) प्राचीन काळात _____ कुटुंब पद्धती आस्तित्वात होती.
 अ) विभक्त   ब) एकत्र (संयुक्त)   क) स्वतंत्र   ड) मुक्त

२. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४

- १) संधगार म्हणजे काय ?
- २) प्राचीन गणराज्यांची कोणतीही सहा नावे सांगा.
- ३) मोगल काळातील वजीराचे स्थान स्पष्ट करा.
- ४) प्राचीन काळातील प्रजेची कर्तव्ये कोणती होती ?
- ५) उदारमतवाद ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ६) अश्वमेध यज्ञाविषयी थोडक्यात माहिती द्या.
- ७) सकारात्मवाद म्हणजे काय ?
- ८) राष्ट्रवादाच्या उदयाची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
- ९) शुद्रवर्णाविषयी थोडक्यात माहिती द्या.
- १०) स्त्रीधन म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४

- १) प्राचीन गणराज्यांची वैशिष्ट्ये
- २) लोशाही
- ३) प्राचीन काळातील राजाचे अधिकार व राजाची कर्तव्ये
- ४) प्राचीन भारतातील वर्ण व्यवस्था.

४. समाजवादाची संकल्पना स्पष्ट करून समाजवादाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा. १४

किंवा

मध्ययुगीन राजसत्ताक पद्धतीची चर्चा करा.

५. जाती व्यवस्था म्हणजे काय ? जाती व्यवस्थेच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा. १४

SLR-L – 54

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI (Paper – I) (Old)
साहित्यविचार व समीक्षा

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) विभावादिकांच्या द्वारे अभिव्यक्त होणाऱ्या रसाला काय म्हणतात ?

अ) व्यभिचारी   आ) स्थायी   इ) अस्थायी   ई) नाट्यभाव

२) ध्वनीला काव्याचा आत्मा कोणी मानले ?

अ) वामन   आ) अभिनव गुप्त   इ) आनंदवर्धन   ई) भरत

३) अभिनवगुप्ताने किती रसविधे सांगितली आहेत ?

अ) ६   आ) ७   इ) ९   ई) १६

४) ललित साहित्यात कशाला महत्त्व असते ?

अ) सत्याभासाला   आ) सत्याला
इ) असत्याला   ई) जीवनानुभवाला

५) कलाकृतीच्या सेंद्रियत्वाची संकल्पना कोणी मांडली ?

अ) बोंझाकिंट   आ) अँरिस्टॉटल   इ) हेगेल   ई) वा.ल. कुलकर्णी

६) ललितेतर साहित्यात कशाला महत्त्व असते ?

अ) असत्याला   आ) सत्याला
इ) जीवनानुभवाला   ई) सत्याभासाला

P.T.O.

- ७) सौंदर्यवादाला स्वच्छंदवाद हा शब्द कोणी वापरला आहे ?
 अ) पु.शि. रेगे आ) रा.शं. वाळिंबे इ) अ.वा. कुलकर्णी ई) वसंत पाटणकर
- ८) _____ या संप्रदायाला चैतन्यदायी संप्रदाय असे म्हटले जाते ?
 अ) वास्तववाद आ) अतिवास्तववाद इ) सौंदर्यवाद ई) अभिजातवाद
- ९) “सौंदर्यमीमांसा’ या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
 अ) रा.भा. पाटणकर आ) बा.सी. मर्ढेकर
 इ) गंगाधर पाटील इ) अ.वा. कुलकर्णी
- १०) ‘काव्यशास्त्र प्रदीप’ या ग्रंथाचे लेखन कोणी केले ?
 अ) रा.श्री. जोग आ) स.रा. गाडगीळ इ) शरद पाटील ई) अ.ना. देशपांडे

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

- १) अनुभव या संकल्पनेमध्ये कोणते घटक समावलेले आहेत ?
- २) अभिजातवादाच्या न्हासाची कारणे सांगा.
- ३) वास्तववादाचे विशेष सांगा.
- ४) ललित साहित्य म्हणजे काय ?
- ५) ध्वनीचे प्रकार कोणते ?
- ६) भरतमुर्नीनी सांगितलेले दोन रस सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

- १) कॅथारिसिस (विरेचन) सिद्धांत स्पष्ट करा.
- २) देशीवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) सौंदर्यवादाची उदयाची कारणे कोणती ?

४. साहित्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये सांगा.

१०

किंवा

अस्तित्ववादी संप्रदायाचा उदय आणि त्याचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

५. वामनाच्यारीति सिद्धांताचे विवेचन करा.

१०

Seat
No.

M.A. I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – I)

आधुनिक गद्य साहित्य, कृतियाँ-कथान्तर, लोकऋण

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

1) 'लोकऋण' उपन्यास की कहानी _____ गाँव के एक प्रतिष्ठित किसान परिवार की है।

1) उदयपुर   2) रामपुर   3) देवगढ़   4) काशी

2) धरमू जो _____ नेता है।

1) राष्ट्रवादी   2) समाजवादी   3) गांधीवादी   4) मार्क्सवादी

3) _____ ग्राम प्रधान के रूप में त्रिभुवननाथ को गाँव से ही नहीं, अपने घर से भी लड़ना पड़ता है।

1) अहंकारी   2) अत्याचारी   3) घमंडी   4) लालची

4) 'लोकऋण' उपन्यास के पाठकों के मन पर गाँव से जुड़े बुद्धिजीवी के रूप में _____ की छाप पड़ती है।

1) गिरीश   2) त्रिभुवन   3) धरमू   4) तिवारी

5) 'लोकऋण' उपन्यास की मूल समस्या _____ है।

1) धर्मशाला की वापसी   2) बनगंगी की वापसी
3) पुस्तकालय की वापसी   4) चकबंदी

6) 'कफन' कहानी में प्रेमचन्द का जाना-पहचाना _____ है।

1) आदर्शोन्मुख यथार्थवाद   2) यथार्थवाद
3) हालावाद   4) छायावाद

7) 'उसने कहा था' गुलेरीजी की _____ शैली की मौलिकता का प्रतीक है।

1) नाटक-निर्माण   2) कथा-निर्माण
3) व्यंग्य निर्माण   4) काव्य-निर्माण

8) प्रमोद _____ कहानी का पात्र है।

1) दोपहर का भोजन	2) वापसी
3) कफन	4) गैंग्रीन

9) 'पहाड़' के रचनाकार _____ ने आधुनिकता को उसकी विषमता और सन्त्रास को, घुटन-पीड़ा को अधिक गहन रूप में चित्रित किया है।

1) निर्मल वर्मा	2) अज्ञेय	3) अमरकान्त	4) प्रेमचन्द

10) 'लाल पान की बेगम' रेणु की _____ कहानी है।

1) तिलस्मी	2) संवेदनपूर्ण	3) ऐतिहासिक	4) आश्चर्य जनक

2. निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए। (छः में से पांच)

10

- 1) धरमू की दो चारित्रिक विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।
- 2) 'लोकक्रण' उपन्यास के शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।
- 3) विवेकी राय के व्यक्तित्व की दो विशेषताएँ बताइए।
- 4) 'दोपहर का भोजन' कहानी में व्यक्त प्रमुख विचारों को स्पष्ट कीजिए।
- 5) 'कफन' कहानी में चित्रित विडंबना को स्पष्ट कीजिए।
- 6) 'वापसी' कहानी की किसी दो संवेदनाओं पर प्रकाश डालिए।

3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (तीन में से दो) :

10

- 1) "यहाँ कोई पुस्तकालय-पुस्तकालय नहीं है यह जो देख रहे हैं, मेरा खेत है।"
- 2) "लाखा मूर्ख है। मेरे दरबार में बैठकर भोज की स्कीम नहीं बनाता है। मेरे हाथ में कुंजी है। सारे गाँव को क्या, सारे संसार को साथ बिठाकर खिला दूँ...।"
- 3) बाजार में पहुँचकर धीसू बोला, "लकड़ी तो उसे जलाने-भर को मिल गयी हैं, क्यों माधव!"

4. 'गदल' नारी हृदय को टटोलनेवाली कहानी है स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

गजाधर बाबू की चारित्रिक विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।

5. "लोकक्रण" उपन्यास के आधार पर गिरीश का चरित्र-चित्रण कीजिए।

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – I)
British Literature

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) ***All questions are compulsory.***

2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives from those given below :

10

1) In the sonnet 'From Fairest Creature We' _____ is represented as 'beauty's rose'.

a) Child	b) Infant
c) Rose	d) Friend

2) In the 'Sonnet No. 18' untrimmed means

a) spoiled	b) vagabond
c) naughty	d) none of the above

3) The Sonnet No. 30 refers to

a) present life and its joy	b) past life and its losses
c) possibilities in future	d) none of the above

4) In the Sonnet No. 34 the word 'ransom' means

a) compensation	b) hush money
c) bribe	d) none of the above

5) 'Let me not to the marriage' this Sonnet presents the extreme ideal of

a) love for nature	b) platonic love
c) romantic love	d) none of the above

3. A) Answer **any two** of the following questions in brief. **6**

- 1) Write a note on 'The Tragic Hero'.
- 2) Write a brief note on 'Wyatt and Surrey' an influential sonneteers'.
- 3) Write a note on "whodunit" format in detective fiction.

B) Answer **any two** of the following questions in brief. **4**

- 1) What is Sonnet ? Define the term Sonnet in your own words.
- 2) What are the features of Elizabethan Tragedy ?
- 3) Write in brief about 'The Golden Age' of detective fiction.

4. "The Shoemaker's Holiday is a true picture of London society of Dekker's time".
Discuss. **10**

OR

Write a note on the element of humour in Dekker's "The Shoemaker's Holiday".

5. Discuss the theme of the novel 'And Then There Were None'. **10**

SLR-L – 57

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (Old) Examination, 2015

KANNADA (Paper – I)

Modern Poetry, Prose and Drama

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಡೊಳ್ಳಿನ ಮ್ಯಾಳದ ಹುಡುಗರ ಊರು _____

1) ಹುಲಜಂತಿ   2) ಮೈಲಾರ   3) ಘೋಡಗೇರಿ   4) ಸೊಲ್ಲಾಪುರ

2) ತಾಳಕ್ಕನಲಿವಾಕಿ _____

1) ಲಕ್ಷ್ಮೀ   2) ಪಾರ್ವತಿ   3) ಈರವ್ವ   4) ಸರಸ್ವತಿ

3) ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ ಇದೊಂದು _____

1) ಕತೆ   2) ಕಾವ್ಯ   3) ಕಾದಂಬರಿ   4) ನಾಟಕ

4) ನೀರು ಅಂದ ತಕ್ಷಣ ಯಾರ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ _____

1) ಗಂಗಮ್ಮ   2) ಗೌರಮ್ಮ   3) ಭಾಗಮ್ಮ   4) ನೀಲಮ್ಮ

5) ಮನೆ ಕಟ್ಟಿನೋಡು _____ ಮಾಡಿ ನೋಡು.

1) ಮೋಜು   2) ಮೇಜು   3) ಮದುವೆ   4) ಮೇಜವಾನಿ

6) ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆಯರ ಜಗಳ ಮಲಗಿ _____ ತನಕ.

1) ಏಳುವ   2) ನಿದ್ರೆ ಹೊಡೆಯುವ   3) ಆಡುವ   4) ಉಣ್ಣುವ

7) ದೇವರು ಕೊಟ್ಟವರ _____

1) ಹಣ   2) ನಿದ್ರೆ   3) ನೀರು   4) ಭಾಷೆ

8) ಖರೇ ಖರೇ ಸಂಗ್ಯಾ ಬಾಳ್ಯಾ ನಾಟಕದ ನಾಯಕಿ _____

1) ಗಂಗಿ   2) ಪಾರಿ   3) ಈರಿ   4) ಮಲ್ಲಿ

P.T.O.

9) ಈರ್ಯಾನ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು _____

- 1) ಪತ್ತಾರ   2) ಮರಡಿ   3) ಬಗಲಿ   4) ಲಗಳಿ

10) ಖರೇ ಖರೇ ಸಂಗ್ಯಾ..... _____

- 1) ಲಿಂಗ್ಯಾ   2) ಈರ್ಯಾ   3) ಬಾಳ್ಯಾ   4) ಮಂಗ್ಯಾ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕೆಂಪು ಹಂಚಿನ ಊರು ಎಂದರೆ ಯಾವುದು ? ಆ ಊರಿನ ಗೌಡ-ಗೌಡತಿಯ ಹೆಸರೇನು ?
- 2) ಹಂಡ ಹೋರಿ ಹೇಗೆ ಬಂತು ?
- 3) ನಮ್ಮ ನಿದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲು ಪ್ರವಚನಕಾರರು ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ?
- 4) ಇಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸೀಟುಗಳು ಸಿಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ?
- 5) ಬಯಲ ಹೊಂಗಲದ ಸಾವಕಾರ ಯಾರು ? ಅವನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಹೆಸರೇನು ?
- 6) ಗಂಗಾಳ ಮೇಲೆ ಸುಳ್ಳು ಶಾಬ್ದಿಕ ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಿದವರಾರು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಚಕ್ರವ್ಯೂಹ
- 2) ಪರವ್ವ
- 3) ರೂಮಾಯಣ

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕಂಬಾರರ ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ ಕವಿತೆಯ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
- 2) ಪತ್ತಾರ ಮಾಸ್ತರನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಕೊಡಿರಿ.

5. 'ಕಾಪಿಯ ಕಲೆ' ಪ್ರಬಂಧದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

_____

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY (Paper – I) (Comp.) (Old)
Historiography**

Day and Date : Monday, 16-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option :

10

- 1) Who says, All history is nothing but rise and fall of human civilization ?
A) Nevins   B) Toynbee   C) Alton   D) Bury
- 2) Who says, 'History is a Preceptor of Prudence and not of Principles' ?
A) Admond Burk   B) Lecky   C) Maitland   D) Renier
- 3) Who says, that 'History is actually a bridge connecting the Past with the present and pointing the road to the future ?
A) Carlyle   B) Colling wood   C) Navins   D) Bekon
- 4) _____ says, 'To classify is as useful as it is natural'.
A) Schiller   B) Renier
C) Rajwade   D) John Dewey
- 5) _____ says, 'He must choose a field for himself and without allowing himself to be imprisoned in it'.
A) Renier   B) Bauer   C) Gustavson   D) Freeman
- 6) The theory of Divine plan is related to
A) Hegel   B) Causation theory   C) Coins   D) Marx
- 7) Karl Marx philosophy is known as
A) Idealism   B) Positivistic
C) Dialectical Materialism   D) Historical Method

P.T.O.

8) The Law of change is related to

A) Causation	B) John Green
C) Maitland	D) Laws of History

9) _____ wrote a book 'History of Dharmashastra'.

A) P.V.Kane	B) G.S.Sardesai
C) G.H.Khare	D) V.K. Rajwade

10) _____ wrote a book 'The Preface to history'.

A) Hegel	B) Gustavason	C) Vicko	D) Marx

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) Explain the definition of history stated by Herder.
- 2) Which Research definition makes by V.H. Mori ?
- 3) When and where Hegel was born ?
- 4) What is Mahajar ?
- 5) Write any four causation theories.
- 6) Name any two books written by Karl Marx.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Nature of History.
- 2) Epigraphy.
- 3) What is causation theory ?
- 4) Importance of sources.
- 5) Hegel's dialectical method.
- 6) Interview a source of the history.

4. What is history ? Describe scope of history.

10

OR

Explain the Marxian Materialistic interpretation of history.

5. Discuss various kinds of the history.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) मानवी संस्कृतीचा उदय व व्हास म्हणजे इतिहास होय असे कोण म्हणतो ?
अ) नेव्हिस ब) टॉयन्बी क) एल्टन ड) ब्युरी
- २) 'इतिहास म्हणजे दूरदर्शियणाचा मार्गदर्शक होय, तत्वाचा मार्गदर्शक नव्हे' असे कोण म्हणतो ?
अ) एडमंडबर्क ब) लेकी क) मेटलँड ड) रेनियर
- ३) इतिहास म्हणजे भूतकाळाला वर्तमानकाळाशी जोडणारा पूल आहे व तो भविष्यकाळाचा मार्गदर्शक आहे असे कोण म्हणतो ?
अ) कार्लईल ब) कॉलिंगवूड क) नेव्हिस ड) बेकन
- ४) _____ म्हणतो की, 'विभाजन करणे हे जसे उपयुक्त आहे तसेच स्वाभाविक ही आहे'.
अ) शिलर ब) रेनियर क) राजवाडे ड) जॉन ड्यूह
- ५) _____ म्हणतात की, 'माणसाने इतिहास लिहिण्यासाठी जो मार्ग निवडलेला असेल त्याची निवड सावधपणे केलेली असावी. परंतु तो त्याच्या आधीन असू नये'.
अ) रेनियर ब) बॉअर क) गुस्टावसन ड) फ्रीमन
- ६) दैवी योजना सिद्धांत _____ शी संबंधित आहे.
अ) हेगेल ब) कार्यकारणभाव सिद्धांत
क) नाणे ड) मार्क्स
- ७) कार्ल मार्क्सच्या तत्वज्ञानाला _____ म्हणून ओळखले जाते.
अ) चिद्वाद ब) प्रत्यक्षार्यवाद
क) द्वंद्विकासी भौतिकवाद ड) ऐतिहासिक पद्धत
- ८) बदलाचा नियम _____ शी संबंधित आहे.
अ) कार्यकारणभाव ब) जॉन ग्रीन
क) मेटलँड ड) इतिहासातील नियम

९) 'धर्मशास्त्राचा इतिहास' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.

अ) पी. व्ही. काणे

ब) जी.एस. सरदेसाई

क) जी.एच. खरे

ड) व्ही.के. राजवाडे

१०) 'दि प्रीफेस टू हिस्ट्री' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.

अ) हेगेल

ब) गुस्टावसन

क) व्हिको

ड) मार्क्स

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) हर्डरने इतिहासाची केलेली व्याख्या सांगा.

२) व्ही. एच. मोरी यांची संशोधनाची व्याख्या कोणती ?

३) हेगेलचा जन्म कोठे व केंव्हा झाला ?

४) महजर म्हणजे काय ?

५) कार्यकारण परंपरेचे कोणतेही चार सिद्धांत सांगा.

६) कार्लमार्क्सच्या कोणत्याही दोन ग्रंथाची नावे सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) इतिहासाचे स्वरूप

२) शिलालेखशास्त्र

३) कार्यकारणभाव म्हणजे काय ?

४) संदर्भ साधनांचे महत्त्व

५) हेगेलची द्वंद्वविकासी पद्धत

६) मुलाखत - इतिहासाचे साधन.

४. इतिहास म्हणजे काय ? इतिहासाच्या व्याप्तीचे वर्णन करा.

१०

किंवा

मार्क्सचा इतिहासाचा भौतिकवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. इतिहासाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

१०

SLR-L – 60

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E, Paper – I)
The Development of Sociological Thought – I

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Multiple choice questions : 10
- I) For obtaining knowledge of reality, according to the enlightenment thinkers which of the following is most important ?
- A) Reason B) Observation
C) Experimentation D) Unity of reason and observation
- II) Who is known as an "Economic determinist" ?
- A) Marx B) Weber
C) Comte D) Pareto
- III) Which types of solidarity is characteristic feature of primitive society ?
- A) Mechanical B) Organic
C) Traditional D) Emotional
- IV) Who discuss about 'Charismatic Authority' ?
- A) Hegel B) Durkheim C) Weber D) Pareto
- V) Who is known as an idealist thinker ?
- A) Pareto B) Weber
C) Durkheim D) Hegel
- VI) Who is the author of the book titled "The Sociological Tradition" ?
- A) Nisbet B) Zeitlin C) Coser D) Comte

P.T.O.

VII) Who said this “State is an aggressive exploitation of the weaker by stronger” ?

- A) Coser   B) Marx   C) Weber   D) Hegel

VIII) Before revolution in 1789, France was characterized by

- A) Capitalism   B) Feudalism
C) Communism   D) Materialism

IX) Who said this “Protestant’s ethics are the spirit of capitalism” ?

- A) Weber   B) Marx
C) Cooley   D) Comte

X) Who classified the society on the basis of mode of production ?

- A) Weber   B) Pareto   C) Hegel   D) Marx

2. Write short answer of the following (**any four** out of six) : **8**
- a) Causes of French Revolution.
  - b) Impact of Feudal economy in Europe.
  - c) Characteristics of Surplus value.
  - d) Impact of enlightenment.
  - e) Methodological rules of Durkheim.
  - f) Types of social action by Weber.
3. Write short notes (**any four** out of six) : **12**
- a) Causes of industrial revolution.
  - b) Laws of dialectical materialism.
  - c) Concept of ideal types.
  - d) Causes of division of labour by Durkheim.
  - e) Concept of bureaucracy by Weber.
  - f) Social functions of religion by Durkheim.
4. a) Explain the theory of historical materialism by Marx. **10**
- OR
- b) Discuss the Durkheim’s theory of suicide.
5. Explain the theory of “Protestant ethics and spirit of capitalism.” **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) प्रबोधनयुगीन विचारवंतांच्या मते वास्तविकतेचे ज्ञान मिळविण्यासाठी खालीलपैकी कोणती बाब सर्वाधिक महत्वाची आहे ?
अ) तर्क बुद्धी
ब) निरीक्षण
क) प्रयोग
ड) तर्कबुद्धी आणि निरीक्षण यांचा एकात्म उपयोग
- II) “आर्थिक नियतीवादी” म्हणून कोणता विचारवंत प्रसिद्ध आहे ?
अ) मार्क्स
ब) वेबर
क) कॉम्ट
ड) पॅरिटो
- III) आदिम समाजाचे वैशिष्ट्य असणारा ऐक्यभावाचा प्रकार कोणता ?
अ) यांत्रिक
ब) जैविक
क) पारंपारिक
ड) भावनिक
- IV) दैविगुणाधिष्ठित प्रभुत्वाची चर्चा कोणी केली ?
अ) हेगेल
ब) डुरखाईम
क) वेबर
ड) पॅरिटो
- V) कल्पनावादी विचारवंत म्हणून कोण प्रसिद्ध आहे ?
अ) पॅरिटो
ब) वेबर
क) डुरखाईम
ड) हेगेल
- VI) “दि सोशियॉलॉजिकल ट्रेंडिशन” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) निस्बेत
ब) झैटलिन
क) कोझर
ड) कॉम्ट
- VII) “राज्य ही शोषित अशा बहुसंख्य वर्गाची दडपशाही करणारी संस्था आहे” असे कोणी म्हटले ?
अ) कोझर
ब) मार्क्स
क) वेबर
ड) हेगेल
- VIII) १७८९ मधील क्रांतीच्या पूर्वी फ्रान्समध्ये कोणत्या प्रकारची सामाजिक व्यवस्था होती ?
अ) भांडवलवादी
ब) सरंजामशाही
क) साम्यवादी
ड) भौतिकवादी
- IX) “प्रोटेस्टंट नीतिमूल्ये ही भांडवलशाहीचा आत्मा आहे” असे कोणी म्हटले ?
अ) वेबर
ब) मार्क्स
क) कूले
ड) कॉम्ट
- X) समाजाचे वर्गीकरण उत्पादन पद्धतीच्या आधारावर कोणी केले ?
अ) वेबर
क) पॅरिटो
क) हेगेल
ड) मार्क्स

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- अ) फेन्च राज्य क्रांतीची कारणे.
 ब) युरोपमधील सरंजामी अर्थव्यवस्थेचे परिणाम.
 क) अतिरिक्त मूल्यांची वैशिष्ट्ये.
 ड) प्रबोधन कालखंडाचे परिणाम.
 इ) डुरखाईम यांचे पद्धतीशास्त्रीय नियम.
 फ) वेबरकृत सामाजिक क्रियेचे प्रकार.
३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- अ) औद्योगिक क्रांतीची कारणे.
 ब) द्वंद्वात्मक भौतिकवादाचे नियम.
 क) 'आदर्श प्रकाराची' संकल्पना.
 ड) डुरखाईम यांच्या श्रमविभाजनाची कारणे.
 इ) वेबरकृत नौकरशाहीची संकल्पना.
 फ) डुरखाईम यांच्या धर्माची सामाजिक कार्ये.
४. अ) मार्क्स यांचा ऐतिहासिक भौतिकवाद सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- किंवा
- ब) डुरखाईम यांच्या आत्महत्या सिद्धांतावर चर्चा करा.
५. "प्रोटेस्टंट नीतिमूल्ये आणि भांडवलशाहीचा आत्मा" हा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (Old) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Group – F) (Paper – I)
Research Methodology and Statistics for Psychology

Day and Date : Monday, 16-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**
- 1) A researcher who is interested in the effect of gender on mathematical performance cannot manipulate gender it is a subject variable also called _____ variable.
a) Attribute   b) Active   c) Moderate   d) All the above
  - 2) A scientific _____ is a set of related statements that explain and predict phenomena.
a) Law's   b) Principles   c) Theory   d) None of these
  - 3) What the researcher expects and what the researcher does not expects one of these hypothesis is called the null hypothesis and the other is called the _____ hypothesis.
a) Directional   b) Research
c) Alternative   d) Working
  - 4) A _____ group experiment is a simple example of a between groups research design.
a) One   b) Three   c) Two   d) All the above
  - 5) Variable that can affect the dependent variable are called _____ variables.
a) Extraneous   b) Polytomus
c) Dichotomus   d) None of these
  - 6) _____ important types of within subject designs are the pre-test post test design and the repeated measure design.
a) Five   b) Three   c) Two   d) One

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) संशोधनकर्त्याला गणितीय निष्पादनावरील लिंगाचा परिणाम पहावयाचा आहे. परंतु लिंग यांचे कारक व्यापारण करू शकत नाही ते “प्रयुक्त परिवर्त्य” असून त्याला _____ परिवर्त्य असेही म्हणतात.
अ) गुणविशेष   ब) क्रियाशील   क) मध्यस्थ   ड) वरीलपैकी सर्व
- २) _____ हे शास्त्रीय विधान असून ते घटनेचे स्पष्टीकरण आणि भविष्यकथन करण्याशी संबंधित संच असतो.
अ) नियम   ब) तत्त्व   क) सिद्धांत   ड) यापैकी नाही
- ३) संशोधनकर्त्याला काय अपेक्षित आहे आणि काय अपेक्षित नाही यापैकी एका सिद्धान्त कल्पनेला अभेय सिद्धान्त कल्पना आणि दुसऱ्या सिद्धान्त कल्पनेस _____ सिद्धान्त कल्पना असे म्हणतात.
अ) दिशादर्शक   ब) संशोधन   क) पर्यायी   ड) काम चलावू
- ४) समूह-आंतर्गत-संशोधन आराखडा म्हणजे _____ प्रायोगिक समूहाचे साधे उदाहरण आहे.
अ) एक   ब) तीन   क) दोन   ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) अवलंबी परिवर्त्यावर प्रभाव टाकू शकणाऱ्या परिवर्त्याला _____ परिवर्त्य असे म्हणतात.
अ) अवांतर   ब) एकभाजक   क) बहुभाजक   ड) यापैकी नाही
- ६) समूह-आंतर्गत प्रयुक्त आखणीचे पूर्व-चाचणी पश्चात चाचणी आराखडा आणि पुनरावृत्ती मापन आराखडा असे _____ महत्त्वाचे प्रकार पडतात.
अ) पाच   ब) तीन   क) दोन   ड) एक
- ७) दोन किंवा अधिक स्वतंत्र परिवर्त्यांच्या होणारा परिणाम (त्यालाच घटक म्हणतात) अवलंबी परिवर्त्यांचे मापन केले जाते त्यास _____ आराखडा असे म्हणतात.
अ) घटकीय   ब) एक समूह   क) द्वि समूह   ड) वरीलपैकी सर्व

८) जेव्हा _____ प्रयोग करणे शक्य नसते तेव्हा तत्सम् प्रायोगिक आराखडा वापरतात.

अ) सत्य   ब) चूक   क) कृत्रिम   ड) यापैकी नाही

९) 'संशोधन' संज्ञा म्हणजे _____ होय.

अ) पुन्हा पुन्हा शोधणे   ब) अभ्यास
क) लेखन   ड) वरीलपैकी सर्व

१०) नमुना एककांच्या यादीला _____ असे म्हणतात.

अ) नमुना चौकट   ब) नमुना घटक   क) नमुना प्रमाद   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) शास्त्रीय संशोधनाची व्याख्या द्या.
- २) कृती संशोधन व्याख्या द्या.
- ३) वैज्ञानिक समस्या व्याख्या द्या.
- ४) प्रायोगिक आराखडा म्हणजे काय ?
- ५) संकल्पना आणि सिद्धान्ताधारित संकल्पना म्हणजे काय ?
- ६) संशोधन प्रस्ताव म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) संशोधन अहवाल लेखनाची शैली
- २) निरीक्षण पद्धती
- ३) तारकापुंज नमुना
- ४) स्वतंत्र आणि परतंत्र परिवर्त्य
- ५) क्षेत्रिय प्रयोग
- ६) घटना-पश्चात-क्षेत्रिय अभ्यास.

४. अ) नमुना व्याख्या द्या आणि अ-संभाव्यतेवर आधारित नमुना प्रकारांचे वर्णन करा.

१०

किंवा

ब) शास्त्रीय संशोधनाचे टप्पे किंवा अवस्था स्पष्ट करा.

५. नियंत्रित प्रयोगशालेय प्रयोग करण्याची कारणे स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – I)
Micro Economic Analysis

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Draw suitable diagrams whenever necessary.*

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) Economics is a _____ science.
    - a) Positive
    - b) Normative
    - c) a and b both
    - d) None of the above
  - 2) The technique of Indifference curve was developed by _____.
    - a) Samuelson
    - b) Allen
    - c) Hicks and Allen
    - d) Marshall
  - 3) Price effect is _____.
    - a) Related to income effect
    - b) Related to substitution effect
    - c) Combined effect of the both income and substitution effect
    - d) None of the above.
  - 4) The Revealed Preference Theory was propounded by _____.
    - a) Marshall
    - b) Hicks
    - c) Armstrong
    - d) Samuelson
  - 5) Internal Economies arises due to
    - a) Localization
    - b) Decentralization
    - c) Large Scale production
    - d) None of the above
  - 6) State the shape of the long-run average cost curve, according the modern approach of the cost.
    - a) U
    - b) M
    - c) K
    - d) L
  - 7) Under perfect competition long-run equilibrium of the firm is achieve when _____
    - a) $AC = MC$
    - b) $AR = MR$
    - c) $MR = AC$
    - d) $AR = MR = AC = MC$

- 8) Product differentiation is characteristic of _____ market.
- a) Perfect competition   b) Monopoly
c) Monopolistic competition   d) None of the above
- 9) Edgeworth's duopoly model is based on variation of _____
- a) Output   b) Demand
c) Price   d) None of the above
- 10) Monoposony means a monopoly of _____
- a) One seller one buyer   b) Many sellers many buyers
c) Many sellers one buyer   d) None of the above.

2. Write short answer (**any four**) : **8**

- 1) What is deductive method ?
- 2) What is economic problems ?
- 3) What is Iso-quants ?
- 4) What is income effect ?
- 5) What is price discrimination ?
- 6) What is duopoly ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Positive economics.
- 2) Formation of Economic models.
- 3) Euler's theorem.
- 4) Fixed Cost and Variable Cost.
- 5) Characteristics of monopolistic competition.
- 6) Duopoly model of Bertrand.

4. What is Indifference curve ? Explain the consumer's equilibrium help of the indifference curve. **10**

OR

Explain the characteristics of the Iso-quants.

5. What is perfect competition ? Explain the short-run and long-run equilibrium of the firm in perfect competition. **10**

मराठी रुपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) अर्थशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
अ) सकारात्मक   ब) आदर्शवादी
क) अ व ब दोन्ही   ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- २) समवृत्ती वक्राचे तंत्र _____ यांनी विकसित केले.
अ) सॅम्युअलसन   ब) अॅलन   क) हिक्स व अॅलन   ड) मार्शल
- ३) किंमत परिणाम हा _____.
अ) उत्पन्न परिणामाशी संबंधित आहे
ब) पर्यायता परिणामाशी संबंधित आहे
क) उत्पन्न परिणाम व पर्यायता परिणाम या दोहोचा एकत्रित परिणाम
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ४) प्रकटित पसंती सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) मार्शल   ब) हिक्स   क) आर्मस्ट्रॉंग   ड) सम्युअलसन
- ५) अंतर्गत लाभ निर्माण होतात, कारण _____
अ) स्थानियिकरण   ब) विकेंद्रिकरण
क) मोठ्या प्रमाणावरील उत्पादन   ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ६) खर्चाच्या आधुनिक दृष्टिकोनानुसार दीर्घकालीन सरासरी खर्चाचा वक्र कोणत्या आकाराचा असतो ?
अ) यु   ब) एम्   क) के   ड) एल्
- ७) पूर्ण स्पर्धेत उद्योगसंस्थेचा दीर्घकालीन समतोल प्राप्त होतो जेव्हा _____
अ) स.ख. = सी.ख.   ब) स.प्रा = सी.प्रा.
क) सी.प्रा. = स.ख.   ड) स.प्रा = सी.प्रा. = स.ख. = सी.ख.
- ८) वस्तुभेद हे _____ बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) पूर्ण स्पर्धा   ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा   ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

९) एजवर्थचे द्वयाधिकार प्रतिमान _____ च्या विविधतेवर आधारित आहे.

अ) उत्पादन   ब) मागणी   क) किंमत   ड) वरीलपैकी काहीही नाही

१०) क्रेताधिकार म्हणजे _____ ची मक्तेदारी असते.

अ) एक विक्रेता एक ग्राहक   ब) अनेक विक्रेते अनेक ग्राहक
क) अनेक विक्रेते एक ग्राहक   ड) वरीलपैकी काहीही नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) निगमन पद्धती म्हणजे काय ?
- २) आर्थिक प्रश्न म्हणजे काय ?
- ३) समउत्पादन वक्र म्हणजे काय ?
- ४) उत्पन्न परिणाम म्हणजे काय ?
- ५) मूल्यभेद म्हणजे काय ?
- ६) द्वयाधिकार म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) सकारात्मक अर्थशास्त्र
- २) आर्थिक प्रारूपाची संरचना
- ३) युलरचे प्रमेय
- ४) स्थिर खर्च व बदलता खर्च
- ५) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेची वैशिष्ट्ये
- ६) बट्रॉडचे द्वयाधिकार प्रतिमान

४. समवृत्ती वक्र म्हणजे काय ? समवृत्ती वक्राच्या सहाय्याने उपभोक्त्याचा समतोल स्पष्ट करा.

१०

किंवा

समउत्पादन वक्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. पूर्ण स्पर्धा म्हणजे काय ? पूर्ण स्पर्धेत उद्योगसंस्थेचा अल्पकालीन व दीर्घकालीन समतोल स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Political Theory/Gr.D.
Paper – I (Old) (Compulsory Paper)

Day and Date : Monday, 16-11-2015

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose Correct alternative :

10

- 1) Who wrote the book 'The Political System' ?
  - a) Almond
  - b) Verba
  - c) David Easton
  - d) Robert Dahl
- 2) Who was the main propounder of pluralism in recent days ?
  - a) Robert Dahl
  - b) Joseph Schumpeter
  - c) Laswell
  - d) Earnest Barker
- 3) Which of the following word is suitable for classical theory ?
  - a) Original
  - b) Secondary
  - c) Metaphysical
  - d) None of this
- 4) 'The Process of Government' who wrote this book ?
  - a) S.M. Lipset
  - b) Andru Haker
  - c) Arther Bentely
  - d) Karl Deutsch
- 5) 'Less and less government is better government' who said this ?
  - a) J.S. Mill
  - b) Rousseau
  - c) Macinder
  - d) T.H. Green
- 6) 'Laissez faire' this concept is supplementary for
  - a) Socialism
  - b) Liberalism
  - c) Marxism
  - d) Nazism
- 7) Karl Marx and Engels was known for
  - a) Idealism
  - b) Metaphysical ideology
  - c) Democracy
  - d) Materialism

8) 'Maximum pleasure of maximum number' this sentence is suitable for which ideology ?

- a) Oligarchy   b) Totalitarian ideology
c) Populist ideology   d) Liberal ideology

9) Which revolution was accepted by Mao ?

- a) Political revolution   b) Economic revolution
c) Social revolution   d) Cultural revolution

10) Who wrote the book 'Philosophy of Poverty' ?

- a) Lenin   b) Karl Marx   c) Stalin   d) Mao

2. Write short answer of **any four** of the following : **8**

- 1) What is classical political theory ?
- 2) What is valuebase political theory ?
- 3) What is political obligation ?
- 4) What are the basis of liberalism ?
- 5) What is Laissez faire ?
- 6) What is neomarxism ?

3. Write short note on **any four** of the following : **12**

- 1) Nature of political theory.
- 2) Decline of political theory.
- 3) Limitations of liberalism.
- 4) Authority and influence.
- 5) Bentham's views of liberalism.
- 6) Importance of political theory.

4. Answer **any one** of the following : **10**

A) Liberalism is nothing but the another name of democracy. Explain this sentence deeply.

OR

B) Evaluate classical political theory with empirical views of science.

5. Write an essay on democracy as a essential ideal ideology for better welfare state. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे ।
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात ।

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'द पोलिटिकल सिस्टम' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) अल्मंड   ब) व्हर्बा   क) डेव्हि ईस्टन   ड) रॉबर्ट डाल
- २) सध्याच्या काळात अनेकसत्तावादाचा महत्वाचा समर्थक कोण आहे ?
अ) रॉबर्ट डाल   ब) जोसेफ शूंपीटर   क) लासवेल   ड) अर्नेस्ट बार्कर
- ३) खालीलपैकी कोणता शब्द अभिजात सिद्धांताला जवळचा आहे ?
अ) मूलगामी   ब) दुय्यम
क) आधी भौतिकवादी   ड) यापैकी नाही
- ४) 'द प्रोसेस ऑफ गव्हर्नमेंट' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) एस.एम. लिपसेट   ब) अँड्रू हॅकर
क) ऑर्थर बेंटले   ड) कार्ल ड्वाईश
- ५) 'कमित कमी राज्य करणारे राज्य आदर्श असते' असे कोण म्हणाले ?
अ) जे.एस. मील   ब) रुसो   क) मॅकींडर   ड) टी.एच. ग्रीन
- ६) 'लेसे फेअर' ही संकल्पना कशासाठी पूरक आहे ?
अ) समाजवाद   ब) उदारमतवाद   क) मार्क्सवाद   ड) नाझीवाद
- ७) कार्ल मार्क्स व एंजेलस हे कशासाठी प्रसिद्ध होते ?
अ) आदर्शवाद   ब) आधिभौतिक तत्वज्ञान
क) लोकशाही   ड) भौतिकवाद
- ८) 'जास्तीत जास्त लोकांचे जास्तीत जास्त सुख' हे वाक्य कोणत्या तत्वज्ञानाला जवळचे ठरते ?
अ) अल्पजनशाही   ब) सर्वकषवादी तत्वज्ञान
क) लोकवादी तत्वज्ञान   ड) उदारमतवादी तत्वज्ञान
- ९) माओने कोणत्या प्रकारची क्रांती स्वीकारली ?
अ) राजकीय क्रांती   ब) आर्थिक क्रांती
क) सामाजिक क्रांती   ड) सांस्कृतिक क्रांती
- १०) 'फिलॉसफी ऑफ पॉव्हर्टी' हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
अ) लेनिन   ब) कार्ल मार्क्स   क) स्टॅलिन   ड) माओ

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा : ८
- १) अभिजात राजकीय सिद्धांत म्हणजे काय ?
  - २) मूल्याधिष्ठीत राजकीय सिद्धांत म्हणजे काय ?
  - ३) राजकीय आबंधन म्हणजे काय ?
  - ४) उदारमतवादाचे प्रमुख आधार कोणते ?
  - ५) लेझे फेअर म्हणजे काय ?
  - ६) नवमार्क्सवाद म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार वर टीपा लिहा : १२
- १) राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप.
  - २) राजकीय सिद्धांताचा न्हास.
  - ३) उदारमतवादाच्या मर्यादा.
  - ४) अधिसत्ता व प्रभाव.
  - ५) बेन्थॅमचे उदारमतवादाबद्दलचे विचार.
  - ६) राजकीय सिद्धांताचे महत्व.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. १०
- अ) उदारमतवाद हे दुसरेतिसरे काही नसून लोकशाहीचे दुसरे नाव आहे या वाक्याचा सखोल आढावा घ्या.
- किंवा**
- ब) अभिजात राजकीय सिद्धांतांचे, शास्त्राचे अनुभववादी विचार या दृष्टिने परिक्षण करा.
५. कल्याणकारी राज्यासाठी एक आदर्श तत्वज्ञान म्हणून लोकशाहीवर निबंध लिहा. १०

SLR-L – 64

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015

MARATHI (Paper – II)

मराठी भाषा संवाद व उपयोजन

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) मराठीत संज्ञापन, संप्रेषण या शब्दांचा वापर कोणत्या शब्दाऐवजी होतो ?

१) लेखन

२) संवाद

३) अध्ययन

४) वाचन

२) संवाद म्हणजे काय ?

१) अध्ययन

२) अध्यापन

३) वर्तन

४) संदेशवहन

३) अनेकदा आपण संवादाकरिता संदेशात वापरीत असलेले संकेत आपल्याकरिता कसे असतात ?

१) अर्थहीन

२) अर्थपूर्ण

३) सूचक

४) व्यंगार्थ प्रधान

४) वक्त्याने कोणासंबंधी विचार करून बोलले पाहिजे ?

१) संयोजक

२) स्वतःसंबंधी

३) श्रोत्यांसंबंधी

४) सूत्रसंचलन

५) भाषणाची प्रस्तावना कशी असावी ?

१) थोडक्यात

२) लांबलचक

३) कमीतकमी

४) जास्तीत जास्त वेळ

P.T.O.

६) शोकसभेतील वक्तृत्व कसे असावे ?

१) आनंदी	२) गंभीर
३) खेळकर	४) विनोदी

७) चर्चासत्राचा आधारस्तंभ कोण असतो ?

१) निबंधवाचक	२) संयोजक
३) अध्यक्ष	४) श्रोता

८) वृत्तपत्रात विशिष्ट जागी विशिष्ट मजकूर येतो त्यास काय म्हणतात ?

१) बातमी	२) सदर
३) वाचकांचे पत्र	४) जाहिरात

९) जाहिरातीच्या मसुद्यात सर्वात शेवटी काय येते ?

१) मथळा	२) माहिती
३) घोषवाक्य	४) उदाहरण

१०) मुद्रित वृत्तपत्र जसेच्या तसे संगणकावर इंटरनेटच्या सहाय्याने दिसणे याला काय म्हणतात ?

१) ई-वृत्तपत्र	२) ऑन लाईन वृत्तपत्र
३) पोडाकॉस्ट	४) पीडीएफ स्वरूपात वृत्तपत्र

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) संवाद व्यवहार म्हणजे काय ?

२) संवादप्रक्रियेतील संकेतांचे विसंकेतीकरण म्हणजे काय ?

३) सत्कारसभेतील भाषण कसे असावे थोडक्यात सांगा.

४) अध्यक्षीय भाषणाविषयीची माहिती सांगा.

५) बातमीची व्याख्या सांगा.

६) स्तंभलेखन म्हणजे काय ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

- १) इंटरनेटचे विविध घटक सांगा.
- २) भाषिक संवादव्यवहाराची मूलतत्त्वे सांगा.
- ३) वृत्तपत्रातील संपादकाचे कार्य स्पष्ट करा.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १):

१०

१) संवादप्रक्रियेतील उद्भवणारे अडथळे कोणकोणते ते सविस्तर सांगा ?

किंवा

२) इंटरनेटची व्याप्ती आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

५. दीर्घोत्तरी प्रश्न (आवश्यक) :

१०

१) जाहिरात म्हणजे काय हे सांगून जाहिरातींचे प्रकार सांगा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Sem. – I) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper No. – II)
भाषा विज्ञान एवं हिंदी भाषा

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

- I. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) भाषा _____ ध्वनि प्रतीकों की व्यवस्था है।
1) पारंपारीक 2) अध्यात्मिक 3) यादृच्छिक 4) मानसिक
- 2) भाषा के _____ ज्ञान को भाषा-विज्ञान कहते हैं।
1) सामान्य 2) विशिष्ट 3) भौतिक 4) आंतरिक
- 3) 'स्वन' _____ की सहायता से उत्पन्न होते हैं।
1) वागेन्द्रिय 2) श्रवणयंत्र 3) नासिका 4) वाद्य
- 4) 'डायोनीसस थ्रॉक्स' ने जिनका उच्चारण स्वरों की सहायता के बिना नहीं किया जाता उन्हें _____ कहा है।
1) शब्द 2) अक्षर 3) वर्ण 4) व्यंजन
- 5) शब्द को वाक्य में प्रयुक्त होने के योग्य बना लेने पर उसे _____ कहा जाता है।
1) स्वन 2) रूप 3) प्रोक्ति 4) वाक्य
- 6) जिस रूपिम द्वारा अर्थतत्व का प्रदर्शन होता होता है, उसको _____ रूपिम कहते हैं।
1) अर्थतत्वदर्शी 2) पदतत्वदर्शी 3) शब्दतत्वदर्शी 4) संबंधतत्वदर्शी

- 7) एक पूर्ण विचार व्यक्त करनेवाला शब्दसमुह _____ कहलाता है ।
 1) शब्द   2) पद   3) वाक्य   4) ध्वनि
- 8) 'आकाशवाणी' अर्थ परिवर्तन की _____ दिशा का द्योतक है ।
 1) अर्थोत्कर्ष   2) अर्थापकर्ष   3) अर्थसंकोच   4) अर्थादेश
- 9) भाषा की न्यूनतम पूर्ण सार्थक इकाई _____ है ।
 1) ध्वनि   2) वाक्य   3) पद   4) शब्द
- 10) आचार्य पाणिनी ने अर्थवान या सार्थकशब्द को ही _____ माना है ।
 1) प्रचलित   2) लाक्षणिक   3) प्रातिपादिक   4) लक्षार्थक

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। (6 में से 5) : 10

- 1) भाषा के कोई तीन अभिलक्षण लिखिए ।
- 2) भाषा विज्ञान की अध्ययन की दिशाओं के नाम लिखिए ।
- 3) स्वर की व्याख्या लिखिए ।
- 4) पदक्रम का अर्थ क्या है ?
- 5) रूपिम की व्याख्या लिखिए ।
- 6) अर्थविस्तार के पाँच उदाहरण लिखिए ।

3. टिप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) : 10

- 1) अभिहितान्वय वाद ।
- 2) औचारणिक स्वनविज्ञान ।
- 3) संरचना की दृष्टि से रूपिम के भेद ।

4. भारतीय तथा पाश्चात्य विचारकों की दृष्टि से अर्थबोध के साधनों की चर्चा कीजिए । 10

अथवा

स्वरों का वर्गीकरण स्पष्ट कीजिए ।

5. भाषा की परिभाषा स्पष्ट करते हुए भाषा के अभिलक्षणों पर प्रकाश डालिए । 10

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – II) (Old)
Indian English Literature**

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All the questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **10**
- 1) Agha Shahid Ali was born in
    - a) Srinagar
    - b) New Delhi
    - c) London
    - d) Ladakh
  - 2) The line “Quick : the bird will say”, recurs in the poem
    - a) The Correspondent
    - b) The Floating Post Office
    - c) A Pastoral
    - d) In Arabic
  - 3) The phrase “Phantom heart” occurs in the poem
    - a) The Floating Post Office
    - b) A Pastoral
    - c) In Arabic
    - d) The Country Without A Post Office
  - 4) The poem ‘A Pastoral’ is dedicated to
    - a) James Merrill
    - b) Suvir Kaul
    - c) William Wordsworth
    - d) Krishna Misri
  - 5) In ‘The Floating Post Office’ the boat was being rowed through the fog of
    - a) Life
    - b) Death
    - c) Anger
    - d) Love
  - 6) The line “I’ve just come-with videos-from Sarjevo” occurs in the poem
    - a) The Correspondent
    - b) In Real Time
    - c) A Pastoral
    - d) In Arabic
  - 7) In _____ language the word, ‘Shahid’ means ‘The Beloved’.
    - a) Arabic
    - b) Persian
    - c) Hindi
    - d) Hebrean

SLR-L – 67

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) (Old) Examination, 2015
KANNADA (Paper – II)
History of Kannada Literature**

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ ಇದೊಂದು _____ ಗ್ರಂಥ.

ಅ) ಮಹಾಕಾವ್ಯ

ಆ) ಶಾಸ್ತ್ರ

ಇ) ಸಂಸ್ಕೃತ

ಈ) ಪಾಲಿ

2) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಕರ್ತೃ

ಅ) ಶ್ರೀವಿಜಯ

ಆ) ಆಂಡಯ್ಯ

ಇ) ವೃದ್ಧರಾಜ

ಈ) ಶಿವಕೋಟಿ

3) ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವರ್ಣನೆಗಳು

ಅ) ಎಂಟು

ಆ) ಹದಿನೆಂಟು

ಇ) ನೂರಂಟು

ಈ) ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು

4) ಧರ್ಮಾಮೃತದ ಕವಿ

ಅ) ಪಂಪ

ಆ) ರನ್ನ

ಇ) ನಯಸೇನ

ಈ) ಚಂದ್ರಸೇನ

5) ಹರಿಹರನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ

ಅ) ಬಸವಣ್ಣ

ಆ) ವಿರೂಪಾಕ್ಷ

ಇ) ಹರಿ

ಈ) ಕಣ್ಣಪ್ಪ

6) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹಾಡಿದನೆಂದರೆ ಕಲಿಯುಗ ದ್ವಾಪರವಾಗುವದು

ಅ) ಪಂಪ

ಆ) ಶ್ರೀರಂಗ

ಇ) ಕಣವಿ

ಈ) ಕುವೆಂಪು

P.T.O.

7) ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಟಕಕಾರ

ಅ) ಕಣವಿ

ಆ) ಶ್ರೀರಂಗ

ಇ) ಪಂಪ

ಈ) ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ

8) ಕನ್ನಡದ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ

ಅ) ಕತೆ

ಆ) ನಾಟಕ

ಇ) ಕಾವ್ಯ

ಈ) ಕಾದಂಬರಿ

9) ಎಂಟನೇ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗ

ಅ) ಮೂರ್ತಿ

ಆ) ಕಾರ್ನಾಡ

ಇ) ಮಾಸ್ತಿ

ಈ) ಕಂಬಾರ

10) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ _____

2. ಐದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

1) ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ

2) ತ್ರಿಪದಿ ಕಾವ್ಯ

3) ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನ

4) ಪಂಪ ಕಲಿಯೂ ಹೌದೂ ಕವಿಯೂ ಹೌದು !

5) ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ

6) ರಾಘವಾಂಕನ ಕೃತಿಗಳು.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣನ ಸ್ಥಾನಮಾನ.

2) ಸರ್ವಜ್ಞನ ಸಮಾಜ ದರ್ಶನ.

3) ಮಡಿವಾಳಪ್ಪನ ತತ್ವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

1) ಕನ್ನಡ ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

2) ಕನ್ನಡ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ- ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

_____

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Paper – II) (Comp.)
History of Modern World (1900-1970 A.D.)

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) Marks described his socialism as _____
  - a) Liberalism
  - b) Communism
  - c) Capitalism
  - d) Anarchism
- 2) Nearly _____ people were killed in the First World War.
  - a) Fifteen Lakh
  - b) Twenty Lakh
  - c) Fourteen Lakh
  - d) Eighty Lakh
- 3) Mussolini organized the Fascist Conference in _____ on September 1922.
  - a) Udine
  - b) Fiume
  - c) Romagna
  - d) Rome
- 4) There were _____ number of members of League of Nations in 1945.
  - a) 40
  - b) 45
  - c) 50
  - d) 60
- 5) _____ is known as the Dark Continent.
  - a) Asian Continent
  - b) African Continent
  - c) American Continent
  - d) Europe Continent
- 6) The International Court of Justice is located in _____.
  - a) Hague
  - b) Moscow
  - c) Berlin
  - d) Tokyo
- 7) Hilter started to eliminate socialism with help of _____ as soon as he come to power.
  - a) Soldiers
  - b) Medium force
  - c) Rapid force
  - d) Royal force

- 8) There are _____ members in the Security Council of UNO.
a) 10   b) 15   c) 25   d) 30
- 9) _____ was the Prime Minister of England during the First World War.
a) Woodrow Wilson   b) William the first
c) George Bush   d) Lloyd George
- 10) _____ invented the steam power.
a) James Watt   b) Keppler
c) Leo Nardo   d) Bruno

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**

- 1) Explain what is imperialism ?
- 2) Write in brief about the Council of League of Nations.
- 3) Describe in short the end of the Khalifa Title in Turkasthan.
- 4) State the cultural work UNESCO.
- 5) Describe in short the Evolutionary Socialism.
- 6) Describe in short the Anglo-French Entente Cordial, 1904.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Robert Owen
- 2) Woodrow Wilson
- 3) Nazism
- 4) Kemal Pasha's social and religious reforms
- 5) The impact of the First World War
- 6) Communism.

4. Describe what is Nationalism and State its causes. **10**

OR

Describe the biography of Mussolini and discuss his internal policy.

5. State the causes of the Second World War and describe in brief its impact. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) मार्क्सने आपल्या समाजवादास _____ असे नांव दिले.
अ) उदारमतवाद   ब) साम्यवाद   क) भांडवलवाद   ड) अराज्यवाद
- २) पहिल्या महायुद्धात सुमारे _____ लाख लोक मरण पावले.
अ) पंधरा   ब) वीस   क) चाळीस   ड) ऐशी
- ३) मुसोलीनीने सप्टेंबर १९२२ मध्ये _____ येथे फॅसिस्ट परिषद बोलविली.
अ) उडिने   ब) फ्यूम   क) रोमॅग्ना   ड) रोम
- ४) १९४५ साली संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या सभासद राष्ट्रांची संख्या _____ इतकी होती.
अ) ४०   ब) ४५   क) ५०   ड) ६०
- ५) _____ ला 'अज्ञातखंड' म्हणून ओळखले जाते.
अ) आशिया खंड   ब) आफ्रिका खंड   क) अमेरीका खंड   ड) युरोप खंड
- ६) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची मुख्य कचेरी _____ येथे आहे.
अ) हेग   ब) मास्को   क) बर्लिन   ड) टोकिओ
- ७) हिटलरने सत्तेवर येताच _____ च्या मदतीने साम्यवाद्याचा काटा काढण्यास सुरुवात केली.
अ) सैनिक   ब) मध्यम दला   क) तुफान दला   ड) राज दला
- ८) युनोच्या सुरक्षा मंडळात एकूण _____ सभासद आहेत.
अ) १०   ब) १५   क) २५   ड) ३०
- ९) पहिल्या महायुद्धाच्या वेळी _____ हे इंग्लंडचे पंतप्रधान होते.
अ) वुड्रो विल्सन   ब) विल्यम पहिला   क) जॉर्ज बुश   ड) लॉर्ड जॉर्ज
- १०) _____ यांनी वाफेच्या शक्तीचा शोध लावला.
अ) जेम्स वॉट   ब) केपलर   क) लिओनार्डो   ड) ब्रुनो

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) साम्राज्यवादाचा अर्थ सांगा.
  - २) राष्ट्रसंघाच्या समिती बदल थोडक्यात माहिती लिहा.
  - ३) तुर्कस्थानातील खलिफा पदाच्या विसर्जनाची थोडक्यात माहिती द्या.
  - ४) युनेस्कोची सांस्कृतिक कामे सांगा.
  - ५) 'उत्क्रांत' समाजवादाचे थोडक्यात वर्णन करा.
  - ६) १९०४ च्या अँग्लो-फ्रान्स मैत्री कराराचे थोडक्यात वर्णन करा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) रॉबर्ट ओवेन
  - २) वुड्रो विल्सन
  - ३) नाझी तत्त्वज्ञान
  - ४) केमाल पाशाच्या सामाजिक व धार्मिक सुधारणा
  - ५) पहिल्या महायुद्धाचे परिणाम
  - ६) साम्यवाद.
४. राष्ट्रवाद म्हणते काय ते सांगून त्याची कारणे सांगा. १०
- किंवा**
- मुसोलिनीचे जीवन चरित्र सांगून त्याच्या अंतर्गत धोरणाची चर्चा करा.
५. दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे सांगून परिणामाचे थोडक्यात वर्णन करा. १०

SLR-L – 70

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Group E) (Paper – II) (Old)
Sociology of Indian Society

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions :

10

- I) Varna system doesn't, include which of the following ?
A) Brahmins
B) Kshatriyas
C) Bouddhas
D) Vaishyas
- II) According to whom, India is often called as 'ethnological museum' ?
A) S. C. Dube
B) B. S. Guha
C) G. S. Ghurye
D) A. R. Desai
- III) How many major religious communities are existed in India ?
A) Six
B) Seven
C) Nine
D) Eight
- IV) Difference in food habits, folkways, mores, customs, values, rituals and beliefs is called as
A) Socio-cultural diversity
B) Cultural diversity
C) Group diversities
D) Communal diversities
- V) Who said that, 'four purusharthas are the moral principles of life' ?
A) Pandharinath Prabhu
B) Radhakamal Mukherjee
C) K. M. Kapadia
D) S. C. Dube
- VI) Who has attempted to give scientific status to Indian Sociology by publishing a book on 'Basic Concepts in Sociology' ?
A) R. K. Mukherjee
B) D. P. Mukherjee
C) Ashutosh Mukherjee
D) Ramkrishna Mukherjee
- VII) Who started the Department of Sociology in the University of Bombay ?
A) G. S. Ghurye
B) N. A. Toothi
C) Patrick Geddes
D) B. N. Seal

P.T.O.

VIII) In which of the following title G. S. Ghurye obtained his Ph.D. Degree in Sociology ?

- A) Ethnic Theory of Caste   B) Caste and Race in India
C) Caste, Class and Occupation   D) Caste in India

IX) Which is the approved journal of Indian Sociological Society ?

- A) The Indian Journal of Sociology
B) Indian Journal of Comparative Sociology
C) Indian Sociological Review
D) Sociological Bulletin

X) Who has initiated the debate on Indian Sociology by the publication of a book 'Contributions to Indian Sociology' ?

- A) T. N. Madan   B) Dumont and Pockock
C) Yogendra Singh   D) A. K. Saran

2. Write short answers of the following (**any four**) :

8

- i) Define Homo Hierarchicus.
- ii) What is religious diversity ?
- iii) What is Indology ?
- iv) Define Westernization.
- v) What is historical materialism ?
- vi) What is unity in diversity ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- i) Varna system.
- ii) Racial diversity.
- iii) Value loaded Sociology.
- iv) Hierarchical social system.
- v) Hindu Sociology.
- vi) Subaltern perspective.

4. Answer **any one** question of the following :

10

A) Elaborate the role of Proto-Sociologists in the development of Sociology in India.

OR

B) Evaluate the contribution of Louis Dumont in the field of Indological research.

5. Evaluate the concepts of Sanskritization and Westernization in the process of social change.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) वर्णव्यवस्थेत खालीलपैकी कोणत्या घटकाचा समावेश होत नाही ?
A) ब्राह्मण B) क्षत्रिय
C) बौद्ध D) वैश्य
- II) कोणाच्या मते भारताचे वर्णन 'वांशिक संग्रहालय' असे केले जाते ?
A) एस्.सी. दुबे B) बी.एस्. गुहा
C) जी.एस्. घुर्ये D) ए.आर. देसाई
- III) भारतात प्रमुख धार्मिक समुदाय किती आहेत ?
A) सहा B) सात
C) नऊ D) आठ
- IV) अन्नसवयी, लोकरूढी, लोकनीती, चालिरीती, मूल्ये, कर्मकांड आणि श्रद्धा यातील फरक कोणत्या नावाने ओळखला जातो ?
A) सामाजिक-सांस्कृतिक विविधता B) सांस्कृतिक विविधता
C) समूह विविधता D) सामुदायिक विविधता
- V) 'चार पुरुषार्थ म्हणजे जीवनाची नैतिक तत्वे आहेत' असे कोणी म्हटले आहे ?
A) पंढरीनाथ प्रभु B) राधाकमल मुखर्जी
C) के.एम्. कपाडिया D) एस्.सी. दुबे
- VI) 'बेसिक कनसेप्ट्स् इन सोशियॉलाजी' हे पुस्तक प्रकाशित करून भारतीय समाजशास्त्राला शास्त्रीय दर्जा देण्याचा प्रयत्न कोणी केला ?
A) आर.के. मुखर्जी B) डी.पी. मुखर्जी
C) अशुतोष मुखर्जी D) रामकृष्ण मुखर्जी
- VII) मुंबई विद्यापीठात समाजशास्त्र विभागाची सुरुवात कोणी केली ?
A) जी.एस्. घुर्ये B) एन्.ए. टूथी
C) पेट्रिक गेडीज D) बी.एन्. सील
- VIII) जी.एस्. घुर्ये यानी खालीलपैकी कोणत्या शीर्षकात समाजशास्त्रातील पीएच्.डी. पदवी संपादन केली ?
A) एथ्निक थिअरी ऑफ कास्ट B) कास्ट अँड रेस इन इंडिया
C) कास्ट, क्लास आँड ऑक्युपेशन D) कास्ट इन इंडिया

IX) इंडियन सोशियॉलॉजिकल सोसायटीचे मान्यताप्राप्ति जर्नल कोणते आहे ?

- A) दि इंडियन जर्नल ऑफ सोशियॉलॉजी
- B) इंडियन जर्नल ऑफ कंपॅरेटिव्ह सोशियॉलॉजी
- C) इंडियन सोशियॉलॉजिकल रिव्ह्यू
- D) सोशियॉलॉजिकल बुलेटिन

X) 'काँट्रिव्यूशन्स टू इंडियन सोशियॉलॉजी' हे पुस्तक प्रकाशित करून भारतीय समाजशास्त्रावरील परिचयला कोणी सुरुवात केली ?

- A) टी.एन्. मादन
- B) ड्यूमाँ आणि पोकाँक
- C) योगेंद्र सिंग
- D) ए.के. सरन

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

8

- i) 'होमो हायरार्किक्स' ची व्याख्या सांगा.
- ii) धार्मिक विविधता म्हणजे काय ?
- iii) प्राच्यविद्या म्हणजे काय ?
- iv) पाश्चिमात्यीकरणाची व्याख्या सांगा.
- v) ऐतिहासिक भौतिकवाद म्हणजे काय ?
- vi) विविधतेत एकता म्हणजे काय ?

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- i) वर्ण व्यवस्था.
- ii) वांशिक विविधता.
- iii) मूल्यभारित समाजशास्त्र.
- iv) श्रेणीरचनात्मक समाजव्यवस्था.
- v) हिंदू समाजशास्त्र.
- vi) लोकउठाव दृष्टिकोन.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

10

A) भारतातील समाजशास्त्राच्या विकासात प्राक्-समाजशास्त्रज्ञांची असणारी भूमिका विशद करा.

किंवा

B) प्राच्यविधात्मक क्षेत्राच्या संशोधनातील लुई ड्यूमाँ यांच्या योगदानाचे मूल्यापन करा.

5. सामाजिक परिवर्तनाच्या प्रक्रियेतील संस्कृतीकरण आणि पाश्चिमात्यीकरणाच्या संकल्पनांचे मूल्यमापन करा.

10

SLR-L – 71

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Gr. F. – Paper – II)
Personality Psychology**

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Objective type (Multiple choice) : 10
- 1) Ego is related to _____ principle.
(Reality / Autonomy / Pleasure / Ego-centrism)
  - 2) Freud suggested _____ parts of mind.
(One / Two / Three / Four)
  - 3) The term “collective unconscious” was suggested by _____
(Jung / Freud / Adler / Sullivan)
  - 4) _____ complex refers to boy’s sexual feeling for his mother.
(Electra / Oedipus / Inferiority / Superiority)
  - 5) Adler proposed _____ psychology.
(Self / Individual / Ego / Hope)
  - 6) Id is principle of _____
(Pleasure / Reality / Autonomy / All)
  - 7) _____ is the phenomenon that people generally do not remember things from infancy and early childhood.
(Infantile amnesia / Infantile dysphemia / Infantile dyspraxia / Infantile dystrophy)

P.T.O.

8) Introversion and Extroversion personality types are suggested by _____

(Jung / Adler / Cattell / Eysenck)

9) _____ theory called psycho social theory of development.

(Erikson's / Freuds / Maslow / Rogers)

10) Freuds theory is also called _____ theory.

(Humanistic / Psychoanalytic / Individualistic / Motivational)

2. Write short answers (**any four**) :

8

1) Define reality principle.

2) What is meant of Neurotic anxiety ?

3) State the Jung's developmental stages.

4) What is called epigenetic principle of Maturation ?

5) What is superiority complex ?

6) What is inferiority complex ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Style of life.

2) Introversion-Extroversion.

3) Reinforcement.

4) Psycho sexual stages of development.

5) Basic Anxiety.

6) Homosexuality.

4. Answer **any one** long type question of the following.

a) Explain the theory of Carl Jung.

10

OR

b) Describe the learning approach to personality.

5. Explain the theory of Alfred Adler.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी) :

१०

- १) अहं _____ तत्वाशी संबंधित आहे.
(वास्तव / स्वायत्तता / सुखत्व / अहं-केंद्रीतता)
- २) फ्राईडनी _____ मनाचे भाग सूचविले.
(एक / दोन / तीन / चार)
- ३) “सामूहिक अबोधवस्था” ही संज्ञा _____ यांनी सूचविली.
(युंग / फ्राईड / अँडलर / सुलिवान)
- ४) _____ भावगंड मुलांतील त्याच्या मातेविषयीची लैंगिक भावनाशी संबंधित आहे.
(इलेक्ट्रा / ऑडीपस् / न्यूनत्व / श्रेष्ठत्व)
- ५) अँडलर यानी _____ मानसशास्त्र सूचविले.
(स्वः / व्यक्तिगत / अहं / आशा)
- ६) इद हे _____ तत्व आहे.
(सुखत्व / वास्तव / स्वायत्तता / सर्व)
- ७) _____ घटनेत लोकानां सामान्यतः अर्भकावस्था आणि प्रारंभिक बाल्यावस्थेतील गोष्टी आठवत नाहीत.
(अर्भकावस्था स्मृतीभ्रंश / अर्भकावस्था उच्चारणदोष / अर्भकावस्था असूत्रतादोष / अर्भकावस्था कुपोषण दोष)
- ८) अंतर्मुखता आणि बहिर्मुखता व्यक्तिमत्व प्रकार _____ यानी सूचविले.
(युंग / अँडलर / कॅटेल / आयसेक)

९) _____ सिद्धांतास विकासाचा मनो-सामाजिक सिद्धांत असे म्हणतात.

(एरिकसन / फ्राईड / मास्लो / रॉजर्स)

१०) फ्राईडचा सिद्धांतास _____ सिद्धांत असेही म्हणतात.

(मानवतावादी / मनोविश्लेषणवादी / व्यक्तित्ववादी / प्रेरणात्मक)

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) वास्तवता तत्वाची व्याख्या द्या.
- २) नसविक्रत चिंता म्हणजे काय ?
- ३) युंगच्या वैकासिक अवस्था सांगा.
- ४) परिपक्वतेचे अधिजनन तत्व कशाला म्हणतात.
- ५) श्रेष्ठत्व भावगंड म्हणजे काय ?
- ६) न्यूनत्व भावगंड म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) जीवन शैली.
- २) अंतर्मुखी-बहिर्मुखी.
- ३) पूर्वदृढीकरण.
- ४) विकासाच्या मनोलैंगिक अवस्था.
- ५) मूलभूत चिंता.
- ६) समलैंगिकता.

४. खालील दिर्घोत्तरी प्रश्नापैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) कार्ल युंगचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) व्यक्तिमत्वाचा अध्ययन दृष्टीकोन विशद करा.

५. आल्फ्रेड अँडलरचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS Gr. C (Paper – II)
Economics of Growth and Development**

Day and Date : Tuesday, 17-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) The concept _____ is focussing on qualitative and quantitative aspects of economic variables.
    - a) Economic growth
    - b) Economic development
    - c) Prosperity
    - d) Depression
  - 2) The Harrod and Domar model implies that average and marginal _____ ratios are equal.
    - a) Capital and output
    - b) Production and distribution
    - c) Saving and investment
    - d) Import and export
  - 3) According to Marx _____ are exploiters who fail to make contributions to the production process.
    - a) Managers
    - b) Owners
    - c) Capitalist
    - d) Entrepreneurs
  - 4) Neo-classical growth models considered the _____ assumption.
    - a) Imperfect Competition
    - b) Perfect competition
    - c) Monopolistic competition
    - d) Full employment
  - 5) _____ is the leading advocates of balanced growth.
    - a) Nurkse
    - b) Hirschman
    - c) Singer
    - d) Kindleberger
  - 6) Unbalanced growth emphasises the 'role of _____ sector'.
    - a) Agriculture
    - b) Industry
    - c) Leading
    - d) Service

९) मानव विकासाचा अभ्यास _____ कल्याणाच्या दृष्टिने केला जातो.

अ) आर्थिक   ब) सामाजिक   क) सांस्कृतिक   ड) राजकीय

१०) _____ म्हणजे विकसनशील देशात नवे तंत्रज्ञान व प्राथमिक साधनांचे अस्तित्व एकाच वेळी दिसून येते.

अ) समाजवाद   ब) भांडवलशाही   क) द्वयवाद   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) आर्थिक वाढीवर परिणाम करणारे दोन घटक लिहा.
- २) हॅरॉड व डोमर प्रतिमानावरील दोन टीका लिहा.
- ३) बिगर अंगभूत तांत्रिक प्रगती म्हणजे काय ?
- ४) बौद्धिक भांडवल म्हणजे काय ?
- ५) दारिद्र्याच्या दुष्टचक्राची व्याख्या द्या.
- ६) किमान निर्णायक प्रयत्न सिद्धान्त कोणी मांडला ?

३. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

१२

- १) नवसनातनवादी वाढ विश्लेषणावरील तीन टीका लिहा.
- २) मोठा धक्का म्हणजे काय ?
- ३) A. K. प्रारूप म्हणजे काय ?
- ४) आर्थिक विकासाचे तीन निकष कोणते ?
- ५) लोकसंख्या, आर्थिक वाढीचा स्त्रोत कसा अहे ?
- ६) कमी उत्पन्न समतोल सापळा म्हणजे काय ?

४. कोणत्याही एका प्रश्नावर उत्तर लिहा :

१०

- अ) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- ब) सनातनवादी अर्थतज्ञांचे आर्थिक विकास सिद्धान्तात सहभाग काय आहे ?

५. शंपिटर यांचा भांडवलवादी विकास सिद्धान्त स्पष्ट करा.

१०

9) _____ are called as Brokers of Public Opinion.

a) Auxillary Staffs	b) Personnel Departments
c) Political Party	d) Organizations

10) _____ view says that if nation-state and capitalism collapse, the bureaucracy will not remain.

a) Liberal Democratic	b) Decision Making
c) Marxist	d) System

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) Types of Staff Agencies.
- 2) The bases of Organization.
- 3) Importance of Public Administration.
- 4) Write the names of two pressure groups in Maharashtra.
- 5) Explain two characteristics of Public Corporation.
- 6) Explain the two differences between Public and Private Administration.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Explain the challenges of Privatization of Public Corporation.
- 2) Marxist approach to the study of Public Administration.
- 3) Span of Control.
- 4) Decision-making approach to the study of Public Administration.
- 5) Principle of Hierarchy.
- 6) Accountability of Public undertakings.

4. Write answer to **any one** of the following :

10

Explain the Ministerial Control and Parliamentary Control over Public Corporation in India.

OR

Explain the role of pressure groups in the process of Public Formulation.

5. Write answer in detail.

10

What is Public Administration ? Explain its nature and scope.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

1) 'ग्यांग प्लंक व्यवस्था' (पूल व्यवस्था) कोणी स्पष्ट केली आहे ?

अ) ल्युथर गुल्लिक   ब) वुड्रो विल्सन   क) हेन्री फेयॉल   ड) एल. डी. व्हाईट

2) 'M³' हा सिद्धान्त कोणी मांडला ?

अ) हेन्री फेयॉल   ब) एल.डी. व्हाईट   क) पर्सी मॅक्वीन   ड) एफ. डब्लु. रिग्ज

3) खाते हा संघटनेच्या _____ घटकाच्या प्रकारापैकी एक प्रकार आहे.

अ) लाईन   ब) स्टाफ   क) लोकनिगम   ड) नियोजन

4) लोकप्रशासन या ज्ञानशाखेचा जनक म्हणून कोणाला ओळखले जाते ?

अ) वुड्रो विल्सन   ब) एल. डी. व्हाईट   क) सी. बर्नार्ड   ड) टॅलकॉट पार्सन्स

5) पुढीलपैकी कोणते सल्लागार अभिकरण आहे ?

अ) सार्वजनिक महामंडळ   ब) सर्वोच्च न्यायालय
क) मंत्रिमंडळ सचिवालय   ड) खाते

6) स्वतंत्र स्वयंनियंत्रित मंडळे याचे वर्णन केले जाते

अ) स्वायत्त बेटे   ब) शासनाची चौथी शाखा
क) प्रमुखाविना   ड) वरील सर्व

7) POSDCORB या शब्दाच्या माध्यमातून शासनाची व्याप्ती कोणी सांगितली आहे ?

अ) रिग्ज   ब) फेयॉल   क) एल. डी. व्हाईट   ड) ल्युथर गुल्लिक

8) 'स्टडी ऑफ अॅडमिनिस्ट्रेशन' (1887) चा शोध निबंधाचे लेखक कोण ?

अ) वुड्रो विल्सन   ब) एल.डी.व्हाईट   क) एम.एफ. मार्क्स   ड) रॉबर्ट प्रिस्थस

- 9) लोकांच्या मताचे दलाल (Brokers of Public Opinion) असे _____ ना म्हटले जाते.
 अ) सहाय्यक कर्मचारी   ब) कर्मचारी विभाग
 क) राजकीय पक्ष   ड) संघटना
- 10) राष्ट्र-राज्य व भांडवलशाही व्यवस्था संपुष्टात आनली तर नोकरशाही व्यवस्था ही राहणार नाही असा _____ दृष्टीकोन मानतो.
 अ) उदारमतवादी लोकशाही   ब) निर्णय निर्धारण
 क) मार्क्सवादी   ड) व्यवस्था
2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) स्टाफ घटकाचे प्रकार
  - 2) संघटनेचे आधारभूत घटक
  - 3) लोकप्रशासनाचे महत्व
  - 4) महाराष्ट्रातील दोन दबाव गट
  - 5) लोकनिगमाची दोन वैशिष्ट्ये
  - 6) लोकप्रशासन व खाजगीप्रशासनातील दोन फरक.
3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : 12
- 1) लोकनिगमापुढील खाजगीकरणाचे आव्हान विशद करा
  - 2) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा मार्क्सवादी दृष्टीकोन
  - 3) नियंत्रण कक्षा
  - 4) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा निर्णय निर्धारण दृष्टीकोन
  - 5) अधिकार पदपरंपरेचे तत्व
  - 6) सार्वजनिक उपक्रमाचे उत्तरदायित्व.
4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 10
- भारतातील लोकनिगमावरील मंत्रिमंडळाचे व संसदेचे (कायदेमंडळाचे) नियंत्रण स्पष्ट करा.
- किंवा**
- सार्वजनिक धोरण निश्चितीमधील दबाव गटाची भूमिका स्पष्ट करा.
5. सविस्तर उत्तर लिहा. 10
- लोकप्रशासन म्हणजे काय ? लोकप्रशासनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

SLR-L – 74

Seat
No.

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – III)

आधुनिक मराठी वाङ्मयाच्या इतिहास (१८०० ते १९२०)

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचना : १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) लोकहितवादींची कोणत्या वक्तृपत्रातून शतपत्रे प्रकाशित झाली ?

अ) प्रभाकर

ब) केसरी

क) ज्ञानोदय

ड) विविध ज्ञान विस्तार

२) 'उघडे लिप्फाफे' लघुनिबंध संग्रह कोणाचा आहे ?

अ) प्र.के. अत्रे

ब) ना.म. संत

क) मधुकर केचे

ड) इरावती कर्वे

३) मराठी साहित्यातील पहिली कादंबरी कोणती मानली जाते ?

अ) यमुना पर्यटन

ब) मी

क) आश्रम हरीणी

ड) यापैकी नाही

४) मराठी मधील पहिले नाटक कोणते ?

अ) संशयकल्लोळ

ब) शारदा

क) सीता स्वयंवर

ड) शापयज्ञ

P.T.O.

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणत्याही २) : १०
- १) मराठी नियतकालिकांची वाङ्मयीन कामगिरी स्पष्ट करा.
- २) लोकहितवादींच्या शतपत्रांची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) केशवसुतांच्या कवितेतील सामाजिक आशय रेखाटा.
४. १८०० ते १८७४ या काळाला 'तमयुग' असे का म्हटले जाते ते सोदाहरण लिहा. १०
- किंवा
- हरिभाऊंच्या कथेतील सामाजिकतेची वैशिष्ट्ये लिहा.
५. म.फुले यांच्या वाङ्मयीन कामगिरीचा आढावा घ्या. १०
-

SLR-L – 75

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – III)
प्रयोजनमूलक हिन्दी

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों एवं वाक्यांशों के हिन्दी पर्यायवाची शब्द एवं वाक्यांश लिखिए । **10**
- 1) Acquire
  - 2) Barter
  - 3) Deduction
  - 4) Evaluation
  - 5) Fair price
  - 6) Excise
  - 7) Gunner
  - 8) Journal
  - 9) Partition
  - 10) Validity.
2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए । **10**
- 1) राजभाषा किसे कहते हैं ?
  - 2) सर्जनात्मक भाषा किसे कहते हैं ?

P.T.O.

- 3) द्विभाषा नीति से क्या तात्पर्य है ?
- 4) संक्षेपण के प्रकार लिखिए।
- 5) प्रारूपण के लिए पर्यायवाची शब्द लिखिए।
- 6) सुक्ष्म टिप्पण किसे कहते हैं ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए (तीन में से दो) :

10

- 1) संपर्क भाषा।
- 2) हिन्दी का प्रचार-प्रसार करनेवाली संस्थाओं का परिचय।
- 3) टिप्पण की परिभाषाएँ।

4. संक्षेपण की परिभाषा लिखते हुए सफल संक्षेपण के गुणों पर प्रकाश डालिए।

10

अथवा

मातृभाषा और सर्जनात्मक भाषा के रूपों का परिचय दीजिए।

5. टिप्पण का अर्थ बताते हुए उसके प्रकारों पर प्रकाश डालिए।

10

SLR-L – 77

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
KANNADA (Paper – III) (Old)
Poetics

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ರಮಣೀಯಾರ್ಥಃ ಪ್ರತಿಪಾದಕಃ..... ಕಾವ್ಯಂ_____

- 1) ವಾಕ್ಯಂ   2) ಶಬ್ದಂ   3) ಧ್ವನಿಃ   4) ರೀತಿಃ

2) ಸಾಧರಣೀಕರಣ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ _____

- 1) ಭರತ   2) ಉದ್ಭಟ   3) ರುದ್ರಟ   4) ಅಭಿನವಗುಪ್ತ

3) ಪ್ಲೇಟೋನ ಗುರು _____

- 1) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್   2) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್   3) ಲಾಂಜಿನಸ್   4) ಡಾಂಟೆ

4) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ _____

- 1) ಕಾವ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ   2) ಭೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿ
3) ಪ್ರಾಣಿವಲ್ಲಭ   4) ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ

5) ಶಾಂತರಸದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ _____

- 1) ಶಮ   2) ರತಿ   3) ಹ್ರಾಸ   4) ಶೋಕ

6) ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ _____

- 1) ದಂಡಿ   2) ವಾಮನ   3) ಭರತ   4) ಅಭಿನವಗುಪ್ತ

7) ಹೆಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ _____

- 1) ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ   2) ರಸೋವ್ಯಸಃ
3) ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ   4) ತೌಲನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ

8) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ _____

- 1) ಪೆರಿಹಿಪ್ಪಾಸ್   2) ಅನುಕರಣ   3) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ   4) ವ್ಯಕ್ತತ್ವ ನಿರಸನ

9) ನಾನು ಬಸುರಿ ಹಡೆದರೆ ಮಗುವಿನ ಹೆಸರು _____

- 1) ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ   2) ವೀರಶ್ರೀ   3) ರಮಣಶ್ರೀ   4) ಶೈಲಶ್ರೀ

10) ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ _____

- 1) ಶೋಕ   2) ರತಿ   3) ವಿಸ್ಮಯ   4) ಜಿಗುಪ್ಸೆ

P.T.O.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- 1) ಅನುಭಾವ ಎಂದರೇನು ?
  - 2) ಧ್ವನಿಯ ಪ್ರಭೇದಗಳಾವುವು ?
  - 3) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕಾಲದ ಗ್ರೀಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಾವುವು ?
  - 4) ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಾಕವಿ ಯಾರು ? ಅವನು ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳಾವುವು ?
  - 5) ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದರೇನು ?
  - 6) ಕುಂತಕನ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಯಾವುದು ?
3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 10
- 1) ಭರತ
  - 2) ಟಿ. ಎಸ್. ಇಲಿಯಟ್
  - 3) ಅಲಂಕಾರ.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- 1) ಭರತನ ರಸಸೂತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
  - 2) ಲಾಂಜಿನಸ್‌ನ ಭವ್ಯತಾ ತತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
5. ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ. 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY (Opt.) (Paper – I) (Old)
History of Ancient India Upto 650 A.D.

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) Rajtarangini was written by
a) Kalhan   b) Bilhan   c) Kautilya   d) Panini
  - 2) In _____ age cultivation was discovered.
a) Palaeolithic   b) Mesolithic   c) Vedic   d) Neolithic
  - 3) In the Indus Civilization the Great Bath has found at
a) Harappa   b) Mohenjodaro
c) Lothal   d) Kalibangan
  - 4) Adhyayan, Adhyapan and Yajan were the duties of _____ varna.
a) Brahmin   b) Kshatriy   c) Vaishya   d) Shudra
  - 5) Brahmi Script was read first by
a) John Marshall   b) William Jones
c) James Prinsep   d) Mortimar Wheeler
  - 6) Polished tools was the feature of _____ age.
a) Palaeolithic   b) Mesolithic   c) Neolithic   d) Vedic
  - 7) _____ was the main feature of Indus Civilization.
a) Huge building   b) Pottery
c) Town planning   d) Grannery

- 8) In the Rigveda _____ Richas are mentioned.
a) 1000   b) 1028   c) 1600   d) 1800
- 9) Pashupati was the main God of _____ people.
a) Stone age   b) Harappa culture
c) Vedic   d) Later vedic
- 10) After _____ sanskar brahmacharya ashram was started.
a) Upanayan   b) Vedarambha
c) Namkaran   d) Samavartan

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the historical importance of coins.
- 2) Give the information about Jain literature.
- 3) Describe the discovery of Indus Valley Civilisation.
- 4) State the religious life in Indus Valley Civilisation.
- 5) Discuss the origin of Aryans.
- 6) Explain the importance of Vidath in vedic period.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- A) Literary sources of Buddhism.
- B) Neolithic age.
- C) Social life in Indus Civilization.
- D) Sabha and Samiti.
- E) Grahasthashram.
- F) Economic condition in vedic period.

4. Describe the importance of archaeological sources for the study of ancient Indian history.

10

OR

Discuss the salient features of Varna system.

5. Explain the characteristics of town planning in Indus Civilization.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) राजतरंगिणी हा ग्रंथ _____ नी लिहिला.
अ) कल्हण   ब) बिल्हण   क) कौटिल्य   ड) पाणिनी
- २) _____ काळात शेतीचा शोध लागला.
अ) पुराश्म युग   ब) मध्याश्म युग
क) वैदिक कालखंड   ड) नवाश्म युग
- ३) सिंधु संस्कृतीमध्ये महास्नानगृह _____ येथे आढळले.
अ) हडप्पा   ब) मोहेंजोदारो   क) लोथल   ड) कालीबंगन
- ४) अध्ययन, अध्यापन आणि याजन ही कर्तव्ये _____ वर्णाची होती.
अ) ब्राह्मण   ब) क्षत्रिय   क) वैश्य   ड) शूद्र
- ५) ब्राह्मी लिपीचे प्रथम वाचन _____ नी केले.
अ) जॉन मार्शल   ब) विल्यम जोन्स
क) जेम्स प्रिन्सेप   ड) मॉर्टीमर व्हीलर
- ६) घासून गुलगुळीत केलेली हत्यारे हे _____ युगाचे वैशिष्ट्ये होते.
अ) पुराश्म युग   ब) मध्याश्म युग   क) नवाश्म युग   ड) वैदिक कालखंड
- ७) सिंधु संस्कृतीचे _____ हे मुख्य वैशिष्ट्य होते.
अ) प्रचंड इमारती   ब) मृद्भांडी   क) नगर रचना   ड) धान्य कोठारे
- ८) ऋग्वेदामध्ये _____ ऋचा आहेत.
अ) १०००   ब) १०२८   क) १६००   ड) १८००
- ९) पशुपती हा _____ लोकांचा प्रमुख देव होता.
अ) अश्मयुग   ब) हडप्पा संस्कृती
क) वैदिक   ड) उत्तर वैदिक
- १०) _____ संस्कारानंतर ब्रह्मचर्याश्रमास सुरुवात होत आहे.
अ) उपनयन   ब) वेदारंभ   क) नामकरण   ड) समावर्तन

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) नाण्यांचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.
  - २) जैन वाङ्मयाची माहिती लिहा.
  - ३) सिंधु संस्कृतीचा शोधाची माहिती विशद करा.
  - ४) सिंधु संस्कृतीमधील धार्मिक जीवन स्पष्ट करा.
  - ५) आर्यांच्या उगमस्थानाची चर्चा करा.
  - ६) वैदिक काळातील विदथचे महत्व स्पष्ट करा.
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- अ) बौद्ध वाङ्मयीन साधने.
  - ब) नवाश्मयुग.
  - क) सिंधु संस्कृतीमधील सामाजिक जीवन.
  - ड) सभा व समिति.
  - इ) गृहस्थाश्रम.
  - फ) वैदिक काळातील आर्थिक स्थिती.
४. प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासासाठी भौतिक साधनांचे महत्व विशद करा. १०
- किंवा**
- वर्णव्यवस्थेच्या ढळक वैशिष्ट्यांचे चर्चा करा.
५. सिंधु संस्कृतीमधील नगर रचनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E-1 Paper – I)
Sociology of Health

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : I) **All questions are compulsory.**
II) Figures to **right** indicate **full marks.**

1. Multiple choice questions : 10

I) World AIDS Day is on _____

- A) 1 Dec.   B) 1 Jan.   C) 1 Oct.   D) 1 April

II) Modern medicine system used in Indian is _____

- A) Unani   B) Homeopathy
C) Allopathy   D) Ayurveda

III) In ancient India sushruta samhita was the main source of knowledge of _____

- A) Surgery   B) Homeopathy
C) Medicine   D) X-ray

IV) Who is called as father of unani medical system ?

- A) Tibb   B) Charak
C) Jivak   D) Samuel Haneman

V) In which country homeopathy was started in India ?

- A) 17th   B) 20th   C) 18th   D) 19th

VI) Public Health Act is passed by British Govt. in _____

- A) 1890   B) 1848   C) 1870   D) 1900

VII) Who is called as father of neurosurgery ?

- A) Harve   B) Samelvis
C) Rontgain   D) Kushing

VIII) Which of the following is major cause of mental illness ?

- A) Changing food habits
- B) Working condition
- C) Lack of exercise
- D) Stress and tension

IX) According to WHO dimensions of health are _____

- A) two   B) four   C) three   D) five

X) Which of the following is a alternative medicine system ?

- A) Allopathy   B) Unani
- C) Naturopathy   D) Homeopathy

2. Short answer questions (**any four**) :

8

- I) What is concept of sociology of health ?
- II) What is the concept of social epidemiology ?
- III) What is the meaning of preventive medicine ?
- IV) What are changing food habits of modern society ?
- V) What are the causes of illness ?
- VI) Which are the dimensions of health ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- I) Relationship between health and marriage
- II) Health care
- III) Working condition in modern society
- IV) Modes of therapy
- V) Functional approach of health
- VI) Patient role.

4. A) Define sociology of health and explain its scope.

10

OR

B) Explain Ayurveda system and medicine.

5. Explain modes of therapy.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

II) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) जागतिक एड्स दिन _____ या दिवशी आहे.
अ) 1 डिसेंबर   ब) 1 जानेवारी   क) 1 ऑक्टोबर   ड) 1 एप्रिल
- II) भारतातील आधुनिक औषधी पद्धती _____ ही आहे.
अ) युनानी   ब) होमीयोपॅथी   क) अॅलोपॅथी   ड) आयुर्वेद
- III) प्राचीन भारतातील शुश्रुत संहिता हा _____ ज्ञानाचा स्रोत आहे.
अ) शस्त्रक्रिया   ब) होमीयोपॅथी   क) औषधी   ड) एक्स रे.
- IV) युनानी पद्धतीचा जनक म्हणून कोणाला संबोधले जाते ?
अ) टीब   ब) चरक   क) जीवक   ड) सम्युअल हनेमन
- V) भारतात कोणत्या साली होमीयोपॅथीची सुरुवात झाली ?
अ) 17 व्या   ब) 20 व्या   क) 18 व्या   ड) 19 व्या
- VI) ब्रिटीश सरकारने सार्वजनिक आरोग्य कायदा _____ साली पास केला.
अ) 1890   ब) 1848   क) 1870   ड) 1900
- VII) न्युरोसर्जरीचा जनक म्हणून कोणाला संबोधले जाते ?
अ) हार्वे   ब) समेलव्हिस   क) रॉन्टगेन   ड) कुशिंग
- VIII) खालीलपैकी कोणते मानसीक आजारचे प्रमुख कारण आहे ?
अ) बदलत्या अन्न सवयी   ब) कामकरण्याची पद्धती
क) व्यायामाचा अभाव   ड) ताण आणि तणाव
- IX) जागतिक आरोग्य संघटनेनुसार (WHO) आरोग्याचे पैलू _____ आहेत.
अ) दोन   ब) चार   क) तीन   ड) पाच
- X) खालीलपैकी कोणती पर्यायी औषधी पद्धती आहे ?
अ) अॅलोपॅथी   ब) युनानी   क) निसर्गोपचार   ड) होमीयोपॅथी

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- I) आरोग्याचे समाजशास्त्र म्हणजे काय ?
  - II) संसर्गजन रोगविज्ञान म्हणजे काय ?
  - III) प्रतिबंधात्मक औषधीचा अर्थ काय आहे ?
  - IV) आधुनिक समाजातील बदलत्या अन्नसवयी कोणत्या ?
  - V) आजाराची कारणे कोणती ?
  - VI) आरोग्याचे पैलू कोणते ?
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- I) आरोग्य आणि विवाहातील संबंध
  - II) आरोग्याची जपवणूक
  - III) आधुनिक समाजातील कार्य स्थिती
  - IV) उपचाराच्या पद्धती
  - V) आरोग्याचा कार्यात्मक दृष्टीकोन
  - VI) रोग्याची भूमिका.
4. अ) आरोग्याच्या समाजशास्त्राची व्याख्या देऊन त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- ब) आयुर्वेदीक औषधी पद्धती स्पष्ट करा.
5. उपचाराच्या पद्धती स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Gr. F. Paper – III) (Old)
Cognitive Psychology**

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Objective type (Multiple choice) : **10**

1) The _____ deals with how people perceive, learn, remember and think about information.

(Personality psychology/Social psychology/Cognitive psychology/Positive psychology)

2) Cognitive Psychology can be fully understood only in the _____ of an explanatory theory.

(Context/Expectations/Experience/Explanation)

3) The _____ neuro physiological technique able to capture an image in little as thirty seconds.

(CAT/MRI(EPI)/PET/EEG)

4) _____ disorder caused by stroke.

(Hamaturia/Vascular/Leukaemia/Arrhythmia)

5) The principle of perceptual organization developed by _____ psychologist.

(Behaviouristic/Structuralist/Gestalt/Functional list)

6) Morris and Harriss using _____ method for context effect in top-down process.

(RSVP/RRSP/RPVS/PVRS)

- 7) _____ as stored models of all organizable pattern.
(Template/feature/perceptual grouping/change blindness)
- 8) _____ and _____ at university of Michigan used different type of prime in social psychology experiment.
(Morris and Ross/Nisbett and Ross/Neisser and Check/Bennett and George)
- 9) _____ of Cambridge university done archetypal experiment in subliminal priming.
(Nisbett/Barrs/Schacter/Tony Marcel)
- 10) The scientific study of consciousness is only about _____ year old.
(140/110/90/100)

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Who proposed model of human thinking and problem solving ?
- 2) State the types of head injuries.
- 3) State three theoretic construct of GW theory.
- 4) Define implicit memory.
- 5) Who wrote the book 'Principles of Psychology in 1980'.
- 6) What is called cerebral commissurotomy ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Gross structure of human ear with figure.
- 2) The Emergence of cognitive Psychology.
- 3) Pickers three categories of consciousness.
- 4) Neurons.
- 5) Split brain research.
- 6) Cognitive studies with infact subject.

4. Answer **any one** long-type question of the following.

- a) Explain in short different neuro physiological sensing technique.

10

OR

- b) Explain the principal research area (domains) of cognitive psychology.

5. State the relationship between object recognition and agnosia and its implication in cognition science briefly.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ लोक माहितीचे संवेदन, अध्ययन, आठवण आणि विचार कसे करतात यांशी संबंधित आहे.
(व्यक्तिमत्व मानसशास्त्र/सामाजिक मानसशास्त्र/बोधात्मक मानसशास्त्र/सकारात्मक मानसशास्त्र)
- २) बोधात्मक मानसशास्त्र केवळ अन्वेषणात्मक सिद्धांताचा _____ मधून समजून घेता येवू शकते.
(संदर्भ/अपेक्षा/अनुभव/अन्वेषण)
- ३) _____ मज्जा शरीर शास्त्रीय तंत्रात कमीत कमी त्रास सेकंदात प्रतिमा हस्तगत करता येतात.
(सी.ए.टी./एम.आर.आय.(इ.पी.आय.)/पी.ई.टी./इ.इ.जी.)
- ४) _____ विकृतीचे आद्यात कारण असते.
(हॅमाट्युरिया/वस्क्युलर/ल्यूकेमिया/ऑरहायथामिया)
- ५) सांवेदनिक संघटनाची तत्वे _____ मानसशास्त्रज्ञानि विकसित केली.
(वर्तनवादी/रचनावादी/समग्रवादी/कार्यवादी)
- ६) मॉरिस आणि हॉरिस यानी _____ पद्धती अधोगामी प्रक्रियेतील संदर्भ परिणामासाठी उपयोगात आणली.
(आर.एस्.व्ही.पी./आर.आर.एस्.पी./आर.पी.व्ही.एस्./पी.व्ही.आर.एस्.)
- ७) _____ म्हणजे सर्व संघटित आकृतीबंधाच्या प्रारूपाची साठवण होय.
(नमुना/मुखांगे/सांवेदनिक संघटन/अंधत्वातील बदल)
- ८) _____ आणि _____ मिचिगन विद्यापीठात सामाजिक मानसशास्त्रातील प्रयोगात विविध प्रकारच्या प्रधान घटकाचा वापर केला.
(मॉरिस आणि रॉस/निसबेट् आणि रॉस/निझेर आणि चिक्/बिनेट आणि जॉर्ज)

- ९) _____ यांनी केंब्रिडज विद्यापीठात परिसिमिय प्रथमीकरणातील अदिरूपीय प्रयोग केले.
(निसबेट/बार्स/स्कॅटर/टॉनी मार्सिल)
- १०) बोधावस्थेचे शास्त्रीय अभ्यास केवळ _____ वर्षांचे आहेत.
(१४०/११०/९०/१००)
२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार). ८
- १) मानवी विचारप्रक्रिया आणि समस्या परिहाराचे प्रारूप कोणी सूचविले ?
  - २) मेंदूच्या दुखापतीचे प्रकार सांगा.
  - ३) सर्वांकश कार्य स्थान (GW) सिद्धांताचे तीन सैद्धांतिक रचना सांगा.
  - ४) अव्यक्त स्मृतिची व्याख्या द्या.
  - ५) १९८० मध्ये 'प्रिन्सीपल्स ऑफ सायकॉलॉजी' पुस्तक कोणी लिहिले ?
  - ६) प्रमस्तिष्कीय संयोजीशस्त्रक्रिया कशाला म्हणतात ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) मानवी कानाची एकूण आकृतीसह रचना.
  - २) बोधात्मक मानसशास्त्राचा उदय.
  - ३) पिकरच्या बोधावस्थेच्या तीन वर्गवारी.
  - ४) मज्जापेशी.
  - ५) द्वि विभाजीत मेंदू अभ्यास.
  - ६) परिपूर्ण प्रयुक्तावरील बोधात्मक अभ्यास.
४. खालीलपैकी एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- अ) विविध प्रकारची मज्जाशरीरशास्त्रीय वेदन तंत्रे थोडक्यात स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) बोधात्मक मानसशास्त्राचे प्रमुख संशोधन क्षेत्रे स्पष्ट करा.
५. वस्तु प्रत्याभिज्ञान आणि संवेदनालोप (अॅग्नोसिया) यामधील संबंध आणि बोधात्मक शास्त्रातील त्याचे महत्त्व थोडक्यात सांगा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. I Sem. – I (Old) Examination, 2015
ECONOMICS
Gr. C1 (Paper – V) : Industrial Economics

Day and Date : Wednesday, 18-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Group of firms is called as
    - a) Industry
    - b) Joint stock company
    - c) Combined organisation
    - d) Partnership
  - 2) _____ committee is related to reforms in small scale industries.
    - a) Bhagwati
    - b) Abid Husain
    - c) Wanchu
    - d) Datt
  - 3) Alfred Weber has written the theory of Industrial Location in the year
    - a) 1609
    - b) 1709
    - c) 1809
    - d) 1909
  - 4) According to Neoclassical economists _____ is the main objective of a firm.
    - a) Profit maximisation
    - b) Sales maximisation
    - c) Satisfaction maximisation
    - d) Growth maximisation
  - 5) Small scale industries are mainly _____ intensive.
    - a) Land
    - b) Labour
    - c) Capital
    - d) None of the above
  - 6) When economies of scale are experienced by the firm
    - a) Average cost decreases
    - b) Marginal cost decreases
    - c) Average fixed cost decreases
    - d) Variable cost decreases

- 7) A production function is a functional relationship between
- a) Inputs and revenue
  - b) Inputs and cost
  - c) Inputs and profit
  - d) Inputs and quantity of outputs
- 8) Sargent Florence has introduced _____ method theory of industrial location.
- a) Deductive
  - b) Inductive
  - c) (a) and (b)
  - d) None of the above
- 9) Indian Standard Institute (ISI) is related to
- a) Productivity
  - b) Efficiency
  - c) Quality
  - d) All of the above
- 10) According to Hanson an independently administered business unit means
- a) Plant
  - b) Firm
  - c) Industry
  - d) None of the above

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is Industrial Economics ?
- 2) What is Multi-National Corporation ?
- 3) Define the concepts of cottage and small scale industries.
- 4) State any two methods of measurement of industrial productivity.
- 5) What is split location ?
- 6) State any two causes of low productivity of Indian industries.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Basic problems of Indian industries.
- 2) Objectives of a firm.
- 3) Classification of industries.
- 4) Consequences of Multi-National Corporations (MNCs) on Indian industries.
- 5) Sargent Florence's theory of Industrial Location.
- 6) Factors determining industrial productivity.

4. Answer **any one** question of the following :

10

- A) Explain the productivity, efficiency and capacity utilization in Indian industries.

OR

- B) Explain the Alfred Weber's Theory of Industrial Location.

5. Explain the role of industrialization in economic development.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) उद्योगसंस्थांच्या समूहाला _____ म्हणतात.
अ) उद्योगधंदा
ब) संयुक्त स्कंध प्रमंडळ
क) संयोगीकृत संघटन
ड) भागीदारी संस्था
- २) _____ ही समिती लघुउद्योगांच्या सुधारणांशी संबंधीत आहे.
अ) भगवती
ब) अबिदहुसेन
क) वांछू
ड) दत्त
- ३) आल्फ्रेड वेबर यांनी आपला औद्योगिक स्थानीयीकरणाचा सिद्धांत _____ या वर्षी लिहिला.
अ) १६०९
ब) १७०९
क) १८०९
ड) १९०९
- ४) नवसनातनवादी अर्थशास्त्रज्ञांच्या मते _____ हे उद्योगसंस्थेचे प्रमुख उद्दिष्ट असते.
अ) नफा महत्तमीकरण
ब) विक्री महत्तमीकरण
क) समाधान महत्तमीकरण
ड) वृद्धी महत्तमीकरण
- ५) लघु उद्योग हे प्रामुख्याने _____ प्रधान असतात.
अ) भूमी
ब) श्रम
क) भांडवल
ड) वरीलपैकी नाही
- ६) जेव्हा पेढीस प्रमाणाच्या बचती मिळतात तेव्हा पेढीचा
अ) सरासरी खर्च घटतो
ब) सीमांत खर्च घटतो
क) सरासरी स्थिर खर्च घटतो
ड) बदलता खर्च घटतो
- ७) उत्पादन फल हे _____ मधील कार्यात्मक संबंध दर्शविते.
अ) आदाने आणि प्राप्ती
ब) आदाने आणि खर्च
क) आदाने आणि नफा
ड) आदाने आणि उत्पादनाच्या मात्रा
- ८) सार्जेंट फ्लॉ रेन्स यांनी औद्योगिक स्थाननिश्चितीचा _____ पद्धतीचा सिद्धांत मांडला.
अ) निगमनात्मक
ब) विगमनात्मक
क) (अ) आणि (ब)
ड) वरीलपैकी नाही

९) भारतीय मानक संस्था (ISI) ही _____ शी संबंधित आहे.

अ) उत्पादकता

ब) कार्यक्षमता

क) गुणवत्ता

ड) वरीलपैकी सर्व

१०) हॅन्सन यांचे मते स्वतंत्रपणे प्रशासित व्यवसाय घटक म्हणजे _____ होय.

अ) संयंत्र

ब) उद्योगसंस्था

क) उद्योगधंदा

ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) :

८

१) औद्योगिक अर्थशास्त्र म्हणजे काय ?

२) बहुराष्ट्रीय महामंडळ म्हणजे काय ?

३) कुटीरउद्योग व लघुउद्योग या संकल्पनांची व्याख्या करा.

४) औद्योगिक उत्पादकता मोजण्याच्या कोणत्याही दोन पद्धती सांगा.

५) खंडित स्थानीयीकरण म्हणजे काय ?

६) भारतीय उद्योगांच्या अल्पउत्पादकेची कोणतेही दोन कारणे सांगा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) भारतीय उद्योगांच्या मुलभूत समस्या

२) पेढीची उद्दिष्ट्ये

३) उद्योगांचे वर्गीकरण

४) बहुराष्ट्रीय महामंडळांचे (MNCs) भारतीय उद्योगांवरील परिणाम

५) सार्जेंट फ्लॉ रेन्सयांचा औद्योगिक स्थाननिश्चितीचा सिद्धांत

६) औद्योगिक उत्पादकता ठरविणारे घटक.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा

१०

अ) भारतीय उद्योगांची उत्पादकता, कार्यक्षमता आणि क्षमता वापर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आल्फ्रेड वेबर यांचा औद्योगिक स्थानीयीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. आर्थिक विकासातील औद्योगिककरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 83

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI Paper – IV (A) (Old)**

Eka Lekhakecha Abhyas -Madhyayugin Lekhak Sant Dhyneshwer

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) प्राचीन संतानी आपले विचार कोणत्या काव्य प्रकारातून व्यक्त केले ?

अ) अभंग   आ) वृत   इ) मुक्तछंद   ई) चारोळी

२) ज्ञानेश्वर आपल्या अभंगाचा शेवट कोणत्या चरणांनी करतात.

अ) संत म्हणे   आ) बापरखमादेविवस   इ) भक्त म्हणे   ई) देव म्हणे

३) संत ज्ञानेश्वरांनी कोणता मंत्र सांगितला आहे ?

अ) पांडुरंग   आ) श्रीराम   इ) रामकृष्ण हरी   ई) जय गणेश

४) संत ज्ञानेश्वर तिन्ही लोकात कोणती गोष्ट भरवार आहेत ?

अ) प्रेम   आ) माया   इ) भक्ती   ई) आनंद

५) तिसऱ्या अध्यायाचा प्रमुख विषय कोणता ?

अ) ज्ञानयोग   आ) हठयोग   इ) कर्मयोग   ई) वरीलपैकी नाही

६) माणसाने कोणत्या धर्माचे आचरण करावे असे संत ज्ञानेश्वर म्हणतात.

अ) वैदीक धर्म   आ) स्वधर्म   इ) परधर्म   ई) हिंदूधर्म

७) तिसऱ्या अध्यायात भगवद्गीतेचे किती श्लोक आहेत ?

अ) ४३   आ) ४२   इ) ४५   ई) ४१

८) खालीलपैकी कोणते नाव अर्जूनाचे नाही ?

अ) पार्थ   आ) धनुर्धर   इ) वीरश्रेष्ठ   ई) श्रीअच्युत

P.T.O.

९) कोणता धर्म भयावह असतो, असे श्रीकृष्ण म्हणतात ?

अ) परधर्म   आ) स्वधर्म   इ) शैवधर्म   ई) वैदिक धर्म

१०) भक्ताला विठ्ठलाची आवड कशामुळे निर्माण होते ?

अ) ग्रंथवाचनाने   आ) कष्टामुळे   इ) सुकृतांमुळे   ई) पैश्यामुळे

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच).

१०

१) संत ज्ञानेश्वर भ्रमराला काय सांगत आहेत ?

२) माणसाने कोणत्या धर्माचे पालन केले असता त्याला मोक्ष प्राप्त होतो ?

३) श्रीज्ञानदेवांची गुरुपरंपरा सांगा.

४) नामस्मरणाचे महत्व अभंगातून कसे व्यक्त झाले आहे ?

५) काम-क्रोधामुळे माणसाचा विनाश कसा होतो ?

६) संत ज्ञानेश्वरांच्या विराणीतून प्रगट झालेला भाव कोणता ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन).

१०

१) संत ज्ञानेश्वरांनी पंढरपूरचे माहात्म कसे वर्णन केले ?

२) संत ज्ञानेश्वरांनी जोहार मागताना कोणते दृष्टांत दिले आहेत.

३) पुरुषाला पापासाठी प्रवृत्त करणारा कोणता गुण असतो ?

४. संत ज्ञानेश्वरांच्या अभंगातून पांडुरंगाची भक्ती कशी व्यक्त झाली आहे ?

१०

किंवा

ज्ञानेश्वरांच्या उपमा-उत्प्रेक्षामुळे प्रतिपाद्य विषय कसा स्पष्ट होतो, ते सोदाहरण लिहा.

५. संत ज्ञानेश्वरांनी कर्मयोगाचे महत्व कसे स्पष्ट केले ते लिहा.

१०

SLR-L – 84

Seat
No.

**M.A. I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper No. IV – A)**

एका लेखकाचा अभ्यास : अर्वाचीन लेखक : डॉ.द.ता. भोसले

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max.Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

योग्य पर्याय निवडा :

१) द. ता. भोसले यांचा शालेय जीवनातील संसार कोठे थाटला होता ?

(झोपडीत/पिशवीत/पल्याच्या ट्रंकेत/सुटकेस)

२) नदीला 'नदीपण' कशाशिवाय येत नाही.

(वाटेशिवाय/पाणपठ्याशिवाय/ओढयाशिवाय/खडकाशिवाय)

३) कोणाच्या वर्णनामुळे वाचकांच्या मनात मळा फुलू लागला.

(मारुतीराया/विठूराया/खंडेराया/वाग्जाया)

४) 'पाऊस' कथेतील भागू विटलेला भात कोणाला खाऊ घालते ?

(गणा/नाना/काशी/हौसा)

५) आपल्या आजारी नवऱ्याच्या इलाजासाठी देवाच्या मंदिरात वाहिलेली चांदीची मूर्ती कोण चोरते ?

(हौसा/कौसा/नकुसा/तुळसा)

६) 'ढासळलेली भिंत' या कथेत कशाचे प्रभावी चित्रण आले आहे

(शेतमजुर/नोकर/सुशिक्षित बेकार/गिरणी कामगार)

७) गाडगेबाबांचा जन्म कोठे झाला ?

(शेगाव/शेणगाव/शेळगाव/शहापूर)

८) गाडगेबाबांच्या वडिलांचे नाव काय होते ?

(सोराबजी/आबाजी/झिंगराजी/हरिलाल)

P.T.O.

१) गाडगेबाबांना किती अपत्ये होती ?

(२/३/४/५)

१०) एका अवलियाच्या रूपात गाडगेबाबांना साक्षात्कार केव्हा झाला ?

(१९०२/१९०५/१९०६/१९०७)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) 'भूक' या लेखाचे दोन विशेष सांगा.

२) 'पाऊस' कथेची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

३) 'बाळमुठीतील दिवस' मधील ग्रामीण संस्कृतीचे दोन ठळक विशेष लिहा.

४) 'बाळमुठीतील दिवस' मधील निसर्ग चित्रण.

५) गाडगेबाबांचे बालपण कसे होते ते लिहा.

६) गाडगेबाबांच्या कार्याचे कोळेपण सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) 'बाळमुठीतील दिवस' या ललितगद्य लेखनाचे महत्व सांगा.

२) 'पाऊस' कथासंग्रहातून व्यक्त झालेल्या ग्रामीण जीवनातील दुःखाच्या विविध तऱ्हा कोणत्या ते लिहा.

३) गाडगेबाबांच्या जीवनातील श्रमाची प्रतिष्ठा विशद करा.

४. 'लोकोत्तर गाडगेबाबा : जीवन आणि कार्य' च्या आधारे गाडगेबाबांच्या व्यक्तिमत्त्वातील विविध पैलूंचे दर्शन घडवा.

१०

किंवा

'बाळमुठीतील दिवस' मधून द.ता. भोसले यांच्या जडणघडणीचे सोदाहरण विवेचन करा.

५. 'बदलत्या खेड्यांचे भोग आणि भेग यांनी करूप झालेले नवनवे रूपदर्शन घडविण्याच्या संदर्भात द. ता. भोसले यांच्या कथांना फार मोठे यश लाभले आहे' या विधानाची 'पाऊस' कथासंग्रहाच्या आधारे सविस्तर चर्चा करा.

१०

SLR-L – 85

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV)**

ब) वैचारिक साहित्य १९ वे शतक

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) विचारसरणीला काय म्हणतात ?

अ) चिंतन

ब) मनन

क) विचारधारा

ड) भूमिका

२) वैचारिक साहित्याचे मुख्य वैशिष्ट्ये कोणते ?

अ) लालित्य

ब) भावना

क) सौंदर्य

ड) विचार

३) वैचारिक लेखनात कोणता करार असतो ?

अ) सांगण्याचा

ब) दाखविण्याचा

क) भावविण्याचा

ड) मांडण्याचा

४) 'शतपत्रे' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) गोपाळ हरि देशमुख

ब) जोतीराव गोविंदराव फुले

क) ताराबाई शिंदे

ड) वि. रा. शिंदे

P.T.O.

- ५) स्त्री पुरुष तुलना हा ग्रंथ प्रथम कोणी संपादन केला ?
 अ) मि. स. मालशे
 ब) स. गं. मालशे
 क) नागनाथ कोत्तापल्ले
 ड) विलास खोले
- ६) शतपत्रे कोणत्या मासिकातून प्रकाशित झाली ?
 अ) प्रभाकर
 ब) केसरी
 क) जनता
 ड) ज्ञान प्रकाश
- ७) ताराबाई शिंदे यांचे गुरू कोण होते ?
 अ) लोकहितवादी
 ब) म. फुले
 क) लो. टिळक
 ड) गो. ग. आगरकर
- ८) सुधारकांचे संस्थापक संपादक कोणास म्हटले जाते ?
 अ) लो. टिळक
 ब) गो. ग. आगरकर
 क) म. फुले
 ड) बाळशास्त्री जांभेकर
- ९) 'आगरकर लेखसंग्रह' हा ग्रंथ कोणी संपादित केला ?
 अ) गो. म. कुलकर्णी
 ब) जनार्दन वाघमारे
 क) ग. प्र. प्रधान
 ड) गं. बा. सरदार
- १०) 'मराठी निबंध: उगम आणि विकास' हा ग्रंथ कोणाचा आहे ?
 अ) नागनाथ कोत्तापल्ले
 ब) सुनंदा देशपांडे
 क) गिरीश मोरे
 ड) इरावती कर्वे

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : १०
- १) वैचारिक साहित्याचा हेतू विशद करा.
  - २) वैचारिक साहित्याची रचना प्रक्रिया स्पष्ट करा.
  - ३) शतपत्रातील इंग्रजी विद्याचे महत्त्व म्हणजे काय ?
  - ४) स्त्री पुरुष तुलना मधील विवाहाच्या तऱ्हा किती व कोणत्या ?
  - ५) गो. ग. आगरकरांच्या लेखनाचा हेतू सांगा.
  - ६) 'गांधर्व विवाह' या विषयी माहिती सांगा.
३. लघुत्तरी उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १०
- १) वैचारिक साहित्य व ललित साहित्य यातील फरक स्पष्ट करा.
  - २) जुन्या समजुती या पत्रातील लोकहितवादींचे विचार विशद करा.
  - ३) स्त्री पुरुष तुलना मधील विजयालक्ष्मीचा खटला स्पष्ट करा.
४. गो. ग. आगरकर यांच्या लेखातील सामाजिक विचार सोदाहरण लिहा. १०
- किंवा**
- शतपत्रातील लोकहितवादींचे धार्मिक चिंतनपर विचार स्पष्ट करा.
५. ताराबाई शिंदे यांनी स्त्री पुरुष तुलना मध्ये केलेली पुरुषांच्या दुर्गुणांची मीमांसा करा. १०
-

SLR-L – 86

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
Paper – IV (c) : MARATHI
लोकसाहित्य व मराठी लोकसाहित्य

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न – योग्य पर्याय निवडा. १०
- १) लोकसाहित्याची निर्मिती कोणाकडून होते ?
अ) व्यक्ती   ब) समूह   क) अनामिक   ड) लेखक
- २) लोकसाहित्यासाठी लोकविद्या हा शब्द कोणी वापरला ?
अ) रा. चि. ढेरे   ब) दुर्गा भागवत   क) द.वा.पोतदार   ड) काका कालेलकर
- ३) 'Old Deccan Days' हा लोककथांचा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) मिस मेरी फ्रियर   ब) विलियम जोन्स   क) होर्स कोट   ड) गास्टर
- ४) लोकसाहित्या संबंधी सैद्धांतिक अभ्यास प्रथम कोणी केला ?
अ) रिचर्डस्   ब) ग्रीमबंधू   क) कुराथ   ड) बॉटकिन्स
- ५) लोकसाहित्याची रूपरेखा या ग्रंथाचे लेखन कोणी केले ?
अ) प्रभाकर मांडे   ब) गंगाधर मोरजे   क) दुर्गा भागवत   ड) विश्वनाथ शिंदे
- ६) लोकसाहित्य समितीची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?
अ) १९५६   ब) १९६६   क) १९७६   ड) १९९६
- ७) लोकसाहित्य संकलनाच्या पद्धती किती आहेत ?
अ) चार   ब) दोन   क) सहा   ड) आठ

P.T.O.

८) 'बृहत्कथा' या ग्रंथाचा कर्ता कोण ?

अ) गुणाढ्य   ब) विष्णु शर्मा   क) क्षेमेंद्र   ड) सोमदेव

९) बडबडगीते, अंगाईगीते यांचा कोणत्या लोकगीत प्रकारात समावेश होतो ?

अ) विधिगीते   ब) उपासनागीते   क) बालगीते   ड) श्रमगीते

१०) लोकसाहित्यात लोकजीवनाच्या कोणत्या भावना प्रतिबिंबित झालेल्या ?

अ) धार्मिक   ब) आर्थिक   क) सांस्कृतिक   ड) यापैकी नाही

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच).

१०

१) लोकसाहित्याच्या चार अभ्यासकांची नांवे सांगा.

२) लोकजीवनात कोणकोणत्या घटकांचा समावेश होतो ?

३) लोकसाहित्याचे मुख्य प्रकार सांगा.

४) लोकगीतांचे कोणतेही चार प्रकार सांगा.

५) लोकसाहित्याच्या संकलनासाठी कोणती साधने वापरतात ?

६) लोककथांचे प्रकार सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन).

१०

१) लोकसाहित्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

२) लोककथांचे संपादन कसे केले जाते ते विशद करा.

३) लोकसाहित्य आणि ललितसाहित्य यांच्यातील साम्य स्पष्ट करा.

४. लोकसाहित्याच्या संकलनाचे महत्त्व सांगून त्यांचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये सांगा.

१०

किंवा

लोकगीत म्हणजे काय ते सांगून त्यांचे वर्गीकरण करा.

५. लोकसाहित्याच्या संशोधनात कोणकोणत्या अडचणी येतात ते साधार लिहा.

१०

SLR-L – 87

Seat
No.

**M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV(A)) (Old)**

साहित्यिक वर्ग – अ : विशेष रचनाकार : कबीर

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे हुए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्य के नीचे दिए गए पर्यायों में सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए ।

10

1) कबीर का मृत्यु स्थान _____ है।

1) अवध

2) काशी

3) मगहर

4) जगन्नाथपुरी

2) कबीर की सम्पूर्ण रचनाएँ _____ नामक ग्रन्थ में संग्रहित हैं।

1) बीजक

2) रामचरितमानस

3) पद्मावत

4) गंगोत्री

3) कबीर को वाणी का _____ कहा जाता है।

1) डॉक्टर

2) डायरेक्टर

3) डिक्टेटर

4) डायना

4) गोरखनाथ के मत में _____ के चिह्न मुद्रा है।

1) विभूति

2) योगी

3) आदेश

4) मुद्रा

5) कबीर ने _____ को अवधूत कहा है।

1) मदिरा

2) रक्तचंदन

3) गोरखनाथ

4) साकत

6) कबीर के अनुसार _____ गंगा है।

1) पिंगला

2) इंगला

3) सुषुम्ना

4) रसना

P.T.O.

- 7) _____ की साधना पद्धती का नाम हठयोग है ।
 1) प्राण   2) शक्ति   3) कुंडलिनी   4) नाथपंथ
- 8) _____ और पिंगला के बीच सुषुम्ना नाडी है ।
 1) इडा   2) वज्रा   3) सुषुम्ना   4) प्रदीपिका
- 9) कबीर, कब से भये बैरागी । तुम्हारी _____ कहाँ को लगी ।
 1) मेला   2) सुरति   3) चेला   4) जिहि
- 10) भवसागर इक _____ अगम है, अहद अगाह धार हो ।
 1) नफीज   2) कठिन   3) नदी   4) दुंद

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए (6 में से 5) :

10

- 1) नाद का अर्थ स्पष्ट कीजिए ।
- 2) संत कबीर ने उलटबाँसी में कौन-सा दोहा कहा है ?
- 3) कबीर के व्यक्तित्व की विशेषताएँ लिखिए ।
- 4) कबीर की भाषा सम्बन्धी जानकारी दीजिए ।
- 5) कबीर की गुरु-सम्बन्धी धारणा को समझाईए ।
- 6) कबीर का 'नाग और नागिन' का अर्थ क्या है ?

3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । (किन्हीं दो) :

10

- 1) मौकों कहाँ दूढे बंदे, मैं तो तेरे पास में ।
 ना मैं देवल ना मैं मसजिद, ना काबे कैलस में ।
 ना तो कौने क्रिया-कर्म में नहीं योग बैराग में ।
 खोजी होय तो तुरतै मिलि हैं, पल भर की तालास में ।
 कहैं कबीर सुनो भाई साधों, सब स्वाँसों की स्वाँस में ॥
- 2) ऐसा लो नहिं तैसा लो, मैं केहि बिधि कथों गँभीरा लो ।
 भीतर कहूँ तो जगमय लीजै, बाहर कहूँ तो । झूडा लो ।
 बाहर-भीतर सकल निरंतर चिन्त-अचिंत दोड पीठा लो ।
 दृस्टि न मुस्टि परगट अगोचर, बातन कहा न जाई लो ॥

3) लावौ बाबा आगि जलावो घरा रे ।

ता कारनि मन धन्धै परा रे ।

इक डाइनि मेरे मण में बसे रे ।

नित उठि मेरे जिय को डँसे रे ।

ता डाइनि के लंरिका पाँच रे ।

निसी-दिन मोहि नचावै नाच रे ।

कहै कबीर हूँ ताकौ दास,

डाइनिं के संग रहै उदास ॥

4. “कबीर एक विद्रोही कवि के थे ।” समझाईए ।

10

अथवा

कबीर के व्यक्तित्व पर प्रकाश डालिए ।

5. ‘कबीर के मानवतावाद पर बुद्ध दर्शन का प्रभाव था ।’ चर्चा कीजिए ।

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV (A))

साहित्यिक वर्ग – विशेष रचनाकार : सुमित्रानंदन पंत

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

1) पंतजी का जन्म सन _____ में हुआ।

1) 1700	2) 1800
3) 1900	4) 1850

2) पंतजी का परिचय बंगाली मित्र के द्वारा _____ से हुआ।

1) निराला	2) महादेवी वर्मा
3) रवींद्रनाथ ठाकुर	4) दिनकर

3) 'गुंजन' का प्रकाशन सन _____ में हुआ था।

1) 1932	2) 1929
3) 1930	4) 1931

4) _____ में रस सघनता भरी हुयी दिखाई देती है।

1) पल्लव	2) गुंजन
3) ग्राम्या	4) युगवाणी

5) _____ संक्रांति काल की हृदय से बुद्धि की ओर प्रगति के अवसर की रचना है।

1) उच्छ्वास	2) आँसू
3) गुंजन	4) पल्लव

- 6) 'पल्लव' में _____ के गीत हैं।
1) जवानी	2) यौवन
3) तारुण्य	4) बुढ़ापे
- 7) 'हाय ! किसके _____ में उतरु अपने उर का भार।'
1) हृदय	2) उर
3) मन	4) प्रेम
- 8) कविता के लिए _____ माध्यम का पंतजी ने पहली बार प्रयोग किया है।
1) चंपु काव्य	2) मिश्र काव्य
3) गद्य काव्य	4) महाकाव्य
- 9) पंतजी का 'ज्योत्स्ना' _____ है।
1) नाट्य	2) रूपक
3) एकांकी	4) नाटक
- 10) 'सरल शिशुओं के शुचि, _____ वन्य विहगों के गान !'
1) राग	2) अनुराग
3) प्रेमालाप	4) द्वेष

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (6 में से 5) :

10

- 1) किस संग्रह की कौनसी कविता को मुकुट मणी कहा जाता है ?
- 2) 'पल्लव' के उपरांत पंतजी के किस संग्रह में दर्शन की कविताएँ मिलती हैं ?
- 3) किस संग्रह की कौनसी कविता के माध्यम से कविने अपने प्रेयसी के सौंदर्य का विश्वव्यापी प्रभाव अंकित किया है ?
- 4) 'गुंजन' की एक ही विषय पर लिखी दो कविताओं के शीर्षक और विषय लिखिए।
- 5) 'गुंजन' की कविताओं के माध्यम से पंतजी की अपेक्षा बताइए।
- 6) 'गुंजन' की कविता की दो विशेषताएँ लिखिए।

3. ससंदर्भ व्याख्या कीजिए (3 में से 2) : 10
- 1) “प्रिये, प्राणों की प्राण!
न जाने किस गृह में अनजान
छिपी हो तुम, स्वर्गीय विधान !”
- 2) “आँख में ‘आँसू’ भर अनजान,
अधर पर धर ‘उच्छ्वास’,
समाती है जब उर में प्राण !”
- 3) “नीले नभ के शतदल पर
वह बैठी शारद हासिनि
मृदु करतल पर शशि-मुख धर
नीरव अनिमिष एकाकिनि ।”
4. ‘गुंजन’ की कविताएँ प्रगति का अवसर देती है - स्पष्ट कीजिए। 10
- अथवा**
- ‘गुंजन’ की ‘चाँदनी’ शीर्षक की दो कविता में चित्रित भाव को स्पष्ट कीजिए।
5. ‘पल्लव’ में प्रकृति चित्रण को विशद कीजिए। 10
-

Seat No.	
----------	--

M.A. I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper IV)

व्यावसायिक वर्ग-पत्रकारिता प्रशिक्षण

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

10

1) “पत्रकारिता शीघ्रता में लिखा जाने वाला साहित्य है।” यह कथन _____ का है।

1) मैथ्यू अर्नल्ड   2) कार्ल मूलर   3) डॉ. भँवर सुराणा   4) अर्जुन तिवारी

2) जर्नलिज्म शब्द ‘जर्नल’ से बना है, जिसका शाब्दिक अर्थ _____ है।

1) दैनिक   2) मासिक   3) लेखन   4) संपादन

3) हिंदी में प्रकाशित पहला साप्ताहिक पत्र _____ है।

1) उदन्त मार्तण्ड   2) बनारस अखबार   3) मालवा   4) सामदंत मार्तण्ड

4) नामपट्टी के नीचे पूरी चौड़ाई में सबसे मोटे टाईप में दिया जाने वाला शीर्षक _____ शीर्षक कहलाता है।

1) पताका   2) कपाली   3) गगन रेखा   4) ड्रॉप लाईन

5) आमुख समाचार का _____ होता है।

1) पहला परिच्छेद   2) शीर्षक   3) संकलन   4) लेखन

6) संवाददाता की मुख्यतः _____ श्रेणियाँ हैं।

1) एक   2) दो   3) तीन   4) चार

7) साक्षात्कार _____ प्रकार का होता है।

1) चार   2) तीन   3) दो   4) एक

8) 'रिपोर्ताज' _____ भाषा का शब्द है।

- 1) अंग्रेजी   2) उर्दू   3) फारसी   4) फ्रान्सीसी

9) संवाददाता का प्रयास होना चाहिए कि जब तक उसे घटना के संबंध में नए तथ्य मिलते रहे, वह उसका _____ करे।

- 1) शीर्षकीकरण   2) संपादन   3) पृष्ठ-विन्यास   4) अनुवर्तन

10) हिंदी पत्रकारिता में सन् 1920 से 1947 तक का कालखंड _____ है।

- 1) प्रारंभिक युग   2) द्विवेदी युग   3) स्वातंत्र्योत्तर युग   4) गांधी युग

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए।

10

- 1) भारत में पत्रकारिता का आरंभ कब से हुआ ?
- 2) कृषि पत्रकारिता किसे कहते हैं ?
- 3) पत्रकारिता की कोई एक परिभाषा लिखिए।
- 4) साक्षात्कार के प्रकारों को समझाइए।
- 5) अनुवर्तन किस प्रकार किया जाता है ?
- 6) विलोम सोपानी शीर्षक किस प्रकार लिखा जाता है ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए।

10

- 1) हिंदी पत्रकारिता का उद्भव।
- 2) संपादकीय।
- 3) संवाददाता की कार्य पद्धति।

4. पत्रकारिता के विभिन्न प्रकारों को समझाइए।

10

अथवा

शीर्षकीकरण को समझाकर शीर्षकों के प्रकारों को स्पष्ट कीजिए।

5. समाचार पत्रों के विभिन्न स्तंभों की योजना किस प्रकार होती है ?

10

_____

SLR-L – 90

Seat
No.

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
HINDI (वैकल्पिक प्रश्नपत्र – 4) (Paper – IV)
व्यवसायिक वर्ग: दृश्य-श्रव्य माध्यम लेखन

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचनाएँ:** 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिरसे लिखिए : **10**
- 1) भारत में पहला समाचार बुलेटिन का प्रसारण 23 जुलाई, 1927 को _____ से हुआ।
क) कोलकाता   ख) चेन्नई   ग) दिल्ली   घ) मुंबई
- 2) _____ में अभिनय का महत्व असाधारण होना है।
क) पथनाथ्य   ख) रेडियोनाटक   ग) रंगनाटक   घ) इन में से नहीं
- 3) माध्यम भाषा को अंग्रेजी में _____ कहते हैं।
क) आयडियल लैंग्वेज   ख) इंडिक्वी ज्युएल लैंग्वेज
ग) स्टैंडर्ड लैंग्वेज   घ) मिडियम लैंग्वेज
- 4) _____ मीडिया पर सबसे अधिक समय धारावाहिक चलता है।
क) टेलीड्रामा   ख) टेलीवीजन   ग) टेलीफिल्म   घ) डाक्यूड्रामा
- 5) श्रव्य माध्यम में _____ का उच्चारण महत्वपूर्ण होता है।
क) शब्दों   ख) स्वरों   ग) भावों   घ) व्यंजनों
- 6) टेलीविजन का 'टेली' शब्द _____ भाषा का है।
क) लैटिन   ख) जर्मन   ग) ग्रीक   घ) फ्रेंच
- 7) रंगनाटक _____ होता है।
क) श्रव्य   ख) दृश्य   ग) पाठ्य   घ) दृश्य-श्रव्य

P.T.O.

- 8) संगीत रूपकों में _____ की प्रधानता होती है ।
 क) संवादो   ख) गीतों   ग) स्वगतों   घ) कथनों
- 9) उद्घोषणा शब्द संस्कृत के _____ धातु से बना है ।
 क) उद्   ख) धुष्   ग) ल्युद्   घ) टाप्
- 10) आकाशवाणी तथा दूरदर्शन _____ के अधिनख्य है ।
 क) प्रसारभारती   ख) लोकभारती   ग) विश्वभारती   घ) जयभारती

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए (6 में से 5) : 10

- 1) समाचार प्रस्तुति के प्रमुख चार माध्यम कौन से हैं ?
- 2) रेडियो लेखन के प्रमुख उपकरण कौन-कौन से हैं ?
- 3) 'क्रॉस फेड' किसे कहते हैं ?
- 4) डॉक्यू-ड्रामा किसे कहते हैं ?
- 5) पाठ्य नाटक किसे कहते हैं ?
- 6) सुपर इम्पोजिंग और अंडर किसे कहते हैं ?

3. टीप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) : 10

- 1) रेडियो रूपांतर ।
- 2) पाठ्य नाटक ।
- 3) संगीत रूपक ।

4. रेडियो नाटक की प्रविधि को विस्तार से समझाइए । 10

अथवा

संचार माध्यम के विविध रूपों की चर्चा कीजिए ।

5. माध्यमोपयोगी लेखन के स्वरूप पर प्रकाश डालिए । 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
ENGLISH
Comparative Literature, Paper – IV, Elective

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the right answer from the alternatives given below **each** : **10**
- i) 'I Wandered lonely, as a cloud'.
- The underlined words of the above line are the example of
- a) metaphor b) simile
c) personification d) exaggeration
- ii) Balkavi's poem 'Audumbar' has _____ ending.
- a) a philosophical b) a satirical
c) an aesthetic d) a comic
- iii) How does Lucy Gray accept her father's suggestion to go to the town with a lantern ?
- a) unwillingly b) gladly
c) nervously d) surprisingly
- iv) Who is trying to wake up the sleeping child ?
- a) The sun in the east b) The moon
c) The child's father d) The child's mother
- v) The effect of the rainbow on the poet is so overwhelming that his heart
- a) breaks down b) leaps up
c) slows down d) beats fast

- vi) The King in the poem 'Tu Tar Chaphekali' urges the lady to
- to come with him to his home
  - to come to the shore of the river
  - to come to the jungle
  - to come to an unknown place
- vii) What are the two activities which the solitary reaper does simultaneously ?
- Reaping and dancing
  - Reaping and singing
  - Singing and dancing
  - Reaping and eating
- viii) Study of books according Wordsworth is
- dull and endless strife
  - a good hobby
  - toil and trouble
  - both a) and c) above
- ix) According to the poet, the Marathi month Shравan is known for its
- green covering on the land every where
  - green land around the river only
  - lawn in the garden
  - lawn in front of the poet's house
- x) The morning sight in the poem 'Upon West Minister Bridge' is
a) touching	b) dull
c) unhappy	d) painful

2. Answer **any five** of the following questions briefly :

10

- Describe the tragic flow in King Lear.
- Describe the opening scene of 'Natsamrat'.
- Comment on the sub-plot in King Lear.
- Bring out the suitability of the title 'Natsamrat'.
- Comment on Edmund's dilemma.
- What are features of Vithoba as a character ?

3. A) Write short notes on **any two** of the following : 6
- i) Significance of comparative literature in Indian context.
  - ii) Definition of comparative literature.
  - iii) Nature of comparative literature.
- B) Answer briefly **any two** of the following : 4
- i) Describe the storm in the poem 'Lucy Gray'.
  - ii) Describe the role of the boot polishwala boy 'Raja'.
  - iii) Write a brief note on Lear's madness.
4. Discuss 'King Lear' and 'Natsamrat' as tragedies of parents due to the ingratitude of their children monsters. 10
- OR
- Compare and contrast the tragedies of King Lear and Natsamrat. Give suitable examples.
5. Nature is a teacher for Wordsworth and Balkavi. Explain the statement with reference to the poems of Wordsworth and Balkavi you have studied. 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – IV) (Elective)
Literatures in English

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the right answer from the alternative given below : **10**
- 1) If _____ wanted to be Melons, they would completely ridiculous.
a) apples   b) tomatoes   c) oranges   d) grapes
  - 2) The poem, 'Can Someone Bring Me My Entire Being ?' Written by _____
a) Arthur Yap   b) Pablo Neruda
c) Noshi Gillani   d) Mitsuo Aida
  - 3) Cecilia Merieles is a _____ poet.
a) Japanese   b) Caribbean   c) Singaporean   d) Brazilian
  - 4) After the arrival of the angles the beams of the moon and the sun _____
with each other.
a) mix   b) intervene   c) one   d) cross
  - 5) 'Ode to the Thread' is written down by _____
a) Arthur Yap   b) Noshi Gillani
c) Pablo Neruda   d) Mitsuo Aida
  - 6) People coming from the farms are bringing _____ for the poet.
a) a hen   b) a goat   c) a horse   d) a cow
  - 7) The White Lily merely lives for _____ of itself.
a) colour   b) life   c) smell   d) beauty
  - 8) Instead of eating, Cheong gives the vitamins to the _____
a) mother   b) teacher   c) cat   d) friend

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Paper – II) (Opt.)
History of Medieval India (1200 A.D. – 1700 A.D.)

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choosing the correct option :

10

- 1) _____ wrote Taj-UI-Masir.
A) Hasan Nizami   B) Babar
C) Minhaj-Us-Siraj   D) Ibn Batuta
- 2) _____ was the founded the Talis Turki Amir Dal (Army).
A) Qutubuddin Aibak   B) Altamash
C) Rizia Sultan   D) None of these
- 3) Nikholie Kaunti was Italian traveller to visit the _____ empire in 1420 A.D.
A) Sultanate   B) Bahamani
C) Vijayanagar   D) Mughal
- 4) Historian Ibn Batuta was contemporary of _____ king.
A) Qutbuddin Aibak   B) Altamash
C) Allauddin Khilji   D) Mahammad Tughlaq
- 5) Portuguese traveller _____ was wrote the Vijayanagar Empire social condition.
A) Domingos   B) Nikholie Kaunti
C) Barbosa   D) Manuchi
- 6) The Shiyya sect _____ was the patrons and guidance of Akbar.
A) Latif   B) Bairamkhan
C) Hamidabanu   D) None of these
- 7) At Ahamadabad _____ temple were to restore by Shah Jahan.
A) Shiva   B) Ganesh
C) Chintamani   D) Durga

8) “A short History of Aurangzeb” was written by _____

- A) Saki Khan
B) V. A. Smith
C) Dr. Eshwar Prasad
D) Sir Jadunath Sarkar

9) The Akbar period _____ system was used for Land tax.

- A) Katakut
B) Polaj
C) Chachar
D) None of these

10) _____ was important cloth industry centre in Maharashtra during the Sultane period.

- A) Mumbai
B) Devgiri
C) Malegaon
D) Solapur

2. Write the short answers on **any four** of the following :

8

- 1) What is the meaning of Lakhbaksha ?
- 2) Write the two names an administrator of the period of Alauddin Khilji.
- 3) What was the Koha ?
- 4) Who were exempted from payment of Jiziya Tax.
- 5) What is the meaning of Sufism ?
- 6) In whose reign the prices of agriculture goods were cheapest ?

3. Write the short notes (**any four**) :

12

- 1) Babar Nama.
- 2) Amir Khusrov.
- 3) Land revenue reforms of Shershaha.
- 4) Sources of Mughal period.
- 5) Hindu and Muslim fairs.
- 6) A theory of Sufism.

4. Discuss the education system of Medieval India.

10

OR

Explain the agrarian system during the Mughal period.

5. Elaborate the Hindu social structure in Medieval India.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) ताज-उल-मासीर _____ यांनी लिहले.
अ) हसन निजामी   ब) बाबर
क) मिनाज-उस-सिराज   ड) इब्न बतुता
- 2) तालीस तुर्की अमीर दलाचे संस्थापक _____ हे होते.
अ) कुतुबुद्दिन ऐबक   ब) अलतमश
क) रझिया सुलतान   ड) यापैकी नाही
- 3) इ.स. 1420 ला इटालियन प्रवासी निकोलाय कौंटी यांनी _____ साम्राज्याला भेट दिली.
अ) सुलतानशाही   ब) बहमनी   क) विजयनगर   ड) मुघल
- 4) इब्न बतुता हा इतिहासकार _____ समकालीन होता.
अ) कुतुबुद्दिन ऐबक   ब) अलतमश
क) अल्लाउद्दिन खिल्जी   ड) महमद तुघलक
- 5) पोर्तुगीज प्रवासी _____ यांनी विजयनगर साम्राज्याची सामाजिक स्थितीचे वर्जन केले आहे.
अ) डोमिंगोस   ब) निकोलाय कौंटी
क) बारबोसा   ड) मनुची
- 6) अकबराचा पालक आणि मार्गदर्शक _____ हा शिया पंथीय होता.
अ) लतीफ   ब) बैरामखान   क) हमीदा बानू   ड) यापैकी नाही
- 7) शहाजानने अहमदाबाद येथील _____ मंदिराचे जिर्णोद्धार केले.
अ) शिव   ब) गणेश   क) चिंतामणी   ड) दुर्गा
- 8) “ए शॉर्ट हिस्ट्री ऑफ औरंगजेब” (A short History of Aurangzeb) हा ग्रंथ _____ यांनी लिहला.
अ) साकी खान   ब) व्ही. ए. स्मिथ
क) डॉ. ईश्वरप्रसाद   ड) सर जदुनाथ सरकार

- 9) अकबराच्या काळात जमीनमहसूल साठी _____ पद्धत वापरत.
 अ) काताकुट   ब) पोलाज   क) चाचर   ड) यापैकी नाही
- 10) सुलतान काळात महाराष्ट्रातील कापड उदयोगाचे मुख्य केंद्र _____ हे होते.
 अ) मुंबई   ब) देवगिरी   क) मालेगांव   ड) सोलापूर

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) 'लाखबक्ष' म्हणजे काय ?
- 2) अल्लाउद्दीन खिल्जी काळातील दोन प्रशासकीय अधिकाऱ्याची नावे लिहा.
- 3) 'कोहा' म्हणजे काय ?
- 4) जिझिया करातून कोण कोणला सूट दिली होती ?
- 5) 'सुफी' या शब्दाचा अर्थ काय ?
- 6) कोणत्या काळात शेतमालाच्या किमती अति स्वस्त झाल्या.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) बाबरनामा
- 2) अमिर खुसरो
- 3) शेरशहाच्या काळातील जमीन महसूल सुधारणा.
- 4) मुघल काळातील साधने.
- 5) हिंदू आणि मुस्लिम सण.
- 6) सुफीचे सिद्धांत.

4. मध्ययुगीन काळातील शिक्षण पद्धतीची चर्चा करा.

10

किंवा

मुघल काळातील जमीन महसूल पद्धत स्पष्ट करा.

5. मध्ययुगीन भारतातील हिंदू समाज रचना विशद करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr.E.-1) (Paper II)
Urban Society in India

Day and Date : Thursday, 19-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions.

10

- I) Which of the following is not a characteristic of urban community ?
A) Voluntary organization   B) Secondary relations
C) Heterogeneity of population   D) Agricultural occupation
- II) Which of the following is industrial city ?
A) Kanpur   B) Varanasi
C) Gaya   D) Durgapur
- III) Louis Wirth has developed the concept of
A) Urbanism   B) The city
C) Urbanization   D) Sub-urbanization
- IV) Burgess put forth
A) Transportation theory   B) Theory of symbolic value
C) Sector theory   D) Concentric zone theory
- V) Delhi city is famous for
A) Religious centre   B) Capital centre
C) Recreation centre   D) Business centre
- VI) Who has regarded as father of Human Ecology ?
A) Earnest Hackel   B) Auguste Comte
C) G.S. Ghurye   D) Herbert Spencer

P.T.O.

- VII) Which theory was developed by Homer Hyot ?
- A) Sector theory   B) Multi nuclear theory
C) Concentric zone theory   D) None of these

- VIII) Who of the following is contributed on urban villages ?
- A) Simmel   B) Louis Wirth   C) Gans   D) None of these

- IX) Which of the following is not factor of urbanization ?
- A) Industrial Revolution   B) Educational facilities
C) Effective communication   D) Population

- X) Who criticizes on urban growth theories ?
- A) Simmel   B) Louis Wirth
C) Nihan Walter Firey   D) None of these

2. Write short answers (**any four**) :

8

- I) What is a urbanization ?
II) Explain process of urbanization.
III) Explain demographic dimension of social structure.
IV) What is traditional ecological approach ?
V) Which are the emerging trends of urbanization ?
VI) Explain process of urbanization.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- I) Multi-nuclear of model of urban growth.
II) Critic on neo-ecological approach.
III) Urbanism as a way of life.
IV) Muslim cities.
V) Ecological dimension of social structure.
VI) Research need in urbanization.

4. A) What is urbanization ? Explain its factors.

10

OR

- B) Nihan Walter Firey's critic on urban growth models (theories).

5. Explain Gans contribution on urban villages.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

I) खालीलपैकी कोणते नागरी समुदायाचे वैशिष्ट्य नाही ?

- अ) ऐच्छिक संघटना
ब) दुय्यम संबंध
क) लोकसंख्येची विजातीयता
ड) कृषी व्यवसाय

II) खालीलपैकी कोणते औद्योगिक शहर आहे ?

- अ) कानपुर
ब) वाराणसी
क) गया
ड) दुर्गापुर

III) लुईस वर्थ यांनी _____ ही संकल्पना विकसित केली.

- अ) नगरवाद
ब) शहर
क) नागरीकरण
ड) उप-नागरीकरण

IV) बरजेस यांनी _____ हा सिद्धांत मांडला.

- अ) वाहतुक सिद्धांत
ब) प्रतिकात्मक मूल्य सिद्धांत
क) विभागीय सिद्धांत
ड) समकेंद्रित भू-कटिबंधीय सिद्धांत

V) दिल्ली शहर _____ म्हणून प्रसिद्ध आहे.

- अ) धार्मिक केंद्र
ब) राजधानीचे केंद्र
क) करमणुक केंद्र
ड) व्यवसाय केंद्र

VI) मानवी परिसर विज्ञानाचे जनक कोण आहेत ?

- अ) अर्नेस्ट हेकेल
ब) ऑगस्ट कॉम्त
क) जी.एस.घुर्ये
ड) हर्बर्ट स्पेन्सर

VII) होमर हॉयट यांनी कोणता सिद्धांत विकसित केला ?

- अ) विभागीय सिद्धांत
ब) बहुकेंद्री सिद्धांत
क) समकेंद्रित भू-कटिबंधीय सिद्धांत
ड) यापैकी नाही

VIII) 'नागरी खेडी' बाबत कोणी योगदान दिले आहे ?

अ) सिमेल   ब) लुईस वर्थ   क) गन्स   ड) यापैकी नाही

IX) खालीलपैकी कोणता नागरीकरणाचा घटक नाही ?

अ) औद्योगिक क्रांती   ब) शैक्षणिक सुविधा
क) प्रभावी संदेशवहन   ड) लोकसंख्या

X) नगरवाठीच्या सिद्धांतावर कोणी टिका केली ?

अ) सिमेल   ब) लुईस वर्थ
क) निहॉन वॉल्टर फायरे   ड) यापैकी नाही

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- I) नागरीकरण म्हणजे काय ?
- II) नागरीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- III) सामाजिक संरचनेचा लोकसंख्यात्मक पैलू स्पष्ट करा.
- IV) परंपरागत परिस्थिती दुष्टीकोन काय आहे ?
- V) नागरीकरणाचे उमलते स्तर कोणते ?
- VI) नागरीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

3. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- I) नागरी वाढीचा बहुकेंद्री आराखडा.
- II) नव परिस्थितीकीय दुष्टिकोनावरिल टिका.
- III) नगरवाद जिवन जगण्याचा एक मार्ग.
- IV) मुस्लिम शहरे.
- V) सामाजिक संरचनेचा परिस्थितीकीय पैलू .
- VI) नागरीकरणाच्या संशोधनाची गरज.

4. अ) नागरीकरण म्हणजे काय ? ते सांगून नागरीकरणाचे घटक स्पष्ट करा.

10

किंवा

ब) नगरवाढीच्या सिद्धांतावरील निहॉन वॉल्टर फायरे ची टिका स्पष्ट करा.

5. नागरी खेडी या विषयावरील गन्स चे योगदान स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C1) (Paper – VI)
Economics of Environment

Day and Date : Thursday, 19-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Note : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side digits indicate marks.**

1. Select the correct option :

10

- 1) Environmental Economics is a
  - a) Social Science
  - b) Positive and Normative science
  - c) Public Economics
  - d) None of the above
- 2) An eco-system has _____ components.
  - a) One
  - b) Two
  - c) Three
  - d) Four
- 3) Eco-development means
  - a) Economic development
  - b) Ecological development
  - c) Economic growth
  - d) Physical development
- 4) Natural capital means
  - a) Man-made capital
  - b) Renewable resources
  - c) Non-renewable resources
  - d) Renewable and Non-Renewable resources
- 5) Clean technologies are
  - a) Labour intensive
  - b) Capital intensive
  - c) Environment friendly
  - d) All the above

- 6) Waste lands are
 a) Dry
 b) Unproductive
 c) Ecological Unsustainable
 d) Grass land
- 7) Natural Farming includes
 a) Crop residues
 b) Animal excreta
 c) Natural waste
 d) All the above
- 8) 'Green House Effect' is related to
 a) MIC gas   b) Nitrogen   c) Cl   d) CO₂
- 9) 'World Environment Day' is celebrated on
 a) June 6   b) June 5   c) July 5   d) July 6
- 10) Ozone layer of atmosphere is being destroyed by
 a) CFC   b) Carbon   c) Cl   d) H₂O

2. Short answer (**any four**)

8

- 1) Explain any two importances of Environmental Economics.
- 2) What is economic development ?
- 3) What is meant by 'Environment' ?
- 4) What is air pollution ?
- 5) What is ozone ?
- 6) What is meant by 'Green Gas' ?

3. Short notes (**any four**) :

12

- 1) Scope of Environmental Economics.
- 2) Eco-system.
- 3) Bio-diversity.
- 4) Water Pollution.
- 5) Sustainable development.
- 6) Chipko Movement.

4. a) Discuss, how economic development creates environmental problems.

10

OR

- b) Elaborate the role of Government in environment protection.

5. Discuss in detail what is meant by 'Environment Audit' and explain its process.

10

मराठी रूपांतरण

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) पर्यावरणीय अर्थशास्त्र हे _____ आहे.
- I) सामाजिक शास्त्र   II) धनात्मक आणी गुणात्मक अर्थशास्त्र
III) सार्वजनिक अर्थशास्त्र   IV) वरीलपैकी नाही
- २) परिसंस्थाचे _____ घटक आहेत.
- I) एक   II) दोन   III) तीन   IV) चार
- ३) परिसंस्था विकास म्हणजे
- I) आर्थिक विकास   II) परिसंस्थात्मक विकास
III) आर्थिक वृद्धी   IV) भौतिक विकास
- ४) नैसर्गिक भांडवल म्हणजे
- I) मानव निर्मित भांडवल   II) पुनर्जीवित संसाधने
III) अपुनर्जीवित संसाधने   IV) पुनर्जीवित आणि अ-पुनर्जीवित संसाधने
- ५) स्वच्छ तंत्रज्ञान म्हणजे
- I) श्रम प्रधान तंत्रे   II) भांडवल प्रधान तंत्रे
III) पर्यावरणाभिमुख तंत्रे   IV) वरील सर्व
- ६) पडील जमीन _____ आहे असतात.
- I) शुष्क   II) अनुत्पादक
III) परिसंस्थात्मक अशाश्वत   IV) गवताळ जमीन
- ७) नैसर्गिक शेती मध्ये _____ चा समावेश होतो.
- I) पीक कचरा   II) प्राणी वीष्टा
III) नैसर्गिक कचरा   IV) वरील सर्व

८) हरित गृह परिणाम _____ शी संबधीत आहे.

I) MIC गॅस   II) नायट्रोजन   III) Cl   IV) CO₂

९) 'जागतिक पर्यावरण दिन' _____ रोजी साजरा केला जातो.

I) जून ६   II) जून ५   III) जुलै ५   IV) जुलै ६

१०) ओझोन थराचा ऱ्हास _____ मुळे होत आहे.

I) CFC   II) Carbon   III) Cl   IV) H₂O

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) पर्यावरण अर्थशास्त्राचे कोणतेही दोन महत्व सांगा.
- २) आर्थिक विकास म्हणजे काय ?
- ३) पर्यावरण म्हणजे काय ?
- ४) हवा प्रदूषण म्हणजे काय ?
- ५) ओझोन म्हणजे काय ?
- ६) 'हरित वायु' म्हणजे काय ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) पर्यावरण अर्थशास्त्राचे व्याप्ती.
- २) परिसंस्था.
- ३) जैव-विविधता.
- ४) पाणी प्रदूषण.
- ५) शाश्वत विकास.
- ६) चिप्को आंदोलन

४. क) आर्थिक विकासामुळे पर्यावरण समस्या कसे निर्माण होतात याची चर्चा करा.

१०

किंवा

ब) पर्यावरण संरक्षणातील सरकारच्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.

५. पर्यावरण लेखा परीक्षण म्हणजे काय ? पर्यावरण लेखापरीक्षणाचे प्रक्रिया सांगा.

१०

- 7) State by which way of Indian Federation is created ?
a) Centripetal   b) Union   c) Centrifugal   d) Centripetal-Centrifugal
- 8) To whom 'Raj Sabha' represents ?
a) Prime Minister   b) States
c) People   d) Council of Minister
- 9) Who was called as 'Moon among the Stars' ?
a) Prime Minister   b) Speaker
c) Vice-President   d) President
- 10) Which Bill is first introduced in Lok Sabha ?
a) General   b) Finance
c) Non Government   d) Government

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**
- 1) Explain the role of Constituent Assembly.
  - 2) Explain the 'Right to Constitutional Remedies' in Indian Constitution.
  - 3) Explain the Fundamental Duties.
  - 4) Explain the amendment process.
  - 5) Explain administrative relations between Centre and State.
  - 6) Explain function of 'Council of Ministers'.
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
- 1) Preamble of the Constitution
  - 2) Right to Equality
  - 3) Demands for State Autonomy
  - 4) Article 368
  - 5) Power of Lok Sabha Speaker
  - 6) Election of the President.
4. Give answers to the following questions : **10**
- A) Explain the main characteristics of the Indian Constitution.
- OR
- B) Explain the powers and function of the 'Prime Minister'.
5. Give brief answer to the following question : **10**
- 1) Explain composition, powers and functions of the Lok Sabha.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. पुढे दिलेल्या पर्यायी उत्तरातून अचूक पर्याय निवडा वा लिहा :

१०

- १) भारतीय राज्यघटनेच्या 'मसूदा सीमतीचे' अध्यक्ष कोण होते ?
अ) मोतीलाल नेहरू
ब) डॉ. राजेंद्र प्रसाद
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ड) सरदार पटेल
- २) भारतीय राज्यघटनेमध्ये 'राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे' कोणत्या कलमामध्ये समाविष्ट करण्यात आलेली आहेत ?
अ) कलम ४२ ते ६२
ब) कलम ३७ ते ५२
क) कलम ३६ ते ५१
ड) कलम ३९ ते ५२
- ३) कोणत्या मूलभूत हक्काला मूलभूत हक्कांचा 'प्राण' समजण्यात येतो ?
अ) समतेचा हक्क
ब) स्वातंत्र्याचा हक्क
क) घटनात्मक उपाययोजनेचा हक्क
ड) मालमतेचा हक्क
- ४) संविधान समितीने भारतीय संविधानाचा स्विकार केंव्हा केला ?
अ) २६ जानेवारी १९५०
ब) २६ नोव्हेंबर १९४९
क) २६ जानेवारी १९४९
ड) १५ ऑगस्ट १९४७
- ५) भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमात घटनादुरुस्तीची तरतूद करण्यात आलेली आहे ?
अ) कलम ३५२
ब) कलम ३५६
क) कलम ३२४
ड) कलम ३६८
- ६) भारतीय संरक्षण दलाचा सर्वोच्च प्रमुख कोण असतो ?
अ) पंतप्रधान
ब) संरक्षणमंत्री
क) परराष्ट्रमंत्री
ड) राष्ट्रपती
- ७) भारतीय संघराज्याची निर्माती कोणत्या पद्धतीने झालेली आहे ?
अ) केंद्राकर्षी
ब) एकात्म
क) केंद्रोत्सारी
ड) केंद्रोत्सारी-केंद्राकर्षी
- ८) 'राज्यसभा' कोणाचे प्रतिनिधित्व करते ?
अ) पंतप्रधानांचे
ब) घटकराज्यांचे
क) जनतेचे
ड) मंत्रीमंडळाचे

- ९) 'नक्षत्रातील चंद्र' अशी उपमा कोणाला दिली जाते ?
 अ) पंतप्रधान
 ब) लोकसभा सभापती
 क) उपराष्ट्रपती
 ड) राष्ट्रपती

- १०) कोणते विधेयक हे लोकसभा या गृहात प्रथम मांडले जाते ?
 अ) सर्वसाधारण ब) अर्थ क) बिन सरकारी ड) सरकारी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) घटना समितीची भूमिका स्पष्ट करा.
- २) भारतीय राज्यघटनेतील 'घटनात्मक उपयांचा अधिकार' स्पष्ट करा.
- ३) मूलभूत कर्तव्ये सांगा.
- ४) घटनादुरुस्तीची पद्धत स्पष्ट करा.
- ५) केंद्रराज्य प्रशासकीय संबंध स्पष्ट करा.
- ६) मंत्रीमंडलाची कार्ये सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) राज्यघटनेची उद्देशपत्रीका
- २) समतेचा हक्क
- ३) स्वायत्त राज्यांची मागणी
- ४) कलम ३६८
- ५) लोकसभेच्या सभापतीचे अधिकार
- ६) राष्ट्रपतीची निवडणूक.

४. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१०

अ) भारतीय राज्यघटनेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची महिती द्या.

किंवा

ब) पंतप्रधानाचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.

५. पुढील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तरे लिहा.

१०

१) लोकसभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY (Optional Paper – III) (Old)
History of India (1757 A.D. to 1857 A.D.)

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choosing the correct option. 10
- 1) The battle of Buxer happened in
a) 1757   b) 1764   c) 1773   d) 1784
  - 2) Pits India Act was passed in
a) 1764   b) 1784   c) 1813   d) 1833
  - 3) _____ was known as the tiger of Mysore.
a) Haidar Ali   b) Tipu Sultan   c) Mir Kasim   d) Mir Jafer
  - 4) Who started the circuit court in British India ?
a) Warran Hestings   b) Lord Cornwallis
c) Lord Dulhousi   d) William Carrey
  - 5) _____ was the first Marathi newspaper in Maharashtra.
a) Darpan   b) Nil-Darpan
c) Dhyanodaya   d) Prabhakar
  - 6) _____ started the first Sanskrit college.
a) Jonathan Dunken   b) William Bentinc
c) William Jones   d) Lord Dulhousi
  - 7) Who introduced Dual system in Bengal ?
a) Clive   b) Dalhousi   c) Cornwallis   d) Duplay

- 8) The newspaper “Bengal Gazette” was started by
- a) William Jones
  - b) Grand Duff
  - c) James Mill
  - d) James Hickey

- 9) The first Jute Mill was started in Bengal in
- a) 1845
  - b) 1850
  - c) 1855
  - d) 1860

- 10) In _____ the first railway started between Mumbai to Thane.
- a) 1773
  - b) 1873
  - c) 1853
  - d) 1813

2. Write short answer on **any four** of the following. **8**

- 1) State the causes of “Battle of Placy”.
- 2) Write short information about police force.
- 3) Discuss about the cultural condition in mid 18th century.
- 4) State the importance of newspaper.
- 5) States the short information of Haidar Ali.
- 6) Explain the causes of battle of Buxar.

3. Write short notes on **any four** of the following. **12**

- A) Rural Indebtedness
- B) Subsidiary Alliance System
- C) Charles Wood’s Despatch 1854
- D) Judicial Reforms of Corn Wallis
- E) Judicial reforms of Warran Hastings
- F) Economy in mid 18th Century.

4. Write the answer on society in mid 18th Century. **10**

OR

Discuss the various Acts passed by the British Government to regulate the Indian Newspapers.

5. Discuss social reforms of Lord William Bentick. **10**

१०) मुंबई ते ठाणे ही पहिली रेल्वे _____ साली सुरु झाली.

अ) १७७३

ब) १८७३

क) १८५३

ड) १८१३

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

१) प्लासीच्या लढाईची कारणे सांगा.

२) पोलीस यंत्रणेविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

३) अठराव्या शतकाच्या मध्यकाळातील सांस्कृतिक परिस्थितीवर चर्चा करा.

४) वृत्तपत्रांचे महत्व स्पष्ट करा.

५) हैदर अली विषयी थोडक्यात माहिती सांगा.

६) बक्सारच्या लढाईची कारणे स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

अ) ग्रामीण कर्जबाजारीपणा

ब) तैनाती फौज पद्धती

क) १८५४ चा चार्ल्स वडूचा खलिता

ड) कॉर्नवॉलिसच्या न्यायविषयक सुधारणा

इ) वॉरन हेस्टिंग्जच्या न्यायविषयक सुधारणा

फ) अठराव्या शतकाच्या मध्यातील आर्थिक स्थिती.

४. १८ व्या शतकाच्या मध्यातील सामाजिक जीवनावर थोडक्यात माहिती द्या.

१०

किंवा

भारतीय वृत्तपत्रांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी इंग्रजांनी केलेल्या कायद्यांची चर्चा करा.

५. लॉर्ड विल्यम बेंटिंगच्या सामाजिक सुधारणांची चर्चा करा.

१०

SLR-L – 100

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C1) (Paper – VII)
Principles and Practice of Co-operation**

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) The experiment of New Lenork factory is associated to
  - a) Raiffeisen
  - b) Schulze
  - c) Adam Smith
  - d) Robert Owen
- 2) _____ leads the credit co-operative movement at district level.
  - a) Primary Agricultural Credit Societies
  - b) District Central Co-operative Banks
  - c) State Co-operative Bank
  - d) Urban Banks
- 3) The main source of capital of the housing co-operative consist of
  - a) Statutory reserves
  - b) Share capital
  - c) Borrowings
  - d) All of the above
- 4) _____ is the principle of co-operation.
  - a) Earn profit
  - b) Maximum profit
  - c) No profit no loss
  - d) Loss
- 5) Marketing includes
  - a) Grading and standardisation
  - b) Pooling and processing
  - c) Warehousing and packing
  - d) All of the above
- 6) Head office of National co-operative consumers federation is located at
  - a) Delhi
  - b) Mumbai
  - c) Lucknow
  - d) Nagpur

P.T.O.

- 7) Primary agricultural co-operative credit societies work at _____ level.
a) Village   b) Taluka   c) District   d) State
- 8) The Chairman of the co-operative society selected from
a) Members   b) Directors   c) Employees   d) Monarchy
- 9) Primary labour co-operative society should cover few
a) Villages   b) Talukas   c) State   d) Nations
- 10) In India co-operative processing factories started in
a) 1917   b) 1921   c) 1930   d) 1933

2. Write short answers to **any four** of the following : **8**
- 1) State any two features of co-operation.
  - 2) Define urban co-operative bank.
  - 3) What is co-operative values ?
  - 4) State the classification of agricultural loan.
  - 5) State the kinds of co-operative housing societies.
  - 6) What is meant by micro-finance ?
3. Write short notes on **any four** of the following : **12**
- 1) Fruits and vegetables co-operatives.
  - 2) Labour co-operative societies.
  - 3) The objectives of processing co-operatives.
  - 4) Defects in primary agricultural credit societies.
  - 5) Objectives of National consumers co-operative federation.
  - 6) Progress of State Co-operative Bank.
4. A) What is meant by co-operative marketing ? Explain the importance of it in co-operative movement. **10**
- OR
- B) Explain the role of co-operation in mixed economy.
5. What is meant by co-operation ? Explain the main principles of co-operation. **10**

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) सहकाराची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
  - २) नागरी सहकारी बँकेची व्याख्या करा.
  - ३) सहकारी मूल्ये म्हणजे काय ?
  - ४) शेती कर्ज पुरवठ्याचे वर्गीकरण सांगा.
  - ५) सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे प्रकार सांगा.
  - ६) सुक्ष्मवित्त म्हणजे काय ?
२. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) फळे आणि भाजीपाला सहकारी संस्था.
  - २) श्रमिक सहकारी संस्था.
  - ३) सहकारी प्रक्रीया संस्थांची उद्दिष्ट्ये.
  - ४) प्राथमिक सहकारी कृषी पतपुरवठा संस्थामधील दोष.
  - ५) राष्ट्रीय सहकारी ग्राहक संघाची उद्दिष्ट्ये.
  - ६) राज्य सहकारी बँकेची प्रगति.
४. अ) सहकारी विपणन म्हणजे काय ? सहकारी चळवळीतील त्याचे महत्व स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) मिश्र अर्थव्यवस्थेतील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा.
५. सहकार म्हणजे काय ? सहकाराची प्रमुख तत्वे स्पष्ट करा. १०
-

SLR-L – 101

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr-D-1) (Paper – III)
Modern Indian Political Thought

Day and Date : Friday, 20-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives :

10

- 1) _____ was known as the Father of Indian renaissance.
  - a) M.K. Gandhi
  - b) Jotiba Phule
  - c) Raja Ram Mohan Roy
  - d) No any
- 2) G.K. Gokhale was belong to the _____
  - a) Poona Sarvjanik Sabha
  - b) Sathya Shodak Saba
  - c) Both
  - d) No any
- 3) _____ was known as the poet of Indian patriotism.
  - a) M.K. Gandhi
  - b) Ravindranath Tagore
  - c) Aurobindo Ghosh
  - d) No any
- 4) Sarvodaya means _____
  - a) Rise of tall
  - b) Rise of leader
  - c) M.K. Gandhi
  - d) No any
- 5) Who founded the servants of India society ?
  - a) P.Madan Mohan Malaviya
  - b) M.G. Ranade
  - c) G.K.Gokhale
  - d) Dadabai Naoroji
- 6) Who was started the Shivaji and Ganpati festival into a national festival ?
  - a) B.G.Tilak
  - b) G.K.Gokhale
  - c) M.Phule
  - d) No any

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ हे भारतीय प्रबोधनाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
अ) एम. के. गांधी   ब) जोतिबा फुले   क) राजा राममोहन रॉय   ड) यापैकी नाही
- २) जी.के.गोखले हे _____ शी संबंधित आहेत.
अ) पूना सार्वजनिक सभा   ब) सत्य शोधक सभा
क) दोन्ही   ड) यापैकी नाही
- ३) _____ हे भारतीय देशभक्त कवि म्हणून ओळखले जातात.
अ) एम.के.गांधी   ब) रविंद्रनाथ टागोर
क) अरविंद घोष   ड) यापैकी नाही
- ४) सर्वोदय म्हणजे _____ होय.
अ) सर्वांचा उदय   ब) नेत्याचा उदय   क) एम.के.गांधी   ड) यापैकी नाही
- ५) भारत सेवक समाजाची स्थापन कोणी केली ?
अ) पं.मदन मोहन मालवीय   ब) एम.जी.रानडे
क) जी.के.गोखले   ड) दादाभाई नौरोजी
- ६) शिवाजी व गणपती उत्सव हे राष्ट्रीय उत्सव म्हणून कोणी सुरू केले ?
अ) बी.जी.टिळक   ब) जी.के.गोखले   क) एम.फुले   ड) यापैकी नाही
- ७) _____ हे भारताचे राष्ट्रपिता म्हणून ओळखले जातात.
अ) एम.के.गांधी   ब) बी.जी.टिळक   क) पी.जे.नेहरू   ड) यापैकी नाही
- ८) _____ हे पुस्तक स्वामी दयानंद सरस्वती यांनी लिहले.
अ) गीतारहस्य   ब) सतगुरु   क) सत्यार्थ प्रकाश   ड) यापैकी नाही
- ९) 'कर्मयोगी' द इंग्लिश विकली हे कोणी सुरू केले ?
अ) लोकमान्य टिळक   ब) अरविंद घोष   क) रानडे   ड) विवेकानंद
- १०) ई.व्ही.रामस्वामी नायकर यांनी _____ ही चळवळ सुरू केली.
अ) आर्य समाज   ब) ब्राम्हो समाज   क) आत्मीय सभा   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) विश्वस्त ही संकल्पना काय आहे ?
  - २) ना.गोखले यांनी सुचविलेली स्वयमशासन ही संकल्पना काय आहे ?
  - ३) योगी अरविंद घोष यांनी सुचविलेली 'भवानी मंदिर' ही कोणती संकल्पना आहे ?
  - ४) आर्य समाजाची दहा तत्वे सांगा.
  - ५) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची उद्दिष्टे सांगा.
  - ६) चतुसूत्रीचा उद्देश काय होता ते सांगा ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) राजा राममोहन रॉय
  - २) आर्य समाज
  - ३) सर्वोदय कार्यक्रम
  - ४) आध्यात्मिक राष्ट्रवाद
  - ५) ब्राम्हणेत्तर चळवळ
  - ६) न्यायमूर्ती रानडेचे आर्थिक विचार.
४. राजर्षी शाहू महाराजाचे राजकीय व सामाजिक योगदान स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- महात्मा गांधीजीची रामराज्य ही संकल्पना विशद करा.
५. योगी अरविंद घोष यांची समाज विषयक संकल्पना विशद करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C-1) (Paper – VIII)
Financial Institutions and Markets**

Day and Date : Saturday, 21-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ market provide short term and long term loan.
a) Goods   b) Capital   c) Financial   d) Money
- 2) _____ come under unorganised sector.
a) Money Lenders   b) State Bank
c) Commercial Banks   d) Co-operative Banks
- 3) According to _____, “Interest is the income which goes to the owner of capital”.
a) Lord Keynes   b) Prof. Hicks
c) Dr. Marshall   d) Prof. Karver
- 4) The “Liquidity Preference Theory of Interest” is introduced by
a) J. M. Keynes   b) Adam Smith
c) Dr. Marshall   d) J. B. Say
- 5) _____ is the first Indian Bank started Merchant Banking Services.
a) SBI   b) IDBI   c) SIDBI   d) ICICI
- 6) The IS-LM model of interest rate is introduced by
a) Lord Keynes   b) Hicks and Hansen
c) Dr. Marshall   d) David Recordo
- 7) In the developed financial system interest rates are determined by
a) Government   b) Central Bank
c) Market Mechanism   d) Commercial Bank

P.T.O.

- 8) In India, Central Bank was established in the year
a) 1947   b) 1950   c) 1969   d) 1935
- 9) E-Banking is known as
a) Economical Banking   b) Electronic Banking
c) Electrical Banking   d) All of the above
- 10) The process of credit creation is done by
a) Central Bank   b) Individual Bank
c) Bajaj Finance   d) Commercial Banks

2. Answer in short (**any four**) : **8**
- 1) What is credit creation ?
  - 2) What is administrative interest rates ?
  - 3) What is Investment Banking ?
  - 4) Define Merchant Banking.
  - 5) Who announced monetary policy ?
  - 6) Define bank rate.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Structure of financial system.
  - 2) Financial system and economic development.
  - 3) Classical theory of interest.
  - 4) Credit creation.
  - 5) Retail banking.
  - 6) Instrument of monetary policy.
4. Answer **any one** of the following : **10**
- A) Discuss the functions of Central Bank.
- OR
- B) Explain the IS-LM theory of interest rate.
5. Write the aims and objectives of monetary policy in developing country like India. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) अल्पकालीन व दीर्घकालीन कर्जपूरवठा _____ बाजारामार्फत पुरविला जातो.
अ) वस्तु   ब) भांडवल   क) वित्तीय   क) पैसा
- २) _____ हे असंघटीत क्षेत्रात येतात.
अ) सावकार   ब) स्टेट बँक   क) व्यापारी बँक   ड) सहकारी बँक
- ३) _____ यांच्या मते, “भांडवलाच्या मालकास दिले जाणारे उत्पन्न म्हणजे व्याज होय”.
अ) लॉर्ड केन्स   ब) प्रो. हिक्स   क) डॉ. मार्शल   ड) प्रो. कार्न्हर
- ४) व्याजाचा रोकड प्राधान्य प्रकृती सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) जे. एम. केन्स   ब) अँडम स्मिथ   क) डॉ. मार्शल   ड) जे. बी. से
- ५) भारतात सर्व प्रथम _____ बँकेने प्रकल्पसेवी बँक सेवा सुरु केली.
अ) SBI   ब) IDBI   क) SIDBI   ड) ICICI
- ६) व्याजदराचे आय.एस.-एल.एम. (IS-LM) प्रतिमान _____ यांनी मांडले.
अ) लॉर्ड केन्स   ब) हिक्स आणि हॅन्सन
क) डॉ. मार्शल   ड) डेव्हिड रिकार्डो
- ७) विकसित वित्तीय बाजारातील व्याजाचे दर _____ द्वारे ठरविले जातात.
अ) सरकार   ब) मध्यवर्ती बँक
क) किंमत यंत्रणा   ड) व्यापारी बँक
- ८) भारतात मध्यवर्ती बँकेची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
अ) १९४७   ब) १९५०   क) १९६९   ड) १९३५
- ९) ई-बँकिंग _____ म्हणून ओळखली जाते.
अ) Economical Banking   ब) Electronic Banking
क) Electrical Banking   ड) उपरोक्त सभी
- १०) पतनिर्मितीची प्रक्रिया _____ मार्फत केली जाते.
अ) मध्यवर्ती बँक   ब) वैयक्तिक बँक
क) बजाज फायनान्स   ड) व्यापारी बँक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) पतनिर्मिती म्हणजे काय ?
  - २) प्रशासित व्याजदर म्हणजे काय ?
  - ३) गुंतवणूक बँक म्हणजे काय ?
  - ४) प्रकल्पसेवी बँकेची व्याख्या द्या.
  - ५) चलनविषयक धोरण कोण जाहीर करते ?
  - ६) बँक दराची व्याख्या द्या.
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) वित्तीय व्यवस्थेची रचना.
  - २) वित्तीय व्यवस्था आणि आर्थिक विकास.
  - ३) व्याजाचा सनातनी सिद्धांत.
  - ४) पतनिर्मिती.
  - ५) किरकोल बँकिंग.
  - ६) चलनविषयक धोरणाची साधने.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) मध्यवर्ती बँकेच्या कार्याची चर्चा करा.
- किंवा**
- ब) व्याजदराचा आय.एस.-एल.एम. (IS-LM) सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. भारतासारख्या विकसनशील देशात चलनविषयक धोरणाची ध्येय व उद्दिष्टे लिहा. १०
-

SLR-L – 104

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D1 Paper – V)
Political Sociology

Day and Date : Saturday, 21-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer.

10

1) Who is the author of Das Capital ?

- a) Weber   b) Gorbachev   c) Easton   d) Karl Marx

2) Demands and supports are the examples of _____ in the political system.

- a) Input   b) Output   c) Revolution   d) Culture

3) The surplus value, according to Marx is pocketed by

- a) The working class   b) The government
c) The capitalist   d) The dictator

4) Family is the primary agency of _____

- a) Political socialisation   b) Political apathy
c) Public opinion   d) Political revolt

5) _____ is the author of the book civic culture.

- a) Easton   b) Laski
c) Almond and Verba   d) Rajani Kothari

6) The author of "Politics in India" is

- a) S. C. Dube   b) C. W. Mills   c) G. Mosca   d) Rajani Kothari

7) _____ is one of the important means of political communication.

- a) Media   b) Aeroplane   c) Car   d) Bicycle

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) 'दास कॅपिटल' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
अ) वेबर   ब) गोर्बाचेव्ह   क) ईस्टन   ड) कार्ल मार्क्स
- २) मागण्या आणि पाठिंबा ही राजकीय व्यवस्थेतील _____ ची उदाहरणे आहेत.
अ) आदान   ब) प्रदान   क) क्रांती   ड) संस्कृति
- ३) कार्ल मार्क्सच्या मते अतिशक्ति मुल्याचा लाभ _____ ला मिळतो.
अ) कामगार वर्ग   ब) शासन   क) भांडवलदार   ड) हुकूमशहा
- ४) कुटुंब हे _____ चे प्राथमिक साधन आहे.
अ) राजकीय समाजीकरण   ब) राजकीय उदासीनतेचे
क) लोकमत घडविण्याचे   ड) राजकीय क्रांती
- ५) "सिव्हीक कल्चर" या ग्रंथाचे लेखक _____ आहेत.
अ) ईस्टन   ब) लास्की
क) आल्मंड आणि व्हर्बा   ड) रजनी कोठारी
- ६) "पॉलिटिक्स इन इंडिया" ग्रंथाचे लेखक _____ आहेत.
अ) एस.सी. दुबे   ब) सी. डब्ल्यू. मिल
क) जी. मोस्का   ड) रजनी कोठारी
- ७) _____ हे राजकीय विकासाचे महत्वाचे साधन आहे.
अ) प्रसारमाध्यमे   ब) विमान   क) कार   ड) सायकल
- ८) _____ हा राजकीय सहभागातील अडथळा आहे.
अ) राजकीय पक्ष   ब) दबावगट
क) राजकीय उदासिनता   ड) लोकशाही
- ९) _____ यांनी राजकीय सहभागाच्या १४ पातळ्यांचे वर्णन केले आहे.
अ) ईस्टन   ब) मार्क्स   क) वेबर   ड) मिलबॅथ
- १०) राजकीय व्यवस्थेतील आदान म्हणजे काय ?
अ) राजकीय व्यवस्थेचे घेतलेले निर्णय
ब) राजकीय व्यवस्थे कडे दिलेल्या मागण्या व दिलेला पाठिंबा
क) मागण्यांचे प्रदानात केलेले रूपांतर
ड) राजकीय परात्मभावाची प्रक्रिया

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या सांगा.
  - २) अतिरिक्त मुल्य या संकल्पनेचा अर्थ सांगा.
  - ३) राजकीय संसूचनाचे महत्व सांगा.
  - ४) राजकीय उदासिनता म्हणजे काय ?
  - ५) राजकीय समाजीकरणाची चार साधने सांगा.
  - ६) आहे. रे. आणि नाही रे या संकल्पनांचा अर्थ सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) वर्गसंघर्षा विषयी मार्क्सचे विचार.
  - २) राजकीय समाजशास्त्राची व्याप्ती.
  - ३) वलयांकित अधिसत्तेची दोन उदाहरणे.
  - ४) राजकीय संसूचना.
  - ५) व्यवस्था सिद्धांत.
  - ६) राजकीय संस्कृति.
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- अ) मॅक्स वेबर यांनी राजकीय समाजशास्त्राला दिलेले योगदान स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- राजकीय संस्कृतीची व्याख्या सांगून राजकीय संस्कृतीच्या प्रकाराचे वर्णन करा.

SLR-L – 107

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – I)
Sahityavichar Va Samiksha

Day and Date : Saturday, 28-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) 'कलाकृतीच्या योग्यतेविषयी निर्णय देणे म्हणजे टीका' असे कोणी म्हटले ?

अ) दि. के. बेडेकर

आ) श्री. के. क्षीरसागर

इ) रा. भा. पाटणकर

ई) रा. शं. वाळिंबे

२) साहित्य हे पूर्णपणे व्यक्तिनिष्ठ असते या भ्रामक कल्पनेला धक्का देऊन त्याचा समाजव्यापाराशी निकटचा संबंध असतो हे प्रथम कोणी सांगितले ?

अ) फ्राईड

आ) रूसो

इ) तेन

ई) टॉलस्टाय

३) कालतत्त्व आणि साहित्यसर्जनाचा विचार प्रामुख्याने साहित्य समीक्षेच्या कोणत्या प्रकारात होतो ?

अ) साहित्य प्रकाराचा अभ्यास

आ) कालखंडाचा अभ्यास

इ) लेखकाचा अभ्यास

ई) ग्रंथसमीक्षा

४) नावल म्हणजे काय, हा लेख कोणी लिहिला ?

अ) रा. ग. जाधव

आ) ह. ना. आपटे

इ) का. बा. मराठे

ई) द. ग. गोडसे

P.T.O.

- ५) 'बालझाक व डुमास यांचा कल व्यक्तीपेक्षा समाजाकडे विशेष आहे' हे निरीक्षण कोणी मांडले आहे ?
- अ) का. बा. मराठे
आ) वि. का. राजवाडे
इ) गो. वि. करंदीकर
ई) भालचंद्र नेमाडे
- ६) 'कवितेतील वास्तव' या लेखाचे लेखक कोण ?
- अ) त्र्यं. वि. सरदेशमुख
आ) मा. गो. देशमुख
इ) रा. भा. पाटणकर
ई) सुधीर रसाळ
- ७) कोणती निष्ठा ही इंग्रजांच्या सांस्कृतिक वैभवाचा गाभा आहे; असे कुसुमावती देशपांडे म्हणतात ?
- अ) मानवी सामर्थ्यावरील
आ) आदर्श मूल्यांविषयीची
इ) संस्कृतीवरील
ई) इतिहासावरील
- ८) 'साहित्य आणि जीवननिष्ठा' हा लेख कोणी लिहिला आहे ?
- अ) प्र. के. अत्रे
आ) वि. स. खांडेकर
इ) पु. शि. रेगे
ई) त्र्यं. वि. सरदेशमुख
- ९) 'मराठी समीक्षेची सद्यस्थिती' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
- अ) वसंत आबाजी डहाके
आ) हरिश्चंद्र थोरात
इ) भालचंद्र नेमाडे
ई) रा. भा. पाटणकर
- १०) निखळ कलावादी अथवा अलौकिकतावादी भूमिकेवरून समीक्षा करणारे समीक्षक कोण ?
- अ) बाबुराव बागुल
आ) पु. शि. रेगे
इ) शरच्चंद्र मुक्तिबोध
ई) रमेश धोंगडे

२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतीही पाच) :

१०

- १) चांगली समीक्षा लेखकाच्या दृष्टीने कशी उपयुक्त ठरते ?
- २) वाङ्मयेतिहास लेखनातील ऐतिहासिक समीक्षा पद्धतीचे नेमके महत्त्व काय ?
- ३) 'लेखकाचा अभ्यास' या समीक्षा प्रकारातील दोन ग्रंथांची नावे लिहा.

- ४) मराठी साहित्याशी संबंधित दोन कालखंडांची नावे नोंदवा.
५) 'वाङ्मय' शब्दास कोणते पर्यायशब्द प्राप्त झाले आहेत, असे श्री. कृ. कोल्हटकर म्हणतात ?
६) न. चिं. केळकरांनी साहित्यासंबंधीची कोणती नवीन व्याख्या केली आहे ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन) : १०

- १) समाजशास्त्रीय समीक्षेच्या मर्यादा कोणत्या ते लिहा ?
२) आदर्श समीक्षकाचे गुणविशेष स्पष्ट करा.
३) 'निवडक मराठी समीक्षा' या ग्रंथाचे महत्त्वमापन करा.

४. 'आदर्श समीक्षा पद्धतीत सर्व पद्धतींचा समन्वय झालेला असतो' चर्चा करा. १०

किंवा

'विशिष्ट लेखकाचा अभ्यास' मांडताना कोणती समीक्षादृष्टी उपयुक्त ठरते, त्याविषयी सविस्तर विवेचन करा.

५. 'साहित्य समीक्षक हा लेखक आणि वाचक यांच्यामधील एक महत्त्वाचा दुवा आहे' या विधानाचे समीक्षण करा. १०

SLR-L – 108

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – I)
आधुनिक गद्य साहित्य

Day and Date : Saturday, 28-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे हुए अंक पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) भीष्म साहनी उनके _____ उपन्यास के कारण हिन्दी साहित्य में अग्रणी साहित्यकार बनें।
1) हानूस   2) अरोखे   3) तमस   4) माधवी
- 2) भीष्म साहनी के पिता कट्टर _____ समाजी थे।
1) आर्य   2) अनार्य   3) मानुभाव   4) सत्यशोधक
- 3) महादेवी कृत अतीत के चल-चित्र ग्रंथ में _____ रेखाचित्र संग्रहित है।
1) दस   2) ग्यारह   3) बारह   4) तेरह
- 4) महादेवी वर्मा को मरणोपरांत भारत सरकार की ओर से _____ उपाधि से सम्मानित किया गया था।
1) पी.एच.डी.   2) डी.लिट्.   3) पद्म भूषण   4) पद्मविभूषण
- 5) महादेवी वर्मा का जन्म सन् _____ हुआ था।
1) 1900   2) 1901   3) 1902   4) 1904
- 6) मोको कहाँ, ढूँढे बंदे, मैं तो तेरे _____ में।
1) आस   2) पास   3) भीतर   4) कर्म
- 7) लाली मेरे लाल की जित देखूँ तित _____
लाली देखन मैं गई, मैं भी हो गई लाल।
1) सफेद   2) शुक   3) गुलब   4) लाल
- 8) _____ का पति डेढ़ वर्ष से बीमार था।
1) भाभी   2) लछमा   3) अभागी स्त्री   4) बालिका माँ

P.T.O.

9) अलोपी _____ था।

- 1) सुंदर   2) अन्धा   3) हँसमुख   4) दुःखी

10) _____ अपने भाई-बहिनों में सबसे अधिक बातूनी थी।

- 1) दुखिया   2) सबिया   3) बिन्दा   4) बिट्टो

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच वाक्यों में लिखिए। 10

- 1) कसाई गाय को ले जाते हुए देखकर कबीर ने कौन-सा दोहा कहा था ?
- 2) कबीर के प्रति प्यार भरा गुस्सा नूरा और नीमा कैसे प्रकट करते थे ?
- 3) नंदू की मृत्यु हो जाने पर उसकी माँ क्या कहती है ?
- 4) अलोपी और भक्तिन के बीच किस विषय को लेकर वार्तालाप हो रहा था ?
- 5) लेखिका ने अभागी स्त्री को कौन-सा काम दिया था ?
- 6) “बिट्टो” की कोई पाँच चरित्रगत विशेषताएँ लिखिए।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। 10

- 1) “जुलाहों की यही खूबी है बादशाह सलामत, लोगों को कपड़े पहनाते हैं, खुद चिथड़ों में धूमने हैं। जुलाहों को चिथड़े भी नसीब हो जाएँ, गनीमत है।”
- 2) “महन्तो के पास गोल-बारूद है और मस्जिदवालों के पास तलवारें हैं, हाथी-घोड़े हैं, भाले-नेजे हैं। मेरे पास तो मेरा यह इकतारा है साहिब, मेरे रहते झगड़ा किसा बात का !”
- 3) “रामा ने तो मानो किसी अप्रिय बंधन से मुक्ति पाई, क्योंकि वह हमारी अद्भुत सृष्टि का फिर वही चिरप्रसन्न विधाता बनकर बह को ऐस भूल गया, जैसे वह पानी की लकीर थी।”

4. ‘रधिया’ की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए। 10

अथवा

‘बिन्दा’ के जीवन की दुःखभरी यात्रा का अंत कैसे हुआ ? विवेचन कीजिए।

5. “कबीर एक विद्रोही समाजसुधारक थे”। ‘कबिरा खड़ा बाजार में’ नाटक के आधार पर समीक्षा कीजिए। 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – I)
British Literature

Day and Date : Saturday, 28-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Complete the following statements by choosing correct alternative from those given below each : 10
- 1) William Blake's poem 'Night' is taken from the collection of poems _____
    - a) Songs of Innocence
    - b) Songs of Experience
    - c) Songs of Myself
    - d) Vision of Innocence
  - 2) Rudyard Kipling's poem 'If' is about _____
    - a) War
    - b) Manhood
    - c) Imperialism
    - d) Woman
  - 3) Rudyard Kipling's poem 'If' is modeled on _____
    - a) An Indian water-carrier
    - b) Kipling's son John
    - c) Kipling's friend Jameson
    - d) Kipling's lodge leader
  - 4) Anna Bront's poem 'Appeal' was published in the collection of poem _____
    - a) Memory
    - b) The consolation
    - c) The Tenant of Wild fell
    - d) Currer Ellis and Action Bell

5) In the poem 'Delight in Disorder' the poet Robert Herrick describes _____

- a) The disadvantages of looking too perfect
- b) Advantages of looking too perfect
- c) The disadvantages of looking Shabby
- d) None

6) A Grave – is a restricted Breadth
Yet ampler than Sun

These lines are from the poem _____

- a) Appeal
- b) Night
- c) Opportunity
- d) A Coffin – is a Small Domain

7) Emily Dickinson's poem 'A Coffin – is a Small Domain' is marked by _____ punctuation mark.

- a) The semicolons
- b) The colons
- c) The dashes
- d) The quotation marks

8) In the fourth stanza of the poem 'Home They Brought Her Warrior Dead' the poet compares the tears of the widow with _____

- a) Summer tempest
- b) Summer heat
- c) Spring
- d) Winter

9) In the poem 'Opportunity' the figure that is at the side of opportunity is _____

- a) Providence
- b) Patience
- c) Penitence
- d) Prudence

10) The nurse placing the child on the widow's lap in the poem 'Home They Brought Her Warrior Dead' symbolizes _____

- a) The widow's duty to her family
- b) Life
- c) The emblem of her husband
- d) Emblem of death

2. Write answers to the following questions in brief (**any five**) : **10**
- 1) What are the three requisites to observe in the attempt to discover the nature of truth ?
  - 2) What is idealism and how does Russell respond to its epistemic implications ?
  - 3) What is sense-data and how do one come by it ?
  - 4) When is a belief consider to be true and when it is consider to be false ?
  - 5) According to Russell why is philosophy to be studied ?
  - 6) What according to Bishop Berkeley is the existence of matter ?
3. A) Answer **any two** of the following questions in brief : **6**
- 1) Discuss any two literary trends of modern poetry.
  - 2) What are the various trends in modern novel ?
  - 3) What are the features of comedy of Manners ?
- B) Write in short on **any two** of the following : **4**
- 1) Narrative techniques of James Joyce and Virginia Wolf.
  - 2) Characterization in modern novel.
  - 3) Salient features of war poetry.
4. Examine 'The Rivals' as a comedy or farce. **10**
- OR
- Write an illustrative note on Malapropism in 'The Rivals'.
5. What does the title 'The sense of an Ending means' ? **10**
-

SLR-L – 110

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA (Paper – I)
Old and Medieval Kannada Poetry

Day and Date : Saturday, 28-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಪತಿ
1) ಅಜಿತನಾಥ   2) ಸಗರ   3) ನಾಗದೇವ   4) ಬಲದೇವ
- 2) ನಾಗದೇವನ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿ
1) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ   2) ಶಾಂತಲೆ   3) ಅಬ್ಬಲಬ್ಬೆ   4) ಗುಂಡಮಬ್ಬೆ
- 3) ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ ಎಂದರೆ ಯಾರು ?
1) ಆದಿನಾಥ   2) ಭರತ   3) ಬಾಹುಬಲಿ   4) ಅಜಿತನಾಥ
- 4) ಅಜಿತನಾಥ ಜೈನ ಧರ್ಮದ _____ ತೀರ್ಥಂಕರ.
1) ಎರಡನೇ   2) ಮೊದಲನೇ   3) ನಾಲ್ಕನೇ   4) 10ನೇ
- 5) ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮನಿಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು
1) ಕಾಳವ್ವ   2) ವರದಾನಿಯಮ್ಮ   3) ಗುಡ್ಡಮ್ಮ   4) ಲಕ್ಕಮ್ಮ
- 6) ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ
1) ನಾಸ್ತಿನಾಥ   2) ವೈಜನಾಥ   3) ಗುಹೇಶ್ವರ   4) ಅಮುಗೆಶ್ವರ ಲಿಂಗ
- 7) ಅನುಭಾವಿಗೆ _____ ವುಂಟೆ?
1) ಮುಕ್ತಿ   2) ಭಕ್ತಿ   3) ಅಂಗಶೃಂಗಾರ   4) ಯುಕ್ತಿ
- 8) ಕಲಿಯದವರ ಕಾಮಧೇನು
1) ಪಂಪ   2) ರನ್ನ   3) ವ್ಯಾಸ   4) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ
- 9) ಪಾಂಡವರ ತಾಯಿ
1) ಮಂಡೋದರಿ   2) ಶೂರ್ಪನಕಿ   3) ಕುಂತಿ   4) ಗಾಂಧಾರಿ
- 10) ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವ ಸಂಗ್ರಹ _____ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಗ.
1) ಪಂಪ ಭಾರತ   2) ಗದುಗಿನ ಭಾರತ   3) ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ   4) ವ್ಯಾಸ ಭಾರತ

ಪು.ತಿ.ನೋ.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ಕನ್ನಡದ ರತ್ನತ್ರಯ ಕವಿಗಳು ಯಾರು ?
- 2) ಜೈನಧರ್ಮದ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಗಳಾವುವು ?
- 3) ಕೃಷ್ಣ ದುರ್ರೋಧನನ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಗೌರವ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯದು ?
- 4) ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾರತ ಕಥಾ ಮಂಜರಿ ಕಾವ್ಯದ ಪರ್ವಾಯ ಹೆಸರುಗಳಾವುವು ?
- 5) ರಾಯಮ್ಮ ವಿರಕ್ತನಾದವನು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ?
- 6) ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮನ ಊರು ಯಾವುದು ? ಅವಳ ಪತಿಯ ಹೆಸರೇನು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ:

10

- 1) ವಿದುರ
- 2) ಅತ್ತಿಮುಬ್ಬೆಯ ಪರಿವಾರ.
- 3) ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವ ಕಾವ್ಯ ಭಾಗದ ಕೃಷ್ಣನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಕೊಡಿರಿ.
- 2) ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಅತ್ತಿಮುಬ್ಬೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

10

SLR-L – 111

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Paper – I)
Daccani Adab

Day and Date : Saturday, 28-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

- (۱) ”سب رس“ ایک _____ تصنیف ہے۔
(شعری تمثیلی منظوم افسانوی)
- (۲) شاہ میراں جی شمس العشاق کی تصنیف _____ ہے۔
(طوطی نامہ خوش نامہ علی نامہ حکمی نامہ)
- (۳) عقل، اور، عشق، _____ کے کردار ہیں۔
(سب رس خوش نامہ کدم راؤ پدم راؤ پرت نامہ)
- (۴) مثنوی ”کدم راؤ پدم راؤ“ کا خالق _____ ہے۔
(محمد قلی قطب شاہ ملا وجہی ملا غواصی فخر الدین نظامی بیدری)
- (۵) فیروز بیدری کی تصنیف _____ ہے۔
(کدم راؤ پدم راؤ سب رس طوطی نامہ پرت نامہ)

- (۶) اُردو کا پہلا صاحبِ دیوان شاعر _____ ہے۔
(امیر خسروؒ خواجہ بندہ نوازؒ محمد قلی قطب شاہ ملا وجہی)
- (۷) _____ سلطان نظام شاہ بہمنی کے عہد کا مشہور شاعر ہے۔
(ملائصرتیؒ ملا غواصیؒ فخر الدین نظامی بیدری ملا وجہی)
- (۸) ”طوطی نامہ“ _____ کے عہد میں لکھی گئی۔
(محمد قلی قطب شاہ سلطان عبداللہ قطب شاہ نظام شاہ بہمنی عادل شاہ)
- (۹) قطب شاہی سلطنت کا ملک الشعراء _____ ہے۔
(ملائصرتیؒ ملا وجہیؒ ملا غواصیؒ ابن نشاطی)
- (۱۰) ”بھاگ متی“ یہ کردار _____ میں پیش کیا گیا ہے۔
(اکدم راف پدم راف سب رس پرت نامہ قطب مشتری)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ):

- (۱) قطب شاہی سلطنت کا قیام کب اور کس نے کیا؟
- (۲) محمد قلی قطب شاہ کی شعری خصوصیات لکھئے۔
- (۳) ملا غواصیؒ کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟
- (۴) صنف ”قصیدہ“ کے اجزائے ترکیبی لکھئے۔
- (۵) شنویؒ ”خوش نامہ“ کا مرکزی خیال تحریر کیجئے۔
- (۶) شنویؒ ”پرت نامہ“ کا موضوع کیا ہے؟

10

۳. مختصر نوٹ لکھئے (کوئی دو) :

- (۱) مثنوی ”طوطی نامہ“ پر نقد و تبصرہ لکھئے۔
- (۲) محمد قلی قطب شاہ کی قصیدہ گوئی کا جائزہ لکھئے۔
- (۳) ”سب رس“ کی تاریخی و ادبی حیثیت پر نوٹ لکھئے۔

10

۳. مفصل جواب لکھئے (کوئی ایک) :

- (۱) مثنوی ”قطب مشتری“ کی تاریخی و ادبی حیثیت واضح لکھئے۔
- (۲) شاہ میراں جی شمس العشاق کی شعری خدمات کا تفصیلی جائزہ لکھئے۔

۵. بہمنی عہد کا مشہور شاعر فخر الدین نظامی بیدری کی مثنوی ”کدم راؤ پدم راؤ“ کا تنقیدی ،

10

لسانی اور ادبی جائزہ لکھئے۔

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Paper – I) (Comp.)
Historiography

Day and Date : Saturday, 28-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select proper alternative and answer : 10
- 1) A study of History was written by _____
A) Hegel B) Marks
C) St. Augustine D) Arnold Toyanbee
  - 2) Tacitus was a historian of _____
A) Arab B) Italy C) Rome D) England
  - 3) Ibn Khaldun was a historian of _____
A) Greek B) Rome C) Arab D) Italy
  - 4) Rehela a popular Book was written by _____ historian.
A) Ibn Batuta B) Badayuni
C) Ibn Khaldun D) Al Masudi
  - 5) 'Republic' Book was written by _____
A) Ranke B) Croce C) Karl Marx D) Plato
  - 6) 'Tarikh-A-Sher Shahi' was written by _____
A) Ibn Khaldun B) Badayuni
C) Ibn Batuta D) Abbaskhan Sarwani
  - 7) Abul Fazal was written by _____
A) Tuzuk-A-Babari B) Tuzuk-A-Jahangiri
C) Akbarnama D) Tabqut-A-Akbari

- 8) V. K. Rajwade born in _____
A) Malkapur   B) Pune   C) Satara   D) Latur
- 9) G. S. Sardesai born in _____
A) 1830   B) 1865   C) 1890   D) 1895
- 10) "Maharashtrachi Char Daivate" was written by _____
A) G. H. Khare   B) G. S. Sardesai
C) V. K. Rajwade   D) Pagadi

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) Indian Chronology
- 2) Labour
- 3) Jati
- 4) Badayuni
- 5) Early life of Setu Madhavrao Pagadi
- 6) Antonio Gramsci.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Cyclical speed Theory
- 2) Examine the Varna system
- 3) Amir Khusruo
- 4) Irfan Habib
- 5) Toyanbee
- 6) G. H. Khare.

4. Take an account of the contribution of V. K. Rajwade in History.

10

OR

Review the role played by J. N. Sarkar in rewriting of History.

5. Critically examine the Mughal Historiography in medieval period.

10

९) जी. एस. सरदेसाई यांचा जन्म _____ साली झाला.

अ) १८३०

ब) १८६५

क) १८९०

ड) १८९५

१०) “महाराष्ट्राची चार देवते” हा ग्रंथ _____ यांनी लिहीला.

अ) जी. एच. खरे

ब) जी. एस. सरदेसाई

क) व्ही. के. राजवाडे

ड) पगडी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) भारतीय कालगणना

२) कामगार

३) जाती

४) बदायूनी

५) सेतू माधवराव पगडीचे पूर्वचरित्र

६) अँन्टीनिओ ग्रामची.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) चक्राकार गतीचा सिद्धांत

२) वर्णव्यवस्थेचे परिक्षण

३) अमीर खुसरो

४) इरफान हबीब

५) टॉयन्बी

६) जी. एच. खरे.

४. वि. का. राजवाडे यांच्या इतिहासातील योगदानाचा आढावा घ्या.

१०

किंवा

इतिहास लेखनातील जे. एन. सरकार यांच्या भूमिकेचा आढावा घ्या.

५. मध्ययुगीन मोगल इतिहास लेखनशास्त्राचे टिकात्मक परिक्षण करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY Gr.E. (Paper – I)
The Development of Sociological Thought

Day and Date : Saturday, 28-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Multiple choice questions :

10

- I) Who said that the sex residue influence mode of thinking ?
A) Pareto   B) Parsons   C) Simmel   D) Spencer
- II) Who is the famous for the dialectical approach ?
A) Pareto   B) Parsons   C) Simmel   D) Spencer
- III) Who is the author of the book titled “The Social System” ?
A) Raymond   B) Morrison   C) Nisbet   D) Parsons
- IV) Who putforth the theory of “Derivation” ?
A) Parsons   B) Pareto   C) Spencer   D) Simmel
- V) Who said, “Survival of the fittest” ?
A) Spencer   B) Pareto   C) Parsons   D) Simmel
- VI) Who is the author of the book titled “Philosophy of Money” ?
A) Marx   B) Morrison   C) Simmel   D) Spencer

VII) Which is the stable and unvariable in human behaviour, its called _____

- A) Nature   B) Action   C) Derivation   D) Residues

VIII) Who is the author of the book titled “The Mind and The Society” ?

- A) Spencer   B) Pareto   C) Simmuel   D) Parsons

IX) From whom Spencer adopted the evolution approach

- A) Charles Darwin B) Pareto   C) Lyell   D) Tyndall

X) Who is the author of the book titled “The Making of Sociology” ?

- A) Raymond   B) Turner   C) Ronald   D) Nisbet

2. Write short answer of the following (**any four** out of six) :

8

- a) Spencer’s definition of evolution.
- b) Types of social structure by Parsons.
- c) Meaning of non-logical action by Pareto.
- d) Classification of residues.
- e) Meaning of formal sociology by Simmel.
- f) Meaning of militant society by Spencer.

3. Write short notes of the following (**any four** out of six) :

12

- a) Types of elites by Pareto.
- b) Types of situation of action by Parsons.
- c) Meaning of social action by Parsons.
- d) Classification of derivations.
- e) Forms of interaction.
- f) Social nature of evolution.

4. a) Explain the Spencer’s theory of “Organic Analogy”.

10

OR

b) Explain the Pareto’s theory of ‘Logical and non-logical action’.

5. Explain the Parsons’s theory of “Social System”.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) “लिंग अवशिष्टांचा विचार करण्याच्या पद्धतीवर प्रभाव पडतो” असे कोणी प्रतिपादन केले ?
अ) पॅरिटो   ब) पार्सन्स   क) सिमेल   ड) स्पेन्सर
- II) द्वंदात्मक दृष्टीकोनासाठी कोण प्रसिद्ध आहे ?
अ) पॅरिटो   ब) पार्सन्स   क) सिमेल   ड) स्पेन्सर
- III) “दि सोशल सिस्टिम” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) रेमण्ड   ब) मॉरिसन   क) निस्बेत   ड) पार्सन्स
- IV) अवशिष्टांचा सिद्धांत कोणी मांडला ?
अ) पार्सन्स   ब) पॅरिटो   क) स्पेन्सर   ड) सिमेल
- V) “जो सामर्थ्यशाली जीव आहे तेच आपले अस्तित्व टिकवतो” असे कोणाचे प्रतिपादन आहे ?
अ) स्पेन्सर   ब) पॅरिटो   क) पार्सन्स   ड) सिमेल
- VI) “फिलॉसॉफी ऑफ मनी” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) मार्क्स   ब) मॉरिसन   क) सिमेल   ड) स्पेन्सर
- VII) मानवी वर्तमान जे स्थायी व अचल आहे त्यास _____ म्हणतात.
अ) स्वभाव   ब) क्रिया   क) भ्रम   ड) अवशिष्ट
- VIII) “दि माईंड अँड दि सोसायटी” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) स्पेन्सर   ब) पॅरिटो   क) सिमेल   ड) पार्सन्स
- IX) स्पेन्सरने कोणाकडून उत्क्रांती दृष्टीकोन स्वीकारला ?
अ) चार्ल्स डार्विन   ब) पॅरिटो   क) लाएल   ड) टिन्डाल
- X) “दि मेकिंग ऑफ सोशियॉलॉजी” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) रेमण्ड   ब) टर्नर   क) रोनाल्ड   ड) निस्बेत

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- अ) स्पेन्सर यांची उत्क्रांतीची व्याख्या.
- ब) पार्सन्स यांचे सामाजिक संरचनेचे प्रकार.
- क) पॅरिटो यांच्या अतार्किक क्रियेचा अर्थ.
- ड) अवशिष्टांचे वर्गीकरण.
- इ) सिमेल यांच्या स्वरूपप्रधान समाजशास्त्राचा अर्थ.
- फ) स्पेन्सर यांचा सैनिकी समाजाचा अर्थ.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- अ) पॅरिटो यांच्या अभिजनाचे प्रकार.
- ब) पार्सन्स यांच्या परिस्थिती क्रियांचे प्रकार.
- क) पार्सन्स यांचा सामाजिक क्रियेचा अर्थ.
- ड) भ्रमाचे वर्गीकरण.
- इ) आंतरक्रियेचे प्रकार.
- फ) उत्क्रांतीचे सामाजिक स्वरूप.
४. अ) स्पेन्सर यांचा जैविक साम्यवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) पॅरिटो यांचा तार्किक आणि अतार्किक सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. पार्सन्स यांचा सामाजिक व्यवस्था सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Group-F – Paper – I)
Research Methodology and Statistics for Psychology

Day and Date : Saturday, 28-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions:** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**
iii) **Calculators and tables allowed for statistical calculations.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10

- 1) Probability is the ratio of the number of _____ cases to the total number of equally likely cases.
- a) Unfavourable
b) Favourable
c) Possible
d) None of these
- 2) The term “dichotomous” means cut in to _____ parts or divided in to _____ categories.
- a) one-one
b) two-two
c) three-three
d) all the above
- 3) The formula for computation of _____ coefficient is

$$\phi = \frac{AD - BC}{\sqrt{(A + B)(C + D)(B + D)(A + C)}}$$

- a) The phi.
b) The biserial
c) Tetrachoric
d) Noen of these
- 4) _____ distribution was originally developed by W. S. Gosset in 1908.
- a) F
b) t
c) degree of freedom
d) all the above

3. Write short notes (**any four**) : 12

- 1) MC Nemar test
- 2) Assumptions in analysis variance
- 3) Meaning of correlation
- 4) Elementary principle of probability
- 5) Type II error
- 6) Characteristics of normal curve.

4. Write **any one** long answer of the following questions : 10

A) Ninety teachers were rated into three groups task oriented, interaction oriented and self-oriented in terms of their personality orientation as shows under.

Task oriented	Interaction oriented	Self-oriented
42	30	18

- a) Test the hypothesis of equal distribution.
- b) Test the hypothesis of normal distribution.

OR

B) In a study of abstract reasoning a sample of 83 twelfth grade boy's and sample of 95 twelfth grade girls scored as shows below on a test of abstract reasoning.

Sex	N	Mean	SD
Girls	95	29.21	11.56
Boys	83	30.92	7.81

Is there a significant difference between two means ?

5. An achievement test was given to 200 students their mean were found 60 and SD 10. Assuming the distribution that obtained to be normal calculate the following : 10

- 1) How many students will have score between 60 and 80 ?
- 2) How many students will have score between 70 and 80 ?
- 3) How many students will have score above 90 ?
- 4) How many students will have score below 40 ?

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) नॉन-सायंटिफिक कॅलक्युलेटर आणि सांख्यिक तत्त्वता आवश्यकतेनुसार वापरकास परवानगी आहे.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

१) संभाव्यता म्हणजे _____ घडणाऱ्या घटनेचे एकूण घडणाऱ्या घटनेशी असलेले गुणोत्तर होय.

अ) प्रतिकूल

ब) अनुकूल

क) संभाव्य

ड) यापैकी नाही

२) “व्दी-भाजक” संज्ञा म्हणजे _____ भाग असणे किंवा _____ वर्गातील विभाजन असते.

अ) एक-एक

ब) दोन-दोन

क) तीन-तीन

ड) वरीलपैकी सर्व

३) _____ सह-संबंध गुणांकाचे मापन करण्याचे सूत्र

$$\phi = \frac{AD - BC}{\sqrt{(A + B)(C + D)(B + D)(A + C)}}.$$

अ) फि

ब) व्दी-श्रेणी

क) षटकोणी

ड) यापैकी नाही

४) १९०८ मध्ये डब्ल्यू. एस्. गॉसेट यांनी _____ वितरणाचा स्वाभाविकपणे विकास केला.

अ) 'F'

ब) t

क) d/F

ड) वरीलपैकी सर्व

- ५) शिखरीय वक्राचे सामान्यतः _____ प्रकार पडतात.
अ) पाच
ब) सहा
क) तीन
ड) नऊ
- ६) _____ यांनी प्रॉडक्ट-मोमेन्ट पद्धती विकसित केली.
अ) पिअरसन
ब) फिशर
क) मार्शल
ड) यापैकी नाही
- ७) जेव्हा नमुना मोठ्या आणि मध्यम आकाराचा असतो तेव्हा _____ चे निर्देशन करण्यासाठी संक्षिप्त गणन करतात.
अ) स्तंभा लेख
ब) विकिरण आलेख
क) पाई आलेख
ड) वरीलपैकी सर्व
- ८) जेव्हा प्रथम श्रेणी आंशिक सह-संबंधाचा उपयोग तेव्हा _____ परिवर्त्य स्थिर राहतात.
अ) तीन
ब) एक
क) शून्य
ड) दोन
- ९) काय-स्क्वेअरचे महत्त्वाचे वैशिष्य म्हणजे त्यामध्ये असणारी _____ संज्ञा होय.
अ) संयोज्य
ब) बहुविध
क) विभाजित
ड) पर्यायी
- १०) अनुषांगिक गुणांक काढण्यासाठी _____ सूत्र वापरतात.
अ) $\sqrt{(k-1)/k}$
ब) $k \times k$
क) $\sqrt{(1-k)/k}$
ड) $\sqrt{(k-k)/1}$

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) 'Z' प्राप्तांक म्हणजे काय ?
- २) प्रसामान्य वक्राचे सूत्र सांगा ?
- ३) 'प्रचरण' व्याख्या लिहा.
- ४) गुणानुक्रम भेद पद्धती कोणी विकसित केली ?
- ५) शेल्टर लाइन काय दर्शवितात ?
- ६) येटस् संशोधन म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) मॅक् नेमार कसोटी
- २) प्रचरण-विश्लेषण गृहीतके
- ३) सह-संबंधाचा अर्थ
- ४) संभाव्यतेची मूलभूत तत्त्वे
- ५) प्रकार II प्रमाद
- ६) प्रसामान्य वक्राचे लक्षणे.

४. खालीलपैकी कोणताही एक दीर्घ प्रश्न सोडवा :

१०

अ) व्यक्तिमत्व अभिमुखतेच्या बाबत १० शिक्षकाचे पदनिश्चयन केले असता तीन गटामध्ये कार्याभिमुखता, आंतरक्रियाभिमुखता आणि आत्म-अभिमुखता विभाजन केले.

कार्याभिमुखता   आंतरक्रियाभिमुखता   आत्म-अभिमुखता

४२

३०

१८

अ) समान वितरणाची सिद्धांत कल्पना परीक्षण करा.

ब) प्रसामान्य वितरणाची सिद्धांत कल्पना परीक्षण करा.

किंवा

ब) एका अमूर्त युक्तीवादाच्या अभ्यासात १२ वी मधील ८३ मुले आणि ९५ मुली घेतल्या. त्यांनी अमूर्त युक्तीवादाच्या कसोटीवर प्राप्त केलेले प्राप्तांक खालील प्रमाणे

लिंग	संख्या	मध्यमान	प्रमाणविचलन
मुली	९५	२९.२१	११.५६
मुले	८३	३०.९२	७.८१

दोन मध्यमानामध्ये लक्षणीय भेद आहे का ? ते शोधा.

५. २०० विद्यार्थ्यांना संपादन कसोटी सोडविण्यास दिली असता त्यांचे मध्यमान ६० मिळाले आणि प्रमाण विचलन १० प्राप्त झाले हे वितरण गृहीत धरून सामान्य गुणन करा व खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

१०

- १) ६० ते ८० च्या दरम्यान प्राप्तांक असणारे किती विद्यार्थी असतील ?
  - २) ७० ते ८० च्या दरम्यान प्राप्तांक असणारे किती विद्यार्थी असतील ?
  - ३) ९० पेक्षा अधिक प्राप्तांक असणारे किती विद्यार्थी असतील ?
  - ४) ४० पेक्षा कमी प्राप्तांक असणारे किती विद्यार्थी असतील ?
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – I)
Micro Economic Analysis**

Day and Date : Saturday, 28-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams should drawn whenever necessary.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) Baumol's model is concern with
  - a) Product maximization
  - b) Profit maximization
  - c) Sales revenue maximization
  - d) None of the above
- 2) The model of managerial discreation was stated by
  - a) Marries
  - b) Williamson
  - c) Prof. Bain
  - d) Baumol
- 3) Full cost pricing rule is also known as
  - a) Total cost pricing
  - b) Marginal cost pricing
  - c) Average cost pricing
  - d) None of these
- 4) The Karl Marx theory of Income and distribution is related to
  - a) Related to innovation
  - b) Related to risk and uncertainty
  - c) Depend on theory of labour value
  - d) None of these
- 5) The uncertainty theory of profit was propounded by
  - a) Prof. Holley
  - b) Prof. Night
  - c) Schumpeter
  - d) None of these
- 6) Kaldor's macro distribution theory is
  - a) Famous for innovation theory
  - b) Famous for classical distribution theory
  - c) Famous for Keynes distribution theory
  - d) Famous for surplus value theory

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) बाऊमोलचे प्रारूप _____ शी संबंधित आहे.
अ) उत्पादन महत्तमीकरण   ब) नफा महत्तमीकरण
क) विक्री प्राप्ती महत्तमीकरण   ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- २) व्यवस्थापकीय विवेक प्रारूप _____ यांनी मांडले.
अ) मारिस   ब) विल्यमसन   क) प्रो. बेन   ड) बाऊमोल
- ३) पूर्ण खर्च किंमत तत्त्व हे _____ म्हणून ओळखले जाते.
अ) एकूण खर्च किंमत   ब) सीमांत खर्च किंमत
क) सरासरी खर्च किंमत   ड) यौपकी काहीही नाही
- ४) कार्ल मार्क्सचा उत्पन्न आणि विभाजनाचा सिद्धांत _____ शी संबंधित आहे.
अ) नवप्रवर्तनाशीसंबंधित   ब) धोका व अनिश्चिततेशी संबंधित
क) श्रम मूल्य सिद्धांतावर आधारित   ड) यापैकी काहीही नाही
- ५) नफ्याचा अनिश्चितता सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) प्रो. हॉले   ब) प्रो. नाईट
क) शंपीटर   ड) यापैकी काहीही नाही
- ६) कॅल्डोरचा स्थूल विभाजनाचा सिद्धांत हा _____ आहे.
अ) नवउपक्रमशील सिद्धांत म्हणून प्रसिद्ध
ब) विभाजनाचा सनातनवादी सिद्धांत म्हणून प्रसिद्ध
क) केन्सचा विभाजन सिद्धांत म्हणून प्रसिद्ध
ड) अतिरिक्त मूल्य सिद्धांत म्हणून प्रसिद्ध
- ७) पिंगूच्या मते _____ हे कल्याणाचे निकष आहेत.
अ) राष्ट्रीय उत्पन्न   ब) वस्तू व सेवांची उपलब्धता
क) राष्ट्रीय खर्च   ड) वरील सर्व

- ८) खंडाचा आधुनिक सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
 अ) रिकार्डो
 ब) अँडॅम स्मीथ
 क) मार्शल
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ९) अँरोचा अश्यक्यता प्रमेय लागू होतो
 अ) समाजवादात
 ब) मिश्र अर्थव्यवस्थेत
 क) लोकशाहीत
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- १०) नुकसानभरपाई तत्त्व _____ यांनी मांडले.
 अ) बर्गसन
 ब) कॅल्डोर
 क) कॅल्डोर-हिक्स
 ड) यापैकी काहीही नाही
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) : ८
- १) व्यवस्थापकीय उपक्रमांचे प्रारूप कोणी मांडले ?
 २) मर्यादा किंमत म्हणजे काय ?
 ३) बदली उत्पन्न म्हणजे काय ?
 ४) नफा म्हणजे काय ?
 ५) माहीतीचे अर्थशास्त्र म्हणजे काय ?
 ६) सामाजिक कल्याण फलन म्हणजे काय ?
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) नफ्याचा नवउपक्रमशीलता सिद्धांत.
 २) रिकार्डोचा विभाजनाचा स्थूल सिद्धांत.
 ३) वेतनाचा आधुनिक सिद्धांत.
 ४) अमर्त्यसेनची कल्याणाची संकल्पना.
 ५) विम्याचे अर्थशास्त्र.
 ६) कल्याण अर्थशास्त्र.
४. विभाजनाचा सिमांत उत्पादकता सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ‘नुकसानभरपाई तत्त्व’ ही संकल्पना स्पष्ट करा. १०
५. पॅरेटोच्या युक्ततमाच्या अटी सांगा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D) (Paper – I)
Political Theory

Day and Date : Saturday, 28-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) 'Capitalism Democracy and Socialism' this book written by _____ thinker.
a) Shumpeter   b) Rawls   c) Apter   d) No any
  - 2) Who propounded the concept of Political Man ?
a) Easton   b) Almond
c) Lipset   d) No any
  - 3) "A Non-Communist Manifesto is belong to _____ political thinker.
a) Karl Marx   b) Walt Whitman Rostow
c) Lenin   d) No any
  - 4) _____ is the main principle of multiculturalism.
a) Post colonialism   b) Extremist
c) Liberalism   d) No any
  - 5) The writer of 'The second sex' was belong to
a) America   b) England   c) French   d) No any
  - 6) Who was the main expounder of pluralistic theory of democracy ?
a) Almond   b) Robert Dahl   c) Hobbes   d) No any
  - 7) Revisionist liberalism stands for
a) Minimum govt.   b) Welfare state
c) Police state   d) No any

P.T.O.

- 8) The green politic's stands for
a) Urban development
b) Star War Program
c) Peaceful resolution of all disputes
d) Caste base politic's
- 9) S.M. Lipset was propounded _____ concept.
a) Socialism   b) Political Man   c) Natural Right   d) No any
- 10) Who wrote the book "Grammer of Politics".
a) H.J. Laski   b) Hobbes   c) Johan Locke   d) No any

2. Write short answers (**any four**) : **8**
- 1) Write the features of Marxian Feminism.
  - 2) Pluralistic theory of democracy.
  - 3) Loaded theory of state.
  - 4) Eco socialism theory.
  - 5) Critic of C.B. Macpherson on Shumpeter.
  - 6) Explain the features of classical liberalism.
3. Write short notes (on **any four**) : **12**
- 1) Elitism and democracy.
  - 2) Problem of underdeveloped countries.
  - 3) Empowerment of women.
  - 4) Features of contemporary liberalism.
  - 5) Green politics in India.
  - 6) Austin's theory of monapolic authority.
4. Write an essay on modern Feminism and its development. **10**
- OR
- Define the concept pluralistic Democracy and its main features.
5. Explain the new Marxism theory of state. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'भांडवलवाद, लोकशाही आणि समाजवाद' हे पुस्तक _____ विचारवंताने लिहले.
अ) श्युमपीटर   ब) रॉवेलस   क) अँप्टर   ड) यापैकी नाही
- २) 'राजकीय मानव' ही संकल्पना कोणी प्रतिपादन केली.
अ) इस्टन   ब) अलमण्ड   क) लिपसेट   ड) यापैकी नाही
- ३) 'ए नॉन कम्युनिस्ट मॅनिफेस्टो' हा ग्रंथ _____ राजकीय विचारवंताशी निगडित आहे.
अ) कार्लमाक्स
ब) वाल्ट व्हाइटमन रोस्टो
क) लेनिन
ड) यापैकी नाही
- ४) बहुसंस्कृतीवादाचे _____ हे प्रमुख तत्व आहे.
अ) उत्तर वसाहतवाद
ब) अत्यंतीकवादी
क) उदारमतवादी
ड) यापैकी नाही
- ५) 'दि सेकंड सेक्स' या ग्रंथाचे लेखक _____ शी संबंधित आहेत.
अ) अमेरिका   ब) इंग्लंड   क) फ्रेंच   ड) यापैकी नाही
- ६) अनेक सत्तावदि लोकशाही सिद्धांताचे मुख्य प्रतिपादन कोणी केले ?
अ) अलमण्ड   ब) रॉबर्ट डॉल   क) हॉब हाऊस   ड) यापैकी नाही
- ७) उदारमतवादाचे पुनरुज्जीवन कशासाठी असते.
अ) किमान शासन
ब) लोक कल्याणकारि राज्य
क) पोलीसी राज्य
ड) यापैकी नाही

८) ग्रीन पॉलिटिक्स कोणत्या पायावर आधारित आहे.

अ) शहरी विकास

ब) स्टार वॉर प्रोग्रॅम्

क) शांततामय वाटाघाटीने विवाद मिटविणे

ड) जातीय राजकारण

९) एस.एम. लिपसेट यांनी _____ ही संकल्पना प्रतिपादन केली.

अ) समाजवाद

ब) राजकीय मानव

क) नैसर्गिक हक्क

ड) यापैकी नाही

१०) “ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स” हा ग्रंथ कोणी लिहला.

अ) एच. जे. लास्की

ब) हॉब्ज

क) जॉन लॉक

ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) मार्क्सवादी स्त्रीवादाची लक्षणे लिहा (वैशिष्ट्ये).

२) अनेकसत्तावादी लोकशाही सिद्धांत सांगा.

३) राज्यावरील अतिरिक्त भार सिद्धांत सांगा.

४) इकोसमाजवादी सिद्धांत सांगा.

५) सी. बी. मॅफरसन् यांनी श्युमपीटर वर केलेली टिपा सांगा.

६) अभिजात उदारमतवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) श्रेष्ठी जनवाद व लोकशाही.

२) अविकसनशील देशापुढील समस्या.

३) महिलाचे सबलीकरण.

४) समकालीन उदारमतवादाची वैशिष्ट्ये.

५) भारतातील हरित राजकारण.

६) ऑस्टीनचा एकसत्तावादी अधिकार सिद्धांत.

४. आधुनिक स्त्रीवाद व त्याचा विकास यावर निबंध लिहा.

१०

किंवा

अनेक सत्तावादी लोकशाही संकल्पना विशद करा. आणि व्यातील महत्वाची वैशिष्ट्ये सांगा.

५. राज्याचा नवमार्क्सवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 117

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – II)**

मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग – 2

Day and Date : Monday, 30-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) बातमीमध्ये कोणते शब्द नसावेत ?

अ) क्लिष्ट

ब) साधी व सोपी

क) विज्ञानाची

ड) मनोरंजक

२) ताजा वृत्तांत देणाऱ्या बातम्यांची निवड कशी केली पाहिजे ?

अ) राजकीय पक्षानुसार

ब) क्लिष्ट रचना असणाऱ्या

क) तात्विकतेने

ड) निःपक्षपातीपणे

३) संगणकीय क्षेत्रातील कोणत्या घटकाच्या मदतीने जगभरात संपर्क साधतज्ञ येताता ?

अ) टाइपरायटर

ब) व्हिडीओ

क) ई-मेल

ड) प्रिंटर

४) आकाशवाणीवरून होणाऱ्या परिसंवादाला कशाचे बंधन असते ?

अ) वेळ

ब) चर्चेतील मुद्दे

क) चर्चेतील विषय

ड) व्यक्ती

५) जगातील असंख्य संगणकाच्या फाईल्सला जोडणारे जाळे कोणते ?

अ) वाईड वर्ल्ड वेब

ब) मंत्रालय

क) वर्ल्ड वाईड वेब

ड) ऑफिस

P.T.O.

६) तारेचा मसुदा किती अक्षरांचा असावा ?

अ) कमीत कमी

ब) दहा

क) भरपूर

ड) जास्तीत जास्त

७) एखाद्या भूभागावरील राजकीय नियंत्रणाला काय म्हणतात ?

अ) शासन

ब) समाज

क) प्रदेश

ड) प्रांत

८) सुसंस्कृत समाजाचे लक्षण कोणते ?

अ) हुकूमशाही

ब) नैतिकतेवर आधारित

क) धार्मिकता

ड) कायद्याचे राज्य

९) आकाशवाणीवरील बातमीचे मुख्य सूत्र कोणते असते ?

अ) अल्पाक्षरता

ब) कथात्म

क) पाल्हाळ

ड) लालित्य

१०) बातमीतील वाक्ये कशी असावीत ?

अ) मोठीमोठी

ब) विनोदी

क) छोटी छोटी

ड) मनोरंजक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) आकाशवाणी या संवादमाध्यमाचे ब्रीदवाक्य लिहा.

२) दूरचित्रवाणी संवादमाध्यमांचे वेगळेपण लिहा.

३) सोलापूर विद्यापीठाच्या संकेतस्थळाचा पत्ता लिहा.

४) प्रशासनाची तीन अंगे सांगा.

५) टिप्पणीचे दोन प्रकार लिहा.

६) श्रुतिकाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) : १०
- १) आकाशवाणीसाठी कोणतीही एक जाहिरात तयार करा.
- २) प्रशासकीय पत्राचे प्रकार लिहा.
- ३) फेसबुकविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १) : १०
- १) नभोनाट्य आणि श्रोता याविषयीची माहिती सांगा.
किंवा
- २) दूरचित्रवाणीचे सांस्कृतिक कार्य उदाहरणांसहित लिहा.
५. दीर्घोत्तरी प्रश्न : (आवश्यक) १०
- आकाशवाणीवरील मुलाखतीची संकल्पना विशद करून मुलाखतीचे प्रकार सांगा.
-

SLR-L – 118

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Sem. – II) Examination, 2015
हिंदी (Paper – II)
भाषा विज्ञान एवं हिंदी भाषा

Day and Date : Monday, 30-11-2015

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचनाएँ :** 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे हुए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

- 1) _____ भाषा में वेदों और उपनिषदों का निर्माण हुआ।
1) पालि 2) प्राकृत
3) लौकिक संस्कृत 4) वैदिक संस्कृत
- 2) 'पालि' शब्द का प्रयोग सबसे पहले चौथी शताब्दी में श्रीलंका में लिखित _____ ग्रंथ में हुआ है।
1) दीपवंस 2) धम्मपरियाय
3) चुल्लवग्ग 4) धम्मपद
- 3) हॉर्नले ने आधुनिक भारतीय आर्य भाषाओं का वर्गीकरण _____ भागों में किया।
1) चार 2) तीन 3) सात 4) दो
- 4) अवधी का एक अन्य नाम _____ भी है।
1) बराबंकी 2) कोसली 3) फैजाबादी 4) गुआल
- 5) बाँगरु का दूसरा नाम हरियाणी भी है। बाँगरु नाम _____ ने दिया हुआ है।
1) प्रो हुमायूँ 2) शिवसिंह सेंगर 3) ग्रियर्सन 4) हॉर्नले
- 6) देवनागरी लिपि का विकास _____ लिपि से हुआ।
1) खरोष्ठी 2) ब्राह्मी 3) गुप्त 4) कुटिल

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

SLR-L – 119

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – II)
Indian English Literature

Day and Date : Monday, 30-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternative.

10

1) Which of the following statements regarding the poem 'May You Sleep a Million Years Shiva' is not true ?

- a) The speaker in the poem curses the lord Shiva
- b) The speaker in the poem believes in the existence of god
- c) The speaker in the poem stands before the god unwilling to be covered
- d) No bells shall ever ring for the god after the death of the speaker

2) *Happenings on the London Underground* deals with a day in the month of _____ in the life of Mr. Patel.

- a) March
- b) April
- c) June
- d) February

3) Which of the following statements regarding lust is not true ?

- a) It gathers you into its arms
- b) It stifles the uncertainties of everyday
- c) It promises you everything
- d) It visits you shaking little bells at the door

4) In "The Last Rites" the grandmother of the poetess used to spoon _____ into her reluctant throat.

- a) Wisdom
- b) Knowledge
- c) Milk
- d) Juice

P.T.O.

- 3) What kept Hoshang away from Sunil's demonstrations ?
  - 4) What is the end of the story 'Games' ?
  - 5) Why did the parents of Shernavaz shout at Josephine ?
  - 6) What are the features of the Parsi community ?
3. A) Answer **any two** of the following questions in brief. **6**
- 1) What is Indian Diaspora ?
  - 2) Who are the exponents of the modern drama ?
  - 3) What are the themes of Indian women novelists ?
- B) Answer in brief the following questions (**any two**). **4**
- 1) Who are the Indian diasporic writers ?
  - 2) Write about the work of Kiran Desai.
  - 3) What are the techniques used in modern drama ?
4. Answer **any one** of the following questions. **10**
- 1) Comment on the plot of '*Tughlaq*'.
  - 2) Discuss Tughlaq as a political allegory.
5. Elucidate the theme of identity crisis in Jhumpa Lahiri's '*The Namesake*'. **10**
-

SLR-L – 120

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA (Paper – II)
History of Karnataka Culture

Day and Date : Monday, 30-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) “ವಿಕ್ರಮಾಂಕದೇವ ಚರಿತೆ” ಇದೊಂದು _____ ಕೃತಿ.

ಅ) ನಾಟ್ಯ   ಆ) ಕಾದಂಬರಿ   ಇ) ಧಾರ್ಮಿಕ   ಈ) ಚರಿತ್ರೆ

2) ಕದಂಬ ಎಂದರೆ

ಅ) ಕಂಬ   ಆ) ತಾಯಿ   ಇ) ಬಾಳೆ   ಈ) ತೆಂಗು

3) ದೇವಾಲಯಗಳ ಗುಂಪು

ಅ) ಕಲ್ಯಾಣ   ಆ) ಗದಗ   ಇ) ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು   ಈ) ಸಂಗಮ

4) ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದರೆ ಮನೋಮಯ ಜೀವನ

ಅ) ಅರ್ನಾಲ್ಡ್   ಆ) ಮಾರ್ಕ್ಸ್
ಇ) ಟ್ಯಾಗೋರ್   ಈ) ರನ್ನ

5) ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಅ) ಹಬ್ಬ   ಆ) ದೇವಸ್ಥಾನ   ಇ) ಕೆರೆ   ಈ) ಹೊಲ

6) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇರುವುದು

ಅ) ಅಜಂತ   ಆ) ಬೇಲೂರು   ಇ) ಹಂಪಿ   ಈ) ಹಳೆಬೀಡು

7) ನಾಟ್ಯ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ರಾಣಿ

ಅ) ಕಂತಿ   ಆ) ಸೀತೆ   ಇ) ಶಾಂತಲೆ   ಈ) ಸರಸ್ವತಿ

P.T.O.

8) ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವರು

ಅ) ಕಲಬುರ್ಗಿ   ಆ) ಕಣವಿ   ಇ) ರನ್ನ   ಈ) ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ

9) ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಸ್ಥಾಪಕ

ಅ) ಆಚಾರ್ಯ   ಆ) ಬಸವಣ್ಣ   ಇ) ಹರಿಹರ   ಈ) ಸರ್ವಜ್ಞ

10) ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು

ಅ) ಕನ್ನಾಡು   ಆ) ಮೈಸೂರು   ಇ) ಮಂಗಳೂರು   ಈ) ನಾಡು

2. ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ಬಾದಾಮಿ ಗುಹೆಗಳು.
- 2) ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು.
- 3) ನಾಗರಿಕತೆಯ ಲಕ್ಷಣ.
- 4) ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲು.
- 5) ಕೋಟೆಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು.
- 6) ಪುಲಿಕೇಶಿ.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮನ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
- 2) ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 3) ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ವ್ಯಾಪಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

- 1) ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಮಹನೀಯರು ಯಾರು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 2) ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

5. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿವಿಧ ಆಕರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

10

SLR-L – 122

Seat
No.

--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Comp. Paper – II)
History of Modern World (1900-1970 A.D.)

Day and Date : Monday, 30-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option.

10

- 1) _____ is known as propounder of Bolshevik Revolution.
a) Stalin   b) Lenin   c) Trotsky   d) Komneve
- 2) Schuman plan arose due to the traditional rivalry between
a) China-Japan   b) America-England
c) Germany-France   d) India-Pakistan
- 3) _____ presided over the 7th Non-Aligned Movement.
a) Indira Gandhi   b) Pt. Nehru
c) Marshal Tito   d) Nasser
- 4) _____ putforth the theory of Gravitational Force.
a) Garrick   b) Newton   c) Boil   d) Pascal
- 5) _____ established the Red Army.
a) Yuvan-Si-Kai   b) Kang-u-bi
c) Mao Tse-Tung   d) Dr. San-Yet-Sen
- 6) At first _____ used the term 'Cold War'.
a) Joseph   b) Bernard Baruch
c) Lippman   d) Marshal
- 7) _____ was the original name of Martin Luther King.
a) Michael   b) Robert
c) Simon   d) Harold

P.T.O.

8) According to Pt. Nehru the Non-Alignment means to stay away from the world's _____ group.

a) the three military

b) the four military

c) the five military

d) the two military

9) _____ was the period of Stalin's First Five Year Plan.

a) 1900-1905

b) 1912-1918

c) 1928-1933

d) 1915-1920

10) India's fifth Atomic Power Centre is erected at _____ in Uttar Pradesh.

a) Narora

b) Agra

c) Sanchi

d) Delhi

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

1) State any two causes of the Russian Revolution.

2) Describe in brief the Truman Doctrine.

3) Describe in short the theory of Relativity.

4) Write in brief on Mao's Long March.

5) State any two hypothesis of the Cold War.

6) Explain India's role on Non-Aligned Movement.

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Lenin's New Economic Policy.

2) Warsaw Pact.

3) Non-alignment and the Panchsheelas.

4) The foreseeable effects of Space Age.

5) Internet.

6) Stalin.

4. Discuss in detail the causes and effects of Chinese Communist Revolution of 1949.

10

OR

State what is Cold War and give its causes ?

5. Describe in detail the progress that took place in the field of communication and information technology in 20th century.

10

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार). ८
- १) रशियन राज्यक्रांतीची कोणतेही दोन कारणे सांगा.
  - २) टुमन सिद्धांताची थोडक्यात माहिती सांगा.
  - ३) सापेक्षतावादाच्या सिद्धांताचे थोडक्यात वर्णन करा.
  - ४) माओच्या लाँग मार्च बदल थोडक्यात माहिती द्या.
  - ५) शीतयुद्धाची कोणतीही दोन गृहीतके सांगा.
  - ६) भारताची अलिप्तवादा बदलची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.
३. टिपा लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) लेनिनचे नवे आर्थिक धोरण
  - २) वार्सा करार
  - ३) अलिप्तवाद आणि पंचशील
  - ४) अवकाश युगाचे भविष्यकालीन परिणाम
  - ५) इंटरनेट
  - ६) स्टॉलिन
४. १९४९ च्या चीनी साम्यवादी क्रांतीची कारणे व परिणामाची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- शीतयुद्ध म्हणजे काय ते सांगून त्याची कारणे सांगा.
५. २० व्या शतकात माहिती तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात झालेल्या प्रगतीची सविस्तर माहिती द्या. १०
-

SLR-L – 123

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr.E) (Paper – II)
Sociology of Indian Society

Day and Date : Monday, 30-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**
सूचना : i) **सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.**
ii) **उजवीकडे दर्शविलेले अंक पूर्ण गुण आहेत.**

1. Multiple choice questions :

10

- 1) In which of the following research area does professor D.N. Dhanagare's book on 'Peasant Movements in India' falls ?
  - a) Sociology of Ecology
  - b) Sociology of Movements
  - c) Village studies
  - d) Sociology of Communication
- 2) Who of the following sociologist studied Indian tradition and society from modernization perspective ?
  - a) Yogendra Singh
  - b) Iravati Karve
  - c) Ramkrishna Mukherjee
  - d) G.S. Ghurye
- 3) The women's movement during pre-independence era was an example of _____ movement.
  - a) Reform
  - b) Utopian
  - c) Regional
  - d) Religious
- 4) Who of the following sociologist more popular in conducting village studies in India ?
  - a) Iravati Karve
  - b) Yogendra Singh
  - c) M.N. Srinivas
  - d) None of the above
- 5) Which of the following is an example of Environmental Movement in India ?
  - a) India against corruption
  - b) Indian against child labour
  - c) Tebhaga
  - d) CHIPKO

P.T.O.

- 6) Which of the following factor more responsible for the growth of caste-system in India ?
- a) The geographic isolation   b) The influence of religion
c) Lack of education   d) Secularism
- 7) _____ was one of the influential leaders of Dalit movements in Maharashtra.
- a) H. Hargopal   b) Sundarlal Bahuguna
c) Namdev Dhasal   d) None of the above
- 8) Who among the following sociologists considered as pioneer in Urban studies in India ?
- a) Petric Geddes   b) M.N. Srinivas
c) Yogendra Singh   d) Radhakamal Mukherjee
- 9) Which of the following statement is incorrect ?
- a) There is linguistic diversity in India
b) India is culturally heterogeneous
c) India is culturally homogeneous
d) India is a secular country
- 10) The continuity of any human society primary depends upon _____ institution.
- a) Education   b) Caste   c) Family   d) Religion

2. Write short answers on **any four** :

8

- 1) What is modernization ?
- 2) What is religion ?
- 3) What are the changing trends in Indian Marriage System ?
- 4) What are the causes of Nuclear family ?
- 5) Why regional factors plays important role in sociological research ?
- 6) What is secularism ?

3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Iravati Karve's contribution to culture and kinship.
  - 2) Importance of joint family.
  - 3) Regional sociology.
  - 4) Nationalism in India.
  - 5) Peasant movements.
  - 6) Caste based studies in Indian Sociology.
4. A) Elucidate the contribution of Yogendra Singh to the modernization of Indian Tradition. 10
- OR
- B) Define what is social movement and explain the causes of Dalit movements in India.
5. Outline briefly, the contribution of Indian sociologists to the rural and ethnic studies in India. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. बहुपर्यायी प्रश्न : १०
- १) प्राध्यापक डी.एन. धनागरे यांचे 'Peasant Movements in India' हे पुस्तक खालीलपैकी कोणत्या संशोधन क्षेत्रात येते ?
a) सोशियालॉजी ऑफ इकॉलॉजी	b) सोशियालॉजी ऑफ मुव्हमेंट्स
c) व्हिलेज स्टडीज	d) सोशियालॉजी ऑफ कम्युनिकेशन
- २) खालीलपैकी कोणत्या समाजशास्त्रज्ञाने भारतीय परंपरा व समाजाचे आधुनीकीकरणाच्या दृष्टीकोणतुन अध्ययन केले ?
a) योगेंद्र सींग	b) इरावती कर्वे
c) रामकृष्ण मुखर्जी	d) जि.एस. घुर्ये

१०) _____ सामाजिक संस्था प्राथमीकरीत्या समाजाच्या सातत्यासाठी कार्यरत असते.

a) शिक्षण	b) जात
c) कुटुंब	d) धर्म

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या :

८

- १) आधुनिकीकरण म्हणजे काय ?
- २) धर्म म्हणजे काय ?
- ३) भारतातील विवाह संस्थेत होणारे बदलते परिवर्तन कोणते ?
- ४) विभक्त कुटुंब पद्धतीचे कारणे कोणती ?
- ५) समाजशास्त्रीय संशोधनामध्ये प्रादेशिक घटक महत्वपूर्ण का ठरतात ?
- ६) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे काय ?

३. कोणत्याही चार वर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

- १) इरावती कर्वे यांचे संस्कृती व नातेसंबंध यासंबंधीचे योगदान.
- २) संयुक्त कुटुंबाचे महत्व.
- ३) प्रादेशिक समाजशास्त्र.
- ४) भारतातील राष्ट्रवाद.
- ५) शेतकऱ्यांच्या चळवळी.
- ६) भारतीय समाजशास्त्रातील जाती विशयक अध्ययने.

४. A) योगेंद्र सिंग यांचे भारतीय परंपरांचे आधुनिकीकरण या संबंधीचे योगदान सविस्तर विशद करा. १०

किंवा

B) सामाजिक चळवळ म्हणजे काय स्पष्ट करून, भारतातील दलीत चळवळींचे प्रमुख कारणे विशद करा.

५. भारतातील ग्रामीण व वांशीक अध्ययनांच्या संदर्भात भारतीय समाजशास्त्रज्ञांचे लाभलेले योगदानाचा आढावा द्या. १०

_____

SLR-L – 124

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Paper – II) (Gr. F)
Personality Psychology

Day and Date : Monday, 30-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10
- 1) Personal construct theory of personality was proposed by _____
(Kelly, Freud, Cattell, Eysenck)
  - 2) The term learned helplessness was used by _____
(Seligman, Freud, Zuckerman, Freeman)
  - 3) _____ developed a scale of internal-external locus of control.
(Murray, Rotter, Maslow, Adler)
  - 4) The first systematic approach to analyzing traits was described by _____
(Allport, Cattell, Hippocrates, Eysenck)
  - 5) Cattell has constructed _____ personality factor test.
(15, 16, 10, 14)
  - 6) _____ technique is most frequently used to measure motivation.
(TAT, Inkblot, Sentence Completion, Case Study)
  - 7) Erick Fromm was well-known _____ psychoanalyst.
(Humanistic, Behaviouristic, Dynamic, Cognitive)
  - 8) Carl Rogers was born in _____
(1920, 1912, 1921, 1902)

P.T.O.

9) The _____ needs are the basic needs of Maslow's hierarchy of needs.

(Physiological, Safety, Esteem, Self-actualization)

10) _____ emphasized the 'environmental press' – the push of the situation.

(Maslow, Hall, Murray, Sullivan)

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**

- 1) What is internal locus of control ?
- 2) State the dimensions of big five factor.
- 3) State the effect of achievement need on personality.
- 4) What is self-actualization ?
- 5) What is positive psychology ?
- 6) State the importance of longitudinal study.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) The self-system.
- 2) Roots in Gestalt Psychology.
- 3) Cultural influences on personality.
- 4) Need for Affiliation.
- 5) Evaluation of humanistic approach.
- 6) Ego development.

4. Write long answer type questions (**any one**) : **10**

A) Discuss Bandura's social-cognitive learning theory of personality.

OR

B) Explain the history of trait approach.

5. Explain the humanistic approaches of personality. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ यांनी व्यक्तिमत्त्वाचा वैयक्तिक व्याकृती सिद्धांत मांडला.
(केली, फ्रॉईड, कॅटेल, आयझॅक)
- २) संपादित असहायता ही संकल्पना _____ यांनी वापरली.
(सेलिगमन, फ्रॉईड, झुकरमन, फ्रीमन)
- ३) _____ यांनी अंतर्गत-बाह्य नियंत्रण केंद्र मापनी विकसित केली.
(मरे, रॉटर, मॅस्लो, अँडलर)
- ४) गुणतत्त्वांचे पद्धतशीर वर्गीकरण करणाऱ्या पहिल्या दृष्टिकोनाचे _____ यांनी वर्णन केले.
(ऑलपोर्ट, कॅटेल, हिप्पोक्रेट्स, आयझॅक)
- ५) कॅटेलने _____ व्यक्तिमत्त्व घटक चाचणी तयार केली.
(१५, १६, १०, १४)
- ६) _____ तंत्र बऱ्याच वेळा प्रेरणा मापनाकरिता वापरले जाते.
(टीएटी, शाईचे डाग, विधानपूर्ती, व्यक्ती वृत्त)
- ७) एरिक फ्रॉम हे सुप्रसिद्ध _____ मनोविश्लेषक होते.
(मानवतावादी, वर्तनवादी, गतीशील, बोधात्मक)
- ८) कार्ल रॉजर्स यांचा जन्म _____ मध्ये झाला.
(१९२०, १९१२, १९२१, १९०२)
- ९) _____ गरजा या मॅस्लोच्या गरजावर्चस्व श्रेणी मध्ये मूलभूत गरजा आहेत.
(शारीरिक, सुरक्षा, आदरभाव, स्व-वास्तवीकरण)
- १०) _____ यांनी परिस्थितीच्या प्रभावास 'वातावरणीय दाबक' म्हणून महत्त्व दिले.
(मॅस्लो, हॉल, मरे, सुलीव्हान)

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (फक्त चार) : ८
- १) अंतर्गत नियंत्रण केंद्र म्हणजे काय ?
  - २) महान पंच घटकाच्या परिमिती सांगा.
  - ३) संपादन गरजेचा व्यक्तिमत्त्वावरील परिणाम सांगा.
  - ४) आत्मवास्तवीकरण म्हणजे काय ?
  - ५) सकारात्मक मानसशास्त्र म्हणजे काय ?
  - ६) अनुकालीक अभ्यासाचे महत्त्व सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) स्व-तंत्र.
  - २) गेस्टाल्ट मानसशास्त्राचा उगम.
  - ३) व्यक्तिमत्त्वावरील सांस्कृतिक प्रभाव.
  - ४) संलग्नतेची गरज.
  - ५) मानवतावादी दृष्टिकोनाचे मूल्यमापन.
  - ६) अहम् विकास.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. १०
- अ) बांडूरा यांच्या सामाजिक-बोधनिक अध्ययन सिद्धांताची चर्चा करा.
किंवा
- ब) गुणविशेष दृष्टिकोनाचा इतिहास स्पष्ट करा.
५. व्यक्तिमत्त्वाचे मानवतावादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C Paper – II)
Economics of Growth and Development

Day and Date : Monday, 30-11-2015
Time: 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) Draw the diagram **wherever** necessary.

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ factor affects on agricultural productivity.
  - a) Ownership of land
  - b) Size of land
  - c) Production technology
  - d) All of the above
- 2) The Green revolution in agriculture has been characterised basically by _____ technology.
  - a) Labor intensive
  - b) Capital intensive
  - c) Land intensive
  - d) Skill intensive
- 3) _____ leads to a single market of the whole World.
  - a) Globalization
  - b) Privatization
  - c) Liberalization
  - d) Nationalization
- 4) Capital intensive production technology means _____ use of capital units.
  - a) Less
  - b) Minimum
  - c) More
  - d) None of the above
- 5) The new agriculture technology uses resources like _____.
  - a) Fertilizers
  - b) Pesticides
  - c) New machineries
  - d) All of the above
- 6) Industrial development depends upon the _____.
  - a) Population
  - b) Capital formation
  - c) Consumption
  - d) Distribution

P.T.O.

- 7) WTO is a _____ organization.
a) Trade   b) Transport   c) Tourist   d) Financial
- 8) _____ is a logical extension of the decision made by profit oriented firm.
a) Profit analysis   b) Income analysis
c) Cost benefit analysis   d) Expenditure analysis
- 9) _____ is the instrument of Fiscal Policy.
a) Public revenues   b) Public expenditure
c) Public debt   d) All the above
- 10) Through the _____ policy, government tries to ensure adequate provision of credit for productive purposes.
a) Monetary   b) Fiscal   c) Price   d) Budget

2. Write short answers (**any four**) : **8**
- 1) Give definition of globalization.
  - 2) What is appropriate technology ?
  - 3) Define Fiscal Policy.
  - 4) What is sustainable growth ?
  - 5) What is meant by burden of borrowing ?
  - 6) What is industrialization ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Choice of technique.
  - 2) Efficiency of small scale production.
  - 3) GATT.
  - 4) External burden of borrowing.
  - 5) Project evaluation.
  - 6) Pattern of industrialization.
4. A) Explain need for investment criteria in developing countries. **10**
- OR
- B) Write MNC activities in developing countries.
5. Explain role of monetary policy in developing countries. **10**

९) _____ ही वित्तीय धोरणाची साधने आहेत.

अ) सार्वजनिक उत्पन्न

ब) सार्वजनिक खर्च

क) सार्वजनिक कर्ज

ड) वरीलपैकी सर्व

१०) _____ धोरणानुसार उत्पादक कारणासाठी पर्याप्त पतपुरवठा करण्याचा प्रयत्न सरकार करते.

अ) मुद्राविषयक

ब) वित्तीय

क) किंमत

ड) अंदाजपत्रक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) जागतिकीकरणाची व्याख्या द्या.

२) सुयोग्य तंत्रज्ञान म्हणजे काय ?

३) राज्यवित्तीय धोरणाची व्याख्या द्या.

४) शाश्वत वाढ म्हणजे काय ?

५) सार्वजनिक कर्जाचा भार म्हणजे काय ?

६) औद्योगिकरण म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) उत्पादन तंत्राची निवड.

२) लघु उत्पादन प्रमाणाची कार्यक्षमता.

३) GATT (गॅट).

४) बाह्य कर्जाचा भार.

५) प्रकल्प मूल्यमापन.

६) औद्योगिकरणाची रचना.

४. विकसनशील देशांचे गुंतवणूक निकष स्पष्ट करा.

१०

किंवा

विकसनशील देशातील (MNC चे) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे कामकाज लिहा.

५. मुद्राविषयक धोरणाची विकसनशील देशातील भूमिका स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – II) (Gr.D)
Major Ideas and Issues in Public Administration

Day and Date : Monday, 30-11-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : 10
- 1) Whitleyism is a mechanism for _____
A) Promoting employees
B) Protecting employees
C) Increasing the pay of employees
D) Setting disputes between government and its employees
  - 2) Which ministry's budget does NOT form a part of general budget in India ?
A) Ministry of Rural Development   B) Ministry of External Affairs
C) Railway Ministry   D) Defense Ministry
  - 3) Which of following is a central service in India ?
A) Indian Forest Service   B) Indian Police Service
C) Indian Administration Service   D) None of the above
  - 4) Comptroller and Auditor General is created by the
A) Parliament   B) Constitution
C) Supreme Court   D) Election Commission
  - 5) The following one is not basic features of civil service.
A) Hierarchy   B) Division of Society
C) Professionals   D) None of the above
  - 6) India the Comptroller and Auditor General of India helps the Public Account Committee as
A) Guide   B) Philosopher   C) Friend   D) All of these
  - 7) The concept of Ombudsman is originated in _____
A) Finland   B) England   C) Sweden   D) Poland

- 8) The budget of Public Account Committee is held to _____
- A) Finance Commission   B) Election Commission
C) NITI Commission   D) Parliament
- 9) Indian counterpart of 'Ombudsman' is
- A) Lokayukta
B) NITI Commission
C) Union Public Service Commission
D) None of the above
- 10) Right from the beginning, the most contentious issue regarding the creation of the institution of Lokpal has been
- A) His pay and allowances   B) His tenure
C) His jurisdiction   D) His qualifications

2. Write answer in brief **(any four)** : **8**
- 1) What is political neutrality of civil service ?
  - 2) What is Financial Administration ?
  - 3) What is recruitment ?
  - 4) What is delegated legislation ?
  - 5) Explain the meaning of administration law.
  - 6) What is 'O' and 'M' ?
3. Write short notes on **(any four)** : **12**
- 1) Whitley Council
  - 2) Delegated Legislation
  - 3) Administration Tribunals
  - 4) Ombudsman
  - 5) Modernization of bureaucracy
  - 6) Lokpal.
4. Write answer to **any one** of following : **10**
- Define recruitment. State different methods of recruitment.
- OR
- Explain the theory of scientific management.
5. Explain in detail budgetary process in parliamentary government system. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) व्हिटलेप्रणाली खालीलपैकी एकासाठी आहे
अ) सेवकांना बढती देणे
ब) सेवकांचे संरक्षण
क) सेवकांचे वेतन वाढवणे
ड) शासन आणि त्याचे सेवक यांच्यातील तंटे सोडवणे
- २) कोणत्या मंत्रालयचे अंदाजपत्रक भारताच्या साधारण अंदाजपत्रकाचा भाग नाही ?
अ) ग्रामीण विकास मंत्रालय   ब) परराष्ट्र-व्यवहार मंत्रालय
क) रेल्वे मंत्रालय   ड) संरक्षण मंत्रालय
- ३) खालीलपैकी कोणती भारतातील 'केंद्रीय सेवा' म्हणून ओळखली जाते ?
अ) भारतीय वन सेवा   ब) भारतीय पोलिस सेवा
क) भारतीय प्रशासकीय सेवा   ड) यापैकी नाही
- ४) नियंत्रक आणि महाअंकपरिक्षकाच्या पदाची निर्मिती कोणी केली ?
अ) संसद   ब) संविधान
क) सर्वोच्च न्यायालय   ड) निर्वाचन आयोग
- ५) पुढीलपैकी एक नागरी सेवेचे वैशिष्ट्ये नाही.
अ) अधिकारश्रेणी पद्धती   ब) समाज विभाजन करणे
क) व्यावसायिकता   ड) यापैकी नाही
- ६) भारताचा नियंत्रक आणि महाअंकपरिक्षक सार्वजनिक हिशोब समितीला मदत करतो.
अ) मार्गदर्शक   ब) तत्त्वज्ञ   क) मित्र   ड) यापैकी सर्व
- ७) 'ऑम्बूदस्मन' ही मूळ संकल्पना _____ ची आहे.
अ) फिनलंड   ब) इंग्लंड   क) स्वीडन   ड) पोलंड
- ८) लोक लेखा समिती अहवाल अहवाल _____ सादर करते.
अ) वित्त आयोग   ब) निर्वाचन आयोग
क) निती (NITI) आयोग   ड) केंद्रीय कायदेमंडळ

- ९) 'ऑम्बूदस्मन' चा भारतीय अविष्कार म्हणजे _____
 अ) लोकायुक्त
 ब) निती (NITI) आयोग
 क) केंद्रीय लोक सेवा आयोग
 ड) यापैकी नाही

१०) प्रथमपासूनच 'लोकपाल' या संस्थेच्या निर्मितीतील सर्वात विवाद्य मुद्दा खालीलपैकी कोणता आहे ?

- अ) त्याचे वेतन व भत्ते
 ब) त्याचा कार्यकाल
 क) त्याची कार्यक्षमता
 ड) त्याची पात्रता

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) सनदी सेवकांची राजकीय तटस्थता म्हणजे काय ?
 २) वित्तीय प्रशासन म्हणजे काय ?
 ३) भरती म्हणजे काय ?
 ४) प्रदत्त विधिनियम म्हणजे काय ?
 ५) प्रशासकीय कायद्याचा अर्थ स्पष्ट करा.
 ६) 'ओ' आणि 'एम' म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) व्हिटले कॉन्सिल
 २) प्रदत्त विधिनियम
 ३) प्रशासकीय न्यायाधिकरणे
 ४) ऑम्बूदस्मन
 ५) नोकरशाहीचे आधुनिकरण
 ६) लोकपाल.

४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा :

१०

भरतीची व्याख्या करा. भरतीच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

संसदीय शासन पद्धतील अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

SLR-L – 127

Seat
No.

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – III)
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास/पेपर क्र. ३ सेमिस्टर : २
(१९२० ते १९४५)

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : १) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'कलेसाठी कला' हा विचार कोणी मांडला ?
अ) वि.स. खांडेकर
ब) ना.सी. फडके
क) पु.भा.भावे
ड) श्री.व्यं. केतकर
- २) मध्यम वर्गीयांचे कौटुंबिक जीवनचित्रण लघुकथेतून कोणी केले ?
अ) दिवाकर कृष्ण
ब) ना.सी. फडके
क) य.गो. जोशी
ड) र.वा. दिघे
- ३) 'ब्राह्मण कन्या' कादंबरीचे लेखक कोण आहेत ?
अ) श्री.व्यं. केतकर
ब) पु.य. देशपांडे
क) भा.वि. वरेरकर
ड) ग.त्र्यं. माडखोलकर
- ४) मराठी लघुनिबंधाचे जनक कोण आहेत ?
अ) ना.सी. फडके
ब) वि.स. खांडेकर
क) गो.रा. दोडके
ड) कुसुमावती देशपांडे
- ५) 'कवी गिरीश' या टोपणनावाने कविता लिहिणारे कवी कोण ?
अ) माधव त्र्यंबक पटवर्धन
ब) शंकर केशव कानेटकर
क) प्र.के. अत्रे
ड) य.दि. पेंटारकर

- ६) 'सत्तेचे गुलाम' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?
- अ) भा.वि. वरेरकर   ब) श्री.वि. वर्तक
क) प्र.के. अत्रे   ड) वि.दा. सावरकर
- ७) 'स्मृतिचित्रे' हे आत्म चरित्र _____ यांचे आहे.
- अ) लक्ष्मीबाई टिळक   ब) पार्वतीबाई आठवले
क) आनंदीबाई शिर्के   ड) रमाबाई रानडे
- ८) पाणकळा ही कादंबरी कोणाची आहे ?
- अ) साने गुरूजी   ब) ग.ळ. ठोकळ
क) र.वा. दिघे   ड) म.भा. भोसले
- ९) 'नाट्यछटा' हा साहित्यप्रकार कोणाच्या नावाने ओळखला जातो ?
- अ) मामा वरेरकर   ब) दिवाकर
क) रा.ग. गडकरी   ड) प्र.के. अत्रे
- १०) 'प्रतिभा,' 'जीवन संगीत' कविता संग्रहाचे कर्ते कोण आहेत ?
- अ) मंगेश पाडगावकर   ब) बा.भ. बोरकर
क) बा.रा. कांत   ड) आरती प्रभू

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) :

१०

- १) वा.म. जोशी यांच्या चार कादंबऱ्यांची नावे लिहा.
- २) भा.रा. तांबे यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) प्र.के. अत्रे यांच्या नाटकांची चार नावे लिहा.
- ४) विभावरी शिरूरकरांच्या गाजलेल्या कथासंग्रहाचे नाव लिहा.
- ५) १९२० ते १९४५ या कालखंडातील चार प्रमुख कवयित्रींची नावे लिहा.
- ६) १९२० नंतरच्या चार स्त्री आत्मचरित्रकारांची नावे सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २ लिहा) : १०
- १) विश्राम बेडेकरांच्या 'रणांगण' कादंबरीचे वेगळेपण लिहा.
- २) 'य.गो. जोशी यांच्या' 'कुटुंब कथा' समृद्ध होत्या- स्पष्ट करा.
- ३) वि.स. खांडेकरांच्या लघुनिबंधाची वैशिष्ट्ये सोदाहरण सांगा.
४. १९२० ते १९४५ या कालखंडातील मराठी कादंबरीतील प्रमुख कादंबरीकारांचा परिचय करून द्या. १०
- किंवा**
- '१९३१ ते १९४१ हे दशक रंगभूमीच्या इतिहासात अत्रे यांचे दिग्विजयाचे दशक आहे' आचार्य प्र.के. अत्रे यांच्या नाटकांच्या आधारे स्पष्ट करा.
५. मराठी कवितेच्या इतिहासातील रविकिरण मंडळाच्या वाङ्मयीन कामगिरीचा आढावा घ्या. १०
-

SLR-L – 128

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – 3)
प्रयोजनमूलक हिंदी

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे हुए अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

- 1) शब्द, ध्वनि, संगीत और मौन _____ लेखन के प्रमुख उपकरण हैं।
1) समाचार   2) रेडियो   3) दूरदर्शन   4) इंटरनेट
- 2) _____ को अंग्रेजी में 'डाक्यूमेंट्री' कहते हैं।
1) वृत्तचित्र   2) चलचित्र   3) रेखाचित्र   4) स्थलचित्र
- 3) ब्राउजर एक ऐसा _____ है, जो कम्प्यूटर को इंटरनेट से जोड़ता है।
1) हार्डवेयर   2) सॉफ्टवेयर   3) टेलेक्स   4) लिंक
- 4) _____ संदेशों के आदान - प्रदान का सबसे गतिशील तथा आधुनिक साधन है।
1) डाक   2) समाचार पत्र   3) पत्रिका   4) ई-मेल
- 5) _____ लेखन बंद कमरे में नहीं किया जा सकता।
1) रिपोर्टाज   2) पटकथा   3) साक्षात्कार   4) संवाद
- 6) 'उद्धोषणा' शब्द संस्कृत के _____ धातु से बना है।
1) उद्   2) घुष्   3) ल्युद्   4) टाप्
- 7) 'ट्रीटमेंट' (Treatment) का मतलब है _____।
1) दृश्यानुसार कथा   2) कथानुसार दृश्य   3) कथा और दृश्य   4) कथाचित्र
- 8) मूलरूप से रिपोर्टाज शब्द _____ भाषा का शब्द है।
1) जर्मन   2) अंग्रेजी   3) फ्रेंच   4) हिंदी
- 9) रेडियो नाटक का अनुभव हमें _____ शक्ति से होता है।
1) दर्शन   2) श्रवण   3) चिंतन   4) विचार
- 10) विज्ञापन जनसंचार का एक _____ माध्यम है।
1) दुर्बल   2) सशक्त   3) कमजोर   4) बलहीन

P.T.O.

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर तीन या चार वाक्यों में लिखिए। 10
- 1) 'निर्गम' (out put) से क्या तात्पर्य है ?
  - 2) अप लोडिंग किसे कहते हैं ?
  - 3) समाचार के अलावा रेडियो पर कौन-कौन से कार्यक्रमों का प्रसारण होता है ?
  - 4) टेलीड्रामा से क्या तात्पर्य है ?
  - 5) छः ककार कौन-से हैं ?
  - 6) समाचार लेखन कोई चार आधारभूत तत्त्व लिखिए।
3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए। (३ में से २) : 10
- 1) वेब पब्लिशिंग का महत्त्व स्पष्ट कीजिए।
  - 2) समाचार पत्र में पृष्ठसज्जा का महत्त्व विशद कीजिए।
  - 3) टेलीविज़न की भाषा प्रकृति पर संक्षेप में प्रकाश डालिए।
4. संगणक के क्षेत्रों का विस्तार से परिचय दीजिए। 10
- अथवा**
- टेलीविज़न विज्ञापन की भाषा एवं लेखन पर प्रकाश डालिए।
5. रेडियो समाचार लेखन एवं वाचन की प्रक्रिया को समझाइए। 10
-

- 6) According to generative phonologists, a sound is
a) a bundle of specified features   b) a group of phonemes
c) a combination of phonemes   d) a group of allophones
- 7) Stylistics is primarily of _____ reading of a literary text.
a) linguistic   b) critical
c) evaluative   d) literary
- 8) 'My love is like a melody' is an example of
a) Metaphor   b) Simile
c) Irony   d) Hyperbole
- 9) The phrase structure grammar analyses PP as
a) P + NP   b) P + VP
c) P + AjP   d) P + AvP
- 10) _____ contributed extensively to the development of generative phonology.
a) Chomsky and Halle   b) Leech and Palmer
c) Sapir and Bloomfield   d) Quirk and Leech

2. Answer **any five** of the following :

10

- 1) Define applied linguistics.
- 2) Explain the term 'Parallelism' with illustration.
- 3) What is phrase structure grammar ?
- 4) What is archaism ?
- 5) State the difference between linguistic stylistics and literary stylistics.
- 6) What is Kernel sentence ?

3. A) Give PS rules for the following :

6

- 1) Ramesh went to the library.
- 2) John gave me a gift.
- 3) She is a classical vocalist.

B) Give syllable structure of the following :

4

- 1) Strength
- 2) Great

4. Write a note on the limitations of phrase structure grammar. **10**

OR

What is foregrounding ? Explain the concept of foregrounding with illustrations.

5. Analyse the following poem stylistically : **10**

Full fathom five thy father lies;
Of his bones are coral made;
Those are pearls that were his eyes:
Nothing of him that doth fade
But doth suffer a sea-change
Into something rich and strange.
Sea-nymphs hourly ring his knell:
Hark! now I hear them _____
Ding, dong, bell.

SLR-L – 130

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA (Paper – III)
Literary Criticism and Prosody

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಆಚಾರ್ಯ
1) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್
2) ಪ್ಲೇಟೋ
3) ಲಾಂಗಿನಸ್
4) ಇಲಿಯಟ್
- 2) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದ್ಯ ಕೃತಿ
1) ನಾಟ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ
2) ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ
3) ಕಾವ್ಯ ದರ್ಶನ
4) ಮೀಮಾಂಸೆ
- 3) ಗ್ರೀಕ್ ದೇಶದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿ
1) ಭರತ
2) ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್
3) ಹೋಮರ್
4) ಈಸ್ಟಿಲಸ್
- 4) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ
1) ಅಥೆನ್ಸ್
2) ಲಾಹೋರ್
3) ರೋಮ್
4) ಸ್ಪಾಗಿರ
- 5) ಲಿರಿಕಲ್ ಬ್ಯಾಲೆಡ್ಸ್
1) ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್
2) ಡ್ರೆಡನ್
3) ಶೆಲ್ಲಿ
4) ಕೀಟ್ಸ್
- 6) ಗುರುವಂದಾದಿಯೊಳ್
1) ಶಾರ್ದೂಲ
2) ಉತ್ಕಲ
3) ಮತ್ತೇಭ
4) ಸ್ವಗ್ಧರೆ
- 7) ಪ್ರಾಸವಿಲ್ಲದ ಪದವು _____ ಹಾಡಿರಬೇಕು.
1) ವಾರ
2) ತಾಸು
3) ಯಾರು
4) ಏನು

P.T.O.

- 8) ಆರು ಕಾಲುಗಳಿಂದ ನಡೆವಳು ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ರಂಜಿಸಿ
 1) ತ್ರಿಪದಿ 2) ಸಾಂಗತ್ಯ
 3) ಷಟ್ಪದಿ 4) ಚೌಪದಿ
- 9) ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನದ ಕಾಲ
 1) ಕ್ರಿ. ಶ. 5 ನೇ ಶತಮಾನ 2) ಕ್ರಿ. ಶ. 450
 3) ಕ್ರಿ. ಶ. 850 4) ಕ್ರಿ. ಶ. 700
- 10) ಹರಿಹರ
 1) ಚಂಪೂಕವಿ 2) ಷಟ್ಪದಿ ಕವಿ
 3) ರಗಳೆ ಕವಿ 4) ಸಾಂಗತ್ಯ ಕವಿ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದರೇನು ?
 2) ವಿಮರ್ಶಕನ ಅರ್ಹತೆಗಳಾವುವು ?
 3) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ತತ್ವಗಳಾವುವು ?
 4) ಯತಿ ಎಂದರೇನು ?
 5) ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಾವುವು ?
 6) ಖ್ಯಾತ ಕರ್ನಾಟಕ ವೃತ್ತಗಳಾವುವು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಸರಳ ರಗಳೆ
 2) ಅರಿಸ್ವಾಟಲ್
 3) ಮನೋ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಮೀಮಾಂಸೆ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶೆಗಳ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
 2) ತ್ರಿಪದಿಯ ಹುಟ್ಟು- ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸ್ವರೂಪ-ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Sem. – II) Examination, 2015
HISTORY (Opt.) (Paper – I)
History of Ancient India Upto 650 A.D.**

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) _____ was known as the 24th Thirthankar in Jain religious.
a) Rishabhadev
b) Parshvanath
c) Neminath
d) Vardhaman Mahavir
  - 2) Gautamabuddha has delivered his first speech at _____ place.
a) Sanchi
b) Sarnath
c) Vaishali
d) Lumbani
  - 3) _____ was the greek ambassador in the Mauryas Court.
a) Hirodotas
b) Carties
c) Megesthenes
d) Minandar
  - 4) _____ were the main types of Judicial system in Maurya period.
a) Two
b) Three
c) Four
d) Five
  - 5) Chandrgupta Maurya was accepted the _____ religion.
a) Vedic
b) Shaiva
c) Vaishnav
d) Jain
  - 6) _____ was the founder of shung dynesty.
a) Pushyamitra
b) Aagnimitra
c) Nagmitra
d) None of these

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) जैन धर्मातील २४ वे तिर्थंकर म्हणून _____ वे ओळखले जातात.
अ) श्रषभदेव   ब) पार्श्वनाथ   क) नेमिनाथ   ड) वर्धमान महावीर
- २) गौतम बुद्धानी पहिले प्रवचन _____ या ठिकाणी दिले.
अ) सांची   ब) सारनाथ   क) वैशाली   ड) लुम्बीनी
- ३) _____ हा ग्रीक वकील मौर्यांच्या दरबारात होता.
अ) हिरोडोटस   ब) कार्टियस   क) मॅगस्थेनीस   ड) मिनॅंडर
- ४) मौर्य काळातील न्यायव्यवस्थेचे प्रमुख प्रकार _____ होते.
अ) दोन   ब) तीन   क) चार   ड) पाच
- ५) चंद्रगुप्त मौर्याने _____ धर्माचा स्वीकार केला.
अ) वैदिक   ब) शैव   क) वैष्णव   ड) जैन
- ६) शुंग घराण्याचा संस्थापक _____ हा होय.
अ) पुष्यमित्र   ब) अग्नीमित्र   क) नागमित्र   ड) यापैकी नाही
- ७) गाथासप्तशती हा ग्रंथ _____ यानी लिहीला.
अ) सिमूक   ब) पुलुमायी   क) हाल   ड) गौतमीपुत्र
- ८) कुशान घराण्याची _____ ही राजधानी होती.
अ) तक्षशीला   ब) पुरुषपूर   क) चंपा   ड) मिथीला
- ९) _____ हा कालखंड सुवर्णयुगाचा म्हणून ओळखला जातो.
अ) मौर्य   ब) गुप्त   क) कुशान   ड) वर्धन
- १०) रत्नावली हे नाटक _____ यानी लिहीली.
अ) बाणभट्ट   ब) राजवर्धन   क) हर्षवर्धन   ड) दिवाकर सेन

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

८

- १) बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे सांगा.
२) जैन धर्मातील त्रीरत्ने स्पष्ट करा.

- ३) चंद्रगुप्त मौर्य व सेल्युकस निकेटर मधीळ संघर्षाची चर्चा करा.
- ४) सातवाहन कालीन सांस्कृतीक प्रगती स्पष्ट करा.
- ५) गुप्तकालीन कलेची प्रगती विशद करा.
- ६) सम्राट हर्षवर्धनाचे धार्मिक धोरण स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- अ) बौद्ध धर्मातील अष्टांग मार्ग.
- ब) मौर्य कालीन नगर प्रशासन.
- क) पुष्यमित्र शुंगाचे राजकिय योगदान.
- ड) सातवाहन राणी नायनिका.
- इ) चौथी बौद्ध धर्म परिषद.
- फ) गुप्त कालीन सामाजिक जीवन.

४. गौतम बुद्धाचे जीवन व मुख्य शिकवण स्पष्ट करा.

१०

किंवा

गौतमीपुत्र श्री सातकर्णीच्या राजकिय कामगिरीचे वर्णन करा.

५. मौर्य काळातील केंद्रिय प्रशासन व्यवस्थेची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY
Sociology of Health (Gr. E-1) (Paper – I)

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

सूचना : I) **सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.**
II) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

1. Multiple choice questions :

10

बहुपर्यायी प्रश्न :

- I) Govt. launched National Tuberculosis Programme in _____
A) 1955   B) 1965   C) 1962   D) 1985
- I) शासनाने राष्ट्रीय क्षयरोग कार्यक्रम _____ या साली सुरु केला.
अ) १९५५   ब) १९६५   क) १९६२   ड) १९८५
- II) Indian Medical Association is established in _____
A) 1920   B) 1928   C) 1934   D) 1985
- II) इंडियन मेडिकल असोसियेशन स्थापना _____ साली करण्यात आली.
अ) १९२०   ब) १९२८   क) १९३४   ड) १९८५
- III) Link between patient and doctor is _____
A) Nurse   B) Relatives
C) Paramedical Staff   D) None of these
- III) रुग्ण आणि डॉक्टर यांच्यातील _____ हा दुवा आहे.
अ) परिचारिका   ब) नातेवाईक
क) पॅरामेडिकल कर्मचारी   ड) यापैकी नाही

- IV) Worlds Health Day is on _____
 A) 7th April B) 7th October
 C) 1st December D) 1st May
- IV) जागतिक आरोग्य दिन _____ या दिवशी आहे.
 अ) ७ एप्रिल ब) ७ आक्टोबर
 क) १ डिसेंबर ड) १ मे
- V) Worlds AIDS Day is on _____
 A) 1st April B) 1st June C) 1st December D) 1st October
- V) जागतिक एड्स दिवस _____ या दिवशी आहे.
 अ) १ एप्रिल ब) १ जून क) १ डिसेंबर ड) १ ऑक्टोबर
- VI) Minimum population for establishment of Primary Health Centre is _____
 A) 70,000 B) 50,000
 C) 30,000 D) 1,00,000
- VI) प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्थापन करण्यासाठी किमान _____ लोकसंख्येची गरज असते.
 अ) ७०,००० ब) ५०,०००
 क) ३०,००० ड) १,००,०००
- VII) Concept 'Health as a Fundamental Right' was accepted in _____
 A) 1951 B) 1961 C) 1978 D) 1981
- VII) 'आरोग्य हा मुलभूत अधिकार' ही संकल्पना _____ साली स्वीकारण्यात आली.
 अ) १९५१ ब) १९६१ क) १९७८ ड) १९८१
- VIII) All health services get in _____
 A) Rural hospital B) Primary Health Centre
 C) District hospital D) None of these
- VIII) आरोग्याच्या सर्व सेवा _____ मिळतात.
 अ) ग्रामीण रुग्णालयात ब) प्राथमिक आरोग्य केंद्रात
 क) जिल्हा रुग्णालयात ड) यापैकी नाही

- IX) Rural Health Service Programme is started in _____
A) 1988   B) 1977   C) 1966   D) 1920
- IX) ग्रामीण आरोग्य सेवा योजना _____ या साली सुरु करण्यात आली.
अ) १९८८   ब) १९७७   क) १९६६   ड) १९२०
- X) Major cause of AIDS is _____
A) Unsafe sexual relationship   B) Blood transfusion
C) Use of drug   D) None of these
- X) एड्स चे प्रमुख कारण _____
अ) असुरक्षित लैंगिक संबंध   ब) रक्त घेणे
क) ड्रगचा उपयोग   ड) यापैकी नाही

2. Write short answers of **any four** :

8

- I) What are the functions of Anganwadi worker ?
II) What is the role of the Medical Council of India ?
III) What is the meaning of hospital ?
IV) What is the meaning of proper waste disposal ?
V) What is drug adultration ?
VI) Which are levels of Health administration in India ?

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- I) अंगणवाडी सेविकेची कार्ये कोणती ?
II) मेडिकल कॉन्सिल ऑफ इंडियाची भूमिका कोणती ?
III) रुग्णालयाचा अर्थ काय आहे ?
IV) कचऱ्याची योग्य विल्हेवाट म्हणजे काय ?
V) औषध भेसळ म्हणजे काय ?
VI) भारतातील आरोग्य प्रशासनाच्या पातळ्या कोणत्या ?

3. Write short note on **any four** :

12

- I) Functions of hospital.
- II) Doctor-patient relations.
- III) Financing to health.
- IV) Role of voluntary health agencies.
- V) Public health.
- VI) Health insurance.

३. कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा :

- I) रुग्णालयाची कार्ये.
- II) डॉक्टर-रुग्ण संबंध.
- III) आरोग्यासाठी वित्तपुरवठा.
- IV) स्वयंसेवी आरोग्य संघटनाची भूमिका.
- V) सार्वजनिक आरोग्य.
- VI) आरोग्य विमा.

4. A) Explain role of Medical Social Worker.

10

४. अ) वैद्यकीय सामाजिक कार्यकर्त्याची भूमिका स्पष्ट करा.

OR/किंवा

B) Explain Health Administration in India.

ब) भारतातील आरोग्य प्रशासन स्पष्ट करा.

5. Explain health programmes in India.

10

५. भारतातील आरोग्यविषयक कार्यक्रम स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
PSYCHOLOGY
Gr. F. Paper – III : Cognitive Psychology

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (multiple choice) : **10**
- 1) _____ the great Russian physiologist discovered the principles of classical conditioning.
(Ebbinghaus/Skinner/Thorndike/Pavlov)
  - 2) The both positive and negative mood influence on memory known as the _____ memory effect.
(Episodic/Semantic/Autobiography/Mood-congruence)
  - 3) Russian physiologist Zinchenko report _____ model of memory.
(Level of recall/Level of processing/Self-reference effect/Connectionist model)
  - 4) _____ scanning task now simply called Sternberge task.
(STM/ LTM/ VLTM/ All)
  - 5) The capacity of holding information 7 ± 2 units is _____ memory.
(Working/Procedural/Declarative/False)
  - 6) _____ studied the facial expression of emotion.
(Singer/LeDoux/Adolps/Ekaman)
  - 7) According to Smiths model of semantic memory has _____ basic structural elements.
(Four/Three/Two/Six)
  - 8) _____ is the ability to remember early life events and very poor memory of our life.
(Infantile amnesia/Infantile amensia/Infantile pervasion/None)

9) _____ proposed “G” factor theory of intelligence.

(Gardner/Spearman/Cattell/Gilford)

10) Stern suggested _____ quotient for evaluation of the peoples intelligence.

(Intelligence/Emotional/Social/Spiritual)

2. Write short answers (**any four**) :

8

1) What is called primary reinforcer ?

2) State the two kinds of prospective memory.

3) State the formula of j Q.

4) Who proposed processed model of STM ?

5) Who challenged traditional ideas of memory ?

6) What is meant by Refractive Interference (RI) ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Wechsler’s adult scale subtests

2) Circumflex model of emotion

3) Episodic memory

4) Biological bases of intelligence

5) False memory

6) Working memory span.

4. Answer **any one** long type question of the following :

10

a) Explain the Gardener’s and Sternberge theories of intelligence.

OR

b) Explain the storage and structure of the long-term memory.

5. Descriptive question :

Describe in detail scanning by Sternberg task with its results and limitations.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे मूळ गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ रशियन सुप्रसिद्ध शरीरशास्त्रज्ञाने अभिजात अभिसंधानाचा तत्त्वाचा शोध लावला.
(एबिंगहॉस/स्कीनर/थॉर्नडाईक/पॅव्हलॉव्ह)
- २) स्मृतिमधील सकारात्मक आणि नकारात्मक भावनिक कलाचा स्मृतिवर होणाऱ्या प्रभावास _____ स्मृति परिणाम म्हणतात.
(प्रासंगिक/अर्थपर/आत्मचरित्रात्मक/भावस्थिती-समरूप)
- ३) रशियन मानसशास्त्रज्ञ झिनचेन्को यांनी स्मृतिचे _____ प्रारूप मांडले.
(पूनरावहन पातळी/संस्करण पातळी/स्व-संदर्भ परिणाम/अनुबंधात्मक पातळी)
- ४) अलिकडे _____ स्मृति चाळणी कार्याला स्टर्नबर्ग कार्य म्हणतात.
(अल्पकालीन/दिर्घकालीन/अतिदिर्घकालीन/सर्व)
- ५) माहिती साठवण क्षमता 7 ± 2 घटकाची _____ स्मृतिची असते.
(क्रियाशील/विधीवत/घोषित/मिथ्या)
- ६) _____ यांनी भावनाचे चेहऱ्यावरील अभिव्यक्तिकरण अभ्यासले.
(सिंगर/लिडॉक्स /अॅडॉल्फस् /इकमन)
- ७) स्मिथ यांच्या मते अर्थपर स्मृतिमध्ये _____ मूलभूत संरचनात्मक मूलतत्त्वे असतात.
(चार/तीन/दोन/सहा)
- ८) _____ म्हणजे गतजीवनातील प्रसंग आणि जीवनातील अति निकृष्ट स्मृति आठवण्याची क्षमता होय.
(शैशव स्मृतिलोप/शैशव वाचालोप/शैशव विर्पयय/यापैकी नाही)

- ९) _____ यानी बुद्धीमत्तेच्या “जी” घटक सिद्धांत मांडला.
(गार्डनर/स्पिरमन/कॅटेल/गिलफोर्ड)
- १०) स्टर्न यांनी लोकांच्या बुद्धीमत्तेचे मूल्यांकनाकरिता _____ गुणांक सूचविला.
(बुद्धी/भावनिक/सामाजिक/अध्यात्मीक)
२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : ८
- १) प्राथमिक प्रबलके कशाला म्हणतात ?
  - २) दृश्यदेखावा स्मृतिचे दोन प्रकार सांगा.
  - ३) बुद्धी गुणांकाचे सूत्र सांगा.
  - ४) अल्पकालीन स्मृतिचे प्रारूप कोणी मांडले ?
  - ५) स्मृतिची पारंपारिक कल्पनांना कोणी आवाहन दिले ?
  - ६) उत्तरलक्षी निरोधन म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणात्याही चार) : १२
- १) वेश्लर प्रौढ बुद्धिमापन क्षेत्रातील उपचाचण्या
  - २) भावनाचे चक्रियाक्रिया प्रारूप
  - ३) प्रासंगिक स्मृति
  - ४) बुद्धीमत्तेचे जैविक अधिष्ठान
  - ५) मिथ्या स्मृति
  - ६) क्रियाशील स्मृति विस्तार.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) बुद्धीमत्तेचे गार्डनर आणि स्टर्नबर्गचे सिद्धांत स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) दिर्घकालीन स्मृति (LTM) चे स्वरूप आणि साठवण क्षमता स्पष्ट करा.
५. वर्णनात्मक प्रश्न :
- स्टर्नबर्ग कार्या आधारे अल्पकालीन स्मृति चाळणी प्रयोगाचे निष्कर्ष आणि मर्यादा सविस्तर वर्णन करा. १०

Seat No.	
----------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS
Industrial Economics (Group –C1) (Paper – V)

Day and Date : Tuesday, 1-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) LPG model was introduced by
    - a) Dr. Manmohan Singh
    - b) A.P.J. Abdul Kalam
    - c) J.M. Keynes
    - d) V.P. Singh
  - 2) In the year _____, the Government of India was announced new industrial policy.
    - a) 1948
    - b) 1956
    - c) 1990
    - d) 1991
  - 3) In which industry, use of their existing capacity under _____ percentage is known as sickness of a industry.
    - a) 25
    - b) 20
    - c) 30
    - d) 40
  - 4) In India, _____ is the apex institution in Indian industrial financial sector.
    - a) RBI
    - b) IFCI
    - c) IDBI
    - d) IFC
  - 5) In the year _____, the government of India nationalized big 14 commercial banks in our country.
    - a) 1955
    - b) 1949
    - c) 1980
    - d) 1969
  - 6) The _____ between employers and workers is known as industrial disputes.
    - a) conflict
    - b) conciliation
    - c) arbitration
    - d) all of the above

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) एल.पी.जी. (LPG) प्रतिमान _____ यांनी मांडले.
अ) डॉ. मनमोहन सिंग
ब) ए.पी.जे. अब्दुल कलाम
क) जे.एम. केन्स
ड) व्ही.पी. सिंग
- २) _____ या वर्षात भारत सरकारने नविन औद्योगिक धोरण जाहीर केले होते.
अ) १९४८
ब) १९५६
क) १९९०
ड) १९९१
- ३) ज्या उद्योगात, त्याच्या प्रस्थापीत क्षमतेच्या _____ टक्के पेक्षा कमी क्षमतेचा वापर केला जातो, तो आजारी उद्योग म्हणून ओळखला जातो.
अ) २५
ब) २०
क) ३०
ड) ४०
- ४) _____ ही भारतातील औद्योगिक क्षेत्रातील वित्तपुरवठा करणाऱ्या संस्थांची शिखर संस्था आहे.
अ) आर.बी. आय.
ब) आय.एफ.सी.आय.
क) आय.डी.बी.आय.
ड) आय.एफ.सी.
- ५) _____ या वर्षी भारत सरकारने आपल्या देशातील १४ मोठ्या व्यापारी बँकांचे राष्ट्रीयीकरण केले.
अ) १९५५
ब) १९४९
क) १९८०
ड) १९६९
- ६) मालक व कामगार यांच्यातील _____ हा औद्योगिक कलह म्हणून ओळखले जाते.
अ) संघर्ष
ब) तडजोड
क) लवाद
ड) वरीलपैकी सर्व
- ७) सरकारद्वारे पुरविलीजाणारी निवृत्ती वेतन सुविधा _____ शी संबंधित आहे.
अ) खाजगी सुरक्षितता
ब) वैयक्तिक सुरक्षितता
क) सामाजिक सुरक्षितता
ड) वरीलपैकी सर्व
- ८) भारतात _____ राज्यात साखर उद्योग केंद्रित झाला आहे.
अ) गुजरात
ब) गोवा
क) केरळ
ड) महाराष्ट्र

९) इंडियन पेट्रोकेमिकल कार्पोरेशन लिमिटेड (IPCL) ची स्थापना _____ या वर्षात झाली.

अ) १९७०   ब) १९९०   क) १९७५   ड) १९५६

१०) केंद्रिय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची स्थापना _____ या वर्षी झाली.

अ) १९७४   ब) १९७३   क) २००१   ड) २००९

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

- १) सामाजिक सुरक्षितता म्हणजे काय ?
- २) औद्योगिक कामगारांची व्याख्या द्या.
- ३) निर्गमन धोरण म्हणजे काय ?
- ४) आय.डी.बी.आय.चे (IDBI) स्थापना वर्ष कोणते ?
- ५) औद्योगिक प्रदूषण म्हणजे काय ?
- ६) औद्योगिक धोरणाची व्याख्या द्या.

३. टिपा लिहा (कोणतेही ४).

१२

- १) नियोजन काळातील भारतीय उद्योगांची वाढ.
- २) औद्योगिक प्रदूषणाचे नियंत्रण.
- ३) एस.आय.डी.बी.आय.ची (SIDBI) भूमिका.
- ४) औद्योगिक कामगारांची वैशिष्ट्ये.
- ५) भारतातील सामाजिक सुरक्षितता उपाययोजना.
- ६) भारतातील माहिती तंत्रज्ञान.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतातील साखर उद्योगाची सध्यस्थिती आणि समस्यांची चर्चा करा.

५. भारतातील औद्योगिक वित्तपुरवठ्याचे मार्ग स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 136

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV) (A)**

Eka Lekhakacha Abhyas-Madhyayugin Lekhak – Sant Dnyaneshwar

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न – योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) श्रीज्ञानेश्वरीच्या बाराव्या अध्यायाचा विषय कोणता आहे ?
अ) भक्तियोग   आ) पुरुषोत्तमयोग   इ) कर्मयोग   ई) गुणातीतयोग
- २) 'ज्ञानदेव रचिला पाया' असे कोणी म्हटले आहे ?
अ) संत नामदेव   आ) संत एकनाथ
इ) संत सावता माळी   ई) संत बहिणाबाई
- ३) श्रीज्ञानेश्वरांची 'भावार्थदीपिका' कोणत्या स्वरूपातील रचना आहे ?
अ) भाष्य   आ) नाट्य   इ) आत्मपर   ई) चरित्र
- ४) श्रीज्ञानेश्वरांचा कालखंड कोणत्या शतकातील आहे ?
अ) बाराव्या   आ) अकराव्या   इ) तेराव्या   ई) दहाव्या
- ५) 'साहित्यसोनियाचिया खाणी । उघडवी _____ क्षोणी ।'
अ) मराठीयेचिये   आ) देशियेचिया   इ) मंगलाचिये   ई) आळंदीचिये
- ६) श्रीज्ञानदेवांच्या आजोबांचे नाव काय ?
अ) गोविंदपंत   आ) त्र्यंबकपंत   इ) गोपाळपंत   ई) रामचंद्रपंत
- ७) 'स्वस्ति श्रीवटेशु । जो लपोनि जगदाभासु । दाबी मग ग्रासु । प्रगटला करी' या ओवीने श्रीज्ञानदेवांनी कोणत्या ग्रंथाची सुरुवात केली आहे ?
अ) हरिपाठाचे अभंग   आ) अमृतानुभव
इ) श्रीज्ञानेश्वरी   ई) श्रीचांगदेवपांसष्टी

P.T.O.

८) श्रीज्ञानदेवांनी चांगदेवांना लिहिलेले पत्र किती ओव्यांचे आहे ?
 अ) २५ आ) ५१ इ) ६१ ई) ६५

९) 'ज्ञानेश्वरांचे प्रातिभ लावण्य' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
 अ) द.भि. कुलकर्णी आ) वा.पु. गिंडे
 इ) व.दि. कुलकर्णी ई) म.सु. पाटील

१०) हरि मुखे म्हणा । हरि मुखे म्हणा । _____ गणना । कोण करी ।
 अ) अमृताची आ) पुण्याची इ) सुकृताची ई) नामाची

२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतीही पाच) : १०

- १) श्रीज्ञानेश्वरांनी बाराव्या अध्यायाची सुरुवात कोणत्या ओवीते केली आहे ?
- २) श्रीज्ञानदेवांचे पूर्ण नाव सांगून त्यांच्या नाममुद्रा कोणत्या ते लिहा.
- ३) भक्ताचे मन कसे असते, असे श्रीज्ञानेश्वर म्हणतात ?
- ४) श्रीज्ञानदेवांच्या 'हरिपाठाच्या अभंगा' तील पहिला अभंग कोणता ?
- ५) श्रीज्ञानदेवांची गुरुपरंपरा सांगा.
- ६) श्रीज्ञानदेवांनी दिलेला वृक्षासंबंधीचा एखादा दृष्टान्त स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन) : १०

- १) श्रीज्ञानदेवांनी गुरुकृपादृष्टीचे महत्त्व कसे प्रतिपादिले आहे ?
- २) भाषेसंबंधीची श्रीज्ञानदेवांची बंडखोरी स्पष्ट करा.
- ३) 'चांगदेव पासष्टी' तील अध्यात्मबोधाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

४. श्रीज्ञानेश्वरीच्या बाराव्या अध्यायातून श्रीज्ञानदेवांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विविध पैलू कसे प्रकटले आहेत, सोदाहरण स्पष्ट करा. १०

किंवा

'हरिपाठाच्या अभंगांतून श्रीज्ञानदेवांनी वारकरी संप्रदायाचे रहस्य उलगडले आहे' या मताची चिकित्सा करा.

५. श्रीज्ञानेश्वरीच्या बाराव्या अध्यायातील रसाविष्काराचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा. १०

SLR-L – 137

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV – A)

एका लेखकाचा अभ्यास : अर्वाचीन लेखक : डॉ.द.ता. भोसले

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'मी आणि माझा बाप' या-कादंबरीतून कोणत्या प्रदेशाचे दर्शन घडते ?
१) खानदेश   २) माणदेश   ३) मराठवाडा   ४) कोकण
- २) बाप आणि मुलगा यांच्या लष्कराच्या भाकरी भाजण्याला कोणी नकार दिला ?
१) भागू आत्या   २) ताणी   ३) ताईने   ४) मावशी
- ३) 'निसर्ग आणि ग्रामीण साहित्य' हा लेख कोणत्या ग्रंथात समाविष्ट आहे ?
१) ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन   २) बाळमुठीतील दिवस
३) मी आणि माझा बाप   ४) पार आणि शिवार
- ४) द.ता. भोसले यांनी देशीवादाचे जनक कोणास म्हटले आहे ?
१) श्रीधर केतकर   २) भालबा केळकर
३) भालचंद्र नेमाडे   ४) भालचंद्र फडके
- ५) भूमीपूजेचे महत्त्व कोणत्या लेखात सांगितले आहे ?
१) नव्याची पूनव   २) बगाड   ३) पोतराज   ४) वेळ अमावस्या
- ६) लोकसंस्कृतीमधील लोककलावंत म्हणून कोणाचे महत्त्व भोसले यांनी सांगितले आहे ?
१) पोतराज   २) कीर्तनकार   ३) गोंधली   ४) डोंबारी
- ७) कृषीसंस्कृतीचा सण म्हणून कोणत्या सणाला महत्त्व आहे ?
१) दिपावली   २) होळी   ३) गुढीपाडवा   ४) संक्रांत

P.T.O.

८) लोकसंस्कृतीतील उपेक्षित पक्षाचे नाव सांगा.

१) पोपट   २) मोर   ३) कावळा   ४) कबुतर

९) 'मी आणि माझा बाप' या कादंबरीच्या कथानकात कोणत्या दोन नद्यांच्या संगमाचा उल्लेख येतो ?

१) भिमा-निरा   २) भिमा-माण   ३) भिमा-सिना   ४) भिमा-प्रवरा

१०) ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन हा ग्रंथ कोणत्या प्रकाशन संस्थेने प्रकाशित केला ?

१) मनोविकास   २) साकेत   ३) प्रतिमा   ४) स्नेहवर्धन

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (सहा पैकी पाच) :

१०

१) लोकजीवनात कोणत्या प्रसंगी हलगी वादन महत्त्वाचे ठरते ते लिहा.

२) जलदेवतेचे महत्त्व थोडक्यात विशद करा.

३) द.ता. भोसले ग्रामीण समीक्षेचे दोन विशेष सांगा.

४) 'मी आणि माझा बाप' या कादंबरीतील चार व्यक्तीरेखांची नावे लिहा.

५) 'मी आणि माझा बाप' मधील विनोदाचे स्वरूप विशद करा.

६) ग्रामीण साहित्याच्या प्रेरणा सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन) :

१०

१) 'मी आणि माझा बाप' या कादंबरीचे वाङ्मयीन विशेष सांगा.

२) संस्कृतीच्या पाऊलखुणामधील लोक संस्कृतीचे दर्शन घडवा.

३) आजच्या ग्रामीण अभिरूची विषयीची द. ता. भोसले यांची निरीक्षणे नोंदवा.

४. द.ता. भोसले यांच्या 'संस्कृतीच्या पाऊलखुणा' या पुस्तकातून ग्रामीण संस्कृतीचे योगदान याविषयी चर्चा करा.

१०

किंवा

'देशीवाद आणि जागतिकीकरण' या संकल्पनांचा परामर्श द.ता. भोसले यांच्या समीक्षालेखनाधारे द्या.

५. 'मी आणि माझा बाप' कादंबरीचे कथानक लिहा.

१०

SLR-L – 138

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV) (B)
वैचारिक साहित्य विसावे शतक

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) हिंदू स्त्रियांची उन्नती आणि अवनती हा डॉ.बी.आर.आंबेडकरांचा लेख कोणत्या मासिकात आहे ?
अ) महावंश   ब) महाबोधी   क) जनता   ड) बहिष्कृत भारत
- २) दास-नवमीत कोणाचे स्मरण केले जाते ?
अ) कालिदास   ब) रोहिदास   क) रामदास   ड) महादेव
- ३) डॉ.बी.आर.आंबेडकरांनी काठमांडू येथील भाषणात बुद्ध आणि कोणाची तुलना केली ?
अ) ऑरिस्टॉटल   ब) मार्क्स   क) मरे   ड) लेनिन
- ४) महाराष्ट्राची सरस्वती म्हणून कोणत्या नदीस ओळखले जाते ?
अ) कावेरी   ब) गंगा   क) जमुना   ड) इंद्रायणी
- ५) अस्पृश्यता निवारण्याचा यज्ञकुंड कोणता आहे ?
अ) आत्मशोध   ब) आत्मशुद्धी   क) आत्मज्ञान   ड) आत्मतेज
- ६) यशवंतरावांनी सामाजिक प्रगतीची प्रेरणा लेखात कोणाचे वर्णन केले ?
अ) इंदिरा गांधी   ब) म. फुले
क) सयाजीराव गायकवाड   ड) दादासाहेब गायकवाड
- ७) यशवंतरावांचे युगांतर हे पुस्तक कोणत्या प्रकारातील आहे ?
अ) वैचारिक   ब) ललित   क) संशोधन   ड) प्रवासवर्णन

P.T.O.

- ८) राष्ट्रीय संरक्षणाचा प्रश्न कोणाच्या आक्रमनानंतर प्रकर्षाने पुढे आला ?
 अ) श्रीलंका   ब) अमेरिका   क) चीन   ड) बांगलादेश
- ९) डॉ.आंबेडकरांचे निवडक लेख हा ग्रंथ कोणास अर्पण केला आहे ?
 अ) रमाबाई   ब) सावित्रीबाई फुले
 क) म. फुले   ड) एलिनार झेलिएट
- १०) डॉ.आंबेडकरांच्या मते भारत राष्ट्राला लागलेला कलंक कोणता ?
 अ) अहंभाव   ब) अस्पृश्यता   क) भेदाभेद   ड) परंपरा

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) डॉ.बी.आर.आंबेडकरांनी सांगितलेली लोकशाहीची व्याख्या कोणती ?
- २) कोकणात कोणत्या दोन जिल्ह्यात खोती पद्धती होती ?
- ३) लो. टिळकांनी कोणती घोषणा केली ?
- ४) विनोबांनी मनुष्याचा परमधर्म कोणता सांगितला ?
- ५) यशवंतरावांच्या मते आजचा क्षात्रधर्म कोणता ?
- ६) यशवंतरावांनी अमृताचे कुंभ हे भाषण कोठे व कोणत्या प्रसंगी केले ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) डॉ.बी.आर. आंबेडकरांनी लोकशाहीच्या यशस्वी ते साठी सांगितलेल्या शर्ती सांगा.
- २) विनोबांचे अस्पृश्यता निवारणाविषयक विचार विशद करा.
- ३) यशवंतरावांच्या लोकभाषा हा ज्ञानभाषा व्हावी या भाषणामधील विचार स्पष्ट करा.

४. यशवंतराव चव्हाण यांनी युगांतर मध्ये सांगितलेली तरुणांपुढील आव्हाने कोणती आहेत ते साधार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

विनोबांनी कौटुंबिक शाळेविषयी केलेल्या सूचना विशद करा.

५. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे निवडक लेख या ग्रंथातील धार्मिक चिंतन स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 139

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV) (C)
मराठी लोकसाहित्य

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

- १) लोकगीतांचा कर्ता कोण असतो ?
अ) अनामिक   ब) संस्था   क) व्यक्ती   ड) संघटना
- २) जगातील लोककथांचे उगमस्थान कोणता देश आहे ?
अ) जपान   ब) ऑस्ट्रेलिया   क) भारत   ड) चीन
- ३) पंचतंत्र या ग्रंथातील कथांचे स्वरूप कोणत्या प्रकाराचे असेत ?
अ) प्रबोधन   ब) प्रवचन   क) उपदेश   ड) नीतिबोध
- ४) पुढीलपैकी कोणती प्रयोगरूपकला आहे ?
अ) गोंधळ   ब) नाटक   क) चित्रपट   ड) लघुपट
- ५) लोकसंस्कृतीतील स्त्रीरूपे हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) तारा भवाळकर   ब) कृष्णा इंगोले   क) भारती खेडकर   ड) दुर्गाभागवत्
- ६) लोकजीवनात कोणते संकेत आढळतात ?
अ) लोकसंख्या   ब) लोकविश्वास   क) लोकशाही   ड) यापैकी नाही
- ७) 'आपडी थापडी, गुळाची पापडी' हे गाणे कोणत्या प्रकारात मोडते ?
अ) स्त्रीगीत   ब) बडबडगीत   क) पुरुषगीत   ड) नृत्यखेळगीत
- ८) जन्म, लग्न, मर्तिक इत्यादी प्रसंगी म्हटली जाणाऱ्या गीतांना काय म्हणतात ?
अ) विधिगीते   ब) श्रमगीते
क) सण-उत्सवाची गाणी   ड) यापैकी नाही

P.T.O.

९) राजा विक्रमाचे चातुर्य आणि व्यावहारिक बुद्धी यांचे क्षणोक्षणी दर्शन कोणत्या ग्रंथातून घडते ?

- अ) सिंहासन बत्तिशी   ब) वेताळ पंचाविटी
क) शुकबहात्तरी   ड) हितोपदेशी

१०) लोकसंस्कृतीचे स्पंदन कोणत्या साहित्यातून अभिव्यक्त होते ?

- अ) ललित साहित्य   ब) ग्रामीण साहित्य
क) लोकसाहित्य   ड) स्त्रीवादी साहित्य

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५).

१०

- १) गोंधळात वापरली जाणारी वाद्ये सांगा.
- २) लोकसंस्कृतीचे उपासक सांगा.
- ३) स्त्रीगीतांचे प्रकार सांगा.
- ४) पोतराजी गाण्यांचे तीन प्रकार कोणते ?
- ५) प्रभाकर मांडे यांच्या ग्रंथाची नावे सांगा.
- ६) खंडोबा या लोकदैवतांची विविध नावे लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २).

१०

- १) वासुदेव या उपासकाच्या प्रयोगारूपाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- २) लोकगीतांचे विशेष सांगा.
- ३) मराठीतील लोककथांचे वर्गीकरण करून दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

४. लोककथांचे स्वरूप सांगून त्यांचे वर्गीकरण करा.

१०

किंवा

प्रभाकर मांडे आणि गंगाधर मोरजे यांनी केलेले लोकसाहित्य विषयक कार्य सांगा.

५. मराठीतील लोकगीत म्हणजे काय ते सांगून त्यांचे स्वरूप साधार स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 140

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV)**

साहित्यिक वर्ग – विशेष रचनाकार कबीर

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

- 1) कबीर को _____ का प्रवर्तक माना जाता है ।
1) सगुण   2) निर्गुण   3) कृष्ण भक्ति   4) रामभक्ति
- 2) कबीर की भक्ति-साधना का आधार _____ है ।
1) प्रेम   2) शिव   3) ब्रह्म   4) दुःख
- 3) कबीर का लालन-पालन _____ परिवार में हुआ था ।
1) राजस्थान   2) पंजाब   3) जुलाहा   4) लुहार
- 4) कबीर गुरु को गोविंद से _____ मानते थे ।
1) लौकिक   2) अलौकिक   3) छोटा   4) बड़ा
- 5) _____ द्वारा कबीर को यातनाएँ दी गईं ।
1) पेशवे   2) संभाजी   3) सिकन्दर लोदी   4) अकबर
- 6) कबीर को _____ का डिक्टेटर कहा जाता है ।
1) वाणी   2) अर्थ   3) शब्द   4) ध्वनि
- 7) कबीर ने गुरु _____ को स्वीकार किया है ।
1) घनानंद   2) रामानंद   3) प्रेमानंद   4) सुखानंद
- 8) नाथपंथ में _____ शब्द खूब परिचित है ।
1) निरस   2) निरंजन   3) निर्मल   4) निष्पाप

P.T.O.

- 9) _____ ग्रंथों में चार प्रकार के अवधूतों की चर्चा है।
 1) मंत्र   2) जंत्र   3) तंत्र   4) कंदार
- 10) कबीर पर _____ परम्परा का प्रभाव अत्यधिक था।
 1) नाथसिद्ध   2) मुसलमान   3) हिन्दु   4) कोरी
2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। (6 में से 5) 10
- 1) कबीर के ग्रंथों की जानकारी लिखिए।
  - 2) कबीर का हठयोग क्या है ?
  - 3) कबीर की माया सम्बन्धी कैसी धारणा थी ?
  - 4) कबीर की भाषा पर प्रकाश डालिए।
  - 5) कबीर की उलट बाँसियों का मतलब क्या है ?
  - 6) कबीर के राम कौन थे ?
3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। 10
- 1) “बाजन दे बाजंतरी, कलि ककुही जनि छेड़।
 तुझे बिरानी का परी, अपनी आप निबेर।
 देस-विदेसन हों फिरा, गाँव गाँव की खोरि।
 ऐसा जियरा ना मिला, लेवे फटकि पिछोरि ॥”
  - 2) “लिखा लिखी की है नहीं, देखा देखी बात।
 दुलहा दुलहिनि मिलि गये, फीकी परी बरात ॥
 कागद लिखै सो कागदी, की व्यवहारी जीव।
 आतम दृष्टि कहा लिखै, जित देखै तित पीव ॥”
  - 3) “तूँ तूँ करता तुझ गया, मुझ में रही न हूँ।
 वारी फेरी बलि गई, जित देखों तित तूँ ॥
 लंबा मारग दूरि घट, विकट पंथ बहु भार।
 कहो सतो क्यूँ पाइए, दुरलभ हरि-दीदार ॥”
4. कबीर के जगत्-दर्शन को समझाइए। 10
- अथवा**
- “कबीर एक समाज-सुधारक कवि थे।” समीक्षा कीजिए।
5. कबीर की भक्ति-भावना का परिचय दीजिए। 10
-

SLR-L – 141

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015

HINDI (Paper – IV)

साहित्यिक वर्ग : विशेष रचनाकार – सुमित्रानंदन पंत

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

1) पंत की पहली कविता एक _____ के रूप में प्रकाशित है।

- 1) कविता   2) कहानी   3) पत्र   4) डायरी

2) 'मधुज्वाल' पंत की _____ रचना है।

- 1) समीक्षात्मक   2) अनुवादित   3) रूपकात्मक   4) टीकात्मक

3) _____ यह सन 1937-38 में प्रकाशित कविता संग्रह है।

- 1) ग्राम्या   2) युगवाणी   3) गुंजन   4) पल्लवन

4) 'युगवाणी' में _____ कविताएँ प्रकाशित हुयी है।

- 1) 50   2) 65   3) 85   4) 82

5) 'दो लडके' कविता के लडके _____ है।

- 1) देहाती   2) शहरी   3) शिक्षित   4) अमीर

6) _____ सन 1940 में प्रकाशित काव्य संग्रह है।

- 1) युगवाणी   2) ग्राम्या   3) ज्योत्स्ना   4) गुंजन

7) 'ग्राम्पा' का नायक _____ मनुष्य का प्रतीक हैं।

- 1) छायावादी   2) प्रयोगवादी   3) मानवतावादी   4) सहृदयी

P.T.O.

- 8) _____ को 'कालाकांकर' खंड की रचनाएँ कहा जाता है।
 1) ग्राम्या   2) गुंजन   3) युगवाणी   4) वाणी
- 9) 'चमारों का नाच' कविता साधारण _____ जीवन को चित्रित करती है।
 1) ग्राम   2) शहरी   3) दलित   4) आँचलिक
- 10) _____ कविता में व्यंग्य दिखाई देता है।
 1) नवदृष्टि   2) ग्रामश्री   3) संध्या के बाद   4) युगवाणी
2. निम्न लिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर तीन-चार पंक्तियों में लिखिए : 10
- 1) 'ग्राम्या' का मूलगामी विचार कौन सा है ?
  - 2) 'ग्रामश्री' कविता किस संस्कृति का विवेचन करती है ?
  - 3) साधारण ग्राम जीवन को दर्शानीवाली चार कविताएँ लिखिए।
  - 4) 'वाणी' कविता में कवि का कौनसा दृष्टिकोण रहा है ?
  - 5) 'युगवाणी' हिंदी काव्य के लिए किन बातों से सर्वथा नवीन है ?
  - 6) 'नारी' कविता में कवि ने पुरुषों को किससे संबोधित किया है ?
3. संसदर्भ व्याख्या कीजिए (3 में से 2) : 10
- 1) "संघर्षों में शांति बनूँ मैं।
अंधकार में पड जीवन के
अंधकार की कांति बनूँ मैं।"
  - 2) यहाँ धरा का मुख कुरूप है,
कुत्सित गर्हित जन का जीवन,
सुंदरता का मूल्य वहाँ क्या
जहाँ उदर है क्षुब्ध, नम्र तन ?"-
  - 3) "गिरि उर से ज्यों बहता निर्झर.
रवि शशि से तिग्म मधुतर कर,
मेरे मन की आवेश-शांति
गीतों में पडती बिखर बिखर।"
4. 'ग्राम्या' तथा 'युगवाणी' में सुमित्रानंदन पंत के भाव जगत को स्पष्ट कीजिए। 10
 अथवा
 'दो लडके' कविता में चित्रित सौंदर्य को स्पष्ट कीजिए।
5. भारतीय नारी की दयनीय दशा को 'ग्राम्या' में चित्रित किया है- स्पष्ट कीजिए। 10

SLR-L – 142

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV)

व्यावसायिक वर्ग : पत्रकारिता प्रशिक्षण

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

1) पत्रकारिता के क्षेत्र में _____ आकर्षण का कार्य पृष्ठ सज्जा करती है ।

1) बाह्य   2) आंतरिक   3) उपरी   4) नीचला

2) _____ व्यवस्था में प्रेस का सर्वाधिक महत्वपूर्ण कार्य लोक तंत्रीय मूल्यों की स्थापना और उनकी रक्षा करना है ।

1) धन तंत्रीय   2) लोक तंत्रीय   3) मानवीयकी   4) न्याय

3) विश्व के सभी राजनेता प्रेस को राष्ट्र का चौथा स्तंभ स्वीकारते हैं और उसकी _____ करते हैं ।

1) वकालत   2) नौकरी   3) चाकरी   4) सेवा

4) भारतीय _____ ने सभी धर्मोंको समान अवसर प्रदान किए हैं ।

1) संविधान   2) कानून   3) खबरपालिका   4) व्यवस्थापिका

5) भारत का सर्वप्रथम समाचार पत्र _____ में 'उदन्त मार्तंड' रहा है ।

1) इटालियन   2) जर्मनी   3) रोमन   4) देवनागरी

6) _____ में सरकार द्वारा प्रेस आयोग के गठन की स्वीकृति दी ।

1) 16 मई, 1952   2) 10 जून, 1950

3) 22 जुलाई, 1951   4) 5 मई, 2003

P.T.O.

- 7) आज के संदर्भ में _____ जनसंचार का एक सशक्त माध्यम है ।
 1) रेडिओ   2) दूरदर्शन   3) अखबार   4) पत्रिका
- 8) भारत में टेलीविजन की शुरुआत _____ में प्रयोगात्मक सेवा के रूप में हुई ।
 1) 14 सितंबर, 1949   2) 15 सितंबर, 1959
 3) 24 सितंबर, 1950   4) 5 सितंबर, 1947
- 9) डिस्कवरी चैनल का ज्यादा झुकाव _____ के प्रति रहा है ।
 1) प्रकृति   2) विकृति   3) संस्कृति   4) अभिकृति
- 10) भारतीय संविधान की धारा _____ के अनुसार अधिकार हनन पर न्यायालय में याचिका दायर की जा सकती है ।
 1) 32   2) 302   3) 376   4) 115

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए (6 में से 5) : 10

- 1) भारतीय संविधान में प्रदत्त मौलिक अधिकारों में से कोई चार अधिकार लिखिए ।
- 2) समाचार पत्र में प्रूफ शोधन का महत्त्व समझाईए ।
- 3) पत्रकारों के विभिन्न संगठनों में से कोई चार संगठन लिखिए ।
- 4) हिंदी के प्रमुख चार समाचार पत्रों के नाम लिखिए ।
- 5) प्रजातांत्रिक व्यवस्था के कौनसे चार स्तंभ माने जाते हैं ।
- 6) दूरदर्शन के कोई चार 'न्यूज चैनल' के नाम लिखिए ।

3. टिप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) : 10

- 1) पृष्ठ सज्जा ।
- 2) पत्रकारिता प्रबंधन में प्रशासनिक व्यवस्था ।
- 3) सूचनाधिकार ।

4. मुक्तप्रेस की अवधारणा स्पष्ट कीजिए । 10

अथवा

दूरदर्शन की माध्यमगन विशेषताओंपर प्रकाश डालिए ।

5. चतुर्थ स्तंभ के रूप में पत्रकारिता के दायित्व को स्पष्ट कीजिए । 10

SLR-L – 143

Seat No.	
----------	--

**M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV)**

व्यावसायिक वर्ग : दृश्य-श्रव्य माध्यम लेखन

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे गये अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) रेडियो समाचार लेखन का मूल सिद्धांत _____ है।
1) भाषण   2) लेखन   3) वाचन   4) संवाद
  - 2) _____ विज्ञापन सबसे प्रभावी और सबसे महंगा है।
1) समाचार पत्र   2) रेडियो   3) दूरदर्शन   4) फिल्मी
  - 3) 'एडवर्टाइजिंग' (Advertising) शब्द _____ के 'एडवर्टर' (Advertor) से ग्रहण किया है।
1) लैटिन   2) ग्रीक   3) जर्मन   4) अंग्रेजी
  - 4) आकाशवाणी केन्द्र में 'तकनीकी नियंत्रण कक्ष' को _____ के नाम से जाना जाता है।
1) कंट्रोल रूम   2) कार्यालय   3) स्टोअर रूम   4) मेकअप रूम
  - 5) _____ शब्द ग्रीक तथा लैटिन भाषा के दो शब्दों से मिलकर बना है।
1) रेडियो   2) टेलिविजन   3) कम्प्यूट   4) ई-मेल
  - 6) 'बताओ मत, दिखाओ' यह _____ माध्यम का एक महत्वपूर्ण सूत्र माना जाता है।
1) मुद्रित   2) श्रव्य   3) दृश्य   4) दृश्य-श्रव्य
  - 7) _____ संप्रेषण-व्यापार की भाषा तीन रूपों में प्रयुक्त होती है।
1) रेडियो   2) टेलिविजन   3) समाचार पत्र   4) विज्ञापन
  - 8) _____ शब्द अंग्रेजी के 'टाक' (talk) का हिंदी अनुवाद है।
1) वार्ता   2) समाचार   3) साक्षात्कार   4) रिपोर्टाज

P.T.O.

9) आकाशवाणी के समाचार फरवरी, _____ से टेलीफोन तथा इंटरनेट पर भी उपलब्ध किए गए हैं।

- 1) 1998   2) 1999   3) 2000   4) 2001

10) आधुनिक संचार तकनीक का मूल आधार _____ है।

- 1) कम्प्यूटर   2) टेलिविजन   3) रेडियो   4) इंटरनेट

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। 10

- 1) रेडियो की प्रस्तुतीकरण तकनीक में 'फेड इन' किसे कहा जाता है ?
- 2) विज्ञापन का व्युत्पत्ति मूलक अर्थ लिखिए।
- 3) जनसंचार कर्मी सुभाष सेतिया ने समाचार की संरचना में कौन से पाँच तत्त्वों को अनिवार्य माना है ?
- 4) टेलिविजन समाचार संकलन के स्रोत कौन-कौन से हैं ?
- 5) विज्ञापन भाषा की कोई चार विशेषताएँ लिखिए।
- 6) भौगोलिक आधार पर विज्ञापन के भेद कौन-कौन से हैं ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए। (तीन में से दो) : 10

- 1) माँग के आधार पर विज्ञापन के प्रकार.
- 2) दूरदर्शन विज्ञापनों की भाषा.
- 3) रेडियो समाचार प्रस्तुतीकरण की प्रविधि.

4. विज्ञापन फिल्मों की प्रविधि को समझाइए। 10

अथवा

साहित्यिक विधाओं की दृश्य-श्रव्य रूपांतरण कला पर प्रकाश डालिए।

5. हिंदी के समक्ष सूचना प्रौद्योगिकी की कौन-कौन सी चुनौतियाँ हैं ? स्पष्ट कीजिए। 10

_____

SLR-L – 144

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH
Comparative Literature (Elective) (Paper – IV)

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Choose the right answer from the alternatives given below. **10**
- i) A.G. Gardiner started his career as a
- a) lawyer b) journalist
c) poet d) doctor
- ii) According to A.G. Gardiner, happiness is
- a) the first right of the poor man
b) out of the reach of every common man
c) a personal affair, not an affair of time, place or condition
d) the right of some people
- iii) G.V. Karandikar realised two divisions of human beings while he was travelling by
- a) train b) bus c) car d) aeroplane
- iv) Who, according to Karandikar is the English writer who did not erase the words once written ?
- a) John Milton b) Dr. Samuel Johnson
c) William Shakespeare d) William Wordsworth

P.T.O.

- v) The autobiography Nach Ga Ghuma begins with the reference to
- Ranjit Desai's birthday
  - Ramabai's Sati performance
  - Madhavi's marriage with Narendra Katkar
  - Both a) and b) above
- vi) After her marriage with Ranjit Desai, Madhavi comes to
- Kowad
  - Kolhapur
  - Belgum
  - Goa
- vii) How were Kamala's parents ?
- they are perfectly matched
  - they were dissimilar and horribly mismatched
  - they were uneducated
  - they were similar but mismatched
- viii) K. Madhav Das, Kamala's husband, was an employee with
- Reserve Bank of India
  - A Private Firm
  - Central Railway
  - A Software Company
- ix) When Karandikar sees a peacock, he
- dances with joy
  - starts singing a song
  - becomes aware of his loneliness
  - takes photographs of it
- x) What was the reaction of Kamala's friends in Calcutta when they heard the news of Kamala's engagement ?
- They became very happy
  - They were shocked
  - They advised her to marry as early as possible
  - They advised her to have love marriage

2. Answer **any five** of the following briefly.

10

- What are the reasons which Karandikar gives for hating a peacock in comparison with a crow ?
- Describe the people who are always accurate and commit no mistakes at all as given by Karandikar.

- iii) How does Gardiner explain the fact that a man is a mere bundle of habits ?
- iv) What aspect of modern life does Gardiner satirise in his essay 'A Painted Face' ?
- v) Describe the opening scene of Madhavi Desai's autobiography 'Nach Ga Ghuma'.
- vi) Attempt a character sketch of Kamala's great grandmother.
3. A) Write short notes on **any two** of the following. **6**
- i) Analogy between 'My Story' and 'Nach Ga Ghuma'.
  - ii) Correlation between comparative literature and translation studies.
  - iii) Study of influence of one literary text on the other as a method of comparative study.
- B) Answer **any two** of the following briefly. **4**
- i) What are the two divisions of human beings according to Karandikar ?
  - ii) Describe the scene of Narendra Katkar's death in the hospital.
  - iii) Who, according to Gardiner, is a true hero ?
4. A) Compare and contrast the personalities of Kamala Das and Madhavi Desai as women writers and their search for human happiness. **10**
- OR
- B) Kamala Das says that her marriage in the conventional sense was a flop. Compare and contrast Kamala's relations with K. Madhav Das with that of Madhav's relations with Ranjit Desai.
5. An essay is described as a prose lyric. Explain how the essays of A.G. Gardiner and G.V. Karandikar throw light on human nature and its characteristic features. **10**
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH
Literatures in English (Paper – IV) (Elective)

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the right answers from the alternatives given below : **10**
- 1) The poem 'It's Raining' originally sketched by hand and first published in December of _____
a) 1911   b) 1914   c) 1917   d) 1916
  - 2) The poem 'Above the Dock' was composed by _____
a) Ezra Pound   b) Amy Lowell
c) Richard Wright   d) T. E. Hulme
  - 3) In the poem 'Summer Sadness' the lover finds _____ in the love with his beloved.
a) immortality   b) nirvana   c) comfort   d) life
  - 4) Amy Lowell a prominent literary figure belongs to _____
a) France   b) Brazil   c) America   d) Japan
  - 5) The flower which the wind has shaken is soon filled again with _____
a) life   b) rain   c) juice   d) sweetness
  - 6) In the poem 'In a Station of the Metro' the poet linked human faces with _____ on a damp bough.
a) insects   b) leaves   c) buds   d) petals
  - 7) Haiku started out as a popular activity during the 9th and 12th centuries in _____ which became so much popular afterwards.
a) Asia   b) Brazil   c) England   d) Japan
  - 8) The _____ old hat was flung into a grave yard by the winter wind.
a) man's   b) scare crow's
c) farmer's   d) girl's

SLR-L – 146

Seat No.	
----------	--

M.A. Part – I Sem. – II Examination, 2015
KANNADA (Paper – IV)
Manuscripts and Text Editing

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ

1) ನಾಗರಾಜ   2) ನಾಗವರ್ಮ   3) ನಾಗಚಂದ್ರ   4) ನಾಗನಾಥ

2) ಇಸಿಲ ಎಂಬ ನಗರದ ಹೆಸರು ಯಾವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ?

1) ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ   2) ಜಟಿಂಗ್ ರಾಮೇಶ್ವರ   3) ಸಿದ್ಧಾಪುರ   4) ಹಲಿಡಿ

3) ವೀರನಾರಾಯಣನೇ ಕವಿ ಲಿಪಿಕಾರ

1) ಪಂಪ   2) ರನ್ನ   3) ಮುದ್ದಣ   4) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

4) ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆ

1) ವಿ. ಜಿ. ಪೂಜಾರ   2) ಹಂ. ಪ. ನಾ   3) ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್.   4) ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ

5) ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದವರು

1) ವ್ಯಾಸ   2) ನೀಲಕಂಠ   3) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ   4) ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

6) ಕಾಗದದ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನೀ ರೂಪ

1) ಕಾಜಗ್   2) ಕಾಗದ್   3) ಕಾದಗ್   4) ಕಾಗಜ್

7) ಕಂಟಕೆ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು

1) ಸಲಾಕೆ   2) ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆ   3) ಉಕ್ಕಿನಕಂಠ   4) ಕಡ್ಡಿ

8) ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದಕರಲ್ಲಿ ಅಧ್ವಿತೀಯರಾದವರು

1) ಪಾಲ್‌ಮಾಸ್   2) ಡಾ. ವಿ. ಎಸ್. ಸುಕಥಣಕರ್

3) ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ   4) ಮೂರ್ತಿ

P.T.O.

9) ಕೈಬರಹದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು _____ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

- 1) ಪುಸ್ತಕ   2) ಕೈಪ್ರತಿ   3) ಹಸ್ತಪ್ರತಿ   4) ಕೈಗ್ರಂಥ

10) ಕಾಗದ ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ವಿಜ್ಞಾನಿ

- 1) ತ್ವಾಯ್‌ಲುಪ್   2) ಕಿಟೆಲ್   3) ಇ. ಪಿ. ರೈಸ್   4) ಬಿ. ಎಲ್. ರೈಸ್

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅತೀ ಪ್ರಾಚೀನ ಲಿಪಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ?
- 2) ಲೇಖನಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಲೋಹೇತರ ವಸ್ತುಗಳು ಯಾವುವು ?
- 3) ಗ್ರಂಥ ಎಂದರೇನು ?
- 4) ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ?
- 5) ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ವಿಧಗಳಾವುವು ?
- 6) ಆಧಾರ, ಅಧೇಯ, ಲೇಪನ ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ ಯಾವುವು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಅಕ್ಷರ ಸ್ಪಾಲ್ಪಿತ್ಯ
- 2) ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು
- 3) ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಝಿ

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಲಿಪಿಕಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ
- 2) ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದಕನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

SLR-L – 148

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Paper – II) (Opt.)
History of Medieval India (1200 A.D. – 1700 A.D.)

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) _____ was the famous centre of Chishtis Sufi Sect.
A) Ajamer   B) Banaras   C) Alahabad   D) Hydrabad
- 2) _____ was a pioneer of Bhakti movement.
A) Tukaram   B) Ekanath   C) Namdev   D) Ramanujacharya
- 3) _____ was the author of 'Vedantsar'.
A) Shankaracharya   B) Madvacharya
C) Ramanujacharya   D) None of these
- 4) _____ was started reforms approach of Sikhism.
A) Gurunanak   B) Govind Singh   C) Arjun Singh   D) Tegbahadur
- 5) _____ was appointed a Malik Yakub to control the market (Shahna-i-mandi).
A) Allauddin Khilji   B) Shershah Suri
C) Akbar   D) None of these
- 6) In the Mughal period _____ were famed for the manufacture of ivory object.
A) Maharashtra   B) Delhi
C) Bangal   D) Karnataka
- 7) _____ was known of Benevolent despot.
A) Akbar   B) Shahjahan
C) Allauddin Khilji   D) Shershaha Suri

P.T.O.

8) In medieval period Rajasthan traders were known as the
A) Baniyas   B) Navayat   C) Shettis   D) Banjaras

9) _____ city was known as the entrance of South India.
A) Bharanpur   B) Aurangabad   C) Vijapur   D) Hydrabad

10) _____ coin was first issued by Shershaha Suri.
A) Jital   B) Tanca   C) Mohar   D) Rupee

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**

- 1) What was the meaning of Peer and Fakir ?
- 2) Write the two books names of Madvacharya.
- 3) Which was the golden coin during Mughal period ?
- 4) What was the work of Amir ?
- 5) Write the names of the trade centres in Shershaha Suri period.
- 6) Write the names of Tax System.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Aims of Sufi sect.
- 2) Basaveshwar.
- 3) Emergence reason of Bhakti movement.
- 4) Currency in medieval period.
- 5) Local Trade and Bazaars.
- 6) Mughal central Administration.

4. Discuss the administrative reforms of Shershaha Suri. **10**

OR

Explain the internal and external trade of Allauddin Khilji period.

5. Described the arts and architecture of Mughal period. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) सुफी पंथातील चिश्तीचे प्रमुख केंद्र _____ येथे आहे.
अ) अजमेर   ब) बनारस   क) अलाहाबाद   ड) हैद्राबाद
- 2) भक्तीचळवळीचे आद्य प्रवर्तक _____ होय.
अ) तुकाराम   ब) एकानाथ   क) नामदेव   ड) रामानुजाचार्य
- 3) 'वेदांतसार' या ग्रंथाचे लेखक _____ होय.
अ) शंकराचार्य   ब) मध्वाचार्य   क) रामानुजाचार्य   ड) यापैकी नाही
- 4) शीख पंथात सुधारणावादी दृष्टीकोण _____ यांनी सुरू केला.
अ) गुरुनानक   ब) गोविंदसिंग   क) अर्जुनसिंग   ड) तेगबहादूर
- 5) बाजार नियंत्रणासाठी (शेहना-इ-मंडी) मलिक याकूब यांना _____ यांनी नेमले.
अ) अल्लाउद्दिन खिल्जी   ब) शेरशहासुरी
क) अकबर   ड) यापैकी नाही
- 6) मुघल काळात _____ हे ठिकाण हस्तीदंती वस्तू निर्मिती साठी प्रसिद्ध होते.
अ) महाराष्ट्र   ब) दिल्ली   क) बंगाल   ड) कर्नाटक
- 7) प्रजाहितैषी अनियंत्रित सत्ताधीश असे _____ यांना ओळखले जाते.
अ) अकबर   ब) शहजहान
क) अल्लाउद्दिन खिल्जी   ड) शेरशहासुरी
- 8) मध्ययुगीन काळात राजस्थानमधील व्यापारी वर्गाला _____ असे म्हटले जाते.
अ) बनीया   ब) नवायत   क) शेटी   ड) बंजारा
- 9) भारताचे दक्षिणेकडील प्रवेशद्वार म्हणून _____ शहरास ओळखले जाते.
अ) बन्हाणपूर   ब) औरंगाबाद   क) विजापूर   ड) हैद्राबाद
- 10) _____ हे नाणे प्रथम शेरशहासुरी यांनी सुरू केले.
अ) जितल   ब) टंका   क) मोहर   ड) रुपाया

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) पीर व फकीर चा अर्थ काय ?
  - 2) मध्वाचार्यांच्या दोन पुस्तकाची नावे लिहा.
  - 3) मुघल काळातील सुवर्ण नाणे कोणते होते ?
  - 4) अमीर चे काम सांगा.
  - 5) शेरशहासुरीच्या काळातील व्यापारी केंद्राची नावे सांगा.
  - 6) कर प्रणालीची नावे सांगा.
3. टिपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- 1) सूफी पंथाची उद्दिष्टे.
  - 2) बसवेश्वर.
  - 3) भक्ती चळवळ उदयाची कारणे.
  - 4) मध्ययुगीन काळातील चलनव्यवस्था.
  - 5) स्थानीक व्यापार व बाजार.
  - 6) मुघलकालीन केंद्रीय प्रशासन व्यवस्था.
4. शेरशहासुरीच्या प्रशासनविषयक सुधारणाची चर्चा करा. 10
- किंवा**
- अल्लाउद्दिन खिल्जीच्या काळातील अंतर्गत व परराष्ट्रीय व्यापाराची माहिती द्या.
5. मुघलकाळातील कला व स्थापत्य कला विशद करा. 10
-

SLR-L – 149

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY
(Gr. E-1) (Paper – II)
Urban Society in India

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to right indicate full marks.**

सूचना : I) **सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.**
II) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

1. Multiple choice questions : 10

१. बहुपर्यायी प्रश्न : १०

1) Major cause of male of migration is _____
A) Education   B) Marriage   C) Service   D) None of these

१) पुरुषांच्या स्थलांतराचे प्रमुख कारण _____ हे आहे.
अ) शिक्षण   ब) विवाह   क) नोकरी   ड) यापैकी नाही

2) A study based on the growth of Kanpur was under taken by _____
A) Pradip Sinha   B) M. N. Srinivas
C) Herbert Spencer   D) None of these

२) कानपूर शहराच्या वाढीवर आधारित अध्ययन _____ यांनी केले.
अ) प्रदिप सिन्हा   ब) एम.एन. श्रीनिवास
क) हर्बर्ट स्पेन्सर   ड) यापैकी नाही

3) Where for the first time AIDS was detected ?
A) India   B) China   C) America   D) England

३) एड्सचे सर्वप्रथम निदान कोठे झाले ?
अ) भारत   ब) चीन   क) अमेरिका   ड) इंग्लंड

P.T.O.

- 4) Which of the following is an example of garden city ?
 A) Delhi B) Kanpur
 C) Varanasi D) Mysore
- ४) खालीलपैकी कोणते उद्यान शहराचे उदाहरण आहे ?
 अ) दिल्ली ब) कानपूर
 क) वाराणसी ड) मैसूर
- 5) Which is the major cause of alcoholism ?
 A) Lack of education B) Poverty
 C) Availability of money D) None of these
- ५) मद्यपानाचे प्रमुख कारण कोणते ?
 अ) शिक्षणाचा अभाव ब) दारिद्र्य
 क) पैशाची उपलब्धता ड) यापैकी नाही
- 6) AIDS disease is due to _____
 A) Bacteria B) Pollution C) Virus D) None of these
- ६) एड्स हा आजार _____ मुळे होतो.
 अ) जंतू ब) प्रदुषण क) विषाणू ड) यापैकी नाही
- 7) Migration in the state is called _____ migration.
 A) Long distance B) Short distance
 C) Medium distance D) None of these
- ७) राज्यांतर्गत स्थलांतराला _____ स्थलांतर असे म्हणतात.
 अ) दीर्घ अंतर ब) लघु अंतर क) मध्यम अंतर ड) यापैकी नाही
- 8) The effect of urbanization on family structure has been pointed out by _____
 A) M. N. Srinivas B) M. S. Gore
 C) K. M. Kapadia D) Iravati Karve
- ८) नागरिकरणाचा कौटुंबिक संरचनेवरील परिणाम _____ यांनी दर्शविला आहे.
 अ) एम. एन. श्रीनिवास ब) एम. एस. गोरे
 क) के. एम. कपाडिया ड) इरावती कर्वे

9) The cities which have been developed modern time are known as _____ cities.

- A) Created   B) Natural   C) Colonial   D) Emerging

९) आधुनिक काळात विकसीत झालेल्या शहरांना _____ म्हणून ओळखले जाते.

- अ) निर्मात शहरे   ब) नैसर्गिक शहरे
क) वसाहतरूपी शहरे   ड) उदयास येणारी शहरे

10) Which of the following is known as capital city ?

- A) Delhi   B) Pune   C) Dharwad   D) Nashik

१०) खालीलपैकी कोणते शहर राजधानीचे शहर म्हणून ओळखले जाते ?

- अ) दिल्ली   ब) पुणे   क) धारवाड   ड) नाशिक

2. Write short answers of **any four** :

8

- I) What is meaning of industry centered development ?
- II) What is regional migration ?
- III) Which are the causes of prostitution ?
- IV) What is routine planning ?
- V) Which are types of migration according to distance ?
- VI) Explain the physical base of classification of cities ?

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

८

- I) उद्योग केंद्रित विकास म्हणजे काय ?
- II) प्रादेशिक स्थलांतर म्हणजे काय ?
- III) वेश्याव्यवसायाची कारणे कोणती ?
- IV) दैनंदिन नियोजन म्हणजे काय ?
- V) अंतरानुसार स्थलांतराचे प्रकार कोणते ?
- VI) शहराच्या वर्गीकरणाचा भौतिक आधार स्पष्ट करा.

3. Write short note on **any four** : 12
- I) Religious Cities
  - II) Special planning
  - III) Pull theory of migration
  - IV) Concept of environmental pollution
  - V) Solution on AIDS
  - VI) Causes of housing problems in urban area.
३. कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा. १२
- I) धार्मिक शहरे
  - II) विशेष नियोजन
  - III) स्थलांतराचा आकर्षण सिद्धांत
  - IV) पर्यावरणीय प्रदूषणाची संकल्पना
  - V) एड्सवरील उपाय
  - VI) नागरी भागातील निवासाच्या समस्येची कारणे.
4. A) What is migration ? Explain types of migration. 10
- अ) स्थलांतर म्हणजे काय ? स्थलांतराचे प्रकार स्पष्ट करा. १०
- OR/किंवा
- B) Explain the bases of classification of cities.
- ब) शहराच्या वर्गीकरणाचे आधार स्पष्ट करा.
5. What is environmental pollution ? Explain remedies on environmental pollution. 10
५. पर्यावरण प्रदूषण म्हणजे काय ते सांगून पर्यावरण प्रदूषणावरील उपाय स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr.-C1) (Paper – VI)
Economics of Environment**

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Select the correct option : 10
- 1) Ecology is the study of _____
I) Ecosystem
II) Environment and organism
III) Environment
IV) None of the above
  - 2) The term environment is derived from _____
I) Greek
II) Latin
III) French
IV) America
  - 3) Present environmental crisis are the result of _____
I) Human activities
II) Environmental activities
III) Social activities
IV) Heavy industrialization
  - 4) Bio-gas is source of energy in _____
I) Under developed country
II) Developed country
III) European county
IV) Socialist country
  - 5) Bio-diversity means _____
I) Variability among species of plants and animals
II) All plants and species
III) Species diversity
IV) None of the above
  - 6) Waste lands are _____
I) Dry land
II) Unproductive land
III) Ecological unsustainable
IV) I and II

- 7) The term “Eco-system” was introduced by _____.
I) Arthur Tansley II) Lewis III) Ricardo IV) J. Mills
- 8) Environmental goods are _____ goods.
I) Private II) Public
III) Private and public IV) None of the above
- 9) India ranks _____ in world population.
I) First II) Second III) Third IV) Fourth
- 10) Red Ribbon Clubs are associated with _____.
I) Population II) Forests
III) AIDS IV) Family planning
2. Write short answer (**any four**) : 8
- I) What is mean by environmental economics ?
II) Define the concept of eco-development.
III) What is ‘Ecological Pyramid’ ?
IV) What is “Bio-Diversity” ?
V) What is Green Gas ?
VI) Define the concept of sustainable development.
3. Write short notes (**any four**): 12
- I) Eco-system.
II) Noise Pollution.
III) Ozone.
IV) Deforestation.
V) Renewable energy.
VI) Natural capital.
4. Answer **any one** of the following question : 10
- a) Explain the scope of environmental economics.
OR
b) What is Air Pollution ? Explain its causes, impact and measures to control air pollution.
5. Discuss the role of environmental movements in environment protection. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीदिलेल्या पर्यायापैकी योग्य निवडा.

१०

१) पर्यावरणशास्त्रामध्ये _____ घटकांचा अभ्यास केला जातो.

- I) परिसंस्था II) पर्यावरण आणि जैविक घटक
III) पर्यावरण IV) वरीलपैकी नाही

२) 'Environment' हा शब्द _____ मधून घेतलेला आहे.

- I) ग्रीक II) लॅटीन III) फ्रेंच IV) अमेरिका

३) सद्या पर्यावरण संकटचे प्रमुख कारण _____ आहे.

- I) मानव क्रिया II) पर्यावरण क्रिया
III) सामाजिक क्रिया IV) मोठ्या औद्योगिकीकरण

४) Bio-gas हे _____ चे ऊर्जा स्रोत आहे.

- I) अविकसित देश II) विकसित देश
III) युरोपीयन राष्ट्रे IV) साम्यवादी राष्ट्रे

५) जैविक विविधता म्हणजे _____

- I) पेशी, प्राणी, वनस्पती मधील विविधता II) सर्व पेशी आणि वनस्पती
III) पेशीमधील विविधता IV) वरील सर्व

६) पडीक-जमीन _____ आहे.

- I) शुष्क जमीन II) अनुत्पादक जमीन
III) पर्यावरणीय अशाश्वत IV) I आणि II

७) 'Eco-system' हा शब्द _____ यांनी सर्वात प्रथम वापरात आणला

- I) आर्थर टॅन्सले II) लेविस III) रिकार्डो IV) जे. मिल्स

८) पर्यावरणीय वस्तु _____ वस्तु आहेत.

- I) खाजगी II) सार्वजनिक
III) खाजगी आणि सार्वजनिक IV) वरीलपैकी नाही

- ९) भारताचा जागतिक लोकसंख्ये मध्ये _____ भुमांक आहे
 I) पहीला II) दुसरा III) तिसरा IV) चौथा
- १०) 'Red Ribbon' Clubs _____ शी संबंधीत आहे.
 I) लोकसंख्या II) जंगल III) AIDS IV) कुटुंब नियोजन
२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) पर्यावरण अर्थशास्त्र म्हणजे काय ?
  - २) पर्यावरण-विकास संकल्पना सांगा.
  - ३) पर्यावरणशास्त्रीय पिरॅमीड संकल्पना सांगा.
  - ४) जैव विविधता म्हणजे काय ?
  - ५) ग्रीन गॅस म्हणजे काय ?
  - ६) 'शाश्वत विकास' संकल्पना स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) १२
- I) पर्यावरण संस्था
  - II) ध्वनी प्रदुषण
  - III) ओझोन
  - IV) जंगलतोड
  - v) नूतनक्षम ऊर्जा
  - vi) नैसर्गिक भांडवल.
४. कोणत्याही एक प्रश्नांचे उत्तर लिहा १०
- अ) पर्यावरण अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा :
किंवा
- ब) हवा प्रदुषण म्हणजे काय ? हवा प्रदुषणाचे कारणे, परिणाम आणि उपाय योजना सांगा.
५. पर्यावरण आंदोलनाचे पर्यावरण संरक्षणातील भूमिकाची चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D1) (Paper – II)
Indian Government and Politics

Day and Date : Wednesday, 2-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option and rewrite the sentence : 10
- 1) Supreme Court judges retire at the age of _____
A) 62
B) 60
C) 70
D) None of above
  - 2) Chief Justice of Supreme Court is appointed by the _____
A) President
B) Chief Minister
C) Prime Minister
D) Vice-President
  - 3) _____ was the first Chief Election Commissioners of India.
A) Sukumar Sen
B) Navin Chawla
C) S. Y. Quraishi
D) C. D. Deshmukh
  - 4) _____ was the founder of the Congress Party in India.
A) Mahatma Gandhi
B) Pandit Nehru
C) Allen Hume
D) Indira Gandhi
  - 5) _____ is the President of the 'Nationalist Congress Party'.
A) Ajit Pawar
B) Sonia Gandhi
C) Indira Gandhi
D) Sharad Pawar
  - 6) Habeas Corpus is writs issued by _____
A) Political Party
B) Prime Minister
C) Government
D) Courts
  - 7) Election is declared by _____
A) Election Commission
B) Vice-President
C) Prime Minister
D) President

- 8) _____ is 'Dominant Caste' in Karnataka.
A) Maratha   B) Lingayat   C) Kamma   D) Yadhav
- 9) The system of Public Interest Litigation has been introduced in India _____
A) Through Constitutional amendment   B) By judicial initiatives
C) By political parties   D) By Parliamentary
- 10) Economic Liberalization process was started in India since _____
A) 1991   B) 1993   C) 1994   D) 2001

2. Write answer in brief (**any 4**) :

8

- 1) Give the Qualification for Member of Election Commission.
- 2) What is Judicial Review ?
- 3) Structure of Supreme Court.
- 4) What is One Party System ?
- 5) What is Planning Commission ?
- 6) What is Coalition Government ?

3. Write short note on (**any 4**) :

12

- 1) What is Regionalism ?
- 2) Class structure.
- 3) Relation between Religion and Politics.
- 4) Communist Party of India (Marxist).
- 5) What is Pressure Group ?
- 6) Qualification for Appointment as Supreme Court Judge.

4. Answer **any one** of the following questions :

10

- 1) Explain the power and functions of Election Commission of India.

OR

- 2) Explain the Ideology and Programme of Congress Party.

5. Discuss the power and functions of Supreme Court.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा :

10

- 1) सर्वोच्च न्यायालयातील न्यायाधीश वयाच्या _____ वर्षी निवृत्त होतात.
अ) ६२   ब) ६०   क) ७०   ड) यापैकी नाही
- 2) सर्वोच्च न्यायालयातील सरन्यायाधीशाची नियुक्ती _____ कडून होते.
अ) राष्ट्रपती   ब) मुख्यमंत्री   क) पंतप्रधान   ड) उपराष्ट्रपती
- 3) _____ हे भारताचे पहिले मुख्य निवडणूक आयुक्त होते.
अ) सुकुमार सेन   ब) नवीन चावला
क) एस. वाय. कुरेशी   ड) सी. डी. देशमुख
- 4) भारतातील काँग्रेस पक्षाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) महात्मा गांधी   ब) पंडीत नेहरु   क) अॅलन ह्यूम   ड) इंदिरा गांधी
- 5) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाची अध्यक्ष _____ आहेत.
अ) अजित पवार   ब) सोनिया गांधी   क) इंदिरा गांधी   ड) शरद पवार
- 6) हेबियस कॉर्पस हे आदेश _____ कडून निघतात.
अ) राजकीय पक्ष   ब) पंतप्रधान   क) शासन   ड) कोर्ट
- 7) निवडणुका _____ कडून जाहीर केले जातात.
अ) निवडणूक आयोग   ब) उपराष्ट्रपती   क) पंतप्रधान   ड) राष्ट्रपती
- 8) कर्नाटकात _____ वर्चस्वशाली जात आहे.
अ) मराठा   ब) लिंगायत   क) कम्मा   ड) यादव
- 9) भारतात जनहित याचिका प्रक्रिया _____ कडून कार्यान्वित होत असते.
अ) घटनात्मक दुरुस्तीद्वारे   ब) न्यायालय
क) राजकीय पक्ष   ड) संसद
- 10) भारतात आर्थिक उदारीकरणाच्या प्रक्रियेला _____ सालापासून सुरुवात झाली.
अ) 1991   ब) 1993   क) 1994   ड) 2001

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) निवडणूक आयोगातील सदस्यांची नियुक्तीची पात्रता.
  - 2) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय ?
  - 3) सर्वोच्च न्यायालयाची रचना.
  - 4) एक पक्ष पद्धत म्हणजे काय ?
  - 5) नियोजन आयोग म्हणजे काय ?
  - 6) आघाड्यांचे शासन म्हणजे काय ?
3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- 1) प्रादेशिकतावाद म्हणजे काय ?
  - 2) वर्ग रचना.
  - 3) राजकारण व धर्म यातील संबंध.
  - 4) कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (मार्क्सवादी).
  - 5) दबाव गट म्हणजे काय ?
  - 6) सर्वोच्च न्यायालयातील न्यायाधीशांची नियुक्तीची पात्रता.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
- अ) भारतातील निवडणूक आयोगाची अधिकार व कार्ये सांगा.
- किंवा**
- ब) काँग्रेस पक्षाची विचारसरणी व कार्यक्रम स्पष्ट करा.
5. सर्वोच्च न्यायालयाची अधिकार व कार्ये यांची चर्चा करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – III)
History of India (1757 A.D. to 1857 A.D.)**

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choosing the correct option : **10**
- 1) _____ State annex in 1848 by Lord Dalhousie.
a) Satara   b) Nagpur   c) Jansi   d) Avadha
  - 2) _____ was the Father of land settlement in Northern India.
a) Alexander Dove   b) Thomas Munro
c) Martin Burd   d) Robert Pringale
  - 3) _____ started the postal system in India.
a) Charles Metcalf   b) Lord Dalhousie
c) Lord Hastings   d) Lord Lytton
  - 4) The Civil War in America (1860-65) had an important effect on the _____ of India.
a) Cotton Textile Industry   b) Jute Industry
c) Steel Industry   d) Cement Industry
  - 5) _____ was the main cause for the decline of Indian Industry.
a) Agricultural Revolution in England
b) Industrial Revolution in England
c) French Revolution
d) None of these
  - 6) _____ recommended the Mahalwari System.
a) John Shore   b) Thomas Munro   c) Read   d) Wholt Macenzy
  - 7) _____ was the First Martyr of the great Uprising of 1857.
a) V.D. Sawarkar   b) Mangal Pande   c) Taty a Tope   d) Nana Fadnavis

- 8) The first railway from Thana to Bombay was started by _____
a) Lord Dalhousie b) Lord Hardinge c) Lord Canning d) Lord Elgin
- 9) _____ established Asiatic Society of Bengal.
a) William Jones b) William Carre
c) William Bentinck d) Lord Dalhousie
- 10) Bramho Samaj established by _____
a) Rajaram Mohan Roy b) Swami Dayanand Saraswati
c) Mahatma Phule d) Swami Vivekanand

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**
- 1) Evil practices in Indian Society.
  - 2) Decline of Village Industries.
  - 3) Means of communication.
  - 4) Explain in brief works of Nansahab Peshwa.
  - 5) What are the merits of Mahalwari system.
  - 6) Explain the qualities of Rayatwari system.
3. Write short note on **any four** of the following : **12**
- 1) Peasant and landless labour.
  - 2) Bramho Samaj.
  - 3) Satya Shodhak Samaj.
  - 4) Importance element of declined of Indian handicrafts.
  - 5) Permanent settlement.
  - 6) Arya Samaj.
4. Discuss the cause and impact of commercialization of Indian agriculture. **10**
- OR
- State the causes of failure of Revolt of 1857.
5. Discuss social reforms of Lord William Bentinck. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) सन् १८४८ मध्ये लॉर्ड डालहौसी यांनी _____ हे संस्थान खालसा केले.
अ) सातारा   ब) नागपूर   क) झाँसी   ड) अवध
- २) _____ हा उत्तर भारतातील जमिन महसूल पद्धतीचा जनक होता.
अ) आलेक्झांडर डोव्ह   ब) थॉमस मन्रो
क) मार्टिन बर्ड   ड) रॉबर्ट प्रिंगले
- ३) _____ ने भारतात पोस्ट पद्धती सुरु केली.
अ) चार्ल्स मेटकाफ   ब) लॉर्ड डालहौसी
क) लॉर्ड हेस्टिंग्ज   ड) लॉर्ड लिट्टन
- ४) अमेरिकेतील यादवी युद्धाचा (१८६०-६५) महत्वाचा परिणाम _____ ह्या भारतातील उद्योगावर झाला.
अ) कापूस उद्योग   ब) ताग उद्योग   क) लोखडे उद्योग   ड) सिमेंट उद्योग
- ५) _____ हे भारतीय उद्योगाच्या न्हासाचे प्रमुख कारण होते.
अ) इंग्लंडमधील कृषी क्रांती   ब) इंग्लंडमधील औद्योगिक क्रांती
क) फ्रेंच राज्यक्रांती   ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ६) महालवारी पद्धतीची _____ ने शिफारस केली.
अ) जॉन शोअर   ब) थॉमस मन्रो   क) रीड   ड) होल्ट मेकेंजी
- ७) _____ हा १८५७ च्या उठावातील पहिला हुतात्मा होता.
अ) व्ही.डी. सावरकर   ब) मंगल पांडे   क) तात्या टोपे   ड) नाना फडणविस
- ८) थाणे ते मुंबई ही भारतातील पहिली रेल्वे _____ यांनी सुरु केली.
अ) लॉर्ड डालहौसी   ब) लॉर्ड हार्डिंग्ज   क) लॉर्ड कॅनिंग   ड) लॉर्ड एल्जिन
- ९) अॅशियाटीक सोसायटी ऑफ बेंगालची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) विल्यम जोन्स   ब) विल्यम कॅरे   क) विल्यम बेंटिंक   ड) लॉर्ड डालहौसी
- १०) ब्राम्हो समाजाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) राजाराम मोहन रॉय   ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
क) महात्मा फुले   ड) स्वामी विवेकानंद

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) भारतीय समाजातील अनिष्ट चालिरिती.
  - २) ग्रामीण उद्योगधंद्याचा न्हास.
  - ३) दळणवळणाची साधने.
  - ४) नानासाहेब पेशव्याचे संक्षेपाने कार्य स्पष्ट करा.
  - ५) महालवारी पद्धतीचे गुण कोणते ते लिहा.
  - ६) रयतवारी पद्धतीचे गुण स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) शेतकरी आणि भूमिहीन शेतमजूर.
  - २) ब्राम्हो समाज.
  - ३) सत्यशोधक समाज.
  - ४) भारतीय हस्त-उद्योगाच्या पतनाचे महत्वाचे घटक कोणते ?
  - ५) कायमधारा पद्धती.
  - ६) आर्य समाज.
४. भारतीय शेतीच्या व्यापारीकरणाची कारणे व परिणामाची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- १८५७ च्या उठावाच्या अपयशाची कारणे सांगा.
५. लॉर्ड विल्यम बेंटिंगच्या सामाजिक सुधारणांची चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C1 Paper – VII)
Principles and Practice of Co-operation

Day and Date : Friday, 20-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) The first co-operative sugar factory in Maharashtra was started in _____
a) 1904   b) 1912   c) 1950   d) 1960
- 2) One matter of co-operation in India was transferred to the states in _____
a) 1919   b) 1904   c) 1935   d) 1912
- 3) _____ is known as the father of co-operation.
a) William King   b) Robert Owen
c) Dr. Gadgil   d) Adam Smith
- 4) Schulze Societies are related to _____ country.
a) England   b) Israel   c) Germany   d) India
- 5) The first stage of milk flood in Maharashtra was _____
a) March 1970 to March 1981   b) 1 April 1981 to 31 March 1985
c) March 1991 to 31 March 1995   d) 1 April 1995 to 31 March 2000
- 6) The co-operative movement in Denmark is mainly _____ movement.
a) Co-operative farming   b) Dairy co-operatives
c) Credit co-operatives   d) Consumers co-operatives
- 7) The co-operative department works under the guidance and control of _____
a) Co-operative registrar   b) Chairman
c) Collector   d) Auditor

- 8) The Head Office of NABARD is located at _____
a) Mumbai   b) New Delhi   c) Pune   d) Chennai
- 9) A Maharashtra State passed co-operative Act in _____ year.
a) 1960   b) 1904   c) 1912   d) 1919
- 10) According to _____ committee recommendation the SBI was established in 1955.
a) Shivajirao Patil   b) Maclagan
c) Khusro   d) Gorwala

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is co-operative audit ?
- 2) State two causes of the success of co-operative farming in Israel.
- 3) State two remedies to strengthen the Indian co-operative movement.
- 4) What is the long form of NABARD ?
- 5) What is professionalisation of co-operative management ?
- 6) State two functions of co-operative department.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Functions of KVIC
- 2) Progress of service co-operatives in Japan
- 3) Features of Raffaisen society
- 4) Reserve Bank of India and co-operative movement
- 5) Problems of co-operative movement after independence.
- 6) Role of nationalised banks in the development of co-operation.

4. A) Review the recommendations of Shivajirao Patil committee.

10

OR

- B) Review the progress and problems of co-operative sugar factories in Maharashtra.

5. Evaluate the consumers co-operative movement in England.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) महाराष्ट्रात पहिला सहकारी साखर कारखाना _____ वर्षी सुरू झाला.

अ) १९०४   ब) १९१२   क) १९५०   ड) १९६०

२) भारतात 'सहकार' हा विषय सन् _____ मध्ये राज्यांकडे सोपाविण्यात आला.

अ) १९१९   ब) १९०४   क) १९३५   ड) १९१२

३) _____ यांना सहकाराचा जनक असे म्हणतात.

अ) विल्यम किंग   ब) रॉबर्ट ओवेन   क) डॉ. गाडगीळ   ड) अँडम स्मिथ

४) शूल्झे संस्था _____ देशाशी निगडीत आहे.

अ) इंग्लंड   ब) इस्त्राइल   क) जर्मनी   ड) भारत

५) _____ हा महाराष्ट्रातील दूध महापूर योजनेचा पहिला टप्पा होता.

अ) मार्च १९७० ते मार्च १९८१   ब) १ एप्रिल १९८१ ते ३१ मार्च १९८५

क) मार्च १९९१ ते ३१ मार्च १९९५   ड) १ एप्रिल १९९५ ते ३१ मार्च २०००

६) डेन्मार्कमधील सहकारी चळवळ ही प्रामुख्याने _____ चळवळ आहे.

अ) सहकारी शेती   ब) दुग्ध सहकारी   क) पत सहकारी   ड) ग्राहक सहकारी

७) सहकारी विभाग _____ च्या मार्गदर्शनाखाली आणि नियंत्रणाखाली कार्य करते.

अ) सहकारी निबंधक   ब) अध्यक्ष   क) जिल्हाधिकारी   ड) हिशेब तपासनिस

८) नाबार्डचे मुख्यालय _____ येथे आहे.

अ) मुंबई   ब) नवी दिल्ली   क) पुणे   ड) चेन्नई

९) महाराष्ट्र राज्याने सहकाराचा कायदा _____ वर्षी पास केला.

अ) १९६०   ब) १९०४   क) १९१२   ड) १९१९

१०) _____ समितीच्या शिफारशीनुसार १९५५ मध्ये स्टेट बँक ऑफ इंडियाची स्थापना करण्यात आली.

अ) शिवाजीराव पाटील

ब) मॅकलेगन

क) खुस्त्रो

ड) गोरवाला

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) सहकारी लेखापरीक्षण म्हणजे काय ?
  - २) इस्त्रायलमधील सहकारी शेतीच्या यशाची दोन कारणे सांगा.
  - ३) भारतीय सहकारी चळवळीच्या बळकटीसाठी दोन उपाय सांगा.
  - ४) नाबार्डचे पूर्ण रूप लिहा.
  - ५) सहकारी व्यवस्थापनेचे व्यवसायिकीकरण म्हणजे काय ?
  - ६) सहकारी विभागाची दोन कार्ये सांगा.
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) K.V.I.C. ची कार्ये
  - २) जपानमधील सेवा सहकारी संस्थांची प्रगती
  - ३) रफायझन संस्थेची वैशिष्ट्ये.
  - ४) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया आणि सहकारी चळवळ
  - ५) स्वातंत्र्यानंतरच्या सहकारी चळवळीच्या समस्या
  - ६) सहकाराच्या विकासामधील राष्ट्रीकृत बँकांची भूमिका.
४. अ) शिवाजीराव पाटील समितीच्या शिफारशींचा आढावा घ्या. १०
- किंवा**
- ब) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या प्रगतीचा व समस्यांचा आढावा घ्या.
५. इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी चळवळीचे मूल्यमापन करा. १०

SLR-L – 154

Seat
No.

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr.D1) (Paper – III)
Modern Indian Political Thought

Day and Date : Friday, 20-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ wrote the book 'New Orientation'.
  - a) Dr. B.R. Ambedkar
  - b) Manvendranath Roy
  - c) Nehru
  - d) Dr. Lohiya
- 2) _____ was the President of drafting committee of Indian constitution.
  - a) Dr. Rajendra Prasad
  - b) K.N. Munshi
  - c) Dr. B.R. Ambedkar
  - d) Patel
- 3) _____ name is concerned with radical humanism.
  - a) Rajaram Mohan Roy
  - b) Mahatma Gandhi
  - c) Dr. Lohiya
  - d) Manvendranath Roy
- 4) _____ book is written by Pandit Jawaharlal Nehru.
  - a) India in Transition
  - b) Dastane Kabla
  - c) Discovery of India
  - d) Cowley Paisal
- 5) _____ is the author of wheel of History.
  - a) Dr. Lohiya
  - b) Savarkar
  - c) Dange
  - d) Randive
- 6) _____ established Abhinav Bharat Organization.
  - a) Dange
  - b) Savarkar
  - c) Randive
  - d) Nehru

P.T.O.

- 9) इंडिया विन्स फ्रीडम हे पुस्तक _____ यांचे आहे.
 अ) जीन्हा ब) डॉ. बी.आर. आंबेडकर
 क) लोहिया ड) आझाद
- 10) _____ हे साम्यवादी विचाराशी निगडीत आहेत.
 अ) पंडित नेहरू ब) लोहिया
 क) जयप्रकाश नारायण ड) डांगे

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- 1) मोलाना आझादाचे लोकशाहीबाबतचे विचार स्पष्ट करा.
- 2) मानवेंद्रनाथ रॉय प्रणीत लोकसमित्यांची दोन कामे सांगा.
- 3) लोहिया यांनी भाषावाद मिटविण्यासाठी सांगितलेले दोन उपाय सांगा.
- 4) राष्ट्रवादासमोरील दोन समस्या सांगा.
- 5) डांगे यांचे माक्सवादी विचार स्पष्ट करा.
- 6) नेहरूंच्या विचारातील धर्मनिरपेक्षता स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- 1) सावरकरांनी राष्ट्र उभारणीची सांगितलेली दोन मूलतत्वे सांगा.
- 2) जयप्रकाश नारायण यांचे राजकीय विचार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- 3) मानवेंद्रनाथ रॉय यांनी केलेली गांधीवादाची मिमांसा स्पष्ट करा.
- 4) डॉ. बी.आर. आंबेडकरांना अभिप्रेत असणाऱ्या लोकशाहीबाबत विचार स्पष्ट करा.
- 5) पंडित नेहरूंचा लोकशाही समाजवाद स्पष्ट करा.
- 6) लोहिया यांचे जाती निर्मूलनासंबंधीचे विचार स्पष्ट करा.

४. मौलाना अब्दुल कलाम आझाद यांचे धर्म आणि राजकारण याबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

लोहिया यांचा सप्तक्रांतीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. संसदीय लोकशाहीचे डॉ. बी.आर. आंबेडकरांनी सांगितलेले गुण दोष स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
----------	--

**M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Paper – IV) (Optional)
History of Japan (1911 A.D. to 1990 A. D.)**

Day and Date : Saturday, 21-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following by choosing the correct option. **10**

- 1) _____ is the Capital of Japan.
A) Paris   B) Tokyo   C) Barlin   D) Rome
- 2) The between Japan and Russia was for _____ region.
A) Korea   B) Manchuria   C) China   D) HongKong
- 3) In 1924 _____ had become the Prime Minister of United Alliance Ministry.
A) Takahari   B) Tanaka   C) Kato   D) Souanji
- 4) _____ was the reason for Second War between China and Japan.
A) Event of Markopolo Bridge   B) Protest of Mao's Red Army
C) Murder of Japanese Officials   D) Attack on Nanking by Japan
- 5) In _____ year the pact was between Russia and Japan, after the beginning of Second World War.
A) 1939   B) 1940   C) 1941   D) 1942
- 6) _____ had defeated Japanese Navy in the War between Koral and Mindway.
A) Russia   B) England   C) America   D) Holland

- 7) Japan had established its First Nuclear Energy Project at _____ on the Pacific Seashore.
 A) Tokaimura   B) Kam Kura   C) Qushu   D) Hanshu
- 8) Japan was invited by UNO for Disarmament conference at Jeneva in _____ year.
 A) 1964   B) 1966   C) 1969   D) 1965
- 9) From 19th September 1972 _____ two countries had established Foreign Affairs Relations.
 A) Japan – Korea   B) Japan – China
 C) Japan – America   D) Japan – England
- 10) Ekeda, Prime Minister of Japan in 1960 was _____ in early life.
 A) Historian   B) Politician   C) Philosopher   D) Economist

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) State the duties of Samurai class.
- 2) Effects of China-Japan war on Japan.
- 3) The place of woman in Japanese Society.
- 4) Discuss the theory of Manro in Japan.
- 5) State the religious life of Japan.
- 6) Japanies Foreign trade after 1952.

3. Short notes (**any four**) :

12

- 1) Effects of China-Japan War 1937 on Japan.
- 2) Parl Harbour.
- 3) Agricultural Revolution in Japan.
- 4) Effects of Second World War on Japan.
- 5) The Work Zebutsu.
- 6) Agreement of Rome-Barlin-Tokyo.

4. State the reasons of Japanese Imperialism.

10

OR

Effects of Globalization on the Social Life of Japan.

5. Discuss the Economical Development of Japan after Second World War.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे द्या.

१०

१) _____ ही जपानची राजधानी होय.

अ) पॅरिस   ब) टोकिओ   क) बर्लिन   ड) रोम

२) जपान - रशिया युद्ध हे _____ प्रदेशा बदल झाले.

अ) कोरिया   ब) मांचुरिया   क) चीन   ड) डाँगकाँग

३) १९२४ मध्ये संयुक्त आघाडी मंत्री मंडळाचा _____ हा पंतप्रधान बनला.

अ) ताकाहारी   ब) तनाका   क) काटो   ड) सौअेंजी

४) दुसरे चीन-जपान युद्ध होण्यास _____ निमित्त कारणीभूत ठरले.

अ) मार्कोपोलो ब्रिज घटना   ब) माओच्या लालसेनेचा प्रतिकार
क) जपानी अधिकाऱ्याचा खून   ड) जपानचा नानकिंगवर हल्ला

५) दुसरे महायुद्ध सुरू झाल्यानंतर रशीया व जपान यांच्या मध्ये _____ साली करार झाला.

अ) १९३९   ब) १९४०   क) १९४१   ड) १९४२

६) कोरल व मिडवेच्या लढाईत जपानी नौदलाचा पराभव _____ ने केला.

अ) रशिया   ब) इंग्लंड   क) अमेरिका   ड) हॉलॅंड

७) _____ येथे पॅसिफिक समुद्र किनारी जपानने आपला पहिला अणुउर्जा प्रकल्प उभारला.

अ) टोकाईमुरा   ब) कामकुरा   क) कयुशू   ड) होन्शू

८) _____ मध्ये जिनेव्हा येथे युनोची निशस्त्रीकरण परिषदेचे निमंत्रण देण्यात आले.

अ) १९६४   ब) १९६६   क) १९६९   ड) १९६५

९) १९ सप्टेंबर १९७२ पासून _____ या दोन देशातील राजनैतिक संबंध प्रस्थापित होत आहेत.

अ) जपान-कोरिया   ब) जपान - चीन   क) जपान - अमेरिका   ड) जपान - इंग्लेड

१०) जपानचा पंतप्रधान ईकेडा हा १९६० मध्ये सुरूवातीच्या जीवनात _____ होता.

अ) इतिहासकार   ब) राजकारणी   क) तत्वज्ञानी   ड) अर्थतज्ञ

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार): ८
- १) सामुराई वर्गाची कर्तव्ये सांगा.
  - २) चीन-जपान युद्धाचे जपानवरीळ परिणाम सांगा.
  - ३) जपानच्या बदलल्या समाज जीवनात स्त्रियांच्या स्थानात कोणते बदल घडून आले ?
  - ४) जपानचा मनो सिद्धात यावर माहिती द्या.
  - ५) जपानी लोकांचे धार्मिक जीवन स्पष्ट करा.
  - ६) जपानचा आंतरराष्ट्रीय व्यापार व त्यातील सहभाग - १९५२.
३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) चीन - जपान युद्धाची जपानवरीळ परिणाम (१९३७)
  - २) पर्ल हार्बर व जपानचा हल्ला
  - ३) जपान मधील कृषि क्रांती
  - ४) दुसऱ्या महायुद्धाचे जपानवरील परिणाम
  - ५) झेबुत्सुचे कार्य
  - ६) रोम-बर्लिन-टोकिओ करार स्पष्ट करा.
४. जपानच्या साम्राज्यवादाची कारणे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- जागतिकीकरणाचा जपानच्या सामाजिक जीवनावर झालेला परिणाम चर्चा करा.
५. दुसऱ्या महायुद्धा नंतर जपानने केलेल्या आर्थिक प्रगतीचा थोडक्यात आढावा द्या. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. – C1) (Paper – VIII)
Financial Institutions and Markets**

Day and Date : Saturday, 21-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ provides short term loan.
  - a) Capital market
  - b) Share market
  - c) Money market
  - d) All of the above
- 2) SEBI is established for to control the _____ market.
  - a) Money
  - b) Silver
  - c) Gold
  - d) Share
- 3) The first stock-exchange in India is started at _____
  - a) Bangalore
  - b) Calcutta
  - c) Mumbai
  - d) Delhi
- 4) IFC is established to help _____
  - a) Joint-sector industry
  - b) Private industry
  - c) Co-operative industry
  - d) Government industry
- 5) Asian Development Bank was established in the _____ year.
  - a) 1960
  - b) 1966
  - c) 1860
  - d) 1969
- 6) _____ issued Treasury Bills in Market.
  - a) Central Bank
  - b) Central Government
  - c) SBI
  - d) All of the above

- 7) The period of call loans is _____ days.
a) 1 to 90   b) 1 to 7   c) 1 to 120   d) 1 to 365
- 8) EURO Dollar currency market firstly started by _____
a) America   b) India   c) England   d) France
- 9) IRDA Act passed in the _____ year.
a) 1988   b) 1999   c) 1966   d) 1977
- 10) IBRD established in the _____ year.
a) 1949   b) 1946   c) 1935   d) 1991

2. Answer in short (**any four**) :

8

- 1) What is money market ?
- 2) What is Non-banking institutions ?
- 3) What is exchange rate ?
- 4) What is International Liquidity ?
- 5) Define capital market.
- 6) Bombay Stock Exchange.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Government securities market
- 2) National Stock Exchange
- 3) Types of NBFIs
- 4) EURO Dollar
- 5) Functions of IFC
- 6) ADB and India.

4. State the functions of World Bank.

10

OR

Explain the growth and impact of NBFIs on Indian Economy.

5. Explain the structure and functions of IRDA.

10

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

८

- १) नाणेबाजार म्हणजे काय ?
- २) बँकेंतर वित्तीय संस्था म्हणजे काय ?
- ३) विनिमय दर म्हणजे काय ?
- ४) आंतरराष्ट्रीय रोखता म्हणजे काय ?
- ५) भांडवल बाजाराची व्याख्या सांगा.
- ६) मुंबई रोखे बाजार.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) सरकारी कर्ज रोखे बाजार
- २) राष्ट्रीय शेअर बाजार
- ३) बँकेंतर वित्तीय संस्थाचे प्रकार
- ४) युरो डॉलर
- ५) आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळाची कार्ये
- ६) आशियाई विकास बँक आणि भारत.

४. जागतिक बँकेची कार्ये सांगा.

१०

किंवा

बिगर बँकींग वित्तीय संस्थांची वाढ आणि भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील झालेले परिणाम स्पष्ट करा.

५. विमा विनियमन आणि विकास संस्थेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

१०

- 7) Indian bureaucracy is greatly influenced by _____ political system.
A) American   B) British   C) Swiss   D) French
- 8) One party system offers _____ political stability.
A) Lowest   B) Highest
C) Moderate   D) Very low
- 9) _____ is one of the challenges to Indian democracy.
A) Naxalism   B) Bolshevism
C) Communism   D) Traders
- 10) Political elite are at the _____ strata of the political system.
A) Lower   B) Middle   C) Upper   D) Outer

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- 1) What is political bureaucracy ?
- 2) What is political modernization ?
- 3) Define Interest group.
- 4) What is political development ?
- 5) Give name two units of the organization of political party.
- 6) Give types of Bureaucracy.

3. Write short note (**any four**) : **12**

- 1) Pressure group.
- 2) Political parties.
- 3) Religionism.
- 4) Naxalism
- 5) Elite class.
- 6) Social integration.

4. Explain the meaning and function of the political party. **10**

OR

Discuss on the role of pressure group and interest group in political process.

5. Explain the challenges to Indian Democracy. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) लोकशाहीन अभिजन सिद्धांत _____ यांनी आणला.
अ) रॉबर्ट डाल   ब) जोसेफ शुम्पीटर   क) बेंटले   ड) लास्की
- 2) भारतात रजनी कोठारींनी _____ या क्षेत्रात कार्य केले ?
अ) धर्म   ब) जात   क) संस्कृती   ड) भाषा क्षेत्र
- 3) राजकीय विकास म्हणजे राजकीय आधुनिकीकरण असे कोण म्हणाले ?
अ) एस.एम. लिपसेट   ब) रॉबर्ट डाल
क) ईस्टन   ड) आल्मंड
- 4) श्रेष्ठीजन सिद्धांत कोणामुळे ओळखतात ?
अ) मिचेल   ब) हॉब्ज   क) रुसो   ड) टी.एच. ग्रीन
- 5) कंपॅरिटिव्ह पॉलिटिक्स-हा डेव्हलपमेंट अप्रोच हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
अ) आल्मंड व पॉवेल   ब) आल्मंड व व्हर्बा
क) व्हर्बा व लिपसेट   ड) रॉबर्ट डाल
- 6) सत्ता संपादन करणे हे _____ चे ध्येय नाही.
अ) दबाव गट   ब) राजकीय पक्ष   क) विरोधी पक्ष   ड) सत्ताधारी पक्ष
- 7) भारतीय नोकरशाहीवर _____ राजकीय पद्धतीचा मोठा प्रभाव आहे.
अ) अमेरिकन   ब) ब्रिटीश   क) स्विस   ड) फ्रेंच
- 8) एक पक्षपद्धती मध्ये _____ राजकीय स्थैर्य मिळते.
अ) सर्वात कमी   ब) सर्वात जास्त   क) मध्यम   ड) खुप कमी
- 9) _____ हे भारतीय लोकशाहीपुढील एक आव्हान आहे.
अ) नक्षलवाद   ब) बोलशेविझम   क) साम्यवाद   ड) व्यापारी
- 10) राजकीय अभिजन हे राजकीय व्यवस्थेच्या _____ जागी असतात.
अ) कनिष्ठ   ब) मध्यम   क) वरिष्ठ   ड) बाह्य

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही 4) :

8

- 1) राजकीय नोकरशाही म्हणजे काय ?
- 2) राजकीय आधुनिकीकरण म्हणजे काय ?
- 3) हितसंबंधी गटाची व्याख्या करा.
- 4) राजकीय विकास म्हणजे काय ?
- 5) राजकीय पक्षाच्या संघटनेचे दोन घटक लिहा.
- 6) नोकरशाहीचे प्रकार सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही 4) :

12

- 1) दबाव गट.
- 2) राजकीय पक्ष.
- 3) धर्मवाद.
- 4) नक्षलवाद.
- 5) अभिजन वर्ग.
- 6) सामाजिक एकात्मता.

4. राजकीय पक्षाचा अर्थ व कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

राजकीय प्रक्रियेत दबाव गट आणि हित गटांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

5. भारतीय लोकशाही पुढील आव्हाने स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Paper – V) (Opt.)
History of U.S.A. (1914 A.D. to 1990 A.D.)

Day and Date : Monday, 23-11-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) Answer **all** questions.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Choose the correct alternative in the following : **10**
- 1) The economic policy of Reagon is called
    - a) Reagonomics
    - b) War against poverty
    - c) New Economic policy
    - d) None of these
  - 2) President Carter was educated in
    - a) Medical
    - b) Law
    - c) Nuclear engineering
    - d) None of these
  - 3) _____ laid down the idea of Star war.
    - a) Kennedy
    - b) Bush
    - c) Johnson
    - d) Reagon
  - 4) The Nuclear-Proliferation Treaty was signed in
    - a) 1960
    - b) 1962
    - c) 1975
    - d) 1969
  - 5) 'Feminine Mystic' the novel has written by
    - a) Betifridan
    - b) Gim Crow
    - c) Rosa Park
    - d) Newton
  - 6) _____ had to resign the Presidentship.
    - a) Bush
    - b) Truman
    - c) Nixon
    - d) Ford
  - 7) The Gulf-war of Kuwait was fought in _____ period.
    - a) Nixon
    - b) Carter
    - c) Bush
    - d) Johnson

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) 'लँड लिज अँक्ट' बाबत थोडक्यात माहिती लिहा.
  - २) अमेरिकेतील प्राथमिक शिक्षणावर थोडक्यात उत्तर लिहा.
  - ३) मॉंटगोमेरी चळवळी विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
  - ४) 'सामाजिक सुरक्षा कायदा' स्पष्ट करा.
  - ५) अलास्काचा अमेरिकेन समाविष्ट का करण्यात आला ?
  - ६) रेड स्केअर म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा : १२
- १) अध्यक्ष कार्टर
  - २) अमेरिकेतील प्रमुख उद्योग.
  - ३) अध्यक्ष रिगनचे आर्थिक धोरण.
  - ४) इव्हँजेलिकलवाद.
  - ५) नासा.
  - ६) अमेरिकेतील विद्यापीठीय शिक्षण.
४. निक्सनच्या आर्थिक धोरणावर चर्चा करा. १०
- किंवा**
- जॉर्ज बुशचे परकिय धोरण स्पष्ट करा. १०
५. अमेरिकेतील स्त्रीवादी चळवळीचे मुल्यमापन करा. १०
-

SLR-L – 159

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Optional)
History of Ideas (Paper – VI)

Day and Date : Tuesday, 24-11-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative. **10**
- 1) _____ was founded the Satya Shodhak Samaj.
a) Mahatma Phule   b) Dadoba Pandurang
c) M.G. Ranade   d) Keshavchandra Sen
  - 2) Shri Narayan Guru was the main social and religious reformer in _____
a) Punjab   b) Gujrat   c) Bengal   c) Kerala
  - 3) How many mandlas in Rigvedas ?
a) Four   b) Ten   c) Sixteen   d) Twenty
  - 4) Third Buddhist Council was held at _____
a) Vaishali   b) Kundalvan   c) Patliputra   d) Rajgruha
  - 5) Vardhaman Mahavir was born in _____
a) B.C. 599   b) B.C. 567   c) B.C. 486   d) B.C. 467
  - 6) Arya Samaj was founded by _____
a) Raja Rammohan Roy   b) Swami Dyananda Saraswathi
c) Swami Vivekanand   d) Annie Besant
  - 7) _____ was not sufi cult.
a) Chisti   b) Kadiriya   c) Pashupat   d) Suhrawardi
  - 8) Shaiv saints known as _____
a) Naynar   b) Alwar   c) Bhakta   d) Jogi

P.T.O.

9) Singh Sabha movement started in _____ place.

- a) Jalandhar   b) Amritsar   c) Patiyala   d) Chandigarh

10) Prarthna Samaj was established in _____

- a) 1862   b) 1865   c) 1867   d) 1871

2. Write short answer on **any four** of the following.

8

- 1) Explain in brief philosophy of SatyaShodhak Samaj.
- 2) What is self respects movement ?
- 3) What is Upanishadas ?
- 4) State the 'Triratna' about Jainism.
- 5) Give the information about 'Khalsa cult'.
- 6) What is Devband Movement ?

3. Write short notes **any four** of the following.

12

- 1) Vedanta's
- 2) Shree Narayana Movement.
- 3) Work of SatyaShodhak Samaj.
- 4) Ashtangmarga in Buddhism.
- 5) Aligarh Movement.
- 6) Fundamentalism in modern India.

4. Explain the causes of decline of Jainism.

10

OR

Discuss the role of Shaiv Cults in Bhakti Movement.

5. Explain the work of Brahmo Samaj.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) _____ यांनी सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली.
अ) महात्मा फुले   ब) दादोबा पांडुरंग   क) म.गो.रानडे   ड) केशवचंद्र सेन
- २) श्री. नारायण गुरु हे _____ मधील प्रमुख सामाजिक व धार्मिक सुधारक होते.
अ) पंजाब   ब) गुजरात   क) बंगाल   ड) केरळ
- ३) ऋग्वेदामध्ये _____ मंडळे आहेत.
अ) चार   ब) दहा   क) सोळा   ड) वीस
- ४) _____ येथे तिसरी बौद्धधर्म परिषद भरली होती.
अ) वैशाली   ब) कुंडलवन   क) पाटलीपुत्र   ड) राजगृह
- ५) _____ मध्ये वर्धमान महावीरांचा जन्म झाला.
अ) इ.स.पू. ५९९   ब) इ.स.पू. ५६७   क) इ.स.पू. ४८६   ड) इ.स.पू. ४६७
- ६) _____ यांनी आर्य समाजाची स्थापना केली.
अ) राजा राममोहन रॉय   ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
क) स्वामी विवेकानंद   ड) अॅनी बेसंट
- ७) _____ हा सुफीपंथातील संप्रदाय नाही.
अ) चिस्ती   ब) कादरिया   क) पशुपत   ड) सुहरावर्दी
- ८) शैव संत _____ या नावाने ओळखली जात.
अ) नायनर   ब) अलवार   क) भक्त   ड) जोगी

- ९) सिंहसभा चळवळ _____ येथून सुरू झाली.
 अ) जालंधर   ब) अमृतसर   क) पटियाळा   ड) चंदीगढ
- १०) इ.स. _____ मध्ये प्रार्थना समाजाची स्थापना झाली.
 अ) १८६२   ब) १८६५   क) १८६७   ड) १८७१
२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) सत्यशोधक समाजाचे तत्वज्ञान थोडक्यात स्पष्ट करा.
  - २) आत्मसन्मान चळवळ म्हणजे काय ?
  - ३) उपनिषदे म्हणजे काय ?
  - ४) जैन धर्मातील 'त्रिरत्ने' सांगा.
  - ५) खालसा पंथाविषयी थोडक्यात माहिती द्या.
  - ६) देवबंद चळवळ म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा. १२
- १) वेदांत
  - २) श्री. नारायण चळवळ
  - ३) सत्यशोधक समाज
  - ४) बौद्ध धर्मातील 'अष्टांगमार्ग'
  - ५) अलिगढ चळवळ
  - ६) आधुनिक भारताची मूलभूतता.
४. जैन धर्माच्या न्हासाची कारणे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- भक्ती चळवळीतील शैव पंथाच्या योगदानाची चर्चा करा.
५. ब्राह्मो समाजाचे कार्य स्पष्ट करा. १०
-

SLR-L – 160

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015

HISTORY (Comp. – I)

History of the Marathas (1600 AD –1818 AD) (Polity and Economy)

Day and Date : Thursday, 3-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing the correct options. 10

- 1) Inscription in Brahadeshwar temple at _____ gives Bhosale family's information.
a) Bangalore   b) Goa   c) Tanjore   d) Ginjee
- 2) Shaniwarwad is situated at
a) Pune   b) Satara   c) Kolhapur   d) Sangli
- 3) Mughal release Shahu Maharaj at
a) Khed   b) Dorah   c) Wai   d) Kolhapur
- 4) _____ was established Maratha confederacy.
a) Balaji Vishwanath   b) Bajirao – I
c) Nanasaheb   d) Mahadji Shinde
- 5) During Maratha period _____ was the base of Judicial system.
a) Gothasabha   b) Panchayat
c) Sajja   d) None of the above
- 6) Lineal owner of the land were known as _____ during Maratha period.
a) Mirasdar   b) Upare
c) Balutedar   d) None of the above
- 7) Famine of 1630 A.D. was known as _____ famine.
a) middle   b) major   c) minor   d) little

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) _____ येथील बृहदेश्वर मंदीरातील शिलालेखा वरून भोसले घराण्याची माहिती मिळते.

अ) बेंगलोर   ब) गोवा   क) तंजावर   ड) जिंजी

२) शनिवारवाडा _____ येथे आहे.

अ) पुणे   ब) सातारा   क) कोल्हापुर   ड) सांगली

३) मोगलांनी _____ येथे शाहू महाराजांची सुटका केली.

अ) खेड   ब) दोराह   क) वाई   ड) कोल्हापुर

४) _____ यांनी मराठा राजमंडळाची स्थापना केली.

अ) बाळाजी विश्वनाथ   ब) बाजीराव – I
क) नानासाहेब   ड) महादजी शिंदे

५) मराठा कालखंडात _____ ही न्यायव्यवस्थेचा पाया होती.

अ) गोटसभा   ब) पंचायत   क) सज्जा   ड) वरीलपैकी नाही

६) मराठा कालखंडात जमीनीच्या वंशपरंपरागत मालकांना _____ म्हणत होते.

अ) मिरासदार   ब) उपरे   क) बलुतेदार   ड) वरीलपैकी नाही

७) इ.स. १६३० चा दुष्काळ _____ म्हणून ओळखला जातो.

अ) मधला   ब) थोरला   क) धाकटा   ड) लहान

८) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी _____ हे सोन्याचे नाणे सुरु केले.

अ) शिवशाही   ब) शिवराई होन   क) मुहर   ड) वरीलपैकी नाही

९) _____ हा किल्ले प्रशासनातील प्रमुख अधिकारी होता.

अ) हवालदार   ब) कमावीसदार   क) सरनोबत   ड) चिटणीस

१०) मराठा कालखंडात सोलापूर हे _____ शहर म्हणून ओळखले जात होते.

अ) पर्यटन   ब) राजधानी   क) औद्योगिक   ड) वरीलपैकी नाही

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात माहिती लिहा. ८
- १) फॅक्टरी रेकॉर्ड म्हणजे काय ?
  - २) मराठा पायदळाविषयी माहिती द्या.
  - ३) मामलेदारांचे कार्य सांगा.
  - ४) बटाई म्हणजे काय ?
  - ५) मराठा काळात सिंचनाचे स्रोत कोणते होते ?
  - ६) मराठा कालखंडात व्यापारामध्ये वाहतुकीसाठी कोणती साधने वापरली जात होती ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा. १२
- १) फारसी साधने
  - २) मराठ्यांची लष्करी व्यवस्था
  - ३) थोरला दुष्काळ
  - ४) मराठाकाळीन महसूल अधिकारी
  - ५) चौल बंदर
  - ६) छत्रपती शिवाजी महाराजांची नाणी.
४. मराठाकालीन मुलकी व्यवस्थेवर विस्तृत चर्चा करा. १०
- किंवा**
- मराठाकालीन पिके आणि सिंचन व्यवस्था यावर चर्चा करा.
५. मराठा राजमंडळाविषयी सविस्तर माहिती द्या. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
SOCIOLOGY
Paper – III : Group E : Theoretical Perspective in Sociology

Day and Date : Thursday, 3-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice question : 10
- 1) "Theory is a body of logically inter-dependent generalised concepts of empirical reference
A) T. Parsons   B) R. Merton   C) T. Ward   D) D. Willer
  - 2) Who propound the 'Macro Theory' ?
A) Weber   B) T. Parsons   C) Durkheim   D) T. Ward
  - 3) Who wrote the book titled "Essays on sociological theory" ?
A) T. Parsons   B) T. Ward   C) R. Merton   D) D. Willer
  - 4) Who propounded the concept of reformulation of functions ?
A) R. Brown   B) R. Merton   C) L. Strauss   D) R. Collins
  - 5) Which of the following thinker is related with linguistic structuralism ?
A) F. Saussure   B) L. Strauss   C) M. Foucault   D) R. Brown
  - 6) Who state the functions of conflict
A) R. Dehrendorf   B) L. Coser   C) R. Collins   D) K. Marx
  - 7) Who say conflict is a cause of social change ?
A) T. Parsons   B) R. Merton   C) R. Collins   D) L. Coser
  - 8) Who discuss about the 'Functional dimensions' a social system ?
A) R. Brown   B) T. Parsons   C) L. Strauss   D) R. Collins
  - 9) Which social thinker is related with the concept a 'Human nature and cultural diversity'.
A) L. Strauss   B) L. Coser   C) R. Collins   D) R. Merton
  - 10) Which of the following thinker is known as a 'post-structuralism' ?
A) R. Dehrendorf   B) L. Coser   C) M. Foucault   D) R. Brown

2. Answer **any four** in brief : 8
- 1) What is mean by coreleted statement ?
  - 2) State the definition of 'Grand Theory'.
  - 3) Which are the four factors of social system according to T. Parsons ?
  - 4) What is mean by cultural divercity ?
  - 5) Define the structuralism.
  - 6) Which are the two factors are more important in conflict theory according to Dehrendort ?
3. Write a short notes on **any four** : 12
- 1) Concept.
  - 2) Macro theory.
  - 3) Goal attainment
  - 4) Linguistic structuralism.
  - 5) Social change.
  - 6) Codification.
4. A) Explain the relationship between theory and research. 10
- OR
- B) Elucidite the functional dimensions social system.
5. Explain the L. Cosers functional analyses of conflict theory ? 10

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. बहुपर्यायी प्रश्न : १०
- १) अनुभवाच्या आधारावर एखाद्यास्वतंत्र व तार्किक संकल्पनाचे केलेली मांडणी म्हणजे सिद्धांत होय असे कोण म्हणतो ?
 अ) टी. पार्सन्स   ब) आर. मर्टन   क) टी. वार्ड   ड) डी. व्हीलर
  - २) बृहत सिद्धांत कोणी मांडला ?
 अ) वेबर   ब) टी.पार्सन्स   क) ड्युरखाईम   ड) टी. वार्ड

- ३) 'समाजशास्त्रीय सिद्धांतावरील निबंध' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) टी. पार्सन्स   ब) टी. वार्ड   क) आर. मर्टन   ड) डी. व्हीलर
- ४) 'कार्याच्या पुर्ननिर्माणाची संकल्पना' कोणी मांडलि
अ) आर. ब्राऊन   ब) आर. मर्टन   क) एल. ट्रॉस   ड) आर. कोलिन्स
- ५) खालीलपैकी कोणता विचारवंत भाषिक संरचनावादाशी संबंधित आहे ?
अ) एफ. सॉसर   ब) एल. ट्रॉस   क) एम. फोकॉल्ट   ड) आर. ब्रऊन
- ६) 'संघर्षाची कार्य 'कोणी सांगितले ?
अ) आर. डान्हेनडॉर्फ   ब) एल. कोजर   क) आर. कोलिन्स   ड) के. मार्क्स
- ७) 'संघर्ष हे सामाजिक परिवर्तनाचे कारण आहे' असे कोण म्हणतो ?
अ) टी. पार्सन्स   ब) आर. मर्टन   क) आर. कोलिन्स   ड) एल. कोजर
- ८) सामाजिक व्यवस्थेचे कार्यात्मक महत्व याविषयी कोणी चर्चा केली ?
अ) आर. ब्राऊन   ब) टी. पार्सन्स   क) एल. ट्रॉस   ड) आर. कोलिन्स
- ९) खालीलपैकी कोणता सामाजिक विचारवंत 'मानवी स्वभाव व सामाजिक विविधता' या संकल्पनेशी संबंधित आहे ?
अ) एल. ट्रॉस   ब) एल. कोजर   क) आर. कोलिन्स   ड) आर. मर्टन
- १०) खालीलपैकी कोणता विचारवंत उत्तरसंरचनावादी म्हणून ओळखला जातो ?
अ) आर. डान्हेनडॉर्फ   ब) एल. कोजर   क) एम. फोकॉल्ट   ड) आर. ब्राऊन

२. कोणत्याही चाराची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- १) सहसंबंधित विधान म्हणजे काय ?
- २) स्थूल सिद्धांताची व्याख्या सांगा.
- ३) टी. पार्सन्सच्यामते सामाजिक व्यवस्थेचे चार घटक कोणते ?
- ४) सांस्कृतिक विविधता म्हणजे काय ?
- ५) संरचनावादाची व्याख्या करा.
- ६) डान्हेनडॉर्फ यांचे मते सामाजिक संघर्षातील प्रमुख दोन घटक कोणते ?

३. कोणत्यहि चारावर टीपा लिहा : १२
- १) संकल्पना
  - २) बृहत सिद्धांत
  - ३) उद्दिष्टसिद्धि
  - ४) भाषिक संरचनावाद
  - ५) सामाजिक परिवर्तन
  - ६) सांकेतिकरण
४. अ) सिद्धांत व संशोधन यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) 'समाज व्यवस्थेतील कार्यात्मक महत्व' विशद करा.
५. एल. कोजर यांच्या संघर्ष सिद्धांतातील कार्यात्मक विश्लेषण स्पष्ट करा. १०
-

8) Ethical principles of psychologists and code of conduct was approved by governance of APA in _____

- A) 2002   B) 1820   C) 1920   D) 2010

9) _____ book was placed on the Pope's list of forbidden readings.

- A) Weyer's   B) Galton's   C) Plato's   D) Freud's

10) _____ was published a description of the retreat in 1813.

- A) Samuel Tuke   B) Weber   C) Weyer   D) Plato

2. Write the answer **any four** of the following :

8

- 1) Who founded the first psychological clinic ?
- 2) Who was incharge of the Bicetre Hospital ?
- 3) Who published a book on meteorology ?
- 4) Who established a laboratory at South Kensington ?
- 5) Who use the term of 'Mental Test' ?
- 6) Who was published the first edition of his textbook on psychiatry ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Emphasis on maladjustment.
- 2) Emphasis on helping.
- 3) Teaching.
- 4) Psychotherapy.
- 5) Other related professions.
- 6) Phrenology.

4. A) Describe Brain structure and function.

10

OR

B) Discuss on counselling psychology, school psychology and social work.

5. Explain psychosexual development and structure of the personality.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

१) _____ ही विज्ञानाची एक शाखा असून तिने वर्तनाच्या अभ्यासाला आणि समजून घेण्याला वाहून घेतले आहे.

अ) मानसशास्त्र   ब) समाजशास्त्र   क) अर्थशास्त्र   ड) भौतिकशास्त्र

२) वॅटसन यांनी _____ ला सुरुवात केली.

अ) चिकित्सा   ब) मानसोपचार   क) वर्तनवादा   ड) चाचणी

३) _____ मानसशास्त्र हे समजून घेण्याच्या पातळीवर रस घेते.

अ) चिकित्सा   ब) बोधात्मक   क) सामाजिक   ड) सामान्य

४) चिकित्सा मानसशास्त्रज्ञ हे _____ वेदनेत लोकांना मदत करण्यासाठी कार्य करतात.

अ) मानसिक   ब) स्व   क) आर्थिक   ड) शारीरिक

५) _____ मध्ये प्रश्न समजून घेण्यासाठी आणि समस्या सोडविण्यासाठीचा अंतर्भाव होतो.

अ) शिक्षणा   ब) मानसोपचारा   क) प्रयोगा   ड) शिक्षकां

६) मानसोपचार हे चिकित्सा _____ मधील एक महत्वाची प्रक्रिया बनलेली आहे.

अ) मानसशास्त्रज्ञा   ब) प्राध्यापका   क) शिक्षकां   ड) विद्यार्थी

७) मानसशास्त्राने त्यांचा पहिला नैतिक तत्वांचा संच _____ मध्ये प्रसिध्द केला.

अ) १८५२   ब) १९५२   क) १८३५   ड) १९३५

८) मानसशास्त्रज्ञांची नैतिक तत्वे आणि आचार संहितेला अमेरिकन मानसशास्त्रीय संघटनेने (APA) _____ मध्ये मान्यता दिली.

अ) २००२   ब) १८२०   क) १९२०   ड) २०१०

९) पोपनी वाचनासाठी बहिष्कृत केलेल्या पुस्तकांच्या यादीमध्ये _____ च्या पुस्तकांचा समावेश होतो.

अ) वेअर   ब) गाल्टन   क) प्लेटो   ड) फ्रॉईड

१०) _____ यांनी १८१३ मध्ये माघारीचे (Retreat) वर्णन प्रसिध्द केले.

अ) सॅम्युल ट्युक   ब) वेबर   क) वेअर   ड) प्लेटो

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

८

- १) पहिले मानसशास्त्रीय चिकित्सालय कोणी स्थापन केले ?
- २) बिक्ट्रे हॉस्पिटलचा इनचार्ज कोण होते ?
- ३) हवामानशास्त्रावरील पुस्तक कोणी प्रकाशित केले?
- ४) दक्षिण किंगसिंगटन मध्ये प्रयोगशाळा कोणी स्थापन केली ?
- ५) 'मानसिक चाचणी' ही संज्ञा कोणी वापरली ?
- ६) मनोचिकित्सेवरील क्रमिक पुस्तकाची पहिली आवृत्ती कोणी प्रकाशित केलेली होती ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा :

१२

- १) कुसामायोजनावरील महत्व.
- २) मदतीतील महत्व.
- ३) अध्यापन/शिकविणे
- ४) मानसोपचार.
- ५) इतर संबन्धित व्यवसाय.
- ६) डोक्याच्या कवटीवरून मनाचा अंदाज बांधण्याचे शास्त्र (फ्रेनॉलॉजी).

४. अ) मेंदूच्या रचनेची आणि प्रक्रियेची वर्णन करा.

१०

किंवा

ब) सहमंत्रणा मानसशास्त्र, शाळा मानसशास्त्र आणि समाज कार्य यावर चर्चा करा.

५. मनोर्लैंगिक विकास आणि व्यक्तीमत्वाची रचना स्पष्ट करा.

१०

_____

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
(Group C1) (Paper – X)
ECONOMICS
Agricultural Development of India

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) The share of agricultural sector in GDP of India is _____ during post independence period.
a) increasing   b) declining   c) static   d) none of these
  - 2) The main emphasis of First Five Year Plan was on _____ sector.
a) industrial   b) service
c) agricultural   d) transport and banking
  - 3) Blue Revolution is related to
a) agriculture   b) sericulture   c) fish   d) milk
  - 4) _____ is economic factor which influences on cropping pattern.
a) climate   b) rainfull
c) soil   d) price and income maximisation
  - 5) The Zamindari system introduced in India in
a) 1793   b) 1800   c) 1813   d) 1915
  - 6) HYUP is related to _____ revolution.
a) green   b) white   c) black   d) blue

- 7) _____ has the highest share in irrigation in India.
a) Canals	b) Wells and tube wells
c) Tanks	d) Other sources

- 8) The small size of land is a basic characteristic of
a) marginal farming	b) co-operative farming
c) collective farming	d) state farming

- 9) WTO works to promote
a) local trade	b) internal trade
c) international trade	d) none of these

- 10) WTO came into existence in
a) 1985	b) 1990	c) 1995	d) 2003

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is globalisation ?
- 2) Define cropping pattern.
- 3) What is meant by agricultural patent ?
- 4) What is white revolution ?
- 5) Define contract farming.
- 6) Define land productivity.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Land utilisation in India.
- 2) Growth of Indian agriculture.
- 3) Soil conservation.
- 4) Rural electrification.
- 5) Agreement on agriculture.
- 6) Precision farming.

4. A) State the role of agriculture in globalised Indian economy.

10

OR

B) Take a brief review of land reforms in India.

5. State the features of Green Revolution in India.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) स्वातंत्र्योत्तर काळात भारताच्या स्थूल देशांतर्गत उत्पन्नातील कृषी क्षेत्राचा हिस्सा _____ आहे.
- अ) वाढत   ब) घटत   क) स्थिर   ड) यापैकी कोणतेही नाही
- २) पहिल्या पंचवार्षिक योजनेत _____ क्षेत्रावर मुख्य भर होता.
- अ) औद्योगिक   ब) सेवा   क) कृषी   ड) वाहतूक आणि बँकिंग
- ३) नील क्रांती _____ शी संबंधित आहे.
- अ) कृषी   ब) रेशीम उत्पादन   क) मत्स्य   ड) दुग्ध
- ४) पिकांच्या आकृति बंधावर प्रभाव पाडणारा आर्थिक घटक म्हणजे _____ होय.
- अ) हवामान   ब) पर्जन्यमान
क) मृदा   ड) किंमत आणि उत्पन्न महत्तमीकरण
- ५) भारतात जमिनदारी पद्धती _____ मध्ये सुरु झाली.
- अ) १७९३   ब) १८००   क) १८१३   ड) १९१५
- ६) HYUP _____ क्रांतीशी संबंधित आहे.
- अ) हरित   ब) श्वेत   क) काळया   ड) नील
- ७) भारतातील जलसिंचनात _____ चा हिस्सा सर्वाधिक आहे.
- अ) कालवे   ब) विहिरी आणि कूपनलिका
क) तलाव   ड) इतर स्रोत
- ८) जमिनीचे छोटे आकारमान हे _____ चे मूलभूत वैशिष्ट्य आहे.
- अ) सीमांत शेती   ब) सहकारी शेती   क) सामूहिक शेती   ड) राज्य शेती

१) जागतिक व्यापार संघटना (WTO) _____ ला उत्तेजन देण्याचे कार्य करते.

अ) स्थानिक व्यापार

ब) अंतर्गत व्यापार

क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार

ड) यापैकी कोणतेही नाही

१०) WTO _____ मध्ये अस्तित्वात आले.

अ) १९८५

ब) १९९०

क) १९९५

ड) २००३

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) जागतिकीकरण म्हणजे काय ?

२) पिकांचा आकृतिबंध म्हणजे काय ?

३) कृषीविषयक पेटंट म्हणजे काय ?

४) धवल क्रांती म्हणजे काय ?

५) करार शेती म्हणजे काय ?

६) शेतीच्या (जमिनीच्या) उत्पादकतेची व्याख्या लिहा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) भारतातील जमिनीचा वापर

२) भारतीय शेतीची वृद्धी

३) मृदा संवर्धन

४) ग्रामीण विद्युतीकरण

५) कृषीवरील करार

६) काटेकोर शेती

४. अ) जागतिकीकरणकृत (globalised) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीची भूमिका सांगा.

१०

किंवा

ब) भारतातील जमीन सुधारणांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

५. भारतातील हरित क्रांतीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

१०

SLR-L – 164

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Research Methodology in Political Science
Group D (Paper – III)

Day and Date : Thursday, 3-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Which of the following source is more useful in research work ?
a) Primary   b) Secondary   c) Books   d) Newspapers
  - 2) The researcher in Social sciences must be
a) Scholar   b) Valuebase   c) Valuefree   d) Obedient
  - 3) Survey method is more empirical because it is depending upon
a) Politics   b) Sociology   c) Economy   d) Observation
  - 4) Generally sample method is used in
a) Wider area search   b) Smaller area search
c) Local level search   d) None of these
  - 5) Which of the following thinker is associated with research ?
a) David Easton   b) Plato   c) Socraties   d) Mahatma Gandhi
  - 6) What is objective of research ?
a) To find out truth   b) To see profit
c) To observe the society   d) None of these
  - 7) Which factor is important in interview method ?
a) Knowledge   b) Rationality   c) Questionnaire   d) None of these

P.T.O.

- 8) Which method of research is quite older one ?
a) Scientific   b) Historical   c) Statistical   d) Interdisciplinary
- 9) Fact means
a) Reality   b) Ideal formality   c) Utopia   d) None of these
- 10) Hypothesis means
a) Thesis   b) Anti thesis
c) Synthesis   d) Pre determination

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**
- 1) Define the concept of research.
  - 2) What are the objectives of research ? Explain.
  - 3) What is sampling method ? Explain.
  - 4) Value free concept of research.
  - 5) What is need of research ? Explain.
  - 6) What is empirical research ? Explain.
3. Write short notes on **any four** of the following : **12**
- 1) Sampling method.
  - 2) Concept of fact.
  - 3) Limitations of research in social sciences.
  - 4) Pre conditions of interview method.
  - 5) Types of sources in research.
  - 6) Objectives of research in social sciences.
4. Answer **any one** of the following : **10**
- A) What is hypothesis ? Explain the importance of hypothesis in research work.
- OR
- B) Explain the historical method in social science research and discuss the limitations of historical method.
5. Explain the concept of Research Design and what are the problems before research design ? Evaluate. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक हे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) खालीलपैकी कोणते साधन हे संशोधनात अधिक महत्वाचे असते ?
अ) प्राथमिक   ब) दुय्यम   क) पुस्तके   ड) वृत्तपत्रे
- २) सामाजिक शास्त्रात संशोधक हा
अ) हुषार   ब) मूल्यवादी   क) मूल्यनिरपेक्ष   ड) प्रामाणिक असावा
- ३) सर्व्हे पद्धती ही अधिक शास्त्रीय आहे कारण ती कोणत्या खालील घटकावर आधारीत असते ?
अ) राजकारण   ब) समाजशास्त्र   क) आर्थिक   ड) निरीक्षण
- ४) नमुना पद्धती ही साधारणत
अ) व्यापक क्षेत्राच्या संशोधनात   ब) लहान क्षेत्राच्या संशोधनात
क) स्थानिक संशोधनात   ड) यापैकी नाही
- ५) खालीलपैकी कोणता विचारवंत संशोधनाशी संबंधीत आहे ?
अ) डेव्हिड ईस्टन   ब) प्लेटो   क) सॉक्रेटिस   ड) महात्मा गांधी
- ६) संशोधनाचे उद्दिष्ट काय ?
अ) सत्यशोधन   ब) फायदा शोधणे   क) समाज पहाणे   ड) यापैकी नाही
- ७) मुलाखत पद्धतीमध्ये कोणता घटक महत्वाचा असतो ?
अ) ज्ञान   ब) बौद्धिकता   क) प्रश्नावली   ड) यापैकी नाही
- ८) संशोधनाची खालील कोणती पद्धती साधारणतः जुनी आहे ?
अ) शास्त्रीय   ब) ऐतिहासिक   क) संख्यात्मक   ड) आंतरशास्त्रीय
- ९) वस्तुस्थिती म्हणजे
अ) वास्तव   ब) आदर्शता   क) कल्पना   ड) यापैकी नाही
- १०) गृहितके म्हणजे
अ) प्रबंध   ब) प्रतिवाद   क) समन्वय   ड) पूर्वकल्पना

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) संशोधनाची व्याख्या द्या.
  - २) संशोधनाची उद्दिष्ट्ये कोणती ते सांगा.
  - ३) नमुना पद्धती म्हणजे काय ते सांगा.
  - ४) मूल्यविरहित संशोधन म्हणजे काय ?
  - ५) संशोधनाची आवश्यकता कोणती ते सांगा.
  - ६) अनुभववादी संशोधन म्हणजे काय ते सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. १२
- १) नमुना पद्धती.
  - २) वस्तुस्थिति एक संकल्पना.
  - ३) सामाजिक शास्त्रांमध्ये संशोधनाच्या मर्यादा.
  - ४) मुलाखतपद्धतीच्या पूर्व अटी.
  - ५) संशोधनातील साधनांचे प्रकार.
  - ६) सामाजिक शास्त्रातील संशोधनाची उद्दिष्ट्ये.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- अ) गृहितके म्हणजे काय ? संशोधनातील गृहितकांचे महत्व विशद करा.
- किंवा**
- ब) सामाजिक संशोधनात ऐतिहासिक पद्धती स्पष्ट करा आणि ऐतिहासिक पद्धतीच्या मर्यादांची चर्चा करा.
५. संशोधनाचा आराखडा ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि संशोधन आराखडा तयार करण्यात येणाऱ्या समस्यांचे मूल्यमापन करा. १०

SLR-L – 165

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
MARATHI (Paper – V)
मराठीचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास

Day and Date : Thursday, 3-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा) :

१०

१) भाषेच्या संप्रेषणाचा हेतू कोणता असतो ?

- अ) ध्वनीवाहकता   ब) अर्थवाहकता
क) चित्रमयता   ड) नादमयता

२) आधुनिक भाषाविज्ञानाचा पाया कोणत्या भाषावैज्ञानिकाने घातला ?

- अ) सॉक्रेटिस   ब) प्लेटो   क) ऑरिस्टॉटल   ड) सोस्यूर

३) 'फिलॉलजी' याला पर्यायी मराठी शब्द कोणता ?

- अ) भाषाविज्ञान   ब) भाषाभ्यास   क) साहित्याभ्यास   ड) समीक्षाविचार

४) 'भाषांमध्ये भेदांपेक्षा साम्ये अधिक असतात', असे मत कोणी व्यक्त केले ?

- अ) चॉम्स्की   ब) सोस्यूर   क) स्टीनबर्ग   ड) ब्लूमफील्ड

५) ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचा जनक कोणाला म्हटले जाते ?

- अ) हॅले   ब) पिगेट   क) पुत्नम   ड) सर विल्यम जोन्स

६) दोन भाषांमधील पारंपरिक किंवा आनुवंशिक संबंध प्रमाणां सह स्पष्ट करणे, हे कोणत्या भाषाभ्यास पद्धतीचे कार्य आहे ?

- अ) व्याकरण   ब) ऐतिहासिक   क) तुलनात्मक   ड) कालक्रमिक

P.T.O.

- ७) वर्णनात्मक भाषाभ्यास पद्धतीला कोणती अभ्यास पद्धती म्हटले जाते ?
 अ) एककालिक ब) लोकसाहित्य क) ऐतिहासिक ड) वाङ्मयीन
- ८) समाजभाषाविज्ञानात कोणत्या दोन घटकातील अनुबंध मांडला जातो ?
 अ) भाषा व काल ब) भाषा व समाज क) भाषा व लकबी ड) भाषा व साहित्य
- ९) भाषाविज्ञानाला मानसशास्त्राची शाखा मानणाऱ्या भाषावैज्ञानिकाचे नाव काय ?
 अ) चॉम्स्की ब) फर्ग्युसन क) लबव ड) विल्यम जोन्स
- १०) एखाद्या भाषेच्या विविध बोलींच्या सीमा निश्चित करून केला जाणारा अभ्यास कोणत्या शास्त्राशी संबंधित आहे ?
 अ) मानसशास्त्र ब) समाजशास्त्र क) बोली भूगोल ड) मानववंशशास्त्र

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (६ पैकी ५) :

१०

- १) 'भाषा' शब्दाची उत्पत्ती लिहा.
 २) भाषाविज्ञानाच्या अभ्यासपद्धतींची नावे लिहा.
 ३) सोस्यूरने भाषेचे कोणते दोन स्तर कल्पिले आहे ?
 ४) ऐतिहासिक भाषाभ्यास पद्धती बाबतचे दोन आक्षेप लिहा.
 ५) वर्णनात्मक भाषाभ्यास पद्धतीचे दोन विशेष लिहा.
 ६) भाषाविज्ञानाच्या दृष्टीने बोली भूगोलाची उपयोगिता लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

- १) 'ब्लूमफिल्ड' यांचा भाषाविषयक विचार लिहा.
 २) ऐतिहासिक भाषाभ्यास पद्धतीचे विशेष लिहा.
 ३) भाषाभ्यास आणि भाषाविज्ञान यांतील फरक स्पष्ट करा.

४. 'भाषेचा सामाजिक दृष्टिकोणातून अभ्यास करणे हा समाजभाषाविज्ञानाचा हेतू असतो'. चर्चा करा.

१०

किंवा

आधुनिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप लिहा.

५. भाषाविज्ञानाच्या विविध अभ्यासपद्धती सांगून वर्णनात्मक भाषाभ्यास पद्धतीचे स्वरूप विशेष सविस्तर लिहा.

१०

6) पंत की 'एक तारा' शीर्षक कविता _____ संग्रह में संकलित है।

- 1) पल्लव   2) युगान्त   3) नौका-विहार   4) गुंजन

7) अरी, व्यर्थ है व्यंजनों की बडाई, हटा _____ तू क्यों इसे आप लाई ?

- 1) थाल   2) भाल   3) काल   4) बाल

8) मैधिलीशरण गुप्त के अनुज का नाम _____ है।

- 1) अवधीशरण   2) सियारामशरण   3) गोपीशरण   4) हंसराज

9) 'साकेत' महाकाव्य _____ प्रधान काव्य है।

- 1) कला   2) भाव   3) संयोग   4) प्रकृति

10) पंत _____ विचारधारा के कवि थे।

- 1) वामपंथी   2) मार्क्सवादी   3) प्रगतिवादी   4) समाजवादी

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच वाक्यों में लिखिए।

10

- 1) 'साकेत' महाकाव्य का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।
- 2) कैकयी ने अपना पश्चाताप कैसे प्रकट किया ?
- 3) ग्रामश्री कविता के गेहूँ की बालियों का वर्णन कीजिए।
- 4) 'एक तारा' कवि ने किसे कहा है ?
- 5) 'राम की शक्तिपूजा' शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।
- 6) 'सरोज-स्मृति' कविता में रूढ़िवादिता का विरोध है स्पष्ट कीजिए।

3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (तीन में से दो) :

10

- 1) फिर हुई अहा ! मत्त ऊर्मिला,
सखि, प्रियत्व था क्या मुझे मिला ?
यह वियोग या रोग, जो कहे,
प्रियमयी सदा ऊर्मिला रहे।

2) अवधि-शिला का उर पर था गुरु-भार,
तिलतिल काट रही थी दृग-जल-धार।

3) प्यासे हैं प्रियतम, सब प्राणी,
उन पर दया करो हे दानी,
इन प्यासी आँखों में पानी,
मानस, कभी न रीतो,
मन को यों मत जीतो।

4. 'परिवर्तन' कविता में पंत ने प्रकृति के परिवर्तन को प्रस्तुत किया है विवेचन कीजिए। **10**

अथवा

'कुकुरमुत्ता' कविता में कवि का विद्रोह है स्पष्ट कीजिए।

5. 'साकेत' महाकाव्य में उर्मिला विरह - वर्णन है समीक्षा कीजिए। **10**

SLR-AN – 375

-4-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – V)
American Literature

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following statements by choosing the correct options given below : **10**

- 1) What is the name of Hester Prynne's daughter ?
a) Anna   b) Ms. Hibbins   c) Pearl   d) Alice
- 2) Who is the owner of Jim the nigger ?
a) Tom Sawyer   b) Ms Watson
c) King   d) Huck
- 3) What is the full name of Emerson ?
a) Ralph Waldo   b) Walden
c) Samuel   d) Henry
- 4) Who wanted to civilise Huck ?
a) Mrs. Shepherdson   b) Old Lady
c) Ms Douglas   d) King
- 5) What is the name of the narrators beloved in the poem 'The Raven' ?
a) Anna   b) Jane   c) Daizy   d) Lenore
- 6) Who were the men who brought Puritanism to America ?
a) Pilgrim Fathers   b) Martin Luther
c) John Calvin   d) Dimmesdale
- 7) What type of the Poem is 'The Raven' ?
a) Elegy   b) Gothic   c) Sonnet   d) Ballad
- 8) Where did Hawthorne's ancestor's worked at ?
a) Church   b) Court
c) Custom House   d) School

- 9) Who is the close friend of Huckleberry Finn ?
a) Duke   b) David   c) Tom   d) Jim
- 10) On which day did Emerson delivered the lecture 'The American Scholar' ?
a) August 18, 1897   b) August 31, 1837
c) Feb. 10, 1839   d) September 29, 1837

2. Answer **any five** of the following questions : **10**

- 1) Bring out the element of Gothic in 'The Raven'.
- 2) Examine the theme of Death in 'Because I Could Not Stop For Death'.
- 3) Describe the Raven from the Poem 'The Raven'.
- 4) Write a note on modern science and technology as depicted in 'Passage To India'.
- 5) Critically comment on the poem 'I Taste a Liquor Never Brewed'.
- 6) How does Walt Whitman describe the world in 'Passage to India' ?

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**

- 1) Write a brief note on the role of The Frontiers in the 19th Century American Literature.
- 2) Write a brief note on the concept of American Dream.
- 3) Discuss the concept of Adomic Myth in the American Literature.

B) Answer briefly **any two** of the following questions : **4**

- 1) Explain the meaning of the term 'Transdentalism'.
- 2) Write briefly the impact of Puritanism on the 19th Century American Literature.
- 3) Write briefly on the principles of John Calvin's puritan philosophy.

4. A) Discuss, The Scarlet Letter as a novel of sin, crime and redemption. **10**

OR

B) Describe the adventure of Huck in The Adventures of Huckleberry Finn.

5. Describe the qualities of 'The American Scholar', as given by Emerson. **10**

SLR- L – 168

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
KANNADA (Paper – IX)
Modern Poetry

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ _____

1) ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ	2) ಮೆರವಣಿಗೆ
3) ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು	4) ಕಾಮಾಕ್ಷಿ

2) ಹಸಿವಿನ ತುಣುಕುಗಳಿಂದ _____ ಗಳುರಿಯುತ್ತಿವೆ.

1) ಬೆಂಕಿಕೆಂಡ	2) ಪಂಜು	3) ಚಿಕ್ಕೆ	4) ಕೊಳ್ಳಿ

3) ಅಶ್ವ ಹೃದಯದ ವಿದ್ಯೆ ಬಲ್ಲವನು _____

1) ಋತುಪರ್ಣರಾಜ	2) ಬಾಹುಕ	3) ನಹುಷ	4) ಕಾರ್ಕೋಟಕ

4) ಮಧುಗಿರಿ ಪಟ್ಟಣದ ಅಗಸ _____

1) ಜಯಶೆಟ್ಟಿ	2) ಮಲ್ಲಯ್ಯ	3) ಚಂದ್ರಯ್ಯ	4) ಸಿದ್ದಯ್ಯ

5) ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ _____

1) ನವ್ಯಕವಿ	2) ನವೋದಯ ಕವಿ	3) ದಲಿತಕವಿ	4) ರಗಳೆಕವಿ

6) ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣ _____ ಗುಡಾಣ.

1) ಬಂದೂಕದ	2) ಸಾಹಿತ್ಯದ	3) ಖಡ್ಗದ	4) ಕೊಡಲಿಯ

7) ಸಿದ್ದಯ್ಯನ ಸಾಕು ಮಗಳು _____

1) ಕುದುರೆ	2) ಕತ್ತೆ	3) ಒಂಟೆ	4) ಕೋತಿ

8) ವೈದೇಹಿ ಅವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ _____

1) ಉಡುಪಿ	2) ಕೋಟ	3) ಕುಂದಾಪುರ	4) ಬ್ರಹ್ಮಾವರ

P.T.O.

9) ವೈದೇಹಿಯವರು 'ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ' ಜಾನಪದ ನಾಟಕ ನೆನೆದು ಬರೆದ ಕವಿತೆ _____

1) ಮಾಡು ಹೊದೆಸುವ ಹಾಡು	2) ದೂತೆಯೊಡನೆ ಮಾತು
3) ಮಗು ಮತ್ತು ಈಶ್ವರಲಿಂಗ	4) ತಿಳಿದವರೇ ..... ಹೇಳಿ

10) ಜಗದ ನಾರಿಯರೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಡದಿಯರೆಂದ ಭಂಡ _____

1) ಶಿವ	2) ಬ್ರಹ್ಮ	3) ಕೃಷ್ಣ	4) ನಾರದ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಪುರಾಣದ ಪಾಚಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವಾಗ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ ?
- 2) ಜಗವ ಮಾಡಿದಂಥ ದೇವರು ಕವಿಗೆ ಏಕೆ ದಡ್ಡನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ?
- 3) ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ?
- 4) ಕೊನೆಗಾಣದ ಬಾಳಿನ ಗೋಳಿಗೆ ಕವಿ ಯಾವುದು ದಾರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ?
- 5) ವೈದೇಹಿ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಸಾರು ಯಾವ ಯಾವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ?
- 6) ಕವಯಿತ್ರಿ ವೈದೇಹಿ ನವಿಲು ಹೇಗೆ ನಿಂತಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಚರಿತ್ರೆ-ಪುರಾಣ
- 2) ಚೋಮನ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡು
- 3) ನನ್ನ ಅಮ್ಮನ ಸೀರೆ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ 'ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ವೈದೇಹಿ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) 'ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು' ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-L – 169

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
URDU (Paper – V)
Ghair Afsani Adab

Day and Date : Thursday, 3-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the left indicate full marks.**

- 10 .1 صحیح متبادل منتخب کر کے خانہ پُری کیجئے :
- (1) سر سید احمد خان _____ تحریک کے بانی تھے۔
(ترقی پسند تحریک   رومانوی تحریک   جدیدیت   علی گڑھ تحریک)
- (2) _____ مضمون سر سید کا تحریر کردہ ہے۔
(بحث و تکرار   وکیل صاحب   نام دیو مالی   ہاسٹل میں رہنا)
- (3) _____ واسطوں سے سر سید احمد خان کا سلسلہ حضورؐ سے جاملتا ہے۔
(بیس   پندرہ   پھتیس   پچاس)
- (4) سر سید احمد خان کو بچپن میں بسم اللہ خوانی کے لئے _____ کے سامنے
بٹھایا گیا۔
(مرزا بادی رسوا   علائہ اقبال   مولوی میر حسن   شاہ غلام علی)
- (5) حیات جاوید _____ کی زندگی سے متعلق تصنیف ہے۔
(مرزا غالب   مرزا داغ دہلوی   بہادر شاہ ظفر   سر سید احمد خان)

- (6) یادگارِ غالب کے مصنف _____ ہیں۔
(وقار الملک الطاف حسین حالی مولوی چراغ علی مولانا شبلی)
- (7) _____ اپنے خطوط میں مکتوب الیہ کی حیثیت و مرتبہ کے مطابق القاب کا استعمال کرتے ہیں۔
(مولانا شبلی مرزا غالب علامہ اقبال محمد حسین آزاد)
- (8) مرزا غالب کو _____ نے حیوانِ ظریف کہا ہے۔
(مولانا ابوالکلام آزاد الطاف حسین حالی شبلی نعمانی علامہ اقبال)
- (9) شوخی و ظرافت _____ کی شخصیت کی اہم خوبی تھی۔
(مومن خان مومن مرزا غالب ابراہیم ذوق داغ دہلوی)
- (10) غالب کے خطوط _____ کے اعلیٰ نمونے ہیں۔
(فصاحت ظرافت لطافت بلاغت)

10

2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ):

- (1) سرسید احمد خان کی قلمی تصویر پیش کیجئے۔
- (2) سرسید احمد خان کی چند مشہور تصانیف کے نام لکھئے۔
- (3) سرسید نے ”رسالہ اسبابِ بغاوت ہند“ کب اور کیوں لکھی؟
- (4) مرزا غالب کی چند اہم نثری تصانیف کے نام لکھئے۔
- (5) خط نمبر 26 میں غالب نے کس بات کو موضوع بنایا ہے؟
- (6) متعصب شخص کن قانونوں سے محروم رہتا ہے؟

- 10 3. مندرجہ ذیل سوالوں کے جواب لکھئے (کوئی دو) :
- (1) خطوطِ غالب کی نمایاں خصوصیات لکھئے۔
- (2) مندرجہ ذیل انشائیوں کا تنقیدی جائزہ لیجئے :
- (1) خوشامد
- (2) اپنی مدد آپ
- (3) عزت۔
- (3) خطوط نگاری کے فن کا جائزہ لیجئے۔
- 10 4. اردو خطوط نگاری میں غالب کا مقام و مرتبہ متعین کیجئے۔
- یا
- اردو انشائیہ نگاروں میں سرسید احمد خان کا مقام متعین کیجئے۔
- 10 5. عہدِ سرسید کے تاریخی ، سماجی ، سیاسی و معاشی حالات تفصیل سے لکھئے۔

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

१०

- १) “डेक्कन कमिशनर” म्हणून _____ ची नियुक्ती करण्यात आली.
अ) ग्रॅन्ट डफ   ब) एल्फिन्स्टन   क) जॉन ब्रिज्ज   ड) हेन्री रॉबर्टसन
- २) १८२२ मध्ये भिल्लानी _____ या नेत्याच्या नेतृत्वाखाली उठाव केला.
अ) हिरा   ब) रामा   क) सटवा   ड) पंड्या
- ३) _____ यांना ‘महाराष्ट्राचे मार्टिन ल्यूथर’ म्हणून ओळखले जाते.
अ) साने गुरूजी   ब) विनोबा भावे
क) गोपाल हरी देशमुख   ड) महात्मा फुले
- ४) आगरकरांनी _____ साली केसरीच्या संपादक पदाचा राजीनामा दिला.
अ) १८८५   ब) १८८७   क) १८१८   ड) १८८९
- ५) १९ व्या शतकाच्या पूर्वार्धात महाराष्ट्रातील स्त्री गुलामांना _____ म्हणून ओळखले जाई.
अ) मुरली   ब) देवदासी   क) कुणबीन   ड) कसबिन
- ६) _____ यांनी खोती वतन नष्ट करण्यासंबंधीचे विधेयक कायदे मंडळात मांडले.
अ) डॉ. बी. आर. आंबेडकर   ब) एम्. के. गांधीजी
क) सी. के. बोले   ड) आनंदराव सुर्वे
- ७) पंडिता रमाबाईने बालविधवासाठी मुंबई येथे _____ ही संस्था सुरू केली.
अ) सेवा सदन   ब) आनंद वन   क) शारदा सदन   ड) मुक्तीबोध
- ८) श्रीपाद अमृत डांगे यांनी _____ हे साप्ताहिक सुरू केले.
अ) कम्युनिस्ट   ब) सोशॅलिस्ट   क) सुधारक   ड) सुबोध
- ९) शेतकरी कामगार पक्षाचे पहिले अधिवेशन _____ येथे झाले.
अ) पुणे   ब) मुंबई   क) नाशिक   ड) सोलापूर
- १०) ब्राम्हणेत्तर चळवळीची सुरुवात महाराष्ट्रात _____ साली झाली.
अ) १९१७   ब) १९१८   क) १९१९   ड) १९२०

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) विषम विवाह पद्धतीचे थोडक्यात वर्णन करा.
  - २) भिल्लांच्या उठावाची थोडक्यात माहिती द्या.
  - ३) डिप्रेस्ड क्लास मिशन बदल माहिती सांगा.
  - ४) १९२७ महाडच्या चवदार तळे सत्याग्रहाची माहिती सांगा.
  - ५) सोलापूरातील चार हुतात्म्याची थोडक्यात माहिती लिहा.
  - ६) १९ व्या शतकातील कापड उद्योगाची थोडक्यात माहिती सांगा.
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) सती पद्धती
  - २) १८७५ च्या शेतकरी उठावाची कारणे
  - ३) वुडचा खलिता (१८५४)
  - ४) मुळाशी सत्याग्रह
  - ५) छत्रपती शाहू महाराजांचे अस्पृश्यता निर्मूलनाचे कार्य
  - ६) पुणे करार.
४. वासुदेव बळवंत फडके यांच्या कार्याची सविस्तर माहिती लिहा. १०
- किंवा**
- महाराष्ट्रातील स्त्री मुक्ती चळवळीचा आढावा द्या.
५. १९ व्या शतकाच्या उत्तरार्धात महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे. १०

- VII) The influence of emotional tendency is called _____
A) Objectivity   B) Subjectivity   C) Confusion   D) Possibility
- VIII) _____ method is one at the methods of generalization.
A) Historical   B) Idealized   C) Inductive   D) Social
- IX) There is relationship between science and _____
A) Reason   B) Design   C) Subjectivity   D) Remedy
- X) Analogy is one at the _____ of hypothesis.
A) Characteristics   B) Types
C) Experience   D) Source

2. Write short answers of **any four** :

8

- a) What do you mean by scientific revolution ?
- b) Explain the concept of research.
- c) What is complex hypothesis ?
- d) What is research design ?
- e) What is the meaning of inductive reasoning ?
- f) What is the meaning of 'practical' research design ?

3. Write short notes on **any four** :

12

- a) Theory of Epistemology.
- b) Deductive Reasoning.
- c) Types of Hypothesis.
- d) Significance of Research Design.
- e) Objectives of Social Research.
- f) Identification of Research Problem.

4. Explain the contribution of Emile Durkheim to "Positivism".

10

OR

Elucidate scientific method used in Social Research.

5. Explain 'Objectivity' in detail.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) संशोधकाचा व्यक्तिगत स्वार्थ हा _____ ला हानीकारक ठरू शकतो.
A) वस्तुनिष्ठता   B) आत्मनिष्ठता   C) गुणवैशिष्ट्य   D) प्रभाव
- II) खालीलपैकी कोणता घटक हा गृहोत्काचे वैशिष्ट्य नाही ?
A) स्पष्टता   B) विशिष्टता   C) अनुभव   D) आत्मनिष्ठता
- III) संशोधनाची योजना व संरचना म्हणजे _____ होय.
A) संशोधन   B) योजना
C) संशोधन आराखडा   D) निष्कर्ष
- IV) आदर्श संशोधन आरखडा आणि जास्तीत जास्त चांगली _____ यांचा परस्पर संबंध आहे.
A) समाज   B) गृहीतक   C) कार्यपद्धती   D) कार्य
- V) _____ संशोधनाचे उद्दीष्ट 'उपाययोजना सुचविणे' हे नसते.
A) निदानात्मक   B) वर्णनात्मक   C) अन्वेषणात्मक   D) प्रायोगिक
- VI) खालीलपैकी कोणी विज्ञान वादासाठी योगदान दिलेले नाही ?
A) ऑगस्ट काम्ट   B) एमिल दुरखैम
C) जी. एच. मीड   D) वरीलपैकी एकही नाही
- VII) भावनात्मक दृष्टीचा प्रभाव म्हणजे _____ होय.
A) वस्तुनिष्ठता   B) आत्मनिष्ठता   C) भ्रम   D) शक्यता
- VIII) _____ पद्धती ही सामान्यीकरणाची एक पद्धती आहे.
A) ऐतिहासिक   B) आदर्श   C) आगमन   D) सामाजिक

IX) विज्ञान आणि _____ यांच्यात एक परस्पर-संबंध आहे.

- A) तर्क   B) आराखडा   C) आत्मनिष्ठता   D) उपाययोजना

X) सादृश्यता (सारखेपणा) ही गृहीतकाच्या _____ पैकी एक आहे.

- A) वैशिष्ट्ये   B) प्रकार   C) अनुभव   D) स्रोत

2. खालीलपैकी ४ लघुत्तरी प्रश्न सोडवा :

8

- a) वैज्ञानिक क्रांती म्हणजे काय ?
 b) 'संशोधन' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 c) मिश्र गृहीतक म्हणजे काय ?
 d) संशोधन आराखडा म्हणजे काय ?
 e) आगमन पद्धती म्हणजे काय ?
 f) व्यवहारिक (प्रात्यक्षिक) संशोधन आराखडा म्हणजे काय ?

3. कोणत्याही ४ वर टीपा लिहा :

12

- a) कारण मिमांसाशास्त्राचा सिद्धांत.
 b) निगमन पद्धती.
 c) गृहीतकाचे प्रकार ?
 d) संशोधन आराखड्याचे महत्त्व.
 e) सामाजिक संशोधनाचे उद्देश.
 f) संशोधन समस्या निश्चिती.

4. एमिल दुरखैम यांनी विज्ञान वादाल दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

10

किंवा

सामाजिक संशोधनात उपयोगात आणलीजाणारी वैज्ञानिक पद्धती विशद करा.

5. 'वस्तुनिष्ठता' यावर सविस्तर चर्चा करा.

10

- 8) DSM – IV recognizes _____ primary types anxiety disorder.
A) 6   B) 4   C) 8   D) 7
- 9) _____ is associated with negative events.
A) Suicide   B) Well-being
C) Love   D) Happiness
- 10) Schizoid, schizopal, schizophrenia compress the _____ spectrum.
A) Schizophrenic   B) Psychodynamic
C) Schizothymia   D) Schizophasia

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is the full form of DSM IV ?
- 2) Define depression.
- 3) What is delusion ?
- 4) Define stress.
- 5) State any two symptoms of anxiety disorder.
- 6) State any two negative symptoms of schizophrenia.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Adjustment disorder.
- 2) Somatoform disorder.
- 3) Psychological theories mood disorder.
- 4) Suicide causes.
- 5) Dissociative disorder.
- 6) Pain disorder.

4. Answer **any one** long type questions of the following :

10

A) What strategies are useful for prevention of stress disorder ?

OR

B) What are the major biological factors for OCD ?

5. Describe suicide the clinical picture and the causal pattern in detail.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ ही विकृती मनोविकृत शास्त्रामधील समजण्यास कठिण व कुतूहल निर्माण करणारा विषय आहे.
अ) वेदना विकृती
ब) रूपांतरण विकृती
क) वियोजनात्मक विकृती
ड) प्रकृती चिंता ग्रस्तता
- २) _____ ही विकृती असणाऱ्या व्यक्ति संशयी स्वभावाच्या, इतरावर विश्वास न ठेवणाऱ्या असल्यामुळे त्यांना आंतरवैयक्तिक संबधात अनेक अडचणी येतात.
अ) मनोविदळ व्यक्ति विकृती
ब) ~~संशयविशेषात्मक~~ व्यक्ति विकृती
क) नाटकी व्यक्ति विकृती
ड) आत्मप्रेमी व्यक्ति विकृती
- ३) चिंता _____ हा ग्रंथीरस (हार्मोन्स) निर्माण करते.
अ) सी.आर.एच्.
ब) ए.आर.एच्.
क) टी.आर.एच्.
ड) झेड.आर.एच्.
- ४) डोपॅमाईन व ग्लुमेट हे महत्वाचे चेता परिषक _____ शी संबंधित आहे.
अ) छिन्नमनस्कता
ब) भिती/भयगंड
क) चिंता
ड) स्मृतीलोप
- ५) _____ च्या मते बलात्कार हे पी.टी.एस्.डी. मध्ये वारंवार घडणारे कारण आहे.
अ) क्लोइट्रे
ब) उलमन
क) साखेम
ड) कुपर
- ६) विभ्रम विकृतीत _____ या प्रकारामध्ये ज्या व्यक्तिला (ती किंवा तो) विभ्रम असतो ती व्यक्तिला अती घमेंडी असते.
अ) कामोत्तेजक प्रकार
ब) भोरत्व प्रकार
क) मत्सरी प्रकार
ड) कायिक प्रकार
- ७) काया म्हणजे
अ) शरीर
ब) मन
क) आत्मा
ड) वर्तन

८) डी.एस्.एम्-४ मध्ये _____ चिंता विकृतीचे प्राथमिक प्रकारे दिले आहेत.

अ) ६   ब) ४   क) ८   ड) ७

९) _____ हे नकारात्मक घटनांशी संबंधित आहे.

अ) आत्महत्या   ब) कल्याण   क) प्रेम   ड) सुख

१०) मनोविदल छिन्नमनस्करम् , छिन्नमनस्कता, इत्यादीचा _____ अंतर्भाव होतो.

अ) छिन्नमनस्कतेचा वर्णपट   ब) मनोगतिक
क) अभिविद्वनता   ड) शब्दमेळ

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) डी.एस्.एम् ४ चे दीर्घ रूप लिहा.
- २) अवसादाची व्याख्या द्या.
- ३) विभ्रम म्हणजे काय ?
- ४) ताणाची व्याख्या द्या.
- ५) चिंता विकृतीची कोणतेही दोन लक्षणे सांगा.
- ६) छिन्नमनस्कतेची कोणतेही दोन नकारात्मक लक्षणे सांगा.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) समायोजन विकृती
- २) काथाजन्य विकृती
- ३) भावविकृतीचे मानसशास्त्रीय सिद्धांत
- ४) आत्महत्येची कारणे
- ५) दुःसामाजिक विकृती
- ६) दुःख विकृती

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) ताणविकृतीच्या प्रतिबंधात्मक संरचना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विचार कृती-अनिवार्यतेतील जैविक घटकांचे वर्णन करा.

५. आत्महत्येची चिकित्सात्मक चित्रण आणि कारण आकृतीबंध वर्णन करा.

१०

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ ही राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाची पद्धत आहे.
अ) उत्पादन पद्धत   ब) उत्पन्न पद्धत   क) खर्च पद्धत   ड) वरील सर्व
- २) उपभोगाचा मानसशास्त्रीय नियम _____ यांनी स्पष्ट केला.
अ) पेटीनकीन   ब) केन्स   क) मार्शल   ड) रॉबिन्सन
- ३) गुणकाचे _____ हे सूत्र आहे.
अ) Y-MPS   ब) $\frac{1}{1-MPC}$ क) $\frac{1}{1-MPS}$ ड) यापैकी नाही
- ४) “जनरल थियरी ऑफ एम्प्लॉयमेंट, इन्टरेस्ट अँड मनी” हे पुस्तक _____ यांनी लिहिले.
अ) जे. बी. से   ब) केन्स   क) टोबीन   ड) मार्शल
- ५) आर. बी. आय.च्या मते _____ हा व्यापक पैसा आहे.
अ) M_1 ब) M_2 क) M_3 ड) M_4
- ६) _____ लाच उच्चशक्ती पैसा असेही म्हणतात.
अ) संकुचित पैसा   ब) व्यापक पैसा   क) पतपैसा   ड) वरीलपैकी नाही
- ७) पैसाविषयक चलनसंख्यामान सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) केन्स   ब) फिशर   क) मार्शल   ड) रॉबिन्सन
- ८) पैशाच्या मागणीविषयक केम्ब्रीज दृष्टिकोन _____ यांनी मांडला.
अ) मार्शल   ब) रॉबर्टसन   क) पिगु   ड) वरील सर्व
- ९) रोखता प्रधान्य प्रवृत्ती सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) पेटीनकीन   ब) केन्स   क) मार्शल   ड) फिशर
- १०) IS-LM हे प्रतिमान _____ यांनी मांडले.
अ) केन्स   ब) हिक्स व हॅनसन   क) फ्रायडमन   ड) बामोल

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही ४) : ८
- १) राष्ट्रीय उत्पन्न मापणाची आदान-प्रदान पद्धत म्हणजे काय ?
  - २) गुणक म्हणजे काय ?
  - ३) संकुचित पैसा म्हणजे काय ?
  - ४) व्यापक पैसा म्हणजे काय ?
  - ५) तुटीचा अर्थभरणा म्हणजे काय ?
  - ६) पैशाची मागणी म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही ४) : १२
- १) राष्ट्रीय उत्पन्न मापणाची व्यवहारतोल पद्धत
  - २) उपभोगाचा मानसशास्त्रीय नियम
  - ३) कायम उत्पन्न ग्रहितक
  - ४) उच्चशक्ती पैसा
  - ५) द्विक्षेत्रातील उत्पन्नांचा चक्रीय प्रवाह
  - ६) आर.बी.आय.चा पैशाच्या पुरवठ्याबाबतचा दृष्टिकोन.
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- १) पैसा मागणीविषयक चलनसंख्या सिद्धांताचे टीकात्मक परिक्षण करा.
  - २) IS-LM प्रतिमान स्पष्ट करा.
५. रोखता प्राधान्य प्रवृत्ती सिद्धांताचे टीकात्मक परिक्षण करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr.D) (Paper – IV)
Theory of International Politics

Day and Date : Friday, 4-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives. **10**
- 1) Which is the approach that propagates humanism and moral values ?
A) Idealism   B) Realism   C) Game theory   D) System
  - 2) _____ approach Morgenthau supported.
A) Scientific   B) Idealist   C) Realistic   D) Historical
  - 3) What is the element of National Power ?
A) League of Nation   B) UNO
C) Population   D) NAM
  - 4) _____ used the word 'International Politics' for the first time.
A) Jeremy Bentham   B) Machiavelli
C) John Locke   D) Hans Morgenthau
  - 5) 'Politics Among Nations' famous book is written by
A) Keneth Thompson   B) Quincy Wright
C) Hans Morgenthau   D) E.H. Carr
  - 6) _____ is not the element of determine natural boundaries.
A) Mountain   B) River   C) Coastline   D) Climate
  - 7) When did World Trade Organisation established ?
A) 1948   B) 1957   C) 1995   D) 2001
  - 8) According to _____ International Politics means the effort to use of power and conflict among the nations.
A) E.H.Carr   B) Quincy Wright
C) Hans Morgenthau   D) Keneth Thompson

मराठी रुपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत ।
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात ।

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) मानवतावाद आणि नैतिकमूल्याचा पुरस्कार करणारा दृष्टीकोण कोणता ?
अ) आदर्शवाद   ब) वास्तववाद   क) खेळ सिद्धांत   ड) व्यवस्था
- २) मॉर्गेन्थाँ यांनी _____ दृष्टीकोणाचा पुरस्कार केला.
अ) शास्त्रीय   ब) आदर्शवादी   क) वास्तववादी   ड) ऐतिहासिक
- ३) राष्ट्रसत्तेचा घटक कोणता आहे ?
अ) राष्ट्रसंघ   ब) युनो   क) लोकसंख्या   ड) नाम
- ४) _____ यांनी 'आंतरराष्ट्रीय राजकारण' हा शब्दप्रयोग सर्वप्रथम केला.
अ) जेरमी बेंथम   ब) मैकेयाव्हेली
क) जॉन लॉक   ड) हॅन्स मॉर्गेन्थाँ
- ५) 'पॉलिटिक्स अमंग नेशन्स' था प्रसिद्ध ग्रंथाचे लिखन यांनी केले.
अ) केनेथ थॉम्पसन   ब) क्विन्सी राईट   क) हॅन्स मॉर्गेन्थाँ   ड) ई.एच. कार
- ६) _____ हा नैसर्गिक सीमा निर्धारित करणारा घटक नाही.
अ) पर्वत   ब) नदी   क) समुद्रतट   ड) हवामान
- ७) जागतिक व्यापार संघाची स्थापना केव्हा झाली ?
अ) १९४८   ब) १९५७   क) १९९५   ड) २००१
- ८) _____ च्यामते 'आंतरराष्ट्रीय राजकारण' म्हणजे राष्ट्रा-राष्ट्रांतील संघर्ष आणि सत्तेचा वापर करण्याचा प्रयत्न होय.
अ) ई.एच. कार   ब) क्विन्सी राईट
क) हॅन्स मॉर्गेन्थाँ   ड) केनेथ थॉम्पसन

- ९) सत्ता संतुलनामध्ये _____ ची भूमिका महत्वाची असते.
 अ) आघात प्रतिबंधक राज्य   ब) संतुलक राष्ट्र
 क) मध्यस्थ राज्य   ड) शत्रु राष्ट्र

- १०) _____ हा वास्तववादी दृष्टीकोणचा समर्थक नाही.
 अ) वुड्रो विल्सन   ब) हॅन्स मॉर्गेन्थाँ
 क) ई.एच.कार   ड) केनेथ थॉम्पसन

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे बदलते स्वरूप.
- २) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा 'आदर्शवादी सिद्धांत'.
- ३) राष्ट्रसत्तेचे प्रमुख घटक कोणते ?
- ४) सत्तासंतुलनाची तंत्रे.
- ५) जागतिक व्यापार संघटना.
- ६) खेळ सिद्धांत.

३. खालील प्रश्नांवर टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती सांगा
- २) उत्तर-दक्षिण संवाद
- ३) नवसाम्राज्यवाद
- ४) सत्तासंतुलन
- ५) सामुहिक सुराक्षितता
- ६) वास्तववादी सिद्धांत.

४. आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

१०

किंवा

राष्ट्रसत्तेचे प्रमुख घटक स्पष्ट करा.

५. सत्तासमतोल म्हणजे काय ? सत्तासमतोलाची तंत्रे स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 176

Seat
No.

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
HINDI (Paper – VI)
काव्यशास्त्र एवं साहित्यालोचन

Day and Date : Friday, 4-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10
- 1) 'काव्यालंकार' ग्रंथ के रचयिता _____ है।
क) आ. भामह
ख) आ. रुद्रट
ग) आ. विश्वनाथ
घ) आ. मम्मट
- 2) अभिनव गुप्तजी ने _____ ग्रंथ की टीका 'अभिनव भारती', तथा 'ध्वन्यालोक' में लिखी हैं।
क) साहित्यदर्पण
ख) काव्यादर्श
ग) नाट्यशास्त्र
घ) काव्यालंकार
- 3) _____ के मतानुसार 'वैदर्भ ही गौडीय' है।
क) भामह
ख) मम्मट
ग) विश्वनाथ
घ) वामन
- 4) _____ ने 'वक्रोक्ति' को 'चतुर जनों का आभूषण' बताया है।
क) कुन्तक
ख) वामन
ग) भरत
घ) बाण भट्ट
- 5) 'रचना की मंजुलता' ही _____ गुण है।
क) श्लेष
ख) माधुर्य
ग) ओज
घ) प्रसाद
- 6) 'आरोपवाद' के प्रवर्तक आचार्य _____ है।
क) अभिनव गुप्त
ख) भट्ट लोल्लट
ग) शंकुक
घ) भट्टनायक

P.T.O.

- 7) आ. क्षेमेन्द्र _____ सिद्धान्त के प्रवर्तक है ।
 क) ध्वनि ख) वक्रोक्ति
 ग) औचित्य घ) रीति
- 8) वस्तु एवं व्यक्ति तत्वों का समन्वित रूप _____ है ।
 क) शैली ख) ध्वनि
 ग) औचित्य घ) वक्रोक्ति
- 9) _____ ने अतिशयोक्ति को वक्रोक्ति का पर्यायवाची माना है ।
 क) आ. रूद्रट ख) दण्डि
 ग) आ. भामह घ) आ. विश्वनाथ
- 10) जिस वाक्य का अर्थ वाक्य के पढ़ते या सुनते ही स्पष्ट हो जाए, वहाँ _____ गुण होता है ।
 क) समता ख) उदारता
 ग) समाधि घ) प्रसाद

2. निम्नलिखित में से किन्हीं **पाँच** प्रश्नों के उत्तर **दो-तीन** वाक्यों में लिखिए । 10
- 1) अर्थालंकार किसे कहते हैं ?
  - 2) रसांगों के नाम लिखिए ।
  - 3) शब्दगुण कौन-कौनसे हैं ?
  - 4) 'वक्रोक्ति' का उत्पत्तिमूलक अर्थ बताइए ।
  - 5) औचित्य के प्रमुख भेदों के नाम लिखिए ।
  - 6) अभिधा शब्दशक्ति किसे कहते हैं ?
3. टिप्पणियाँ लिखिए (तीन में से दो) : 10
- 1) अभिनव गुप्त का अभिव्यक्तिवाद ।
  - 2) अलंकार की परिभाषाएँ ।
  - 3) रीति और शैली ।
4. विभिन्न आधारों पर रीति भेदों की चर्चा कीजिए । 10
- अथवा**
- अलंकार सिद्धान्त के विकास पर प्रकाश डालिए ।
5. वक्रोक्ति के 'पद-परार्थ वक्रता' के उपभेदों पर सोदाहरण प्रकाश डालिए । 10
-

SLR-L – 177

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Sem. – III) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VI)
Contemporary Critical Theory**

Day and Date : Friday, 4-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the right answers from the alternatives given below : **10**
- 1) Stanley Fish coins the term ‘_____’.
    - a) text
    - b) solipsism
    - c) institutional nesting
    - d) linguistic meaning
  - 2) In his essay ‘The Structural Study of Myth’, Claude Levi Strauss refers to Saussure’s distinction between
    - a) sign and signified
    - b) lang and parole
    - c) nature and culture
    - d) none from above
  - 3) In order to illustrate the _____ method, Frye gives the example of the grave diggers’ scene in ‘Hamlet’.
    - a) inductive
    - b) deductive
    - c) psychological
    - d) none from above
  - 4) According to Roland Barthes, the hold of the author over his work began to weaken with
    - a) Balzac
    - b) Sarrasine
    - c) Mathew Arnold
    - d) Mallarme
  - 5) To exemplify the technique of defamiliarization, Victor Shklovsky quotes the works of
    - a) Alexander Pogodin
    - b) Merezhkovsky
    - c) Tolstoy
    - d) Gorky

P.T.O.

3. A) Write short notes on **any two** of the following : 6
- 1) Structuralism.
  - 2) Reader-response theory.
  - 3) Archetypal criticism and genre theory.
- B) Answer briefly **any two** of the following : 4
- 1) What do you mean by 'author and authorship' ?
  - 2) Explain the movement 'Russian Formalism'.
  - 3) What is the relation between Myth and Archetype ?
4. A) How does Stanley Fish convince that multiplicity will not lead to chaos of communication ? 10
- OR
- B) Critically explain how Roland Barthes elaborates his logical line of thinking in 'The Death of the Author'.
5. Critically discuss Northrop Frye's design of making literary criticism scientific and systematic with the help of Archetypal Criticism. 10
-

SLR-L – 178

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XI)
Dravidian Kannada Linguistics

Day and Date : Friday, 4-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಬ್ಲಾಕ್ ಮತ್ತು ಟ್ರೇಗರ್

1) ಕವಿಗಳು

2) ನಾಟಕಕಾರರು

3) ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು

4) ಖಗೋಲಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು

2) ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿ

1) ಆಕೃತಿಮಾ

2) ಧ್ವನಿಮಾ

3) ಶಬ್ದ

4) ಧ್ವನಿ

3) ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಘಟಕ

1) ಭಾಷೆ

2) ಧ್ವನಿ

3) ವಾಕ್ಯ

4) ಆಕೃತಿಮಾ

4) ಅನುಕರಣ ವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ

1) ಲಿಬ್ಜೀಜ್

2) ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್

3) ನೋರಿ

4) ಟ್ರೇಗರ್

5) ಮಾಲ್ತೊ ಇದು _____ ಭಾಷೆ.

1) ಆರ್ಯಭಾಷೆ

2) ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ

3) ಜಪಾನೀ

4) ಉತ್ತರದ್ರಾವಿಡ

6) ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರಚನೆ

1) ಪದ

2) ಧ್ವನಿ

3) ಧ್ವನಿಮಾ

4) ವಾಕ್ಯ

7) ಇದು ಬದ್ಧ ಆಕೃತಿಮಾ

1) ಗಳು

2) ಕಾಗದ

3) ಕ್ಯೂ

4) ಅಕ್ಕ

8) ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆ

1) ಬ್ರಾಹುಕು

2) ತೊದ

3) ಕನ್ನಡ

4) ಕುಇ

P.T.O.

9) ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ

1) ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾಷೆ

2) ಪ್ರಭೇದ ಭಾಷೆ

3) ಪ್ರಾಣಿ ಭಾಷೆ

4) ಪಕ್ಷಿ ಭಾಷೆ

10) ಸ್ವತಂತ್ರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳು

1) 5

2) 38

3) 31

4) 51

2. ಬೇಕಾದ ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಧ್ವನ್ಯಂಗಗಳಾವುವು ?

2) ಆಕೃತಿಮಾದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

3) ಭಾಷೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾವುವು ?

4) ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

5) ಹಾಲರಾಜನ ಗಾಥಾ ಸಪ್ತಸತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳಾವುವು ?

6) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಭೌಗೋಳಿಕ ಉಪಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

10

1) ಬೀದರ ಕನ್ನಡ

2) ಕಾಲ್ಡವೆಲ್

3) ಭಾಷೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಉಗಮ -ವಿಕಾಸ ಕುರಿತು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

2) ವಾಕ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ವಿವರಿಸಿರಿ.

10

ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-L – 179

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015

URDU (Paper – VI)

Prem Chand Aur Iqbal Ka Khusoosi Mutalaa

Day and Date : Friday, 4-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the left indicate full marks.**

10

صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجئے :

(۱) _____ پریم چند کے ہم عصر افسانہ نویس ہیں۔

(قرۃ العین حیدر   راجندر سنگھ بیدی   کرشن چندر   مولوی نذیر احمد)

(۲) ”چوگان ہستی“ _____ ہے۔

(افسانہ   ڈرامہ   ناول   انشائیہ)

(۳) پریم چند کے ناولوں اور افسانوں کی اہم خصوصیت _____ ہے۔

(کردار نگاری   مکالمہ نگاری   حقیقت نگاری   منظر نگاری)

(۴) پریم چند کو _____ کہا جاتا ہے۔

(نقاد   محقق   مضمون نگار   شہنشاہِ کہانی نویس)

(۵) پریم چند کے والد محترم کا نام _____ ہے۔

(میر متقی   مہاویر لال   عجائب لال   شنکر بھٹاچاریہ)

P.T.O.

- (۶) پریم چند کا اصل نام _____ ہے۔
 (دھنپت رائے گنپت رائے عجائب لال نواب رائے)
- (۷) پریم چند کا پہلا افسانوی مجموعہ _____ ہے۔
 (پریم پچھسی پریم بتیسی سوز وطن آخری تحفہ)
- (۸) پریم چند کا انتقال _____ میں ہوا۔
 (۱۹۳۴ ۱۹۲۵ ۱۹۳۶ ۱۹۵۸)
- (۹) 'شاکرہ' اور 'نصیر' افسانہ _____ کے کردار ہیں۔
 (جج اکبر نمک کا داروغہ بڑے گھر کی بیٹی عیدگاہ)
- (۱۰) 'آندی' اور 'لال بہاری' افسانہ _____ کے کردار ہیں۔
 (نمک کا داروغہ بڑے گھر کی بیٹی جج اکبر نوک جھونک)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) منشی پریم چند کے پانچ افسانوں کے نام لکھئے۔
- (۲) پریم چند کے ہم عصر افسانہ نگاروں کے نام لکھئے۔
- (۳) "نرملہ" کے کردار پر روشنی ڈالئے۔
- (۴) افسانہ "بڑے گھر کی بیٹی" کا موضوع کیا ہے؟
- (۵) افسانہ "نمک کا داروغہ" کا مرکزی خیال تحریر کیجئے۔
- (۶) "افسانہ" کسے کہتے ہیں؟

10

۳. مختصر جواب لکھئے (کوئی دو) :

- (۱) ناول ”گودان“ کا تنقیدی جائزہ لکھئے۔
- (۲) پریم چند کی کردار نگاری کا جائزہ لکھئے۔
- (۳) پریم چند کے افسانوں میں حقیقت نگاری کو بیان کیجئے۔

10

۳. کوئی ایک سوال حل کیجئے :

- (۱) پریم چند کا مشہور افسانہ ”نوک جھونک“ کا تنقیدی جائزہ لکھئے۔
- (۲) پریم چند کی ناول نگاری کا تفصیلی جائزہ لکھئے۔

10

۵. پریم چند کا اردو ادب میں مقام و مرتبہ متعین کیجئے۔

SLR-L – 180

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
HISTORY (Optional Paper – I)
History of India (1858 A.D. to 1964 A.D.)

Day and Date : Saturday, 5-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures in *right* indicate marks of that question.**

1. Choose the correct alternatives :

10

- 1) Lord Canning was the first _____ of India.
a) Governor
b) Governor General
c) Viceroy
d) Collector
- 2) The Chamber of Princes was established in the year
a) 1921
b) 1911
c) 1947
d) 1935
- 3) _____ war was fought during the viceroy of Lord Lytton.
a) First Afghan
b) Second Afghan
c) Third Afghan
d) Second Brahmi
- 4) The President of Third Indian National Congress Assembly was
a) Dadabhai Naoroji
b) Surendranath Banarjee
c) Badhruddin Tayyabji
d) Mahatma Gandhi
- 5) The 'Indian Bramho Samaj' established by
a) Devendranath Tagore
b) Keshavchandra Sen
c) Raja Ram Mohan Roy
d) Swami Vivekanand
- 6) "Indian Muslim" was written by
a) Sayyad Ahmad Khan
b) Br. Jeena
c) William Hunter
d) Lord Morle

P.T.O.

- 7) The Partition of Bengal cancelled in
a) 1909
b) 1913
c) 1912
d) 1911
- 8) The University Act of 1904 was passed during the period of
a) Lord Rippan
b) Lord Bentinck
c) Lord Lytton
d) Lord Karzan
- 9) Namdar Gokhale was called as _____ of Mahatma Gandhi.
a) Educational Guru
b) Cultural Guru
c) Political Guru
d) Economical Guru
- 10) V. D. Savarkar has established _____ Sanghatana.
a) Atmiy Sabha
b) Arya Samaj
c) Prarthana Samaj
d) Abhinav Bharat
2. Write the short answer of the following questions (**any four**) : **8**
- 1) Lord Mayo.
  - 2) Ramakrishna Mission.
  - 3) British India-Nepal relations.
  - 4) Educational work of Mahatma Phule.
  - 5) Work of Arya Samaj.
  - 6) Chaphekar Brothers.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Main provisions in Indian Council Act, 1892.
  - 2) Principles of Theosophical Society.
  - 3) Labour Act, 1891.
  - 4) Main objects of Lord Karzan behind Partition of Bengal.
  - 5) Objects of Indian National Congress.
  - 6) Muslim League.
4. Explain the work of Indian National Congress during the period from 1885 to 1905. **10**
- OR
- Review the work of Lokmanya Tilak in Indian Freedom Movement.
5. Review the contribution of Mahatma Phule in social and religious movement in India. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजव्या बाजूला लिहिलेले आकडे त्या-त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

१०

- १) लॉर्ड कॅनिंग हा भारताचा पहिला _____ होय.
अ) गव्हर्नर
ब) गव्हर्नर जनरल
क) व्हाईसरॉय
ड) कलेक्टर
- २) 'नरेंद्र मंडळाची' स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९२१
ब) १९११
क) १९४७
ड) १९३५
- ३) _____ हे युद्ध व्हाईसरॉय लॉर्ड लिटनच्या काळात लढले गेले.
अ) पहिले अफगाण युद्ध
ब) दुसरे अफगाण युद्ध
क) तिसरे अफगाण युद्ध
ड) दुसरे ब्राह्मी युद्ध
- ४) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या तिसऱ्या अधिवेशनाचे अध्यक्ष _____ हे होते.
अ) दादाभाई नौरोजी
ब) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी
क) बद्रुद्दीन तय्यबजी
ड) महात्मा गांधी
- ५) 'भारतीय ब्राह्मो समाज'ची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) देवेंद्रनाथ टागोर
ब) केशवचंद्र सेन
क) राजा राम मोहन रॉय
ड) स्वामी विवेकानंद
- ६) 'इंडियन मुस्लिम' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) सय्यद अहमद खान
ब) बॅ. जीना
क) विल्यम हंटर
ड) लॉर्ड मोर्ले
- ७) बंगालची फाळणी _____ साली रद्द करण्यात आली.
अ) १९०९
ब) १९१३
क) १९१२
ड) १९११
- ८) विद्यापीठ कायदा, १९०४ _____ याच्या काळात मंजूर झाला.
अ) लॉर्ड रिपन
ब) लॉर्ड बेंटिंक
क) लॉर्ड लिटन
ड) लॉर्ड कर्झन

९) नामदार गोखले यांना महात्मा गांधी यांचे _____ म्हणून संबोधले जाते.

अ) शैक्षणिक गुरु

ब) सांस्कृतिक गुरु

क) राजकीय गुरु

ड) आर्थिक गुरु

१०) वि. दा. सावरकर यांनी _____ संघटनेची स्थापना केली.

अ) आत्मीय सभा

ब) आर्य समाज

क) प्रार्थना समाज

ड) अभिनव भारत

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) लॉर्ड मेयो.

२) रामकृष्ण मिशन.

३) ब्रिटीशकालीन भारत-नेपाळ संबंध.

४) महात्मा फुले यांचे शैक्षणिक अर्थ.

५) आर्य समाजाचे कार्य.

६) चाफेकर बंधू.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) इंडियन कौन्सिल अॅक्ट, १८९२ मधील मुख्य तरतुदी.

२) थिऑसौफिकल सोसायटीची तत्वे.

३) कामगार कायदा, १८९१.

४) बंगालच्या फाळणीची कर्झनचा मुळ हेतू.

५) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे उद्देश.

६) मुस्लिम लीग.

४. भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या इ.स. १८८५ ते इ.स. १९०५ या कालखंडातील कार्याचे वर्णन करा.

१०

किंवा

भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील लोकमान्य टिळकांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

५. भारतातील सामाजिक व धार्मिक प्रबोधनाच्या चळवळीतील महात्मा फुले यांच्या योगदानाचा आढावा घ्या.

१०

SLR-L – 181

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Group E1)
Political Sociology (Paper – V)

Day and Date : Saturday, 5-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to the **right** indicate **full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Who gave the concept of 'System Analysis Approach' ?
  - A) Almond
  - B) Merton
  - C) Weber
  - D) Bodin
- II) Who gave the 'Cyclical Theory of Social Change' ?
  - A) Mosca
  - B) Wilfred Pareto
  - C) Mills
  - D) Weber
- III) Which of the following is the equalitarian agency of political socialization ?
  - A) Leader
  - B) Media
  - C) Peer group
  - D) Philosophy
- IV) Who gave the 'Theory of Ruling Class' ?
  - A) Plato
  - B) Aristotle
  - C) Durkheim
  - D) Mosca
- V) Who wrote the book 'Republic' ?
  - A) Plato
  - B) Aristotle
  - C) Spencer
  - D) Almond
- VI) Which of the following is the 'Functionalist Approach' ?
  - A) Behavioural
  - B) System Analysis
  - C) Elite
  - D) Pluralistic
- VII) Who's thoughts contributed to make the State secular ?
  - A) Ghurye
  - B) Durkheim
  - C) Weber
  - D) Bodin

P.T.O.

VIII) Who gave the types of power ?

- A) Weber
B) Mills
C) Mosca
D) Pareto

IX) Which of the following is not the element of political culture ?

- A) Independence day
B) Gandhi Jayanti
C) National Anthem
D) Valentine Day

X) Which of the following is the subject-matter of political sociology ?

- A) Study of voting behaviour
B) Study of religious behaviour
C) Study of economic behaviour
D) Study of social behaviour

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- A) What is political culture ?
B) What is political process ?
C) Which are elements of behavioural approach ?
D) Which are the components of system analysis approach ?
E) Who are the political elites ?
F) What is meant by political power ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- A) Pluralistic model.
B) Development of political sociology.
C) Media is an agency of political socialization.
D) Nature of political sociology.
E) Mills theory of political elite.
F) Mosca's view on distribution of power.

4. A) Define political sociology and explain its scope.

10

OR

B) Explain the emergence and features of behavioural approach.

5. What is political socialization ? Explain its significance.

10

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) “व्यवस्था विश्लेषण दृष्टिकोन” संकल्पना काणी मांडली ?
अ) आल्मंड   ब) मर्टन   क) वेबर   ड) बॉडीन
- II) “सामाजिक परिवर्तनाचा चक्रात्मक सिद्धांत” कोणी मांडला ?
अ) मोस्का   ब) विल्फ्रेड पॅरीटो   क) मिल्स   ड) वेबर
- III) खालीलपैकी सामाजीकरणाचे समभुज साधन कोणते आहे ?
अ) नेते   ब) प्रसार माध्यमे
क) समवयस्कांचा समूह   ड) तत्त्वज्ञान
- IV) “सत्ताधीष्ट वर्ग” चा सिद्धांत कोणी दिला ?
अ) प्लेटो   ब) अरिस्टोटल   क) डरखाईम   ड) मोस्का
- V) “रिपब्लिक” हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) प्लेटो   ब) अरिस्टोटल   क) स्पेंसर   ड) आल्मंड
- VI) खालीलपैकी कोणता “कार्यात्मक दृष्टिकोन” आहे ?
अ) वर्तनात्मक   ब) व्यवस्था विश्लेषण
क) अभिजन   ड) अनेकविध
- VII) राज्याला धर्मनिरपेक्ष बनवण्यात कोणाच्या विचारांचा योगदान लाभला ?
अ) घुर्ये   ब) डरखाईम   क) वेबर   ड) बॉडीन
- VIII) अधिकाराचे प्रकार कोणी मांडले ?
अ) वेबर   ब) मिल्स   क) मोस्का   ड) पॅरीटो
- IX) खालीलपैकी कोणता राजकीय संस्कृतीचा घटक नाही ?
अ) स्वातंत्र्य दिन   ब) गांधी जयंती
क) राष्ट्रगीत   ड) व्हॅलंटार्डिन-डे
- X) खालीलपैकी कोणता राजकीय समाजशास्त्राच्या अभ्यास-विषय आहे ?
अ) मतदानाच्या वर्तनाचे अभ्यास   ब) धार्मिक वर्तनाचे अभ्यास
क) आर्थिक वर्तनाचे अभ्यास   ड) सामाजिक वर्तनाचे अभ्यास

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- अ) राजकीय संस्कृती म्हणजे काय ?
- ब) राजकीय प्रक्रिया म्हणजे काय ?
- क) वर्तनवादी दृष्टिकोनाचे घटक कोणते ?
- ड) “व्यवस्था विश्लेषण” दृष्टिकोनाचे अंतर्भूत घटक कोणते ?
- इ) राजकीय अभिजन कोण आहेत ?
- ई) राजकीय सत्ता म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) अनेकविध आराखडा
- ब) राजकीय समाजशास्त्राचे विकास
- क) राजकीय सामाजीकरणाचे एक साधन म्हणून प्रसार माध्यमे
- ड) राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप
- इ) ‘राजकीय अभिजन’ विषयक मिल्सचा सिद्धांत
- ई) सत्तेचे वितरण विषयक मोस्काचा दृष्टिकोन.
४. अ) राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या देवून त्याची व्याप्ति स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) “वर्तनवादी दृष्टिकोन” चे उगम आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
५. राजकीय सामाजीकरण म्हणजे काय सांगून त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
PSYCHOLOGY**

Gr.F.1. (clin.) Paper – III – Psychotherapies and Positive Psychology

Day and Date : Saturday, 05-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Objective type (Multiple Choice). 10
- 1) _____ is the primary source of psychic energy.
(Ego/Id/Superego/Libido)
  - 2) _____ is central technique in psycho-analytic therapy.
(Free association/Dream analysis/Resistance/Transfer)
  - 3) _____ proposed time-limited dynamic therapy.
(Dattillo/Dreikurs/Descartes/Carter)
  - 4) _____ therapy known as expressive art therapy.
(Carl Rogers/Nattilie Rogers/Greenberg/Broadley)
  - 5) _____ and _____ was founder of Gestalt therapy.
(Mirran and Polster/Fritz and Laura Perls/Glasser and Catz/Berger and Lukman)
  - 6) _____ developed systematic desensitization based on the principles of classical conditioning.
(Joseph Wolpe/Ivan Pavlov/Skinner/Sinacore)
  - 7) _____ and _____ provided basic steps of self-modification.
(Walson and Tharp/Antony and Roemer/Hazlet and Stevans/McNeil and Kyle)

8) _____ describe four steps that characterize the process of solution focused behaviour therapy.

(Gingrich and Eisengart/Berge and Miller/Aderson and Goolishian/Walter and Peller)

9) _____ was the first Psychologist of modern era to do family therapy.

(Erikson/Jung/Freud/Adler)

10) _____ early work with familiar was best known as co-joint family therapy.

(Bowen/Whitaker/Madnes/Satrie)

2. Write short answer (**any four**) :

8

1) What is free Association ?

2) Define Regression.

3) What is long form of TLDP ?

4) Who write the book “A New dimensions in Psychitry and Psychology” ?

5) Define self efficacy ?

6) What is called Family life cycle ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Anxiety

2) Key concepts of person central therapy.

3) Key figures in contemporary Existential Psychotherapy.

4) Dialectical Behaviour therapy.

5) Principles of Feminist therapy.

6) Multigenerational Family therapy.

4. Answer **any one** long type questions of the following :

10

a) Discuss the key concepts of Reality therapy.

OR

b) Explain the therapeutic technique and procedure of Psychoanalytic therapy.

5. Explain the therapeutic technique and procedure of solution-focused brief therapy.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ मानसिक उर्जेचा प्राथमिक स्रोत आहे.
(अहम्/इद्/पराहम्/लौगिक उर्जा)
- २) _____ मनोविश्लेषणत्मक उपचारपद्धतीचे केंद्रीय तंत्र आहे.
(मुक्त-साहचर्य/स्वप्न विश्लेषण/प्रतिरोध/संक्रमण)
- ३) _____ यांनी काल-मर्यादा गतिशील उपचार पद्धती सूचविली.
(डाटीलो/ड्रेक्युरस्/देकार्ता/कार्टर)
- ४) _____ च्या उपचारपद्धतीस अभिव्यक्त कला उपचारपद्धती म्हणून ओळखतात.
(कार्ल रॉजस/नथिली रॉजस/ग्रीनबर्ग/ब्रॉडली)
- ५) _____ आणि _____ हे समग्रवारी उपचार पद्धतीचे संस्थापक आहेत.
(मिरन् आणि पोलस्टर/फ्रिटझ आणि ल्युरा पर्ललस्/ग्लेसर आणि काटस्/बर्गर आणि ल्यूकमन्)
- ६) _____ यांनी अभिजात अभिसंधान तत्वावर आधारीत पद्धतशीर असंवेदनशीलतेचा विकास केला.
(जोसेफ वोल्प/इव्हान पॅव्हलॉव्ह/स्कीनर/सिनाकोर)
- ७) _____ आणि _____ यांनी स्व-सुधारणेच्या मूलभूत पायऱ्या सांगितल्या.
(वाल्सन आणि थार्प/अँथोनी आणि रोईमेर/हॅसलेट आणि स्टिव्हन्स/मॅकनिल् आणि क्याली)
- ८) _____ यांनी परिहार -केंद्रीत वर्तन उपचारपद्धतीची प्रक्रिया मांडणाऱ्या चार पायऱ्या वर्णन केला.
(गिनग्रीच् आणि ईसेनगार्ट/बर्ग आणि मिलर/अँडरसन आणि गूलशिअन/वाल्टर आणि पेलेर)
- ९) _____ हा कौटुंबिक उपचार करणारा आधुनिक मानसशास्त्रज्ञ होता.
(एरिकसन/युंग/फ्राईड/अँडलर)
- १०) _____ यांचे कुटुंबाशी केलेले प्रारंभिक कार्य सह-संलग्न कौटुंबिक उपचार म्हणून सर्व परिचित आहे.
(बोवेन/व्हाईटकेर/ मॅडनिस्/सॅत्री)

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार). ८
- १) मुक्त साहचर्य म्हणजे काय ?
  - २) परागमनाची वाख्या द्या.
  - ३) टी.एल्.डी.पी. चे दिर्घरूप काय ?
  - ४) “अ न्यू डायमेशन्स इन सायकॅट्री अँड सायकॉलॉजी” नावाचे पुस्तक कोणी लिहिले ?
  - ५) स्व-सामर्थ्याची व्याख्या द्या.
  - ६) कुटुंब जीवन चक्र कशाला म्हणतात ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) चिंता
  - २) व्यक्ति - केंद्रीत उपचार पद्धतीच्या मुख्य संकल्पना.
  - ३) समकालीन आस्तीत्वाकाली उपचारपद्धतीतील सुप्रसिद्ध उपचारक.
  - ४) तर्कविदया (युक्तीवादी) वर्तन उपचार पद्धती.
  - ५) स्त्रीवादी उपचार पद्धतीची तंत्रे.
  - ६) बहुपीढीय कौटुंबिक उपचार पद्धती.
४. खालील दिर्घोत्तरी प्रश्नापैकी एक प्रश्न सोडवा. १०
- अ) वास्तववादी उपचारपद्धतीच्या मुख्य संकल्पनाची चर्चा करा.
- किंवा**
- ब) मनोविश्लेषणात्मक उपचार पद्धतीची उपचार तंत्रे आणि विधी स्पष्ट करा.
५. परिहार केंद्रीत संक्षिप्त उपचार पद्धतीची उपचार तंत्रे आणि विधी स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – IV)
Public Economics

Day and Date : Saturday, 5-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicates full marks.**
iii) **Draw diagrams where as necessary.**

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) According to economist Shri P. D. Oza everyday every individual should get atleast _____ calories through his meal.
a) 2100   b) 2500   c) 2250   d) 1550
  - 2) _____ is a remedial measure of Poverty Alleviation.
a) Population control   b) Employment generation
c) To rise in income   d) All of above
  - 3) Administrative prices are determined by _____
a) Private Sector   b) Price mechanism
c) Government   d) Industrial Sector
  - 4) The problem of allocation of production factors in private mechanism was solved by the _____
a) Capital mechanism   b) Production mechanism
c) Price mechanism   d) Profit mechanism
  - 5) Concept of Laissez Fair Policy is recommended by _____ economist.
a) Neo classical   b) Modern   c) Classical   d) All of above
  - 6) Dr. Caldor Recommended _____ Tax.
a) Income   b) Sell   c) Wealth   d) Expenditure

- 7) _____ published the book 'The Growth of Public expenditure' in the United Kingdom in the year 1961.
- a) Pigue and Dalten   b) Samuelson and Musgrave
 c) Keynes and Marshal   d) Wisemen and Peacock
- 8) 'Law of increasing State activities' is stated by _____
- a) Adam Smith   b) Keynes   c) Musgrave   d) Adolph Wagner
- 9) _____ is the instrument of stabilization policy.
- a) Monetary Policy   b) Fiscal Policy
 c) Direct Control   d) All of above
- 10) _____ is the major cause of rise in public expenditure.
- a) Rise in population   b) Rise in Govt. subsidies
 c) Rise in defence expenditure   d) All of above

2. Answer in short (**any four**) :

8

- 1) What is regional imbalance ?
- 2) What is indirect tax ?
- 3) What is shifting of tax ?
- 4) What is public goods ?
- 5) Give two examples of direct tax.
- 6) What is tax burden ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Laffer curve
- 2) Direct Taxes
- 3) Poverty Alleviation
- 4) Economic Theory of Democracy
- 5) Impact of Tax
- 6) Private goods.

4. Write answer **any one** of the following :

10

- A) Explain the causes of growth of public expenditure.

OR

- B) State the objectives of stabilization policy.

5. Explain the role of Government in economic development in mixed economy.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) श्री. पी. डी. ओझा या अर्थशास्त्रज्ञांच्या मते प्रत्येक दिवशी प्रत्येक व्यक्तीला त्याच्या आहारातून कमीत कमी _____ इतक्या कॅलरीज मिळाल्या पाहिजेत.
अ) २१००   ब) २५००   क) २२५०   ड) १५५०
- २) _____ ही दारिद्र्याची तीव्रता कमी करण्यासाठीची उपाय योजना आहे.
अ) लोकसंख्या नियंत्रण   ब) रोजगार निर्मिती
क) उत्पन्नात वाढ   ड) वरील सर्व
- ३) नियंत्रित किंमती _____ मार्फत ठरविल्या जातात.
अ) खाजगी क्षेत्र   ब) किंमत यंत्रणा   क) सरकार   ड) औद्योगिक क्षेत्र
- ४) खाजगी यंत्रणेमध्ये उत्पादन घटकांच्या वाटपाचा प्रश्न _____ द्वारा सोडविला जातो.
अ) भांडवल यंत्रणा   ब) उत्पादन यंत्रणा
क) किंमत यंत्रणा   ड) नफा यंत्रणा
- ५) निर्हस्तक्षेप धोरणाच्या संकल्पनेचे समर्थन _____ अर्थशास्त्रज्ञांनी केले.
अ) नवसनातनवादी   ब) आधुनिक   क) सनातनवादी   ड) वरील सर्व
- ६) डॉ. कालडोर यांनी _____ कराची शिफारस केली.
अ) उत्पन्न   ब) विक्री   क) संपत्ती   ड) खर्च
- ७) _____ यांनी १९६१ मध्ये इंग्लंडच्या 'द ग्रोथ ऑफ पब्लिक एक्सपेंडिचर' हा ग्रंथ प्रकाशित केला.
अ) पिगू आणि डाल्टन   ब) सॅम्यूलसन आणि मसग्रेव्ह
क) केन्स आणि मार्शल   ड) वाईजमन आणि पिकॉक
- ८) शासनाच्या वाढत्या कार्याचा नियम _____ यांनी मांडला.
अ) अँडम स्मिथ   ब) केन्स   क) मसग्रेव्ह   ड) अँडाल्फ वॅग्नर

SLR-L – 184

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group : D1-Paper – VII)
Politics of Maharashtra

Day and Date : Saturday, 5-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : 10
- 1) Who engineered second split in the Shivasena ?
A) Narayan Rane   B) Chhagan Bhujbal
C) Raj Thakare   D) Sanjay Nirupam
  - 2) Which Committee formed for study of Regional imbalances ?
A) V.M. Dendekar Committee   B) Vasant Rao Naik Committee
C) P.B. Patil Committee   D) Ashok Mehta Committee
  - 3) In which year Vidarbha Legal Development Corporation established ?
A) 1994   B) 1952   C) 1997   D) 1998
  - 4) With which political party is Bharatiya Kamagar Sena related ?
A) Shivasena   B) MNS   C) BJP   D) Communist Party
  - 5) Who established the BSP ?
A) Sharad Joshi   B) Kanshiram
C) Prakash Ambedkar   D) Ramdas Athavale
  - 6) Democratic centralism is the most important feature of _____ political parties.
A) Authoritarian   B) Liberal
C) Communist   D) None of the above

P.T.O.

- 7) Which is the oldest political party in Maharashtra ?
A) Indian National Congress   B) Muslim League
C) Communist Party   D) Hindu Mahasabha
- 8) In which year was the Second Coalition Government in Maharashtra established ?
A) 1978   B) 1995   C) 1989   D) 2004
- 9) R.G. Karnike belongs to which movement ?
A) Shetkari Sanghatana   B) Government Servants
C) Best Workers Union   D) Taximen Union
- 10) Maharashtra Party system is _____ system.
A) Multi party   B) Bioparty
C) One party   D) None of the above

2. Write short answer of the following (**any 4** out of six) : **8**

- 1) Historical background of Marathwada.
- 2) Political culture.
- 3) Labour union.
- 4) Caste conflicts.
- 5) Coalition government of Maharashtra.
- 6) Ideology of BJP.

3. Write short notes (**any four** out of six) : **12**

- 1) Split in CPI.
- 2) BSP.
- 3) Split in Shivasena.
- 4) Major caste.
- 5) MNS.
- 6) Explain the cause of split of Congress Party.

4. What are the main challenges to Maharashtra political parties ? **10**

OR

Assess the role ideology and politics of Nationalist Congress Party.

5. Discuss causes and consequences split in Republic Party of India and their future. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील संख्या पूर्ण गुण दर्शविते.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) शिवसेनेत दुसरी फूट कोणी पाडली ?
अ) नारायण राणे   ब) छगन भुजबळ   क) राज ठाकरे   ड) संजय निरूपम
- २) प्रादेशिक असमतोलाचा अभ्यास करण्यास कोणती समिति नियुक्त केली होती ?
अ) वि.म. दांडेकर   ब) वसंतराव नार्हक   क) पी.बी. पाटील   ड) अशोक मेहता
- ३) विदर्भ वैधानिक विकास मंडलाची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?
अ) १९९४   ब) १९५२   क) १९९७   ड) १९९८
- ४) भारतीय कामगार सेना कोणाशी संबंधीत आहे ?
अ) शिवसेना   ब) मनसे   क) भाजप   ड) कम्युनिष्ट पक्ष
- ५) बहुजन समाज पक्षाशी स्थापना कोणी केली ?
अ) शरद जोशी   ब) कांशिराम
क) प्रकाश अंबेडकर   ड) रामदास आठवले
- ६) लोकशाही केंद्रिकरण हे _____ राजकीय पक्षाचे महत्वाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) अधिकारवादी   ब) उदारमतवादी   क) साम्यवादी   ड) यापैकी नाही
- ७) महाराष्ट्रातील सर्वात जूना राजकीय पक्ष कोणता आहे ?
अ) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस   ब) मुस्लीम लीग
क) साम्यवादी पक्ष   ड) हिंदू महासभा
- ८) कोणत्या वर्षी महाराष्ट्रात दुसरे आघाडी सरकार स्थापन झाले ?
अ) १९७८   ब) १९९५   क) १९८९   ड) २००४
- ९) र.घ. कर्णिक कोणत्या संघटनेची संबंधीत आहेत ?
अ) शेतकरी संघटना   ब) शासकीय कर्मचारी
क) बेस्ट वर्कस युनियन   ड) टॅक्सीमेन्स युनियन
- १०) महाराष्ट्रातील पक्षपद्धती _____ आहे.
अ) बहुपक्ष पद्धती   ब) द्विपक्ष पद्धती   क) एक पक्ष पद्धती   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : ८
- १) मराठवाड्याची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी.
  - २) राजकीय संस्कृती.
  - ३) कामगार संघटना.
  - ४) जात संघर्ष.
  - ५) महाराष्ट्राची आघाडी सरकार.
  - ६) बीजेपी पक्षाची धोरणे.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) भारतीय कम्युनिष्ट पक्षातील फूट.
  - २) बहुजन समाज पक्ष.
  - ३) शिवसेनेतील फूट.
  - ४) महत्वाच्या जाती.
  - ५) महाराष्ट्र नवनिर्माण सेना.
  - ६) काँग्रेस पक्षाच्या फूटीची कारणे सांगा.
४. महाराष्ट्राच्या राजकीय पक्षापुढील आव्हाने कोणती ? १०
- किंवा**
- राष्ट्रवादी पक्षाचे राजकारण तत्वज्ञान आणि भूमिका सांगा.
५. रिपब्लिक पार्टी ऑफ इंडिया या पक्षाच्या फूटीची कारणे सांगून त्याच्या भवितव्यावर भाष्य करा. १०

SLR-L – 185

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VII)
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १९४५ ते १९८०)

Day and Date : Saturday, 5-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न:/योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) १९४५ नंतरच्या कथेच्या कालखंडास _____ कालखंड म्हणतात.

- अ) सत्यकथा अभिरुची   ब) मनोरंजन
क) करमणूक   ड) पौराणिक

२) 'पुष्कळा' या कविता संग्रहाचे कवी कोण आहेत ?

- अ) सदानंद रेगे   ब) पु. शि. रेगे
क) मंगेश पाडगावकर   ड) वसंत बापट

३) 'कोसबाडच्या टेकडीवरून' हे आत्मचरित्र कोणी लिहिले आहे ?

- अ) दुर्गा भागवत   ब) इरावती कर्वे   क) अनुताई वाघ   ड) गोदावरी परुळेकर

४) 'आक्टोपस' ही कादंबरी कोणी लिहिली आहे ?

- अ) ए.व्ही. जोशी   ब) किरण नगरकर
क) श्री.ना. पेंडसे   ड) चंद्रकांत खोत

५) 'वाटचाल' हे प्रवासवर्णन कोणी लिहिले आहे ?

- अ) गंगाधर गाडगीळ   ब) रा.भि. जोशी   क) प्रभाकर पाध्ये   ड) रमेश मंत्री

६) 'तुझे आहे तुजपाशी' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?

- अ) वसंत कानेटकर   ब) महेश एलकुंचवार
क) चि.त्र्यं. खानोलकर   ड) पु.ल. देशपांडे

७) चि.त्र्यं. खानोलकरांनी _____ नावाने कविता लेखन केलेले आहे.

- अ) ग्रेस   ब) बी   क) आरतीप्रभू   ड) यापैकी नाही

P.T.O.

८) 'धिंड' या कथासंग्रहाचे कथाकार कोण आहेत ?

- अ) व्यंकटेश माडगूळकर   ब) शंकर पाटील
क) द.मा. मिरासदार   ड) शंकरराव खरात

९) 'गोलपिठा' या कविता संग्रहाचे कवि कोण आहेत ?

- अ) दया पवार   ब) नामदेव ढसाळ
क) यशवंत मनोहर   ड) ज. वि. पवार

१०) 'हकीकत व जटायू' ही कादंबरी कोणी लिहिली आहे ?

- अ) केशव मेश्राम   ब) भि. शि. शिंदे   क) भिमसेन देठे   ड) सुधाकर गायकवाड

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही ५) :

१०

- १) अण्णाभाऊ साठे यांच्या चार कादंबऱ्यांची नावे लिहा.
२) १९४५ ते १९८० या कालखंडातील चार दलित कथाकारांची नावे लिहा.
३) १९४५ ते १९८० या कालखंडातील चार स्त्री कवयित्रींची नावे लिहा.
४) सतीश आळेकर यांच्या चार नाटकांची नावे लिहा.
५) प्रभाकर पाध्ये यांच्या प्रवासवर्णनांची नावे लिहा.
६) आरती प्रभू यांच्या कविता संग्रहांची नावे लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २ लिहा) :

१०

- १) गंगाधर गाडगीळांच्या कथेने मराठी कथेत कोणते परिवर्तन केले ?
२) कवी अनिल यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये लिहा.
३) १९६० नंतरच्या लोकप्रिय व करमणूकप्रधान कादंबऱ्यांचे वेगळेपण नोंदवा.

४. नारायण सुर्वे यांच्या कवितेतून कामगारांच्या व कष्टकऱ्यांच्या व्यथावेदना कशा प्रकट झाल्या ते सोदाहरण लिहा.

१०

किंवा

१९७५ नंतरच्या स्त्री कथाकारांनी रंजकतेकडून वास्तवाकडे मराठी कथा कशी नेली ? स्पष्ट करा.

५. संवेदनशील ग्रामीण कादंबरीकार म्हणून व्यंकटेश माडगूळकरांचे मराठी कादंबरीला दिलेले योगदान सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
HINDI (Paper – VII)
हिंदी साहित्य का इतिहास

Day and Date : Saturday, 5-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखें अंक प्रश्न के लिए निर्धारित पूर्णांक है।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) वज्रयान _____ धर्म की एक शाखा है।
1) हिंदू   2) जैन   3) बौद्ध   4) मुस्लीम
  - 2) आदिकालीन साहित्य में वीर और _____ रस प्रमुखा रहा है।
1) हास्य   2) करुण   3) शृंगार   4) भयानक
  - 3) मुलतः रासक छंद _____ मात्राओं का है।
1) 27   2) 29   3) 28   4) 26
  - 4) बीसलदेव रासो का चरित नायक विग्रहराज _____ है।
1) पंचम   2) तृतीय   3) चतुर्थ   4) द्वितीय
  - 5) विद्यापति का मैथिलि भाषा का एकमात्र ग्रंथ _____ है।
1) कीर्तिलता   2) कीर्तिपताका   3) शैवसर्वस्वसार   4) पदावली
  - 6) संत नामदेव के _____ पद गुरुग्रंथसाहब में संकलित है।
1) 61   2) 71   3) 50   4) 45
  - 7) _____ ने अपने आप को पूर्वजन्म का ब्राह्मण बताया है।
1) मीराबाई   2) नानक   3) रैदास   4) दादूदयाल
  - 8) जायसी की भाषा ठेठ _____ है।
1) ब्रज   2) फारसी   3) अवधी   4) अरबी

9) ढोल गँवार शूद्र पशु नारी । ये सब _____ के अधिकारी ।

1) ताड़न	2) काटन
3) पीटन	4) सोवन

10) तुलसी के काव्य का केंद्रिय भाव _____ है ।

1) वीरगाथा	2) श्रृंगार
3) समन्वय	4) अलंकारिकता

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए ।

10

- 1) अमीर खुसरो की एक पहेली लिखिए ।
- 2) आदिकालीन साहित्य को वीरगाथाकाव्य किसने और क्यों कहा है ?
- 3) मीराबाई की चार रचनाओं के नाम लिखिए ।
- 4) कबीर के जन्म संबंधी मतमतांतर स्पष्ट कीजिए ।
- 5) सूरदास और नंददास की गोपियों की वैचारिकता में कौनसा अंतर है ?
- 6) प्रेमाश्रयी शाखा की एक विशेषता स्पष्ट कीजिए ।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

10

- 1) पद्मावत का कथानक।
- 2) बौद्धदर्शन।
- 3) नंददास ।

4. रासो काव्य की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए ।

10

अथवा

जायसी का जीवन एवं साहित्यिक परिचय लिखिए ।

5. कबीर के व्यक्तित्व तथा कृतित्व का परिचय दीजिए ।

10

3. A) Write brief answer to **any two** of the following questions. **6**
- 1) What is the difference between genetic hybridity and cultural hybridity ?
  - 2) Explain the term 'diaspora'.
  - 3) Explain the term 'Alienation'.
- B) Write answers to **any two** of the following. **4**
- 1) What is 'Multiculturalism' ?
  - 2) Define the term 'Occidentalism'.
  - 3) How does national identity became important in post colonial situation ?
4. Critically discuss on Igbo culture as represented in chinua Achebe's 'Things Fall Apart'. **10**

OR

- Critically comment on major themes reflected in George Lamming's 'In the castle of my skin' **10**
5. Critically discuss Ngugi wa Thiong'o's views on language used in African literature.
-

SLR-L – 188

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XIII)
Study of Special Author : Sidharama

Day and Date : Saturday, 5-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

೧. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ರಾಘವಾಂಕನ ಗುರು _____
ಅ) ಪಂಪ   ಆ) ರಾಘವ   ಇ) ಹರಿಹರ   ಈ) ಸಂಗಮನಾಥ
- 2) ಉಭಯಕವಿ ಕಮಲರವಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದವರು _____
ಅ) ಹರಿಹರ   ಆ) ರಾಘವಾಂಕ   ಇ) ಮುದ್ದಣ   ಈ) ಸಿದ್ಧರಾಮ
- 3) ಯೋಗಿಕುಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದವರು _____
ಅ) ಅಲ್ಲಮ   ಆ) ಸಿದ್ಧರಾಮ   ಇ) ನಟರಾಜ   ಈ) ಮಲ್ಲಯ್ಯ
- 4) ಗುರುವಿನ ಭೇಟಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಹೋದದ್ದು _____
ಅ) ಕಲ್ಯಾಣ   ಆ) ದ್ವಾರಕೆ   ಇ) ಕಾಶಿ   ಈ) ಶ್ರೀಶೈಲ
- 5) ದ್ವಿತೀಯ ಶಂಭು ಎಂದು ಹೆಸರಾದವರು _____
ಅ) ಶೀನ   ಆ) ಮಲ್ಲಯ್ಯ   ಇ) ಸಿದ್ಧರಾಮ   ಈ) ರೇವಣಸಿದ್ಧ
- 6) ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ _____
ಅ) ಗಣೇಶ   ಆ) ಸಮರ್ಥ   ಇ) ಭವಾನಿ   ಈ) ಸಿದ್ಧರಾಮ
- 7) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಬದುಕಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿ _____
ಅ) ನಾಯಿ   ಆ) ಬೆಕ್ಕು   ಇ) ಜಿಂಕೆ   ಈ) ಆಕಳು
- 8) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ತಂದೆ _____
ಅ) ಮುದ್ದಣ್ಣ   ಆ) ಮುದ್ದಯ್ಯ   ಇ) ರುದ್ರ   ಈ) ಮುದ್ದುಗೌಡ

P.T.O.

9) ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಶರಣ _____

ಅ) ಗುಂಡಯ್ಯ   ಆ) ಸಿದ್ಧರಾಮ   ಇ) ಹರಿ   ಈ) ಆಂಡಯ್ಯ

10) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವಚನಾಂಕಿತ _____ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

ಅ) ಶ್ರೀಶೈಲ   ಆ) ಮಹಾ   ಇ) ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ   ಈ) ಶಿವಸಿದ್ಧ

೨. ಐದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ಯಾವುದು ?
- 2) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ಏನಿತ್ತು ?
- 3) ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ದೊರೆತ ಬಿರುದುಗಳು ಯಾವುವು ?
- 4) ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಯಾವುದು ?
- 5) ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಯಾರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋದನು ?
- 6) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರ-ಬರೆದ ಮಹಾಕವಿ ಯಾರು ?

೩. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ರೇವಣಸಿದ್ಧರು
- 2) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು
- 3) ಆದಿಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪನೆ.

೪. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 2) ಸಿದ್ಧರಾಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಯೋಗದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೫. ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

10

SLR-L – 189

Seat No.	
-------------	--

M.A. Part – II (Semester – III) Examination, 2015
URDU (Paper – VII)
Urdu Shaeri 1857 ke Baad

Day and Date : Saturday, 5-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**

2) **All questions carry equal marks.**

10

صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

(۱) مولانا الطاف حسین حالی نے اردو شاعری میں _____ جیسی لازوال
نظم تخلیق کی۔

(۲) (بلادِ اسلامیہ ایک آرزو مدو جزیرِ اسلام نثار میں تیری گلیوں کے)
چمکست کی شاعری میں _____ کا جذبہ ایک مرکزی حیثیت رکھتا ہے۔
(عشق حقیقی عشق مجازی انسانیت حب الوطنی)

(۳) اُردو شاعری میں سب سے پہلے طنزیہ و مزاحیہ شاعری کی بنیاد _____
نے ڈالی۔

(۴) (اقبال حالی اکبر مولانا ظفر علی خان)
”بانگِ درا“ _____ کا پہلا اُردو شعری مجموعہ ہے۔

(اقبال آزاد حالی سرورِ جہاں آبادی)

P.T.O.

- (۵) _____ آزادی نسواں کے خلاف تھے۔
(اقبال سرسید اکبر مولانا ظفر علی خان)
- (۶) _____ اپنی نظموں میں ہندوستانی عورت کے کردار کی کامیاب ترجمانی کرتے ہیں۔
(مولانا ظفر علی خان حالی اکبر سرواڑ جہاں آبادی)
- (۷) چلبست _____ خاندان کے چشم و چراغ تھے۔
(مغل مراٹھا تغلق کشمیری برہمن)
- (۸) کرنل ہارائیڈ کی صدارت میں ۱۹۴۳ء میں _____ کی بنیاد رکھی گئی۔
(رومانوی تحریک ترقی پسند تحریک انجمن پنجاب حلقہ ارباب ذوق)
- (۹) مولانا محمد حسین آزاد کو ملکہ وکٹوریہ کی سلور جوبلی کے موقع پر گورنمنٹ کی جانب سے _____ کا خطاب عطا کیا گیا۔
(بابائے اردو آقائے اردو لسان العصر شمس العلماء)
- (۱۰) ایسی نظم جس کے تمام مصرعے برابر ہوں لیکن قافیہ نہ ہو تو _____
نظم کہلاتی ہے۔
(آزاد علامتی پابند معری)

(۱) ”نظم“ کے لغوی مفہوم کو واضح کیجئے۔

(۲) طنزیہ و مزاحیہ شاعری کے کچھتے ہیں؟

- (۳) اقبال کے شعری مجموعوں کے نام بتائیے۔
- (۴) مولانا ظفر علی خاں کے بارے میں مختصر معلومات لکھئے۔
- (۵) حالی کی شاعری پر مختصر تبصرہ کیجئے۔
- (۶) محمد حسین آزاد کے چند نظموں کے نام لکھئے۔
- 10 ۳. مختصر جواب لکھئے (کوئی دو) :
- (۱) ”انجمن پنجاب“ کی ادبی خدمات پر مفصل روشنی ڈالئے۔
- (۲) قومی و وطن شاعری کے آغاز و ارتقاء پر نوٹ لکھئے۔
- (۳) علامہ اقبال کی شاعرانہ عظمت پر نوٹ لکھئے۔
- 10 ۴. کوئی ایک سوال حل کیجئے :
- (۱) چکبست کی قومی و وطن شاعری کا مفصل جائزہ لیجئے۔
- (۲) اُردو ادب پر انگریزی ادب کے اثرات کی نشاندہی کیجئے۔
- 10 ۵. اُردو شاعری میں اکبر الہ آبادی کا مقام و مرتبہ متعین کیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
HISTORY
Historical Application in Tourism (Opt. Paper – III)

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Select the appropriate word. 10
- 1) _____ is the main object of personal tourism.
A) To enjoy the nature   B) Earning money
C) Culture exchange   D) Shopping
  - 2) _____ purpose the tourism is developed after the Second World War.
A) To each other   B) Scientific progress
C) Culture progress   D) Spread religions
  - 3) Foreign travellers are welcomed in the country for
A) Social contract   B) Culture progress
C) Spread tourism   D) For foreign exchange
  - 4) _____ is the most importance factor for the spread of tourism.
A) Marketing   B) Lodging
C) Guide   D) Transportation
  - 5) To know about the tourist site _____ play the important role.
A) Travel agency   B) Guide
C) Booklet   D) Geographical maps
  - 6) The wheels of sun temple at Konark are the symbols of
A) Rashichakra   B) Kalchakra
C) Rathchakra   D) None of these
  - 7) Tuljabhavani temple is situated at
A) Kolhapur   B) Solapur   C) Tuljapur   D) Nagpur

- 8) _____ place is known as the holy place in Jain religion.
A) Udyapur   B) Mountabu   C) Ujjain   D) Jaipur
- 9) Bodha Gaya is the famous tourist place situated in _____ State.
A) Bihar   B) Karnataka
C) Andhra Pradesh   D) Maharashtra
- 10) Golden temple at Amrutsar is situated in State
A) Gujrat   B) Rajasthan   C) Hariyana   D) Punjab

2. Write short answers on **any four** of the following : **8**
- 1) Narrate the role of tourism in history.
  - 2) Explain the types of tourism.
  - 3) Explain the cultural importance of Siddheswar festival.
  - 4) Describe the main features of sun temple at Konark.
  - 5) Give the information about the stupa of Sanchi.
  - 6) Trace the tourist importance of Gurudwara Nanded.
3. Write short notes on **any four** of the following. **12**
- 1) Objects of tourism.
  - 2) National and International tourism.
  - 3) Tuljabhavani temple Tuljapur.
  - 4) Historical importance of Ashoka's pillar at Sarnath.
  - 5) Architecture of Churches old Goa.
  - 6) Golden temple at Amrutsar.
4. Describe in detail account of Vitthal temple at Pandharpur as the place of tourist interest. **10**

OR

Describe the importance of Bodha Gaya at Gaya as a historical and tourist place.

5. Explain the importance of qualifications and qualities of the tourist guide. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय लिहा :

१०

- १) वैयक्तीक पर्यटनाचे _____ हे उद्दिष्ट असते.
अ) निसर्गाचा आनंद लुटणे
ब) पैसा कमाविणे
क) सांस्कृतिक-देवाण-घेवाण
ड) खरेदी
- २) दुसऱ्या महायुद्धानंतर _____ उद्देशाने पर्यटनाला चालना मिळाली.
अ) परस्परांना समजावून घेणे
ब) शास्त्रीय प्रगती
क) सांस्कृतिक विकास
ड) धर्म प्रसार
- ३) देशामध्ये परकीय पर्यटकांचे स्वागत _____ करिता केले जाते.
अ) सामाजिक संबंध
ब) सांस्कृतिक प्रगती
क) पर्यटनाचा प्रसार
ड) परकीय चलन प्राप्त करणे
- ४) पर्यटनाच्या विकासाकरीता _____ या घटकाची फारच आवश्यकता आहे.
अ) मर्किटिंग
ब) निवासव्यवस्था
क) मार्गदर्शक
ड) दळणवळण व्यवस्था
- ५) पर्यटन स्थलाची माहिती घेण्यासाठी _____ ची भूमिका महात्वाची असते.
अ) प्रवास कार्यालय
ब) मार्गदर्शक
क) पुस्तिका
ड) भौगोलिक नकाशा
- ६) कोणार्क येथील सूर्यमंदिराचे _____ हे महत्वाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) राशीचक्र
ब) कालचक्र
क) रथचक्र
ड) यापैकी नाही
- ७) _____ या ठिकाणी तुलजाभवानी मंदिर आहे.
अ) कोल्हापूर
ब) सोलापूर
क) तुळजापूर
ड) नागपूर
- ८) _____ हे ठिकाण जैन धर्मातील पवित्र स्थल म्हणून ओळखले जाते.
अ) उदयपूर
ब) माउंट अबू
क) उज्जैन
ड) जयपूर
- ९) बौद्ध गया हे प्रसिद्ध पर्यटन केंद्र _____ राज्यात आहे.
अ) बिहार
ब) कर्नाटक
क) आंध्रप्रदेश
ड) महाराष्ट्र
- १०) अमृतसर येथील सूर्यमंदिर _____ राज्यात आहे.
अ) गुजराथ
ब) राजस्थान
क) हरियाणा
ड) पंजाब

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) इतिहासामध्ये पर्यटनाची भूमिका विशद करा.
  - २) पर्यटनाचे प्रकार सांगा.
  - ३) सांस्कृतिक दुष्टीने सिद्धेश्वर यात्रेचे महत्व स्पष्ट करा.
  - ४) कोणार्क येथील सूर्यमंदिराची मुख्य वैशिष्ट्ये विशद करा.
  - ५) सांची येथील स्तूपाची माहिती द्या.
  - ६) नांदेड येथील गुरुद्वाराचे पर्यटन महत्व विशद करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- १) पर्यटनाची उद्दिष्ट्ये.
  - २) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पर्यटन.
  - ३) तुलजापूर येथील तुलजाभवानी मंदिर.
  - ४) सारनाथ येथील अशोक स्तंभाचे ऐतिहासिक महत्व.
  - ५) जुन्या गोव्यातील चर्चची स्थापत्यकला.
  - ६) सुवर्ण मंदिर-अमृतसर.
४. पर्यटकांचे आकर्षक स्थल म्हणून पंढरपूर येथील विठ्ठल मंदिराचे वर्णन करा. १०
- किंवा**
- पर्यटकांचे आकर्षक स्थल म्हणून बोध गयाचे ऐतिहासिक व पर्यटन महत्व लिहा.
५. पर्यटक मार्गदर्शकासाठी आवश्यक असणारी पात्रता व गुण सांगा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
SOCIOLOGY Gr.E1
Sociology of Religion (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- i) _____ are the practical aspects of religion.
a) Rituals   b) Belief   c) God   d) Devil
- ii) Mental peace is one of the function of
a) Caste   b) Religion
c) Communalism   d) State
- iii) Max Weber gave the theory of
a) Functionalism   b) Materialism
c) Phenomenology   d) Structuralism
- iv) Multi religious faith creates
a) Multi castism   b) Multisectarianism
c) Multi nationalism   d) Multiculturalism
- v) _____ were the cause of proselytism in British India.
a) Missionaries   b) Ulemas   c) Saints   d) Scientists
- vi) Communalism is an obstacle in
a) National integration   b) National economy
c) National games   d) National property
- vii) _____ is called father of structuralism.
a) Durkheim   b) Weber   c) Comte   d) Strauss

- viii) _____ do not tolerate modernism.
a) Secularism	b) Nationalism
c) Fundamentalism	d) Linguism
- ix) _____ gives the right of freedom of religion.
a) Article 16	b) Article 17
c) Article 20	d) Article 25
- x) _____ gave the concept of secularism.
a) P.J. Nehru	b) Mahatma Gandhi
c) Dr. Ambedkar	d) George Jacob

2. Write short answer on **any four** of the following : 8
- A) Which are the sociological significance of religion ?
- B) What is religious inequality ?
- C) What are the causes of religious conversion ?
- D) What are the religious norms and values ?
- E) What is functional approach of religion ?
- F) What is multi-culturalism ?
3. Write short notes on **any four** of the following : 12
- A) Fundamentalism
- B) Secularism
- C) Communalism
- D) Proselytism
- E) Dialectical materialism
- F) Structuralism.
4. A) Explain nature and scope of sociology of religion. 10
- OR
- B) What are the impact of religious conversion ?
5. Explain the causes of decline of religious values and norms. 10

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- अ) धर्माचे समाजशास्त्रीय महत्व कोणते ?
- ब) धार्मिक असमानता म्हणजे काय ?
- क) धर्मांतराची कारणे कोणती ?
- ड) धर्माची मूल्ये आणि नियमने कोणती ?
- इ) धर्मविषयक कार्यात्मक दृष्टिकोण काय आहे ?
- ई) बहु-संस्कृतिवाद म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) मूलतत्त्ववाद
- ब) निधर्मवाद
- क) सांप्रदायवाद
- ड) धर्मांतरवाद
- इ) द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद
- ई) संरचनावाद
४. अ) धर्माचे समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) धार्मिक परिवर्तनाचे परिणाम कोणते ?
५. धार्मिक नीती मूल्यांच्या पतनाची कारणे स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
ECONOMICS
Labour Economics (Gr.C1 Paper – IX)

Day and Date : Monday, 07-12-2015

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw neat diagram wherever necessary.**

1. Choose the correct alternative. **10**
- 1) Labour market is _____ market.
a) Perfect   b) Imperfect   c) Monopoly   d) None of the above
  - 2) Labour means workdone for the sake of
a) Pleasure   b) Affection   c) Money   d) None of the above
  - 3) _____ is an active element in the process of production.
a) Land   b) Labour   c) Capital   d) None of the above
  - 4) _____ is a process by which equilibrium is established between the demand and supply of labour.
a) Money market   b) Share market
c) Labour market   d) None of the above
  - 5) The benefits which worker is getting other than money wages is known as
a) Money wages   b) Real wages
c) Extra wages   d) None of the above
  - 6) In India supply of labour is high but there is scarcity of _____ labour.
a) Men   b) Women   c) Child   d) Skilled
  - 7) Demand for labour depends upon
a) Wage rate   b) Population
c) Demand for goods   d) None of the above

- 8) Agricultural labour are _____ in India.
a) Educated   b) Trained   c) Organized   d) Unorganized
- 9) _____ type of unemployment occurs in Indian agriculture sector.
a) Frictional   b) Disguised   c) Voluntary   d) None of the above
- 10) There exists _____ relationship between the wages and productivity of workers.
a) Functional   b) Inverse   c) Negative   d) None of the above

2. Write short answers (**any four**) : **8**

- 1) What is Labour ?
- 2) Explain any two characteristics of Labour market in India.
- 3) What is meant by supply of Labour ? Explain any two factors determining the supply of Labour.
- 4) What is Labour force participation rate ?
- 5) What is Labour mobility ?
- 6) What is money wages and real wages ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Imperfect Labour market.
- 2) Relationship between employment and development.
- 3) Causes of Unemployment.
- 4) Recent employment policy in India.
- 5) Bonus.
- 6) Profit sharing.

4. A) What is demand for Labour ? Explain the various factors determining the demand for labour . **10**

OR

B) What is Labour productivity ? Discuss the various factors which determines Labour productivity.

5. What is unemployment ? Explain the various types of unemployment. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा ।

- १) श्रम बाजार हा _____ बाजार आहे.
अ) पूर्ण   ब) अपूर्ण   क) मकतेदारी   ड) वरीलपैकी नाही
- २) श्रम म्हणजे _____ करीता केलेले कार्य होय.
अ) आनंद   ब) सहानुभूती   क) पैसा   ड) वरीलपैकी नाही
- ३) _____ हा उत्पादनाचा सक्रिम घटक आहे.
अ) जमिन   ब) श्रम   क) भांडवल   ड) वरीलपैकी नाही
- ४) _____ ही एक प्रक्रिया असून तिच्या द्वारे श्रमाच्या मागणी पूरवठ्या मध्ये समतोलन साधला जातो.
अ) मुद्रा बाजार   ब) शेअर बाजार   क) श्रम बाजार   ड) वरीलपैकी नाही
- ५) श्रमिकाला पैशातील वेतना व्यतिरिक्त मिळणारे इतर लाभ म्हणजे _____ वेतन होय.
अ) मौद्रिक वेतन   ब) वास्तव वेतन   क) जादा वेतन   ड) वरीलपैकी नाही
- ६) भारता मध्ये श्रमाचा पूरवठा अधिक आहे परंतू _____ श्रमिकांची मात्र कमतरता आहे.
अ) पुरुष   ब) स्त्रीया   क) बाल   ड) कुशल
- ७) श्रमाला असलेली मागणी _____ वर अवलंबून असते.
अ) वेतन दर   ब) लोकसंख्या
क) वस्तुंना असलेली मागणी   ड) वरीलपैकी नाही
- ८) भारतातील शेत मजूर _____ आहेत.
अ) शिक्षित   ब) प्रशिक्षित   क) संघटित   ड) असंघटित

९) भारतातील कृषीक्षेत्रात _____ प्रकारची बेकादी आढळते.

अ) घर्षणजन्य   ब) छुपी   क) ऐच्छिक   ड) वरीलपैकी नाही

१०) वेतन आणि श्रमिकाची उत्पादकता या मध्ये _____ सहसंबंध अस्तित्वात असतो.

अ) कार्यात्मक   ब) व्यस्त   क) ऋणात्मक   ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) श्रम म्हणजे काय ?

२) भारतीय श्रमबाजाराची कोणतेही दोन वैशिष्टे स्पष्ट करा.

३) श्रमाचा पूरवठा म्हणजे काय ? श्रमाचा पूरवठा निर्धारित करणारे कोणतेही दोन घटक स्पष्ट करा.

४) श्रमदळ सहभाग दर म्हणजे काय ?

५) श्रमिकांची गतिशिलता म्हणजे काय ?

६) मौद्रिक वेतन आणि वास्तव वेतन म्हणजे काय ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) अपूर्ण श्रमबाजार

२) रोजगार आणि विकासातील संबंध

३) बेकारीची कारणे

४) भारतातील अलिकडील रोजगार निती

५) बोनस

६) नफ्यातील भागिदारी.

४. अ) श्रमाला असलेली मागणी म्हणजे काय ? श्रमाची मागणी निर्धारित करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) श्रमिकांची उत्पादकता म्हणजे काय ? श्रमिकांची उत्पादकता निर्धारित करणाऱ्या विविध घटकांची चर्चा करा.

५. बेकारी म्हणजे काय ? बेकारीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Sem. – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D1) (Paper – IX)
Western Political Thought**

Day and Date : Monday, 7-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct options and rewrite the sentences. 10
- 1) The central idea of Plato's Republic is _____
a) Liberty   b) Equality   c) Harmony   d) Justice
  - 2) According to John Locke _____ is not a natural right.
a) Property   b) Life   c) Liberty   d) Work
  - 3) _____ includes two other rights according to John Locke.
a) Right to Property   b) Right to Life
c) Right to Liberty   d) Right to Equality
  - 4) According to Aristotle _____ is the best form of Government.
a) Democracy   b) Oligarchy   c) Polity   d) Tyranny
  - 5) _____ defines justice as one person, one duty, one class, one work.
a) Thrasymachas   b) Aristotle
c) Rawls   d) Plato
  - 6) Machiavelli advised the prince to pursue _____
a) Moderate behaviour   b) Extreme generosity
c) Perfect strictness   d) Great kindness
  - 7) The book 'Lectures on the principles of Political Obligation' is authored by _____
a) Hobbes   b) Locke   c) Hegel   d) Green

- 8) The theory of political obligation was propounded by _____
a) J. S. Mill   b) Hegel   c) Hobbes   d) Green
- 9) The book 'Social Contract' is authored by _____
a) Hobbes   b) Hegel   c) Locke   d) Rousseau
- 10) _____ says that, with the rise of civilization, inequality comes into existence'.
a) Hobbes   b) Locke   c) Rousseau   d) Hegel

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) What is mean by individual freedom ?
- 2) What is Rousseau's General will ?
- 3) What is mean by natural law ?
- 4) What is mean by Hegel's dilectic method.
- 5) What is Rousseau's concept of Sovereignty ?
- 6) Aristotle's views on Citizenship.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Plato's concept of Philosopher – King
- 2) Aristotle's views on Property
- 3) Augustine's concept of the two cities
- 4) Locke's idea of limited Government
- 5) Hobbes analysis of Human Nature
- 6) Green's views of liberty.

4. Write answer of **any one** :

10

A) Explain the Plato's theory of Justice.

OR

B) Explain the Machiavelli's thought on Politics and Ethics.

5. Write answer in detail :

10

Compare the views of Hobbes, Locke and Rousseau on Sovereignty.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा :

10

- 1) प्लेटोच्या रिपब्लिक ग्रंथातील मध्यवर्ती विचार _____ आहे.
अ) स्वातंत्र्य   ब) समता   क) सलोखा   ड) न्याय
- 2) जॉन लॉकच्या मतानुसार _____ हा नैसर्गिक अधिकार नाही.
अ) संपत्तीचा अधिकार   ब) जीवन जगण्याचा अधिकार
क) स्वातंत्र्याचा अधिकार   ड) काम करण्याचा अधिकार
- 3) जॉन लॉकच्या मते _____ मध्ये इतर दोन अधिकारांचा समावेश होतो.
अ) संपत्तीचा अधिकार   ब) जीवन जगण्याचा अधिकार
क) स्वातंत्र्याचा अधिकार   ड) समतेचा अधिकार
- 4) ऑरिस्टॉटलच्या मते _____ हा सर्वोत्तम शासनप्रकार आहे.
अ) लोकशाही   ब) अल्पजनशाही
क) शासनतंत्र   ड) हुकुमशाही
- 5) 'न्याय म्हणजे एक व्यक्ति, एक कर्तव्य, एक वर्ग, एक कार्य' अशी न्यायाची व्याख्या _____ याने केली आहे.
अ) थ्रेसिमॉक्स   ब) ऑरिस्टॉटल   क) रॉल्स   ड) प्लेटो
- 6) राजाने _____ प्रमाणे वागावे असे मॅकियाव्हेली सांगतो.
अ) समतोल वृत्तीने   ब) अत्यंत उदार वृत्तीने
क) पूर्णतः कठोर वृत्तीने   ड) अत्यंत दयाळू वृत्तीने
- 7) 'लेक्चर्स ऑन द प्रिन्सीपल्स ऑफ पॉलिटिकल ऑब्लिगेशन्स' ह्या ग्रंथ _____ याने लिहिला.
अ) हॉब्स   ब) लॉक   क) हेगेल   ड) ग्रीन
- 8) राजकीय बंधनाचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) जे. एस. मिल   ब) हेगेल   क) हॉब्स   ड) ग्रीन

9) द 'सोशल कॉन्ट्रॅक्ट' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहीला.

अ) हॉब्ज   ब) हेगेल   क) लॉक   ड) रूसो

10) 'वाढत्या नागरिकीकरणाने, विषमतादेखील अस्तित्वात आली' असे _____ याने म्हटले आहे.

अ) हॉब्ज   ब) लॉक   क) रूसो   ड) हेगेल

2. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) व्यक्तिगत स्वतंत्र्य म्हणजे काय ?
- 2) रूसोचे सामूहिक ईहा म्हणजे काय ?
- 3) नैसर्गिक कायदा म्हणजे काय ?
- 4) हेगेलची द्वंद्वात्मक अभ्यासपद्धती सांगा.
- 5) रूसोची सार्वभौमत्त्वाची संकल्पना सांगा.
- 6) ऑरिस्टॉटलचे नागरिकत्वाविषयी विचार सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) प्लेटोची तत्त्वज्ञ राजाची संकल्पना
- 2) ऑरिस्टॉटलचे संपत्तीविषयक विचार
- 3) ऑगस्टीनची दोन शहरांची संकल्पना
- 4) लॉकचे मर्यादित शासनविषयक विचार
- 5) हॉब्जने मानवी स्वभावाचे केलेले विश्लेषण
- 6) ग्रीनचे स्वातंत्र्यविषयक विचार.

4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा :

10

अ) प्लेटोचे न्यायविषयक विचार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मॅकियाव्हेलीचे राजकारण व नैतिकता या विषयीचे विचार स्पष्ट करा.

5. खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा :

10

हॉब्ज, लॉक व रूसो यांच्या सार्वभौमत्वविषयक विचारांची तुलना करा.

SLR-L – 194

Seat
No.

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
MARATHI (Paper No. VIII (अ))
एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास – आत्मचरित्रे

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. प्रश्न १ ला योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) ज्ञानेश्वर मुळे यांचे प्राथमिक शिक्षण कोठे झाले ?

अ) लाट   ब) सांगली   क) कागल   ड) चुये

२) ज्ञानेश्वर मुळे यांचे जन्मठिकाण कोणते ?

अ) शिराळा   ब) आरग   क) हेल्ले   ड) कुरुंदवाड

३) कोणाच्या सुभाषितांच्या प्रभाव ज्ञानेश्वरमुळे यांच्यावर पडला ?

अ) भोसले सर   ब) यादव सर   क) सावंत सर   ड) कुंभार सर

४) कोणत्या गावातील आदिवासींचे जीवनचित्रण सिंधुताईने केले ?

अ) मेळघाट   ब) चिखलदरा   क) मूरबाड   ड) डहाणू

५) सिंधुताईचे सासरचे पूर्ण नाव सांगा

अ) सिंधु श्रीहरी सपकाळ   ब) सिंधु अभिमानसाठे
क) चिंधी अभिमानसाठे   ड) सिंधु दगडोजी माने

६) सिंधुताई आदिवासींच्या प्रश्नासाठी दिल्लीयेथे कोणत्या पंतप्रधानांना भेटल्या ?

अ) मोरारजी देसाई   ब) राजीव गांधी   क) इंदिरागांधी   ड) व्ही.पी. सिंग

७) रामचंद्र नलावडे यांनी कोणती शासकीय नोकरी केली ?

अ) ग्रामसेवक   ब) बी. डी. ओ.   क) तलाठी   ड) शिक्षक

P.T.O.

८) कोणाला बगुन बाच्या तोंडावर पुनवचं चांदण दिसू लागलं ?

अ) बहिण   ब) आत्या   क) सुली   ड) भाऊ

९) झोपडी बांधण्यासाठी कोणी मदत केली ?

अ) दुर्गाप्पा   ब) सोनाप्पा   क) चळ्हाप्पा   ड) शांताप्पा

१०) घोडेगावयेथील सरकारी वहिरीचे काम कोणत्या कंत्राटदाराने घेतले ?

अ) व्यंकटपवार   ब) श्रीमंत माने   क) शिरप्यापवार   ड) शिन्नू

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) ज्ञानेश्वर मुळेंचे लहानपणीचे आवडते खेल कोणते ?

२) ज्ञानेश्वर मुळे गुंडा आज्जाबद्दल काय सांगतात ?

३) सिंधुताईनी जंगलचा राजा कोणास संबोधले आहे ?

४) सिंधुताई आईच्या मागे लागून लहानपणी जाळीच्या देवासाठी कोणत्या गावी गेल्या ?

५) 'दगडफोड्या' आत्मचरित्रात कोणकोणत्या देवतांचा उल्लेख आहे ?

६) 'दगडफोड्यामधील' महत्त्वाची चार पुरुष पात्रे सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) ज्ञानेश्वर मुळे यांच्या महाविद्यालयीन जडणघडणीत प्राचार्यांचे सहकार्य कसे लाभले ते सांगा.

२) 'मी वन वासी' मधील सासूर वाशीणीचे जीवनचित्रण करा.

३) दगडफोड्या मधून दारिद्र्य व शोषणचित्र कसे आले आहे ते विशद करा.

४. 'दगडफोड्या' या आत्मचरित्राचे सामाजिक संदर्भ उलगडून दाखवा.

१०

किंवा

ज्ञानेश्वर मुळे यांच्या आत्मचरित्राचे शीर्षक समर्पक आहे याबद्दल सविस्तर विवेचन करा.

५. 'आत्मचरित्र' या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप आणि विशेष सांगा.

१०

SLR-L – 195

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII B)
मध्ययुगीन पद्य

Day and Date : Monday, 7-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) प्रश्नपत्रिकेवरील उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

१०

- अ) एकनाथांची एकादश स्कंदावरील रचना _____ नावाने प्रसिद्ध आहे.
१) एकनाथी भागवत   २) भारूड   ३) गौळणी   ४) श्लोक
- ब) एकनाथांची नाममुद्रा कोणती आहे ?
१) एकाजनार्दनी   २) एकेश्वर   ३) जनार्दन   ४) एका
- क) संत एकनाथांचा जन्म _____ येथे झाला.
१) पैठण   २) आपेगाव   ३) नेवासे   ४) पंढरपूर
- ड) संत एकनाथांनी काशीयात्रा _____ वेळा केली.
१) तीन   २) सहा   ३) चार   ४) दहा
- इ) 'रुक्मिणी स्वयंवर' या आख्यान काव्याची रचना _____ येथे झाली.
१) काशी   २) नाशिक   ३) पैठण   ४) पंढरपूर
- प) संत नामदेवांनी अभंग निर्मितीसाठी _____ नाममुद्रा वापरली आहे.
१) नामा म्हणे   २) बापरखुमादेवीवर   ३) गोणाई   ४) राजाई
- फ) ज्या ज्या देशी जाती तीर्था। तेथे तैसीच करिती कविता असे नामदेवाविषयी _____ यांनी म्हटले आहे.
१) महिपती   २) मोरोपंत   ३) ल.रा.पांगारकर   ४) ज्ञानदेव

P.T.O.

Seat No.	
----------	--

**M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
MARATHI**

Paper – VIII C : मराठी भाषिक कौशल्य व व्याकरण भाग – १

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा) :

१०

- १) निबंध व प्रबंध या संदर्भात खालीलपैकी काय बरोबर आहे ?
अ) निबंध विस्ताराने मोठा प्रबंध लहान
ब) प्रबंध विस्ताराने मोठा व निबंध लहान
क) दोन्हीही विस्ताराने मोठे
ड) दोन्हीही विस्ताराने लहान
- २) सारांश केलेल्या परिच्छेदाचे सत्त्व कशात असते ?
अ) मूल उतारा
ब) शीर्षक
क) समारोप
ड) प्रस्तावना
- ३) 'मुलगा पुस्तक वाचत जाईल' काळ ओळखा ?
अ) साधा भविष्यकाळ
ब) अपूर्ण भविष्यकाळ
क) पूर्ण भविष्यकाळ
ड) रीतिभविष्यकाल
- ४) 'उजेड पाडणे' या वाकप्रचाराचा अर्थ लिहा.
अ) काम करणे
ब) यश प्राप्ती
क) मोठे काम करणे
ड) आरसा दाखविणे
- ५) म्हण पूर्ण करा - 'बुडत्याचा पाच _____'.
अ) खोलात
ब) खड्यात
क) चिखलात
ड) पाण्यात
- ६) 'Licence' या शब्दासाठी पर्यायी मराठी पारिभाषिक शब्द लिहा.
अ) अनुज्ञा
ब) अभिलेख
क) अनुज्ञप्ति
ड) अनुनय
- ७) 'तो मुलगा खेळत आहे.' - काळ ओळखा ?
अ) साधा वर्तमानकाल
ब) अपूर्ण वर्तमानकाल
क) पूर्ण वर्तमान काल
ड) रीतिवर्तमानकाल
- ८) 'Abstract' या शब्दाला पर्यायी मराठी शब्द कोणता ?
अ) मथला
ब) शीर्षक
क) गोषवारा
ड) उपमथळा

१) स्फुटात्मक आत्मपर लिखाण 'Essais'या नावाने प्रसिद्ध करणाऱ्या फ्रेंच लेखकाचे नाव लिहा.
 अ) माँतेन   ब) ना.सी. फडके   क) बेकन   ड) प्लेटो

१०) 'निबंधमाला' या ग्रंथाच्या लेखकाचे नाव लिहा.

अ) वा.म. जोशी   ब) विष्णूशास्त्री चिपळूणकर
 क) न. चिं. केलकर   ड) पु.ल. देशपांडे

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (सहा पैकी पाच प्रश्न) :

१०

- १) आत्मकथनात्मक निबंधाचे स्वरूप लिहा.
- २) सारांशलेखन म्हणजे काय ?
- ३) रीतिवर्तमानकालाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ४) वाकप्रचार संज्ञा लिहा.
- ५) 'नावडतीचे मीठ अळणी' या म्हणीचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ६) पारिभाषिक शब्द म्हणजे काय ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन प्रश्न) :

१०

- १) निबंधलेखनाचे हेतू लिहा.
- २) सारांशलेखन करताना कोणती काळजी घ्यावी ?
- ३) काळाचे पोट प्रकार उदाहरणांसह लिहा.

४. निबंधाच्या प्रकाराची सविस्तर चर्चा करा.

१०

किंवा

काळाचे विशेष उपयोग साधार लिहा.

५. म्हणी, वाकप्रचार व पारिभाषिक शब्दाचे व्यवहार भाषेतील व ललित साहित्यातील महत्व साधार लिहा.

१०

SLR-L – 197

Seat
No.

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII) (व्यावसायिक वर्ग)
अनुवाद : सिद्धांत और प्रयोग

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर प्रश्नों के अंक दिए हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) अनुवाद _____ भाषा का तत्सम शब्द है।
1) प्राकृत   2) संस्कृत   3) अपभ्रंश   4) पाली
- 2) इक्कीसवीं सदी में सूचना प्रौद्योगिकी ने _____ को बढ़ावा दिया है।
1) साहित्य   2) नाटक   3) अनुवाद   4) भाषण
- 3) अनुवादक का कार्य _____ प्रवेश की तरह होता है।
1) परकाया प्रवेश   2) लेखक   3) निवेदक   4) संपादक
- 4) अनुवाद दो भाषाओं के बीच _____ का कार्य करता है।
1) संघर्ष   2) संप्रेषण   3) सेतु   4) व्याकरण
- 5) निम्न में से _____ अनुवाद की प्रक्रियागत स्थिति है।
1) अर्थयोग   2) संप्रेषण   3) लिप्यंतरण   4) रूपांतरण
- 6) _____ यह अनुवाद का विधा पर आधारित प्रकार है।
1) शब्दानुवाद   2) रूपांतरण   3) छायानुवाद   4) कथानुवाद
- 7) नाट्यानुवाद में _____ संदर्भों का अनुवाद एक चुनौती होती है।
1) सामाजिक   2) सांस्कृतिक   3) राजनीतिक   4) आर्थिक

P.T.O.

8) रचना का जिस भाषा में अनुवाद किया जाता है उस भाषा को _____ भाषा कहते हैं।

- 1) स्रोत   2) मूल   3) प्रथम   4) लक्ष्य

9) साहित्यिक अनुवाद के लिए _____ प्रकार श्रेष्ठ माना जाता है।

- 1) शब्दानुवाद   2) छायानुवाद
3) भावानुवाद   4) रूपांतरण

10) 'अनुवाद : सिद्धांत एवं प्रयोग' पुस्तक के लेखक _____ हैं।

- 1) डॉ. राजमल बोरा   2) डॉ.जी गोपीनाथन
3) डॉ. भोलानाथ तिवारी   4) नगेंद्र

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

10

- 1) सफल अनुवाद किसे कहते हैं ?
- 2) अनुवाद का व्युत्पत्तिपरक अर्थ लिखिए।
- 3) अनुवाद प्रक्रिया के प्रमुख चरण कौनसे हैं ?
- 4) प्रक्रिया के आधार पर अनुवाद के कितने और कौनसे भेद हैं ?
- 5) पुनःसर्जन किसे कहते हैं ?
- 6) छायानुवाद किसे कहते हैं ?

3. अ) निम्नलिखित मराठी अनुच्छेद का हिन्दी में अनुवाद कीजिए :

5

“सामाजिक भावना हा विकासशील मानवीं जीवनाचा आत्मा आहे. ही भावना नेहमी तीन प्रकारांनी प्रकट होते-शब्दांनी, अचूंनी आणि कृतींनी. काव्य हे या भावनेचे पहिले सुंदर स्वरूप. पण काव्यातील शब्द कितीही सुंदर असले तरी शेवटी ते वान्यावरच विरून जातात. अचू हे या भावनाचे दूसरे रमणीय रूप ! पण माणसाच्या क्षुब्ध हृदयसागरातून बाहेर येणारे हे मोती शेवटी मातीमोलच ठरतात ! डोळ्यातल्या पाण्याने मनुष्य स्वतःच्या हृदयातली आगसुद्धा शांत करू शकत नाही, मग जगातला वणवा तो काय विझवणार ? सभोवतालचे दुःख पाहून व्याकुल झालेले माणसाचे मन हलके करण्यापलिकडे शब्द आणि अचू यांच्यात सामर्थ्य असत नाही.

आ) निम्नलिखित अंग्रेजी अनुच्छेद का हिन्दी में अनुवाद कीजिए :

5

Literature consists of a body of compositions which appeal to our imagination by means of their matter and manner. There are two broad divisions of literature of power. Indian literature is one, though written in many languages. Some scholars have, however, questioned this statement. These argument is that literature is language based and since there are many languages in India, Indian Literature cannot be one.

4. 'अनुवाद' कला है या विज्ञान स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

अनुवाद के समतुल्यता सिद्धांत को विशद कीजिए।

5. अनुवाद की परिभाषा बताकर उसके महत्व को स्पष्ट कीजिए।

10

SLR-L – 198

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII)**

साहित्यिक वर्ग ख : नाटक और रंगमंच

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे हुए अंक पूर्णांक है।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

1) _____ के हर चरित्र की अपनी भावा होती है।

- 1) यथार्थ   2) नाटक   3) दृश्य   4) श्रव्य

2) _____ का बुनियादी आधार अभिनय है।

- 1) श्रव्यकाव्य   2) दृश्यकाव्य   3) रंगमंच   4) थियटर

3) 'सूर्य की अंतिम किरण से सूर्य की पहली किरण तक' _____ पर आधारित नाटक है।

- 1) इतिहास   2) मिथक   3) बिम्ब   4) भूगोल

4) _____ महादेवि को बचपन से जानती थी।

- 1) प्रतिहारी   2) महतरिका   3) शीलवती   4) कंचुली

5) _____ नहीं चाहते कि उनका वंश हमेशा के लिए लज्जाजनक उदाहरण बने।

- 1) महामात्य   2) राजपुरोहित   3) प्रतोष   4) ओक्काक

6) ओक्काक के बचपन में उनके नाम पर _____ परिषद शासन चला रही थी।

- 1) महामात्य   2) अमात्य   3) राजपुरोहित   4) महाबालधिकृत

7) सुरेन्द्र वर्मा कृत 'सूर्य को अंतिम किरण से सूर्य को पहली किरण तक' नाटक सन् _____ में प्रकाशित हुआ था।

- 1) 1973   2) 1974   3) 1975   4) 1976

P.T.O.

8) _____ पत्रिका के संपादक मोहनदास नैमिशराय है।

- 1) बयान   2) हंस   3) अपेक्षा   4) दलित अस्मिता

9) भई वह तो ठीक है। रोटी तो _____ को भी चाहिए।

- 1) इंसान   2) जानवर   3) भिखारी   4) कुत्ते

10) नेता को _____ ने भाषण लिखकर दिया था।

- 1) रिपोर्टर   2) लेखक   3) अध्यापक   4) कार्यकर्ता

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर **चार-पाँच** वाक्यों लिखिए। (6 में से 5)

10

1) नाटक और रंगमंच के स्वरूप की पाँच विशेषताएँ लिखिए।

2) रंगमंच का अर्थ समझाइए।

3) ओक्काक महाराज चिंतित क्यों थे ?

4) शीलवत्ती किस गंध की बात कर रही थी ?

5) हरिया पाप के बारे में क्या कहता है ?

6) किसना 'गधे के सिर के सींग।' किसके लिए कहता है ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं **दो** अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

10

1) “लेकिन सर, अन्याय तो अन्याय हम उसके खिलफ कदम उठाना क्या गलत है ?”

2) “हाँ क्या ...। यही तो अपने को उच्च मानने वालों का चरित्र होता है। जानती हो, कोई दलित अगर इस देश का प्रधानमंत्री भी बन जाए तो लोग मालूम है, क्या कहेंगे।”

3) अगर मैं इससे कहूँ कि मेरे लड़के से, अपनी लड़की का ब्याह कर दें, तो क्या कर देगा है ?

4. 'अजय' की चारित्रिक विशेषताओं की समीक्षा कीजिए।

10

अथवा

'हेलो कामरेड' नाटक में दलित चेतना उभरकर आई है। स्पष्ट कीजिए।

5. 'सूर्य की अन्तिम किरण से पहली किरण तक' नाटक में प्रणयानुभव और तनाव की मिली-जुली स्थितियाँ है। विवेचन कीजिए।

10

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015

HINDI (Paper – VIII)

साहित्यिक वर्ग ख:

प्राचीन एवं मध्यकालीन काव्य

Day and Date : Monday, 7-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न आवश्यक है।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

1. दिये गये पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर निम्नलिखित वाक्यों को फिर से लिखिए :

10

- 1) _____ को मैथिल कोकिल कहा जाता है।
अ) सूरदास   ब) कबीर   क) जायसी   ड) विद्यापति
- 2) विद्यापति के काव्य पर रानी _____ का प्रभाव था।
अ) पार्वती   ब) लखिमा   क) पद्मावती   ड) सरस्वति
- 3) _____ ग्रंथ के कवि विद्यापति है।
अ) कीर्तिलता   ब) पद्मावत   क) सूरसणर   ड) रामचरितमानस
- 4) 'पद्मावत' में राजा रत्नसेन _____ का प्रतीक है।
अ) शरीर   ब) मन   क) तन   ड) बुद्धि
- 5) 'पद्मावत' _____ भाषा में लिखा ग्रंथ है।
अ) ब्रज   ब) अवधी   क) मैथिली   ड) छत्तीसगढ़ी
- 6) 'पद्मावत' _____ शैली का काव्य है।
अ) मसनवी   ब) खंडन   क) मंडन   ड) विवेचन
- 7) कबीर के पत्नी का नाम _____ था।
अ) लोई   ब) हरदाई   क) तारामती   ड) नीमा

- 8) कबीर _____ को परमात्मा का ही एक अंश मानते हैं ।
 अ) मन   ब) तन   क) आत्मा   ड) शरीर
- 9) कबीर _____ के समकालीन थे ।
 अ) मिर्जा जयसिंह   ब) अल्लाउद्दीन खिलजी
 क) गयासुद्दीन तुघलक   ड) सिकंदर लोदी
- 10) कबीर पर _____ भक्ति का प्रभाव था ।
 अ) शैव   ब) वैष्णव   क) माधुर्य   ड) सगुण

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पांच प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

10

- 1) कबीर की रचनाओं के नाम लिखिए ।
- 2) कबीर के जन्म साल के संबंध में कौनसा दोहा प्रचलित है ?
- 3) पद्मावत का रचना-काल कौनसा है ?
- 4) जायसी के प्रेमभाव का मूलाधार क्या है ?
- 5) विद्यापति ने कौनसी भाषाओं में काव्यरचना की ?
- 6) कबीर के संप्रदाय का नाम लिखिए ।

3. ससंदर्भ व्याख्या लिखिए (तीन में से दो) :

10

- 1) चढ़ा असाढ़ गगन धन गाजा, साजा बिरह दुन्द दाल बाजा ।
 धूम साम धौरे धन धाए, सेत धजा बग पाँति देखाए ।
 खड़ग बीजु चमकै चहुँ ओरा, बुन्द बान बरसहिं धन धोरा ।
 अद्रा लाग लागि थुँई लई, मोटिं बिनु पिउ को आदर देई ।
 ओनई घटा आइ चहुँ फेरी, कंत उबारु मदन हौ धेरी ।
 दादुर मोर कोकिला पीऊ, करहिं बेभ घट रहै न जीऊ
 पुष्य नखत सिर ऊपर आवा, हौ बिनु नाह मँदिर को छावा ।
 जिन्ह घर कांता ते सुखी, तिन्ह गारौ ओ गर्ब ।
 कंत पियार बाहिरै, हम सुख भूला सर्व ॥

- 2) नैना अंतरि आव तूँ , ज्यों ही नैन झपेऊँ ।
ना हौ देखौ और कूँ , ना तुझ देखन देऊँ ॥
- 3) पानि भरै आवहिं पनिहारी, रूप सुरूप पदमिनी नारी ।
पदुम गंध तिन्ह अंग बसाहीं, भँवर लागि तिन्ह सँग फिरहीं ।
लंकसिंधिनी सारँगनैनी, हंसगामिनी कोकिल बैनी ।
आवहिं झुंड सो पाँतिहिं, पाँती गवत सोहाइ सु भातिहिं भाँती ।
केस मेधावरि सिर ता पाई, चमकहिं दसत बीजु कै नाई ।
कनक कलस मुखचंद दिपाहीं, रहस केलि सो आवहिं जाहीं ।
जा सहूँ वै हेरहिं चख नारी, बाँक नैन अनु हतहीं कटारी ।
माथे कनक गागरी आवहिं रूप अनूप ।
जेहि के अस पनिहारी सो रानी केहि रूप ॥

4. 1) कबीर के दार्शनिक विचार स्पष्ट कीजिए ।

10

अथवा

2) हिंदी साहित्य में जायसी का स्थान विशद कीजिए ।

5. हिंदी साहित्य को विद्यापति के काव्य की देन इस विषय पर विचार व्यक्त कीजिए ।

10

SLR-L – 200

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
HINDI**

**वैकल्पिक प्रश्नपत्र – 8
Paper – VIII : साहित्यिक वर्ग
(ग) भारतीय साहित्य**

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाँड़ ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

- 1) _____ ने दक्खिनी हिंदी को हिंदुस्तानी की सहोदरा माना है।
1) नगेंद्र 2) सुनीतिकुमार चटर्जी
3) ग्रियर्सन 4) प्रेम सिंह
- 2) भारतीय प्रगतिशील लेखक संघ की स्थापना सन् _____ में हुई।
1) 1920 2) 1930 3) 1936 4) 1942
- 3) दक्खिनी हिंदी को _____ भाषा की जननी कहा जाता है।
1) हिंदी 2) उर्दू 3) तमिल 4) मराठी
- 4) प्रेमचंद के कथा साहित्य पर _____ का प्रभाव पाया जाता है।
1) मार्क्सवाद 2) गांधीवाद 3) अरविंद दर्शन 4) पौराणिकता
- 5) 'भारतीय साहित्य की भूमिका' ग्रंथ के लेखक _____ है।
1) प्रेमचंद 2) प्रेमसिंह 3) नगेंद्र 4) रामविलास शर्मा
- 6) 'हयवदन' नाटक की कथा _____ में घटित होती है।
1) समस्तीपुर 2) बनारस 3) धर्मपुरा 4) इलाहाबाद

P.T.O.

7) गिरीश कर्नाड का _____ नाटक ऐतिहासिक है।

- 1) ययाति   2) तुगलक   3) हयवदन   4) नागमंडल

8) 'हयवदन' नाटक का निर्देशन _____ ने किया।

- 1) हबीब तन्वीर   2) बी.वी. कारंत
3) इब्राहीम अलकाजी   4) जयदेव

9) 'हयवदन' नाटक स्त्री-पुरुष के _____ को दर्शाता है।

- 1) प्रेम   2) परिपूर्णत्व   3) अधूरेपन   4) संघर्ष

10) देवदत्त का मित्र _____ है।

- 1) कपिल   2) गौतम   3) सिद्धार्थ   4) चंद्रगुप्त

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए।

10

- 1) दक्खिनी हिंदी का मूल रूप कौनसा है ?
- 2) दक्खिनी हिंदी के रचनाकारों के नाम लिखिए।
- 3) दक्खिनी हिंदी का क्षेत्र कौनसा है ?
- 4) गिरीश कर्नाड के नाटकों के नाम लिखिए।
- 5) 'हयवदन' नाटक में कौनसी समस्याओं का चित्रण हुआ है ?
- 6) 'हयवदन' नाटक कौनसा संदेश देता है ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए। (3 में से 2) :

10

- 1) भारतीय साहित्य की अवधारणा
- 2) वली औरंगाबादी
- 3) हयवदन का देवदत्त.

4. 'हयवदन' नाटक का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

'हयवदन' नाटक की कथावस्तु की समीक्षा कीजिए।

5. भारतीय साहित्य के अध्ययन की समस्याओं का विवेचन कीजिए।

10

SLR-L – 201

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VIII)
Translation Studies (Elective – A)

Day and Date : Monday, 7-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following statements by choosing the best alternative given below **each** : **10**
- 1) A precondition for translation according to Anthony Pym is _____
a) Transfer   b) Language   c) Country   d) Both a) and c)
  - 2) The action of *Sakharam Binder* takes place in _____
a) Champa's House   b) Amalner
c) Sakharam's House   d) Printing press
  - 3) Who distributes the leaflets in the *Stalinallee* ?
a) Secretary of the Workers' Union
b) Secretary of the Doctors' Union
c) Secretary of the Authors' Union
d) Secretary of the Lawyers' Union
  - 4) Which goddess appears during prologue in *Hippolytus* ?
a) Demeter   b) Aphrodite   c) Athens   d) Artemis
  - 5) *Sakharam Binder* was first performed on the stage in _____
a) 1978   b) 1976   c) 1975   d) 1972
  - 6) Who translated the poem *Dreaming of a Dead Lady* from Chinese into English ?
a) Bertold Brecht   b) Shen Yo
c) Arthur Waley   d) Michael Hamburger

P.T.O.

- 7) Intersemiotic translation is also called as _____
- a) Transmutation
b) Transfer
c) Rewording
d) Translation proper
- 8) What is poet's appeal to his countrymen in the poem, *Defiance against Force* ?
- a) Stand and run away!
b) Stand up and shout Yes!
c) Stand up and shout No!
d) Stand up and Salute
- 9) What do the lines of our hand bind ?
- a) The nosegays of our dreams
b) The bunch of our ideas
c) The nosegays of our problems
d) The bunch of our thoughts
- 10) Where did the poet play, while pulling flowers in the poem
A River-Merchant's Wife: A Letter ?
- a) At the back of the yard
b) At the back side of the gate
c) About the front gate
d) About the front side of the building

2. Answer **any five** of the following questions in brief :

10

- 1) What are Bernard Dadie's views on the lines of our hands ?
- 2) Describe David Diop's love for Africa.
- 3) How does the poet David Diop express his optimistic attitude towards his country ?
- 4) Write the note on the central idea of the poem, '*The River-Merchant's Wife: A Letter*'.
- 5) How does the lady welcome the poet in the poem, '*Dreaming of a Dead Lady*' ?
- 6) What solution does 'Bertolt Brecht suggest for the workers' uprising in Berlin ?
- 7) Write a note on inspirational spirit expressed in the poem, '*Defiance against Force*'.

3. A) Write short notes on **any two** of the following : 6
- 1) Literary translation.
  - 2) Stylistic approach to translation.
  - 3) Translation as a cognitive activity.
- B) Answer **any two** of the following questions in brief. 4
- 1) What is a descriptive translation study ?
  - 2) Bring out the importance of translation studies in the Indian context.
  - 3) How does the knowledge of stylistics help a translator in his task ?
4. Answer the following question :
- A) Write a detailed note on Tendulkar's treatment of love, sex and violence in *Sakharam Binder*. 10
- OR
- B) Discuss *Hippolytus* as a tragedy of humans at the hands of Greek goddesses.
5. Discuss Roman Jakobson's three kinds of translation in the light of linguistic aspects of translation. 10
-

- vii) The novel Baromaas (Twelve Enduring Months) is translated into English by _____
- a) Vilas Sarang   b) Vilas Salunkhe
c) Arun Kolatkar   d) Dilip Chitre
- viii) The name of Balimama's daughter is _____
- a) Mukti   b) Deepti   c) Shakti   d) Mukta
- ix) The three terms used by Nemade in his essay 'Nativism in Literature' are Deshipana, _____ and Deshiyata.
- a) Deshbhakti   b) Deshivad   c) Deshdrohi   d) Deshbandu
- x) The essay The Analysis of Culture is written by _____
- a) Raymond Williams   b) M.K. Gandhi
c) Bhalchandra Nemade   d) Sadanand Deshmukh
2. Answer of the following questions in **two** or **three** sentences **each (any five)** :   **10**
- 1) Why does Mirabai feel that God loves the birds and animals more than human beings ?
  - 2) What does Humayan tell Zobeida ?
  - 3) What is Tukaram's prayer to the Almighty ?
  - 4) Explain the theme of the poem 'Location' by Yap, Arthur.
  - 5) How does Akka Mahadevi describe the 'Beautiful One' ?
  - 6) How does the caged bird sing ?
3. A) Answer the following questions in brief (**any two**) :   **6**
- 1) Define the concept of culture.
  - 2) Features of Bhakti Movements.
  - 3) Explain the significant features of nationalism in India.
- B) Write short notes (**any two**).   **4**
- 1) Bhakti Movement.
  - 2) Nationalism in India.
  - 3) Characteristic features of Culture.

4. Answer the following question (**any one**). **10**

a) Critically analyze the essay 'The Analysis of Culture' by Raymond Williams.

OR

b) What according to M.K. Gandhi is true Civilization ?

5. Answer the following question. **10**

Critically analyse Sadanand Deshmukh's art of characterization in "Twelve Enduring Months".

SLR-L – 203

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
KANNADA Paper – XV
Mass Media

Day and Date : Monday, 7-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

10

1) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಪತ್ರಿಕೆ _____ ಸಮಾಚಾರ.

ಅ) ದಿಲ್ಲಿ

ಆ) ಮೈಸೂರು

ಇ) ಮಂಗಳೂರು

ಈ) ಬೆಂಗಳೂರು

2) ಅಂತರ್ಜಾಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ದೇಶ _____.

ಅ) ಭಾರತ

ಆ) ಚೀನ

ಇ) ಜಪಾನ್

ಈ) ಅಮೇರಿಕ

3) ಹಾಲಿವುಡ್ ಎಲ್ಲಿದೆ ?

ಅ) ಮುಂಬೈ

ಆ) ಅಮೇರಿಕ

ಇ) ಹಾಲೆಂಡ್

ಈ) ಆಫ್ರಿಕ

4) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆ _____.

ಅ) ತರಂಗ

ಆ) ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಇ) ಸಂಜೆವಾಣಿ

ಈ) ಬೆಳಗು

5) ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಅಂಚೆ ಎಂದರೆ _____.

ಅ) SMS

ಆ) E-mail

ಇ) Post

ಈ) ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್

6) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶನ ಆರಂಭವಾದ ವರ್ಷ _____.

ಅ) 1959

ಆ) 1859

ಇ) 2009

ಈ) 1991

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) रजिया सुलतान हिने लिहिलेल्या _____ या ग्रंथात सिंधचा इतिहास व त्यातील स्त्रीयांची माहिती मिळते.

अ) रेहला   ब) चाचनामा   क) पातशहानामा   ड) हुमायुननामा

२) ऑलिसन यागर यांनी _____ स्त्रीवादावर टीका केली.

अ) मार्क्सवाद   ब) जहालवाद
क) उदारमतवाद   ड) उत्तर आधुनिकतावाद

३) भासाने लिहिलेले _____ हे नाटक स्त्री संदर्भाच्या दृष्टीने महत्वाचे आहे.

अ) मालतीमाधवम्   ब) शाकुंतल
क) रत्नावली   ड) स्वप्नवासवदत्तम

४) 'स्त्रीत्वाचे गुन्हा' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.

अ) बेटी फ्राईडन   ब) सेलमा जेम्स   क) सिमॉ द.बु.   ड) जोसेफाईन

५) _____ यांना फ्रेंच स्त्रीमुक्ती चळवळीची आद्य प्रवर्तक मानले जाते.

अ) मेरी लुसी   ब) केट मिलेट   क) मेरी क्रॉफ्ट   ड) मागारिट थॅचर

६) त्रिपिटक ग्रंथात _____ धर्माची माहिती मिळते.

अ) जैन   ब) बौद्ध   क) इस्लाम   ड) शिख

७) _____ हे जैन धर्माचे चोविसावे तिर्थंकर होत.

अ) वृषभदेवे   ब) महावीर   क) पार्श्वनाथ   ड) नेमिनाथ

८) सूत्र-स्मृती ग्रंथातून _____ विवाहाचे उल्लेख मिळतात.

अ) ६   ब) १०   क) १६   ड) ८

९) सती बंदीचा कायदा _____ साली पास झाला.

अ) १८२९   ब) १८५६   क) १९२९   ड) १९६१

१०) _____ या वर्षी हिंदू वारसा कायदा संमत झाला.

अ) १८८५   ब) १९०४   क) १९५६   ड) १९७५

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) स्त्री अभ्यासासाठी पुरातत्वीय साधने सांगा.
- २) जहालवादी स्त्रीवाद थोडक्यात सांगा.
- ३) जैन धर्मातील श्राविकांची माहिती लिहा.
- ४) प्राचीन काळातील स्त्रीयांचे परंपरागत हक्क सांगा.
- ५) केशवपण प्रथेची माहिती लिहा.
- ६) इ.स. १९६१ चा हुंडा प्रतिबंध कायदा सांगा.

३. टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

१२

- १) मुघलकालीन स्त्री संदर्भ साधने.
- २) बौद्ध साहित्यातील स्त्री संदर्भ साधने.
- ३) उदारमतवाद.
- ४) वसाहतकालीन स्त्री कायदे.
- ५) शिख धर्म व स्त्रीया.
- ६) अदिवासी स्त्रीया.

४. स्त्री अभ्यासाची पार्श्वभूमी सांगून, स्त्री विषयी मार्क्सवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

१०

किंवा

इस्लाम धर्मातील स्त्रीयांच्या स्थितीबाबत माहिती द्या.

५. मराठा कालखंडातील स्त्रीबाबत माहिती द्या.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Sem. – III) Examination, 2015
ECONOMICS
Indian Economic Policy (Paper – XI) (Group – C1)

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The economic development of a country is influenced by
    - a) Capital
    - b) Labour
    - c) Technology
    - d) All of these
  - 2) According to UNDP Human Development Report 2010, India is included in _____ group.
    - a) Very high human development
    - b) High human development
    - c) Medium human development
    - d) Low human development
  - 3) The target of economic growth rate in the first five year plan was
    - a) 2.1%
    - b) 1.5%
    - c) 3.0%
    - d) 4.0%
  - 4) The period of twelfth five year plan is
    - a) 2010-15
    - b) 2011-16
    - c) 2012-17
    - d) 2013-18
  - 5) According to the census report of 2011 the total population in India is _____ crores.
    - a) 100
    - b) 110
    - c) 121
    - d) 133
  - 6) The highest sex ratio is found in _____ state of India.
    - a) Tamil Nadu
    - b) Andhra Pradesh
    - c) Maharashtra
    - d) Kerala

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) देशाचा आर्थिक विकास _____ ने प्रभावित होतो.
अ) भांडवल   ब) श्रम   क) तंत्रज्ञान   ड) यापैकी सर्व
- २) UNDP मानवी विकास निर्देशांक २०१०नुसार भारताचा समावेश _____ गटात केला जातो.
अ) अति उच्च मानवी विकास   ब) उच्च मानवी विकास
क) मध्यम मानवी विकास   ड) अल्प मानवी विकास
- ३) पहिल्या पंचवार्षिक योजनेत आर्थिक वृद्धिदराचे उद्दिष्ट _____ इतके होते.
अ) २.१%   ब) १.५%   क) ३.०%   ड) ४.०%
- ४) बाराव्या पंचवार्षिक योजनेचा कालावधी _____ आहे.
अ) २०१०-१५   ब) २०११-१६   क) २०१२-१७   ड) २०१३-१८
- ५) सन २०११च्या जनगणना अहवालानुसार भारताची एकूण लोकसंख्या _____ कोटी आहे.
अ) १००   ब) ११०   क) १२१   ड) १३३
- ६) भारतातील _____ या राज्यांत स्त्री-पुरुष गुणोत्तर सर्वाधिक आढळते.
अ) तामिळनाडू   ब) आंध्र प्रदेश   क) महाराष्ट्र   ड) केरळ
- ७) भारतातील सर्वाधिक लोकसंख्या _____ क्षेत्रात गुंतली आहे.
अ) प्राथमिक   ब) द्वितीय   क) तृतीय   ड) विदेशी व्यापार
- ८) ऊर्जेच्या बिगर-व्यापारी स्रोतात _____ चा समावेश होतो.
अ) लाकूडफाटा   ब) कोळसा   क) पेट्रोलियम   ड) वोज
- ९) शिक्षणाच्या अधिकाराचा कायदा _____ या वर्षी झाला.
अ) २००१   ब) २००५   क) २००९   ड) २०१२
- १०) मानवी विकास निर्देशांकात प्रौढ साक्षरता दराला दिले जाणारे महत्तम मूल्य _____ इतके असते.
अ) ५०   ब) १००   क) २००   ड) ५००

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) शाश्वत विकास म्हणजे काय ?
  - २) आर्थिक नियोजनाची व्याख्या लिहा.
  - ३) जन्म दर म्हणजे काय ?
  - ४) नागरीकरणाचा अर्थ सांगा.
  - ५) लोक संख्येची व्यावसायिक रचना म्हणजे काय ?
  - ६) सामाजिक आधारभूत संरचनेची व्याख्या लिहा.
३. कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) लिंग विकास निर्देशांक.
  - २) नियोजनाची मूलभूत उद्दिष्टे.
  - ३) पंचायत व्यवस्था.
  - ४) भारतातील लोकसंख्येची वयोमतानुसार रचना.
  - ५) दारिद्र्य.
  - ६) पर्यावरणाची अवनती.
४. अ) आर्थिक विकासाच्या मोजमापाच्या विविध पद्धती सांगा. १०
- किंवा**
- ब) आधारभूत संरचना विकासाच्या अर्थप्रबंधनातील बाबी आणि धोरणे यांची सविस्तर चर्चा करा.
५. भारतातील पंचवार्षिक योजनांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा. १०

SLR-L – 207

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – IV)
The Thoughts of Mahatma Phule and Dr. Baba Saheb Ambedkar
(Mahatma Phule)

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015
Time : 10.30 a.m to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

I. Choose the correct option :

10

- 1) First Girls School started by Mahatma Phule in _____
a) 1840   b) 1842   c) 1845   d) 1848
- 2) Mahatma Phule born in _____ year.
a) 1827   b) 1828   c) 1829   d) 1837
- 3) Hunter Commission was established in the year _____
a) 1880   b) 1881   c) 1882   d) 1883
- 4) Mahatma Jotiba Phule called, "The God is as a _____".
a) Nirmik   b) Produce   c) Kind   d) None of these
- 5) Which books of Mahatma Phule discussed the reforms of Agriculture ?
a) Brahmanache Kasab   b) Gulamgiri
c) Shetkaryacha Asud   d) None of these
- 6) Satyashodhak Samaj was founded by _____
a) Rajaram Mohan Roy   b) Mahatma Phule
c) Ani Besent   d) Atmaram Pandurang
- 7) _____ said "Mahatma Phule was a Agricultural Economist".
a) Laxmanshastri Joshi   b) Dr. Babasaheb Ambedkar
c) Rajarshi shahu   d) Sharad Joshi

P.T.O.

8) In which books Mahatma Phule was discussed the status of women ?

a) Gulamgiri	b) Satsar
c) Sarvajanik satya Dharma	d) Shetkaryancha Asud

9) _____ was the first biographer of Mahatma Phule.

a) S. G. Malse	b) Govardhan Parikh
c) Dhananjay Keer	d) P. C. Patil

10) The name of Mahatma Phules Mother's is _____

a) Chimnabai	b) Sakhubai
c) Nathibai	d) Rakmabai

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) Write short information about the work of Mahatma Phule in Pune Municipality.
- 2) States any four books written by Mahatma Phule.
- 3) Write short information about "Balhatya Pratibandhak Grah".
- 4) Explain the thoughts of Mahatma Phule on Khota's.
- 5) What is the 'Filteration Theory' ?
- 6) Which books impact on Mahatma Phule by Thomas Pein ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Thoughts of Mahatma Phule on Women Education.
- 2) Savitribai Phule.
- 3) Religious Thoughts of Mahatma Phule.
- 4) Hunter Commission.
- 5) Marriageal system of Satyashodhak Samaj.
- 6) Charter Act of 1853.

4. Review the work of Mahatma Phule on untouchable peoples.

10

OR

State the characteristic and work of Satyashodhak Samaj.

5. Explain the thoughts of Mahatma Phule on Agriculture and Peasant.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) महात्मा फुले यानी पहिली मूळीची शाळा _____ मध्ये सुरु केली.
अ) १८४०   ब) १८४२   क) १८४५   ड) १८४८
- २) महात्मा फुले यांचा जन्म _____ मध्ये झाला.
अ) १८२७   ब) १८२८   क) १८२९   ड) १८३७
- ३) हंटर कमिशन _____ मध्ये नेमण्यात आले.
अ) १८८०   ब) १८८१   क) १८८२   ड) १८८३
- ४) महात्मा ज्योतिबा फुले यानी इश्वरास _____ म्हंटले होते.
अ) निर्मिक   ब) निर्माता   क) दयालू   ड) यापैकी नाही
- ५) महात्मा फुले यांच्या कोणत्या ग्रंथात शेती सुधारणे विषयी चर्चा करण्यात आली आहे ?
अ) ब्राह्मणाचे कसब   ब) गुलामगिरी
क) शेतकऱ्यांचा आसूड   ड) यापैकी नाही
- ६) सत्यशोधक समाजाची स्थापना _____ यानी केली.
अ) राजाराम मोहन रॉय   ब) महात्मा फुले
क) अँनि बेझंट   ड) आत्माराम पांडुरंग
- ७) महात्मा फुले हे 'शेती अर्थतज्ञ' होते असे कोण म्हणले ?
अ) लक्ष्मणशास्त्री जोशी   ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क) राजर्षी शाहू   ड) शरद जोशी
- ८) महात्मा फुले यानी आपल्या कोणत्या ग्रंथात स्त्रियांच्या दर्जाविषयी चर्चा केली आहे ?
अ) गुलामगिरी   ब) सत्सार
क) सार्वजनिक सत्यधर्म   ड) शेतकऱ्यांचा आसूड

९) महात्मा फुले यांचे पहिले चरित्रकार _____ हे होते.

अ) स. ग. मालसे

ब) गोवर्धन पारीख

क) धनंजय किर

ड) पि. सी. पाटील

१०) महात्मा फुले यांच्या मातोश्रींचे नाव _____ असे होते.

अ) चिमणाबाई

ब) सखूबाई

क) नाथीबाई

ड) रकमाबाई

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) पुणे नगरपालिकेतील महात्मा फुले यांचे कार्य थोडक्यात लिहा.

२) महात्मा फुले यांच्या कोणत्याही चार ग्रंथाची नावे सांगा.

३) 'बालहत्याप्रतिबंधक गृह' बदल थोडक्यात माहिती लिहा.

४) महात्मा फुले यांचे खोताबद्दलचे विचार स्पष्ट करा.

५) झिरपण्याच्या सिध्दांताचा अर्थ स्पष्ट करा.

६) थॉमस पेन यांच्या कोणत्या ग्रंथाचा महात्मा फुले यांच्यावर प्रभाव होता ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

१) स्त्रिशिक्षणाबद्दलचे महात्मा फुलेंचे विचार.

२) सावित्रीबाई फुले.

३) महात्मा फुले यांचे धार्मिक विचार.

४) हंटर कमिशन.

५) सत्यशोधक समाजाची विवाहपध्दती.

६) १८५३ चा सनदी कायदा.

४. महात्मा फुले यांच्या अस्पृश्याबद्दल केलेल्या कार्याचा आढावा द्या.

१०

किंवा

सत्यशोधक समाजाची वैशिष्ट्ये आणि कार्य स्पष्ट करा.

५. महात्मा फुले यानी शेती व शेतकऱ्यांच्या विषयी केलेल्या कार्याचे स्पष्टीकरण करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. – C1) (Paper – XII)
International Trade and Finance

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw neat diagram wherever necessary.**

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) _____ is the first classical economist advocated the principle of absolute advantage as the basis of international trade.
a) J.M. Keynes   b) Adam Smith   c) Ohlin   d) Ricardo
  - 2) According to the Kravis composition of trade is determined by
a) Elastic demand   b) Export
c) Elastic supply   d) National income
  - 3) Eli Heckscher first propounded the idea in _____ that trade results from differences in factor endowments in different countries.
a) 1929   b) 1909   c) 1939   d) 1919
  - 4) According to _____ 'The trade as an engine of economic growth.
a) Lewis   b) Adam Smith   c) Ricardo   d) Dr. Marshal
  - 5) The concept _____ has been illustrated in international trade theory with production possibility curves.
a) Money cost   b) Opportunity cost
c) Real cost   d) Average cost
  - 6) A _____ is a duty levied on goods when they enter and leave the national boundary.
a) Tariff   b) Quota   c) Licence   d) Custom

- 7) Terms of trade of a country may depend on
- a) Elasticity of demand and supply
  - b) Size of demand
  - c) Rate of exchange
  - d) All of the above
- 8) The balance of payment on current account includes items like
- a) Transportation
  - b) Import and Export
  - c) Insurance
  - d) All of the above
- 9) _____ is the most important factor which determines the gain from trade.
- a) Expenditure
  - b) Price
  - c) Transport
  - d) Terms of trade
- 10) The improvement in the terms of trade increase the _____ of a country.
- a) production
  - b) welfare
  - c) expenditure
  - d) consumption

2. Write short answer of the following (**any four**). **8**
- 1) What is terms of trade ?
  - 2) What is factor endowment ?
  - 3) What is meant by tariff ?
  - 4) What is opportunity cost ?
  - 5) What is intra-industry trade ?
  - 6) Define national income.
3. Write short notes (**any four**). **12**
- 1) Explain the absolute advantage theory.
  - 2) Types of tariff.
  - 3) Explain any three effects of globalization on international trade.
  - 4) Explain Linder theory of trade.
  - 5) Write criticism on comparative advantage theory.
  - 6) Limitations on terms of trade.
4. Answer **any one** question of the following. **10**
- A) Explain the role of Dynamic factors in international trade.
- OR
- B) Discuss the Kravis theory of trade.
5. What are the economic effects of tariffs and quotas ? Explain with illustration. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या आधारावर निरपेक्ष लाभाचे तत्व मांडणारे _____ हे पहिले सनातनवादी अर्थशास्त्रज्ञ आहेत.
- अ) जे.एम.केन्स   ब) अँडम स्मिथ   क) ओहलिन   ड) रिकार्डो
- २) क्रॅविस यांच्या मते व्यापाराची रचना _____ घटक निश्चित करतो.
- अ) लवचीक मागणी   ब) निर्यात
क) लवचीक पुरवठा   ड) राष्ट्रीय उत्पन्न
- ३) _____ या वर्षात इली हेक्चर यांनी, “ विविध देशातील विविध घटकांच्या विपुलतेमुळे व्यापार उद्भवतो’ हे विचार मांडले.
- अ) १९२९   ब) १९०९   क) १९३९   ड) १९१९
- ४) _____ यांच्या मते, ‘व्यापार हे आर्थिक वृद्धीचे इंजिन आहे’.
- अ) लेविस   ब) अँडम स्मिथ   क) रिकार्डो   ड) डॉ. मार्शल
- ५) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील _____ ही संकल्पना उत्पादन शक्यता वक्रानुसार स्पष्ट करण्यात आली.
- अ) पैशातील खर्च   ब) संधी खर्च   क) वास्तव खर्च   ड) सरासरी खर्च
- ६) वस्तूंचा प्रवेश व निर्गमन राष्ट्रीय सीमेनुसार होत असेल तर असा कर म्हणजे _____ होय.
- अ) जकाती   ब) कोटा   क) परवाने   ड) कस्टम
- ७) एखाद्या देशाच्या व्यापारशर्ती _____ वर अवलंबून असतात.
- अ) मागणी व पुरवठ्याची लवचीकता   ब) मागणीचा आकार
क) विनिमय दर   ड) वरील सर्व
- ८) व्यवहारतोलाच्या चालू खात्यावर _____ घटकांचा समावेश होतो.
- अ) वहातूक   ब) आयात-निर्यात   क) विमा   ड) वरील सर्व

- ९) _____ हा सर्वात महत्वाचा घटक व्यापारातील लाभ निर्धारित करतो.
 अ) खर्च   ब) किंमत   क) वहातूक   ड) व्यापारशर्ती
- १०) व्यापारशर्तीमधील सुधारणा देशाच्या _____ मध्ये वाढ करतात.
 अ) उत्पादन   ब) कल्याण   क) खर्च   ड) उपभोग
२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) ८
- १) व्यापारशर्ती म्हणजे काय ?
  - २) घटक विपूलता म्हणजे काय ?
  - ३) जकाती म्हणजे काय ?
  - ४) संधीखर्च म्हणजे काय ?
  - ५) आंतर-उद्योग व्यापार म्हणजे काय ?
  - ६) राष्ट्रीय उत्पन्नाची व्याख्या द्या.
३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार). १२
- १) निरपेक्ष लाभाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
  - २) जकातीचे प्रकार.
  - ३) आंतरराष्ट्रीय व्यापारावरील जागतिकीकरणाचे तीन परिणाम सांगा.
  - ४) लिंडर यांचा व्यापाराचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
  - ५) तौलनिक लाभ सिद्धांतावरील टीका लिहा.
  - ६) व्यापारशर्तीवरील मर्यादा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील गतीमान घटकांची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) क्रॅविस यांचा व्यापाराचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. जकाती आणि कोट्याचे आर्थिक परिणाम कोणते ? उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
HISTORY Paper – VI (Opt.)
History of U.S.S.R. (1917 A.D. – 1977 A.D.)

Day and Date : Friday, 11-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word. 10
- 1) During the period of Nicholas – II _____ was impressive in the court in Russia.
A) Rasputin   B) Lenin   C) Aherenburg   D) Bulganin
  - 2) _____ was the editor of Pravada newspaper.
A) Lenin   B) Stalin   C) Trotsky   D) None of these
  - 3) _____ regime introduced the Constitution of 1918.
A) Khrushchev   B) Trotsky   C) Lenin   D) Stalin
  - 4) The Second Five Year Plan was inaugurated in the year
A) 1928   B) 1930   C) 1931   D) 1933
  - 5) Rich farmer in Russia was known as
A) Kulak   B) Savkhoz   C) Kolkhoz   D) None of these
  - 6) _____ was declared the slogan of “Land, Bread and Peace”.
A) Stalin   B) Lenin   C) Trotsky   D) Bulganin
  - 7) _____ was the established “Red Army”.
A) Lenin   B) Stalin   C) Trotsky   D) Bulganin
  - 8) _____ attempted fundamental transformation in Russian Society.
A) 1905 Revolution   B) Industrial Revolution
C) Menshevik Revolution   D) Bolshevik Revolution

9) Marshal plan was declared for the economic help of _____ and _____ nations.

A) Greek, Turkey B) Japan, Greek C) China, Turkey D) Japan, China

10) Stalin died in _____ A. D.

A) 1951 B) 1953 C) 1954 D) 1956

2. Write the short answers on **any four** of the following :

8

1) What is a Kolkhoz ?

2) Write the two names of Russian dynasty.

3) Who was the established Russian employee ?

4) Write the two main newspaper names of Russia.

5) Write the short answer about problem of Cuba.

6) Give a account of Supreme Council of National Economy.

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Russian education system.

2) Russia-Poland War (1920).

3) Red Army.

4) Trotsky.

5) Features of Russian Economical Planning.

6) Yelta Conference.

4. Trace the social development of Russia.

10

OR

Evaluate the role of Communist Party in U.S.S.R.

5. Discuss the effect of Russian Revolution of October 1917.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

1. योग्य पर्याय निवडा।

10

1) दुसऱ्या निकोलसच्या काळात रशियाचे दरबारात _____ यांचे वर्चस्व निर्माण झाले होते.

अ) रासपुतीन

ब) लेनिन

क) ऐहेरेनबर्ग

ड) बुल्गानीन

- 2) 'प्रवदा' वर्तमानपत्राचे संपादक _____ हे होते.
अ) लेनिन   ब) स्टॉलिन   क) ट्रॉट्स्की   ड) यापैकी नाही
- 3) 1918 ची राज्यघटना _____ कारकिर्दीत जाहीर झाली.
अ) खुश्चेव्ह   ब) ट्रॉट्स्की   क) लेनिन   ड) स्टॉलिन
- 4) दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेची सुरुवात _____ साली झाली.
अ) 1928   ब) 1930   क) 1931   ड) 1933
- 5) रशियाच्या सधन शेतकाऱ्यास _____ म्हणून ओळखतात.
अ) कुलक   ब) सवखोज   क) कोलखोज   ड) यापैकी नाही
- 6) 'जमीन, भाकरी आणि शांतता' ही घोषण _____ यांची आहे.
अ) स्टॉलिन   ब) लेनिन   क) ट्रॉट्स्की   ड) बुल्गानीन
- 7) लालसेनेची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) लेनिन   ब) स्टॉलिन   क) ट्रॉट्स्की   ड) बुल्गानीन
- 8) रशियात _____ ने समाजात मूलभूत परिवर्तन घडून आले.
अ) 1905 ची क्रांती   ब) औद्योगिक क्रांती
क) मेन्शव्हिक क्रांती   ड) बोलशेव्हिक क्रांती
- 9) मार्शल योजना _____ व _____ या देशांना अर्थिक मदत करण्यासाठी जाहीर केली.
अ) ग्रीक, तुर्की   ब) जपान, ग्रीक   क) चीन, तुर्की   ड) जपान, चीन
- 10) स्टॉलिनचा मृत्यु _____ साली झाला.
अ) 1951   ब) 1953   क) 1954   ड) 1956

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

- 1) कोलखोज म्हणजे काय ?
- 2) रशियातील दोन राजघराण्यांची नावे लिहा.
- 3) रशियात नोकरशाहीचा पाया कोणी घातला ?

- 4) रशियातील दोन मुख्य वर्तमानपत्राची नावे लिहा.
- 5) क्युबाच्या समस्येबद्दल थोडक्यात उत्तर लिहा.
- 6) उच्चतम आर्थिक राष्ट्रीय मंडळाचा आढावा घ्या.
3. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : 12
- 1) रशियन शिक्षण पद्धत.
- 2) रशिया-पोलंड युद्ध (1920).
- 3) लालसैन्य.
- 4) ट्रॉट्स्की.
- 5) रशियातील आर्थिक नियोजनाची वैशिष्ट्ये.
- 6) येल्टा परिषद.
4. रशियातील समाजिक प्रगतीचा आढावा घ्या. 10
- किंवा**
- रशियातील कम्युनिस्ट पक्षाच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
5. 1917 ऑक्टोबरच्या रशियन राज्यक्रांतीच्या परिणामाची चर्चा करा. 10
-

SLR-L – 211

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Paper – I) (Comp.)
Polity, Economy and Society under the Marathas (1600 – 1818 A.D.)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing the correct options : 10
- 1) 'Karu' concept was used for
    - a) Balutedar
    - b) Alutedar
    - c) Watandar
    - d) Chowkidar
  - 2) Womens got gifts from mother and father were known as
    - a) Dowry
    - b) Conceal wealth
    - c) Women wealth
    - d) Alimony
  - 3) _____ word means a man who wear woollen cloths.
    - a) Sunni
    - b) Shiya
    - c) Shikh
    - d) Sufi
  - 4) Gangapur is the main place of _____ cult.
    - a) Shaiv
    - b) Vaishnav
    - c) Datt
    - d) Nath
  - 5) _____ festival was known as 'Vijaya Dashami'.
    - a) Holi
    - b) Diwali
    - c) Dasara
    - d) Rangpanchami
  - 6) _____ is the main paper making place during Maratha period.
    - a) Junnar
    - b) Solapur
    - c) Barshi
    - d) Satara

P.T.O.

- 7) Jari-Patka coin were making in _____ mint during Peshwa period.
- a) Kolhapur
b) Nashik
c) Arkat
d) Rahimatpur
- 8) _____ is the banking work.
- a) Accept deposit
b) Built industries
c) Ship making
d) Cloth making
- 9) _____ make town planning for Raigad.
- a) Annaji Datto
b) Aabaji Sondev
c) Moro Trimbak
d) Netaji Palkar
- 10) Mahadji Shinde's umbrella is at
- a) Mumbai
b) Satara
c) Ahmadnagar
d) Pune

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) Which were the social problems of women during Maratha period ?
- 2) Write the names of various religious cults in Maharashtra.
- 3) What is Maharashtra Dharma ?
- 4) Which were the famous ship making places in Maratha period ?
- 5) What is meant by Bidagi ?
- 6) What is Ghat ?

3. Write short note on **any four** of the following :

12

- 1) Nature of slavery during Maratha period.
- 2) Mahanubhav Cult.
- 3) Diwali.
- 4) Important trade centres of Western Coast of Maharashtra.
- 5) Features of temple sculpture during Maratha period.
- 6) Rang Mahal.

4. Give detail information about Pandharpur Movement.

10

OR

Give information of fort architecture during Maratha period.

5. Describe the social condition of Maratha period.

10

९) रायगडावर _____ यांनी नगररचना केली.

अ) आण्णाजी दत्तो

ब) आबाजी सोनदेव

क) मोरो त्रिंबक

ड) नेताजी पालकार

१०) महादजी शिंधांची छत्री _____ येथे आहे.

अ) मुंबई

ब) सातारा

क) अहमदनगर

ड) पुणे

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा :

८

१) मराठा कालिन स्त्रीयांच्या सामाजिक समस्या कोणत्या होत्या ?

२) महाराष्ट्रातील विविध धर्म संप्रदायांची नावे सांगा.

३) महाराष्ट्रा धर्म म्हणजे काय ?

४) मराठा कालीन जहाज बांधणी उद्योगासाठी प्रसिद्ध असलेल्या ठिकाणांची नावे सांगा.

५) बिदागी म्हणजे काय ?

६) घाट म्हणजे काय ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा :

१२

१) मराठा कालीन गुलामगिरीचे स्वरूप

२) महानुभव पंथ

३) दिवाळी

४) महाराष्ट्रातील पश्चिम किनारपट्टीवरील महत्त्वाची व्यापारी केंद्रे

५) मराठा कालीन मंदीर शिल्पांची वैशिष्ट्ये

६) रंगमहाल.

४. पंढरपूर चळवळीची विस्तृत माहिती द्या.

१०

किंवा

मराठा कालीन किल्ले स्थापत्य रचनेची माहिती द्या.

५. मराठा कालखंडातील सामाजिक स्थितीचे वर्णन करा.

१०

SLR-L – 212

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Sem. – IV) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY

Theoretical Perspective in Sociology (Paper – III) (Group. E)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the rights are indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions :

10

- 1) 'In the sociological theory we found including six types functions'. Who say this ?
A) T. Parsons   B) R. Merton   C) T. Ward   D) G. Homans
- 2) Who say "Social Theory Means a Two interdependent but opposite things" ?
A) Ward   B) Homans   C) Zetterberg   D) Merton
- 3) Who is famous for his 'Ground Theory' ?
A) Parsons   B) Merton   C) Ward   D) Homans
- 4) Who feel that functional factor is more important than the structural factor in the Structural Functional ?
A) R. Brown   B) T. Parsons   C) R. Merton   D) C. Strauss
- 5) Who propounded the concept of 'AGIL' ?
A) L. Coser   B) R. Collins   C) T. Parsons   D) A. Giddens
- 6) Which sociologist is famous for his manifest and latent function thought ?
A) T. Parsons   B) R. Merton   C) L. Strauss   D) R. Brown
- 7) Who propounded the concept "Human Nature and Cultural Diversity" ?
A) R. Brown   B) R. Merton   C) L. Strauss   D) L. Coser

P.T.O.

- 8) M. Foucault is known for _____
- A) Structuralist
  - B) Post-structuralist
  - C) Structuralist and Post-structuralist
  - D) None of the above
- 9) Which of the following sociologists are related with "Conflict Theory" ?
- A) Dahrendorf   B) Coser   C) Collins   D) All the above
- 10) To whom we know as a Neo-Marxism ?
- A) Althusser   B) Coser   C) Collins   D) Foucault

2. Write answer **any four** in brief : **8**
- 1) What is meant by Sociological Theory ?
  - 2) State the nature of Evolutionary Theory.
  - 3) Explain Merton's concept of Codification.
  - 4) According to Dahrendorf which two factors are responsible for the Conflict.
  - 5) State the Neo-Marxism of J. Alexander.
  - 6) Elucidate the Conflict Theory of R. Collins.
3. Write short note on **any four** : **12**
- 1) Macro and Micro Theory
  - 2) Theory and Research
  - 3) Brown's idea of Social Structure
  - 4) Strauss' concept of Cultural Diversity
  - 5) M. Foucault's Structuralism
  - 6) A. Giddens' Neo-Marxism.
4. Define Sociological Theory and explain its characteristics. **10**
- OR
- Elucidate the functional dimensions of Social System.
5. Explain the functions of Coser's Conflict Theory. **10**

मराठी रूपांतर
समाजशास्त्रीय सिद्धांत

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) “समाजशास्त्रीय सिद्धांतात आपणास सहा प्रकारच्या कार्यांचा समावेश असल्याचे दिसून येते.”
असे कोण म्हणतो ?
अ) टी. पार्सन्स   ब) आर. मर्टन   क) टी. वार्ड   ड) जी. हुमन्स
- २) ‘सामाजिक सिद्धांत म्हणजे दोन परस्परावलंबी परंतु परस्पर विरोधी बाबी होत’ असे कोण म्हणतो ?
अ) वार्ड   ब) हुमन्स   क) झेटरबर्ग   ड) मर्टन
- ३) स्थूल सिद्धांतासाठी कोण प्रसिद्ध आहे ?
अ) पार्सन्स   ब) मर्टन   क) वार्ड   ड) हुमन्स
- ४) ‘संरचनात्मक कार्यवादा मध्ये कार्यात्मक घटक हा संरचनात्मक घटका पेक्षा अधिक महत्त्वाचा आहे.’ असे कोणाला वाटते ?
अ) आर. ब्राऊन   ब) टी. पार्सन्स   क) आर. मर्टन   ड) सी. ट्रास
- ५) ‘AGIL’ ही संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) एल. कोजर   ब) आर. कोर्लींग्ज   क) टी. पार्सन्स   ड) ए. गिडीन्स
- ६) कोणता समाजशास्त्र त्याच्या व्यक्त व अव्यक्त कार्यांच्या विचारासाठी प्रसिद्ध आहे ?
अ) टी. पार्सन्स   ब) आर. मर्टन   क) एल. ट्रास   ड) आर. ब्राऊन
- ७) “मानवी स्वभाव व संस्कृतीक विभीन्नते”ची संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) आर. ब्राऊन   ब) आर. मर्टन   क) एल. ट्रास   ड) एल. कोजर
- ८) एम. फोर्कॉल्ट यांना काय म्हणून ओळखले जाते ?
अ) संरचनावादी   ब) उत्तरसंरचनावादी
क) संरचनावादी व उत्तरसंरचनावादी   ड) वरीलपैकी सर्व
- ९) खालीलपैकी कोणता समाजशास्त्रज्ञ “संघर्ष सिद्धांताशी” संबंधीत आहे ?
अ) डॉन्हेनडार्फ   ब) कोजर   क) कोर्लींग्ज   ड) वरीलपैकी सर्व
- १०) नव मार्क्सवादी म्हणून आपण कोणाला ओळखतो ?
अ) अल्थूजर   ब) कोजर   क) कोर्लींग्ज   ड) फोर्कॉल्ट

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) सामाजशास्त्रीय सिद्धांत म्हणजे काय ?
  - २) उत्क्रांती सिद्धांताचे स्वरूप सांगा.
  - ३) मर्टनची सांकेतीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ४) डॉन्हेनडार्फच्या मते संघर्षास कोणते दोन घटक जबाबदार आहेत ?
  - ५) जे. अलेक्झांडर यांचा नव मार्क्सवाद सांगा.
  - ६) आर. कोलींग्जचा संघर्ष सिद्धांत विषद करा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) स्थूल व सूक्ष्म सिद्धांत
  - २) सिद्धांत व संशोधन
  - ३) सामाजिक संरचनेची ब्राऊनची कल्पना
  - ४) ट्रासची सांस्कृतिक विभीन्नतेची कल्पना
  - ५) एम. फोकॉल्टचा संरचनावाद
  - ६) गिडिन्सचा नव मार्क्सवाद.
४. सामाजिक सिद्धांताची व्याख्या करून त्याची वैशिष्टे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- सामाजिक व्यवस्थेचे कार्यात्मक महत्त्व विषद करा.
५. कोजर यांच्या संघर्ष सिद्धांताचे कार्य स्पष्ट करा. १०
-

९) भारतात सहकारी पतपुरवठ्याची रचना _____ आहे.

अ) द्वीस्तरीय   ब) चार स्तरीय   क) त्रीस्तरीय   ड) वरीलपैकी नाही

१०) भारत सरकारने १९५६ मध्ये राज्य व्यापार महामंडळाची स्थापना _____ साठी केली.

अ) औद्योगिक प्रोत्साहन   ब) कृषि प्रोत्साहन
क) निर्यात प्रोत्साहन   ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) अन्न सुराक्षितता म्हणजे काय ?
- २) अॅगमार्क (AGMARK) चे पूर्ण रूप लिहा.
- ३) नियंत्रित बाजारपेठेचे दोन उद्दिष्ट्ये सांगा.
- ४) कृषि उद्योग म्हणजे काय ?
- ५) कृषि विपणनातील दोन दोष सांगा.
- ६) शेतमजूरांचे सीमांतीकीकरण म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) सार्वजनिक वितरण व्यवस्था (PDS).
- २) पीक विमा.
- ३) कृषि उद्योगाची भूमिका.
- ४) स्त्री-पुरुष वेतन भिन्नता.
- ५) कृषि -उद्योगावरील डब्ल्यू. टि. ओ. (WTO) चा परिणाम.
- ६) शेतकऱ्यांच्या कर्जबाजारीपणाची कारणे.

४. अ) शेतमजूर म्हणजे काय ? शेतमजूरांच्या समस्या स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) कृषि -वित्तपुरवठ्यातील नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.

५. कृषि सहकारी विपणन संस्थांची प्रगती आणि समस्या यांची सविस्तर चर्चा करा.

१०

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा :

10

- 1) 'मर्यादित सरकार' मध्ये _____ संकल्पना अधिक महत्त्वाची आहे.
अ) कायदांचे अधिराज्य   ब) न्यायालयाची सर्वोच्चता
क) द्विपक्ष पद्धती   ड) सत्तेचे विभाजन
- 2) _____ राष्ट्रामध्ये सामूहिक राष्ट्राध्यक्ष प्रकार स्विकारलेला आहे.
अ) अमेरिका   ब) जर्मनी
क) फ्रान्स   ड) स्वित्झर्लंड
- 3) इंग्लंडच्या पंतप्रधानाचा कालावधी _____ वर्षे असतो.
अ) तीन वर्षे   ब) पाच वर्षे
क) चार वर्षे   ड) सहा वर्षे
- 4) _____ या राष्ट्रामध्ये संघराज्य शासनपद्धती नाही.
अ) यु.एस.ए.   ब) इंडिया
क) स्वित्झर्लंड   ड) इंग्लंड
- 5) यु. के. च्या कनिष्ठ सभागृहाचे नाव _____ आहे.
अ) हाऊस ऑफ लॉर्ड्स   ब) पार्लिमेंट
क) हाऊस ऑफ रिप्रेझेंटेटिव्ह   ड) हाऊस ऑफ कॉमन्स
- 6) संघटनेचा नोकरशाहीवादी सिद्धांत _____ याने मांडला.
अ) कार्ल मार्क्स   ब) बेंथॅम
क) मॅक्स वेबर   ड) जे.एस.मिल
- 7) _____ हे स्विसमधील राजकीय व्यवस्थेचे वैशिष्ट्य नाही.
अ) लोकशाही   ब) संघराज्यात्मक
क) बहु-पक्ष पद्धती   ड) एकात्म
- 8) जेरिमेंडरिंग मतदान पद्धती _____ देशामध्ये स्विकारलेली आहे.
अ) स्वित्झर्लंड   ब) इंडिया
क) यु.एस.ए.   ड) इंग्लंड

9) सत्ताविभाजनाच्या तत्वाचा प्रभाव _____ च्या राज्यघटनेवर पडलेला आहे.

अ) यु. एस. एस.आर

ब) चीन

क) यु.एस.ए.

ड) पाकिस्तान

10) मर्यादित राजेशाही _____ या देशात स्विकारलेली आहे.

अ) इंडिया

ब) पाकिस्तान

क) यु. के.

ड) यु. एस. ए.

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) न्यायालयीन पुनर्विलोकनाची व्याख्या सांगा.
- 2) प्रतिनिधी सभागृहाच्या सदस्यांचा कार्यकाल सांगा.
- 3) सत्ताविभाजनाची व्याख्या द्या.
- 4) चीनमधील न्यायव्यवस्थेचे प्रमुख कार्य कोणते ?
- 5) नोकरशाही म्हणजे काय ?
- 6) चीनमधील कायदेमंडळाची कोणतीही दोन कार्ये सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) अमेरिकन कायदेमंडळाची रचना
- 2) स्वित्झर्लंड मधील कार्यकारी मंडळाची कार्ये
- 3) नोकरशाहीचे दोष
- 4) अमेरिकेतील न्यायालयीन पुनर्विलोकन
- 5) चीनमधील कार्यकारी मंडळाची भूमिका
- 6) लोकशाही व्यवस्थेतील न्यायपालिकेची भूमिका.

4. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा :

10

- 1) 'सिनेट हे जगातील सर्वात बलवान द्वितीय सभागृह आहे' चर्चा करा.

किंवा

- 2) चीनमधील केंद्रसत्ता आणि प्रदेशांमध्ये असलेल्या ताणतणावांचे परिक्षण करा.

5. सविस्तर उत्तर लिहा :

10

- इंग्लंडमधील न्यायमंडळाची कार्ये व रचना यांची चर्चा करा.

SLR-L – 216

Seat No.	
----------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – V)**

मराठीचा भाषावैज्ञानिक व समाजभाषा वैज्ञानिक अभ्यास

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) बोलीचे नामकरण सामान्यतः _____ नुसार केले जाते.
अ) प्रदेशानुसार   ब) गावानुसार   क) देशानुसार   ड) जगानुसार
- २) न्यून सिद्धांत कोणी मांडला ?
अ) चॉम्स्की   ब) सपीर   क) बर्नस्टाईन   ड) ब्लूमफिल्ड
- ३) 'तारीख' हा शब्द कोणत्या भाषेतून मराठीत आला आहे ?
अ) फार्सी   ब) उर्दू   क) गुजराथी   ड) पोर्तुगीज
- ४) भाषाव्यवस्था आणि भाषाव्यवहार या द्वंद्याची कल्पना कोणी मांडली ?
अ) सोस्यूर   ब) यसपरसन   क) रूसो   ड) सपीर व वोर्फ
- ५) सनकेत येणे, खटाई काढणे, अजित होणे हे कोणत्या बोलीतील वाक्यप्रचार आहेत ?
अ) वन्हाडी   ब) हळबी   क) कोकणी   ड) डांगी
- ६) हळबी ही कोणत्या बोलीची उपबोली आहे ?
अ) गुजराती   ब) वन्हाडी   क) अहिराणी   ड) कानडी
- ७) 'गजगा' हा शब्द मराठीत कोणत्या भाषेतून आला ?
अ) कानडी   ब) तेलगु   क) तामीळ   ड) इंग्रजी
- ८) डेलहाईम्सने कोणता सिद्धांत मांडला ?
अ) संदेशन   ब) दर्शन   क) संदेशवहन   ड) दूरसंदेश

P.T.O.

९) _____ हा भाषेचा मूलभूत धर्म आहे.

अ) गतीशीलता   ब) परिवर्तन   क) स्थितीशीलता   ड) वर्तन

१०) भारतीय भाषांचे सर्वेक्षण कोणी केले ?

अ) गियर्सन   ब) सोस्यूर   क) चॉम्स्की   ड) लबव

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) प्रमाणभाषा म्हणजे काय ?
- २) पुरुषांच्या भाषेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) पारिभाषिक शब्द ही संकल्पना विशद करा.
- ४) मराठीवरील कानडी भाषेच्या प्रभावाची उदाहरणे सांगा.
- ५) भाषेतील निषिद्धता म्हणजे काय ?
- ६) समाजभाषाविज्ञान म्हणजे काय ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) :

१०

- १) भाषा आणि वर्णव्यवस्था परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
- २) भाषा आणि संस्कृती यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
- ३) प्रमाणभाषा व बोलीभाषा यातील संबंध स्पष्ट करा.

४. भाषिक सापेक्षतावादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भाषिक भांडार व लघुक्षेत्र याविषयी माहिती उलगडून दाखवा.

५. भाषाविज्ञान व समाजभाषाविज्ञान यातील फरक व सहसंबंध स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 217

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – V)
आधुनिक हिन्दी काव्य

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे हुए अंक पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) 'नदी के व्दीप' कविता अज्ञेय के _____ कविता संग्रह में संकलित है।
1) भग्नदूत
2) चिंता
3) हरि घास पर क्षण भर
4) बावराअहेरी
- 2) अज्ञेय ने _____ को मोर का बावटा अहेरी कहा है।
1) सूर्य
2) चाँद
3) तारे
4) किरण
- 3) 'अंधेरे में' मुक्तिबोध की _____ पर आधारित लंबी कविता है।
1) हालावाद
2) प्रगतिवाद
3) फंतासी
4) त्रणवादी
- 4) वह रहस्यमय _____ अब तक न पायी गयी मेरी अभिव्यक्ति है।
1) स्नात पुरुष
2) व्यक्ति
3) कुहरा
4) सन्देश
- 5) मुक्तिबोध _____ चिंतक रहे हैं।
1) सौंदर्य
2) प्रेम
3) प्रकृति
4) मार्क्सवादी
- 6) यह _____ उत्तराखण्ड के गिरि-प्रान्तर से घने वनों में जहाँ तपस्या करते हैं व्रतचारी बहुत समय पहले आयी थी।
1) वीणा
2) तपस्वी
3) केहरि
3) वर्षा
- 7) कवि दिनकर _____ विश्वविद्यालय के उपकुलपति रहे चुके हैं।
1) दिल्ली
2) पटना
3) भागलपुर
4) गोंदिया
- 8) दिनकर स्वतंत्रता के बाद _____ के नाम से जाने जाते रहे।
1) भारतीय
2) राष्ट्रकवि
3) प्रगतिवादी
4) आधुनिककवि

P.T.O.

- 9) कवि रामधारी सिंह दिनकर का जन्म 23 सितंबर _____ में हुआ।
 1) 1908   2) 1907   3) 1906   4) 1905
- 10) वह कौन रोता है वहाँ _____ के अध्याय पर।
 1) जीवन   2) मनुष्य   3) देश   4) इतिहास
2. निम्नलिखित प्रश्नों के पाँच या छः वाक्यों में उत्तर लिखिए। (6 में से 5) 10
- 1) कुरुक्षेत्र के कथानक की पृष्ठभूमि लिखिए।
  - 2) पितामह भीष्म को इच्छा-मरण का वरदान क्यों मिला था ?
  - 3) मुक्तिबोध के जीवनरूपी अँधेरे कक्ष कौन और कैसे चक्कर लगा रहा था ?
  - 4) मुक्तिबोध ने अपने हृदय-द्वार की साँकल खटखटाने का वर्णन कैसे किया है ?
  - 5) राजा ने प्रियंवद को आसन देकर क्या कहा था ?
  - 6) अज्ञेय ने रेत के बारे में क्या कहा है ?
3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (किन्हीं दो) 10
- 1) द्वीप हैं हम।
 यह नहीं है शाप। यह अपनी नियति है।
 हम नदी के पुत्र हैं। बैठे नदी के क्रोड़ में।
 वह बृहद् भूखण्ड से हमको मिलाती है।
 और वह भूखण्ड, अपना पितर है।
  - 2) धर्म का दीपक, दया का दीप,
 कब जलेगा, कब जलेगा, विश्व में भगवान ?
 कब सुकोमल ज्योति से अभिसिक्त
 हो, सरस होंगे जली-सुखी रसा के प्राण ?
  - 3) कमरे में सुबह की धूप आ गयी है,
 गैलरी में फैला है सुनहला रवि-छोर
 क्या कोई प्रेमिका सचमुच मिलेगी ?
 हाय! यह वेदना स्नेह की गहरी
 जाग गयी क्योंकर ?
4. 'असाध्य वीणा' कविता के आख्यान की विस्तृत चर्चा कीजिए। 10
- अथवा**
- “रक्तालोक-स्नात पुरुष मानवीय संस्कृति के विकास हेतु संधर्षरत संस्कृति-पुरुष का प्रतीक है।”
 अंधेरे में कविता के आधार पर समीक्षा कीजिए।
5. “कुरुक्षेत्र की मूल समस्या है युद्ध और शान्ति की” समीक्षा कीजिए। 10

9) _____ is considered to be the first English tragedy.

- a) Gorboduc
- b) The Jew of Malta
- c) Misfortunes of Arthur
- d) Cambises

10) The line “All life the same questions, the same answers” occurs in the play

- a) Endgame
- b) The Ghost Sonata
- c) Three Sisters
- d) The Threepenny Opera

2. Answer **any five** of the following questions in brief : **10**

- 1) Why does the Girl in *The Ghost Sonata* say that the Cook belongs to the Hummel family of vampires ?
- 2) What was the aim of Old Man in the Colonel's house ?
- 3) What is the significance of Hamm's toy dog in the *Endgame* ?
- 4) Where does the action of *The Threepenny Opera* take place ?
- 5) What are the types of the comedy ?
- 6) Why does Vershinin's wife attempt to commit suicide repeatedly ?

3. A) Answer **any two** of the following questions in brief : **6**

- 1) Bring out the significance of the title of the *Endgame*.
- 2) What is the theme of the play the *Endgame* ?
- 3) What is the difference between the Greek tragedy and the Shakespearean tragedy ?

B) Write short notes on **any two** of the following : **4**

- 1) An Epic Theatre.
- 2) The Theatre of the Absurd.
- 3) The Comedy of Manners.

4. Answer **any one** of the following questions : **10**

- 1) Comment on the sub-title of the play *The Ghost Sonata*.
- 2) Discuss *The Threepenny Opera* as a satire on the contemporary society in England.

5. Compare and contrast the women characters in the play *Three Sisters*. **10**

SLR-L – 221

Seat
No.

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
HISTORY (Compulsory Paper – II) (Old)
Modern Maharashtra (1818 A.D. to 1990 A.D.)**

Day and Date : Monday, 14-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing the correct option. **10**
- 1) _____ was President of the first session of Dakshini Sansthan Praja Parishad.
A) B. Jadhav
B) B.V. Shikhare
C) B.M. Bagal
D) S.B. Bapat
  - 2) _____ was President of the Dar Commission 1947.
A) M.K. Dar
B) S.K. Dar
C) J.P. Dar
D) P. Nehru
  - 3) 1966 _____ was established
A) MSFC
B) MIDC
C) MKCL
D) SICOM
  - 4) Non-Brahmin Party was established in _____ year.
A) 1920
B) 1921
C) 1922
D) 1923
  - 5) _____ was the President of 'Prati Sarkar' Sataras.
A) Krantisinha Nana Patil
B) Bapu Lad
C) Yashwantrao Chavan
D) Anna Naikwadi
  - 6) In _____ year Martial Law was implemented in Solapur city.
A) 11 May 1934
B) 10 May 1932
C) 14 May 1931
D) 15 May 1930
  - 7) _____ was the founder of 'Sanyukta Maharashtra' Movement in 1938.
A) G.T. Madkholkar
B) Ramrao Deshmukh
C) P.K. Atre
D) D.V. Potdar

P.T.O.

8) Dadabhai Nauroji established the

A) Swarajya Party

B) Samata Party

C) The Bombay Association

D) Madras Association

9) _____ is regarded as the father of Boarding houses.

A) M. Phule

B) Dr. B.R. Ambedkar

C) Chh. Shahu Maharaj

D) V.R. Shinde

10) 'Sanyukta Maharashtra Samiti' was established at _____

A) Mumbai

B) Pune

C) Solapur

D) Belgaum

2. Write short answers of the following (**any four**) :

8

1) Shivsena

2) Jangira Princely State

3) Dar Commission

4) Communist Party

5) Industrial Development

6) A.R. Antule.

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Nagpur Treaty (1953).

2) Vasanttrao Naik.

3) Secondary Education.

4) Civil Disobedience Movement.

5) Sugar Industry in Maharashtra.

6) Vasantdada Patil.

4. Give an account of 'Sanyukta Maharashtra' Movement.

10

OR

Discuss the Nationalist Awakening and Freedom Movement of Kolhapur.

5. Discuss the Political parties in Maharashtra.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्यायाची निवड करून द्यावीत. १०
- १) _____ हे दक्षिणी संस्थान प्रजा परिषदेच्या पहिल्या आधिवेशनाचे अध्यक्ष होते.
अ) बी. जाधव ब) बी.व्ही. शिखरे
क) बी.एम. बागल ड) एस. बी. बापट
- २) _____ हे १९४७ च्या दार कमिशनचे अध्यक्ष होते.
अ) एम. के. दार ब) एस. के. दार क) जे.पी. दार ड) पं. नेहरू
- ३) १९६६ मध्ये _____ ची स्थापना झाली.
अ) एमएसएफसी ब) एमआयडीसी
क) एमकेसीएल ड) एसआयसीओएम
- ४) ब्राह्मणेत्तर पक्षाची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९२० ब) १९२१ क) १९२२ ड) १९२३
- ५) सातारच्या प्रति सरकारचे अध्यक्ष _____ हे होते.
अ) क्रांतिसिंह नाना पाटील ब) बापू लाड
क) यशवंतराव चव्हाण ड) अण्णा नाईकवाडी
- ६) सोलापूर शहरात लेष्करी कायदा _____ वर्षी लागू करण्यात आला.
अ) ११ मे १९३४ ब) १० मे १९३२
क) १४ मे १९३१ ड) १५ मे १९३०
- ७) इ.स. १९३८ मध्ये 'संयुक्त महाराष्ट्र' चळवळीचा पाया _____ यांनी घातला.
अ) जी.टी. माडखोलकर ब) रामराव देशमूख
क) पी.के. अत्रे ड) डी. व्ही. पोतदार
- ८) दादाभाई नौरोजी यांनी _____ ची स्थापना केली.
अ) स्वराज्य पार्टी ब) समता पार्टी
क) द बॉम्बे असोशिएशन ड) मद्रास असोशिएशन

- ९) _____ यांना वसतिगृहाचे जनक मानले जाते.
- अ) एम. फुले
ब) डॉ. बी.आर. अंबेडकर
क) छ.शाहू महाराज
ड) व्ही. आर शिंदे
- १०) संयुक्त महाराष्ट्र समितीची स्थापना _____ येथे झाली.
- अ) मुंबई
ब) पुणे
क) सोलापूर
ड) बेळगाव

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

८

- १) शिवसेना
- २) जंजिरा संस्थान
- ३) दार कमिशन
- ४) कम्युनिस्ट पार्टी
- ५) औद्योगिक प्रगती
- ६) ए.आर. अंतुले.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) नागपूर करार (१९५३)
- २) वसंतराव नाईक
- ३) माध्यमिक शिक्षण
- ४) सविनय कायदेभंग चळवळ
- ५) महाराष्ट्रातील साखर उद्योग
- ६) वसंतदादा पाटील.

४. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचा वृत्तांत द्या.

१०

किंवा

कोल्हापुरातील राष्ट्रवादी जनजागृती व स्वातंत्र्य चळवळीची चर्चा करा.

५. महाराष्ट्रातील राजकीय पक्षावर चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E Paper – IV)
Methodology of Social Research

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions : 10
- I) Observation implies use of _____ rather than that of other organs.
A) eyes   B) ears   C) voice   D) English
  - II) _____ may be defined as systematic viewing.
A) observation   B) questionnaire
C) interview   D) survey
  - III) Case study always studies a _____ unit.
A) single   B) double   C) triple   D) multiple
  - IV) Subtle feelings of respondents are revealed through _____
A) gesture   B) glances
C) facial expression   D) all the above
  - V) What is the long form of e-mail ?
A) excessive mail   B) earned mail
C) electronic mail   D) equal mail
  - VI) SPSS can be used in _____
A) Sociology   B) Economics
C) Psychology   D) All the above
  - VII) _____ is one of the characteristics of computer.
A) Accuracy   B) Study
C) English   D) None of above

मराठी रूपांतर

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

- 1) निरीक्षणात इतर अवयवांपेक्षा _____ चा उपयोग जास्त केला जातो.
a) डोळे   b) कान   c) आवाज   d) इंग्रजी
- 2) _____ म्हणजे पद्धतशीर पाहणे होय.
a) निरीक्षण   b) प्रश्नावली   c) मुलाखत   d) सर्वेक्षण
- 3) व्यष्टी अध्ययनात _____ एकक विचारात घेतले जाते.
a) एक   b) दोन   c) तीन   d) अनेक
- 4) उत्तरदात्याच्या अनेक सूक्ष्म भावनांचे आविष्करण _____ मुळे होत असते.
a) हातवारे   b) नजर
c) चेहेऱ्यावरील हाव भाव   d) वरील सर्व
- 5) 'ई-मेल' चे दीर्घरूप काय ?
a) एक्सेसिव्ह मेल   b) अर्नड मेल
c) इलेक्ट्रॉनिक मेल   d) इक्वल मेल
- 6) 'एसपी एस एस' हे _____ या शास्त्रासाठी उपयोगी पडते.
a) समाजशास्त्र   b) अर्थशास्त्र   c) मानसशास्त्र   d) वरील सर्व
- 7) _____ हे संगणकाचे वैशिष्ट्य आहे.
a) तंतोतंतपणा   b) अभ्यास
c) इंग्रजी   d) वरीलपैकी एकही नाही
- 8) सोयीस्कर नमुना निवड हा _____ नमुना निवडीचा एक प्रकार आहे.
a) संभाव्यता   b) गैरसंभाव्यता   c) यादृच्छिक   d) साधा यादृच्छिक
- 9) नमुना निवड ही मुख्यतः _____ पद्धती आहे.
a) सामाजिक   b) वैज्ञानिक   c) मानसशास्त्रीय   d) ऐतिहासिक
- 10) _____ ही सामाजिक आंतरक्रीयेची प्रक्रीया आहे.
a) प्रश्नावली   b) मुलाखत   c) नमुनानिवड   d) निरीक्षण

2. कोणतेही चार लघुत्तरी प्रश्न सोडवा : 8
- मुलाखत अनुसूची म्हणजे काय ?
  - नमुना निवड पद्धतीचे फायदे विशद करा.
  - असहभागी निरीक्षण म्हणजे काय ?
  - ‘सर्वेक्षण’ म्हणजे काय ?
  - ‘एसपी एस एस’ म्हणजे काय ?
  - निःसंकेतीकरण म्हणजे काय ?
3. कोणत्याही 4 टीपा लिहा : 12
- गैर संभाव्यता नमुना निवड
  - ऐतिहासिक पद्धती
  - सामाजिक संशोधनात ‘इंटरनेट’
  - सारणीयन (सोदाहरण)
  - अहवाल लेखनाची उद्दीष्टे
  - प्रश्नावलीच्या मर्यादा.
4. संगणकाचा सामाजिक संशोधनात उपयोग यावर चर्चा करा. 10
- किंवा**
- ‘मुलाखत’ तंत्र हे ‘प्रकार व फायदे’ यासह स्पष्ट करा.
5. अहवाललेखनाच्या सर्व पायऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – III)
Macro Economic Analysis**

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) Money inflation means stages of _____
    - a) Constant Price
    - b) Decreasing Prices
    - c) Increasing Prices
    - d) None of these
  - 2) Hicks trade cycle theory assumes _____
    - a) Progressive economy
    - b) Developed economy
    - c) Rising value of multiplier
    - d) Rising value of accelerator
  - 3) How many phases are existing in a trade cycle ?
    - a) 2
    - b) 3
    - c) 4
    - d) 5
  - 4) Bank rate is a measure of credit control
    - a) Quantitative
    - b) Qualitative
    - c) Selective
    - d) None of these
  - 5) These trade cycles are largest.
    - a) Kitchin cycles
    - b) Kondratieff cycles
    - c) Jugler cycles
    - d) None of these
  - 6) The concept of Real Balance Effect Putforth by _____
    - a) Patinkin
    - b) Tobin
    - c) Samuelson
    - d) Hicks
  - 7) According to Baumol, the demand for money for transaction purpose will change after the change in _____
    - a) Investment
    - b) Rate of Interest
    - c) Demand
    - d) None of these

- 8) A book “General theory of Employment, Interest and Money” is written by
- a) J.B. Say
  - b) J.M. Keynes
  - c) Tobin
  - d) J.S. Mill
- 9) According to classical economist _____ side is more important.
- a) Demand
  - b) Supply
  - c) Both Demand and Supply
  - d) None of these
- 10) Who has explained that money is demanded as asset or capital ?
- a) Tobin
  - b) Friedman
  - c) Baumol
  - d) Keynes

2. Write answer in short (**any four**) :

8

- 1) Philips curve reveals the relationship between which factor ?
- 2) What are trade cycles ?
- 3) Define fiscal policy.
- 4) What is expectations ?
- 5) Define Natural Rate of Unemployment.
- 6) Define Inflation.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Real Balance Effect.
- 2) Philips Curve.
- 3) Monetarist approach to inflation.
- 4) Mundell-fleming model.
- 5) Empirical evidence of neo-classical approach.
- 6) Phases of business cycle.

4. Write answer **any one** of the following questions.

10

- A) Discuss on various Policies of controlling inflation.
- B) Explain the Tobin’s model of demand for money.

5. Discuss the Milton Friedman approach to demand for money.

10

९) सनातनवाद्यांच्या मते, _____ ही बाजू अधिक महत्वाची आहे.

अ) मागणी

ब) पुरवठा

क) मागणी व पुरवठा दोन्ही

ड) यापैकी नाही

१०) संपत्ती अथवा भांडवलामुळे पैशाला मागणी येते असे कोणी म्हटले ?

अ) टोबिन

ब) फ्रिडमन

क) बॉमेल

ड) केन्स

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार):

८

१) फिलीप्स वक्र कोणत्या घटकातील संबंध दर्शवितो.

२) व्यापार चक्र म्हणजे काय ?

३) राज्यवित्तीय धोरणाची व्याख्या करा.

४) अपेक्षा म्हणजे काय ?

५) बेकारीच्या नैसर्गिक दराची व्याख्या द्या.

६) चलनवाढीची व्याख्या द्या.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार):

१२

१) वास्तव शिल्लक परिणाम

२) फिलीप्स वक्र

३) चलनवाढीचा मुद्रावादी दृष्टीकोण

४) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमान

५) नवअभिजात दृष्टीकोनाचा अनुभवजन्य पुरावा

६) व्यापार चक्राच्या अवस्था.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांची उत्तर लिहा.

१०

अ) भाववाढ नियंत्रणाच्या विविध धोरणांची चर्चा करा.

ब) पैशाच्या मागणीचे टोबिन यांचे प्रतिमान स्पष्ट करा.

५. पैशाच्या मागणी संबंधी मिल्टन फ्रिडमनच्या दृष्टीकोनाची चर्चा करा.

१०

2. Write short answers to the following (**any four**) : 8
- 1) W.T.O.
  - 2) Terrorism.
  - 3) NPT.
  - 4) Neo-imperialism.
  - 5) Globalization.
  - 6) Explain the structure of SAARC.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Functions of General Assembly.
  - 2) Objectives of terrorism.
  - 3) South-South Dialogue.
  - 4) C.T.B.T.
  - 5) Security Council.
  - 6) SAARC – achievements and failure.
4. Explain the composition and functions of general assembly. 10
- OR
- Make a comment about multipolar world order.
5. Objectives of SAARC. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा : १०
- १) सध्या संयुक्त राष्ट्रांचे महासचिव कोण आहेत ?

अ) शशी थरूर	ब) बान की मून
क) डॉ. एच. अन्सारी	ड) डॉ. गोपाल गुरु
  - २) आग्नेय आशियाई राष्ट्रांची संघटना _____ आसियान या संघटनेची स्थापना केव्हा झाली ?

अ) १९६९	ब) १९४३	क) १९४४	ड) १९६७
---------	---------	---------	---------
  - ३) अण्वस्त्र प्रसार बंदी करार _____ मध्ये करण्यात आला.

अ) १९६५	ब) १९६७	क) १९७०	ड) १९९६
---------	---------	---------	---------

४) कोणत्या वर्षा सार्कची स्थापना करण्यात आली ?

- अ) १९७५   ब) १९८०   क) १९८५   ड) १९८७

५) बहुध्रुवीय विश्वरचना _____ स्वरूपाची आहे.

- अ) केंद्रीकरण   ब) युरोपियन
क) विकेंद्रीत   ड) यापैकी नाही

६) युरोपियन संघात किती सदस्य देश आहेत ?

- अ) १६   ब) १३   क) ११   ड) १५

७) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना केव्हा झाली ?

- अ) १९९०   ब) १९९२   क) १९९५   ड) १९९४

८) सुरक्षा समितीत कायम सदस्य किती आहेत ?

- अ) ५   ब) ७   क) ८   ड) १०

९) संयुक्त राष्ट्रसंघाची स्थापना केव्हा झाली ?

- अ) २४ ऑक्टो. १९४५   ब) २४ नोव्हें. १९५०
क) २४ नोव्हें. १९४२   ड) २२ ऑक्टो. १९४७

१०) आंतरराष्ट्रीय सुरक्षितता व शांतता कोणाचे उद्दिष्ट आहे ?

- अ) सार्क   ब) युनो
क) नाटो   ड) नाम

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) जागतिक व्यापार संघटना.
- २) दहशतवाद.
- ३) एन.पी.टी.
- ४) नव-साम्राज्यवाद.
- ५) जागतिकीकरण.
- ६) सार्कची रचना स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) आमसभेची कार्ये
- २) दहशतवाद निर्मितीची उद्दिष्टे
- ३) दक्षिण-दक्षिण संवाद (सहकार्य)
- ४) सी.टी.बी.टी.
- ५) सुरक्षा समिती
- ६) सार्कचे यशापयश.

४. महासभेची रचना व कार्ये विशद करा.

१०

किंवा

बहुध्रुवीय विश्वरचनेबाबत भाष्य करा.

५. सार्क संघटनेची उद्दिष्टे सांगा.

१०

SLR-L – 226

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VI)**

मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

Day and Date : Monday, 14-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

१. योग्य पर्याय निवडा :

- १) कीर्तनाचा सर्वात जास्त वापर कोणी केला ?
अ) नामदेव   ब) तुकाराम   क) एकनाथ   ड) रामदास
- २) 'संबळ' हे वाद्य कोणत्या प्रसंगी वाजविले जाते ?
अ) कीर्तन   ब) जागरण   क) गोंधळ   ड) भारूड
- ३) जागरण हा विधी कोणत्या दैवतासाठी केला जातो ?
अ) बिरोबा   ब) खंडोबा   क) विठोबा   ड) म्हसोबा
- ४) तमाशा या लोककलेचा विकास कोणत्या राजवटीत झाला.
अ) पेशवे   ब) यादव   क) इंग्रज   ड) मोघल
- ५) लोकसाहित्या आत्मा म्हणून कोणत्या प्रकाराकडे पाहिले जाते ?
अ) लोकगीत   ब) लोककथा   क) प्राणीकथा   ड) विधीविधाने
- ६) मुर्लीसाठी पहिली शाळा कोणी सुरू केली ?
अ) म. कर्वे   ब) म. फुले   क) लोकहितवादी   ड) अग्रकर
- ७) भारतात एकाच वेळी मुंबई, मद्रास आणि कलकत्ता याठिकाणी विद्यापीठांची स्थापना कोणत्या साली झाली ?
अ) १७५७   ब) १८५७   क) १७७५   ड) १८७५
- ८) 'स्त्रि-पुरुष तुलना' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) ताराबाई शिंदे   ब) ताराबाई मोडक   क) म. फुले   ड) लोकहितवादी

P.T.O.

९) 'रयत शिक्षण संस्थेचे' संस्थापक कोण ?

अ) कर्मवीर भाऊराव पाटील

ब) शाहू महाराज

क) म. फुले

ड) महर्षि कर्वे

१०) 'लोकसाहित्याची रूपरेषा' या ग्रंथाचे लेखन कोणी केले ?

अ) इरावती कर्वे

ब) सरोजिनी बाबर

क) दुर्गा भागवत

ड) अरुणा ढेरे

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) गाडगेबाबांच्या कीर्तनाचे तीन विशेष सांगा.

२) निबंधमालेची वैशिष्ट्ये लिहा.

३) अस्पृश्यता निवारणातील शाहू महाराजांचे कार्य सांगा.

४) तमाशा या लोककला प्रकाराचा हेतू विशद करा.

५) म. फुले यांच्या सत्यशोधक समाजाची तत्त्वे कोणती.

६) इंग्रजी राजवटीतील शैक्षणिक सुधारणांची सुरुवात स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) मराठी नियतकालिकांची वाङ्मयीन कामगिरी विशद करा.

२) अब्बल इंग्रजी कालातील धार्मिक स्थितीचे स्वरूप सांगून महाराष्ट्रातील सामाजिक जीवनाचे दर्शन घडवा.

३) यशवंतराव चव्हाण यांना आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार म्हटले जाते, थोडक्यात स्पष्ट करा.

४. 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या शैक्षणिक व सामाजिक कार्याने दलिताना आत्मभान आले' या विधानाची सविस्तर चर्चा करा.

१०

किंवा

महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक जीवनावरील इंग्रजी शिक्षणाचा परिणाम कसा झाला ? सोदाहरण स्पष्ट करा.

५. स्वातंत्र्योत्तर बदलत्या सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक व राजकीय जीवनाचा आढावा घेऊन लोकशाहीचे महत्त्व विशद करा.

१०

SLR-L – 227

Seat
No.

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
हिन्दी (Paper – VI)

काव्यशास्त्र एवं साहित्यालोचन

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10
- 1) बुद्धि के विरुद्ध कल्पना का विरोध _____ को कहा जाता है।
- 1) नवशास्त्रवाद 2) अभिव्यंजनावाद
3) मनोविश्लेषण वाद 4) स्वच्छन्दतावाद
- 2) नवशास्त्रवाद युग की महत्वपूर्ण रचना 'डिस्कवरीज' _____ की है।
- 1) बेन जॉनसन 2) ड्रायडन
3) पटेन्हम 4) रिचर्ड विलियम
- 3) _____ यह युनानी समीक्षक है।
- 1) होरेस 2) लॉजाइनस
3) बेन जॉनसन 4) एडीसन
- 4) दैवी प्रेरण, लोकजीवन की अनुभूति और प्राकृतिक शक्ति काव्य निर्माण के मूल में होती हैं यह मत _____ का है।
- 1) रिचर्ड विलियम 2) पटेन्हम
3) ड्रायडन 4) एडीसन
- 5) _____ प्रत्ययवादी दार्शनिक थे।
- 1) अरस्तू 2) लॉजाइनस
3) प्लेटो 4) क्रोचे

P.T.O.

6) क्रोचे _____ देश के आत्मवादी दार्शनिक थे ।

1) फ्रान्स	2) इटली
3) अमेरिका	4) जर्मनी

7) सभी कलाओं को _____ ने काव्य माना है ।

1) इलियट	2) होमर
3) कॉलरिज	4) ड्रायडन

8) अरस्तू ने काव्य में _____ तत्त्व को प्रधानता दी है ।

1) समाज	2) राजनीति
3) कल्पना	4) आनंद

9) तुलनात्मक आलोचना की नींव _____ लैटिन विद्वान ने डाली ।

1) शैले	2) होरेस
3) क्विन्टीलियन	4) वर्डस्वर्थ

10) मनोवैज्ञानिक आलोचना के मूल में _____ विद्वान है ।

1) फ्रायड	2) अरस्तू
3) मार्क्स	4) ड्रायडन

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए (6 में से 5) :

10

- 1) उदात्त के विरोधी तत्त्व कौनसे है ?
- 2) प्लेटो के अनुकरण सिद्धान्त की दो विशेषताएँ लिखिए ।
- 3) 'रम्य कल्पना' की व्याख्या लिखिए ।
- 4) शास्त्रीय आलोचना किसे कहा जाता है ?
- 5) प्रगतिवादी आलोचना की दो विशेषताएँ लिखिए ।
- 6) पुनःजागरण काल का समय कहाँ से कहाँ तक माना जाता है ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए (3 में से 2) : 10
- 1) उदात्त का अर्थ एवं स्वरूप ।
  - 2) सौन्दर्यशास्त्रीय आलेचना ।
  - 3) रम्य कल्पना ।
4. उदात्त के अंतरंग और बहिरंग तत्त्वों पर प्रकाश डालिए। 10
- अथवा**
- अभिव्यंजना और कला का सम्बन्ध स्पष्ट कीजिए ।
5. उत्तर अधुनिकतावाद का स्वरूप स्पष्ट करते हुए सिद्धान्त पर प्रकाश डालिए। 10
-

SLR-L – 228

Seat
No.

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ENGLISH
Critical Theories (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 14-12-2015

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following statements by choosing the correct alternatives given below : 10
- 1) The terms 'female' and 'feminist' are related to biology and politics but the term 'feminine' is related to the _____ discourse.
a) Social   b) Psychological   c) Legal   d) Cultural
  - 2) The work "Communist Manifesto" was written by
a) Louis Althusser   b) Kate Millet   c) Lenin   d) Karl Marx
  - 3) According to Derrida 'transcendental signified' means
a) transcendentalism
b) the sentimental desire of the west for a finality of meaning or essence and a guaranteed authority
c) ethnology
d) a centre
  - 4) According to Michael Foucault the position of authors is
a) transdiscursive   b) transcendental
c) transhistorical   d) trans-literary
  - 5) The novel written by a woman novelist is called as the 'discourse of the hysteric' by
a) Emily Bronte   b) Juliet Mitchell
c) Kate Millet   d) Julia Kristeva
  - 6) According to Frederic Jameson 'Pastiche' is like a
a) Parody or speech in a dead language   b) Incest prohibition
c) Fun and joke   d) A patchwork of words
  - 7) _____ textual features create the 'Author Function'.
a) Three   b) Four   c) Five   d) Six

P.T.O.

- 8) The privileging of speech and presence is called by Derrida as
  - a) phonocentrism
  - b) logocentrism
  - c) metaphysics of presence
  - d) transcendental signified
- 9) In “What is an Author” ? Foucault refers to a non-western text known as
  - a) Bhagvad Geeta
  - b) Quran
  - c) The Arabian Nights (One thousand and one nights)
  - d) The Ramayana
- 10) In her essay Juliet Mitchell refers to Bakhtin’s idea of
  - a) Carnival
  - b) Festival
  - c) Survival of language
  - d) Tropology

- 2. Write short answers on **any five** of the following : **10**
  - 1) What does Derrida say about the “Free play” of language of discourse ?
  - 2) How does Terry Eagleton define the concept of post-modernism ?
  - 3) Explain Juliet Mitchell’s attitude towards women’s role and their ‘voice’ in the phallogocentric world of novels.
  - 4) What does Michael Foucault say about an author’s name in a discourse ?
  - 5) Explain Derrida’s concept of structure.
  - 6) Define Karl Marx’s idea of the base and the superstructure.
- 3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**
  - 1) Feminist literary criticism
  - 2) Marx’s views on the history of class struggle
  - 3) Marxist literary criticism.

B) Write short answers to **any two** of the following : **4**

  - 1) What does Derrida say about “Totalization” ?
  - 2) What is Eagleton’s view of ‘Avant-Garde’ movement ?
  - 3) What is Juliet Mitchell’s attitude towards the concept of ‘discourse’ ?
- 4. Answer **any one** of the following questions : **10**
  - A) Why does Derrida say that there are no determinate meanings and the stability of the text is an illusion ?
  - B) Assess Eagleton’s views on the achievement of classic modernist art, avant-garde art, socialism and late capitalism.
- 5. Discuss Michel Foucault’s idea of the ‘Author-Function’. **10**

SLR-L – 231

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Paper – VII) (Opt. Paper – I)
Women in Indian History**

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option : 10

- 1) Equal wages, Equal work Act passed in
A) 1975   B) 1980   C) 1956   D) 1961
- 2) _____ organised to domestic main servants.
A) Durgabai Deshmukh   B) Kalpana Datta
C) Godavari Parulekar   D) Annie Besant
- 3) In _____ the American missionary society started first school for girls in Mumbai.
A) 1848   B) 1856   C) 1829   D) 1824
- 4) _____ is a well know Mathematician during Gupta period.
A) Madri   B) Leelavati
C) Prabhavati   D) Rajashri
- 5) In _____ the Mahatma Phule started first school for girls in Pune.
A) 1829   B) 1851   C) 1848   D) 1870
- 6) _____ participated in civil disobedience movement.
A) Sarojini Naidu   B) Annie Besant
C) Usha Mehata   D) Charudatta Deshmukh
- 7) The year _____ was declared as the Women's years.
A) 1929   B) 1975   C) 1981   D) 1960

P.T.O.

- 8) The first women Doctor in India was
A) Hansa Mehata
B) Anandibai Joshi
C) Godavari Parulekar
D) Vijayalaxmi Pandit
- 9) _____ established Indian women corporation in 1910.
A) Sarladevi Choudharani
B) Sarojini Naidu
C) Ramabai Ranade
D) Tarabai Shinde
- 10) _____ is the first female Prime Minister of India.
A) Vijayalaxmi Pandit
B) Pratibhatai Patil
C) Mayavati
D) Indira Gandhi

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**
- 1) What is the means by Keshavapan system ?
  - 2) Which are the house hold in women ?
  - 3) Explain the All India Women's conference.
  - 4) Explain the Kothari Commission.
  - 5) Explain the contribution of Missionary in Women Education.
  - 6) Explain the Akbar's reforms for women.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) The work of women's Quit India Movement.
  - 2) Women's organization in British period.
  - 3) Contribution of women in Agriculture.
  - 4) Women's education in Maratha period.
  - 5) Contribution of women in profession.
  - 6) Women organization in political party.
4. Discuss the education of women in Ancient period. **10**
- OR
- Discuss the work of the Post-Independence Women Organization.
5. Discuss the contribution of the women in Revolutionary Movement. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) समान वेतन, समान काम हा कायदा _____ मध्ये पास करण्यात आला.
अ) १९७५   ब) १९८०   क) १९५६   ड) १९६१
- २) घरगुती स्त्रीयांना संघटीत करण्याचे कार्य _____ यांनी केले.
अ) दूर्गाबाई देशमुख   ब) कल्पणा दत्त
क) गोदावरी परुलेकर   ड) अँनी बेझंट
- ३) अमेरिकन मिशनरी सोसायटीने मुंबई येथे _____ साली पहिली मुलींची शाळा सुरु केली.
अ) १८४८   ब) १८५६   क) १८२९   ड) १८२४
- ४) गुप्तकाळात _____ ही गणिततज्ञ होती.
अ) माद्री   ब) लिलावती   क) प्रभावती   ड) राजश्री
- ५) महात्मा फुले यांनी पूणे येथे _____ मध्ये पहिली मुलींची शाळा सुरु केली.
अ) १८२९   ब) १८५१   क) १८४८   ड) १८७०
- ६) _____ यांनी सविनय कायदेभंग चळवळीमध्ये भाग घेतला होता.
अ) सरोजिनी नायडू   ब) अँनी बेझंट
क) उषा मेहता   ड) चारूदत्त देशमुख
- ७) _____ हे महिला वर्ष म्हणून साजरे करण्यात आले.
अ) १९२९   ब) १९७५   क) १९८१   ड) १९६०
- ८) भारतातील पहिल्या महिला डॉक्टर _____ होय.
अ) हंसा मेहता   ब) आनंदीबाई जोशी
क) गोदावरी परुलेकर   ड) विजयालक्ष्मी पंडित

९) _____ यांनी १९१० 'भारत स्त्री महामंडळाची स्थापना केली.

- अ) सरलादेवी चौधरानी   ब) सरोजिनी नायडू
क) रमाबाई रानडे   ड) ताराबाई शिंदे

१०) _____ या भारतातील पहिल्या महिला पंत प्रधान होय.

- अ) विजयालक्ष्मी पंडित   ब) प्रतिभाताई पाटील
क) मायावती   ड) इंदिरा गांधी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) केशवपनाची पद्धत म्हणजे काय ?
- २) स्त्रीयांची घरगुती कामे सांगा.
- ३) अखिल भारतीय महिला परिषदेची माहिती सांगा.
- ४) कोठारी आयोगाची माहिती सांगा.
- ५) स्त्री शिक्षणातील मिशनऱ्यांचे कार्य सांगा.
- ६) अकबराच्या स्त्री विषयक सुधारणा सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) चलेजाव चळवळीमधील स्त्रीयांचे कार्य.
- २) ब्रिटीस कालीन महिला संघटना.
- ३) स्त्रीयांचे शेती मधील योगदान.
- ४) मराठाकालीन स्त्री शिक्षण.
- ५) व्यवसायिक क्षेत्रातील महिलांचे कार्य.
- ६) राजकीय पक्षाच्या स्त्री संघटना.

४. प्राचीन स्त्री शिक्षण पद्धतीवर चर्चा करा.

१०

किंवा

स्वातंत्र्यंतर काळातील महिला संघटनांच्या कार्याची माहिती लिहा.

५. क्रांतीकारी चळवळीतील स्त्रीयांच्या योगदानाची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr.E1) (Paper – V)
Political Sociology

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Acquisition of power is not the aim of
A) Pressure group   B) Political party
C) Opposition party   D) Leaders
- II) _____ is the means of political participation for all.
A) Movement   B) Polling
C) Campaign   D) Education
- III) Political intellectuals are at the _____ of party structure.
A) Middle   B) Lower   C) Top   D) Outer
- IV) The book 'Politics in India' was written by
A) Dube   B) Ghurye   C) Mukherji   D) Kothari
- V) Indian Govt. is based on _____ principle.
A) Religious   B) Communist
C) Democratic   D) Dictator
- VI) Bureaucracy does the _____ function.
A) In-put   B) Out-put
C) Campaign   D) Voting

VII) Linguistic states in India created in the year

- A) 1975   B) 1950   C) 1951   D) 1948

VIII) Some constituencies are reserved on the basis of

- A) Religion   B) Education
C) Economy   D) Caste

IX) _____ is the source of public opinion.

- A) School   B) Media   C) Sports   D) Industry

X) _____ were the political elites in religious states.

- A) Priests   B) Leaders   C) Industrialists   D) Artists

2. Write short answer on **any four** :

8

- A) Who are the political intellectuals ?
B) What is a Lobby ?
C) What is public bureaucracy ?
D) Which are the sources of public opinion ?
E) What is a militia ?
F) What is regionalism in politics ?

3. Write short notes on **any four** :

12

- A) Voting behaviour.
B) Private bureaucracy.
C) Role of caste in politics.
D) Political awareness.
E) Illiterate society.
F) Reservation for women in politics.

4. A) Explain the role of caste and religion in political process.

10

OR

B) What are the problems in political communication with illiterate society.

5. Explain the role of pressure group, interest group and lobbies in political process.

10

२. कोणत्याही चारवर उत्तरे लिहा : ८
- अ) राजकीय बुद्धीजीवी कोण आहेत ?
- ब) कक्ष म्हणजे काय ?
- क) सार्वजनिक नोकरशाही म्हणजे काय ?
- ड) लोकमताची साधने कोणती ?
- इ) आघाडी म्हणजे काय ?
- ई) राजकारणात प्रांतवाद म्हणजे काय ?
३. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) मतदानाचे वर्तन.
- ब) निजी-नोकरशाही.
- क) राजकारणात जातीची भूमिका.
- ड) राजकीय जागृती.
- इ) निरक्षर समाज.
- ई) राजकारणात महिलांसाठी राखीव जागा.
४. अ) राजकीय प्रक्रियेत जाती आणि धर्माची भूमिका स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) निरक्षर समाजात राजकीय संप्रेषणात येणाऱ्या समस्या कोणत्या ?
५. राजकीय प्रक्रियेत दबावगट, हितगट आणि कक्ष यांची भूमिका स्पष्ट करा. १०

- 8) Shifting of the burden is not possible in case of _____ tax.
a) Direct tax	b) Indirect tax
c) Special tax	d) None of the above
- 9) Finance Commission is appointed under the Article _____ of the Constitution.
a) 280	b) 281
c) 282	d) 283
- 10) _____ is the Chairman of 13th Finance Commission.
a) A. M. Khusro	b) Dr. C. Rangrajan
c) Mr. Vijay Kelkar	d) Mr. Y. V. Reddy

2. Write short answers (**any four**) : **8**
- 1) Explain the classical view on public debt.
  - 2) What is the relationship between the public borrowing and price level ?
  - 3) Explain the burden of public debt.
  - 4) What is budgetary deficit ?
  - 5) What is fiscal crisis ?
  - 6) What is meant by direct tax ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Methods of repayment of public debt
  - 2) Public debt management
  - 3) Implication of budgetary deficit
  - 4) Criteria for transfer of resources from Centre to the State
  - 5) Revenue sources of local administrative bodies
  - 6) Demerits of indirect taxes.
4. Broad question (**any one**) : **10**
- A) Discuss the objectives of fiscal policy in India.
- OR
- B) State and explain the recommendations of 12th finance commission.
5. Explain the fiscal federalism in India. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) सनातनवादी अर्थतज्ञांनी _____ अंदाजपत्रकाचा पुरस्कार केला.
अ) शिल्लकीच्या   ब) तुटीच्या   क) पर्याप्त   ड) शून्याधारित
- २) जेव्हा देशांतर्गत सार्वजनिक ऋण उभारले जाते तेव्हा त्यास _____ सार्वजनिक ऋण असे म्हणतात.
अ) अंतर्गत   ब) बाह्य   क) विदेशी   ड) वरीलपैकी नाही
- ३) मौद्रिक धोरण आणि वित्तीय धोरण हे एकमेकांस _____ असतात.
अ) पर्यायी   ब) परस्पर विरोधी   क) पूरक   ड) वरीलपैकी नाही
- ४) मौद्रिक धोरणाची आखणी _____ करते.
अ) केन्द्र शासन   ब) राज्य शासन
क) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया   ड) सेक्युरिटी एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया
- ५) _____ हे वित्तीय धोरणाचे उद्दिष्ट आहे.
अ) पूर्ण रोजगार   ब) आर्थिक स्थैर्य
क) विषमतेचे निर्मूलन   ड) वरील सर्व
- ६) तेजीच्या काळात सार्वजनिक खर्च _____ असावा.
अ) किमान   ब) कमाल   क) उच्चतम   ड) वरीलपैकी नाही
- ७) मंदीच्या काळात _____ अंदाजपत्रक अपेक्षित असते.
अ) शिल्लकीचे   ब) तुटीचे   क) पर्याप्त   ड) शून्याधारित
- ८) _____ करांच्या बाबतीत करभाराचे संक्रमण शक्य नसते.
अ) प्रत्यक्ष कर   ब) अप्रत्यक्ष कर   क) विशेष कर   ड) वरीलपैकी नाही

९) घटनेच्या _____ कलमानुसार वित्त आयोगाची नेमणूक केली जाते.

अ) २८०   ब) २८१   क) २८२   ड) २८३

१०) _____ हे १३ व्या वित्त आयोगाचे अध्यक्ष आहेत.

अ) ए. एम. खुस्रो   ब) डॉ. सी. रंगराजन
क) श्री. विजय केळकर   ड) श्री. वाय. व्ही. रेड्डी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) सार्वजनिक ऋणबाबतचा सनातनवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- २) सार्वजनिक ऋण उभारणी आणि किंमत पातळी यांच्यातील संबंध काय ?
- ३) सार्वजनिक ऋणाचा भार स्पष्ट करा.
- ४) अंदाजपत्रकीय तूट म्हणजे काय ?
- ५) वित्तीय संकट म्हणजे काय ?
- ६) प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) सार्वजनिक ऋणाच्या परतफेडीच्या पद्धती
- २) सार्वजनिक ऋणाचे व्यवस्थापन
- ३) अंदाजपत्रकीय तुटीचे परिणाम
- ४) केन्द्राकडून राज्याकडे साधन सामग्रीच्या हस्तांतराचे निकष
- ५) स्थानिक प्रशासन संस्थांच्या उत्पन्नाची साधने
- ६) अप्रत्यक्ष करांचे दोष.

४. दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) :

१०

अ) भारतातील वित्तीय धोरणाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.

किंवा

ब) १२ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशी सांगून स्पष्टीकरण द्या.

५. भारतातील संघीय वित्त व्यवस्था स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 235

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
(Old)
POLITICAL SCIENCE (Group – D1 Paper – VII)
Government and Politics in Maharashtra**

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct answer : 10
- 1) The first split in the Communist Party occurred in
A) 1969
B) 1967
C) 1964
D) 1948
  - 2) Which of the following can be considered as the pressure group ?
A) R.S.S.
B) Shivsena
C) National Conference
D) AIDMK
  - 3) By which commission the OBC Movement is influenced ?
A) Mandal Commission
B) Mahajana Commission
C) Sarkariya Commission
D) Fazal Ali Commission
  - 4) Who is the first Indian feminist writer ?
A) Pandit Ramabai
B) Tarabai Shinde
C) Janaka Shinde
D) Ramabai Ranade
  - 5) Who introduced the policy of reservation for women in Maharashtra in 1990 ?
A) R.R. Patil
B) Sushilkumar Shinde
C) Sharad Pawar
D) Manohar Joshi
  - 6) Pressure groups play an important role in
A) Totalitarian
B) Communist system
C) Democratic system
D) Military
  - 7) Shetakari Sanghatana of Sharad Joshi under took its first agitation for remunerative prices of
A) Sugercane
B) Tobacco
C) Onions
D) Cotton

P.T.O.

- 8) 'Akhil Bhartiya Maratha Mahasangh' was established by
A) Y.B.Chavan
B) Sharad Pawar
C) Annasaheb Patil
D) Sharad Joshi
- 9) With whose initiative was the Dalit Panther established ?
A) Raja Dhale
B) Prakash Ambedkar
C) R.S. Gavai
D) Rajabhav Khobragade
- 10) According to environmentalists power of the state should be
A) Integrated
B) Centralised
C) Decentralised
D) Abolished

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**

- 1) Write any two names of pressure groups in Maharashtra.
- 2) State two names of OBC leader in Maharashtra.
- 3) What is meaning of alternative development ?
- 4) State two workers organisation of Maharashtra.
- 5) Which nonpolitical organisation established by Chhagan Bhujabaul ?
- 6) Nature of pressure groups.

3. Write shorts notes (**any four**) : **12**

- 1) Bharatiya Janata Party
- 2) Techniques of pressure groups
- 3) Post Ambedkar Dalit Movement
- 4) Shivasena
- 5) Movement of alternative development
- 6) Feminist Movement.

4. Explain the role of caste in Maharashtra politics. **10**

OR

What are the causes of emergence of coalition politics in Maharashtra ? What is its impact on the stability of governments ?

5. Discuss the objectives and programmes of Nationalist Congress. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा

१०

- १) कम्युनिस्ट पक्षात पहिली फूट केव्हा पडली ?
अ) १९६९
ब) १९६७
क) १९६४
ड) १९४८
- २) खालीलपैकी एक प्रमुख दबावगट मानला जातो
अ) आर.एस्.एस्.
ब) शिवसेना
क) नॅशनल कॉन्फरेन्स
ड) ए.आय.डी.एम्.के.
- ३) ओ.बी.सी. चळवळ कोणत्या आयोगामुळे प्रभावित झाली ?
अ) मंडल आयोग
ब) महाजन आयोग
क) सरकारिया आयोग
ड) फजळ अली आयोग
- ४) महाराष्ट्रातील पहिली स्त्रीवादी लेखिका कोणती ?
अ) पंडित रमाबाई
ब) ताराबाई शिंदे
क) जन्नाका शिंदे
ड) रमाबाई रानडे
- ५) १९९० मध्ये महाराष्ट्रात महिला आरक्षणाचे धोरण कोणी सुरु केले ?
अ) आर. आर. पाटील
ब) सुशिलकुमार शिंदे
क) शरद पवार
ड) मनोहर जोशी
- ६) दबावगट कोणत्या प्रकारच्या व्यवस्थेत महत्वाची भूमिका पार पाडतो ?
अ) सर्वकष
ब) साम्यवादी
क) लोकसत्ताक
ड) लष्करी
- ७) शरद जोशीच्या शेतकरी संघटनेने कोणत्या पिकाच्या किफायतशीर किंमतीसाठी पहिले आंदोलन केले ?
अ) ऊस
ब) तंबाकू
क) कांदा
ड) कापूस
- ८) अखिल भारतीय मराठा महासंघाची स्थापना कोणी केली ?
अ) वाय.बी. चव्हाण
ब) शरद पवार
क) आण्णासाहेब पाटील
ड) शरद जोशी

- ९) दलित पँथरच्या स्थापनेत कोणाचा पुढाकार होता ?
- अ) राजा दाले
ब) प्रकाश आंबेडकर
क) रा.सु.गवई
ड) राजाभाऊ खोब्रागडे
- १०) पर्यावरण वाद्याच्या मते राज्याची सत्ता
- अ) एकात्म असावी
ब) केंद्रिकृत असावी
क) विकेंद्रिकृत असावी
ड) बरखास्त करावी
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :
- १) महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन दबावगटाची नांवे सांगा.
२) महाराष्ट्रातील दोन ओ.बी.सी. नेते सांगा.
३) पर्यायी विकास नीती म्हणजे काय ?
४) महाराष्ट्रातील दोन कामगार संघटना सांगा.
५) छगन भुजबळ यांनी राजकारणन विरहीत कोणती संघटना स्थापन केली ?
६) दबावगटाचे स्वरूप.
३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :
- १) भारतीय जनता पार्टी
२) दबावगटाची तंत्रे
३) आंबेडकरा नंतरची दलित चळवळ
४) शिवसेना
५) पर्यायी विकास नीतीची चळवळ
६) स्त्रीवादी चळवळ.
४. महाराष्ट्राच्या राजकारणातील जातीची भूमिका स्पष्ट करा.
- किंवा
- महाराष्ट्रातील आघाडीच्या राजकारणाच्या उदयाची कारणे कोणती आहेत ? शासनाच्या स्थैयावर त्यांचा कोणता परिणाम झाला आहे ?
५. राष्ट्रवादी काँग्रेसची उद्दीष्टे आणि कार्यक्रम याची चर्चा करा.

८

१२

१०

१०

SLR-L – 236

Seat
No.

M.A. II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VII)
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९८० ते २०००)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'नांगरणी' या आत्मचरित्रात्मक कादंबरीचे लेखक कोण आहेत ?

अ) आनंद यादव

ब) सखा कलाल

क) चासना सागर

ड) शंकर पाटील

२) नामदेव ढसाळ यांच्या कवितेत कोणते जीवन चित्रीत झाले आहेत ?

अ) आदिवासी

ब) ग्रामीण

क) महानगरीय

ड) यापैकी नाही

३) 'चिरदाह' हा कथासंग्रह कोणी लिहला आहे ?

अ) रंगनाथ पढारे

ब) भारत सासणे

क) विलास सारंग

ड) राम मनोहर

४) 'झडीचे दिवस' हे ग्रामीण जीवन दर्शन घडविणारे पुस्तक कोणी लिहले ?

अ) दुर्गा भागवत

ब) देवीदास बागूल

क) बाबा आढाव

ड) अनंतराव पाटील

P.T.O.

- ५) 'कालचक्र' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?
 अ) पु.ल. देशपांडे
 ब) जयवंत दळवी
 क) शेखर ताम्हाणे
 ड) वामन तावडे
- ६) 'तणकट' या कादंबरीचे कादंबरी कोण आहेत ?
 अ) राजन गवस
 ब) रंगनाथ पठारे
 क) महेंद्र कदम
 ड) कृष्णमखोत
- ७) 'माझ्या जल्माची चित्तरकथा' हे आत्मकथन कोणी लिहिले ?
 अ) दया पवार
 ब) माधव कोंडविलकर
 क) शांताबाई कांबळे
 ड) अरुण कांबळे
- ८) 'भिजकी वही' या कविता संग्रहाचे कवी कोण आहेत ?
 अ) अरुण कोलटकर
 ब) ग्रेस
 क) भालचंद्र नेमाडे
 ड) यापैकी नाही
- ९) माणिक गोडघारे या कविचे टोपन नांव कोणते ?
 अ) ग्रेस
 ब) बी
 क) गोविंदाग्रज
 ड) कुसुमाग्रज
- १०) 'कमला' हे स्त्रीसमस्येवरील नाटक कोणी लिहले ?
 अ) महेश एल. कुंचवार
 ब) विजय तेंडुलकर
 क) जयवंत दळवी
 ड) सतिश ओळकर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ५) :

१०

- १) सखा कलाल यांच्या कथा संग्रहाची नावे लिहा.
- २) ह.मो. मराठे यांच्या चार कादंबऱ्याची नावे लिहा.
- ३) भारत सासणे यांच्या दिर्घ कथा संग्रहांची नावे लिहा.
- ४) गौरी देशपांडे यांच्या कादंबऱ्याची नावे सांगा.
- ५) गो.पु. देशपांडे यांच्या नाटकाची नावे लिहा.
- ६) अरुण कोलटकर यांच्या कविता संग्रहाची नावे लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही २) : १०
- १) ना.धो. महानोरांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) १९८० नंतरच्या दलित कथेची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ३) महेश एल. कुंचवार यांच्या त्रिनाट्य धारेचे वेगळेपण लिहा.
४. राजन गवस यांच्या कादंबऱ्यातील सामाजिक समस्यांचा आढावा द्या. १०
- किंवा**
- चासता सागर यांच्या कथेचे निराळेपण स्पष्ट करा.
५. १९८० नंतरच्या दलित कवितेने मराठी कवितेला समृद्ध केले ते साधार स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Sem. – IV) (Old) Examination, 2015
हिंदी (Paper – VII)
हिंदी साहित्य का इतिहास

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
ii) दाईं ओर प्रश्न के अंक दिए गए हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

- 1) आचार्य विश्वनाथप्रसाद मिश्रजी ने रीतिकाल को _____ काल कहा है।
1) श्रृंगारकाल   2) कलाकाल   3) अलंकरण काल   4) अलंकृतकाल
- 2) आ. शुक्लजी ने रीति परम्परा का प्रवर्तक आचार्य केशव को न मानकर _____ को माना है।
1) मिश्र बंधू   2) चिन्तामणि   3) बिहारी   4) भूषण
- 3) देव ने सबसे पहले _____ ग्रंथ की रचना की।
1) रस-विलास   2) वृक्ष-विलास   3) भाव-विलास   4) नीति-शतक
- 4) ऋतुवर्णन के लिए रीतिकाल के _____ कवि प्रसिद्ध हैं।
1) केशवदास   2) सेनापति   3) पद्माकर   4) घनानंद
- 5) जैनेंद्र के त्यागपत्र उपन्यास _____ के आत्मपीड़न की गाथा का मनोवैज्ञानिक चित्रण हुआ है।
1) मृणाल   2) सुनिता   3) अनिता   4) गीता
- 6) प्रेमचंदजी का उर्दू में लिखा हुआ कहानी संग्रह _____ 1907 ई. में प्रकाशित हुआ था।
1) पंच परमेश्वर   2) सोजेवतन   3) मानसरोवर   4) हंस
- 7) नागार्जुन का जन्म अपने ननिहाल के गांव _____ में हुआ।
1) सिही   2) खेवली   3) सतलखा   4) सोरो

8) धूमिल ने _____ कविता में आज के चालू सिक्के चापलूसी पर तीखा व्यंग्य किया है।

- 1) कुत्ता   2) जनतंत्र   3) प्रेत का बयान   4) युगधारा

9) प्रयोगवाद शब्द का प्रयोग सर्वप्रथम _____ ने किया।

- 1) अज्ञेय   2) शमशेर बहादुर   3) लक्ष्मीकांत   4) डॉ. जगदीश गुप्त

10) 'बाणभट्ट की आत्मकथा' ऐतिहासिक उपन्यास के लेखक _____ हैं।

- 1) आ. रामचंद्र शुक्ल   2) आ. हजारी प्रसाद द्विवेदी
3) नेमिचंद्र जैन   4) वृंदावनलाल वर्मा

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

10

- 1) रीतिमुक्त साहित्य लिखनेवाले आचार्यों के नाम लिखिए।
- 2) आ. केशवदास के प्रमुख ग्रंथों का उल्लेख कीजिए।
- 3) हरिवंशराय बच्चनजी के काव्यसंग्रहों के नाम लिखिए।
- 4) नई कविता की कोई एक सामान्य प्रवृत्ति लिखिए।
- 5) दलित-विमर्श के पाँच लेखक बताइए।
- 6) मैत्रेयी पुष्पा के उपन्यासों के नाम लिखिए।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए।

10

- 1) गांधीवाद
- 2) घनानंद
- 3) हिंदी संस्मरण।

4. रीतिकाल का नामकरण और उसके विभिन्न आधार बताइए।

10

अथवा

'प्रगतिवादी' कविता की सामान्य प्रवृत्तियाँ लिखिए।

5. हिंदी उपन्यास साहित्य के क्रमिक विकास को प्रस्तुत कीजिए।

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ENGLISH
20th Century American Literature (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following statements by choosing the correct options given below : **10**
- 1) The full name of the protagonist of catch 22 is _____
    - a) Joseph Yossarian
    - b) Robert Yossarian
    - c) Captain John Yossarian
    - d) Tom Yossarian
  - 2) What did Big Daddy expect from Brick in the play Cat on a Hot Tin Roof ?
    - a) Love
    - b) Good character
    - c) A son
    - d) Co-operation
  - 3) Who coined the word 'Lost Generation' ?
    - a) Heming Way
    - b) Dos Poss
    - c) Ezra Pound
    - d) Gestrude Stein
  - 4) What is the name of hiredman in Frost's poem 'The Death of The Hired Man' ?
    - a) Joseph
    - b) Silas
    - c) Andrew
    - d) John
  - 5) What is Big Mama's name in Tennessee William's play Cat on a Hot Tin Roof ?
    - a) Ida
    - b) Maggie
    - c) Jane
    - d) Riasl
  - 6) To which country did Yossarian wanted to escape ?
    - a) Australia
    - b) France
    - c) Sweden
    - d) Italy
  - 7) What does Ezra Pound speak about in the poem 'The Rest' ?
    - a) Physical rest
    - b) Predicament of poets
    - c) His imprisonment
    - d) Revenge about USA

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VII) (Old)
British Literature from Pope to the end of the 19th Century

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks choosing the correct answer from the alternatives given below : **10**

- 1) Pip falls in love with
  - a) Estella
  - b) Bentley
  - c) Miss Havisham
  - d) Drummle
- 2) Rebecca's mother was of _____ nationality.
  - a) Indian
  - b) Irish
  - c) English
  - d) French
- 3) Joe Gargery is
  - a) A blacksmith
  - b) A goldsmith
  - c) A teacher
  - d) A cobbler
- 4) The poem Tintern Abbey was published in
  - a) 1792
  - b) 1794
  - c) 1796
  - d) 1798
- 5) Estella marries with
  - a) Philip Pirip
  - b) Joe Gargery
  - c) Bentley Drummle
  - d) Herbert Pocket
- 6) According to Carlyle the Hero must possess
  - a) Sincerity
  - b) Strength
  - c) Nobility
  - d) Humbleness
- 7) _____ is addressed in the closing part of Tintern Abbey.
  - a) Coleridge
  - b) Sister of Coleridge
  - c) Dorothy
  - d) John Keats

8) Carlyle presents his heroes as
 a) Great Men   b) Conquerors   c) Advisers   d) Traitors

9) Beatrix is engaged with
 a) Mr. Esmond   b) Mr. Osborne
 c) Duke of Wellington   d) Duke of Hamilton

10) Rowdon Crawley is the _____ of Rebecca.
 a) Son   b) Friend   c) Husband   d) Teacher

2. Answer **any five** of the following questions in brief : **10**

- 1) What is the concept of love of Estella ?
- 2) Justify the *Vanity Fair* is a novel without a hero.
- 3) What is the theme of the poem *Tintern Abbey* ?
- 4) Write a brief note on the hallmarks of great men.
- 5) What is the theme of *The Prelude* Book I ?
- 6) Write a note on the hero as a prophet.

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**

- 1) Factors responsible for the rise of the novel in 19th Century.
- 2) Features of the sentimental comedy.
- 3) Charles Dickens as a social reformer.

B) Answer the following questions in brief (**any two**) : **4**

- 1) Write a note on the poet's experience of Nature in *The Prelude* Book II.
- 2) What are the three stages of Wordsworth's relationship with Nature in *Tintern Abbey*.
- 3) Write a note on the autobiographical elements in *The Prelude* Book I.

4. a) Comment on the nature of social criticism in *Vanity Fair*. **10**

OR

b) Discuss the various types of heroes given by Carlyle in *Heroes and Hero Worship*.

5. Comment on the various themes of the novel *Great Expectations*. **10**

SLR-L – 243

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY Gr. E1 (Paper – VI)
Sociology of Religion

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) _____ is the largest religious community in India.
A) Hindu
B) Muslim
C) Christian
D) Parsi
- II) For _____ religion has two sides i.e. psychological and social.
A) Merton
B) Malinowski
C) Marx
D) Monto
- III) For Tylor _____ is the base of religion.
A) Naturism
B) Manaism
C) Animism
D) Polytheism
- IV) _____ are endogamous.
A) Classes
B) Sects
C) Priests
D) Castes
- V) Golden Temple is the Holy shrine of
A) Hindus
B) Parsis
C) Sikhs
D) Jains
- VI) Holy Quran contains _____ chapters.
A) 30
B) 40
C) 70
D) 20
- VII) Mahayan and Hinayan are the two sects in
A) Jainism
B) Buddhism
C) Sikhism
D) Christianity

P.T.O.

VIII) _____ is the Holy book of Parsis.

- A) Bible   B) Gurumukhi   C) Avestha   D) Quran

IX) The Bahai calender contains _____ months.

- A) 12   B) 06   C) 09   D) 19

X) Religious education is called

- A) Magic   B) Peace
C) Mythology   D) Theology

2. Write short answer on **any four** :

8

- A) What is rites and rituals ?
B) Which are the types of religious faith ?
C) What is religious state ?
D) Which are the principles of Bahaism ?
E) Which are the basic principles of Islam ?
F) What are the teachings of Jainism ?

3. Write short notes on **any four** :

12

- A) Women in Vedic religion.
B) Golden Temple.
C) Veershaivism.
D) Theory of Re-birth.
E) Fire temple.
F) Catholic and protestant.

4. A) Explain the advent and spread of Islam in India.

10

OR

B) Explain the advent and spread of Christianity in India.

5. Explain beliefs, rites and rituals in Hinduism.

10

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) _____ हा भारतातील सर्वात मोठा सांप्रदाय आहे.
अ) हिंदू   ब) मुस्लीम   क) ख्रिश्चन   ड) पारशी
- II) _____ च्या मते धर्माचे मानसिक आणि सामाजिक असे दोन बाजू आहेत.
अ) मर्टन   ब) मालिनोव्हस्की   क) मार्क्स   ड) मोन्टो
- III) टायलरच्या मते _____ धर्माचा आधार आहे.
अ) निसर्गवाद   ब) शक्तिवाद   क) आत्मावाद   ड) बहुदेववाद
- IV) _____ अंतर्विवाही असतात.
अ) वर्ग   ब) पंथ   क) पुरोहित   ड) जाती
- V) सुवर्ण मंदिर हे _____ लोकांचे पवित्र मंदिर आहे.
अ) हिंदू   ब) पारशी   क) शीख   ड) जैन
- VI) पवित्र कुराणात _____ प्रकरणे आहेत.
अ) ३०   ब) ४०   क) ७०   ड) २०
- VII) महायान आणि हिनयान हे _____ धर्मातील पंथ आहेत.
अ) जैन   ब) बौद्ध   क) शीख   ड) ख्रिश्चन
- VIII) _____ हे पारशी लोकांचे पवित्र ग्रंथ आहे.
अ) बायबल   ब) गुरुमुखी   क) अवेस्था   ड) कुराण
- IX) बहाई धर्मियांच्या दिनदर्शिकेत _____ महिने असतात.
अ) १२   ब) ०६   क) ०९   ड) १९
- X) धार्मिक शिक्षणाला _____ म्हणतात.
अ) जादू   ब) शांती   क) दंतकथा   ड) ब्रह्मज्ञान

२. कोणत्याही चारवर उत्तरे लिहा.

८

- अ) कर्म-कांड म्हणजे काय ?
ब) धर्म-श्रद्धेचे प्रकार कोणते ?
क) धार्मिक-राज्य म्हणजे काय ?

- ड) बहाई धर्माची तत्वे कोणती ?
- इ) ईस्लाम धर्माची मूलतत्वे कोणती ?
- ई) जैन-धर्माची शिकवण काय आहे ?

३. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा.

१२

- अ) वैदिक-धर्मातील स्त्री
- ब) सुवर्ण-मंदिर
- क) वीरशैव धर्म
- ड) पुनर्जन्माचा सिद्धांत
- इ) अग्नी मंदिर
- ई) कॅथोलिक आणि प्रोटेस्टंट.

४. अ) भारतात ईस्लामचे आगमन व प्रसार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) भारतात ख्रिश्चन धर्माचे आगमन व प्रसार स्पष्ट करा.

५. हिंदू धर्मश्रद्धा आणि कर्म-कांडांचे स्पष्टीकरण द्या.

१०

SLR-L – 244

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS
Labour Economics (Gr.C1) (Paper – IX)

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Draw neat diagram wherever necessary.*

1. Choose the correct alternative.

10

- 1) The principle of strengthening trade union is
  - a) One union in one industry
  - b) Few union in one industry
  - c) Many union in one industry
  - d) None of the above
- 2) The main defect of trade union in India is
  - a) internal leadership
  - b) external leadership
  - c) employee's leadership
  - d) none of the above
- 3) The main cause of industrial dispute in India is
  - a) Wage rate
  - b) Working hours
  - c) Holidays
  - d) None of the above
- 4) _____ method can be adopted for the settlement of industrial dispute.
  - a) Conciliation
  - b) Arbitration
  - c) Joint Management Council
  - d) All the above
- 5) _____ has given new dimension to the labour movement.
  - a) Robert Owen
  - b) Alfred Marshall
  - c) Adam Smith
  - d) David Ricardo
- 6) The Head Office of ILO is situated at
  - a) London
  - b) New York
  - c) Paris
  - d) Geneva

P.T.O.

7) The First Trade Union Act, is passed in _____ year in India.

- a) 1916   b) 1926   c) 1946   d) 1996

8) Collective bargaining is a _____ process.

- a) One way   b) Two way
c) Three way   d) None of the above

9) Collective bargaining strength of Indian workers is

- a) Low   b) High
c) Optimum   d) None of the above

10) _____ is the person who has established first trade union in India.

- a) Mahatma Gandhi   b) Shri Sorabji
c) Jawaharlal Nehru   d) Shri Dadabhai Naoroji

2. Write short answers (**any four**).

8

- 1) Explain any two functions of trade union.
- 2) Describe any two causes of industrial dispute in India.
- 3) Explain the role of joint management council.
- 4) What is meant by social security ?
- 5) What is Labour welfare ?
- 6) Explain the problems of female labour in India.

3. Write short notes (**any four**).

12

- 1) Conciliation
- 2) Arbitration
- 3) Labour legislation in India
- 4) Social Assistance
- 5) Retrenchment of labourer
- 6) Voluntary Retirement Scheme.

4. A) What is trade union ? Discuss the various problems of trade union in India.

10

OR

B) Discuss the impact of Globalization on the Indian Labourer.

5. Discuss the problems of child labour in India.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा.

१०

- १) _____ हे कामगार संघटना बळकट करण्याचे तत्व आहे.
अ) एक उद्योग एक संघटना   ब) एक उद्योग काही संघटना
क) एक उद्योग अनेक संघटना   ड) वरीलपैकी नाही
- २) _____ हा भारतातील कामगार संघटनेचा प्रमुख दोष आहे.
अ) अंतर्गत नेतृत्व   ब) बाह्य नेतृत्व   क) कामगार नेतृत्व   ड) वरीलपैकी नाही
- ३) _____ हे भारतातील औद्योगिक संघर्षाचे प्रमुख कारण आहे.
अ) वेतनदर   ब) कामाचे तास   क) सुट्टिचे दिवस   ड) वरीलपैकी नाही
- ४) औद्योगिक संघर्ष संपवण्या करीता _____ प्रक्रियेचा अवलंब करता येतो.
अ) समेट   ब) लवाद
क) संयुक्त व्यवस्थापन समिती   ड) वरील सर्व
- ५) _____ यांनी कामगार संघटनेला नविन दिशा दिली.
अ) रॉबर्ट ओवेन   ब) अल्फ्रेड मार्शल   क) अँडम स्मीथ   ड) डेव्हिड रिकार्डो
- ६) ILO चे मुख्यालय _____ येथे आहे.
अ) लंडन   ब) न्यूयार्क   क) पॅरिस   ड) जिनेव्हा
- ७) _____ या वर्षी भारतातील पहिला कामगार संघटना कायदा संमत झाला.
अ) १९१६   ब) १९२६   क) १९४६   ड) १९९६
- ८) सामुदायिक वाटाधारी ही एक _____ प्रक्रिया आहे.
अ) एक मार्गी   ब) द्वि मार्गी   क) तीन मार्गी   ड) वरीलपैकी नाही
- ९) भारतीय श्रमिकांची सामुदायिक सौदाशक्ती _____ आहे.
अ) कमी   ब) जास्त   क) पर्याप्त   ड) वरीलपैकी नाही

१०) _____ यांनी भारतातील पहिली कामगार संघटना स्थापित केली.

अ) महात्मा गांधी

ब) श्री सोराबजी

क) जवाहरलाल नेहरू

ड) श्री दादाभाई नौरोजी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

१) कामगार संघटनेची कोणतीही दोन कार्ये स्पष्ट करा ?

२) भारतातील औद्योगिक संघर्षाची कोणतीही दोन कारणे वर्णन करा ?

३) संयुक्त व्यवस्थापन समितीची भूमिका स्पष्ट करा.

४) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय ?

५) श्रम कल्याण म्हणजे काय ?

६) भारतातील स्त्री कामगारांच्या समस्या स्पष्ट करा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार).

१२

१) समेट

२) लवाद

३) भारतातील श्रमिक कायदे

४) सामाजिक सहाय्यता

५) कामगार कपात

६) स्वेच्छा निवृत्ती योजना.

४. अ) कामगार संघटना म्हणजे काय ? भारतातील कामगार संघटनेच्या विविध समस्यांची चर्चा करा. १०

किंवा

ब) जागतिकीकरणाच्या भारतीय कामगारांवरील परीणामांची चर्चा करा.

५. भारतातील बाल कामगारांच्या समस्यांची चर्चा करा.

१०

SLR-L – 245

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Sem. – IV) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D1) (Paper – IX)
Western Political Thought

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentences. **10**
- 1) The book 'A system of logic' is authored by
    - a) T.H. Green
    - b) J.S. Mill
    - c) Laski
    - d) Robert Nozik
  - 2) Karl Marx was _____ thinker.
    - a) Russian
    - b) Greek
    - c) German
    - d) English
  - 3) _____ book is not authored by Karl Marx.
    - a) Holy family
    - b) Critique of the Gotha programme
    - c) Leviathon
    - d) Das Capital
  - 4) _____ said that 'A Kingdom divided in itself can not stand'.
    - a) Hobbes
    - b) Plato
    - c) Marx
    - d) Bentham
  - 5) John Rawls is associated with the theory of
    - a) Education
    - b) Religion
    - c) Sovereignty
    - d) Justice
  - 6) Karl Popper criticized Plato in his book
    - a) Das Capital
    - b) Liberty
    - c) Communist Manifesto
    - d) Open society and his enemies

P.T.O.

- 7) _____ propounded the idea of representative Government.
a) Laski   b) Hobbes   c) J.S. Mill   d) Marx
- 8) The theory of pluralistic sovereignty was propounded by
a) Laski   b) Green   c) Mill   d) Locke
- 9) Theory of distributive justice was propounded by
a) Rawls   b) Mao   c) Hobbes   d) Lenin
- 10) The concept of 'Hegemony' is associated with
a) Lenin   b) Mao   c) Gramsci   d) Marx

2. Write answer in brief (**any four**) : **8**
- 1) What is primitive communism ?
  - 2) What is meant by New-Marxism ?
  - 3) What is concept of surplus value ?
  - 4) What is meant by pluralistic sovereignty ?
  - 5) What is meant by concept of hegemony ?
  - 6) Berliet's view on liberty.
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
- 1) Bentham's utilitarianism.
  - 2) Gramsci's concept of hegemony.
  - 3) Laski's views on liberty.
  - 4) Marx's theory of alienation.
  - 5) New left movement.
  - 6) Mill's views on individual liberty.
4. Answer in detail (**any one**) : **10**
- A) Describe Mill's views on representative government.
OR
B) Explain Rawls theory of distributive justice.
5. Answer the following question in details : **10**
- Discuss Marx's idea of a communist society.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा. १०
- १) 'ए सिस्टम ऑफ लॉजिक' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) टी.एच. ग्रीन   ब) जे.एस.मिल   क) लास्की   ड) रॉबर्ट नॉजिक
- २) कार्ल मार्क्स हा _____ विचारवंत आहे.
अ) रशियन   ब) ग्रीक
क) जर्मन   ड) इंग्लीश
- ३) _____ हा ग्रंथ कार्ल मार्क्स यांनी लिहीलेला नाही.
अ) होली फॉमिली   ब) क्रिटीक ऑफ द गोटा प्रोग्राम
क) लेविएथॉन   ड) दास कॅपिटल
- ४) 'सार्वभौमत्व अदेय अविभाज्य असते' असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) हॉब्ज   ब) प्लेटो
क) मार्क्स   ड) बेंथॅम
- ५) जॉन रॉल्स यांनी _____ विषयक विचारांची मांडणी केली.
अ) शिक्षण   ब) धर्म   क) सार्वभौमत्व   ड) न्याय
- ६) कार्ल पॉपरने _____ ग्रंथामध्ये प्लेटोवर टिका केली आहे.
अ) दास कॅपिटल   ब) स्वातंत्र्य
क) साम्यवादाचा जाहीरनामा   ड) खुला समाज व त्याचे शत्रू
- ७) प्रतिनिधीक शासनप्रणालीची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) लास्की   ब) हॉब्ज
क) जे.एस.मिल   ड) मार्क्स
- ८) सार्वभौमत्वाचा अनेकसत्तावादी सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) लास्की   ब) ग्रीन   क) मिल   ड) लॉक
- ९) न्यायाचा वितरणात्मक सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) रॉल्स   ब) माओ   क) हॉब्ज   ड) लेनिन
- १०) 'प्रभुत्वाची संकल्पना' _____ शी संबंधीत आहे.
अ) लेनीन   ब) माओ
क) ग्राम्सी   ड) मार्क्स

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) साम्यवादाची प्राथमिक अवस्था स्पष्ट करा.
  - २) नवमार्क्सवाद म्हणजे काय ?
  - ३) अतिरिक्त मूल्य म्हणजे काय ?
  - ४) अनेकसत्ताक सार्वभौमत्व म्हणजे काय ?
  - ५) प्रभुत्वाची संकल्पना म्हणजे काय ?
  - ६) बर्लिनचे स्वातंत्र्यविषयक विचार सांगा.
३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) बेन्थॅमचा उपयुक्ततावाद.
  - २) ग्रामसीची प्रभुत्वाची संकल्पना.
  - ३) लास्कीचे स्वातंत्र्याविषयी विचार.
  - ४) मार्क्सची परात्मभावाची संकल्पना.
  - ५) नवी डावी चळवळ.
  - ६) मिलचे व्यक्तीगत स्वातंत्र्याविषयी विचार.
४. खालील प्रश्नाची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- अ) मिलच्या प्रतिनिधीक शासनाविषयीच्या विचारांचे स्पष्टीकरण करा.
- किंवा**
- ब) रॉल्सची वितरणात्मक न्यायाची संकल्पना स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- साम्यवादी समाजरचनेविषयीच्या मार्क्सच्या विचारांची चर्चा करा.
-

SLR-L – 246

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII A)**

एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

योग्य पर्याय निवडा :

- १) नारबा कोणावर राग व्यक्त करतो ?
(मालक/गुरांडोरावर/मित्रावर/निसर्गावर)
- २) 'कलेचे कातड' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
(भालचंद्र नेमाडे/आनंद यादव/राजन गवस/विश्वास पाटील)
- ३) 'राडा' कादंबरीचा नायक कोण आहे ?
(शालिनी/नाना/मंदार/सदानंद शेठ)
- ४) 'राडा' या ग्रंथाची प्रथमावृत्ती केव्हा प्रसिद्ध झाली ?
(१९७३/१९७५/१९७८/१९८०)
- ५) देशीवादाचा पुरस्कार कोणी केला ?
(रंगनाथ पठारे/भालचंद्र नेमाडे/आनंद यादव/राजन गवस)
- ६) ग्रामीण साहित्य चळवळ कोणी उभी केली ?
(शंकर पाटील/आनंद यादव/विश्वास पाटील/भाऊ पाध्ये)
- ७) देवदासी प्रथेच्या विरोधात कोणी साहित्य चळवळ सुरु केली ?
(राजन गवस/आनंद यादव/शंकर पाटील/भाऊ पाध्ये)

P.T.O.

- ८) 'भंडारभोग' कादंबरीत कोणता समाज आला आहे ?
(ग्रामीण समाज/आदिवासी समाज/तृतीयपंथी समाज/दलित समाज)
- ९) संभाजीच्या आईचे नांव काय ?
(सोयराबाई/जिजाबाई/सखूबाई/पुतळाबाई)
- १०) 'झाडाझडती' या ग्रंथास कोणता पुरस्कार मिळाला ?
(दमाणी/साहित्य अकादमी/ज्ञानपीठ/रोहमारे)
२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ५) : १०
- १) गोतावळा कादंबरीमधील सालगड्यांची नावे सांगा.
- २) महानगरीय जीवन वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) भालचंद नेमाडे यांचे समीक्षा ग्रंथ कोणते ?
- ४) बिठार कादंबरीची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ५) जग आणि टाक म्हणजे काय ?
- ६) विश्वास पाटलांच्या कादंबऱ्याची नावे सांगा.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १०
- १) महानगरीय तरुणांची वैफल्यग्रस्तता 'राडा' च्या आधारे स्पष्ट करा.
- २) तायप्पा जोगत्याची घुसमट थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ३) गोतावळामधील निसर्गचित्रण थोडक्यात स्पष्ट करा.
४. 'बिठार' कादंबरीचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करा. १०
- किंवा**
- संभाजीच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विशेष सांगा.
५. कृषीसंस्कृतीमधील औद्योगिककरणाचे नवे परिमाण देणारी कादंबरी म्हणजे 'गोतावळा' सविस्तर विवेचन करा. १०

SLR-L – 250

Seat
No.

**M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII)**

व्यावसायिक वर्ग: अनुवाद: सिद्धांत और प्रयोग

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10
- 1) विधि अनुवाद की सर्वाधिक महत्वपूर्ण विशेषता _____ होती है।
1) अर्थ की स्पष्टता
2) अर्थ की स्थूलता
3) मुहावरेदार भाषा
4) वाक्य संरचना
- 2) शेक्सपियर के नाटक 'मर्चेन्ट ऑफ वेनिस' का हिंदी अनुवाद भारतेन्दु ने _____ नाम से किया है।
1) जेनिस का व्यापारी
2) दुर्लभ बंधु
3) वेनिस देश
4) वेनिस की राजधानी
- 3) नाट्यानुवाद की सबसे बुनियादी समस्या _____ से संबंधित है।
1) चरित्र-चित्रण
2) सांस्कृतिक परिवेश
3) कथानक
4) हास्य-व्यंग्य
- 4) यांत्रिक अनुवाद में _____ का प्रयोग होता है।
1) प्रकृति
2) मानव
3) समीक्षक
4) यंत्र
- 5) तकनीकी अनुवाद में _____ शब्दावली का प्रयोग होता है।
1) साहित्यिक
2) प्राचीन
3) तकनीकी
4) वैचारिक
- 6) _____ के अनुकूल बनने पर ही नाट्यानुवाद सफल माना जाता है।
1) रंगमंच
2) रंग निर्देश
3) संवाद
4) शैली

P.T.O.

- 7) अनुवादक को कम से कम _____ भाषाओं का ज्ञान होना आवश्यक है।
 1) तीन 2) दो
 3) पाँच 4) आठ
- 8) 'कविता का अनुवाद पूर्णतः कलात्मक पुनःसृजन की प्रक्रिया है, यह कथन _____ विद्वान का है।
 1) हरिवंशराय बच्चन 2) दिनकर
 3) सुरेश सिंघल 4) रांगेय राघव
- 9) अनुवाद में अनुवादक की भूमिका केवल _____ की होनी चाहिए।
 1) नाटककार 2) अनुवादक
 3) समीक्षक 4) उपन्यासकार
- 10) _____ प्रकार के अनुवाद में अनुवादक को मूल लेखक की आत्मा में प्रवेश करना पड़ता है।
 1) समाचार-पत्र-पत्रिकाओं का अनुवाद
 2) विज्ञापन का अनुवाद
 3) विधि का अनुवाद
 4) साहित्यिक अनुवाद

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

10

- 1) कार्यालयी अनुवाद किसे कहते हैं ?
- 2) विधि साहित्य के अनुवाद में कौन-कौनसी समस्याएँ आती हैं ?
- 3) लिप्यंतरण किसे कहते हैं ?
- 4) मशीनी अनुवाद किसे कहते हैं ?
- 5) त्रिभाषिक कोश किसे कहते हैं ?
- 6) बैंक संबंधी अनुवाद की कौन-कौनसी विशेषताएँ हैं ?

3. अ) निम्नलिखित मराठी अनुवाद का हिंदी में अनुवाद कीजिए।

5

गणेशोत्सव सुरु झाला. संस्थेचे कार्यक्रम होऊ लागले. आम्ही दररोज नाटकाच्या कार्यक्रमासाठी वेगवेगल्या गावाला जाऊ लागलो. माझी कलाकारांमध्ये चांगली ओळख झाली होती. मी जोश्याचा आहे हे प्रत्येकाला समजले होते. आमच्या जीवनाविषयी सर्व जग विचारीत होते. मी आमचे जीवन त्यांना सांगत होतो. त्यांना उत्सुकता लागत होती. कोणी म्हणत होते, “तुमचा समाज सध्या काय करतो ?” मी सांगत होतो, “असेच गापोगाव भटकत फिरतोय.” ते सर्व जण माझ्या जीवनाविषयी, जमातीविषयी विचारीत होते. मी त्यांना सांगत होतो. कॉलेज व नाटक यांच्या दरम्यान माझे जीवन वाहात होते.

आ) निम्नलिखित अंग्रेजी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए।

5

A market is public place where buyers and sellers meet without any restriction to buy and to sell the things they like. Weekly markets are held in villages where commodities are sold on barter standard cloth produced by a well known mill at Ahmedabad has country wide market gold or silver can be brought and sold all over the world. But vegetables or fruits cannot command a wide market. They can cater only to the needs of the people of a town or a village.

4. तकनीकी साहित्य के अनुवाद की समस्याओं पर प्रकाश डालिए।

10

अथवा

अनुवाद के उपकरण विशद कीजिए।

5. अनुवादक के गुणों पर प्रकाश डालिए।

10

SLR-L – 252

Seat
No.

**M.A. – II Semester – IV (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – 8)**

साहित्यिक वर्ग : (क) प्राचीन एवं मध्यकालीन काव्य

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाँड़ ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) 'सूरसागर' का आधार _____ है।
1) गीता   2) श्रीमद्भागवत   3) स्मृति   4) कठोपनिषद
- 2) सूरदास की काव्यभाषा _____ है।
1) ब्रज   2) अवधी   3) मैथिली   4) मगही
- 3) सूर की गोपियाँ _____ भक्ति का समर्थन करती है।
1) निर्गुण   2) सगुण   3) नवधा   4) व्दैत
- 4) _____ कौन देस को बासा ?
1) सगुण   2) निर्गुण   3) वेद   4) कृष्ण
- 5) बिहारी _____ कवि हैं।
1) रीतिबद्ध   2) रीतिसिद्ध   3) रीतिमुक्त   4) भक्त
- 6) 'बिहारी सतसई' में _____ दोहे हैं।
1) 700   2) 705   3) 710   3) 713
- 7) 'बिहारी सतसई' पर _____ का प्रभाव है।
1) मानस   2) गीत गोविंद   3) पदावली   4) गीता
- 8) भूषण _____ रस के कवि हैं।
1) श्रृंगार   2) शांत   3) वीर   4) करुण

P.T.O.

9) भूषण की भाषा में _____ गुण मिलता है ।

- 1) ओज   2) माधुर्य   3) प्रसाद   4) रीति

10) _____ भूषण काव्य के कला पक्ष की महत्वपूर्ण विशेषता है ।

- 1) अलंकार   2) छंद   3) भाषा   4) प्रतीक

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए । 10

- 1) उद्धव को ब्रज में क्यों भेजा जाता है ?
- 2) सूरदास के वियोग वर्णन की विशेषताएँ लिखिए ।
- 3) बिहारी के सौंदर्य चित्रण में कौनसी मौलिकता मिलती है ?
- 4) 'सतसई' में किन-किन विषयों पर दोहे मिलते हैं ?
- 5) भूषण की युग चेतना को स्पष्ट कीजिए ।
- 6) भूषण के काव्य में प्रयुक्त अलंकारों के नाम लिखिए ।

3. टिप्पणियाँ लिखिए (किन्हीं दो) । 10

- 1) सूर की गोपियाँ
- 2) सतसई परंपरा
- 3) भूषण की काव्य-कला

4. सूरदास का 'भ्रमरगीत' श्रेष्ठ उपालंभ काव्य है - स्पष्ट कीजिए । 10

अथवा

भूषण के काव्य में चित्रित राष्ट्रीयता का विवेचन कीजिए ।

5. बिहारी के काव्य सौंदर्य को विशद कीजिए । 10

SLR-L – 253

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HINDI (वैकल्पिक प्रश्नपत्र – 8)
Paper – VIII : साहित्यिक वर्ग
(ग) भारतीय साहित्य

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

1) महाश्वेता देवी के कथा साहित्य में _____ वर्ग की वेदना को वाणी मिली है ।

- 1) मध्य   2) उच्च   3) सामंती   4) उपेक्षित

2) 'अग्निगर्भ' में _____ आदिवासियों का चित्रण है ।

- 1) गोंड   2) माडिया   3) संथाल   4) कोल

3) मघई के लडके का नाम _____ है ।

- 1) धूरा   2) काली   3) बेनूल   4) दिवान

4) 'अग्निगर्भ' उपन्यास में _____ विचारधारा मिलती है ।

- 1) गांधीवादी   2) सांस्कृतिक   3) साम्यवादी   4) व्यक्तिवादी

5) _____ के शरीर और दिमाग का संबंध टूट गया था ।

- 1) धूरा   2) काली   3) बेनूल   4) बसाई

6) जयकांतन आरंभ में _____ पार्टी के कार्यकर्ता रहे ।

- 1) काँग्रेस   2) मार्क्सवादी   3) जनता   4) समाजवादी

7) जयकांतन _____ भाषा के साहित्यकार रहे हैं ।

- 1) तमिल   2) तेलगू   3) कन्नड   4) बांगला

P.T.O.

8) _____ गणेश अय्यर की माँ है ।

- 1) गीता   2) गौरी दादी   3) सेलिना   4) पार्वती

9) जयकांतन की मृत्यु सन् _____ में हुई ।

- 1) 2010   2) 2011   3) 2013   4) 2015

10) जयकांतन की कथाओं का केंद्रीय स्वर _____ है ।

- 1) मानवीयता   2) मनोवैज्ञानिकता   3) धार्मिकता   4) राजनीति

2. निम्नलिखित में से किन्हीं **पाँच** प्रश्नों के उत्तर **चार-पाँच** पंक्तियों में लिखिए ।

10

- 1) महाश्वेता देवी के लेखन की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए ।
- 2) 'अग्निगर्भ' उपन्यास में किन समस्याओं का अंकन हुआ है ?
- 3) 'अग्निगर्भ' उपन्यास के जरिए कौनसा संदेश दिया है ?
- 4) गौरी दादी बेटे की बात को क्यों मानती है ?
- 5) 'पूरब और पश्चिम' कहानी नारी जीवन के कौनसे तथ्य को उजागर करती है ?
- 6) सिंगारम मौन क्यों बन जाता है ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए । (3 में से 2) :

10

- 1) काली साँतरा ।
- 2) 'अग्निगर्भ' उपन्यास में परिवेश ।
- 3) 'अग्निगर्भ' उपन्यास का उद्देश्य ।

4. 'युगसंधि' कहानी की समीक्षा कीजिए ।

10

अथवा

जयकांतन की कहानियों में चित्रित पुरुष पात्रों की विशेषताओं को विशद कीजिए ।

5. 'अग्निगर्भ' उपन्यास की कथावस्तु की समीक्षा कीजिए ।

10

- 8) _____ is the villain of, 'The Power and the Glory'.
- a) The lieutenant
  - b) The Mestizo
  - c) Padre Jose
  - d) The Whisky Priest
- 9) Mr. Tench's wife is _____
- a) Coral
  - b) Sylvia
  - c) Trixie
  - d) Mestizo
- 10) _____ is a modern scientist.
- a) Sarah
  - b) Charles
  - c) Sam
  - d) Paul

2. Answer the following questions in brief (**any five**) : **10**
- 1) Why did the police arrest the whisky priest ?
  - 2) Mention the names of the plays in the Wesker Trilogy.
  - 3) Who is an amateur boxer in 'The Homecoming' ?
  - 4) What do you mean by the term absurd ?
  - 5) Who is the author of 'Waverley' ?
  - 6) Who is the narrator of The French Lieutenant's Woman ?
3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**
- 1) The peculiarities of Charles Smithson.
  - 2) What do you mean by the term 'nymphomaniac' ?
  - 3) The theme of 'The Merchant'.
- B) Write short notes on **any two** of the following : **4**
- 1) The source of the title 'The Power and The Glory'.
  - 2) Theme of the play 'The Merchant'.
  - 3) Mention any three names of Pinters Plays.
4. Consider 'The Homecoming' as an absurd drama. **10**
- OR
- Comment on the role of author in 'The French Lieutenant's Woman'.
5. Write a full note on the salient features of 'The Absurd Drama'. **10**
-

SLR-L – 257

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – II)
History of India C.A.D. 650 – 1200 A.D.

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- N. B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Select the appropriate word : 10

- 1) Nayanar Saints are related to _____ Sect.
a) Vaishnav   b) Shaiv   c) Digambar   d) Mahayan
- 2) _____ of the following is a creation of Sangam literature.
a) Shakuntal   b) Manimekhalai
c) Rajtarangini   d) Siddhantshiromani
- 3) Gautam Buddha preached his first sermon at _____
a) Pataliputra   b) Sanchi   c) Sarnath   d) Gaya
- 4) Ajanta paintings are related to _____ religion.
a) Buddhism   b) Jainism   c) Hindu   d) Vedic
- 5) Brihadeshwar temple is situated at _____
a) Aihole   b) Mahabalipuram
c) Tanjavur   d) Pattadkal
- 6) Famous Kailas temple at Ellora was built by _____ dynasty.
a) Chola   b) Pallav
c) Rashtrakuta   d) Chalukya
- 7) _____ of the following dynasty patronised Kannada literature.
a) Cholas   b) Pandya   c) Hoysalas   d) Cher

P.T.O.

- 8) _____ religion was popularised by the Alwars.
 a) Shaiv   b) Vaishnav   c) Jain   d) Bauddha
- 9) _____ was propounded Vishishtadvait theory.
 a) Ramanujacharya   b) Madhvacharya
 c) Shankaracharya   d) Nimbark
- 10) Virupaksha temple built in _____ style of temple architecture.
 a) Nagar   b) Dravid   c) Vessar   d) Chandel

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the main principles of Islam.
- 2) Describe the contribution of Alwar Saints.
- 3) State the cultural contribution of Chola dynasty.
- 4) Explain the features of Kannada language.
- 5) Describe Panchanuvratas of Jainism.
- 6) State the characteristics Ajanta paintings.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- A) Bhakti movement
- B) Mimamsa school of philosophy
- C) Kailas temple at Ellora
- D) Telugu language
- E) Badami paintings
- F) Ashtangmarga of Buddhism.

4. Explain the main teachings of Jainism.

10

OR

Describe the importance of Vedanta school of philosophy.

10

5. Discuss the contribution of Virshaiva Sect to the society.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) नयनार संत _____ पंथाशी संबंधित आहेत.
अ) वैष्णव   ब) शैव   क) दिगंबर   ड) महायान
- 2) खालीलपैकी _____ रचना संगम साहित्याची निर्मिती आहे.
अ) शाकुंतल   ब) मणीमेखलाई
क) राजतरंगिणी   ड) सिद्धांतशिरोमणी
- 3) गौतमबुद्धाने आपले पहिले प्रवचन _____ येथे दिले.
अ) पाटलीपुत्र   ब) सांची   क) सारनाथ   ड) गया
- 4) अजिंठा चित्रकला _____ धर्माशी संबंधित आहे.
अ) बौद्ध   ब) जैन   क) हिंदू   ड) वैदिक
- 5) बृहदेश्वर मंदिर _____ येथे आहे.
अ) ऐहोळे   ब) महाबलीपुरम्   क) तंजावर   ड) पट्टदकल
- 6) वेरूळचे प्रसिद्ध कैलास मंदिर _____ घराण्याने बांधले.
अ) चोल   ब) पल्लव   क) राष्ट्रकूट   ड) चालुक्य
- 7) खालीलपैकी _____ घराण्याने कन्नड साहित्याला राजाश्रय दिला.
अ) चोल   ब) पांड्य   क) होयसल   ड) चेर
- 8) अल्वारांनी _____ धर्म लोकप्रिय केला.
अ) शैव   ब) वैष्णव   क) जैन   ड) बौद्ध
- 9) विशिष्टाद्वैत सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) रामानुजाचार्य   ब) मध्वाचार्य   क) शंकराचार्य   ड) निंबार्क
- 10) विरूपाक्ष मंदिर _____ मंदिर वास्तुशैली मध्ये बांधलेले आहे.
अ) नागर   ब) द्राविड   क) वेसर   ड) चंदेल

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) इस्लामची प्रमुख तत्त्वे स्पष्ट करा.
  - 2) अल्वार संतांचे योगदान विशद करा.
  - 3) चोल घराण्याचे सांस्कृतिक योगदान स्पष्ट करा.
  - 4) कन्नड भाषेची वैशिष्ट्ये विशद करा.
  - 5) जैन धर्मातील पंचअणुव्रते स्पष्ट करा.
  - 6) अजिंठा चित्रकलेची वैशिष्ट्ये विशद करा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) भक्ती चळवळ
  - ब) मीमांसा दर्शन
  - क) कैलास मंदिर, वेरूळ
  - ड) तेलुगु भाषा
  - इ) बादामी चित्रकला
  - फ) बौद्ध धर्मातील अष्टांगमार्ग.
4. जैन धर्माची प्रमुख शिकवण स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- वेदांत दर्शनाचे महत्त्व विशद करा. 10
5. वीरशैव संप्रदायाचे समाजासाठी योगदान यावर चर्चा करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C1) (Paper – XI)
Indian Economic Policy**

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ is a Chairman of fourteenth Finance Commission.
  - a) Y. V. Reddy
  - b) Dandekar
  - c) S. D. Tendulkar
  - d) Montek Ahluwalia
- 2) _____ is an indirect tax.
  - a) Income Tax
  - b) Property Tax
  - c) Sales Tax
  - d) None of the above
- 3) The concept of balance of payment is related to
  - a) Internal trade
  - b) International trade
  - c) Foreign relation
  - d) Foreign investment
- 4) _____ factor affects industrial productivity.
  - a) Weather
  - b) Capital
  - c) Government policy
  - d) All of the above
- 5) The head office of W.T.O. is located at
  - a) Uruguay
  - b) Tokyo
  - c) New York
  - d) Geneva
- 6) National Rural Employment Guarantee Act was passed in the year
  - a) 2001
  - b) 2005
  - c) 2000
  - d) 2009
- 7) RBI uses differential interest rate policy for
  - a) Agriculture
  - b) International trade
  - c) Large scale industries
  - d) None of the above

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) चौदाव्या वित्त आयोगाचे अध्यक्ष _____ हे आहेत.
अ) वाय.व्हि. रेड्डी
ब) दांडेकर
क) एस.डी. तेंडूलकर
ड) माँटेक अहलुवालिया
- २) _____ हा अप्रत्यक्ष कर आहे.
अ) उत्पन्न कर
ब) मालमत्ता कर
क) विक्री कर
ड) यापैकी नाही
- ३) व्यवहारातले ही संकल्पना _____ शी निगडीत आहे.
अ) अंतर्गत व्यापार
ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
क) परकीय संबंध
ड) परकीय गुंतवणूक
- ४) _____ हा घटक औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करतो.
अ) हवामान
ब) भांडवल
क) सरकारी धोरण
ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) डब्ल्यू. टि.ओ. (WTO) चे मुख्यालय _____ येथे आहे.
अ) ऊरुग्वे
ब) टोकिओ
क) न्यूर्याक
ड) जिनिव्हा
- ६) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा _____ वर्षी मंजूर झाला.
अ) २००१
ब) २००५
क) २०००
ड) २००९
- ७) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया भेदकारी व्याजदर धोरण _____ साठी वापरते.
अ) शेती
ब) अंतरराष्ट्रीय व्यापार
क) मोठे उद्योग
ड) वरीलपैकी नाही
- ८) भारतात जागतिकीकरणाचे धोरण _____ मध्ये स्विकारण्यात आले.
अ) १९९८
ब) १९९१
क) १९९५
ड) १९९९

९) सन् १९९३ मध्ये निर्गुतवणूक आयोग _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमण्यात आले.

अ) सी. रंगराजन

ब) मनमोहन सिंग

क) नरसिंह राव

ड) स्वामिनाथन

१०) एकादीत सेवा योजना _____ शी संबंधित आहे.

अ) लघु उद्योग

ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार

क) उच्च शिक्षण

ड) वरिल्लपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) समांतर अर्थव्यवस्थेचा अर्थ सांगा.

२) निर्गुतवणूक म्हणजे काय ?

३) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक म्हणजे काय ?

४) फेमा (FEMA) चे पूर्ण रूप लिहा.

५) राजकोषीय धोरण म्हणजे काय ?

६) नाणेबाजार म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) समांतर अर्थव्यवस्थेचे परिणाम.

२) निर्यात-आयात धोरण २००२-०७ (Exim Policy).

३) लघु उद्योगाचे महत्व.

४) जागतिकीकरणाचे गुण.

५) भांडवल बाजार.

६) खाजगीकरणाचे दोष.

४. अ) औद्योगिक आजारपण म्हणजे काय ? औद्योगिक आजारपणाची कारणे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) बहुराष्ट्रीय महामंडळे म्हणजे काय ? बहुराष्ट्रीय महामंडळाचे फायदे स्पष्ट करा.

५. केंद्र सरकारची वित्तीय साधने स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Paper – IV) Opt.
History of U.S.S.R. (1917 – 1977)

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word. 10
- 1) "Policy of Decentralization" was adopted by
A) Khrushchev   B) Kaganovich   C) Brezhnev   D) None of these
  - 2) Khrushchev visited _____ Nation at 1964 A.D.
A) India   B) China   C) America   D) Japan
  - 3) _____ was challenged Stalin's expansion policy in Ugoslaviya.
A) Marshal Tito   B) General Frenko
C) Gottavald   D) Beriya
  - 4) In period of 1964 –1977 A.D. _____ was the power of Russia.
A) Khrushchev   B) Gorbachev   C) Gromako   D) Kosygin
  - 5) _____ was first animal sent by Russia in space.
A) Liaka   B) Luna   C) Lumi   D) Lusi
  - 6) First time _____ historian was used the word "Cold War".
A) Zinoviell   B) Lipman   C) Bryranes Jems   D) None of these
  - 7) Brezhnev declared his constitution in the year _____ A.D.
A) 1975   B) 1976   C) 1977   D) 1978
  - 8) _____ was Pro-Russian Pact.
A) NATO   B) CENTO   C) SEATO   D) Warsaw

9) _____ was the eight artificial satellite.

- A) VOSTOK – I   B) VOSTOK – III   C) VOSTOK – V   D) VOSTOK – VI

10) Forth five year plan commend in the year _____ A.D.

- A) 1945   B) 1946   C) 1947   D) 1948

2. Write short answer of the following (**any four**). **8**

- 1) What is the Permanent world revolution policy ?
- 2) Who was the chief of Russia space programme during the time of Kosygyn ?
- 3) Write the four names of artificial satellite in Russia.
- 4) Who declared the Seven Year Plan ?
- 5) During the collective leadership who was the main ministers ?
- 6) Who was in power in U.S.S.R. between 1953 – 55 ?

3. Write short notes (**any four**). **12**

- 1) Kosygyn.
- 2) Russia-India relation.
- 3) Russian Technology development.
- 4) Komosmol.
- 5) Condition of woman in Russian.
- 6) Russian planning aims.

4. Bring out contribution of Breznev to the Constitution. **10**

OR

Discuss the Agricultural development of Russia.

5. Describe in brief U.S.S.R.'s. relations with India from 1965 – 77. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) 'विकेंद्रीकरणाचे धोरण' _____ ने अवलंबले.
अ) ख्रुश्चेव्ह   ब) कागानोविच   क) ब्रेझनेव्ह   ड) यापैकी नाही
- 2) इ. स. 1964 ला ख्रुश्चेव्ह यांनी _____ या देशाला भेट दिली.
अ) भारत   ब) चीन   क) अमेरिका   ड) जपान
- 3) स्टॅलिनच्या युगोस्लाव्हियातील विस्तारवादी धोरणाला _____ विरोध केला.
अ) मार्शल टिटो   ब) जनरल फ्रॅन्को   क) गोट्टावाल्ड   ड) बेरिया
- 4) इ.स. 1964-1977 या काळात रशियात _____ सत्तेवर होते.
अ) ख्रुश्चेव्ह   ब) गोर्बाचेव्ह   क) ग्रेमको   ड) कोसीजीन
- 5) रशियाने अंतराळात _____ हा पहिला प्राणी पाठवला.
अ) लायका   ब) लुना   क) लुमी   ड) लुसी
- 6) 'शीत युद्ध' हा शब्द _____ या इतिहासकाराने प्रथम वापरला.
अ) झिनोव्हेल   ब) लिपमॅन   क) ब्रायरन्स जेम्स   ड) यापैकी नाही
- 7) ब्रेझनेव्हची राज्यघटना _____ या वर्षी जाहिर केली
अ) 1975   ब) 1976   क) 1977   ड) 1978
- 8) _____ हा सोव्हिएट रशिया प्रणित करार आहे.
अ) नाटो   ब) सेंटो   क) सिटो   ड) वार्सा
- 9) 8 व्या कृत्रिम उपग्रहाचे नाव _____ होय.
अ) वास्तोक - I   ब) वास्तोक - III   क) वास्तोक - V   ड) वास्तोक - VI
- 10) चौथी पंचवार्षिक योजना _____ या वर्षी सुरू झाली.
अ) 1945   ब) 1946   क) 1947   ड) 1948

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार). 8
- 1) कायमचे जागतिक क्रांतीचे धोरण म्हणजे काय ?
  - 2) कोसीजीन काळात रशियाच्या अवकाश प्रकल्पाचे प्रमुख कोण होते ?
  - 3) रशियातील चार कृत्रिम उपग्रहांची नावे लिहा.
  - 4) साप्तवार्षिक योजना कोणी जाहिर केली ?
  - 5) सामुदायिक नेतृत्वाच्या कालखंडातील मुख्य मंत्री कोण होते ?
  - 6) इ.स. 1953-55 या काळात रशियाच्या सत्तेवर कोण होते ?
3. टिपा लिहा (कोणतेही चार). 12
- 1) कोसीजीन
  - 2) रशिया - भारत संबंध
  - 3) रशियाची तंत्रज्ञानातील प्रगती
  - 4) कामोस्मोल
  - 5) रशियातील स्त्रियांची स्थिति
  - 6) रशियातील नियोजनाची उद्दिष्ट्ये.
4. ब्रेझनेव्हच्या राज्यघटनेतील योगदानाचा आढावा घ्या. 10
- किंवा**
- रशियातील शेती विकासाची चर्चा करा. 10
5. इ.स. 1965-77 या काळातील रशिया (U.S.S.R.) व भारत संबंधाची चर्चा करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS
(International Trade and Finance (Gr.C1) (Paper – XII))

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicates full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The concept of balance of payment is related with
    - a) International Trade
    - b) Internal Trade
    - c) State Trade
    - d) Local Trade
  - 2) In an international trade when the receipts are greater than the payments that balance of payment is known as _____ balance of payment.
    - a) Deficit
    - b) Surplus
    - c) Unfavourable
    - d) None of the above
  - 3) _____ is the cause of disequilibrium in the balance of payment.
    - a) Trade cycle
    - b) Demand for export
    - c) Size of import
    - d) All the above
  - 4) Balance of payment depends upon
    - a) Rate of import
    - b) Rate of export
    - c) Rate of exchange
    - d) None of the above
  - 5) _____ is the measure to correct the disequilibrium in the balance of payment.
    - a) Devaluation of currency
    - b) Domestic price stability
    - c) Control on import
    - d) All the above
  - 6) For the favorable balance of payment
    - a) Size of import should be low
    - b) Size of export should be high
    - c) Both a and b
    - d) None of the above

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवडा करा :

१०

- १) व्यवहार समतोल ही संकल्पना _____ शी संबंधित आहे.
अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार   ब) अंतर्गत व्यापार
क) राज्य व्यापार   ड) स्थानिक व्यापार
- २) आंतरराष्ट्रीय व्यापारा मध्ये जेव्हा खर्चा पेक्षा प्राप्ती अधिक होते तेव्हा त्या व्यवहार समतोलास _____ व्यवहार समतोल असे म्हणतात.
अ) तुटिचा   ब) शिलकीचा   क) प्रतिकूल   ड) वरीलपैकी नाही
- ३) _____ हे व्यवहार समतोलातील असमतोलाचे कारण आहे.
अ) व्यापार चक्रे   ब) निर्यातीसाठी मागणी
क) आयातीचे प्रमाण   ड) वरील सर्व
- ४) व्यवहार समतोल _____ वर अवलंबून असतो.
अ) आयातीचा दर   ब) निर्यातीचा दर   क) विनिमय दर   ड) वरीलपैकी नाही
- ५) _____ हा व्यवहार समतोलातील बिघाड दुरुस्त करण्याचा उपाय आहे.
अ) चलनाचे अवमूल्यन   ब) स्थानिक किंमत स्थैर्य
क) आयातीवर नियंत्रण   ड) वरील सर्व
- ६) अनुकूल व्यवहार समतोला करीता _____ आवश्यक आहे.
अ) आयातीचे प्रमाण कमी   ब) निर्यातीचे प्रमाण अधिक
क) दोन्ही अ आणि ब   ड) वरीलपैकी नाही
- ७) _____ हा व्यवहार समतोल सुधारण्याकरीता बिगर मौद्रिक उपाय आहे.
अ) आयात कोटा   ब) निर्यात उत्तेजन
क) आयात पर्यायीकरण   ड) वरील सर्व
- ८) _____ हा विनिमय दराचा प्रकार आहे.
अ) स्थिर विनिमय दर   ब) लवचिक विनिमय दर
क) तरता विनिमय दर   ड) वरील सर्व

९) WTO हो _____ संघटना आहे.

अ) पर्यटन   ब) वाहतूक   क) व्यापार   ड) वरीलपैकी नाही

१०) GATT _____ या वर्षी अस्तित्वात आला.

अ) १९४७   ब) १९५७   क) १९६७   ड) १९९७

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) व्यवहार समतोल म्हणजे काय ?
- २) व्यवहार समतोल व व्यापार समतोल यातील फरक कोणता ?
- ३) अनुकूल व्यवहार समतोल म्हणजे काय ?
- ४) विनिमय दर म्हणजे काय ?
- ५) TRIMS म्हणजे काय ?
- ६) TRIPS म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) व्यवहार समतोलाचे घटक.
- २) व्यवहार समतोलातील असमतोल.
- ३) सुवर्ण परीमाण.
- ४) लवचिक विनिमय दराचे गुण.
- ५) विदेशी व्यापार गुणक.
- ६) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची कार्ये.

४. दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) :

१०

अ) सुवर्ण परीमाणातील व्यवहार समतोलातील संतुलनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

ब) व्यवहार समतोलाच्या सिद्धान्ताच्या मौद्रिक दृष्टिकोनाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

५. निर्यात उत्तेजन म्हणजे काय ? निर्यात उत्तेजनासाठी केल्या जाणाऱ्या विविध उपायांची चर्चा करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
HISTORY (Optional Paper – V)
History of India (1858-1964 A.D.) (Old)

Day and Date : Thursday, 10-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicates full marks.**

1. Complete following sentences choosing the correct alternatives : **10**
- 1) British Government appoints _____ for inquiry of Jallianwala Bag Massacre.
A) Hunter Commission   B) Mecoly Commission
C) Neharu Committee   D) Morley Commission
  - 2) In the session of Indian National Congress held at _____ the resolution to starting the non-cooperation movement was passed.
A) Nagpur   B) Mumbai   C) Pune   D) Surat
  - 3) _____ was established political party by name Forward Block.
A) Rasbihari Bose   B) Mahatma Gandhi
C) Netaji Subhashchandra Bose   D) Lokmanya Tilak
  - 4) _____ was one of the first person to ask creation of the “Pakistan”.
A) Mahamad Ali Jina   B) Rahmat Ali Choudhary
C) Mohmad Iqbal   D) Sayyad Ahmad
  - 5) The British Government was given the right of separate electorate to the Muslims by _____ Act.
A) Morley-Minto Act, 1909   B) Charter Act, 1892
C) Regulating Act, 1772   D) Montagu-Chemsford Act, 1919
  - 6) The period of first five year plan in India was _____
A) 1947 to 1952   B) 1951 to 1956
C) 1955 to 1960   D) 1958 to 1964

- 7) _____ called as an “Iron Man of India”.
- A) Sardar Vallabhbhai Patel   B) Mahatma Gandhi
C) Dr. Babasaheb Ambedkar   D) Lokmanya Tilak
- 8) At the time of Independence _____ was Viceroy of India.
- A) Ramsey Macdonald   B) Raj Gopalachari
C) Lord Mountbatten   D) Lord Ripen
- 9) The Kothari Commission is related to _____ policy of India.
- A) Economical   B) Foreign   C) Education   D) Social
- 10) The Kashmir Issue moved to UNO by _____
- A) Pandit Jawaharlal Nehru   B) Sardar Vallabhbhai Patel
C) Yashwantrao Chavan   D) Dr. Rajendra Prasad

2. Write short answers of the following questions (**any four**) :

8

- 1) Swarjya Party
- 2) Nehru Report
- 3) Lucknow Pact
- 4) Meaning of Non-Cooperation
- 5) Integration of Hyderabad.
- 6) Non-Aligned Movement.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) First Round Table Conference.
- 2) Pune Pact.
- 3) Fourteen Demands of Br. Jina.
- 4) India and UNO.
- 5) Radhakrishnan Commission.
- 6) Indian Independence Act, 1947.

4. Explain the causes and effects of Quit India Movement in India.

10

OR

Discuss about Indo-China Relation after independence period.

5. Discuss about economical policy of India after Independence period.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा :

१०

- १) ब्रिटीश सरकारने जालियनवाला बाग हत्याकांडाच्या चौकशीसाठी _____ नेमला होता.
अ) हंटर आयोग   ब) मेकॉले आयोग
क) नेहरू समिती   ड) मोर्ले आयोग
- २) भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या _____ येथील अधिवेशनात असहकार चळवळ सुरू करण्याचा ठराव संमत करण्यात आला.
अ) नागपूर   ब) मुंबई   क) पुणे   ड) सुरत
- ३) फॉरवर्ड ब्लॉक नावाच्या राजकीय पक्षाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) रासबिहारी बोस   ब) महात्मा गांधी
क) नेताजी सुभाषचंद्र बोस   ड) लोकमान्य टिळक
- ४) पाकिस्तान निर्मितीबद्दल सर्वप्रथम विचारणारी व्यक्ती _____ ही होती.
अ) महंमद अली जीना   ब) रहमत अली चौधरी
क) महंमद इक्बाल   ड) सय्यद अहमद
- ५) ब्रिटीश सरकारने _____ च्या कायदानुसार मुस्लिमांना स्वतंत्र मतदार संघांचा अधिकार दिला होता.
अ) मोर्ले-मिंटो कायदा, १९०९   ब) सनदी कायदा, १८९२
क) नियामक कायदा, १७७२   ड) मॉन्टेग्यू-चेम्सफर्ड कायदा, १९१९
- ६) भारताच्या पहिल्या पंचवार्षिक योजनेचा कालावधी _____ होता.
अ) १९४७ ते १९५२   ब) १९५१ ते १९५६
क) १९५५ ते १९६०   ड) १९५८ ते १९६४
- ७) _____ यांना “भारताचे लोहपुरुष” असे म्हटले जाते.
अ) सरदार वल्लभभाई पटेल   ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ड) लोकमान्य टिळक
- ८) स्वातंत्र्य प्राप्तीच्या वेळी _____ भारताचे व्हाईसरॉय होते.
अ) रॉसे मॅक्डोनाल्ड   ब) राजगोपालाचारी
क) लॉर्ड माऊंटबॅटन   ड) लॉर्ड रिपन

- ९) कोठारी कमिशन भारताच्या _____ धोरणाशी संबंधीत आहे.
 अ) आर्थिक   ब) परराष्ट्रीय   क) शैक्षणिक   ड) सामाजिक

- १०) काश्मिर प्रश्न _____ यांनी युनोकडे नेला.
 अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू   ब) सरदार वल्लभभाई पटेल
 क) यशवंतराव चव्हाण   ड) डॉ. राजेंद्र प्रसाद

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) स्वराज्य पक्ष
- २) नेहरू रिपोर्ट
- ३) लखनौ करार
- ४) असहकाराचा अर्थ
- ५) हैद्राबादचे विलिनीकरण
- ६) अलिप्तवादी चळवळ.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) पहिली गोलमेज परिषद.
- २) पुणे करार.
- ३) बॅ. जीना यांच्या चौदा मागण्या.
- ४) भारत आणि युनो.
- ५) राधाकृष्णन आयोग.
- ६) भारतीय स्वातंत्र्याचा कायदा, १९४७.

४. भारतातील चलेजाव चळवळीची कारणे आणि परिणाम यांचे वर्णन करा.

१०

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारत-चीन संबंधाची चर्चा करा.

५. स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारताच्या आर्थिक धोरणाची चर्चा करा.

१०

SLR-L – 263

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY (Comp. Paper – I)
History of the Marathas (1600 A.D. – 1818 A.D.) (Social and Cultural)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives given below : 10
- 1) _____ wrote 'Pandav Pratap' book.
    - a) Mukteshwar
    - b) Shridhar
    - c) Vaman Pandit
    - d) Moropant
  - 2) 'Shri Chamundraye Karvile' Marathi line was found at _____ inscription.
    - a) Erangaon
    - b) Dayamabad
    - c) Shravanbelgol
    - d) Harappa
  - 3) Term Naru was used for
    - a) Vatandar
    - b) Balutedar
    - c) Alutedar
    - d) Upara
  - 4) Women slaves called as _____ during Peshwa period.
    - a) Naykin
    - b) Kalawantin
    - c) Kunbin
    - d) Labour
  - 5) _____ is the important place of Varkari Cult.
    - a) Kolhapur
    - b) Solapur
    - c) Pandharpur
    - d) Karmala
  - 6) _____ discussed on 'Maharashtra Dharma' concept in their famous book 'Rise of the Maratha power'.
    - a) G.H. Khare
    - b) Ranade
    - c) Rajwade
    - d) Pagadi

P.T.O.

- 7) _____ wrote 'Dnyaneshwari' book.
a) Saint Tukaram	b) Saint Namdev
c) Saint Eknath	d) Saint Dnyaneshwar
- 8) Chhatrapati Shivaji Maharaj's tomb was at _____ fort.
a) Rajgad	b) Raigad
c) Pratapgad	d) Kondhana
- 9) _____ painter was in Madhavrao Peshwas darbar.
a) Mankoji	b) Somaji
c) Yamaji	d) Ramji
- 10) 'Dashwtari game' was known as _____ during Maratha period.
a) Cinema	b) Tamasha
c) Music	d) Dance

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**

- 1) Write any two book names written by Mahanubhav Cult written.
- 2) Which term was used for men slaves during Peshwa period ?
- 3) What is mean by 'Stridhan' ?
- 4) What is meant by 'Varkari' ?
- 5) Tell any three names of bards during Peshwa period.
- 6) Give brief information about Gadhi architecture during Maratha period.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Characteristics of Marathi Language.
- 2) Untouchability during Maratha period.
- 3) Saint Namdev.
- 4) Balutedar's during Maratha period.
- 5) Temple architecture during Maratha period.

4. Give detail information about 'Watandari' system during Maratha period. **10**

OR

Review the development of Marathi literature. **10**

5. Discuss the architecture during Maratha period.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) पांडवप्रताप ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) मुक्तेश्वर
ब) श्रीधर
क) वामन पंडीत
ड) मोरोपंत
- २) _____ येथिल शिलालेखत 'श्री चामुंडराये करविले' ही मराठी ओळ सापडते.
अ) एरणगाव
ब) दायमाबाद
क) श्रवणबेळगोळ
ड) हरप्पा
- ३) 'नारु' ही संज्ञा _____ साठी वापरानि जात होती.
अ) वतनदार
ब) बलुतेदार
क) अलुतेदार
ड) उपरा
- ४) पेशवेकाळात स्त्री गुलमांना _____ असे म्हणत.
अ) नायकीन
ब) कलावंतीण
क) कुणबीन
ड) मजूर
- ५) वारकरी संप्रदायाचे मुख्य ठिकाण _____ हे आहे.
अ) कांल्हपूर
ब) सोलापूर
क) पंढरपूर
ड) करमाळा
- ६) _____ यांनी 'राइज ऑफ द मराठा पावर' ग्रंथात महाराष्ट्र धर्माची चर्चा केली आहे.
अ) ग. ह.खरे
ब) रानडे
क) राजवाडे
ड) पगडी
- ७) 'ज्ञानेश्वरी' ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) संत तुकाराम
ब) संत नामदेव
ड) संत एकनाथ
ड) संत ज्ञानेश्वर

८) छत्रपती शिवाजी महाराजांची समाधी _____ येथे आहे.

अ) राजगड

ब) रायगड

क) प्रतापगड

ड) कोंढाणा

९) माधवराव पेशव्यांच्या दरबारात _____ हा चित्रकार होता.

अ) माणकोजी

ब) सोमाजी

क) यमाजी

ड) रामजी

१०) मराठाकालखंडात _____ ला दशावतरीचा खेळ म्हणून ओळखले जाई.

अ) चित्रपट

ब) तमाशा

क) संगीत

ड) नृत्य

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) महानुभव पंथीयांनी लिहिलेल्या कोणत्याही दोन ग्रंथांची नावे लिहा.

२) पेशवेकाळात पुरुष गुलमांना काय म्हणत असत ?

३) स्त्रीधन म्हणजे काय ?

४) वारकरी म्हणजे काय ?

५) पेशवेकाळातील कोणत्याही तीन शाहीरांची नावे सांगा.

६) मराठाकाळीन गढी वास्तूकलेविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) मराठी भाषेची वैशिष्ट्ये

२) मराठाकालीन अस्पृश्यता

३) संत नामदेव

४) मराठाकालीन बलुतेदार

५) मराठाकालीन मंदीर स्थापत्य

६) शनिवारवाडा.

४. मराठाकालीन वतनदारीविषयी सविस्तर माहिती द्या.

१०

किंवा

मराठी साहित्याच्या विकासाचा आढावा द्या.

५. मराठाकालीन स्थापत्याची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Sem. – IV) Examination, 2015
SOCIOLOGY (New)
Theoretical Perspectives in Sociology (Gr. E.) (Paper – III)

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice.

10

- 1) Who say the Neo-Functionalism is a 'Multi-Dimensional' ?
A) J. Habermas   B) J. Alexander
C) L. Althusser   D) J. Mead
- 2) In which country the 'Neo-Functionalism Rise' ?
A) America   B) England   C) German   D) France
- 3) Who say the base of communication is knowledge ?
A) J. Habermas   B) J. Alexander
C) L. Althusser   D) H. Blumer
- 4) Who is the Father of Symbolic interaction ?
A) C. Cooley   B) I. Thomas   C) J. Due   D) G. Mead
- 5) Who did the explanation of phenomenology as social and individual consciousness ?
A) Berger and Luckmann   B) Hussrel and Schutz
C) Mead and Blumer   D) Derrida and Foucault
- 6) Who feel that the social reality found in social relation ?
A) Hussrel   B) Berger   C) Schutz   D) Blumer

P.T.O.

- 7) Who wrote the book titled the 'Problem of Social Reality' ?
A) Schutz   B) Blumer   C) Berger   D) Luckmann
- 8) Which of the following is characteristic of Phenomenology ?
A) Complexity   B) Flexibility   C) Invisibility   D) All the above
- 9) Who say the post traditional society is a part of modern society ?
A) Giddens   B) Derrida   C) Foucault   D) All the above
- 10) Who developed the postulate of 'Micro Politics of Power' ?
A) Giddens   B) Derrida   C) Foucault   D) All the above

2. Write answer on **any four** in brief :

8

- 1) State any two characteristics Neo-Functionalism.
- 2) Explain Habermas's Neo-Marxism in brief.
- 3) State in brief Meads Symbolic interactionism.
- 4) According to Husserl which are the two types of Phenomenology ?
- 5) What is the base of Ethnomethodology ?
- 6) Explain 'Derridas Post-structuralism'.

3. Write short notes on **any four** :

12

- 1) Alexander's Marxism
- 2) Blumer's symbolic interactionism
- 3) Bergers contribution in Phenomenology
- 4) Schutz's approach about Ethnomethodology
- 5) Structuralism of Giddens
- 6) Foucaults Post-Structuralism.

4. Explain Goffman's Theory of Symbolic interactionism.

10

OR

State Althusser's Neo-Marxism.

5. Elucidate the Garfinkels approach about Ethnomethodology.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) 'नव-प्रकार्यवाद हा बहुआयामी आहे' असे कोण म्हणतो ?
अ) जे. हेबरमास   ब) जे. अलेक्झांडर   क) एल. अल्थुसर   ड) जे. मेड
- २) कोणत्या देशात नव-प्रकार्यवादाचा उगम झाला ?
अ) अमेरिका   ब) इंग्लंड   क) जर्मन   ड) फ्रान्स
- ३) 'संवादाचा आधार हा विवेक आहे' असे कोण म्हणतो ?
अ) जे. हेबरमास   ब) जे. अलेक्झांडर   क) एल. अल्थुसर   ड) एच. ब्लुमर
- ४) 'सांकेतिक अंतरक्रिये'चा जनक कोण आहे ?
अ) सी. कुले   ब) आय. थॉमस   क) जे. ड्यु   ड) जी. मिड
- ५) घटनाशास्त्राचे विश्लेषण सामाजिक जाणीवा व वैयक्तिक जाणीवांच्या आधारावर कोणी केले ?
अ) बर्गर आणि लुकमन   ब) हुसरेल आणि श्युटज्
क) मिड आणि ब्लुमर   ड) डेरिडा आणि फॉकॉल्ट
- ६) 'सामाजिक वास्तवता ही सामाजिक संबंधात आढळते' असे कोणास वाटते ?
अ) हुसरेल   ब) बर्गर   क) श्युटज्   ड) ब्लुमर
- ७) 'सामाजिक वास्तविकतेच्या समस्या' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) श्युटज्   ब) ब्लुमर   क) बर्गर   ड) लुकमन
- ८) खालीलपैकी घटनाशास्त्राचे वैशिष्ट्ये कोणते ?
अ) क्लिष्टता   ब) लवचिकता   क) अदृश्यता   ड) वरील सर्व
- ९) 'उत्तर-परंपरागतसमाज हा आधुनिक समाजाचे अंग आहे' असे कोण म्हणतो ?
अ) गिडीन्स   ब) डेरिडा   क) फॉकॉल्ट   ड) वरील सर्व
- १०) 'शक्तीची सूक्ष्म राजनिती' हा दृष्टिकोन कोणी विकसित केला ?
अ) गिडीन्स   ब) डेरिडा   क) फॉकॉल्ट   ड) वरील सर्व

२. पुढील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) नव-प्रकार्यवादाची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
  - २) हेबरमासचा नव मार्क्सवाद थोडक्यात स्पष्ट करा.
  - ३) मिडचा सांकेतिक अंतरक्रियावाद थोडक्यात सांगा.
  - ४) हुसरेलच्या मते घटनाशास्त्राचे दोन प्रकार कोणते ?
  - ५) लोकान्वय पद्धतीचा मूल आधार काय आहे ?
  - ६) डेरिडाचा उत्तर-संरचनावाद स्पष्ट करा.
३. कोणत्याही चारावर टीपा लिहा : १२
- १) अलेक्झांडरचा मार्क्सवाद
  - २) ब्लुमरचा सांकेतिक अंतरक्रियावाद
  - ३) बर्गरचे घटनाशास्त्रातील योगदान
  - ४) लोकान्वय पद्धती विषयीचा श्युटज् यांचा दृष्टिकोन
  - ५) गिडीन्सचा संरचनावाद
  - ६) फॉकॉल्टचा उत्तर-संरचनावाद.
४. गॉफमनचा सांकेतिक अंतरक्रियावादी सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- अल्थुसरचा नव मार्क्सवाद सांगा.
५. गारफिकेल यांचा लोकान्वय पद्धती विषयीचा दृष्टिकोन विशद करा. १०
-

- 8) The division of health psychology was introduced in
  - A) 1978
  - B) 1678
  - C) 1777
  - D) 2001
- 9) _____ includes the study of human cultures.
  - A) Anthropology
  - B) Psychology
  - C) Economics
  - D) All
- 10) Changes in people’s lifestyles can also reduce chronic
  - A) Illnesses
  - B) Process
  - C) Wellness
  - D) Health

- 2. Write short answers on **any four** : **8**
  - 1) Define health psychology.
  - 2) Define personality.
  - 3) Who called the father of medicine ?
  - 4) Who proposed a humoral theory of illness ?
  - 5) Who proposed that the mind and the body are separate ?
  - 6) Define variable.
- 3. Write short notes on **any four** : **12**
  - 1) Social support
  - 2) The role of social factor
  - 3) Life events
  - 4) Daily Hassles
  - 5) Chronic stressors
  - 6) The role of nicotine.
- 4. A) Describe the psychology’s role in health. **10**
OR
B) How stress affects health ?
- 5. Explain the biological aspects of stress. **10**

मराठी अनुवाद

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) _____ हा संस्कृतीचा पैलू आहे.

अ) धर्म

ब) शिक्षण

क) मन

ड) भावना

२) _____ मानवाच्या सामाजिक जीवनावर लक्ष केंद्रीत करतो.

अ) समाजशास्त्र

ब) मानसशास्त्र

क) अर्थशास्त्र

ड) विज्ञान

३) लोक _____ जगात जगतात.

अ) सामाजिक

ब) सांस्कृतिक

क) निद्रा

ड) प्रक्रिया

४) रोग प्रतिकारक यंत्रणेच्या कार्यात _____ असतो.

अ) ताण

ब) जीवन

क) भावना

ड) विकास

५) वैवाहिक असमाधान हे देखील _____ च्या अडचणींशी संबंधीत आहे.

अ) निद्रे

ब) लैंगिकते

क) शिक्षण

ड) भावने

६) _____ ही व्यक्तिनिष्ठ संवेदना आहे.

अ) भावना

ब) शिक्षण

क) जाणीव

ड) आरोग्य

७) बोधावस्था ही _____ क्रिया आहे.

अ) मानसिक

ब) सामाजिक

क) मदत

ड) जीवन

८) आरोग्य मानसशास्त्राच्या विभागणीची ओळख _____ मध्ये झाली.

अ) १९७८

ब) १६७८

क) १७७७

ड) २००१

९) मानवी संस्कृतीच्या अभ्यासाचा समावेश _____ मध्ये होतो.

- अ) मानव वंशशास्त्र   ब) मानसशास्त्र
क) अर्थशास्त्र   ड) सर्व

१०) लोकांच्या जीवनशैलीतील बदल हा दखील तीव्र _____ कमी करू शकतील.

- अ) आजार   ब) प्रक्रिया
क) निरोगीपणा   ड) आरोग्य

२. थोडक्यात उत्तरे द्या कोणतेही चार :

८

- १) आरोग्य मानसशास्त्राची संज्ञा सांगा.
- २) व्यक्तीमत्वाची संज्ञा द्या.
- ३) औषध शास्त्राचा जनक कोणास संबोधितात ?
- ४) शरीरातील नैसर्गिक द्रवपदार्थासंबंधीच्या आजार सिद्धांत कोणी सुचविला ?
- ५) मन आणि शरिर हे वेगळे आहेत असे कोणी सूचविले ?
- ६) परिवर्त्यकाची संज्ञा द्या.

३. थोडक्यात टीपा द्या कोणतेही चार :

१२

- १) सामाजिक आधार
- २) सामाजिक घटकांची भूमिका
- ३) जीवनातील घटना
- ४) दैनिक संघर्ष
- ५) तीव्र ताणके
- ६) निकोटीनची भूमिका.

४. अ) आरोग्यात मानसशास्त्राची भूमिका वर्णन करा.

१०

किंवा

ब) आरोग्याला ताण कसा प्रभावीत करतो ?

५. ताणाचे जैविक पैलू स्पष्ट करा.

१०

_____

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS Gr. C1 (Paper – X)
Agricultural Development of India**

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternatives. 10
- 1) The Non-institutional source of agriculture credit includes
    - a) Government
    - b) Commercial Banks
    - c) Money-lender
    - d) NABARD
  - 2) The commission for Agricultural Costs and Prices (ACP) came into existence in
    - a) 1965
    - b) 1985
    - c) 1960
    - d) 1958
  - 3) NAFED is an _____ institute in the field of agricultural marketing.
    - a) State level
    - b) National level
    - c) District level
    - d) Local
  - 4) The regulated market is controlled by
    - a) Government
    - b) Banks
    - c) Industrialists
    - d) None of the above
  - 5) The Central Warehousing Corporation (CWC) was set up in
    - a) 1957
    - b) 1958
    - c) 1955
    - d) 1950
  - 6) Mid-Day Meal scheme (MDM) introduced in
    - a) 1992
    - b) 1993
    - c) 1994
    - d) 1995
  - 7) All India Rural Credit Survey Committee in 1951 was constituted under the chairmanship of
    - a) A.M. Khusro
    - b) A. Vaidyanathan
    - c) Shree Gorwala
    - d) M.S. Swaminathan

- 8) Primary Agricultural Co-operative credit societies work at _____ level.
a) District   b) Village   c) Taluk   d) State
- 9) The head office of NABARD is located at
a) Pune   b) Delhi   c) Chennai   d) Mumbai
- 10) The central government provides _____ percent funds for the implementation of National Rural Employment Guarantee Scheme.
a) 10   b) 90   c) 100   d) 80

2. Write short answer (**any four**).

8

- 1) What is the full form of NCDC ?
- 2) What is marginalisation of agricultural labour ?
- 3) State two characteristics of agriculture labour.
- 4) What is food security ?
- 5) State two short comings of Institutional credits.
- 6) What is agro industries ?

3. Write short note (**any four**).

12

- 1) Causes of farmers indebtedness.
- 2) Loan waiver policy.
- 3) National Rural Employment Guarantee Scheme – 2005.
- 4) Role of Regional Rural Banks in agricultural credit.
- 5) Importance of market information.
- 6) Benefits of regulated markets.

4. A) Discuss in detail the problems of agro – industries.

10

OR

B) Explain the agricultural price policy in India.

5. Discuss the food security measures in India.

10

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

- १) एन्. सी.डी.सी. (NCDC) चे पूर्ण रूप लिहा.
- २) शेतमजुरांचे सीमांतीकीकरण म्हणजे काय ?
- ३) शेतमजुरांची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- ४) अन्न सुरक्षितता म्हणजे काय ?
- ५) संस्थात्मक वित्त पुरवठ्यातील दोन त्रुटी सांगा.
- ६) कृषी-उद्योग म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार).

१२

- १) शेतकऱ्यांच्या कर्जबाजारीपणाची कारणे
- २) कर्जमाफीचे धोरण
- ३) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना २००५
- ४) कृषी वित्त पुरवठ्यातील क्षेत्रीय ग्रामीण बँकांची भूमिका
- ५) बाजार माहितीचे महत्व
- ६) नियंत्रित बाजारपेठांचे फायदे

४. अ) कृषी-उद्योगांच्या समस्यांची सविस्तर चर्चा करा.

१०

किंवा

ब) भारतातील कृषी- किंमत नीती स्पष्ट करा.

५. भारतातील अन्न सुरक्षितता उपायांची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D) (Paper – III)
Research Methodology in Political Science

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing correct options : **10**

- 1) _____ is inseparable part of knowledge.
a) Research   b) Science   c) Arts   d) Invention
- 2) Which of the following is not a step of research ?
a) Report   b) Concept
c) Observation   d) Classification
- 3) A careful objective inquiry in seeking facts or principles is called _____
a) Fact   b) Objectivity
c) Research   d) Subjectivity
- 4) Which of the following is not a 'technique' ?
a) Questionnaire   b) Logic
c) Interview   d) Observation
- 5) Historical research is _____
a) Broad   b) Limited   c) Narrow   d) None of these
- 6) Primary source is the method of _____
a) History   b) Data collection
c) Generalisation   d) None of these
- 7) The researcher has to do the _____ of conclusion.
a) Survey   b) Report   c) Data   d) Interpretation

8) The researcher has to determine the _____ of report.

- a) Clarity
- b) Objectatives
- c) Creativity
- d) Formulation

9) _____ is related to human behaviour.

- a) Social
- b) Political
- c) Human
- d) Analytical

10) Which of the following is not a type of social survey ?

- a) Census survey
- b) Sample survey
- c) Regular survey
- d) Pilot survey

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) Explain applied research.
- 2) State the objectives of the analysis of data.
- 3) State the limitations of survey method.
- 4) What is theory ?
- 5) What do you mean by “research problem” ?
- 6) State the nature of historical research.

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Explain the importance of interpretation.
- 2) State the comparative research method.
- 3) Sources of personal documents.
- 4) Importance of report writing.
- 5) State the types of survey method.
- 6) Contribution of research in theory.

4. A) Explain the steps of historical research.

10

OR

B) State the merits and demerits of survey method.

5. Explain the content of research report writing.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजव्या बाजूचे अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

१०

१) _____ हा ज्ञानाचा अविभाज्य घटक आहे.

अ) संशोधन   ब) शास्त्र   क) कला   ड) शोध

२) खालीलपैकी कोणती संशोधन पद्धतीची पायरी नाही.

अ) अहवाल   ब) संकल्पना   क) निरीक्षण   ड) वर्गिकरण

३) तथ्य किंवा तत्वे शोधण्यासाठी काळजीपूर्वक आणि वस्तुनिष्ठपणे घेतलेला शोध म्हणजे _____ होय.

अ) तथ्य   ब) वस्तुनिष्ठता   क) संशोधन   ड) आत्मनिष्ठता

४) खालीलपैकी कोणती 'तंत्र' नाही.

अ) प्रश्नावली   ब) तर्कशास्त्र   क) मुलाखत   ड) निरीक्षण

५) ऐतिहासिक संशोधन हे _____ आहे.

अ) व्यापक   ब) मर्यादित   क) संकुचित   ड) यापैकी नाही

६) प्राथमिक स्रोत ही _____ ची पद्धत आहे.

अ) इतिहास   ब) तथ्य संकलन   क) सामान्यीकरण   ड) यापैकी नाही

७) संशोधकाला निष्कर्षाचे _____ करावे लागते.

अ) सर्वेक्षण   ब) अहवाल   क) तथ्य   ड) निर्वाचन

८) संशोधकाने अहवालाची _____ निश्चित केली पाहिजे.

अ) स्पष्टता   ब) उद्दिष्ट्ये   क) कल्पकता   ड) रूपरेषा

९) _____ संशोधन हे मानवी वर्तनुकीशी संबंधीत असते.

अ) सामाजिक   ब) राजकीय   क) मानवी   ड) विश्लेषणात्मक

१०) खालीलपैकी कोणता एक 'सामाजिक सर्वेक्षणाचा प्रकार नाही.

अ) जनगणना सर्वेक्षण   ब) नमुना सर्वेक्षण   क) नियमित सर्वेक्षण   ड) पायलट सर्वेक्षण

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) उपयोजित संशोधन स्पष्ट करा.
  - २) तथ्य विश्लेषणाचे उद्देश सांगा.
  - ३) सर्वेक्षण पद्धतीच्या मर्यादा सांगा.
  - ४) सिद्धांत म्हणजे काय ?
  - ५) संशोधन समस्या म्हणजे काय ?
  - ६) ऐतिहासिक संशोधनाचे स्वरूप सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) निर्वाचनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
  - २) तुलनात्मक संशोधन पद्धत सांगा.
  - ३) व्यक्तीगत प्रलेखीय स्रोत.
  - ४) संशोधन अहवालाचे महत्त्व.
  - ५) सर्वेक्षण पद्धतीचे प्रकार सांगा.
  - ६) सिद्धांतात संशोधनाचे महत्त्व.
४. अ) ऐतिहासिक संशोधनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) सर्वेक्षण पद्धतीचे गुण, दोष सांगा.
५. अहवाल लेखनाचे घटक स्पष्ट करा. १०
-

SLR-L – 268

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – V)
मराठीचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) प्रत्यक्ष शब्दात किंवा वाक्यात म्हणजेच भाषा-व्यवहारात उपयोजिल्या जाणाऱ्या स्वनास काय म्हणतात ?
अ) स्वनिम   ब) रूपांतर   क) स्वनांतर   ड) घर्षण
- २) वाक्यविचाराच्या संदर्भात 'रचनांतरणा'ची संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) चॉम्स्की   ब) ब्लूमफील्ड   क) प्लेटो   ड) विल्यम जोन्स
- ३) विशिष्ट भाषेतील लघुत्तम सार्थ रूप म्हणजे काय ?
अ) अक्षर   ब) रूपिम   क) अर्थ   ड) वाक्य
- ४) वाक्यांमधील सुरांच्या चढ-उतारांना किंवा आरोह-अवरोहास काय म्हणतात ?
अ) अनुतान   ब) स्पंदन   क) कंपन   ड) थर थर
- ५) शब्दाचा जो मूळ गाभा असतो, त्याच्या मूळ अर्थाला कोणता अर्थ म्हणतात ?
अ) सहचारी अर्थ   ब) शैलीगत अर्थ   क) भावपर अर्थ   ड) सांकल्पनिक अर्थ
- ६) मानवी भाषेचे प्राथमिक माध्यम कोणते असते ?
अ) लिपी   ब) ध्वनी   क) चित्र   ड) शिल्प

P.T.O.

- ७) दक्षिण भारतातील तामिळ, तेलुगू, कानडी व मल्याळम् या भाषा कोणत्या भाषाकुलातील आहेत ?
 अ) इंडो-युरोपियन ब) अल्ताईक क) द्राविडी ड) फिनो-उग्रिक
- ८) वऱ्हाडी या बोलीभाषेची खालीलपैकी कोणती उपभाषा होय ?
 अ) हळबी ब) डांगी क) कोकणी ड) संगमेश्वरी
- ९) व्याकरण, परंपराप्राप्त देवनागरी लिपी आणि लेखनांचे नियम यांनी युक्त असलेल्या भाषेला कोणती भाषा म्हणतात ?
 अ) बोली ब) सांकेतिक क) चित्र ड) प्रमाण
- १०) 'समाजभाषाविज्ञान' या मराठी ग्रंथाच्या लेखकाचे नाव लिहा.
 अ) प्र.न. जोशी ब) डॉ. अंजली सोमण
 क) रमेश वरखेडे ड) डॉ. रमेश धोंडगे

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (सहापैकी कोणतेही पाच प्रश्न) :

१०

- १) 'नासिक्य ध्वनी' म्हणजे काय ?
 २) भावपर अर्थ म्हणजे काय ?
 ३) मराठीच्या बोलीभाषा कोणत्या, ते लिहा.
 ४) 'बोली भाषा' म्हणजे काय ?
 ५) स्त्रियांची भाषा व पुरूषांची भाषा यात भेद दर्शविणारी दोन उदाहरणे लिहा.
 ६) स्वनिम निश्चित करण्याची तीन तत्वे लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्नाची उत्तरे लिहा (तीनपैकी कोणतेही दोन प्रश्न) :

१०

- १) शब्द आणि अर्थ यांतील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
 २) अहिराणी या मराठी बोली भाषेचे रूप-स्वरूप लिहा.
 ३) मराठी भाषेच्या सामाजिक भेदाच्या संदर्भात जातिव्यवस्था आणि भाषा यांचा परस्पर संबंध उदाहरणांसह लिहा.

४. स्वन, स्वनिम व स्वनांतर यांतील भेद स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भाषाकुल संकल्पनेचे स्वरूप लिहा.

५. भाषा हे संस्कृतीचे एक अंग असते, या विधानाचा साधार परामर्श घ्या.

१०

SLR-L – 269

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – V)
आधुनिक हिन्दी काव्य

Day and Date : Saturday, 12-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर प्रश्न के अंक दिए गए हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

1) द्रौपदी के पाँच पुत्रों की हत्या _____ ने की थी

- 1) भीमसेन   2) युधिष्ठिर   3) अश्वत्थामा   4) अशोक

2) उत्तरा के गर्भ से _____ बालक का जन्म हुआ था।

- 1) भीम   2) परीक्षित   3) रसल   4) अभिमन्यु

3) सबसे बड़ा धर्म है _____ का सदा प्रज्वलित रहना।

- 1) नर   2) वज्र   3) नाडी   4) हृदय

4) लड़कियाँ हवा, धूप, मिट्टी होती हैं उनका कोई _____ नहीं होता।

- 1) अपना   2) महल   3) घर   4) खानदान

5) भीष्म के पिता _____ थे।

- 1) द्रोण   2) शिखंडी   3) अर्जुन   4) शान्तनु

6) अनामिका की आम्रपाली कविता _____ संग्रह में संकलित है।

- 1) दूब-धान   2) खुरदूरी हथेलियाँ
3) कविता में औरत   4) बीजाक्षर

P.T.O.

- 7) _____ के अज्ञेय ने सूर्य को सम्बोधित किया है ।
 1) साँप   2) चाँद   3) बावरा अहेरी   4) असाध्य वीणा
- 8) _____ हैं हम । यह नहीं है शाप । यह अपनी निर्याति है ।
 1) संस्कार   2) कीर्तिनाशा   3) आह्लाद   4) द्विप
- 9) _____ ने मन्त्रपूत जिस अति प्राचीन किरीटी तरू से इसे गढ़ा था ।
 1) वज्रकीर्ति   2) वर्षा   3) प्रियंवद   4) साधक
- 10) क्या चाँद _____ है, अम्मा ? कौन उसकी खातिर बंसी बजाता है ?
 1) सखी   2) लडकी   3) बेटी   4) औरत

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच वाक्यों में लिखिए ।

10

- 1) इतिहास के अध्याय पर कौन रोता है ?
- 2) 'कुरुक्षेत्र' का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए ।
- 3) पहली कक्षा में कवयत्रि अनामिका ने क्या जाना था ?
- 4) 'दलाईलामा' कविता संदेश स्पष्ट कीजिए ।
- 5) 'नदी' के द्वीप' का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए ।
- 6) 'असाध्य वीणा' का प्रभाव राजा और राणी पर किस तरह पड़ा ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए ।

10

- 1) "हार से मनुष्य की न महिमा घटेगी और तेज न बढ़ेगा किसी मानव का जीत से । स्नेह - बलिदान होंगे पाप नरता के एक, धरती मनुष्य की बनेगी स्वर्ग प्रीति से ।"
- 2) "सच ही तो पितामह, वीर-वधू वसुधा विधवा बन रो रही है; कर-कंकण को कर चूर ललाट से चिह्न सुहाग का धो रही है ।"

3) “और जब व्रत-मुक्त-केशी द्रौपदी,
मानवी अथवा ज्वलित, जागृत शिखा प्रतिशोधकी
दाँत अपने पीस अन्तिम क्रोध से
आदमी के गर्म लोहू से चुपड़
रक्त-वेणी कर चूकी थी केश की,
केश जो तेरह बरस से थे खुले।”

4. ‘आम्रपाली’ कविता का भावपक्ष समझाईए।

10

अथवा

अज्ञेय ‘बावरा अहेरी’ से क्या उपेक्षाएँ रखते हैं ?

5. ‘कुरुक्षेत्र’ महाकाव्य में चित्रित चिंतन की प्रासंगिकता को स्पष्ट कीजिए।

10

SLR-L – 270

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ENGLISH
Paper – V : American Literature

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following statements by choosing the correct answers from the options given below. 10
- 1) Where did the movement 'Expressionism' originate ?
    - a) USA
    - b) England
    - c) France
    - d) Germany
  - 2) Who is cat in The Cat on a Hot tin Roof ?
    - a) Ida
    - b) Maggi
    - c) Clara
    - d) None
  - 3) Who builds the coffin in As I Lay Dying ?
    - a) Vardaman
    - b) Dewey
    - c) Darl
    - d) Anse
  - 4) The Protagonist of The Death of Salesman is
    - a) Willy Lowman
    - b) Charles
    - c) Porter
    - d) Bernard
  - 5) Where was the body of Addie Bundren to be burried ?
    - a) USA
    - b) Canada
    - c) New England
    - d) None of the above
  - 6) Which part of America did Robert Frost belong to ?
    - a) New England
    - b) New Hampshire
    - c) Boston
    - d) None

P.T.O.

SLR-L – 271

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part– II) (Semester – IV) Examination, 2015
KANNADA (Paper – X) (New)
Modern Prose

ಒಡಲಾಳ, ಜೀವನಕಲೆ, ಖುಷ್ಕಂತ್ ನಾಮಾ

Day and Date : Saturday, 12-12-2015

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

10

1) ಒಡಲಾಳ _____

1) ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ

2) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

3) ಖುಷ್ಕಂತ್‌ಸಿಂಗ್

4) ಕಟ್ಟಿಮನಿ

2) ಸಾಕವ್ವನ ಹಿರಿಯ ಮಗ _____

1) ಸಣ್ಣಯ್ಯ

2) ಶಿವೂ

3) ಕಾಳಣ್ಣ

4) ಗುರುಸಿದ್ಧು

3) ಒಡಲಾಳ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣ ಒಬ್ಬ _____

1) ಪೊಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್

2) ಪೊಲೀಸ್ ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್

3) ಸಾಹುಕಾರ

4) ಕಾರ್ಮಿಕ

4) ಸಾಹುಕಾರ ಉತ್ತಪ್ಪನವರ ಮಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಳವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತು _____

1) ಕುಸುಬಿ

2) ಎಣ್ಣೆ

3) ಹಣ

4) ಕಡಲೆಕಾಯಿ

5) ದಿಲ್ಲಿಯ ಪಿತೃಸಂತ _____

1) ನಿಜಾಮುದ್ದೀನ್ ಜೌಲಿಯಾ

2) ಬಂದೇನವಾಜ್

3) ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾದ್ರಿ

4) ಮೈನೋದ್ದೀನ್ ಚಿಪ್ತಿ

6) ಗಾಂಧಿಯ ಸಮಾಧಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳ _____

1) ಪೋರಬಂದರ್

2) ಬರೋಡಾ

3) ರಾಜಘಾಟ್

4) ಸಾಬರಮತಿ

P.T.O.

7) ಮೊಘಲ್ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ _____

1) ಅಸದುಲ್ಲಾಖಾನ್

2) ಮೊಹಮ್ಮದ್ ರಫಿಸಾದ

3) ಇಕ್ಬಾಲ್

4) ಕಬೀರ

8) 'ಜೀವನ ಕಲೆ' ಇದೊಂದು _____

1) ಕಾವ್ಯ

2) ಕತೆ

3) ನಾಟಕ

4) ಕಾದಂಬರಿ

9) ಮೈಲಾರ ಮಹಾದೇವ ಒಬ್ಬ _____

1) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೈನಿಕ

2) ಆತಂಕವಾದಿ

3) ದೇಶದ್ರೋಹಿ

4) ಕಲಾವಿದ

10) ರೈಲು ದಾರಿಯ ರಕ್ಷಕ _____

1) ಅಬ್ದುಲ್

2) ರಜಾಕ್

3) ಅನ್ವರ್

4) ಮಕ್ಕುಲ್

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಗುರುಸಿದ್ದು ಯಾರು ? ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸ ಯಾವುದು ?

2) ಸಾಕವ್ವನ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರೇನು ?

3) ಉರ್ದುಭಾಷೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದೆ ?

4) ಮಿಷ್ವಂತ್‌ಸಿಂಗ್‌ರವರು ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಯಾವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ?

5) 'ಆಕರ್ಷಣೆ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿದ ಯುವತಿ ಯಾರು ? ಅವಳು ಹೇಗಿದ್ದಳು ?

6) 'ಮುದ್ದು' ಕತೆಯ ವಸಂತನ ಪ್ರತಿದಿನದ ವಾಡಿಕೆ ಯಾವುದು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

10

1) ಸಾಕವ್ವ.

2) ಮಿಷ್ವಂತ್‌ಸಿಂಗ್‌ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನ.

3) ಸಿಂಗಾರಿ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಬೂಟ್‌ಪಾಲಿಶ್ ಹುಡುಗನ ತಾಯಿ ಬಗೆಗಿನ ತೊಳಲಾಟವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.

2) ಒಡಲಾಳ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

5. ಮಿಷ್ವಂತ್‌ಸಿಂಗ್‌ರ ಉರ್ದು ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

१०

- १) _____ यांचा संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीला विरोध होता
अ) म. गांधी   ब) पंडीत नेहरू   क) सरदार पटेल   ड) मौलाना आझाद
- २) इ.स. १८५३-५४ साली पहिली कापड गिरणी _____ या ठिकाणी सुरु झाली.
अ) वसई   ब) पुणे   क) अमरावती   ड) मुंबई
- ३) _____ साली पंजाबराव कृषी विद्यापीठाची स्थापना झाली.
अ) १९६९   ब) १९७२   क) १९८०   ड) १९८५
- ४) महाराष्ट्रात पहिला सहकारी साखर कारखाना _____ येथे सुरु करण्यात आला.
अ) बारामती   ब) अकलूज   क) प्रवरानगर   ड) सोलापूर
- ५) _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली 'संयुक्त महाराष्ट्र परिषद समिती' स्थापन झाली.
अ) रामदेव   ब) शंकरराव देव   क) रामराव देशमुख   ड) देवीसिंह चौहान
- ६) इ.स. _____ नंतर महाराष्ट्रात औद्योगिक करणाला मोठ्या प्रमाणात सुरुवात झाली.
अ) १९२०   ब) १९२२   क) १९२८   ड) १९३५
- ७) महाराष्ट्रात नदयांची लांबी _____ कि. मी. आहे.
अ) ३६००   ब) ३४००   क) ३१००   ड) ३२००
- ८) शिवसेना या राजकिय पक्षाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) उद्धव ठाकरे   ब) बाळासाहेब ठाकरे
क) छगन भुजबळ   ड) नारायण राणे
- ९) _____ साली 'दि दख्खन अॅग्रीकल्चरिष्ट रिलीफ अॅक्ट' पास झाला.
अ) १८७७   ब) १८७८   क) १८७९   ड) १८८०
- १०) सहकार क्षेत्रात _____ हे राज्य आघाडीवर आहे.
अ) महाराष्ट्र   ब) गुजरात   क) कर्नाटक   ड) पंजाब

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) संयुक्त महाराष्ट्र परिषदेचे दोन उद्देश सांगा.
  - २) रस्ते वाहतूकी विषयी थोडक्यात माहिती द्या.
  - ३) महाराष्ट्रातील दुष्काळाची थोडक्यात माहिती सांगा.
  - ४) साखर शाळे विषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
  - ५) बैरिस्टर ए.आर. अंतुले यांच्या कार्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
  - ६) हरितक्रांतीचे थोडक्यात वर्णन करा.
३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) संयुक्त महाराष्ट्राच्या लढ्यातील स्त्रीयांचा सहभाग.
  - २) दळणवळण.
  - ३) लघु पाटबंधारे.
  - ४) सहकार चळवळीचे दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
  - ५) भू-विकास बँक.
  - ६) शरद पवार.
४. संयुक्त महाराष्ट्राच्या चळवळीवर निबंध लिहा. १०
- किंवा**
- महाराष्ट्र सरकारने औद्योगिक विकासासाठी केलेले कार्य स्पष्ट करा.
५. इ.स. १९६० ते १९८० या कालखंडातील महाराष्ट्रातील शैक्षणिक विकासाची चर्चा करा. १०

SLR-L – 274

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
SOCIOLOGY Gr.E (Paper – IV) (New)
Methodology of Social Research

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. I) Which of the following is most important element in questionnaire ? **10**
a) Principle   b) Purpose   c) Questions   d) Answers
- II) While studying social reality, the problem arises due to
a) Objectivity   b) Subjectivity   c) Society   d) Social problems
- III) A careful objective inquiry in seeking facts or principles is
a) Fact   b) Research
c) Theory   d) Objectivity
- IV) Which of the following is included in 'report' ?
a) citation   b) foot notes   c) bibliography   d) all the above
- V) Fredrick Leplay's name is associated with _____ method.
a) Experimental   b) Case study   c) Survey   d) Statistical
- VI) Interview is essentially a
a) research   b) method   c) list of questions   d) technique
- VII) The origin of the word 'computer' is in _____ language.
a) English   b) French   c) Sanskrit   d) Latin

P.T.O.

VIII) Tabulation is a part of _____ data.

- a) Analysis   b) Interpretation   c) Classification   d) Research

IX) Long form of e-mail is

- a) electrical mail   b) electronic mail
c) e-mail   d) etc-mail

X) 'Foot-notes' is a part of

- a) report   b) report writing
c) interpretation   d) data-collection

2. Write short answers of **any four** :

8

- a) Explain the concept of observation.
b) Explain the survey method.
c) What is SPSS model ?
d) What is classification ?
e) What is non-probability sampling ?
f) Discuss primary sources in historical method.

3. Write short notes on **any 4** :

12

- a) Coding
b) Report writing
c) Comparative method
d) Limitations of questionnaire
e) Characteristics of computer
f) Limitations of interview.

4. Explain case study method in detail.

10

OR

Discuss Report writing in detail.

5. Discuss the uses of 'Internet' in 'Social Research'.

10

मराठी रूपांतर

१. I) प्रश्नावली मध्ये खालीलपैकी कोणता घटक सर्वात महत्वाचा आहे ? १०
- a) तत्व   b) हेतु   c) प्रश्न   d) उत्तरे
- II) 'सामाजिक सत्य' शोधतांना, _____ यामुळे समस्या निर्माण होते.
- a) वस्तुनिष्ठता   b) आत्मनिष्ठता   c) समाज   d) सामाजिक समस्या
- III) तथ्ये किंवा तत्वे शोधण्यासाठी काळजीपूर्वक आणि वस्तुनिष्ठपणे घेतलेला शोध म्हणजे _____ होय.
- a) तथ्य   b) संशोधन   c) सिद्धांत   d) आत्मनिष्ठता
- IV) अहवाल लेखनात खालीलपैकी कोणत्या घटकांचा समावेश होतो ?
- a) उधृतीकरण   b) तळटीपा   c) संदर्भसूची   d) वरील सर्व
- V) खालीलपैकी कोणत्या पद्धती बरोबर फ्रेडरीक लेप्ले नाव जोडले गेले आहे ?
- a) प्रायोगिक   b) व्यष्टी अध्ययन   c) सर्वेक्षण   d) सांख्यिकी
- VI) 'मुळाखत' मुख्यतः एक _____ आहे.
- a) संशोधन   b) पद्धती   c) प्रश्नांची यादी   d) तंत्र
- VII) 'कंप्युटर' या शब्दाचे मूळ _____ भाषेत आहे.
- a) इंग्रजी   b) फ्रेंच   c) संस्कृत   d) लॅटीन
- VIII) 'सारणीयत' हा तथ्यांच्या _____ एक भाग आहे.
- a) विश्लेषणाचा   b) निर्वचनाचा   c) वर्गीकरणाचा   d) संशोधनाचा
- IX) 'इ-मेल' चे दीर्घ रूप कोणते ?
- a) इलेक्ट्रीकल मेल   b) इलेक्ट्रॉनिक मेल   c) इ-मेल   d) इटीसी-मेल
- X) 'तळ टीपा' या _____ चा एक भाग आहेत.
- a) अहवाल   b) अहवाल लेखन   c) निर्वचन   d) तथ्य संकलन
२. कोणतेही ४ लघुप्रश्न सोडवा : ८
- a) 'निरीक्षण' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- b) 'सर्वेक्षण पद्धती' स्पष्ट करा.
- c) एस.पी.एस.एस. प्रणाली म्हणजे काय ?
- d) वर्गीकरण म्हणजे काय ?
- e) गैर-संभाव्यता नमुना निवड म्हणजे काय ?
- f) ऐतिहासिक पद्धती मधील प्राथमिक स्रोत म्हणजे काय ?

३. कोणत्याही चार टीपा लिहा : १२
- a) संकेतीकरण
  - b) अहवाल लेखन
  - c) तुलनात्मक पद्धती
  - d) प्रश्नावलीच्या मर्यादा
  - e) संगणकाची वैशिष्ट्ये
  - f) मुलाखतीच्या मर्यादा
४. 'व्यष्टी अध्ययन पद्धती' सविस्तर स्पष्ट करा. १०
- किंवा
- 'अहवाल लेखन' सविस्तर स्पष्ट करा.
५. सामाजिक संशोधनात 'इंटरनेट' चा उपयोग कसा करून घेतला जातो, त्याची चर्चा करा. १०
-

- 8) _____ proposed five steps in diagnostic interviewing.
- a) Peterson and Peterson   b) Othmer and Othmer
c) Marison   d) Cormior and Cormior
- 9) WAIS-R was published in
- a) 1955   b) 1959
c) 1962   d) None of the above
- 10) The concept of deviation IQ was used by
- a) Thorndike   b) Merril   c) Wedchsler   d) Cattell

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) Define psychological assessment.
- 2) Define unstructured interview.
- 3) What is the full form of CIDI ?
- 4) What is neuro psychological assessment ? Define.
- 5) Define behavioural assessment.
- 6) Which statistical method used to obtain IQ scores ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Diagnostic process.
- 2) Clinical interview.
- 3) Important of rapport.
- 4) Measurement of intelligence.
- 5) Education assessment.
- 6) Neo-personality intentry.

4. Answer **any one** long type questions of the following.

10

A) Explain behavioural assessment method.

OR

B) Discuss how projective techniques playing role in clinical assessment.

5. Essay type question.

10

Explain the various problem in psychological measurement.

मराठी रूपांतर

१. रिकाम्या जागा भरा.

१०

- १) मूल्यांकन साहित्य हे मेंदूची रचना _____ आणि बौद्धिक कार्य यावरती दृष्टीक्षेप टाकतात.
अ) व्यक्तिमत्व   ब) देहबोली   क) मुलाखत   ड) इतर
- २) चिकित्सा पद्धतीमध्ये अरचित मुलाखत आणि _____ मुलाखत या दोन प्रकारच्या मुलाखती वापरतात.
अ) चिकित्सक   ब) संरचित   क) कौशल्य   ड) इतर
- ३) क्रिया अनिवार्यता हा शब्द _____ च्या सन्दर्भात वापरला जातो.
अ) विचार   ब) वर्तन   क) निरीक्षण   ड) वर्तमान
- ४) पहिली बौद्धिक चाचणी ही _____ मध्ये विकसित झाली.
अ) १९१५   ब) १९२०   क) १९०५   ड) १९१७
- ५) मार्गन व मरे यानी १९३५ मध्ये _____ स्थापीत केली.
अ) टी. ए. टी.   ब) एफ. एम्. आर. आय.
क) एम्. एम्. पी. आय.   ड) सी. पी. आय.
- ६) एम्. एम्. पी. आय -२ _____ मध्ये सुधारित करण्यात आहे.
अ) १९८९   ब) १९९८   क) १९८५   ड) १९१०
- ७) व्यक्तिमत्व प्रदत्त तक्ता _____ यानी विकसित केला.
अ) रोशाक   ब) मरे   क) वुडवर्थ   ड) कोहेन
- ८) निदानात्मक मुलाखतीचे _____ यांनी पाच टप्पे/अवस्था सांगितल्या आहेत.
अ) पीटरसन आणि पीटरसन   ब) ऑथमर आणि ऑथमर
क) मेरिसन   ड) कारमिटर आणि कारमिटर
- ९) डब्लू. ए. आय. एस. -आर. _____ साली प्रकाशित झाली.
अ) १९५५   ब) १९५९   क) १९६२   ड) वरीलपैकी नाही
- १०) “बुद्धीगुणांकाचे विचलन” या संकल्पनेचा _____ यांनी उपयोग केला.
अ) थॉर्नडाईक   ब) मेरिल   क) वेश्लर   ड) कॅटेल

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : ८
- १) मानसशास्त्रीय मूल्यांकनाची व्याख्या लिहा.
  - २) अरचित मुलाखतिची व्याख्या लिहा.
  - ३) सी आय डी आय चे दीर्घरूप लिहा.
  - ४) चेतामानसिक मूल्यांकन म्हणजे काय ? व्याख्या द्या.
  - ५) वर्तनिक मूल्यांकनाची व्याख्या लिहा.
  - ६) बुद्धीगुणांक कारण्यासाठी कोणती संख्याशास्त्रीय पद्धत वापरली जाते ?
३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) निदानी प्रक्रिया
  - २) चिकित्सा मुलाखत
  - ३) सुसंवादाचे महत्व
  - ४) बुद्धीमत्ता मापन
  - ५) शैक्षणिक मूल्यांकन
  - ६) निओ-व्यक्तिमत्व शोधिका
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- अ) वर्तनाच्या मूल्यमापन पद्धती स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) चिकित्सा मूल्यमापनातील प्रक्षेपण तंत्राची भूमिका स्पष्ट करा.
५. वर्णणात्मक प्रश्न सोडवा. १०
- मनसशास्त्रीय मापनातील विविध समस्या स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
ECONOMICS (Group C) (Paper – III) (New)
Macro Economic Analysis

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Baumol's approach of demand for money is famous for _____
    - a) Liquidity preference approach
    - b) Speculative approach
    - c) Inventory approach
    - d) None of the above
  - 2) What are the Friedman's equation of demand for money ?
    - a) $MV = PT$
    - b) $M^d = KY$
    - c) $M^d = f(a, y, r)$
    - d) $\frac{(M)^d}{P} = f(y, w, r_m, r_b, r_e, p^e, u)$
  - 3) The LM curve has been contributed to Macro economic theory by _____
    - a) Hansen
    - b) Hicks
    - c) Tobin
    - d) Friedman
  - 4) Transaction demand for money depends not only on income but also on rate of interest, this is according to _____
    - a) Tobin
    - b) Friedman
    - c) Keynes
    - d) Pigou
  - 5) In Mundell-Fleming model assumed _____ economy.
    - a) Open
    - b) Closed
    - c) Mixed
    - d) Capitalist
  - 6) According to classical economist _____ side is more important.
    - a) Demand
    - b) Supply
    - c) a) and b)
    - d) None of these

7) According to Phillips curve unemployment ratio is _____ than inflation rate is less.

- a) Large   b) Less   c) Zero   d) Negative

8) The concept stageflation was propounded by _____

- a) Keynes   b) Crowther   c) Friedman   d) Samuelson

9) What are more effective measures for controlled inflation ?

- a) Quantitative credit control   b) Qualitative credit control
c) Both a) and b)   d) None of the above

10) Tobin's modified Phillips curve is _____ shaped.

- a) Strait line   b) Vertical line
c) Kinked shaped   d) None of these

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) Who was propounded by Post-Keynesian approaches to demand for money ?
- 2) What is real balance effect ?
- 3) What is expectations ?
- 4) What is demand-pull inflation ?
- 5) What is phillips curve ?
- 6) What is the natural rate of unemployment ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Tobins model of demand for money.
- 2) The Keynesian approach to inflation.
- 3) Short-run Phillips curve.
- 4) Rate of exchange.
- 5) Assumptions of Mundell-Fleming model.
- 6) Neo-classical approach

4. Explain the Friedman's theory of demand for money.

10

OR

Explain the monetary approach to the balance of payment.

10

5. Explain the policies to the controlled inflation.

10

मराठी रूपांतर

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) बाऊमोलचे पैशाच्या मागणीचे प्रारूप _____ म्हणून प्रसिद्ध आहे.

अ) रोकड पसंती दृष्टिकोन

ब) सट्टेबाजी दृष्टिकोन

क) वस्तुसाठा दृष्टिकोन

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

२) फ्रिडमनचे पैशाच्या मागणीचे समीकरण कोणते ?

अ) $MV = PT$

ब) $M^d = KY$

क) $M^d = f(a, y, r)$

ड) $\frac{(M)^d}{P} = f(y, w, r_m, r_b, r_e, p^e, u)$

३) स्थूल आर्थिक सिद्धांतात एल एम् वक्राचा समावेश _____ यांनी केला.

अ) हॅनसन

ब) हिक्स

क) टोबीन

ड) फ्रिडमन

४) _____ यांच्या मते व्यवहार हेतूने पैशाची मागणी केवळ उत्पन्नावर अवलंबून नसते तर व्याजदरावर ही अवलंबून असते.

अ) टोबीन

ब) फ्रिडमन

क) केन्स

ड) पिगु

५) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमानात _____ अर्थव्यवस्था गृहीत धरली आहे.

अ) खुली

ब) बंदिस्त

क) मिश्र

ड) भांडवलशाही

६) सनातनवादी अर्थशास्त्रज्ञांच्या मते _____ ही बाजू महत्वाची आहे.

अ) मागणी

ब) पुरवठा

क) अ) आणि ब)

ड) यापैकी नाही

७) फिलिप्स वक्राप्रमाणे बेरोजगाराचे प्रमाण जेवढे _____ तेवढा किंमतवाढीचा दर कमी असतो.

अ) अधिक

ब) कमी

क) शून्य

ड) ऋणात्मक

८) कुंठीत चलनवाढ संकल्पना _____ यांनी मांडली.

अ) केन्स

ब) क्राऊथर

क) फ्रिडमन

ड) सॅमुअलसन

SLR-L – 277

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D) (Paper – IV)
Theory of International Politics

Day and Date : Monday, 14-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) Comprehensive Test Ban-Treaty is made in
A) 1991   B) 1996   C) 1994   D) 1990
  - 2) How many member country are there in SAARC organization ?
A) 7   B) 9   C) 11   D) 8
  - 3) ASEAN organization established in
A) 1967   B) 1969   C) 1945   D) 1942
  - 4) How many member country are there in European Union ?
A) 11   B) 16   C) 15   D) 13
  - 5) _____ was the first General Secretary of UNO.
A) U.Thant   B) Trygve Lee
C) Gladwyn Jebb   D) Dag Hammarshield
  - 6) What is the Chief Element of United Nation ?
A) Security Council   B) FAO   C) NAM   D) WHO
  - 7) General Assembly is legislature, whereas security council is _____
of UNO.
A) executive   B) judiciary
C) advisory   D) none of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) सर्वसमावेशक अण्वस्त्र चाचणी बंदी करार _____ मध्ये लागू करण्यात आला.
अ) १९९१   ब) १९९६   क) १९९४   ड) १९९०
- २) सार्क संघटनेत किती सदस्य देश आहेत ?
अ) ७   ब) ९   क) ११   ड) ८
- ३) आग्नेय आशियाई राष्ट्रांची संघटना-आसियान चा संघटनेची स्थापना केव्हा झाली ?
अ) १९६७   ब) १९६९   क) १९४५   ड) १९४२
- ४) युरोपियन संघात किती सदस्य देश आहेत ?
अ) ११   ब) १६   क) १५   ड) १३
- ५) _____ हे युनोचे पहिले महासचिव होते.
अ) यू.थांट   ब) ट्रिग्वे ली   क) ग्लॅडविन जेब   ड) डॅंग हॅमरशिल्ड
- ६) संयुक्त राष्ट्रांचे कोणते प्रमुख अंग आहे ?
अ) सुरक्षा समिती   ब) अन्न व कृषी संघटना
क) नाम   ड) विश्वआरोग्य संघटना
- ६) आमसभा हे युनोचे कायदेमंडळ, तर सुरक्षा परिषद ही _____ आहे.
अ) कार्यकारी मंडळ   ब) न्यायमंडळ
क) सल्लागार मंडळ   ड) यापैकी नाही
- ८) 'मानवी हक्क' कोणत्या दिवशी साजरा केला जातो ?
अ) १० डिसेंबर १९४८   ब) १० नोव्हेंबर १९४२
क) २४ जानेवारी १९४४   ड) २४ फेब्रुवारी १९४५

१) एल.टी.टी. ई. ही दहशतवादी संघटना कोणत्या देशात आहे ?

अ) श्रीलंका   ब) भारत   क) नेपाळ   ड) पाकिस्तान

१०) बहुध्रुवीय विश्वरचना ही _____ चा तत्वावर आधारलेली आहे.

अ) जबाबदार नेतृत्व   ब) आर्थिक नेतृत्व   क) आशियाई नेतृत्व   ड) सामूहिक नेतृत्व

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) आमसभेची कार्ये.

२) सी.टी.बी.टी. (सर्वसमावेशक अण्वस्त्र चाचणी बंदी करार)

३) सार्क

४) युरोपियन संघ

५) मानवी हक्क

६) निःशस्त्रीकरण

३. खालील प्रश्नांवर टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) बहुध्रुवीय विश्वरचना

२) जागतिकीकरण

३) दहशतवाद

४) आधुनिक युद्ध तंत्र

५) सुरक्षा समिती

६) सार्कची उद्दिष्टे सांगा.

४. संयुक्त राष्ट्रांच्या यशापयशाचे स्पष्टीकरण करा.

१०

किंवा

प्रादेशिक संघटना व त्यांचे महत्व.

५. सार्कची रचना स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 278

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VI)**

आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

Day and Date : Monday, 14-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) प्रश्नासमोरील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) कोणत्या भाषेच्या अभ्यासाला चालना मिळावी म्हणून एल्फिन्स्टनने 'पुणे पाठशाळा' म्हणजेच हिंदू कॉलेज स्थापन केले ?
(संस्कृत/मराठी/हिंदी/इंग्रजी)
- २) प्राचीन भारतीय संस्कृतीचे श्रेष्ठत्व जगाला पटवून देण्याचा प्रयत्न करून, अनेक सामाजिक सुधारणा करून त्याला व्यापाक रूप कोणी दिले ?
(सत्यशोधक समाज/प्रार्थना समाज/आर्य समाज/परमहंस सभा)
- ३) म. फुले यांचे विचार कोणत्या पत्रकातून प्रसिद्ध होत होते ?
(दीनबंधू /हरिजन/सुधारक/दर्पन)
- ४) 'निबंधमाला' कोणी सुरु केली ?
(कृष्णशास्त्री चिपळूणकर/विष्णूशास्त्री चिपळूणकर/गोपाळ गणेश अगरकर/लोकमान्य टिळक)
- ५) गोपाळकृष्ण गोखले यांनी कशाची स्थापना केली ?
(भारत सेवक समाज/अभिनव भारत/आझाद हिंद/मन्वंतर)
- ६) महाड येथील चवदार तळ्यावर कोणी सत्याग्रह केला ?
(म. गांधी/म. फुले/शाहू महाराज/डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर)
- ७) १९२० ते १९४७ या काळात मराठी साहित्यावर कशाचा प्रभाव असल्याचे जाणवते ?
(गांधीवादाचा/आंबेडकरवादाचा/मार्क्सवादाचा/सुधारणावादाचा)

P.T.O.

८) जीवनवादी भूमिकेतून लेखन करणारे लेखक कोण ?

(वि.स. खांडेकर/ना.सी. फडके/आचार्य अत्रे/ह.ना. आपटे)

९) 'स्मृती-चित्रे' हे आत्मचरित्र कोणाचे आहे ?

(लक्ष्मीबाई टिळक/ताराबाई शिंदे/हंसा वाडकर/माधवी देसाई)

१०) म. गांधी आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यातील समेट कोणत्या नावाने ओळखला जातो ?

(पुणे करार/फोडा-झोडा/स्वातंत्र्याचे समर/अस्पृश्यता निवारण)

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) सत्यशोधक समाजाचे विचार सांगा.

२) इंग्रजांचे शिक्षणविषयक धोरण कशा प्रकारचे होते ?

३) १९ व्या शतकातील ब्रिटीशांच्या स्त्री विषयक सुधारण लिहा.

४) मनोरंजन आणि समाज प्रबोधन यासाठी वापरलेल्या साधनांचे महत्त्व सांगा.

५) दलित चळवळ निर्मितीमागीत प्रेरणा स्पष्ट करा.

६) यशवंतराव चव्हाण यांचे वाङ्मयीन कार्य लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) सामाजिक प्रबोधनातील नियतकालिकांचे महत्त्व विशद करा.

२) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील राजकीयस्थित्यंतराचा मराठी साहित्यावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

३) गाडगे बाबांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

४. १९ व्या शतकातील समाजसुधारणाविषयक विचारांचा आणि चळवळींचा मराठी साहित्यावर कोणता परिणाम झाला ? साधार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

कर्मवीर भाऊराव पाटील यांच्या सामाजिक आणि शैक्षणिक कार्याचा सविस्तर आढावा घ्या.

५. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील सामाजिक व सांस्कृतिक बदला मुळे मराठी साहित्यात कोणकोणते प्रवाह रूढ झाले ? ते सविस्तर लिहा.

१०

SLR-L – 279

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HINDI (Paper – VI) (New)
काव्यशास्त्र एवं साहित्यलोचन

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

- 1) पाश्चात्य काव्यशास्त्र का आरंभ _____ से माना जाता है।
1) रूस   2) जर्मन   3) फ्रान्स   4) यूनान
- 2) लौंजाइनस ने मनोवेगों के _____ प्रकार माने हैं।
1) दो   2) तीन   3) चार   4) पाँच
- 3) रिचर्ड्स के काव्यशास्त्री सिद्धांतों का आधार _____ है।
1) स्वच्छंदतावाद   2) अस्तित्त्ववाद
3) मनोविश्लेषणवाद   4) कलावाद
- 4) प्लेटो ने सृष्टिसृजन हेतु _____ के आदर्श विचारों को मूलभूत माना है।
1) कवि   2) मनुष्य   3) कलाकार   4) ईश्वर
- 5) क्रोचे के अनुसार सहजज्ञान _____ द्वारा प्राप्त होता है।
1) कल्पना   2) तर्क   3) बुद्धि   4) आत्मा
- 6) _____ आलोचना को उपयोगितावादी आलोचना भी कहते हैं।
1) निर्णयात्मक   2) प्रगतिवादी   3) व्याख्यात्मक   4) ऐतिहासिक
- 7) _____ आलोचना प्रणाली में आलोचक न्यायाधीश की तरह कृति के विषय में अपना निर्णय देता है।
1) व्याख्यात्मक   2) शास्त्रीय   3) ऐतिहासिक   4) निर्णयात्मक

P.T.O.

8) मार्क्सवादी आलोचना के प्रवर्तक _____ है।

- 1) कार्ल मार्क्स   2) इलियट   3) रिचर्ड्स   4) क्रोचे

9) अरस्तू के अनुसार काव्य एक _____ प्रक्रिया है।

- 1) आंतरिक   2) भौतिक   3) पुःसृजनात्मक   4) कल्पात्मक

10) पाश्चात्य काव्यशास्त्री 'बेन जॉन्सन' की _____ कृति अत्यंत प्रसिद्ध है।

- 1) आर्ट पोएटीक   2) डिस्कव्हरीज   3) द रिपब्लिक   4) रिटोरिक

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर तीन-चार वाक्यों में लिखिए।

10

- 1) काव्य में उदात्त का क्या महत्त्व है ?
- 2) शास्त्रीय आलोचना से क्या तात्पर्य है ?
- 3) अभिव्यंजना और कला में क्या संबंध है ?
- 4) ऐतिहासिक आलोचना का आधार क्या है ?
- 5) पाश्चात्य काव्यशास्त्र का आरंभ कब और कहाँ हुआ ?
- 6) रिचर्ड्स के काव्य संबंधी कौन-से दो सिद्धांत हैं ?

3. टिप्पणीयाँ लिखिए। (३ में से २) :

10

- 1) मनोवैज्ञानिक आलोचना।
- 2) स्त्रीवादी आलोचना।
- 3) अंतः प्रज्ञा और अभिव्यंजना।

4. टी. एस. इलियट के काव्य संबंधी सिद्धांतों को स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

प्लेटो और अरस्तू के अनुकृति सिद्धांत पर प्रकाश डालिए।

5. कल्पना के भेदों का विवेचन कीजिए।

10

_____

SLR-L– 280

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ENGLISH (Paper –VI)
Contemporary Critical Theory

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : a) **All questions are compulsory.**
b) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative given below them : 10
- 1) Terry Eagleton's essay, 'Capitalism, Modernism and Postmodernism' is a reaction to _____ by Jamson.
    - a) Capitalism in modern age
    - b) Cultural logic of late capitalism
    - c) Cultural and anarchy
    - d) Capitalist phase in socio-economic culture
  - 2) Post-modern culture parodies the revolutionary art of the 20th century _____ movement.
    - a) symbolism
    - b) imagism
    - c) experimentalist
    - d) avant garde
  - 3) Elaine Showalter's essay 'Feminist Criticism in Wilderness' was published in 'Criticism Enquiry' in
    - a) 1970
    - b) 1977
    - c) 1978
    - d) 1981
  - 4) The French philosopher Jacques Derrida is the Pioneer of
    - a) Archetypal criticism
    - b) Marxist criticism
    - c) The school of deconstruction
    - d) None of these
  - 5) 'Simulacra and simulation' breaks the sign-order into _____ stages.
    - a) two
    - b) three
    - c) four
    - d) five

P.T.O.

B) Write short answers of the following questions (**any two**) : **4**

- 1) Give brief account of contributors to psychoanalysis.
- 2) What is Deconstruction ?
- 3) State eco-feminism as the socio-political movement.

4. A) Summarise the views of Terry Eagleton on capitalism, modernism and post-modernism. **10**

OR

B) What are the various stages of sign-order, according to Baudrillard ? Comment on types of simulacra.

5. Examine the feminist theoretical views of Ealine Showalter expressed in 'feminist criticism in Wilderness'. **10**

SLR- L – 281

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XII) (New)
Kannada Grammar and Practical Kannada

Day and Date : Monday, 14-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಕನ್ನಡದ ಪಾಣಿನಿ _____

1) ಕೇಶಿರಾಜ

2) ನಾಗವರ್ಮ

3) ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ

4) ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ

2) ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಕರಣ _____

1) ಏಳು

2) ಎಂಟು

3) ಒಂಭತ್ತು

4) ಹತ್ತು

3) ಹಳಗನ್ನಡದ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ _____

1) ಇಂ

2) ಕೆ

3) ಆತ್

4) ಅಮ್

4) ಕಂಬನಿ ಪದ ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆದಾಗ _____

1) ಕಂಬ + ನಿ

2) ಕಂ + ಬನಿ

3) ಕಣ್ + ಬನಿ

4) ಕಣ್ + ಪನಿ

5) 'ಎತ್ತು' ಯಾವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ _____

1) ಪುಲ್ಲಿಂಗ

2) ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗ

3) ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ

4) ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

6) 'ಕಣ್ಣಿವು' - ಇದು _____ ವಚನಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

1) ಏಕವಚನ

2) ಬಹುವಚನ

3) ಅನಂತವಚನ

4) ದ್ವಿವಚನ

7) ಪದಾರ್ಥದ ಗಡಣಂ _____ ಸಮಾಸ.

1) ಅರಿ

2) ದ್ವಂದ್ವ

3) ತತ್ಪುರುಷ

4) ಕರ್ಮಧಾರಯ

8) ದೇಶೀಯ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ _____

1) ನಾಲ್ಕು

2) ಐದು

3) ಹತ್ತು

4) ಮೂರು

P.T.O.

- 9) 'ಕ' ಕಾರದಿಂದ 'ಳ' ಕಾರದವರೆಗಿನ ಅಕ್ಷರಗಳು _____ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
- 1) ಸ್ವರ   2) ಸವರ್ಣ   3) ವ್ಯಂಜನ   4) ಮಹಾಪ್ರಾಣ
- 10) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥ _____
- 1) ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ   2) ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ   3) ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ   4) ಶಬ್ದವೇದಿ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- 1) ಯೋಗವಾಹಗಳು ಎಷ್ಟು? ಅವು ಯಾವುವು ?
- 2) ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿರಿ.
- 3) ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರದ ಪರ್ಯಾಯ ನಾಮಗಳಾವುವು ?
- 4) ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳೆಷ್ಟು? ಅವು ಯಾವುವು ?
- 5) ಕೇಶಿರಾಜನ ಕನ್ನಡದ ಅಸಾಧಾರಣ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ?
- 6) ಕನ್ನಡದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 10
- 1) ಎರಡನೇ ನಾಗವರ್ಮ
- 2) ಪಂಚಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ
- 3) ಭಾಷಣ ಕಲೆ.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- 1) ಕೇಶಿರಾಜನ ಕನ್ನಡದ ಶುದ್ಧಗೈಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 2) ಸಮಾಸದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
5. ಕನ್ನಡದ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ. 10
-

7) _____ called as “Bismark of India”.

A) Sardar Vallabhbhai Patel	B) Mahatma Gandhi
C) Dr. Babasaheb Ambedkar	D) Lokmanya Tilak

8) At the time of Independence _____ was viceroy of India.

A) Ramse Macdonald	B) Raj Gopalachari
C) Lord Mountbatten	D) Lord Ripen

9) The Bhudan Movement in India was started by

a) Mahatma Phule	B) Mahatma Gandhi
C) Acharya Vinoba Bhave	D) Vitthal Ramji Shinde

10) The First Indo-Pak war fought over _____ from 1947 to 1948.

A) Kashmir Issue	B) Freedom of Pakistan
C) Indo-China Border	D) Trading Policy

2. Write short answers of the following questions (**any four**) :

8

- 1) Nehru Report
- 2) Pune Pact
- 3) Lucknow Pact
- 4) Integration of Hyderabad
- 5) Non-Aligned Movement
- 6) Radhakrishnan Commission.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) First Round Table Conference
- 2) Swarajya Party
- 3) Fourteen Demands of Br. Jina
- 4) India and UNO
- 5) Meaning of Non Cooperation
- 6) Indian Independence Act, 1947.

4. Explain the Quit India Movement and its importance in Independence movement of India.

10

OR

Discuss about Indo-China Relation after Independence period.

5. Describe the role of Dr. Babasaheb Ambedkar in making of Indian Constitution.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

१०

- १) ब्रिटीश सरकारने _____ च्या चौकशीसाठी हंटर आयोग नेमला होता.
अ) जलियनवाला बाग हत्याकांड
ब) १९१९ च्या सुधारणा
क) महात्मा गांधींच्या कारवाया
ड) बंगालची फाळणी
- २) भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या _____ येथील अधिवेशनात असहकार चळवळ सुरू करण्याचा ठराव संमत करण्यात आला.
अ) नागपुर
ब) मुंबई
क) पुणे
ड) सुरत
- ३) नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांनी _____ या राजकिय पक्षाची स्थापना केली.
अ) स्वराज्य पक्ष
ब) मागासवर्गीय पक्ष
क) फॉरवर्ड ब्लॉक
ड) कामगार पक्ष
- ४) पाकिस्तान हा शब्द सर्वप्रथम _____ यांनी वापरला.
अ) महंमद अली जीना
ब) रहमत अली चौधरी
क) महंमद इक्बाल
ड) सय्यद अहमद
- ५) ब्रिटीश सरकारने _____ च्या कायदानुसार मुस्लिमांना स्वतंत्र मतदार संघांचा अधिकार दिला होता.
अ) मोर्ले-मिटो कायदा, १९०९
ब) सनदी कायदा, १८९२
क) नियामक कायदा, १७७२
ड) मॉन्टेग्यू-चेम्सफर्ड कायदा, १९१९
- ६) भारतात नियोजन आयोगाची स्थापना _____ रोजी करण्यात आली.
अ) दि. १ एप्रिल, १९३५
ब) दि. २३ मार्च १९५०
क) दि. १५ ऑगस्ट, १९४७
ड) दि. ३१ मार्च, १९५१
- ७) _____ यांना भारताचे बिस्मार्क असे म्हटले जाते.
अ) सरदार वल्लभभाई पटेल
ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ड) लोकमान्य टिळक

- ८) स्वातंत्र्य प्राप्तीच्या वेळी _____ भारताचे व्हाईसरॉय होते.
- अ) रॅम्से मॅकडोनल्ड
ब) राज गोपालाचारी
क) लॉर्ड माऊंटबॅटन
ड) लॉर्ड रिपन
- ९) भारतात बूदान चळवळीची सुरुवात _____ यांनी केली.
- अ) महात्मा फूले
ब) महात्मा गांधी
क) आचार्य विनोबा भावे
ड) विठ्ठल रामजी शिंदे
- १०) पहिले भारत-पाक युद्ध २९४७ ते १९४८ या दरम्यान _____ वरून लढले गेले.
- अ) काश्मिर प्रश्न
ब) पाकिस्तानाचे स्वातंत्र्य
क) भारत-चीन सीमा
ड) व्यापार धोरण
२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) नेहरू रिपोर्ट
२) पुणे करार
३) लखनौ करार
४) हैद्राबादचे विलिनीकरण
५) अलिप्तवादी चळवळ
६) राधाकृष्णन आयोग.
३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) पहिली गोलमेज परिषद
२) स्वराज्य पक्ष
३) बॅ. जीना यांच्या चौदा मागण्या
४) भारत आणी युनो
५) असहकाराचा अर्थ
६) भारतीय स्वातंत्र्याचा कायदा, १९४७.
४. चलेजाव चळवळीचे वर्णन करून तीचे भारताच्या स्वातंत्र्य चळवळीतील महत्व विशद करा. १०
- किंवा
- स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारत-चीन संबंधाची चर्चा करा.
५. भारताच्या राज्यघटना निर्मातीतील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची भूमिका स्पष्ट करा. १०

VIII) Few constituencies of Lok Sabha and Vidhan Sabha are reserved on the basis of _____

- a) Language
- b) Caste
- c) Religion
- d) Economic status

IX) Associational group, communal group and institutional group are the forms _____ group.

- a) Pressure
- b) Political
- c) Economic
- d) Religions

X) Political intellectuals are at the _____ cadre of political party structure.

- a) Middle
- b) Lower
- c) Outer
- d) Upper

2. Write short answer on **any four** of the following : 8

- A) What are the characteristics of political parties ?
- B) Which are the types of bureaucracy ?
- C) What is pressure group ?
- D) Which are the sources of public opinion ?
- E) What is meant by politicization of social life ?
- F) What is regionalism ?

3. Write short notes on **any four** of the following : 12

- A) Political elites
- B) Voting behaviour
- C) Womens participation in politics
- D) Political communication
- E) Components of political parties
- F) Illiterate societies.

4. A) Explain nature and functions of political parties. 10

OR

- B) Enlight on politicization of social life.

5. Explain nature and significance of political bureaucracy. 10

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) _____ हा भारतातील दबाब-गट होता.
अ) आय.एन.टी.यू.सी. (INTUC)   ब) कुटुंब
क) विद्यार्थी संघटना   ड) आय.सी.आय.सी.आय. (ICICI)
- II) _____ यांनी 'प्रोसेस ऑफ गव्हर्नमेंट' ('Process of Government') हा ग्रंथ लिहीला.
अ) ऑल्मंड   ब) आर्थर बेंटले
क) प्लेटो   ड) मार्क्स
- III) क्रांतीकारी राजकीय पक्ष आपल्या रचनेत _____ फळी बनवतात.
अ) सेवा   ब) शैक्षणिक   क) आघाडी   ड) आदर्श
- IV) तत्व नसलेल्या पण समायोजन करून घेण्याची वृत्ती असलेल्या पक्षास _____ पक्ष म्हणतात.
अ) विरोधी   ब) सनातनवादी
क) लोकशाही   ड) व्यवहारिक
- V) _____ हे जनमत निर्मितीचे प्रभावी साधन आहे.
अ) भाषणे   ब) खेल   क) प्रसार माध्यमे   ड) शिक्षण
- VI) सार्वजनिक नोकरशाही ही _____ यास उत्तरदायित्व असते.
अ) सचिव   ब) राज्य प्रमुख
क) राजकीय पक्ष   ड) आयुक्त
- VII) _____ हे जन-समुदायाचे राजकीय सहभागाचे माध्यम आहेत.
अ) शिक्षण   ब) भाषणे   क) कार्यशाळा   ड) मतदान
- VIII) लोकसभा आणि विधानसभेतील काही मतदार संघ _____ च्या आधारावर राखीव ठेवले जातात.
अ) भाषा   ब) जाती   क) धर्म   ड) आर्थिक दर्जा
- IX) संघटनात्मक गट, सांप्रदायिक गट आणि संस्थात्मक गट हे _____ गटाचे प्रकार आहेत.
अ) दबाव   ब) राजकीय   क) आर्थिक   ड) धार्मिक
- X) राजकीय अभिजन हे राजकीय पक्ष रचनेतील _____ श्रेणीत असतात.
अ) मध्य   ब) कनिष्ठ   क) बाहेर   ड) वरिष्ठ

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर उत्तरे लिहा : ८
- अ) राजकीय पक्षाचे वैशिष्ट्ये कोणते ?
- ब) नोकरशाहीचे प्रकार कोणते ?
- क) दबाब-गट म्हणजे काय ?
- ड) लोकमताचे स्रोत कोणते ?
- इ) सामाजिक जीवनाचे राजकीयीकरण म्हणजे काय ?
- ई) प्रांतवाद म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. १२
- अ) राजकीय अभिजन
- ब) मतदानाचे वर्तन
- क) राजकारणात स्त्रीयांचे सहभाग
- ड) राजकीय संप्रेषण
- इ) राजकीय पक्षाचे घटक
- ई) निरक्षर समाज.
४. अ) राजकीय पक्षांचे स्वरूप व कार्याचे स्पष्टीकरण द्या. १०
- किंवा**
- ब) सामाजिक जीवनाचे राजकीयीकरण यावर प्रकाश टाका.
५. राजकीय नोकरशाहीचे स्वरूप आणि महत्वावर प्रकाश टाका. १०
-

SLR-L – 285

Seat
No.

M.A. Part – II (Sem. – IV) (New) Examination, 2015
PSYCHOLOGY
Psychotherapies and Positive Psychology (Gr. F1 Cli Paper – III)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**
- 1) _____ describe the “Paradox of affluence”.
(Holeman/Keyes/Hunsberger/Myers)
  - 2) _____ conducted extensive psychometric research on the clifton’s strength finder.
(Willson/Gallup/Lopez/Tylor)
  - 3) _____ conducted research on the approach-oriented motivators of pleasurable affects.
(Watson/Selye/Clark/Isen)
  - 4) _____ developed socioemotional selectivity theory.
(Mayers/Carstensen/Charles/Mahler)
  - 5) The self-efficacy is based on _____ theory.
(Attachment/Motivation/Social-cognitive/Psycho-social)
  - 6) _____ described the underlying neurophysiology of the forgiveness process.
(Batson/Allen/Taylor/Newberg)
  - 7) _____ developed the transgression-ranked interpersonal motivation inventory.
(Mc Cullough/Thompson/Hulme/Wright)

P.T.O.

- 8) _____ described six characteristics of mentally healthy person.
(Jahoda/Goleman/Mayers/Maddux)
- 9) _____ and his colleagues developed hope theory.
(Smart/Kanfer/Snayder/Lambert)
- 10) _____ suggest that positive psychology as nothing more than scientific study of ordinary human strengths and virtues.
(Emmens and Mc Cullough/Ryff and Singer/Sheldon and King/Danier and Oishi)

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Define primary prevention.
- 2) Who discovers mirror neurons.
- 3) Define positive psychology.
- 4) What is Resistance ?
- 5) Define Meditation.
- 6) Define hope.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Internal Assets.
- 2) Life above zero.
- 3) Emotional story telling.
- 4) Measurement of Gratitude.
- 5) Common components of secondary preventions.
- 6) Complete mental health.

4. Answer **any one** long type question of the following :

10

- a) Explain secondary enhancement of psychological health.

OR

- b) Explain the measurements of self-efficacy and hope.

5. Explain the revision of the history of western civilization in positive psychology.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ यांनी “विरोधाभासात्मक समृद्धी ” वर्णन केली.
(होलमन/कियस्/हनस्बर्गर/मेअर्स)
- २) _____ यांनी क्लिफ्टन यांच्या सामर्थ्य शोधिकेवर व्यापक मनोमापनीय संशोधन केले.
(विल्सन/गॉलअफ/लोपेझ/टेलर)
- ३) _____ यांनी सुखकारक भावनाच्या दृष्टीकोनाभिमुख प्रेरकावर संशोधन केले.
(वॅटसन/सिलेअे/कलार्क/आसेन)
- ४) _____ यांनी समाभावनिक वेचक सिद्धांत विकसित केला.
(मायर्स /कारस्टेनसन/चार्लस/महलेर)
- ५) स्व-सामर्थ्य _____ सिद्धांतावर आधारीत आहे.
(सलग्नता/प्रेरणा/सामाजिक-भावनिक/मनो-सामाजिक)
- ६) _____ यांनी क्षमाशिलता प्रक्रिये अंतर्गत असणाऱ्या मज्जाशरीरशास्त्राचे वर्णन केले.
(बॅटसन/अॅलेन/टेलर/न्यूबर्ज)
- ७) _____ यांनी मर्यादाउल्लंघन पदानुक्रम आंतरव्यक्तिकप्रेरणा शोधिकेचा विकास केला.
(मॅक्कुलॉघ /थॉम्पसन/हॉलमर्ज/राईट)
- ८) _____ यांनी मानसिक निरोगी व्यक्तिची सहा गुणवैशिष्ट्ये विषद केली.
(जाहोडा/गोलमन/मायर्स/माडयुक्स)
- ९) _____ आणि त्याच्या सहकाऱ्यांनी अपेक्षा सिद्धांत विकसित केला.
(स्मार्ट/कान्फर/स्नायडेर/लॅबर्ट)
- १०) _____ यांनी सकारात्मक मानसशास्त्र मानवी सामर्थ्य आणि सद्गुणाचा सर्वसामान्य शास्त्रीय अभ्यासापेक्षा दुसरे काही नाही असे सूचविले.
(इमेन्स आणि मॅक्कुलॉघ/रिफ आणि सिंगर/शेल्डन आणि किग/डॅनिअर आणि ओईशी)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : ८
- १) प्राथमिक प्रतिबंधांची व्याख्या द्या.
  - २) दर्पण मज्जापेशी कोणी शोधल्या.
  - ३) सकारात्मक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या.
  - ४) प्रतिरोध म्हणजे काय.
  - ५) ध्यानधारणेची व्याख्या द्या.
  - ६) अपेक्षेची व्याख्या द्या.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) आंतरिक मूल्यमत्ता.
  - २) शून्यावरील जीवन.
  - ३) भावनिक कथा कथन.
  - ४) कृतज्ञतेचे मापन.
  - ५) दुय्यम प्रतिबंधाची सामान्य अंगभूत घटक.
  - ६) परिपूर्णमानसिक आरोग्य.
४. खालीलपैकी एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) मानसशास्त्रीय आरोग्याचे दुय्यम वर्ध्दिकरण स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) स्व-सामर्थ्य आणि अपेक्षाची मापने स्पष्ट करा.
५. सकारात्मक मानसशास्त्रातील पाश्चात्य संस्कृतीच्या इतिहासाची पूनर्आवृत्ती स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS
Public Economics (Paper – IV) (Group – C)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All the questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) _____ is the source of public debt.
  - a) Commercial Bank
  - b) Central Bank
  - c) Foreign Government
  - d) All of these
- 2) Increase in public debt will affect on
  - a) Production
  - b) Investment
  - c) Distribution
  - d) All of these
- 3) _____ is the instrument of fiscal policy.
  - a) Tax
  - b) Bank Rate
  - c) Repo Rate
  - d) None of them
- 4) Fiscal policy is introduced by
  - a) Central Government
  - b) RBI
  - c) RBI Governor
  - d) All of these
- 5) Monetary policy controls _____ supply.
  - a) Money
  - b) Food
  - c) Labour
  - d) None of them
- 6) In the period of Recession Public Expenditure will be
  - a) Decline
  - b) Increase
  - c) Constant
  - d) All of these
- 7) Income tax is a major source of revenue of _____ Government.
  - a) Central
  - b) State
  - c) Private
  - d) All of them

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ हा सार्वजनीक कर्जाचा मार्ग आहे.
अ) व्यापारी बँक   ब) मध्यवर्ती बँक   क) परकीय शासन   ड) यापैकी सर्व
- २) सार्वजनीक कर्जाच्या वाढीचा _____ वर परिणाम होतो.
अ) उत्पादन   ब) गुंतवणूक   क) वितरण   ड) यापैकी सर्व
- ३) राज्यवित्तीय धोरणाचे _____ हे साधन आहे.
अ) कर   ब) बँक दर   क) रेपो दर   ड) यापैकी नाही
- ४) राज्यवित्तीय धोरण _____ द्वारे जाहीर केले जाते.
अ) केंद्र सरकार   ब) रिझर्व्ह बँक
क) रिझर्व्ह बँकेचे गव्हर्नर   ड) यापैकी सर्व
- ५) चलनविषयक धोरण _____ च्या पुरवठ्यावर नियंत्रण ठेवते.
अ) पैसा   ब) अन्न   क) श्रम   ड) यापैकी नाही
- ६) मंदीच्या काळात सार्वजनीक खर्चात _____ केली जाते.
अ) घट   ब) वाढ   क) स्थीर   ड) यापैकी सर्व
- ७) उत्पन्न कर हा _____ सरकारचा उत्पन्नाचा महत्वाचा मार्ग आहे.
अ) केंद्र   ब) राज्य   क) खाजगी   ड) यापैकी सर्व
- ८) भारतातील प्रत्यक्ष कराचा _____ हा एक प्रकार आहे.
अ) भांडवली लाभ कर   ब) विक्री कर
क) आयात-निर्यात कर   ड) करमणूक कर
- ९) कर संक्रमण _____ करारमध्ये शक्य आहे.
अ) प्रत्यक्ष   ब) उत्पन्न   क) अप्रत्यक्ष   ड) यापैकी सर्व
- १०) भारतातील सार्वजनीक खर्च वाढीचे _____ हे कारण आहे.
अ) संरक्षण खर्च   ब) लोकसंख्या
क) नागरीकरण   ड) यापैकी सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) : ८
- १) सार्वजनीक कर्ज म्हणजे काय ?
  - २) राज्यवित्तीय धोरण म्हणजे काय ?
  - ३) चलनविषयक धोरण म्हणजे काय ?
  - ४) प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय ?
  - ५) अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय ?
  - ६) सार्वजनीक खर्च म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) सार्वजनीक कर्जाचे वर्गीकरण.
  - २) राज्यवित्तीय धोरणाची उद्दिष्टे.
  - ३) भारतातील संघीय वित्त.
  - ४) भारतातील केंद्र सरकारचे उत्पन्नाचे मार्ग.
  - ५) वित्त आयोगाची भूमिका.
  - ६) भारतातील वित्तीय क्षेत्रातील सुधारणा.
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- १) भारतातील केंद्र-राज्य वित्तीय संबंधावर चर्चा करा.
  - २) राज्यवित्तीय धोरणाची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
५. भारतातील सार्वजनीक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा. १०
-

SLR-L – 287

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (New)
Politics of Maharashtra (Gr. D1) (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : 10
- 1) Madhu Dandavate was related with which party ?
A) NCP
B) B.J.P.
C) Congress
D) Janta Party
  - 2) Which is important commission which gave rethought to centre state relations ?
A) Mandal Commission
B) Sarkariya Commission
C) Kalelkar Commission
D) Appadorai Commission
  - 3) Which day celebrated as Human Right ?
A) 12th January
B) 20th March
C) 10th December
D) 15th December
  - 4) Which Economic Policy adopted by Sharad Pawar in 1988 ?
A) Socialist
B) New Economic Policy
C) Mixed Economic System
D) None of the above
  - 5) In which region Naxalist movement influenced ?
A) Vidarbha
B) Kokan
C) Western Maharashtra
D) Marathawada
  - 6) In which department N.D. Patil was Minister ?
A) Home Minister
B) Finance Minister
C) Co-operative Minister
D) Education Minister
  - 7) Who is Deputy Chief Minister of Maharashtra ?
A) Ramadas Kadam
B) Eknath Shinde
C) Eknath Khadase
D) No body

P.T.O.

8) Who play role of policy think tank for state government to guide for policy formation ?

- A) Planning Commission   B) Sarkariya Commission
C) Niti Aayoga   D) None of the above

9) Which committee declared injustice against vidarbha ?

- A) Dr. Vijay Kelkar committee   B) Rajmannar Committee
C) P. B. Patil Committee   D) None of the above

10) Who is regional President of BJP in Maharashtra ?

- A) Ravsaheb Danve   B) Nittin Gadkari
C) Eknath Khadase   D) Pankaja Palave

2. Write short notes on **any four** of the following :

8

- 1) Nature of conflicts between centre and state of Maharashtra.
- 2) BJP-Shivsena Alliance.
- 3) Contribution of S. A. Dange in communist movement.
- 4) Madhu Limaye's view on Democratic Socialism.
- 5) Yeshwant Niti. (Y. B. Chavan)
- 6) Dalit Politics.

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) Terrorism in Maharashtra.
- 2) Human right movement in Maharashtra.
- 3) Naxalite movement.
- 4) Criminalization of politics.
- 5) Farmers suicides.
- 6) Emergence of coalition government in Maharashtra.

4. Answer **any one** long type question of the following :

10

- A) Critically examine regional imbalance in Maharashtra.

OR

- B) Explain the role of Maharashtra political elites in democracy.

5. Write a critical on essay on ideology and programs of BJP and Shivsena the context of Maharashtra politics.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजव्या बाजूला कंसात गुण दर्शविले आहेत.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) मधु दंडवते कोणत्या पक्षाची संबंधीत आहेत ?
अ) राष्ट्रवादी काँग्रेस   ब) भाजप
क) काँग्रेस   ड) जनता पक्ष
- २) केंद्र-राज्य संबंधाचा पुर्नविचार करणारा महत्त्वपूर्ण आयोग कोणता ?
अ) मंडल आयोग   ब) सरकारिया आयोग
क) कालेलकर आयोग   ड) आप्पादोराई आयोग
- ३) मानवी हक्क म्हणून कोणता दिवस साजरा केला जातो ?
अ) १२ जानेवारी   ब) २० मार्च
क) १० डिसेंबर   ड) १५ डिसेंबर
- ४) १९८८ नंतर शरद पवार यांनी कोणत्या आर्थिक धोरणाचा पुरस्कार केला ?
अ) समाजवादी   ब) नविन आर्थिक धोरण
क) मिश्र अर्थव्यवस्था   ड) यापैकी नाही
- ५) कोणत्या भागात नक्सलवादी चळवळ प्रभावी आहे ?
अ) विदर्भ   ब) कोकण
क) प. महाराष्ट्र   ड) मराठवाडा
- ६) प्रा. एन्. डी. पाटील कोणत्या खात्याचे मंत्री होते ?
अ) गृह खाते   ब) अर्थ खाते
क) सहकार खाते   ड) शिक्षण खाते
- ७) सध्या महाराष्ट्रात उपमुख्यमंत्री कोण आहेत ?
अ) रामदास कदम   ब) एकनाथ शिंदे
क) एकनाथ खडसे   ड) कोणतेही नाही
- ८) राज्य सरकाराना धोरणात्मक विषयावर मार्गदर्शन “पॉलीसी थिंक टँक” म्हणून कोण मार्गदर्शन करते ?
अ) नियोजन आयोग   ब) सरकारिया आयोग
क) नीती आयोग   ड) यापैकी नाही

- ९) विदर्भावर अन्याय झाला आहे हे कोणत्या समितीने सांगितले ?
 अ) डॉ. विजय केळकर समिती   ब) राजमन्मर समिती
 क) पी. बी. पाटील समिती   ड) यापैकी नाही

- १०) महाराष्ट्र भाजपचे प्रदेश अध्यक्ष कोण आहेत ?
 अ) रावसाहेब दानवे   ब) नीतीन गडकरी
 क) एकनाथ खडसे   ड) पंकजा पालवे

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) महाराष्ट्र आणि केंद्र सरकार यांच्यातील संघर्षाचे स्वरूप.
 २) भाजप-शिवसेना युती.
 ३) एस् . ए. डांगे यांचे कम्युनिष्ठ चळवळीतील योगदान.
 ४) लोकशाही-समाजवादा संबंधी मधु लिमये यांचे विचार.
 ५) यशवंत नीती. (वाय. बी. चव्हाण).
 ६) दलित राजकारण.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) महाराष्ट्रातील दहशतवाद.
 २) महाराष्ट्रातील मानवी हक्काची चळवळ.
 ३) नक्सलवादी चळवळ.
 ४) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण.
 ५) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या.
 ६) महाराष्ट्रातील आघाडी सरकारचा उदय.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा (कोणतेही एक) :

१०

- अ) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक असमतोलाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

किंवा

- ब) महाराष्ट्रातील राजकीय अभिजनाची लोकशाहीतील भूमिका स्पष्ट करा.

५. महाराष्ट्राच्या राजकारणाच्या संदर्भात भारतीय जनता पक्षा आणि शिवसेनाची विचारसरणी आणि कार्यक्रम यांच्यावर चिकित्सक निबंध लिहा.

१०

SLR-L – 288

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
मराठी (Paper – VII) (New)
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९८० ते २०००)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'शनिवार-रविवार' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?
अ) सतीश आळेकर   ब) रत्नाकर मतकरी   क) जयवंत दळवी   ड) विजय तेंडुलकर
- २) 'खिडक्या' हा कथासंग्रह कोणाचा आहे ?
अ) अंबिका सरकार   ब) सानिया   क) गौरी देशपांडे   ड) सुनिती आफळे
- ३) 'टिकलीएवढं तळं' ही कादंबरी कोणाची आहे ?
अ) कमल देसाई   ब) निर्मला देशपांडे   क) सानिया   ड) गौरी देशपांडे
- ४) 'अंतःस्फोट' हे आत्मकथन कोणाचे आहे ?
अ) शांताबाई कांबळे   ब) कुमुद पवाडे   क) बेबी कांबळे   ड) प्रज्ञा पवार
- ५) 'वामन परतुनी न आला' ही विज्ञान कादंबरी कोणाची आहे ?
अ) जयंत नारळीकर   ब) लक्ष्मण लेंढे   क) नारायण धारप   ड) यापैकी नाही
- ६) 'विवर्त' हा कवितासंग्रह कोणाचा आहे ?
अ) अनुराधा पाटील   ब) प्रभा गणोरकर
क) अरुणा ढेरे   ड) इंदिरा संत
- ७) 'ताम्रपट' या कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत ?
अ) रंगनाथ पठारे   ब) भाऊ पाध्ये   क) किरण नगरकर   ड) विलास सारंग

P.T.O.

८) 'माणसं' या ललित गद्याचे लेखक कोण आहेत ?

अ) अनिल अवचट   ब) बाबा आढाव   क) शांता शेळके   ड) आनंद यादव

९) 'चिरदाह' या कथासंग्रहाचे कथाकार कोण आहेत ?

अ) राजेंद्र बनहट्टी   ब) विलास सारंग   क) भारत सासणे   ड) यापैकी नाही

१०) 'छावणी हलते आहे' या कवितासंग्रहाचे कवी कोण आहेत ?

अ) भुजंग मेश्राम   ब) अर्जुन डांगळे   क) केशव मेश्राम   ड) नामदेव ढसाळ

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) ह. मो. मराठे यांच्या कादंबऱ्यांची नावे लिहा.

२) मारुती चित्तमपल्ली यांची चार निसर्गविषयक पुस्तके सांगा.

३) १९८० ते २००० या काळखंडातील कोणत्याही चार स्त्री कादंबरीकारांची नावे लिहा.

४) १९८० नंतरच्या ग्रामीण कवितेचे वेगळेपण लिहा.

५) १९८० ते २००० या काळखंडात दलित जाणीवा व्यक्त करणारे नाटककार कोण आहेत ?

६) १९८० ते २००० या काळातील कोणतीही चार वाङ्मयीन नियतकालिके सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) :

१०

१) भालचंद्र नेमाडे यांच्या कादंबऱ्यांचे वेगळेपण लिहा.

२) १९८० नंतरच्या दलित कवितेची वैशिष्ट्ये सांगा.

३) सानिया किंवा प्रिया तेंडुलकरांच्या कथेचे स्वरूप लिहा.

४. १९८० ते २००० या काळखंडातील मराठी कथेचे बदलते स्वरूप सोदाहरण लिहा.

१०

किंवा

'१९८० नंतरच्या दलित आत्मकथनांनी मराठी साहित्य समृद्ध केले' - स्पष्ट करा.

५. १९८० नंतरच्या ग्रामीण कवितेचा गुण-वैशिष्ट्यांसह आढावा घ्या.

१०

SLR-L – 289

Seat
No.

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
हिंदी (Paper – VII)
हिंदी साहित्य का इतिहास

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- सूचनाएँ :** 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

- 1) _____ नरेश इंद्रजीत केशवदास को अपना गुरु मानते थे।
1) सतारा 2) पुना
3) ओरछा 4) काशी
- 2) भूषण की वीर कविता में जरा भी _____ नहीं है।
1) चापळूसी 2) प्रेम
3) श्रृंगार 4) हास्य
- 3) _____ वियोग श्रृंगार के कवि है।
1) मतिराम 2) घनानंद
3) देव 4) सेनापति
- 4) बिहारी सतसई में _____ दोहे हैं।
1) 700 2) 720 3) 713 4) 777
- 5) रीतिकाल में प्रधान रूप से _____ भाषा का प्रयोग काव्य के लिए किया गया है।
1) खड़ी बोली 2) ब्रज 3) अवधी 4) भोजपुरी
- 6) महाराष्ट्र में महादेव गोविंद रानडे ने _____ समाज की स्थापना की।
1) महाराष्ट्र 2) प्रार्थना 3) ब्राह्मो 4) आर्य

P.T.O.

- 7) भारतेन्दु युग को _____ काल कहा जाता है ।
- 1) अलंकृत 2) कला काल
3) रमणीय 4) नवजागरण
- 8) आधुनिक काल का पहला महाकाव्य _____ है ।
- 1) कामायनी 2) साकेत
3) प्रियप्रवास 4) जयद्रथ वध
- 9) गबन उपन्यास के रचयिता है _____ ।
- 1) प्रसाद 2) प्रेमचंद
3) मोहन राकेश 4) राजेंद्र यादव
- 10) _____ को प्रयोगवाद का प्रणेता कहा जाता है ।
- 1) अज्ञेय 2) निराला 3) नवीन 4) दिनकर
2. निम्नलिखित में से पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए । 10
- 1) रीतिकालीन कवि की पराश्रयिता की भावना को स्पष्ट कीजिए ।
2) बिहारी का मिर्जा राजा जयसिंह के लिए लिखा प्रसिद्ध दोहा अर्थ सहित लिखिए ।
3) घनानंद को देशनिकाला आदेश क्यों दिया गया ?
4) स्वच्छंदतावादी कविता को छायावाद नाम क्यों पड़ा ?
5) महादेवी वर्मा को आधुनिक काल की मीरा क्यों कहा जाता है ?
6) हरिवंशराय बच्चन ने मस्तीभरी कविताएँ लिखना क्यों बंद किया ?
3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए । 10
- 1) छायावादी काव्य में रहस्यभावना ।
2) बिहारी सतसई ।
3) गोदान का कथानक ।
4. रीतिकालीन साहित्य की विशेषताएँ लिखिए । 10
- अथवा
- प्रगतिवादी कविता की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए ।
5. प्रेमचंदोत्तर काल के उपन्यास के विकास की विवेचना कीजिए । 10

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
ENGLISH
Postcolonial Literature (Paper – VII) (New)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- N. B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicates full marks.*

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Uncle Toms in Zephaniah's 'The Race Industry' represent _____
a) Colonisers   b) Crazy persons
c) Slavish and parasite citizens   d) Patriots
- 2) The poem 'The British' is written in the form of _____
a) Recipy   b) Epistolary   c) Sonnet   d) Elegy
- 3) The dance form in Cuba is _____
a) Hula   b) Tango   c) Rumba   d) Benga
- 4) Jacinta Wariinga was born in _____
a) 1952   b) 1954   c) 1955   d) 1953
- 5) Who suggested the idea to trap the air in tins and sell it to the masses ?
a) Gitutu Wa Gataanguru   b) Kihaahu Wa Gatheeca
c) Ithe Wa Mbooi   d) Mwireri
- 6) 'A Jest of God' was first published in _____
a) 1965   b) 1966   c) 1967   d) 1969
- 7) Rachel's relationship with _____ is almost entirely based on the fulfillment of physical desire.
a) Dr. Raven   b) Calla   c) Nick   d) Hector Jonas
- 8) The demand for 'authenticity' denies the Fourt World writers a living, changing _____
a) Culture   b) Language   c) Identity   d) Literature

9) According to Partha Chatterjee, 'nation-ness' is virtually inseparable from _____

- a) National consciousness   b) Linguistic consciousness
c) Social consciousness   d) Political consciousness

10) According to Anderson, nations can be imagined without _____ community.

- a) Political   b) Religious   c) Linguistic   d) Cultural

2. Answer **any five** of the following questions in brief : **10**

- 1) What does the title 'The Race Industry' signify ?
- 2) Why does Zephaniah say "Give Justice and equality to all ingredients" ?
- 3) What are the features of "Dis Poetry" ?
- 4) What is the theme of the poem "Save our Sons" ?
- 5) What kind of treatment was to Joy Gardner in England ?
- 6) Explain the lines :
Everybody does the Disco
From Baghdad to San Francisco.

3. A) Answer **any two** of the following questions : **6**

- 1) What is national identity ?
- 2) What is the difference between race and ethnicity ?
- 3) What role does postcolonial literature play in the process of decolonization ?

B) Answer **any two** of the following questions : **4**

- 1) How is gender reflected in postcolonial literature ?
- 2) Write about any two women novelists and their work.
- 3) Mention any one novelist who deals with the theme of decolonization.

4. Answer **any one** of the following questions : **10**

- 1) Discuss 'Devil on the Cross' as National allegory.
- 2) Discuss 'A Jest of God' as a fictional autobiography of Rachel Cameron.

5. Write in detail on the three models of nationalism represented in Partha Chatterjee's essay "Nationalism as a Problem". **10**

SLR-L – 291

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XIV) (New)
Study of Special Form – Ragale

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Max.Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಹರಿಹರನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ

1) ಎಲ್ಲೋರಾದ ಕೈಲಾಸನಾಥ

2) ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಬಸವಣ್ಣ

3) ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ

4) ಬೇಲೂರು ಚನ್ನಕೇಶವ

2) ಹರಿಹರನ ಗುರು

1) ಬಸವಣ್ಣ

2) ಮಾಯಿದೇವ

3) ಜಾತವೇದಮುನಿ

4) ಈಶಾನ್ಯ ದೇವ

3) ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗಾಗಿಯೇ ಆಯ್ದು ತಂದ ಹೂಗಳು

1) ಸೇವಂತಿಗೆ

2) ಜಾಜಿ

3) ಕೆಂಜಾಜಿ

4) ಸಂಪಿಗೆ

4) ಹರಿಹರನ ಪ್ರಕಾರ ಬಸವಣ್ಣನ ತಾಯಿ ಹೆಸರು

1) ರುದ್ರಾಣಿ

2) ಶರ್ವಾಣಿ

3) ಗೀರ್ವಾಣಿ

4) ಮಾದಾಂಬೆ

5) ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕ ವೃತ್ತಿ ಕೊಡಿಸಿದವನು

1) ಬಲದೇವ

2) ಸಿದ್ದದಂಡೇಶ

3) ಮಂಚಣ್ಣ

4) ಸೋವಿದೇವ

6) ಬಸವಣ್ಣನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ

1) ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ

2) ಬಾಗೇವಾಡಿ

3) ಕಪ್ಪಡಿ ಸಂಗಮ

4) ಕೂಡಲಸಂಗಮ

7) ಭರತನ ತಾಯಿ

1) ಕೌಶಲ್ಯ

2) ಕೈಕೆ

3) ಮಂಥರೆ

4) ಸುಮಿತ್ರಾ

8) ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಮಹರ್ಷಿ ನಾರದರ ವಿಣೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದವನು

1) ವ್ಯಾಸ

2) ಕುವೆಂಪು

3) ವಾಲ್ಮೀಕಿ

4) ಬೇಟೆಗಾರ

P.T.O.

9) ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನದ... ವಿಣಾ ತುಂಬಿ

1) ಪಾಣಿ

2) ಕರ್ಣ

3) ನಾರದ

4) ಸರಸ್ವತಿ

10) ದೇವಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಯಂ ಸಾಧ್ವೀ...

1) ಕೈಕೆಯಂ

2) ಮಂಥರೆಯಂ

3) ಸುಮಿತ್ರೆಯಂ

4) ಸೀತೆಯಂ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

1) ಬಸವಣ್ಣನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ ಯಾರು ? ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಹೆಸರೇನು ?

2) ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವ ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಉಂಡ ?

3) ಪುಷ್ಪ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಗೊಂಡಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಹೂಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರಿ.

4) ದಶರಥನ ಹೆಂಡದಿರ ಹೆಸರೇನು ?

5) 'ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಕ್ಷಿ ದಂಪತಿಗಳಾವುವು ? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ ನೆಟ್ಟು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ ಪಕ್ಷಿ ಯಾವುದು ?

6) ದಶರಥನ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರೇನು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ:

10

1) ಕೈಕೆ

2) ಬಿಜ್ಜಳ

3) ವೃಷಭಮುಖಿ ಗಣಪ

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

1) ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

2) ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಕಾವ್ಯದ ಕವಿಕೃತು ದರ್ಶನಂ ಭಾಗವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಪುಷ್ಪ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿವಿಧ ಹೂಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) पर्यटन स्थळाची माहिती घेण्यासाठी _____ ची भूमिका महत्वाची असते.
अ) पुस्तिका
ब) मार्गदर्शक
क) प्रवास कार्यालय
ड) भौगोलिक नकाशा
- २) _____ या पंतप्रधानाच्या हस्ते हैद्राबाद येथील सालारजंग वस्तुसंग्रहालयाचे उद्घाटन करण्यात आले.
अ) लाल बहादूर शास्त्री
ब) इंदिरा गांधी
क) मोरारजी देसाई
ड) पंडीत जवाहरलाल नेहरू
- ३) दिल्ली येथील नॅशनल म्युझियमची स्थापना इ. स. _____ मध्ये झाली.
अ) १८१४
ब) १९२१
क) १९४९
ड) १९४६
- ४) _____ या किल्ल्यामध्ये प्रसिद्ध चाँदमिनारचे अस्तित्व आहे.
अ) रायगड
ब) दौलताबाद
क) जंजिरा
ड) पन्हाळा
- ५) पर्यटकांचे आकर्षण असलेला लाल किल्ला _____ या शहरात अस्तित्वात आहे.
अ) आग्रा
ब) दिल्ली
क) हैद्राबाद
ड) कोलकाता
- ६) वेरूळ येथील _____ हे ठिकाण पर्यटकांचे मुख्य आकर्षण आहे.
अ) हिन्दू लेणी
ब) जैन गुंफा
क) कैलास मंदिर
ड) तीन-ताल-गुंफा
- ७) महाराष्ट्रातील _____ हे मंदिर, दुसरे कोणार्क म्हणून ओळखले जाते.
अ) महालक्ष्मी
ब) बालाजी
क) विठ्ठल
ड) कोपेश्वर
- ८) _____ या किल्ल्यावर छत्रपती शिवाजी राजांचा राज्याभिषेक झाला.
अ) प्रतापगड
ब) शिवनेरी
क) रायगड
ड) सिंहागड

- ९) पानीपत हे शहर _____ नदीवर वसलेले आहे.
 अ) गंगा
 ब) सिंधू
 क) यमुना
 ड) भागीरथी
- १०) टिपू सुलतानाच्या राज्याची राजधानी _____ होती.
 अ) बेंगलोर
 ब) हैद्राबाद
 क) म्हैसूर
 ड) श्रीरंगपट्टणम

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) वस्तुसंग्रहालयातील विविध वस्तूंची ओळख कशी करून द्याल ?
 २) सालारजंग वस्तुसंग्रहालय हैद्राबाद येथील विविध विभाग सांगा.
 ३) गोवळकोंडा किल्ल्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ४) बदामी येथील लेण्याची थोडक्यात माहिती द्या.
 ५) छत्रपती शिवाजी राजांच्या राज्याभिषेकाचे वर्णन करा.
 ६) दुसऱ्या पानीपतच्या लढाईचे परिणाम लिहा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१२

- १) वस्तूंचा परिचय (सूचीपत्र)
 २) लाल किल्ल्याचे ऐतिहासिक महत्व.
 ३) घारापुरी (मुंबई) लेण्या.
 ४) खुल्दाबादचे ऐतिहासिक महत्व.
 ५) तिसरे पानीपत युद्ध.
 ६) सोलापूर मार्शल लॉ. (लष्करी कायदा)

४. हैद्राबाद येथील सालारजंग वस्तुसंग्रहालयाकडे पर्यटक का आकर्षित होतात ? स्पष्ट करा.

१०

किंवा

पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून कोपेश्वर मंदिर खिद्रापूरचे महत्व स्पष्ट करा.

५. अजिंठा या पर्यटन स्थळाकडे पर्यटक का आकर्षित होतात ? चर्चा करा.

१०

SLR-L – 294

Seat
No.

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
SOCIOLOGY Gr.E.1 (Paper – VI) (New)
Sociology of Religion

Day and Date :Wednesday, 16-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions.

10

- I) Which is the Holy book of Christianity ?
A) Quran
B) Bible
C) Ahurmazda
D) Vedas
- II) Who wrote the book 'Communal Riots in India' ?
A) A.A. Inamdar
B) M.Gandhi
C) A. Engineer
D) A. Altekar
- III) Which is the first element of 'Purusharthas' ?
A) Dharma
B) Moksh
C) Kama
D) Artha
- IV) Which of the following is the negative side of the magic ?
A) Magic
B) White Magic
C) Sorcery
D) Worship
- V) Which was the base of traditional economy ?
A) Caste
B) Education
C) Sex
D) Age
- VI) Which is the practical part of religion ?
A) Worship
B) Faith
C) Rites and rituals
D) Meditation
- VII) Which of the following is the place of worship for Bahaim faith ?
A) Fire temple
B) Lotus temple
C) Green temple
D) Orange temple

P.T.O.

VIII) Which is the birth place of Gautam Buddha ?

- A) Agra   B) Lumbini   C) Badrinath   D) Kashi

IX) Which are the two sects at Christianity ?

- A) Shiya & Sunni   B) Digambar & Shwetambar
C) Protestant & Catholic   D) None of the above

X) Who is the founder of Sikhism ?

- A) Guru Gobind   B) Guru Nanak
C) Guru Mukhi   D) Gurdev

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- A) What is Lotus temple ?
B) What is Sorcery ?
C) What are four 'K' in Sikhism ?
D) What is Dhamma ?
E) What is religious estate ?
F) What are the teachings at Zoroastrianism ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- A) Bahaim
B) Madrasa
C) Theory of Re-birth
D) Types of magic
E) Veershaivism
F) Bhikus.

4. A) What are the fundamental teachings of Christianity ?

10

OR

B) What are the teachings of Jainism ?

5. Write on status of woman in Hinduism.

10

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) ख्रिश्चन धर्मियांचे पवित्र ग्रंथ कोणते ?
अ) कुराण   ब) बायबल   क) अहुरमझदा   ड) वेद
- II) 'Communal Riots in India' हा ग्रंथी कुणी लिहिला ?
अ) ए.ए. ईनामदार   ब) म.गांधी   क) ए.इंजिनियर   ड) ए.अलतेकर
- III) पुरुषार्थातला पहिला कर्तव्य कोणता आहे ?
अ) धर्म   ब) मोक्ष   क) काम   ड) अर्थ
- IV) खालीलपैकी कोणती बाब जादूची नकारात्मक बाजू आहे ?
अ) जादू   ब) पांढरी जादू   क) चेटूक   ड) आराधना
- V) परंपरागत अर्थ-व्यवस्थेचा आधार कोणता ?
अ) जात   ब) शिक्षण   क) लिंग   ड) वय
- VI) धर्माचा प्रात्यक्षिक भाग कोणता ?
अ) आराधना   ब) श्रद्धा   क) कर्मकांड   ड) ध्यान
- VII) बहाई-धर्म श्रद्धकांचे प्रार्थनास्थळ कोणते ?
अ) अग्नीमंदिर   ब) कमल मंदिर   क) हिरवे मंदिर   ड) भगवे मंदिर
- VIII) गौतम बुद्धाचे जन्म ठिकाण कोणते ?
अ) आग्रा   ब) लुम्बीनी   क) बद्रीनाथ   ड) काशी
- IX) ख्रिश्च धर्मातील दोन पंथ कोणते ?
अ) शिया व सुन्नी   ब) दिगंबर व श्वेतांबर
क) प्रोटेस्टंट व कॅथलिक   ड) वरील कोणतेही नाही
- X) शीख धर्माचे संस्थापक कोण आहेत ?
अ) गुरु गोविंद   ब) गुरु नानक   क) गुरु मुखी   ड) गुरुदेव

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर उत्तरे लिहा. ८
- अ) कमल मंदिर म्हणजे काय ?
- ब) चेटूक म्हणजे काय ?
- क) शीख धर्मातील चा 'क' काय आहेत ?
- ड) धम्म म्हणजे काय ?
- इ) धर्मराज्य म्हणजे काय ?
- ई) पारशी धर्माची शिकवण काय आहे ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) बहाईधर्म
- ब) मदरशा
- क) पुनर्जन्माचा सिद्धांत
- ड) जादूचे प्रकार
- इ) वीरशैवधर्म
- ई) भिखु
४. अ) ख्रिश्चन धर्मातील मूलभूत शिकवण कोणती ? १०
- किंवा**
- ब) जैन धर्माची शिकवण कोणती ?
५. हिंदू धर्मातील स्त्रिया दर्जावर लिहा. १०
-

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) कामगार संघटनेच्या चळवळीला नवी दिशा कोणी दिली ?
अ) अँडम स्मिथ   ब) रॉबर्ट ओवेन   क) अल्फ्रेड मार्शल   ड) रॅमर नर्क्स
- २) सामुदायिक वाटाघाटीची यशस्वीता _____ अटीवर अवलंबून आहे.
अ) प्रबल कामगार संघटना   ब) देवाणघेवाणीची प्रवृत्ती
क) विश्वास   ड) वरील सर्व
- ३) भारतातील कामगार संघटनेचा _____ हा प्रमुख दोष आहे.
अ) अंतर्गत नेतृत्व   ब) बहिर्गत नेतृत्व
क) मालकाचे नेतृत्व   ड) यापैकी काहीही नाही
- ४) कामगार नुकसान भरपाई कायदा प्रथमतः _____ वर्षी करण्यात आला.
अ) १९२३   ब) १९३३   क) १९४७   ड) १९९१
- ५) आंतरराष्ट्रीय श्रम संघटनेची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
अ) १९१४   ब) १९१९   क) १९२०   ड) १९२६
- ६) अखिल भारतीय कामगार संघटना काँग्रेस (AITUC)ची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
अ) १९१९   ब) १९२०   क) १९४७   ड) १९५२
- ७) _____ हे कामगार कायद्याचे तत्त्व आहे.
अ) सामाजिक न्याय   ब) सामाजिक समानता
क) आंतरराष्ट्रीय समानता   ड) वरील सर्व
- ८) औद्योगिक कलह कायदा _____ या वर्षी संमत झाला.
अ) १९४७   ब) १९४८   क) १९५२   ड) १९५८
- ९) विविध उद्योगात बाल कामगार असण्याचे प्रमुख कारण _____ हे आहे.
अ) अधिक लोकसंख्या   ब) कमी वेतन दर
क) प्रौढ कामगारांना मिळणारे कमी वेतन   ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- १०) स्त्रीयांची सेवा क्षेत्रातील कार्यकुशलता _____ आहे.
अ) वाढत आहे   ब) घटत आहे
क) स्थिर आहे   ड) वरीलपैकी काहीही नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) औद्योगिक कलह म्हणजे काय ?
- २) सामुदायिक सौदाशक्ती म्हणजे काय ?
- ३) सामाजिक मदत म्हणजे काय ?
- ४) लवाद म्हणजे काय ?
- ५) बाल कामगार म्हणजे काय ?
- ६) स्वेच्छा निवृत्ती म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) भारतीय कामगार संघटनेची कार्ये
- २) कामगार कायद्याची गरज
- ३) कामगार कल्याण
- ४) निर्गमन निती
- ५) राष्ट्रीय श्रम आयोग
- ६) जागतिकीकरण व रोजगार.

४. औद्योगिक कलह मिटविण्याचे उपाय कोणते ?

१०

किंवा

स्त्री कामगार व बालकामगारांच्या समस्या सोडविण्यासाठी प्रभावी उपाय सुचवा.

५. भारतीय सामाजिक सुरक्षा कायद्याचा आढावा घ्या.

१०

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय लिहा :

10

- 1) जॉन रॉल्स यांनी _____ संकल्पना मांडली.
अ) प्रभुत्वाची
ब) वितरणात्मक न्यायाची
क) सार्वभौमत्वाची
ड) नागरी समाजाची
- 2) लेनीन _____ शी संबंधित आहे.
अ) सर्वहरांची हुकुमशाही
ब) साम्यवादी पक्ष
क) प्रभुत्व
ड) बहुकेंद्रियता
- 3) _____ च्या मते 'राज्य म्हणजे सत्ता चालविण्याचे साधन आहे'.
अ) लास्की
ब) मिल
क) मार्क्स
ड) कार्ल पॉपर
- 4) प्रभुत्वाची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) लेनीन
ब) माओ
क) ग्रामसी
ड) मार्क्स
- 5) पावर्टी ऑफ फिलॉसॉफी हा ग्रंथ _____ यांनी लिहीला.
अ) इसाया बर्लिन
ब) कार्ल पॉपर
क) जॉन रॉल्स
ड) कार्ल मार्क्स
- 6) स्वातंत्र्याविषयी हा ग्रंथ _____ यांनी लिहीला.
अ) प्रो.लास्की
ब) टी.एच.ग्रीन
क) जे.एस.मिल
ड) लेनीन
- 7) साम्यवादी समाजरचनेची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) लास्की
ब) मिल
क) मार्क्स
ड) लॉक
- 8) _____ समाजवादयांचा संसदीय लोकशाहीवर विश्वास होता.
अ) शास्त्रीय
ब) लोकशाही
क) आदर्शवादी
ड) यापैकी नाही

- 9) _____ हा ग्रंथ लास्की यांनी लिहिला आहे.
 अ) ऑन न्यू डेमॉक्रसी   ब) ऑन कोअॅलिशन गव्हर्नमेंट
 क) अ ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स   ड) पीपल्स डेमोक्रेटिक डिक्टेटरशीप
- 10) _____ हा नवमार्क्सवादी विचारवंत आहे.
 अ) लेनीन   ब) मार्क्स
 क) ग्रामसी   ड) बेंथॅम
2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) मार्क्सवादाच्या दोन मर्यादा सांगा.
  - 2) शास्त्रीय समाजवाद म्हणजे काय ?
  - 3) फॉबियन समाजवाद म्हणजे काय ?
  - 4) नवमार्क्सवादी विचारवंतांची दोन नावे सांगा.
  - 5) आदर्शवादी समाजवादाची तत्वे सांगा.
  - 6) गुलामगिरीच्या अवस्थेतील दोन वर्ग कोणते ?
3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : 12
- 1) मार्क्सचा अतिरिक्त मुल्य सिद्धांत.
  - 2) लेनीनचा क्रांतीचा सिद्धांत.
  - 3) बर्लिनचे स्वातंत्र्याविषयीचे विचार.
  - 4) फ्रॅंकफर्ट स्कूलचे नवमार्क्सवादातील योगदान.
  - 5) नवमार्क्सवादाची तत्वे.
  - 6) कार्ल पॉपरने मार्क्सवादावर केलेली टिका.
4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा : 10
- अ) जॉन रॉल्सचा न्यायाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) मिलचा उपयुक्ततावादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा : 10
- मार्क्सचा ऐतिहासिक भौतिकवाद स्पष्ट करा.

SLR-L – 297

Seat
No.

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII) (अ)

एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास-आत्मचरित्र

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) विठ्ठल उमप यांचे वडील रेल्वेच्या कारखान्यात काय म्हणून नोकरीला होते ?
अ) शिपाई   ब) क्लीनर   क) वॉशर   ड) फिटर
- २) सामाजिक चळवळीला प्रचार आणि प्रसार करण्यासाठी दलितबांधवांनी कशाची निर्मिती केली ?
अ) जलशा   ब) पोवाडा   क) कथा   ड) विनोद
- ३) विठ्ठल उमप यांच्या गझल संग्रहाचे नाव काय ?
अ) भीमाई   ब) उमाळा   क) उमंग   ड) मनस्वी
- ४) कृष्णा बाईंच्या आजीचे अस्थिविसर्जन कोठे केले ?
अ) नाशिक   ब) पंढरपूर   क) अमरावती   ड) देहू
- ५) कोर्टात लग्न करण्यासाठी जाताना कृष्णा बाई काय घेवून घराबाहेर पडल्या ?
अ) पोस्टकार्ड   ब) आधारकार्ड   क) रेशनकार्ड   ड) दवाखान्याचे कार्ड
- ६) कृष्णाबाईंना नोकरी कुणाच्या शिफारसीमुळे लागली ?
अ) नारायण सुर्वे   ब) कपिला खांडवाला
क) नरहर कुरुंदकर   ड) तात्यासाहेब
- ७) शाहीर फाटे यांनी गायक, वादक, नर्तक असलेल्या कुणाला पार्टीत सामील करून घेतले ?
अ) रतन पांढरे   ब) विजय गायकवाड
क) बाबूराव व्यवहारे   ड) बाबूराव काळे
- ८) इ.स. १९५० मध्ये शाहिरांच्या प्रश्नावर चर्चा झालेली महाराष्ट्र लोकशाही परिषद कोणत्या शहरात झाली ?
अ) कोल्हापूर   ब) सोलापूर   क) पुणे   ड) मुंबई

P.T.O.

९) भटकंतीचे शब्दांकन कोणी केले आहे ?

अ) चंद्रकांत फाटे

ब) नंदकुमार फाटे

क) डॉ. अजीज नदाफ

ड) प्रा. अनिल कांबळे

१०) शाहीर फाटे यांनी भटकंती करताना माणुसकीचे विराट रूपदर्शन झाल्यावर त्यांच्या मनाव कोणती भावना निर्माण झाली ?

अ) स्वार्थी

ब) निःस्वार्थी

क) निरपेक्ष

ड) कृतज्ञता

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) :

१०

१) शाहीर उमप परदेशी गेल्यानंतर त्यांच्या कार्यक्रम सादरीकरणात कोणत्या गीतांचा समावेश असायचा ?

२) भल्या पहाटे विठ्ठल उमप यांना त्यांच्या वडिलांनी कोणत्या दोन गोष्टी करायला सांगितल्या होत्या ?

३) विठ्ठल उमप यांनी त्यांच्या जीवनात सादर केलेला पोवाडा कुणी व कशा विषयी लिहिला ?

४) कृष्णाबाईची आत्या कोठे व कसले काम करत होती ?

५) नारायण सुर्वेची दोन गुणवैशिष्ट्ये सांगा.

६) कृष्णाबाईंनी सांगितलेली चाळीतील एक आठवण सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) शाहीर फाटेचे ग्रामीण समस्यांवरील कोणकोणते कार्यक्रम गाजले ?

२) शाहीर उमप यांनी जांनी लिब्ररच्या भेटीची कोणती व कशी आठवण सांगितली आहे ?

३) पतीच्या छंदाचे रूपांतर व्यसनात होऊ नये म्हणून कृष्णाबाईंना कोणती काळजी वाटत होती व कशी ते सांगा.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १) :

१०

१) बहिण काळूबाईला शाहीर उमप यांनी कशी मदत केली ते तपशीलसह सांगा.

किंवा

२) नारायण सुर्वेच्या कामगारचळवळीतील कार्याबद्दल तपशीलवाद माहिती सांगा.

५. दीर्घोत्तरी प्रश्न :

१०

शाहीर फाटे यांचे आत्मचरित्र एका सामान्य जीवन जगलेल्या कलावंताचे असामान्य अनुभव कथन करणारे आत्मवृत्त आहे विशद करा.

SLR-L – 298

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII(B))
Aadhunik Gadya (New)

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

१. योग्य पर्याय निवडा.

१) 'स्थलांतर' ही कादंबरी कोणी लिहिली ?

अ) आशा बगे

आ) रेखा बैजल

इ) मोनिका गजेंद्रगडकर

ई) सानिया

२) मोनिका गजेंद्रगडकर यांच्या पहिल्या कथासंग्रहाचे नाव काय ?

अ) भूप

आ) भूमी

इ) शिल्प

ई) आर्त

३) सुनंदा बलरामन हे कोणत्या लेखिकेचे मूळ नाव आहे ?

अ) गौरी देशपांडे

आ) कविता महाजन

इ) सानिया

ई) मोनिका गजेंद्रगडकर

४) 'अवकाश' या कादंबरीची पहिली आवृत्ती कोणत्या साली प्रकाशित झाली ?

अ) १९९४

आ) २००१

इ) २००८

ई) २०११

५) 'आर्त' त्या कथासंग्रहाची पहिली आवृत्ती कोणत्या साली प्रकाशित झाली ?

अ) २००८

आ) २०११

इ) १९९६

ई) २००१

६) 'आर्त' या शीर्षकाच्या योजने विषयी लेखिकेने कोणाचा अभिप्राय घेतला ?

अ) विद्याधर पुंडलिक

आ) श्री. पु. भागवत

इ) राम पटवर्धन

ई) श्रीनिवास विनायक कुलकर्णी

७) "दुसऱ्याच्या घराच्या वेलीचं तोंडभर गुणगान गायला काय लागतंय ?" हे विधान कोणी केले आहे ?

अ) रेवती

आ) सुधाकाकू

इ) अम्मा (जान्हवीची आई)

ई) राधा

P.T.O.

८) गायत्री ही जान्हवीची कोण होती ?

अ) मुलगी   आ) मैत्रीण   इ) शिक्षिका   ई) आई

९) “उमाच्या केसांनीच माझा गळा कापला ! ...” असे कोण म्हणत असे ?

अ) रवी   आ) वामनराव   इ) प्रकाश   ई) श्रीदादा

१०) ‘मी माझ्या धर्माला तुझ्यासारखं तीक्ष्ण हत्यार नाही मानत’ हे विधान कोणाचे आहे ?

अ) सय्यद   आ) अर्शाद   इ) यशोदा   ई) वनिता

२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतीही पाच) :

१०

१) राघवनच्या स्वभावाचे विशेष नोंदवा.

२) श्रीनिवासविषयी अनिकेतची भावना कशी होती ?

३) बाई आणि पुरुष यांच्या दृष्टिकोनातला कोणता वेगळेपणा गायत्री नोंदवते ?

४) अर्शाद आपल्या वडिलांवर कोणता दोषारोप करतो ?

५) बाईचे कर्तृत्व केव्हा सिद्ध होते, असे रेवतीला वाटते ?

६) “मुलीची आई होणं तसं कठीण असतं, समजेल तुला...” असे हिमानीच्या आजीला का वाटते ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन) :

१०

१) ‘आर्त’ या शीर्षकातील समर्पकता स्पष्ट करा.

२) ‘अवकाश’ मधून प्रकटलेल्या स्त्री-वादी विचारांसंबंधी लिहा.

३) मोनिका गर्जेद्रगडकर यांच्या ‘आर्त’ मधील संवादात्मक लेखनशैली विषयी लिहा.

४. ‘अवकाश’ या कादंबरीच्या आधारे सानियाच्या कादंबरी-लेखनाचे मर्म आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

१०

किंवा

‘आर्त’ मधील कथा स्त्रियांच्या जगण्या बरोबरच त्यांच्या दुःखजाणिवांना समर्थपणे टिपतात.’ या विधानाचे सोदाहरण विवेचन करा.

५. ‘मानवी जीवनातील नात्यांची निरर्थकता ‘अवकाश’ मधून प्रकटली आहे.’ या मताची चिकित्सा करा.

१०

SLR-L – 300

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII)
व्यावसायिक वर्ग
अनुवाद : सिद्धांत और प्रयोग

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

1) अनुवाद के _____ रूप है।

- 1) दो   2) तीन   3) चार   4) अनेक

2) वैज्ञानिक अनुवाद का कार्य _____ ढंग का होता है।

- 1) सामाजिक   2) भाषिक   3) तकनीकी   4) साहित्यिक

3) पारिभाषिक शब्द _____ अर्थ में प्रयुक्त होते हैं।

- 1) व्यंजना के   2) सामाजिक   3) विशिष्ट   4) लक्षणा के

4) विज्ञापन के अनुवाद में _____ भाषा को प्रयुक्त किया जाता है।

- 1) साहित्यिक   2) लोकप्रचलित
3) परिनिष्ठित   4) वैज्ञानिक

5) 'थिसारस' यह _____ का विस्तारित रूप है।

- 1) शब्दकोश   2) विश्वकोश
3) पर्यायकोश   4) विशिष्टकोश

P.T.O.

6) _____ परिवेश का अनुवाद साहित्यिक अनुवाद में एक चुनौती होती है।

1) सामाजिक	2) प्राकृतिक
3) राजनीतिक	4) सांस्कृतिक

7) 'Right' शब्द को हिंदी में _____ कहते हैं।

1) सही	2) बराबर
3) अधिकार	4) परमाधिकार

8) 'अनुवाद: सिद्धांत और प्रयोग' ग्रंथ के लेखक _____ हैं।

1) भोलानाथ तिवारी	2) जी. गोपीनाथन
3) नगेंद्र	4) रीतारानी पालीवाल

9) _____ अनुवाद में सूचनात्मक भाषा का प्रयोग किया जाता है।

1) साहित्यिक	2) काव्यात्मक
3) कार्यालयीन	4) मौखिक

10) सूचना प्रौद्योगिकी के युग में नई तकनीकी ने _____ अनुवाद को जन्म दिया है।

1) वैज्ञानिक	2) विधि
3) प्रशासनिक	4) मशीनी

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए।

10

- 1) अनुवाद के साहित्येतर क्षेत्र कौन-कौनसे हैं ?
- 2) अनुवादक में कौनसे गुण होने चाहिए ?
- 3) सामान्य शब्द एवं पारिभाषिक शब्द में क्या अंतर होता है ?
- 4) लिप्यंतरण किसे कहा जाता है ?
- 5) पुनरीक्षण किसे कहते हैं ?
- 6) संचार माध्यम के अनुवाद में कौनसी समस्याएँ आती है ?

3. अ) निम्नलिखित मराठी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए। 5

सामाजिक भावना हा विकासशील मानवी जीवनाचा आत्मा आहे। ही भावना नेहमी तीन प्रकारांनी प्रकट होते-शब्दांनी, अश्रूंनी आणि कृतींनी। काव्य हे या भावनेचे पहिले सुंदर स्वरूप। पण काव्यातील शब्द कितीही सुंदर असले तरी शेवटी ते वा-यावरच विरून जातात। अश्रू हे या भावनेचे दूसरे रमणीय रूप। पण माणसाच्या क्षुब्ध हृदयसागरातून बाहेर येणारे मोती शेवटी मातीमोलच ठरतात। डोळ्यातील पाण्याने मनुष्य स्वतःच्या हृदयातील आगसुद्धा शांत करू शकत नाही, मग जगातला वणवा तो काय विझवणार ? सभोवतालचे दुःख पाहून व्याकुळ झालेले माणसाचे मन हलके करण्यापलीकडे शब्द आणि अश्रू यांच्यात सामर्थ्य असत नाही.

आ) निम्नलिखित अंग्रेजी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए। 5

Ashoka said that the king's first duty was to protect the people and to do justice, and he commanded all his officers to treat people justly and kindly, and so put right many wrongs that were done. Kindness was to be shown to animals too. He built many hospitals throughout India, both for men and for animals and made rules for the care of the aged and the poor. So that his laws should be known everywhere, Ashoka had them carved upon rocks and pillars in simple language which everyone could understand. These are known as Ashoka's Edicts.

4. साहित्यिक अनुवाद की समस्याओं का विवेचन कीजिए। 10

अथवा

अनुवादक के आवश्यक उपकरणों की चर्चा करते हुए उनकी उपयोगिता पर प्रकाश डालिए।

5. अनुवाद की सार्थकता और प्रासंगिकता को स्पष्ट कर उसके व्यावसायिक परिदृश्य को विशद कीजिए। 10

SLR-L – 301

Seat
No.

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII)**

साहित्यिक वर्ग ख: नाटक और रंगमंच

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ: 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखें अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

1) _____ ने अपने पिता श्री गोपालचन्द कृत नाटक 'नहुष' को हिन्दी का प्रथम नाटक माना है।

1) डॉ. भार्गव   2) भारतेन्दु   3) डॉ. विजयकान्त   4) डॉ. दशरथ ओझा

2) मोहन राकेश कृत _____ नाटक है।

1) आषाढ का एक दिन   2) चंद्रगुप्त
3) भारत दुर्दशा   4) मृगनयनी

3) अनुसूईया _____ साल से अपने मैके में रहती है।

1) दस   2) ग्यारह   3) बारह   4) तेरह

4) सन्तू की पत्नी का नाम _____ है।

1) मैकी   2) अनुसया   3) मोना   4) बिट्टन

5) _____ ने कुएँ पर चढ़ने का आंदोलन किया था।

1) कालिया   2) भोलू   3) शेरसिंह   4) सुनाराम

6) मंदिर-प्रवेश दलितों के लिए दूसरा _____ है।

1) यथार्थ   2) विद्रोह   3) नाटक   4) जन्म

7) रामानंद _____ गांव का मूल निवासी है।

1) भोगलपुर   2) जोदपुर   3) मलकापुर   4) सलापुर

P.T.O.

8) पाषण की कठोरता ही तलवार की धार को _____ कर सकती है।

- 1) घृणीत   2) कुंठित   3) मनोनित   4) द्रवित

9) मनु की पत्नी का नाम _____ है।

- 1) इला   2) सुमति   3) श्रद्धा   4) चंद्रिका

10) निःसंतान मनु राजगुरु _____ के पास पहुँचे।

- 1) विद्याधर   2) सुद्युम्न   3) दंडाधारी   4) वशिष्ठ

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच वाक्यों में लिखिए : 10

- 1) इला के जन्म पर मनु की क्या प्रतिक्रिया हुई ?
- 2) मनु वशिष्ठ मुनि को कव्या को पुत्र में परिवर्तित करने के लिए कैसे तैय्यार करते हैं ?
- 3) अनुसूईया की मौत क्यों होती है ?
- 4) रतनलाल अपने परिवार को कब और क्यों भूल जाता है ?
- 5) डॉ. बाबासाहब अम्बेडकर की राजनीतिक धारणा के बारे में कालिया क्या कहता है ?
- 6) रामानंद अपने गांव के मंदिर - प्रवेश की तुलना कौनसे आंदोलन से करते हैं ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : 10

- 1) “हम अपने बबुआ के बंगला मा रहिबे, अच्छा अच्छा खाना खइबे, अच्छे-अच्छे कपड़ा पहिनब अउर मोटर म खूब घूमब।”
- 2) “मैं जानती हूँ, तुमको अपने माँ-बाप की याद आ रही है। क्या आप अपने माँ-बाप को यहाँ लाने की सोच रहे हो ?”
- 3) “मैं पागल नहीं हूँ। पागल आप हैं। आप कमीने हैं, नीच हैं। मैं अनुसूईया की लड़की हूँ। वह तुम्हारी पहली पत्नी थी, जिसको तुमने अपने घर से निकाल दिया था।”

4. सुद्युम्न के मानसिक द्वंद्व को स्पष्ट कीजिए। 10

अथवा

‘इला’ नाटक ने पुरानी मान्यताओं पर खुलकर प्रहार किया है - स्पष्ट कीजिए।

5. ‘उजास’ नाटक के कथानक की समीक्षा कीजिए। 10

SLR-L – 302

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII) सहित्यिक वर्ग कः
प्राचीन एवं मध्यकालीन काव्य

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) भूषण ने _____ भाषा का प्रयोग किया है।
अ) अवधी   ब) खड़ीबोली   क) ब्रज   ड) मैथिली
- 2) भूषण _____ के भाई माने जाते हैं।
अ) केशवदास   ब) मतिराम   क) घनानंद   ड) बोधा
- 3) _____ वीर रस के प्रसिद्ध कवि माने जाते हैं।
अ) बिहारी   ब) भूषण   क) सूरदास   ड) कबीर
- 4) सूरदास _____ शाखा के प्रमुख कवि माने जाते हैं।
अ) ज्ञानाश्रयी   ब) प्रेमाश्रयी   क) रामभक्ति   ड) कृष्णभक्ति
- 5) सूरदास की मृत्यु _____ गाँव में हुई।
अ) सीही   ब) बिशपी   क) पारसोली   ड) काशी
- 6) सूरसागर का _____ स्कंध सबसे बड़ा है।
अ) द्वितीय   ब) दशम्   क) चतुर्थ   ड) पंचम्
- 7) बिहारी का जन्म _____ में हुआ।
अ) ग्वालियर   ब) कोलकत्ता   क) दिल्ली   ड) सीही

P.T.O.

8) बिहारी _____ कवि थे।

अ) रीतिबद्ध   ब) रीतिसिद्ध   क) रीतिमुक्तक   ड) रीतियुक्त

9) बिहारी _____ के यहाँ आश्रित थे।

अ) जयसिंह   ब) मिर्झासिंह   क) मानसिंह   ड) कीर्तिसिंह

10) _____ के पदों में संगीत की प्रधानता है।

अ) भूषण   ब) बिहारी   क) सूरदास   ड) कबीर

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर **तीन-चार** वाक्यों में लिखिए।

10

- 1) भूषण की रचनाओं का नामोल्लेख कीजिए।
- 2) भूषण के आश्रयदाताओं के नाम लिखिए।
- 3) सूरदास की रचनाओं का नामोल्लेख कीजिए।
- 4) भ्रमरगीत का उद्भव स्पष्ट कीजिए।
- 5) बिहारी का संयोग श्रृंगार से युक्त एक दोहा लिखिए।
- 6) बिहारी की प्रसंगोद्भावना को व्यक्त करनेवाला एक दोहा लिखिए।

3. टिप्पणियाँ लिखिए। (३ में से २)

10

- 1) सूर काव्य में योग बनाम भक्ति.
- 2) बिहारी की अनुभव-योजना.
- 3) भूषण काव्य में रस.

4. भ्रमरगीत एक उपालंभ काव्य है स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

हिंदी साहित्य में बिहारी का स्थान विशद कीजिए।

5. 'भूषण का काव्य में स्थान' विशद कीजिए।

10

SLR-L – 303

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HINDI (New) (Paper – VIII)
साहित्यिक वर्ग (ग) भारतीय साहित्य

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

- 1) 'अग्निगर्भ' उपन्यास सन् _____ में लिखा है ।
1) 1978   2) 1980   3) 1987   4) 1990
- 2) सामंती कृषि व्यवस्था _____ है ।
1) अग्निदेव   2) अग्निगर्भ   3) आग   4) अग्निबीज
- 3) 'अग्निगर्भ' में _____ किसानों का चित्रण हुआ है ।
1) संथाल   2) पश्चिमी   3) माडिया   4) कोल
- 4) काली साँतरा _____ साप्ताहिक का संपादक है ।
1) देश   2) वार्ता वाहक   3) जिला वार्ता   4) स्वदेश
- 5) बसाई टुडू _____ है ।
1) अग्निदेव   2) अग्निगर्भ   3) अग्निबीज   4) अग्निदूत
- 6) जयकांतन को सन् _____ का ज्ञानपीठ पुरस्कार प्राप्त हुआ ।
1) 2002   2) 2003   3) 2004   4) 2005
- 7) जयकांतन साहित्यकार के साथ _____ भी है ।
1) कलाकार   2) नेता   3) फिल्ममेकर   4) गायक

P.T.O.

8) _____ रवि की पत्नी है ।

- 1) सेलिना   2) पार्वती   3) पद्मिनी   4) गौरी

9) गीता विवाह के _____ मास बाद विधवा होती है ।

- 1) नौ   2) दस   3) ग्यारह   4) बारह

10) _____ गौरी दादी का पुत्र हैं ।

- 1) बेलायुदम   2) रामस्वामी   3) रामचरण   4) गणेश अय्यर

2. निम्नलिखित में से किन्हीं **पाँच** प्रश्नों के उत्तर **चार-पाँच** पंक्तियों में लिखिए ।

10

- 1) 'अग्निगर्भ' उपन्यास का संदेश लिखिए ।
- 2) 'अग्निगर्भ' में किसानों का शोषण कैसा किया जाता है ?
- 3) बसाई टुडू की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।
- 4) 'अधूरे मनुष्य' संग्रह की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए ।
- 5) 'मौत एक भाषा है' कहानी का उद्देश्य लिखिए ।
- 6) आलमु की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।

3. टिप्पणियाँ लिखिए (किन्हीं दो) :

10

- 1) काली साँतरा
- 2) 'अग्निगर्भ' में वर्ग संघर्ष
- 3) 'अग्निगर्भ' शीर्षक की सार्थकता ।

4. 'अधूरे मनुष्य' संग्रह की कहानियों में चित्रित मानवीयता को स्पष्ट कीजिए ।

10

अथवा

'मौत एक भाषा है' कहानी की समीक्षा कीजिए ।

5. 'अग्निगर्भ' उपन्यास की कथावस्तु की समीक्षा कीजिए ।

10

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ENGLISH**

A) Translation Studies (Paper – VIII)

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : **10**

I) Nikhileshwar describes the driver of a lorry as _____

- a) A slave of speed   b) An ideal driver
c) A driver with no knowledge   d) Both a) and b)

II) Someone promised the poet Sunil Gangopadhyay to fetch _____

- a) The fruits of socialism   b) The fruits of dictatorship
c) The fruits of freedom   d) The fruits of democracy

III) _____ was a Gond woman living in a village called Bira.

- a) Shakti   b) Bhungi   c) Radha   d) Kamala

IV) The women working in the sugarcane fields are compared with _____

- a) Criminal in the prison   b) Slaves in the camp
c) Bullocks tethered to the oil press   d) Both a) and b)

V) Bhalchandra Nemade was recently conferred with _____

- a) The Pulitzer Prize   b) The Pen Booker Award
c) The Gnyanpeeth Award   d) The Maharashtra Gaurav Award

VI) The Novel Chemmeen tells a tragic story of love against the backdrop of fishing village in _____

- a) Alappuzha   b) Trichy   c) Trivendrum   d) Cochin

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**
- I) Translation as interpretation.
  - II) The concept of equivalence in translation.
  - III) Authenticity in translation.
- B) Answer **any two** of the following briefly : **4**
- I) What are the ethical issues and questions which a translator faces in his work ?
  - II) What are the general principles of code of conduct a translator requires for his job ?
  - III) Do you think that a certain code of ethics is essential for the profession of a translator ?
4. Answer the following : **10**
- A) There is no emotional drama or romance as such in the novel, 'Cocoon'. If anything there in this book is that it has hardcore cynicism. Discuss the story of Pandurang Sangvikar as a protagonist in the light of above remark.
- OR
- B) Discuss various themes intermingled by T. Shivsankara Pillai in his novel 'Chemmeen'.
5. Discuss how Saadat Hasan Manto explores the theme of madness of partition in his story Toba Tek Singh. **10**
-

SLR-L – 305

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VIII) (New)
Cultural Studies

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : **10**
- i) Draupadi Meihen was apprehended at _____ p.m.
a) 6.33 b) 6.43
c) 6.53 d) 6.30
- ii) _____ is the husband of Jashoda.
a) Kalicharan b) Kangalicharan
c) Nabin d) Gopal
- iii) _____ is one of the best photographers.
a) Upin b) Ujan
c) Shital d) Gangauri
- iv) The vegetable vendor in Bhartipura is
a) Budan b) Kini
c) Byari d) Shyama
- v) _____ is the father of Pilla.
a) Rueben b) Ananthakrishna
c) Ranga d) Bharna
- vi) Jagannatha made _____ as the leader of Holeyaru.
a) Bharna b) Pilla
c) Mada d) Kariya
- vii) _____ is the peon in the District Commissioner Office.
a) Govindacharya b) Satyaprakash
c) Ranga Rao d) Pilla

P.T.O.

SLR-L – 306

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XVI)
Study of Translation

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

10

1) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮರಾಠಿ ಅನುವಾದಕರು

ಅ) ವಾಂಗೀಕರ್

ಆ) ವಾಡಪ್ಪಿ

ಇ) ಜೋಗ್

ಈ) ಇರಾಣಿ

2) ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಟೆಂಪೆಸ್ಟ್ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಕುವೆಂಪು ಕೃತಿ

ಅ) ಗಾಳಿಮಾತು

ಆ) ಗಾಳಿಗಿಡ

ಇ) ಸುಳಿಗಾಳಿ

ಈ) ಬಿರುಗಾಳಿ

3) ಎಪಿಕ್ ಎಂದರೆ

ಅ) ಮಹಾಕಾವ್ಯ

ಆ) ಚರಿತ್ರೆ

ಇ) ಪುರಾಣ

ಈ) ಗೀತೆ

4) ಫೇರೀಟೇಲ್ಸ್ ಎಂದರೆ

ಅ) ಕಥಾನಕ

ಆ) ಕಿನ್ನರಕತೆ

ಇ) ರಸಿಕತೆ

ಈ) ನೀಳ್ಗತೆ

5) “ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೀತೆಗಳನ್ನು” ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದವರು

ಅ) ತೀನಂಶ್ರೀ

ಆ) ಬಿಂಶ್ರೀ

ಇ) ರಂಶ್ರೀ

ಈ) ಡಿವಿಜಿ

6) ಕನ್ನಡದ ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್ ಎಂದರೆ

ಅ) ಬೇಂದ್ರೆ

ಆ) ಕುವೆಂಪು

ಇ) ಪುತಿನ

ಈ) ಕಣವಿ

7) ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ

ಅ) ಚರಿತ್ರೆ

ಆ) ಸ್ಟೋರಿ

ಇ) ನಾವೆಲ್

ಈ) ಎಸೈ

P.T.O.

8) ಉಚಲ್ಯಾ_____ ಭಾಷೆಯ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ.

ಅ) ಬಂಗಾಳಿ

ಆ) ಮರಾಠಿ

ಇ) ತೆಲುಗು

ಈ) ತುಳು

9) ಅನುವಾದ ಒಂದು

ಅ) ನಾಟಕ

ಆ) ಕಲೆ

ಇ) ಹವ್ಯಾಸ

ಈ) ಚಟ

10) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅನುವಾದಕ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಮಖಿಕಾ ಮಖಿ ಅನುವಾದ.

2) ಅನುವಾದದ ಅಗತ್ಯ.

3) ರೂಪಾಂತರ

4) ಅನುವಾದಕನ ಗುಣಗಳು.

5) ಭಾಷಾ ಬಾಂಧವ್ಯ - ಅನುವಾದ.

6) ಅನುವಾದದ ಹಾನಿಗಳು.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

2) ಅನುವಾದ ಒಂದು ಕಲೆ. ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

3) ಅನುವಾದಕ ಮಾಡುವ ತಪ್ಪುಗಳು ಯಾವುವು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಅನುವಾದದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಯಾವುವು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

2) ಕನ್ನಡ - ಮರಾಠಿ ಅನುವಾದ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

5. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

10

SLR-L – 308

Seat
No.

M.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY (Paper – II) (Opt.)
Women in Indian History

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

1) In ancient period girls were known as

- A) Duhita
B) Brahmavadinnee
C) Ganika
D) Ahamica

2) Narad described _____ branches of education.

- A) 16
B) 18
C) 20
D) 24

3) The women undergoes education up to marriage in the ancient period is known as

- A) Brahmavadinnee
B) Sadhovadhu
C) Avadhita
D) Satvati

4) In _____ the American Missionary Society started first school for girls in Mumbai.

- A) 1824
B) 1819
C) 1830
D) 1835

5) _____ established "Muslim Satya Shodhak Mandal".

- A) Sayyad Ahamad Khan
B) Husen Jamadar
C) Moulana Azad
D) Hamid Dalawai

6) Dr. Annie Besant established Home Rule League at _____ in 1916.

- A) Mumbai
B) Tanjavar
C) Adyar
D) Cochi

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) प्राचीन कालात मुलींना _____ असे संबोधण्यात येत असत.
अ) दुहिता
ब) ब्रह्मवादिनी
क) गणिका
ड) अहमिका
- २) नारदाने अभ्यासाच्या _____ शाखांचे वर्णन केले आहे.
अ) १६
ब) १८
क) २०
ड) २४
- ३) प्राचीन काळात विवाहापर्यंत शिक्षण धेणाऱ्या स्त्रीयांना _____ म्हणत असत.
अ) ब्रह्मवादिनी
ब) सधोवधू
क) अवधिता
ड) सत्वती
- ४) अमेरिकन मिशनरी सोसायटीने मुंबई या ठिकाणी _____ मध्ये मुलीसाठी पहिली शाळा सुरु केली.
अ) १८२४
ब) १८१९
क) १८३०
ड) १८३५
- ५) _____ यांनी 'मुस्लिम सत्यशोधक मंडळाची' स्थापना केली.
अ) सय्यद अहमद खान
ब) हुसेन जमादार
क) मौलाना आझाद
ड) हमीद दलवाई
- ६) डॉ. अॅनी बेसंट यांनी इ.स. १९१६ मध्ये _____ या ठिकाणी होमरूल लीगची स्थापना केली.
अ) मुंबई
ब) तंजावर
क) अड्यार
ड) कोची
- ७) _____ या चितगाव कटान सामिल झाल्या होत्या.
अ) कल्पना दत्त
ब) उषा मेहता
क) सत्यवती देवी
ड) अलका चौधराणी

८) घरगुती स्त्रीयांना संघटित करण्याचे काम _____ यांनी केले.

- अ) दुर्गाबाई देशमुख
ब) गोदावरी परूळेकर
क) संचिता कृपलानी
ड) सरोजिनी नायडू

९) _____ हिने चलेजाव चळवळी मध्ये भाग घेतला होता।

- अ) अँनी बेसंट
ब) भिकासी कामा
क) अरुणा असफ आलि
ड) भगिनी निवेदिता

१०) _____ यांनी इ. स. १९१८ मध्ये 'हिंदू महिला सभेची' स्थापना केली।

- अ) अवंतिका गोखले
ब) रमाबाई रानडे
क) मालती पटवर्धन
ड) कनुबेन

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) असंघटित क्षेत्रात काम करणाऱ्या स्त्रीयांची माहिती लिहा.
- २) घरगुती काम करणाऱ्या स्त्रीयांची माहिती लिहा.
- ३) रामायण काळातील स्त्री शिक्षणाची माहिती लिहा.
- ४) कोठारी आयोगाची माहिती सांगा.
- ५) मीरा बेनची माहिती सांगा.
- ६) स्थानिक स्त्री संघटनांची माहिती सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) स्त्रीयांचा मालमत्तेचा हक्क.
- २) व्यवसायिक क्षेत्रात काम करणाऱ्या स्त्रीया.
- ३) वसाहतकालीन स्त्री शिक्षण.
- ४) चलेजाव चळवळीमधील स्त्रीया.
- ५) संसदमधील स्त्रीयांचे योगदान.
- ६) ब्रिटीषकालीन महिला संघटना.

४. स्वातंत्र्योत्तर कालीन महिला संघटनांच्या प्रगतीची माहिती द्या.

१०

किंवा

मध्ययुगीन स्त्री शिक्षणाचा आढावा घ्या.

५. क्रांतिकारी चळवळीतील स्त्रीयांच्या कार्याची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS
Indian Economic Policy (Group C – I) (Paper – XI)**

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) _____ is considered to be architect of New Industrial Policy.
  - a) Dr. Manmohan Singh
  - b) V.P. Singh
  - c) Montek Singh Ahluwalia
  - d) A.B. Vajpayee
- 2) The Second Five Year Plan Programme for industrialization was based on
  - a) Globalisation
  - b) Industrial Policy of 1956
  - c) Industrial Policy of 1948
  - d) Foreign Trade
- 3) From October, 2006 the investment limit in plant and machinery for small enterprises has been extended to _____
  - a) 2 crore Rs.
  - b) 3 crore Rs.
  - c) 4 crore Rs,
  - d) 5 crore Rs.
- 4) M. Narsimham Committee recommended to reduce the SLR to _____ %.
  - a) 15
  - b) 20
  - c) 25
  - d) 30
- 5) Monetary Policy is declared by
  - a) Central Bank
  - b) Commercial Banks
  - c) Central Government
  - d) President
- 6) SEBI established in
  - a) 1971
  - b) 1974
  - c) 1982
  - d) 1988

- 7) Short term lending operations are carried out in
 a) money market
 b) capital market
 c) only developed countries
 d) only underdeveloped countries
- 8) Import and export policy committee was appointed in 1962 under the Chairmanship of
 a) P. Chidambaram
 b) Mudaliyar
 c) M. Narsimham
 d) L.C. Gupta
- 9) FEMA is associated with
 a) essential goods
 b) gold
 c) foreign exchange
 d) banking
- 10) WTO came into existence in
 a) 1948
 b) 1973
 c) 1995
 d) 2010

2. Write short answer to **any four** : **8**
 1) Define Industrial Policy.
 2) What is sick industry ?
 3) Define Monetary Policy.
 4) What is balance of payment ?
 4) What is foreign capital ?
 6) What is globalisation ?
3. Write short notes on **any four** : **12**
 1) Exit policy
 2) Problem of sick industries
 3) Characteristics of capital market
 4) Working of SEBI
 5) Trade reforms
 6) Role of MNCs in India.
4. A) State the role of small scale industries in India. **10**
 OR
 B) Discuss in detail the impact of WTO on different sectors of the Indian economy.
5. Take a brief review of monetary policy in India. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) _____ हे नवीन औद्योगिक धोरणाचे शिल्पकार मानले जातात.
अ) डॉ. मनमोहन सिंग
ब) व्ही.पी सिंग
क) मॉटेकसिंग अहलुवालिया
ड) ए.बी. वाजपेयी
- २) दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेतील औद्योगिकीकरणाचा कार्यक्रम _____ वर आधारित होता.
अ) जागतिकीकरण
ब) १९५६ चे औद्योगिक धोरण
क) १९४८ चे औद्योगिक धोरण
ड) विदेशी व्यापार
- ३) लघु उद्योगातील संयंत्र साठी यंत्रसामग्रीतील गुंतवणूक मर्यादा ऑक्टोबर, २००६ पासून _____ पर्यंत वाढविण्यास आली आहे.
अ) २ कोटी रुपये
ब) ३ कोटी रुपये
क) ४ कोटी रुपये
ड) ५ कोटी रुपये
- ४) एम. नरसिंहम् समितीने SLR _____ टक्क्यांपर्यंत कमी करण्याची शिफारस केली.
अ) १५
ब) २०
क) २५
ड) ३०
- ५) मौद्रिक धोरण _____ कडून जाहीर केले जाते.
अ) मध्यवर्ती बँक
ब) व्यापारी बँका
क) केंद्र सरकार
ड) राष्ट्रपती
- ६) सेबी (SEBI) _____ मध्ये स्थापन झाली.
अ) १९७१
ब) १९७४
क) १९८२
ड) १९८८
- ७) अल्प मुदतीचे कर्जव्यवहार _____ मध्ये चालतात.
अ) नाणे बाजार
ब) भांडवल बाजार
क) केवळ विकसित देश
ड) केवळ अविकसित देश

८) सन् १९६२ मध्ये आयात-निर्यात धोरण समिती _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली नियुक्त झाली.

अ) पी. चिदंबरम

ब) मुदालियार

क) एम. नरसिंहम्

ड) एल.सी. गुप्ता

९) FEMA _____ शी संबंधित आहे.

अ) जीवतावश्यक वस्तू

ब) सूवर्ण

क) विदेशी विनिमय

ड) बँकिंग

१०) WTO _____ मध्ये अस्तित्वात आले.

अ) १९४८

ब) १९७३

क) १९९५

ड) २०१०

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

१) औद्योगिक धोरणाची व्याख्या लिहा.

२) आजारी उद्योग म्हणजे काय ?

३) मौद्रिक धोरणा ची व्याख्या लिहा.

४) व्यवहारतील म्हणजे काय ?

५) विदेशी भांडवल म्हणजे काय ?

६) जागातिकीकरण म्हणजे काय ?

३. कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

१) निर्गमन नीती

२) आजारी उद्योगांची समस्या

३) भांडवल बाजाराची लक्षणे

४) सेबीची कार्यप्रणाली

५) व्यापार सुधारणा

६) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भारतातील भूमिका.

४. अ) भारतातील लघु उद्योगांची भूमिका सांगा.

१०

किंवा

ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील विविध क्षेत्रावरील WTO च्या परिणामांची सविस्तर चर्चा करा.

५. भारतातील मौद्रिक धोरणाचा संक्षिप्त आढावा घ्या.

१०

SLR-L – 310

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – IV)
The Thoughts of Mahatma Phule and Dr. Babasaheb Ambedkar

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select proper alternative and answer : **10**
- 1) When was established 'Depressed Class Mission' ?
    - a) 18 October 1907
    - b) 17 October 1905
    - c) 18 October 1908
    - d) 18 October 1906
  - 2) 'Bhartiya Asprushyatecha Prashna' a book was written by _____
    - a) V. R. Shinde
    - b) Mahatma Phule
    - c) Rajarshi Shahu
    - d) Dr. Babasaheb Ambedkar
  - 3) _____ was established 'Bahishkrut Hitkarini Sabha'.
    - a) Dr. Babasaheb Ambedkar
    - b) Mahatma Phule
    - c) Rajarshi Shahu Maharaj
    - d) Vitthal Ramji Shinde
  - 4) 'Who were the Shudras' a book was written by _____
    - a) Gauttam Buddha
    - b) Mahatma Phule
    - c) Rajarshi Shahu
    - d) Dr. Babasaheb Ambedkar
  - 5) _____ was established 'Akhil Bhartiya Scheduled Castes Federation'.
    - a) Mahatma Phule
    - b) Ramdas Athwale
    - c) Dr. B. R. Ambedkar
    - d) Vitthall Ramji Shinde
  - 6) The Hindu Succession Act was passed in _____
    - a) 1955
    - b) 1957
    - c) 1951
    - d) 1956

P.T.O.

- 7) When was written the book 'Annihilation of caste' ?
a) 1937   b) 1936   c) 1938   d) 1935
- 8) When was Satyagraha of Mahad ?
a) 1927   b) 1928   c) 1929   d) 1930
- 9) When was Mangaon Conference ?
a) 1918   b) 1919   c) 1920   d) 1921
- 10) When was established Millind Mahavidyalaya ?
a) 21 June 1949   b) 19 June 1950
c) 29 June 1950   d) 20 June 1951

2. Write short answer (**any four**) : **8**
- 1) Work of Depressed Class Mission.
  - 2) Satyagraha of Mahad.
  - 3) Satyagraha of Kalaram Mandir.
  - 4) Prabuddha Bharat.
  - 5) Educational Policies of British.
  - 6) Hindu Marriage Act.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Educational Work of Vitthal Ramji Shinde.
  - 2) Dr. Ambedkar's Newspaper.
  - 3) Features of Hindu Code Bill.
  - 4) Dr. Ambedkar's thoughts on Varna System.
  - 5) Method of social history.
  - 6) Women Empowerment.
4. Explain the Educational thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar. **10**
- OR
- Explain the views of Dr. Babasaheb Ambedkar on Histogramy.
5. Explain the views of Dr. Babasaheb Ambedkar's on women reforms. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे द्या.

१०

- १) 'डिप्रेसड क्लास मिशनची' स्थापना केव्हा झाली ?
अ) १८ ऑक्टोबर १९०७
ब) १७ ऑक्टोबर १९०५
क) १८ ऑक्टोबर १९०८
ड) १८ ऑक्टोबर १९०६
- २) 'भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) व्ही. आर. शिंदे
ब) महात्मा फुले
क) राजर्षी शाहू
ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- ३) बहिष्कृत हितकारिणी सभेची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ब) महात्मा फुले
क) राजर्षी शाहू महाराज
ड) विठ्ठल रामजी शिंदे
- ४) 'हू वेअर द शुद्रास' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) गौतम बुद्ध
ब) महात्मा फुले
क) राजर्षी शाहू
ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- ५) 'अखिल भारतीय शेड्यूलड कास्टस् फेडरेशन'ची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) महात्मा फुले
ब) रामदास आठवले
क) डॉ. बी.आर. आंबेडकर
ड) विठ्ठल रामजी शिंदे
- ६) _____ मध्ये दि हिंदु सक्सेशन ॲक्ट पास झाला.
अ) १९५५
ब) १९५७
क) १९५१
ड) १९५६
- ७) 'अनिहिलेशन ऑफ कास्ट' हा ग्रंथ केव्हा लिहिला ?
अ) १९३७
ब) १९३६
क) १९३८
ड) १९३५
- ८) महाडचा सत्याग्रह केव्हा झाला ?
अ) १९२७
ब) १९२८
क) १९२९
ड) १९३०

९) _____ साली मानगांव परिषद झाली.

अ) १९१८

ब) १९१९

क) १९२०

ड) १९२१

१०) मिलिंद महाविद्यालयाची स्थापना केंव्हा झाली ?

अ) २१ जून १९४९

ब) १९ जून १९५०

क) २९ जून १९५०

ड) २० जून १९५१

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) डिप्रेस्ड क्लास मिशनचे कार्य.

२) महाडचा सत्याग्रह.

३) काळाराम मंदिर सत्याग्रह.

४) प्रबुद्ध भारत.

५) ब्रिटिशांचे शिक्षण विषयक धोरण.

६) हिंदु विवाह कायदा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) विठ्ठल रामजी शिंदेयांचे शैक्षणिक कार्य.

२) डॉ. आंबेडकरांची वृत्तपत्रे.

३) हिंदु कोड बिल्लची वैशिष्ट्ये.

४) डॉ. आंबेडकरांचे वर्ण व्यवस्थे संबंधी विचार.

५) सामाजिक इतिहास पद्धती.

६) महिला सबलीकरण.

४. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा इतिहास लेखन विषयक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

५. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा स्त्री सुधारणा विषयक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

१०

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) व्यवहार तोलातील असमतोल दुरुस्त करण्यासाठी _____ हा उपाय आहे.

अ) चलनवाढ

ब) चालनघट

क) विनिमयदर

ड) व्यापार चक्र

२) विदेशी व्यापार गुणक ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.

अ) अँडम स्मिथ

ब) हिक्स अँड अँलन

क) जे.एम. केन्स

ड) मकलाप अँड जे.जे. पोलॉक

३) जागतील व्यापार संघटना (WTO) हे _____ संघटन आहे.

अ) पर्यटन

ब) वहातूक

क) व्यापार

ड) वरीलपैकी नाही

४) "जकात आणि व्यापारासंबंधी सर्वसाधारण करार" _____ या वर्षी अस्तित्वात आला.

अ) १९४९

ब) १९४७

क) १९९०

ड) १९९१

५) आय.बी.आर.डी (IBRD) ची स्थापना _____ या वर्षी झाली.

अ) १९४५

ब) १९८१

क) १९७९

ड) १९९१

६) विनिमयदर ही संकल्पना देशांच्या _____ शी संबंधित आहे.

अ) वस्तू

ब) सेवा

क) चलन

ड) वरीलपैकी सर्व

७) _____ हे एम.एन.सी (MNCs) चे पूर्ण रूप आहे.

अ) बहुराष्ट्रीय समिति

ब) बहुराष्ट्रीय कंपनी

क) बहुराष्ट्रीय सहकार

ड) वरीलपैकी सर्व

८) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी आपल्या सभासद देशांना _____ वित्तपूरवठा करते.

अ) दिर्घ कालीन

ब) कृषी

क) अल्प कालीन

ड) उदयोग

९) _____ हे सेझ (SEZ) चे पूर्ण रूप आहे.

- अ) विशेष आर्थिक क्षेत्र   ब) राज्य आर्थिक क्षेत्र
क) सामाजिक आर्थिक क्षेत्र   ड) विशेष पर्यावरण क्षेत्र

१०) भारतासारख्या विकसनशिल देशात विकसीत राष्ट्रांनी आपल्या शाखाद्वारे केलेल्या गुंतवणूकीस _____ म्हणून ओळखतात.

- अ) व्यवहारतोल   ब) प्रत्यक्ष विदेशी गुंतवणूक
क) अप्रत्यक्ष विदेशी गुंतवणूक   ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) व्यवहारतोल म्हणजे काय ?
२) सुवर्णचलन पद्धती म्हणजे काय ?
३) सेझ (SEZ) ची व्याख्या द्या.
४) राष्ट्रीय उत्पन्नाचा अर्थ सांगा.
५) WTO उद्दिष्ट्येची दोन उद्दिष्ट्ये द्या.
६) ADB ची स्थापना.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) सेझ (SEZ) ची भूमिका.
२) स्थिर व बदलता विनिमय दर.
३) विदेशी व्यापार गुणक.
४) GATT आणि WTO मधिल फरक.
५) व्यवहारतोलाचे घटक.
६) एम.एन.सी. (MNC's) ची कार्ये.

४. दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणत्याही एक) :

१०

अ) स्थिर व बदलत्या विनिमय दरातील संतुलनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सन १९९१ पासूनच्या भारताच्या व्यापार धोरणाची चर्चा करा.

५. भारताच्या संदर्भात जागतील बँकेच्या यशा-अपयशाची चर्चा करा.

१०

- 8) The paintings at Badami are belongs to _____ dynasty.
a) Chola   b) Pallav   c) Chalukya   d) Pandya
- 9) Shwetambar and Digambar are the two sects of _____ religion.
a) Jain   b) Bauddha   c) Hindu   d) Vedic
- 10) Ashtangmarg is the teachings of _____ religion.
a) Jain   b) Bauddha   c) Hindu   d) Vedic

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the features of Grahasthashram.
- 2) Describe the relation between Guru and Shishya.
- 3) State the life of Gautam Buddha.
- 4) Explain the importance of Sangam literature.
- 5) Describe the demerits of Caste System.
- 6) Write any two characteristics of Ajanta paintings.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- A) Ashtangamarga
- B) School of mimamsa
- C) Regional literature
- D) Kailas temple at Ellora
- E) Badami paintings
- F) Position of widow.

4. Explain the main teachings of Jainism.

10

OR

Evaluate the education system with special reference to Nalanda University.

5. Describe the features of Varna System during 650 A.D. – 1200 A.D.

10

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) गृहस्थाश्रमाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - 2) गुरु आणि शिष्य यांच्यातील संबंध विशद करा.
  - 3) गौतम बुद्धाचे जीवनचरित्र स्पष्ट करा.
  - 4) संगम साहित्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
  - 5) जातीव्यवस्थेचे दोष विशद करा.
  - 6) अजिंठा चित्रकलेची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) अष्टांगमार्ग
  - ब) मीमांसा दर्शन
  - क) प्रादेशिक साहित्य
  - ड) वेरूलचे कैलास मंदिर
  - इ) बदामी चित्रकला
  - फ) विधवांची स्थिती.
4. जैन धर्माची मुख्य शिकवण स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- नालंदा विद्यापीठाच्या विशेष संदर्भासह शिक्षण पद्धतीचे परीक्षण करा.
5. इ.स. 650 ते इ.स. 1200 या काळातील वर्णव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये विशद करा. 10
-

SLR-L – 314

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – VI)
Indian's Foreign Policy

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

- 1) _____ is not the objective of foreign policy.
A) World peace
B) Role development
C) Economic development
D) National defence
- 2) _____ is the key concept in Foreign Policy.
A) Ideology
B) World Peace
C) Public Opinion
D) National interest
- 3) _____ is the key factor of Foreign Policy.
A) Geographical
B) Ideology
C) Pressure group
D) Propaganda
- 4) _____ was the center of Nehru's thought.
A) Peace
B) Struggle
C) Development
D) Security
- 5) The foreign policy of India was affected by the idealism of _____.
A) Sardar Patel
B) Nehru
C) Maulana Azad
D) None of these
- 6) Non-violence peace and cooperation became base of the _____ foreign policy.
A) Indian
B) Russian
C) American
D) Maldiv

P.T.O.

SLR-L – 315

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – VII)
Social Movements in India

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- 1) Medha Patkar's 'Narmada Bachao – Protect Narmada' movement is basically a part of which social movement ?
  - a) Gender equality
  - b) Corruption
  - c) Tribal-peasants movements
  - d) SEZ movement
- 2) Who is the author of the book 'Peasant Movement in India' ?
  - a) D.N. Dhanagare
  - b) S.C. Dube
  - c) T.K. Ommen
  - d) Guha Ranjeet
- 3) Landless labourer's movement is
  - a) Subaltern movement
  - b) Regional movement
  - c) Religious movement
  - d) None of the above
- 4) In which of the following states did the Naxalite Movement emerge in 1960 ?
  - a) Madhya Pradesh
  - b) West Bengal
  - c) Bihar
  - d) Orissa
- 5) Who originally used the term 'Relative Deprivation' ?
  - a) A.R. Desai
  - b) Samuel Stouffer
  - c) A. Henderson
  - d) Max Weber
- 6) By which perspective M.N. Srinivas analysed the process of social movements ?
  - a) Structural functional
  - b) Functional
  - c) Conflict
  - d) None of the above
- 7) Social movements essentially needs
  - a) Money
  - b) Collective mobilization
  - c) Culture
  - d) Poverty

P.T.O.

- 8) Vinobha Bhave had initiated
a) Save Water Movement	b) Save Tiger Movement
c) Bhudan Movement	d) Satyagraha Movement
- 9) Who among the following has been one of the key leaders of the movement against corruption ?
a) Anna Hazare	b) Medha Patkar
c) Yogendra Yadav	d) Rajendra Singh
- 10) Who of the following leader belongs to famous 'Chipko Movement' ?
a) Medha Patkar	b) Sunderlal Bahuguna
c) Rajendra Singh	d) Arvind Kejriwal

2. Write short answers on **any four** :

8

- 1) What is protest ?
- 2) What is caste ?
- 3) What is ethnicity ?
- 4) What is counter movement ?
- 5) Who has applied structural-functional approach to study Social Movements in India ?
- 6) What is Bhudan Movement ?

3. Write short notes on **any four** :

12

- 1) Role of media in social movements.
- 2) Reform movements.
- 3) Relative deprivation theory.
- 4) Farmers movements in India.
- 5) Gender based movements in India.
- 6) Movements against SEZ in India.

4. Explain the concept and definitions of social movements.

10

OR

Elucidate the major contribution of resource mobilization theory to social movements.

5. Explain the salient features of social movements.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- 1) मेधा पाटकर यांच्या 'नर्मदा बचाव आंदोलनाचा' मुख्य भाग हा कोणत्या विषयाशी निगडित आहे ?
a) लिंग समानता
b) भ्रष्टाचार
c) आदिवासी-शेतकऱ्यांच्या चळवळी
d) एस. ई. झेड. चळवळी
- 2) 'Peasant Movement in India' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
a) डि.एन. धनागरे
b) एस.सी. दुबे
c) टि.के. ओमन
d) गुहा रणजीत
- 3) भूमिहीन शेतमजुरांच्या चळवळीना _____ असे संबोधले जाते.
a) तळागाळातल्यांच्या चळवळी
b) प्रादेशिक चळवळी
c) धार्मिक चळवळी
d) वरिलपैकी कोणतेही नाही
- 4) खालीलपैकी कोणत्या राज्यामध्ये 1960 साली नक्षलवादी चळवळीचा प्रारंभ झाला ?
a) मध्य प्रदेश
b) वेस्ट बंगाल
c) बिहार
d) ओरीसा
- 5) 'सापेक्षतः वंचितता' हि संकल्पना सर्वप्रथम कोणी वापरली ?
a) ए.आर. देसाई
b) सॅम्युअल स्टर
c) ए. हॅंडरसन
d) मॅक्स वेबर
- 6) सामाजिक चळवळ हि प्रक्रीया एम.एन. श्रिनिवास यांनी खालीलपैकी कोणत्या दृष्टीकोणाचा वापर करून अभ्यासले ?
a) संरचनात्मक कार्यवादी
b) कार्यवादी
c) संघर्ष
d) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 7) सामाजिक चळवळीना प्रमुख्याने _____ ची गरज असते ?
a) पैसा
b) सामूहिक संघटन
c) संस्कृती
d) दारिद्र्य
- 8) विनोबा भावे यांनी खालीलपैकी कोणत्या चळवळीचा प्रारंभ केला ?
a) पाणी बचाव चळवळ
b) वाघ बचाव चळवळ
c) भूदान चळवळ
d) सत्याग्रह चळवळ
- 9) भ्रष्टाचार विरुद्धच्या चळवळीमध्ये प्रमुख नेतृत्व खालीलपैकी कोणी केले ?
a) अण्णा हजारे
b) मेधा पाटकर
c) योगेन्द्र यादव
d) राजेंद्र सिंग
- 10) 'चिपको चळवळ' या प्रसिद्ध चळवळीशी खालीलपैकी कोणी निगडित आहेत ?
a) मेधा पाटकर
b) सुंदरलाल बहुगुणा
c) राजेन्द्र सिंग
d) अरविंद केजरीवाल

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : 8
- 1) निषेध म्हणजे काय ?
  - 2) जात म्हणजे काय ?
  - 3) वांशिकता म्हणजे काय ?
  - 4) प्रतिरोध चळवळ म्हणजे काय ?
  - 5) भारतातील सामाजिक चळवळीचा अभ्यास संरचनात्मक कार्यवादी पद्धतीने कोणी केला ?
  - 6) भूदान चळवळ म्हणजे काय ?
३. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा द्या : 12
- 1) सामाजिक चळवळीतील माध्यमांची भूमिका.
  - 2) सुधारणावादी चळवळ.
  - 3) सापेक्षत वंचीतता सिद्धांत.
  - 4) भारतातील शेतकऱ्यांच्या चळवळी.
  - 5) लिंगभाव आधारित भारतातील सामाजिक चळवळी.
  - 6) एस.ई. झेड. विरुद्धच्या भारतातील चळवळी.
४. सामाजिक चळवळींची संकल्पना व व्याख्या सविस्तर विशद करा. 10
- किंवा**
- सामाजिक चळवळींच्या संदर्भात संसाधन गतीशीलता सिद्धांताचे योगदान स्पष्ट करा.
५. सामाजिक चळवळींचे प्रमुख वैशिष्ट्ये सविस्तर विशद करा. 10
-

८) बौद्ध वाङ्मयातील 'दीघनिकाय' या ग्रंथात राजा _____ निवडला गेण्याचे वर्णन आढळते.

अ) वंशपरंपरा

ब) दैवी सिद्धांत

क) कायदा

ड) सामाजिक करारातून

९) महाभारतातील _____ हे राजकीय विचारांच्या दृष्टीने महत्वाचे पर्व मानले जाते.

अ) बृहस्पतीस्मृती

ब) शांतीपर्व

क) आपस्तंभ

ड) बौद्धायन

१०) कौटिल्य भूमि व लोकसंख्या या दोन गोष्टींचा समावेश _____ मध्ये करतो.

अ) अमात्य

ब) दुर्ग

क) जनपद

ड) कोश

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) अमात्य म्हणजे काय ?

२) राज्याची सात अंगे कोणती ?

३) कौटिल्याची अध्यपनाची चार शास्त्रे सांगा.

४) चंद्रगुप्त मौर्याच्या दरबारातील परकिय राजदूताने कोणत्या नावाने प्रवास वर्णन लिहिले ?

५) प्राचीन भारतीय राजनीतीचा आधार काय होता ?

६) वेदकालीन ग्रामीणीची कार्ये सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) धर्मसुत्रे व धर्मशास्त्रे (स्मृती)

२) कौटिल्य 'अर्थशास्त्र'

३) नीतीशास्त्रातील राजकीय विचार

४) राज्याच्या उदयाचा दैवी सिद्धांत

५) 'स्वामी' या पदाची कार्ये

६) मध्यवर्ती कार्यकारी मंडळ.

४. प्राचीन भारतीय राजकीय विचारांचा अभ्यासाची साधने स्पष्ट करा.

१०

किंवा

राज्याच्या उदयासंबंधीचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. सभा व समिती : रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

१०

VIII) Symbolic _____ is one of the perspectives towards the process of education.

- a) Interaction
- b) Interactionism
- c) Action
- d) Statement

IX) Language is a _____ of communication.

- a) Medium
- b) Problem
- c) Evaluation
- d) Mobility

X) _____ is one of the perspectives toward the education process.

- a) Feminism
- b) Symbol
- c) Socialism
- d) Research

2. Write short answers of **any four** :

8

- a) What is social mobility ?
- b) What is curriculum ?
- c) What is socialization ?
- d) Which are the emerging areas in sociology of education ?
- e) Give the definition of sociology of education.
- f) Elucidate feminism as a perspective towards education.

3. Write notes on **any four** :

12

- a) Significance of Sociology of Education
- b) Radical perspective
- c) Relation between education and socialization
- d) Evaluation
- e) Cultural Reproduction
- f) Social process.

4. Explain the historical development of "Sociology of Education".

10

OR

Explain the relationship between education and social change.

5. Elucidate the functionalist perspective towards Education.

10

SLR-L – 318

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – X)
State Politics in India

Day and Date : Thursday, 10-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) On what chief basis Indian Federation is established ?
A) Language
B) Caste
C) Religion
D) Culture
  - 2) What has a right to change state borders ?
A) President
B) Parliament
C) Supreme Court
D) None of these
  - 3) What is called as Soul of Constitution ?
A) Constitution Committee
B) Drafting Committee
C) Preamble
D) None of these
  - 4) Which list offers equal rights to the State and Center ?
A) Joint list
B) Center list
C) State list
D) None of these
  - 5) Of what the diversity in unity is Central formula of ?
A) Nationalism
B) Culture
C) Society
D) None of these
  - 6) Who is effective in financial relations ?
A) Center
B) State
C) Supreme Court
D) None of these
  - 7) Who has a right about national emergency ?
A) Prime Minister
B) Lokpal
C) Chief-Minister
D) President

P.T.O.

- 8) What is the origin of Indian Constitution ?
A) Supreme Court   B) Indian People
C) Legislature   D) None of these
- 9) What type of political frame we have accepted ?
A) Half-federation   B) Federation
C) Integrated   D) None of these
- 10) Who wrote a book "Discovery of India" ?
A) Madan Mohan Malviya   B) Pandit Nehru
C) Lokmanya Tilak   D) None of these

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**
- 1) What is meant by Federation ?
  - 2) Give two features of integrated system.
  - 3) Give two examples of administrative relations between Center and State.
  - 4) Public sovereignty.
  - 5) Importance of socialism.
  - 6) Freedom of expression.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Center and State financial relations.
  - 2) Regional parties limitations in politics.
  - 3) Parliamentary Government.
  - 4) Dr. Ambedkar thoughts on Indian Federation.
  - 5) Language based regional system.
  - 6) Written and widespread Constitution.
4. Answer **any one** of the following in detail : **10**
- A) Comment on the principal problems before Indian Politics.
- OR
- B) Write an essay on Indian Federation.
5. What will be the role of political parties in India for "growth of democratic standards" ? Give your views. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) भारतीय संघराज्याची निर्माती कोणत्या मुख्य आधारावर करण्यात आली ?
अ) भाषा
ब) जात
क) धर्म
ड) संस्कृती
- २) राज्याची सिमा बदलण्याचा अधिकार कोणाला असतो ?
अ) राष्ट्रपती
ब) संसद
क) सर्वोच्च न्यायालय
ड) यापैकी नाही
- ३) संविधानाचा आत्मा कोणाला म्हणतात ?
अ) घटना समिती
ब) मसुदा समिती
क) प्रस्तावना
ड) यापैकी नाही
- ४) कोणत्या यादीमुळे केंद्र व राज्यांना समान अधिकार मिळाले ?
अ) सामायिक यादी
ब) केंद्र यादी
क) राज्य यादी
ड) यापैकी नाही
- ५) 'विविधतेतील एकता' हे भारतातील कशाचे मध्यवर्ती सूत्र होते ?
अ) राष्ट्रवादाचे
ब) संस्कृतिचे
क) समाजाचे
ड) यापैकी नाही
- ६) आर्थिक संबंधात कोण प्रभावी असते ?
अ) केंद्र
ब) राज्य
क) सर्वोच्च न्यायालय
ड) यापैकी नाही
- ७) राष्ट्रीय आणित्वाणी विषयक अधिकार कोणाला दिला आहे ?
अ) पंतप्रधान
ब) लोकपाल
क) मुख्यमंत्री
ड) राष्ट्रपती
- ८) भारतीय संविधानाचे उगमस्थान कोणते ?
अ) सर्वोच्च न्यायालय
ब) भारतीय जनता
क) कायदेमंडळ
ड) यापैकी नाही

- ९) कोणत्या प्रकारची राजकिय चौकट आपण स्विकारली आहे ?
 अ) अर्धसंघराज्य
 ब) संघराज्य
 क) एकात्म
 ड) यापैकी नाही
- १०) 'भारताचा शोध' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 अ) मदन मोहन मालवीय
 ब) पंडीत नेहरु
 क) लोकमान्य टिलक
 ड) यापैकी नाही

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) संघराज्य म्हणजे काय ?
 २) एकात्म पद्धतीची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
 ३) केंद्र व राज्यांच्या प्रशासकिय संबंधाची दोन उदाहरणे द्या.
 ४) जनतेचे सार्वभौमत्व.
 ५) समाजवादाचे महत्व.
 ६) अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१२

- १) केंद्र व राज्य यांचे आर्थिक संबंध.
 २) राजकारणात प्रादेशीक पक्षाच्या मर्यादा.
 ३) संसदीय शासन पद्धती.
 ४) भारतीय संघराज्याबद्दल डॉ. आंबेडकरांचे विचार.
 ५) भाषावार प्रांतरचना.
 ६) लिखित व विस्तृत राज्यघटना.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

अ) भारतीय राजकारणापुढील प्रमुख समस्यांवर भाष्य करा.

किंवा

ब) भारतीयसंघराज्य पद्धतीवर निबंध लिहा.

५. 'लोकशाही मुल्यांच्या वृद्धीसाठी' भारतातील राजकिय पक्षांची भूमिका कोणती असावी ? यावर आपले मत सांगा.

१०

SLR-L – 319

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (New)
India's Foreign Policy (Paper – VI)

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) In India _____ as the chief of the government exercises all his authorities for foreign policy, planning, decision and implementation.
a) President
b) Foreign Minister
c) Prime Minister
d) Ministry
  - 2) Which of the following plays a vital role in formulating the Foreign Policy ?
a) Spies
b) Ambassador
c) President
d) None of these
  - 3) What is called to the process of protecting the economic vested interest ?
a) Economic diplomacy
b) Economic decision
c) Economic credit
d) None of these
  - 4) It is the important feature of the non-alignment to formulate the policy independently considering _____ circumstances.
a) National
b) Geographical
c) Political
d) International
  - 5) In the year _____ the non-congress government came into power for the first time.
a) 1971
b) 1967
c) 1977
d) 1979
  - 6) A group of the non-alignment countries emerged in the international politics in the _____ conference held in 1961.
a) Havana
b) Belgrade
c) Harare
d) New Delhi

P.T.O.

- 7) What was the basis of the emergence of Pakistan ?
 a) The Theory of Bipolarization   b) Theory of Independent Nation
 c) One Nation theory   d) None of these
- 8) China began to show Nepal in its map as
 a) China's region of friendship   b) China's Independent region
 c) None of the above   d) The lost region of China
- 9) On whom is the economic life of Nepal dependent ?
 a) China   b) India
 c) Bhutan   d) Bangladesh
- 10) on _____, the power of Pakistan in Bangladesh declined and a tentative government of Bangladesh came into existence.
 a) 17 December 1971   b) 18 December 1971
 c) 16 December 1972   d) 17 December 1972

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Give two principles of the Foreign Policy of Sri Lanka.
- 2) Give names of two groups of Tamil extremists.
- 3) Give two objectives of India and Sri Lanka Treaty on 29 July, 1987.
- 4) Which are the two main principles of Indian Foreign Policy ?
- 5) Write two changes in the Indian Foreign Policy that occurred during the Post-Cold War.
- 6) Which three subjects were thoughts in the Gujara Policy ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Weapon control/Armistice.
- 2) The obstacles in the ways of Human Rights.
- 3) The effects of pollution of the Environment.
- 4) Cross-border Terrorism.
- 5) The demand of Pakistan to take Plebiscite/Referendum.
- 6) Pakistan's violation of weapons (armament).

4. (A) Discuss in brief about the present relationship of Pakistan with India.

10

OR

- (B) Take a review of the problems of underlining borders between India and Bangladesh, problem of river water distribution and the problems of refugees.

5. Write an essay on dispute about borders of India and China.

10

८) चीनने आपल्या नकाशात नेपाळचा उल्लेख _____ म्हणून करण्यास सुरुवात केली.

- अ) चीनचा मैत्रिचा प्रदेश   ब) चीनचा स्वतंत्र प्रदेश
क) वरील पैकी दोन्ही नाही   ड) चीनचा गमावलेला प्रदेश

९) नेपाळचे आर्थिक जीवन कोणावर अवलंबून आहे ?

- अ) चीन   ब) भारत
क) भूतान   ड) बांगला देश

१०) इ.स. _____ ला बांगला देशातील पाकिस्तानची सत्ता नष्ट होऊन तेथे बांगला देशाचे अस्थायी शासन अस्तित्वात आले.

- अ) १७ डिसेंबर १९७१   ब) १८ डिसेंबर १९७१
क) १६ डिसेंबर १९७२   ड) १७ डिसेंबर १९७२

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) श्रीलंकेच्या विदेशनीतीची दोन आधारभूत तत्वे सांगा.
- २) तामीळी जहालवादाच्या दोन गटांची नावे लिहा.
- ३) २९ जुलै १९८७ च्या भारत-श्रीलंका कराराची दोन उद्दिष्टे सांगा.
- ४) भारतीय परराष्ट्र धोरणाची प्रमुख दोन तत्वे कोणती ?
- ५) शीतयुद्धोत्तर काळात भारतीय परराष्ट्र धोरणात घडून आलेले दोन बदल लिहा.
- ६) गुजरात धोरणामध्ये कोणत्या तीन विषयावर विचार करण्यात आला ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा :

१२

- १) शस्त्र नियंत्रण
- २) मानव अधिकारांच्या मार्गातील अडथळे
- ३) पर्यावरण प्रदूषणाचे परिणाम
- ४) सीमापार दहशतवाद
- ५) काश्मीरमध्ये सार्वमत घेण्याची पाकिस्तानची मागणी
- ६) पाकिस्तानचे शस्त्र उल्लंघन

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा :

१०

(अ) पाकिस्तान व भारताच्या सध्याच्या संबंधावर थोडक्यात चर्चा करा.

किंवा

(ब) भारत व बांगलादेश दरम्यानच्या सीमारेषा अधोरेखित करणे, नदीपाणी वाटपाचा प्रश्न व निर्वासितांचा प्रश्न या समस्यांचा आढावा द्या.

५. भारत-चीन सीमावादावर निबंध लिहा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – VII) (New)
Social Movements in India

Day and Date : Tuesday, 8-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions. 10

- I) In which of the following states did the Naxalite Movement emerge in 1960's ?
a) Bihar   b) West Bengal   c) Orissa   d) Madhya Pradesh
- II) Who is the author of the book titled, 'Peasant Movement in India' ?
a) A.R. Desai   b) D.N. Dhanagare
c) M.N. Srinivas   d) G.S. Ghurye
- III) Fish worker's movement is _____
a) Regional movement   b) Religious movement
c) Subaltern movement   d) None of the above
- IV) The new social movements becoming more popular due to _____
a) The growing awareness   b) Effective role of media
c) Impact of globalization   d) All the above
- V) Consider the following statements with regard to the social movements and pressure groups :
a) They articulate their group interests
b) They exercise their influence on government
c) They safeguard their group interests
d) They bring pressure on general public
Which of these are correct ?
a) a and d   b) a and b   c) a, b and c   d) b, c and d
- VI) New social movements emerged in the early 1970's highlighted some of the major issues such as _____
a) Nationalist ethos   b) Gender and environment
c) Poverty and change   d) None of the above

- VII) The most recent social movement in India is _____
- a) Campaign against corruption   b) Chipko movement
c) Appiko movement   d) Lok Satta Movement
- VIII) Who is the author of the book titled, 'Elementary Aspects of peasant Insurgency in India' ?
- a) Oommen T.K.   b) Guha Ranajeet
c) Dhanagare D.N.   d) Ghanshyam Shah
- IX) What is the long form of PIL ?
- a) Public Interest Limited   b) Public Induced Litigation
c) Public Interest Litigation   d) Private Interest Litigation
- X) _____ movement is a subaltern movement.
- a) Dalit   b) Environment
c) Capitalist   d) None of the above

2. Write short answer on **any four** : **8**

- 1) What is new social movement ?
- 2) What is PIL ?
- 3) What are the key features of peasant movement ?
- 4) What are important emerging themes in social movements ?
- 5) What is ethnic movement ?
- 6) What are the key causes of 'Campaign against Corruption', movement ?

3. Write short notes on **any four** : **12**

- 1) Nationalist movement
- 2) Dalit movement
- 3) Repressive measures against movements
- 4) Role of Identity in social movements
- 5) Negative implication of social movement.
- 6) Labour and trade union movement.

4. A) Analyse the causes and importance of Chipko movement. **10**

OR

B) Bring out the relationship between social movement and globalization.

5. Describe the characteristics and impact of women's movement. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडे दर्शविलेले अंक पूर्ण गुण आहेत.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

I) खालीलपैकी कोणत्या राज्यामध्ये १९६० च्या दशकात नक्षलवादी चळवळीचा प्रारंभ झाला होता ?

a) बिहार   b) पश्चिम बंगाल   c) ओरिसा   d) मध्य प्रदेश

II) 'पीझंट मुवमेंट इन इंडिया' (Peasant movement in India) या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?

a) ए.आर.देसाई   b) डि.एन.धनागरे   c) एम.एन.श्रीनिवास   d) जि.एस.घुर्ये

III) मासेमारी करणाऱ्या मजुरांच्या चळवळींना _____ असे संबोधले जाते.

a) प्रादेशिक चळवळी   b) धार्मिक चळवळी
c) तळागाळातल्यांच्या चळवळी   d) वरीलपैकी कोणतेही नाही

IV) नव-सामाजिक चळवळी या दिवसेंदिवस _____ मुळे अधिक लोकप्रिय होत आहेत.

a) वाढत असलेल्या जनजागृतीमुळे   b) प्रसार माध्यमांच्या प्रभावी भूमिकेमुळे
c) जागतिकीकरणाच्या प्रभावामुळे   d) वरील सर्व

V) सामाजिक चळवळी आणि दबाव गट या संदर्भातील खालील विधाने तपासा :

a) ते आपले सामूहिक हित जोपासतात
b) ते शासनावर आपले प्रभुत्व प्रस्थापित करतात
c) ते आपल्या सामूहिक हितांना संरक्षण देतात
d) ते सर्वसामान्य जनतेवर प्रभुत्व निर्माण करतात वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत:
a) a व d   b) a व b   c) a, b व c   d) b, c व d

VI) १९७० च्या दशकात उदयास आलेल्या नव-सामाजिक चळवळींनी _____ घटकांवर अधिक भर दिला.

a) राष्ट्रवादी तत्त्वे   b) लिंगभाव व पर्यावरण
c) गरीबी व परिवर्तन   d) वरीलपैकी कोणतेही नाही

VII) _____ हे भारतातील अगदी नुकतेच घडून आलेले सामाजिक चळवळ होय.

a) भ्रष्टाचार विरोधी चळवळ   b) चिपको चळवळ
c) अप्पीको चळवळ   d) लोक सत्ता चळवळ

VIII) 'इलेमेंटरी अस्पेक्ट्स ऑफ पीझंट इन्शुरजेन्सी इन इंडिया' (Elementary Aspects of peasant Insurgency in India) या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?

a) ओमन टि. के.   b) गुहा रणजित   c) धनागरे डि. एन.   d) घनशाम शहा

IX) PIL चे विस्तारित नाव काय आहे ?

- a) Public Interest Limited   b) Public Induced Litigation
c) Public Interest Litigation   d) Private Interest Litigation

X) _____ चळवळ हे तळागाळातल्यांचे चळवळ मानली जाते.

- a) दलित   b) पर्यावरण
c) भांडवलशाही   d) वरीलपैकी कोणतेही नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) नव-सामाजिक चळवळ म्हणजे काय ?
- २) PIL म्हणजे काय ?
- ३) कृषक चळवळीचे प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती?
- ४) सामाजिक चळवळीतील नव्याने उदयास येणारे घटक कोणते ?
- ५) वांशिक चळवळ म्हणजे काय ?
- ६) भ्रष्टाचार विरुद्धच्या चळवळीची प्रमुख कारणे कोणती ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) राष्ट्रवादी चळवळ
- २) दलित चळवळ
- ३) चळवळी दडपण्यासाठीचे पद्धती
- ४) सामाजिक चळवळीतील अस्तित्ववादाची भूमिका
- ५) सामाजिक चळवळींची नकारात्मक बाजू
- ६) औद्योगिक व कामगार संघटनांच्या चळवळी

४. अ) चिपको चळवळीचे कारणे व महत्व विशद करा.

१०

किंवा

ब) सामाजिक चळवळ व जागतिकीकरण या दोहोतील सहसंबंध स्पष्ट करा.

५. स्त्रीयांच्या चळवळींचे वैशिष्ट्ये व प्रभाव स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 321

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – VIII)
Ancient Indian Political Thought (New)

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives. 10

- 1) The period of ancient republics is supposed from _____ century B.C.
A) 7th   B) 4th   C) 9th   D) 6th
- 2) In Central Samitee _____ Officer confirms the required quorum for working of sabha.
A) Ganadhyaksha   B) Ganpurak
C) Clerk   D) Chief of village
- 3) In Mandal Theory, the king who desires to be central, ideal and dominant is called _____
A) Akrandan Rajya   B) Ari Rajya
C) Vijigishu Rajya   D) Madhyam Rajya
- 4) The number of the Ministers in the Lichhavi Republic was
A) 9   B) 7   C) 8   D) 6
- 5) Goutam Buddha was born in _____
A) 367 B.C.   B) 667 B.C.   C) 467 B.C.   D) 563 B.C.
- 6) In ancient India religion was supposed as superior to _____
A) Amatya   B) King   C) Judge   D) Pradhan
- 7) Family is a _____ institution.
A) Educational   B) Political   C) Economic   D) Social

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) प्राचीन भारतातील गणराज्यांचा कालखंड हा इ.स. पूर्व _____ या शतकापासून मानला जातो.

अ) ७ व्या   ब) ४ व्या   क) ९ व्या   ड) ६ व्या

२) मध्यवर्ती समितीतील _____ नावाचा अधिकारी सभेच्या कामकाजासाठी आवश्यक गणसंख्यापूर्तीची खाताजमा करीत.

अ) गणाध्यक्ष   ब) गणपूरक
क) लेखनीक   ड) ग्रामप्रमुख

३) मंडल सिद्धांतातील मध्यवर्ती, आदर्श व वर्चस्व प्रस्थापित करू इच्छिणाऱ्या राज्यास _____ म्हणतात.

अ) आक्रं दणराज्य   ब) अरिराज्य   क) विजिगिषुराज्य   ड) मध्यमराज्य

४) लिच्छवी गणराज्याच्या कार्यकारी मंडलातील मंत्र्याची संख्या _____ होती.

अ) ९   ब) ७   क) ८   ड) ६

५) गौतमबुद्धांचा जन्म _____ मध्ये झाला.

अ) इ.स.पूर्व ३६७   ब) इ.स.पूर्व ६६७
क) इ.स.पूर्व ४६७   ड) इ.स.पूर्व ५६३

६) प्राचीन भारतात धर्म _____ हून श्रेष्ठ मानला जात असे.

अ) अमात्य   ब) राजा   क) न्यायाधीश   ड) प्रधान

७) कुल ही _____ संस्था आहे.

अ) शैक्षणिक   ब) राजकीय   क) आर्थिक   ड) सामाजिक

८) कौटिल्यीय अर्थशास्त्रानुसार धर्मस्थीय व _____ अशा दोन प्रकारची न्यायालये स्थापन करण्यात आली होती.

अ) कुलीन   ब) कंटकशोधन   क) प्रशासकीय   ड) राजकीय

९) वेदकालिन राजाची नियुक्ती व पदच्युती करण्याचा अधिकार _____ होता.

अ) अमात्याना   ब) सभेला   क) समितीला   ड) प्रधानाना

१०) _____ या ग्रंथातील कथा बौद्ध राजकीय सिद्धांतात महत्त्वाची भूमिका बतावतात.

अ) पराशरस्मृती   ब) शुक्रनीती   क) गौतम धर्मसूत्र   ड) दीघनिकाय

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार):

८

१) न्यायालयाचे दोन प्रमुख प्रकार सांगा.

२) लिच्छवी गणराज्य.

३) गणाध्यक्षाचे कार्य सांगा.

४) प्राचीन काळी महाराष्ट्रात ग्रामसभेला काय म्हटले जात ?

५) प्राचीन भारतीय समाज जीवनात कशास अनन्यसाधारण महत्व आहे ?

६) बौद्ध धम्मतील पंथ कोणते ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) प्राचीन भारतातील नगरव्यवस्था.

२) युद्ध (यान) विषयक विचार.

३) षाड्गुण्य सिद्धांत (परराष्ट्र संबंध).

४) सामाजिक संस्था.

५) मध्यवर्ती समिती.

६) ग्रामणीची कर्तव्ये.

४. धर्म म्हणजे काय ? त्याचा उगम व विकास स्पष्ट करा.

१०

किंवा

प्राचीन भारतातील गणराज्य व त्यांची ग्रामव्यवस्था स्पष्ट करा.

५. बौद्ध राजकीय विचारांचा आढावा घ्या.

१०

SLR-L – 322

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – VIII)
Education and Society

Day and Date : Wednesday, 9-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) The role of caste in village is
a) Significant
b) Very much significant
c) General
d) Uncommon
- II) The role of religion in rural community is
a) Significant
b) Very much significant
c) General
d) Uncommon
- III) Development of '3H' was proposed by
a) Mahatma Gandhi
b) Mahatma Phule
c) Dr. B.R. Ambedkar
d) Harry Johnson
- IV) The social philosophy of Dr. Babasaheb Ambedkar includes following values _____
a) Equality
b) Fraternity
c) Freedom
d) All the above
- V) "Riddles of Hinduism" was written by
a) Dr. B.R. Ambedkar
b) Mahatma Phule
c) Shankar Abhyankar
d) Lokmanya Tilak
- VI) 'Character-building through education' was empahsised by
a) J.P. Naik
b) M.K. Gandhi
c) Dr. B.R. Ambedkar
d) Mahatma Phule
- VII) What is the meaning of "Ekadash-Vrat" ?
a) Education
b) Religion
c) Religious education
d) Value education

P.T.O.

VIII) “Explosion of knowledge” is a sign of

a) Urbanization	b) Modernization
c) Industrialization	d) Privatization

IX) Who has said that “Man is the teacher of himself” ?

a) Mahatma Gandhi	b) Mahatma Phule
c) Sant. Gadgebaba	d) J.P. Naik

X) Who has written “The Rise and Fall of the Hindu Woman” ?

a) Dr. B.R. Ambedkar	b) Mahatma Phule
c) Savitribai Phule	d) Chitra Naik

2. Write short answers of **any four** :

8

- Discuss the education in urban area.
- Discuss the governance in higher education.
- What is equity in education ?
- Discuss the views on education by M.K. Gandhi.
- Discuss ‘colonial India’s education.
- Explain rural education in India.

3. Write notes on **any four** :

12

- Skill development.
- ‘Reservation’ in education.
- Education and social development.
- Ethnicity and education.
- Caste inequality in education.
- Views of Dr. Babasaheb Ambedkar on education.

4. Discuss “the impact of globalization on social mobility and higher education”.

10

OR

Explain the “gender in equality in education, employment and leadership”.

5. Discuss “Mahatma Phule’s views and works on education” in detail.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्यायाची निवड :

10

- I) ग्रामीण क्षेत्रात जाती संस्थेची भूमिका _____ असते.
a) महत्वाची   b) अत्यंत महत्वाची   c) सामान्य   d) असामान्य
- II) ग्रामीण समुदायात धर्म-संस्थेची भूमिका _____ असते.
a) महत्वाची   b) अत्यंत महत्वाची   c) सामान्य   d) असामान्य
- III) '3 H' चा विकास ही संकल्पना कोणी मांडली होती ?
a) महात्मा गांधी   b) महात्मा फुले
c) डॉ. बी.आर. आंबेडकर   d) हॅरी जॉन्सन
- IV) डॉ. बाबा साहेब आंबेडकरांच्या सामाजिक तत्वज्ञानात खालीलपैकी कोणत्या मूल्याचा समावेश आहे ?
a) समता   b) बंधुता   c) स्वातंत्र्य   d) वरील सर्व
- V) 'रिडल्स ऑफ हिंदूइझम्' हा ग्रंथ कोणी लिहीला ?
a) डॉ. बी. आर. आंबेडकर   b) महात्मा फुले
c) शंकर अभ्यंकर   d) लोकमान्य तिलक
- VI) शिक्षणातून चारित्र्याची जडण घडण व्हावी यावर कोणी भर दिला होता ?
a) जे.पी. नाईक   b) महात्मा गांधी
c) डॉ. बी.आर. आंबेडकर   d) महात्मा फुले
- VII) 'एकादश व्रत' चा अर्थ काय ?
a) शिक्षण   b) धर्म   c) धार्मिक शिक्षण   d) मूल्य शिक्षण
- VIII) 'ज्ञानाचा विस्फोट' हे कशाचे चिन्ह आहे ?
a) नागरीकरण   b) आधुनिकीकरण   c) औद्योगिकीकरण   d) खाजगीकरण
- IX) "माणूस हा स्वतःचाच शिक्षक आहे" असे कोणी म्हटले आहे ?
a) महात्मा गांधी   b) महात्मा फुले   c) संत गाडगे बाबा   d) जे.पी. नाईक
- X) "द राइझ अँड फॉल ऑफ द हिंदू वूमन" हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे ?
a) डॉ. बाबा साहेब आंबेडकर   b) महात्मा फुले
c) सावित्रीबाई फुले   d) चित्रा नाईक

2. कोणतेही 4 लघुत्तरी प्रश्न सोडवा : 8
- 'नागरी क्षेमातील शिक्षण' यावर चर्चा करा.
  - 'उच्च शिक्षणातील प्रशासन व्यवस्था' यावर चर्चा करा.
  - शिक्षणातील 'न्याय' म्हणजे काय ?
  - महात्मा गांधी यांचे शिक्षणविषयक दृष्टीकोन सांगा.
  - 'ब्रिटीशकालीन शिक्षण' यावर चर्चा करा.
  - 'भारतातील ग्रामीण शिक्षण' स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही चार टीपा लिहा : 12
- कौशल्य विकास.
  - शिक्षणातील आरक्षण.
  - शिक्षण आणि सामाजिक विकास.
  - वांशिकता आणि शिक्षण.
  - शिक्षणातील जात असमानता.
  - डॉ. बाबा साहेब आंबेडकर यांचे शिक्षणविषयक दृष्टीकोन.
4. 'सामाजिक गतीशीलता आणि उच्च शिक्षण यांवर जागतिकीकरणाचा पडलेला प्रभाव या विषयी चर्चा करा. 10
- किंवा**
- 'शिक्षण, रोजगार आणि नेतृत्व या बाबतीतील लिंग-असमानता यावर चर्चा करा.
5. 'शिक्षण संबंधी महात्मा फुले यांचे विचार व कार्य' यावर सविस्तर चर्चा करा. 10
-

SLR-L – 323

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – X)
State Politics in India (New)

Day and Date : Thursday, 10-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Which states politics is under the influence of sugar lobby ?
  - a) Karnataka
  - b) Maharashtra
  - c) Punjab
  - d) Gujrat
- 2) Which list offers similar power to the State and Center ?
  - a) Concurrent list
  - b) State list
  - c) Center list
  - d) None of these
- 3) What is origin/source of Indian Constitution ?
  - a) Supreme Court
  - b) Indian Public
  - c) Legislature
  - d) None of these
- 4) Which is the Indian Party System ?
  - a) Unilateral
  - b) Bilateral
  - c) Multilateral
  - d) None of these
- 5) Who receives a right of judicial review ?
  - a) Parliament
  - b) President
  - c) Supreme Court
  - d) None of these
- 6) Who proclaims National emergency ?
  - a) Prime Minister
  - b) President
  - c) Vice President
  - d) None of these
- 7) Which Commission is established for the Security of Human Rights ?
  - a) Human Rights Commission
  - b) Consumer Security
  - c) Ethical Commission
  - d) None of these
- 8) Which Commission is established in place of Planning Commission in India _____
  - a) Economical Commission
  - b) Election Commission
  - c) Ethical Commission
  - d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) कोणत्या राज्याच्या राजकारणावर शुगर लॉबीचा प्रभाव आहे ?
अ) कर्नाटक   ब) महाराष्ट्र   क) पंजाब   ड) गुजरात
- २) कोणत्या यादीमुळे केंद्र व राज्य यांना समान अधिकार मिळतात ?
अ) समवर्ती यादी   ब) राज्य यादी   क) केंद्र यादी   ड) यापैकी नाही
- ३) भारतीय संविधानाचे प्रमुख उगमस्थान कोणते ?
अ) सर्वोच्च न्यायालय   ब) भारतीय जनता   क) कायदे मंडळ   ड) यापैकी नाही
- ४) भारतात कोणती पक्ष पद्धती आहे ?
अ) एक पक्ष   ब) द्वी पक्ष   क) बहु पक्ष   ड) यापैकी नाही
- ५) न्यायालयीन पुनर्विलोकनाचा अधिकार कोणाला असतो ?
अ) संसद   ब) राष्ट्रपती   क) सर्वोच्च न्यायालय   ड) यापैकी नाही
- ६) 'राष्ट्रीय आपत्ती' संदर्भातील घोषणा कोण करतो ?
अ) पंतप्रधान   ब) राष्ट्रपती   क) उपराष्ट्रपती   ड) यापैकी नाही
- ७) मानवी हक्कांच्या संरक्षणासाठी कोणता आयोग स्थापन केला आहे ?
अ) मानवी हक्क आयोग   ब) ग्राहक संरक्षण
क) नीति आयोग   ड) यापैकी नाही
- ८) भारतात नियोजन आयोगाच्या ठिकाणी कोणत्या आयोगाची स्थापना केली आहे ?
अ) आर्थिक आयोग   ब) निर्वाचन आयोग   क) नीति आयोग   ड) यापैकी नाही
- ९) 'पंचायत राज' कायद्याची अंमलबजावणी कोणाच्या काळात सुरु झाली ?
अ) राजीव गांधी   ब) व्हि.पी. सींग
क) पी. व्ही. नरसिंहराव   ड) अटल बिहारी वाजपेयी
- १०) कोणत्या घटना दुरुस्तीमुळे पंचायत राजसंस्थाना घटनात्मक दर्जा प्राप्त झाला ?
अ) ४६ व्या   ब) ७६ व्या   क) ४२ व्या   ड) ७३ व्या

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) राष्ट्रीय राजकारणांत प्रादेशिक पक्षांचे महत्व वाढण्याची दोन उदाहरण सांगा.
  - २) दोन राष्ट्रीय राजकीय पक्षांची नावे लिहा.
  - ३) पंचायत राज व्यवस्थेतील दोन तरतूदी सांगा.
  - ४) महिला सबलीकरणाच्या दोन तरतूदी सांगा.
  - ५) निवडणूक आयोगाची दोन कार्ये लिहा.
  - ६) राज्यपालाची दोन कार्ये सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- १) घटनादुरुस्तीची पद्धती.
  - २) राजकीय आरक्षण व राज्य राजकारण.
  - ३) दबावगट व राज्य राजकारण.
  - ४) राज्य राजकारणाचे नवे प्रवाह.
  - ५) राज्य राजकारणात मुख्यमंत्र्याची बदलती भूमिका.
  - ६) केंद्रीय राजकारणाचा राज्य राजकारणावर प्रभाव.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : १०
- अ) राज्याच्या राजकारणावर प्रभाव पाडणारे घटक सांगा.
- किंवा**
- ब) 'पंचायत राज व्यवस्थे'वर निबंध लिहा आणि त्याचा राज्य राजकारणावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
५. भाषावाद व प्रदेशवाद यावर सटीक स्पष्टीकरण द्या. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE

Development Administration in India (Group – D1) (Paper – I) (Opt.)

Day and Date : Thursday, 17-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) The concept of Development Administration was first introduced by
  - a) Henri Fayol
  - b) F. W. Riggs
  - c) Luther Gulick
  - d) Edward Weidner
- 2) _____ is the father of Indian planning.
  - a) M. N. Roy
  - b) Gandhi
  - c) Nehru
  - d) None of these
- 3) Who is the Author of “Development Administration – Concept and problems ?”
  - a) Mayo
  - b) F. W. Riggs
  - c) Irwing Swerdlow
  - d) None of these
- 4) _____ is also known as the new branch of Public Administration.
  - a) State administration
  - b) Development administration
  - c) International administration
  - d) None of these
- 5) Who was Ex-officio Chairman of Planning Commission ?
  - a) Governor
  - b) President
  - c) Prime Minister
  - d) None of these
- 6) In which year was the National Development Council established ?
  - a) 1960
  - b) 1950
  - c) 1962
  - d) 1952
- 7) Development Administration refers to
  - a) Administration in developing countries
  - b) Changes in administration in developing countries
  - c) Administration oriented to development
  - d) Developments in administration

- 8) Scheduled Castes and Scheduled Tribes prevention of Atrocities Act, 1989 was passed with certain objects of the following are the objects of this Act.
- To prevent the violence against weaker section of the society committed by the rest of the society
  - To rehabilitate the SC's and ST's
  - To provide legal aid to SC's and ST's
  - All of the above
- 9) The age of retirement is common to all country.
- Wrong
  - Both
  - Correct
  - None of these
- 10) A word "administer" is derived from the two word 'ad' and 'ministrare'.
- Latin
  - Greek
  - English
  - French

2. Write short answer (**any four**) :

8

- What is development administration ?
- Explain the scope of development administration.
- State the National Development Council.
- Explain the role of Planning Commission.
- State the District Rural Development Agency.
- Explain importance of development administration.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- Explain the nature of development administration.
- Difference between public administration and development administration.
- State the characteristics of development administration.
- State the similarities between public administration and development administration.
- Special co-component plan for SC's and ST's.
- Explain the importance of Five Year Plan.

4. A) State the failure causes of development administration.

10

OR

B) Explain the meaning and characteristics of development administration in developed countries.

5. State the contribution of planning commission in development of India.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) विकास प्रशासन संकल्पनेचे प्रथम प्रणेते कोण ?
अ) हेनरी फेयाल   ब) एफ.डब्ल्यू रिग्ज   क) ल्युथर ग्युलिक   ड) एडवर्ड वाइडनर
- २) _____ यांना भारतीय नियोजनाचे जनक म्हणतात.
अ) एम. एन. रॉय   ब) गांधी   क) नेहरू   ड) यापैकी नाही
- ३) “विकास प्रशासन – संकल्पना आणि समस्या’ या पुस्तकाचे लेखक कोण ?
अ) मेयो   ब) एफ. डब्ल्यू. रिग्ज
क) इर्विंग स्वेर्डला   ड) यापैकी नाही
- ४) _____ ही लोकप्रशासनाची नवीन ज्ञानशाखा म्हणून सुद्धा ओळखली जाते.
अ) राज्यप्रशासन   ब) विकास प्रशासन
क) आंतरराष्ट्रीय प्रशासन   ड) यापैकी नाही
- ५) नियोजन आयोगाचे पदसिद्ध अध्यक्ष कोण असतो ?
अ) राज्यपाल   ब) राष्ट्रपती   क) पंतप्रधान   ड) यापैकी नाही
- ६) राष्ट्रीय विकास परिषदेची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?
अ) १९६०   ब) १९५०   क) १९६२   ड) १९५२
- ७) विकास प्रशासन म्हणजे
अ) विकसनशिल देशातील प्रशासन
ब) विकसनशिल देशातील प्रशासनातील बदल
क) विकासभिमुख प्रशासन
ड) प्रशासनातील बदल
- ८) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती अत्याचार प्रतिबंध अधिनियम १९८९ या कायद्याचे पुढीलपैकी कोणते उद्देश आहेत ?
अ) दुर्बल घटकांवर इतर समाजाकडून होणारे अत्याचार रोखणे
ब) अनुसूचित जाती जमातींचे पुनर्वसन करणे
क) अनुसूचित जाती-जमातींना कायदेविषयक मदत करणे
ड) वरीलपैकी सर्व

९) सेवा निवृत्तीचे वय सर्व देशात समान आहे.

अ) चुक   ब) दोन्ही   क) बरोबर   ड) यापैकी नाही

१०) अॅडमिनिस्ट्रेशन हा शब्द _____ भाषेतून उत्पन्न झाला.

अ) लॅटीन   ब) ग्रीक   क) इंग्लीश   ड) फ्रेंच

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) विकास प्रशासन म्हणजे काय ?
- २) विकास प्रशासनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ३) राष्ट्रीय विकास परिषद सांगा.
- ४) नियोजन आयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ५) जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा सांगा.
- ६) विकास प्रशासनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) विकास प्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) लोक प्रशासन व विकास प्रशासन यातील भेद.
- ३) विकास प्रशासनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ४) लोक प्रशासन व विकास प्रशासन यातील साम्य सांगा.
- ५) अनुसूचित जाती जमातीच्या विशेष घटक योजना.
- ६) पंचवार्षिक योजनेचे महत्त्व सांगा.

४. अ) विकास प्रशासनाच्या अपयशाची कारणे सांगा.

१०

किंवा

ब) विकसीत देशातील विकास प्रशासनाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. भारताच्या विकासात नियोजन आयोगाचे योगदान सांगा.

१०

SLR-L – 327

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D1) (Paper – IV) (Opt.)
India's Foreign Policy

Day and Date : Friday, 18-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ is the basic principle of Indian Foreign Policy.
  - a) Equality
  - b) Freedom of Nation States
  - c) Sovereign Equality of Nation State
  - d) None of these
- 2) _____ is not an objective of Foreign Policy.
  - a) World Peace
  - b) Extension of Land
  - c) Security of Nation
  - d) Economic development
- 3) The credits of creating Indian Foreign Policy is given to
  - a) Patel
  - b) Gujral
  - c) Neharu
  - d) None of these
- 4) In which year did the Bipolar world exist ?
  - a) 1965
  - b) 1945
  - c) 1975
  - d) 1990
- 5) The concept of globalization in India is excepted by _____
  - a) Rajiv Gandhi
  - b) Manmohan Singh
  - c) Neharu
  - d) None of these
- 6) Origin of Indian Foreign Policy took place in _____
  - a) 1952
  - b) 1945
  - c) 1954
  - d) 1947

P.T.O.

९) _____ हा भारताचे परराष्ट्र धोरण प्रभावित करणारा घटक आहे.

अ) सांस्कृतिक

ब) सामाजिक

क) धार्मिक

ड) वरील सर्व

१०) पंतप्रधान आणि _____ हे भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्मितीतील महत्वपूर्ण घटक आहेत.

अ) राज्यपाल

ब) परराष्ट्रमंत्री

क) राष्ट्रपती

ड) पुढीलपैकी सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) निर्णय निर्धारणात परराष्ट्र मंत्रालयाची भूमिका सांगा.

२) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची पायाभरणी सांगा.

३) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचा ऐतिहासिक घटक स्पष्ट करा.

४) बांडूंग परिषदेची यशस्वीता सांगा.

५) भारताचे परराष्ट्र धोरण निर्मिती व बाह्य घटकाचे विश्लेषण करा.

६) जागतीक आणि प्रादेशिक यामधील घटक सांगा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची तत्वे सांगा.

२) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाच्या सांस्कृतिक घटकाची चर्चा करा.

३) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाच्या निर्धारणाचा भौगोलिक घटक स्पष्ट करा.

४) भारताच्या परराष्ट्र धोरणावरील करिष्माई नेतृत्वाचा प्रभाव.

५) द्विध्रुवीय विश्वरचना स्पष्ट करा.

६) भारताचे परराष्ट्र धोरण आणि स्वतंत्र चळवळ.

४. अ) भारताच्या परराष्ट्र धोरणातील सातत्य आणि बदल सांगा.

१०

किंवा

ब) भारताच्या परराष्ट्र धोरणावर प्रभाव पाडणाऱ्या घटकाची चर्चा करा.

५. निर्णय निर्धारणात परराष्ट्र मंत्रालयाची भूमिका स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – VI) (Gr. D1) (Opt.)
Pressure Groups and Social Movement**

Day and Date : Friday, 18-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to **right** indicate full marks.*

1. Choose correct alternatives : 10

- 1) _____ advocated the Social Contract Theory.
A) Locke   B) Marx   C) Lenin   D) Plato
- 2) Political socialization is the duty of
A) Political Party   B) Interest Group
C) Both   D) No any
- 3) _____ organization does movement on farmers problems.
A) Farmer   B) Trade Union
C) Consumer   D) Religion
- 4) Who belong to the pressure groups ?
A) Laski   B) Gabriel Almond
C) Marx   D) No any
- 5) There is no importance to political parties in _____ system.
A) Democracy   B) Communism
C) Liberal System   D) Presidential System
- 6) Who represent the problems of labour, merchants, workers in society ?
A) Interest group   B) Law commission
C) Both   D) No any
- 7) _____ is the regional party.
A) Congress   B) BJP
C) MNS   D) Communist Party

P.T.O.

- 8) All India National Congress is _____ political party.
A) Local   B) Regional   C) National   D) No any
- 9) _____ is working in Maharashtra as a pressure group.
A) Sugar lobby   B) Chief Minister
C) People   D) Political Party
- 10) Pressure groups are working for
A) Capturing power   B) No capturing power
C) Interest   D) No any

2. Write short answers (**any four**) : **8**

- 1) What are the objects of political parties ?
- 2) What is sugar lobby ?
- 3) Write the two names of forward organization in Maharashtra.
- 4) Write the names of regional political parties.
- 5) Give any two pressure groups from Maharashtra.
- 6) What is the importance of political party in democracy ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Vidhyarthi Sena.
- 2) S.F.I.
- 3) Textile labour organisation.
- 4) A.B.V.P.
- 5) Strikes.
- 6) Dalit Movement.

4. Explain nature and working system of pressure groups in Maharashtra. **10**

OR

State the features of political parties in Maharashtra.

5. Explain the influencing elements on politics and voters in Maharashtra. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) सामाजिक कराराचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) लॉक   ब) मार्क्स   क) लेनीन   ड) प्लेटो
- २) राजकीय समाजीकरण ही _____ चे कर्तव्य आहे.
अ) राजकीय पक्ष   ब) हितसंबंधी गट
क) दोन्ही   ड) यापैकी नाही
- ३) _____ हि संघटना शेतकऱ्यांच्या प्रश्नावर आंदोलन करते.
अ) शेतकरी संघटना   ब) व्यापारी संघटना
क) ग्राहक संघटना   ड) धार्मिक संघटना
- ४) दबावगटाशी संबंधित _____ हे आहेत.
अ) लास्की   ब) गॅब्रियल आल्मंड
क) मार्क्स   ड) यापैकी नाही
- ५) _____ व्यवस्थेत राजकीय पक्षांना फारसे महत्त्व नसते.
अ) लोकशाही   ब) कम्युनिझम
क) उदारमतवादी व्यवस्था   ड) अध्यक्षीय शासन
- ६) कामगार, शेतकरी आणि व्यापारी यांचे प्रश्न समाजात कोण मांडतात ?
अ) हितसंबंधी गट   ब) विधी आयोग
क) दोन्ही   ड) यापैकी नाही
- ७) _____ हा प्रादेशिक पक्ष आहे.
अ) काँग्रेस   ब) भा.ज.पा.
क) म.न.से.   ड) कम्युनिस्ट पक्ष

- ८) अखिल भारतीय काँग्रेस हा _____ राजकीय पक्ष आहे.
 अ) स्थानिक   ब) प्रादेशिक   क) राष्ट्रीय   ड) यापैकी नाही
- ९) महाराष्ट्रात _____ हे दबावगट म्हणून काम करते.
 अ) शुगर लॉबी   ब) मुख्यमंत्री   क) जनता   ड) राजकीय पक्ष
- १०) दबावगट हे _____ साठी कार्य करतात.
 अ) सत्ता हस्तगत करण्यासाठी   ब) सत्तेसाठी नाही
 क) हितसंबंध जोपसव्यासाठी   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) राजकीय पक्षांची उद्दिष्टे सांगा.
- २) शुगर लॉबी म्हणजे काय ?
- ३) महाराष्ट्रातील पुरोगामी संघटनांची दोन नावे सांगा.
- ४) प्रादेशिक पक्ष कोणते आहेत ते सांगा.
- ५) महाराष्ट्रातील कोणतेही दोन दबाव गट सांगा.
- ६) लोकशाही मध्ये राजकीय पक्षांचे कोणते महत्त्व असते ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) विद्यार्थी सेना.
- २) एस.एफ.आय.
- ३) गिरणी कामगार संघटना.
- ४) अ.भा.वि.प.
- ५) संप.
- ६) दलीत चळवळ.

४. महाराष्ट्रातील दबावगटांचे स्वरूप व कामाची पद्धती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

महाराष्ट्राच्या राजकीय पक्षांची वैशिष्ट्ये सांगा.

५. महाराष्ट्रातील राजकारणावर-मतदारावर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Sem. – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE**

Development Administration in India (Group. D1) (Paper – I) (Opt.)

Day and Date : Thursday, 17-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) Who has the authority to constitute an area into Municipal Corporation and Municipal Council ?
a) District collector   b) Divisional Commissioner
c) State Government   d) None of these
  - 2) Who has the authority to Constitute an area into Gram Panchayat ?
a) Central Government   b) State Government
c) District collector   d) None of these
  - 3) Which was the First Municipal Corporation in India ?
a) Calcutta   b) Mumbai   c) Delhi   d) Madras
  - 4) _____ the Mumbai Municipal Corporations was established.
a) 1920   b) 1888   c) 1950   d) 1935
  - 5) Who is the Administrative Head to the Municipal Corporation ?
a) Commissioner   b) Chief Officer
c) Mayor   d) None of these
  - 6) Who is the Administrative Head of the Gram Panchayat ?
a) Sarpanch   b) Gram Sevak
c) Commissioner   d) None of these
  - 7) In _____ the World Bank was established.
a) 1920   b) 1947   c) 1945   d) None of these

8) Which one of the following Constitutional Amendment related with urban development ?

- a) 74th   b) 73rd   c) 75th   d) 76th

9) The _____ stands at the apex of the three tier Panchayat Raj System.

- a) Zilla Parishad   b) Gram Panchayat
c) Panchayat Samiti   d) All of the above

10) Which is the first state to implement the Scheme of Panchayat Raj in India ?

- a) Maharashtra   b) Karnataka   c) Rajasthan   d) None of these

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) State the Panchayat Raj in Rural area.
- 2) Explain the 74th Amendment.
- 3) State the role of Mayor in Municipal Corporation.
- 4) State the main purpose of I.M.F.
- 5) Explain the Community Development Programme.
- 6) Role of the state Planning Commission in regional development.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) 73rd Amendment.
- 2) World Bank.
- 3) I.F.C.
- 4) Gram Sevak.
- 5) State the function of Planning Commission.
- 6) State the role of Chief Officer.

4. A) The contribution of International Agencies in development of India.

10

OR

B) Explain the authority and function of Gram Panchayat.

5. Explain the authority and function of Municipal Corporation.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) महानगरपालिका आणि नगरपालिका क्षेत्र निर्मिती बाबतचा अधिकार खालीलपैकी कोणास आहे ?
अ) जिल्हाधिकारी   ब) विभागीय आयुक्त
क) राज्य सरकार   ड) यापैकी नाही
- २) ग्रामपंचायतीचे क्षेत्र निर्मितीचा अधिकार खालीलपैकी कोणास आहे ?
अ) केंद्र सरकार   ब) राज्य सरकार   क) जिल्हाधिकारी   ड) यापैकी नाही
- ३) भारतातील पहिली महानगरपालिका कोणती आहे ?
अ) कोलकत्ता   ब) मुंबई   क) दिल्ली   ड) मद्रास
- ४) _____ या वर्षी मुंबई महानगरपालिकेची स्थापना झाली.
अ) १९२०   ब) १८८८   क) १९५०   ड) १९३५
- ५) महानगरपालिकेचा मुख्य प्रशासकीय अधिकारी कोण ?
अ) आयुक्त   ब) मुख्याधिकारी   क) महापौर   ड) यापैकी नाही
- ६) ग्रामपंचायतीचा प्रशासकीय अधिकारी कोण ?
अ) सरपंच   ब) ग्रामसेवक   क) आयुक्त   ड) यापैकी नाही
- ७) _____ या वर्षी जागतिक बँकेची स्थापना झाली.
अ) १९२०   ब) १९४७   क) १९४५   ड) यापैकी नाही
- ८) खालीलपैकी कोणती घटनादुरुस्ती शहरी विकासाशी संबंधित आहे ?
अ) ७४ वी   ब) ७३ वी   क) ७५ वी   ड) ७६ वी

१) _____ ही त्रिस्तरीय पंचायतराज व्यवस्थेतील सर्वोच्च संस्था आहे.

अ) जिल्हा परिषद

ब) ग्रामपंचायत

क) पंचायत समिती

ड) वरीलपैकी सर्व

१०) पंचायतराज योजनेचा सर्वप्रथम स्वीकार भारतात कोणत्या राज्याने केला ?

अ) महाराष्ट्र

ब) कर्नाटका

क) राजस्थान

ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) ग्रामीण पंचायतीराज व्यवस्था सांगा.

२) ७४ वी घटनादुरुस्ती स्पष्ट करा.

३) महानगरपालिकेतील महापौराची भूमिका सांगा.

४) आय. एम. एफ. चा मुख्य उद्देश सांगा.

५) सामूहिक विकास कार्यक्रम स्पष्ट करा.

६) प्रादेशिक विकासातील नियोजन आयोगाची भूमिका सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) ७३ वी घटना दुरुस्ती.

२) जागतिक बँक.

३) आय. एफ. सी.

४) ग्राम सेवक.

५) नियोजन आयोगाची कार्य सांगा.

६) मुख्याधिकारी यांची भूमिका सांगा.

४. अ) भारताच्या विकासातील आंतरराष्ट्रीय संस्थांचे योगदान सांगा.

१०

किंवा

ब) ग्रामपंचायतीचे अधिकार आणि कार्य स्पष्ट करा.

५. महानगरपालिकेची अधिकार आणि कार्य स्पष्ट करा.

१०

SLR-L – 331

Seat
No.

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Group E-1) (Paper – IV)
Environment and Society – I

Day and Date : Friday, 18-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Who is known as architect of Chipko Movement ?
A) Maneka Gandhi
B) Sundarlal Bahuguna
C) Medha Patkar
D) Hemvatinandan Bahuguna
- II) In which Factory the major chemical disaster took place in India in 1984 ?
A) Chlorinators India
B) Union Carbide
C) Shriram food and fertilizers
D) National Fertilizer Plant
- III) When the World Environment Day celebrated every year ?
A) 11th July
B) 3rd October
C) 5th June
D) 7th April
- IV) Who has classified environmental conflict into five categories ?
A) Harsh Sethi
B) Madhav Gadgil
C) Ramchandra Guha
D) Vijay Diwan
- V) Sardar Sarovar Project is situated on which river ?
A) Chandrabhaga
B) Krishna
C) Godavari
D) Narmada
- VI) Which is the greatest menace of pollution ?
A) Urbanization
B) Modernization
C) Industrialization
D) Commercialization

P.T.O.

VII) Which of the following year is marked as year of 'Big Divide' in India's Population growth ?

- A) 1921   B) 1911   C) 1951   D) 2001

VIII) When the land is to be obtained for the development from the land owner, which is the technical term used for this process ?

- A) Land use   B) Land acquisition
C) Land reform   D) Land development

IX) When the Ganga Purification action plan was introduced ?

- A) 2006   B) 1976   C) 1996   D) 1986

X) In which State in India the Urban Population lives more ?

- A) Maharashtra   B) Punjab   C) Uttar pradesh   D) West Bengal

2. Write short answers of the of the following (**any four**) :

8

- i) Define environment.
- ii) What is ecological balance ?
- iii) Explain the meaning of common resources.
- iv) What is deforestation ?
- v) Explain the term cycle of destruction.
- vi) What is environmental renewal ?

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- i) Organised forestry.
- ii) Sustainable development.
- iii) Causes of environmental pollution.
- iv) Deep ecology.
- v) Gandhian approach.
- vi) Characteristics of urban settlement.

4. Answer **any one** question of the following : 10
- A) Enumerate the problems arising out of industrialization and urbanization.
- OR
- B) Define sustainable development and evaluate its role as an alternative path of development.
5. Outline the nature of major environmental movements in India. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न : 10
- I) चिपको चळवळीचे निर्माते म्हणून कोण ओळखले जाते ?
- A) मनेकां गांधी B) सुंदरलाल बहुगुणा
C) मेधा पाटकर D) हेमवतीनंदन बहुगुणा
- II) १९८४ साली भारतात कोणत्या कारखान्यात मोठी रासायनिक दुर्घटना घडली ?
- A) क्लोरिनेटर्स इंडिया B) युनियन कार्बईड
C) श्रीराम फूड ऑड फर्टिलायझर्स D) नॅशनल फर्टिलायझर प्लँट
- III) दरवर्षी जागतिक पर्यावरण दिन केव्हा साजरा केली जातो ?
- A) ११ जुलै B) ३ ऑक्टोबर C) ५ जुन D) ७ एप्रिल
- IV) पाच विभागामध्ये पर्यावरण संघर्षाची वर्गवादी कोणी केली आहे ?
- A) हर्ष सेती B) माधव गाडगीळ
C) रामचंद्र गुहा D) विजय दिवाण
- V) कोणत्या नदीवर सरदार सरोवर प्रकल्प उभाराली आहे ?
- A) चंद्रभागा B) कृष्णा C) गोदावरी D) नर्मदा
- VI) प्रदूषणाचे सर्वात मोठे कारण कोणते ?
- A) नागरीकरण B) आधुनिकीकरण
C) औद्योगिकीकरण D) व्यापारीकरण
- VII) भारताच्या लोकसंख्या वाढीत 'महाविभाजन वर्ष' म्हणून खालीलपैकी कोणते वर्ष ओळखले जाते ?
- A) १९२१ B) १९११ C) १९५१ D) २००१

VIII) जमीन मालकाकडून जमीन जेव्हा विकासासाठी प्राप्त केली जाते तेव्हा त्या प्रक्रियेला कोणती तंत्रिक परिभाषा वापरली जाते ?

A) भूवापन   B) भू संपादन   C) जमीन सुधारणा   D) भूविकास

IX) गंगा शुद्धीकरण कृति आराखडा केव्हा सुरू करण्यात आला ?

A) २००६   B) १९७६   C) २९९६   D) १९८६

X) भारतात कोणत्या राज्यात नागरी लोकसंख्या अधिक प्रमाणात आहे ?

A) महाराष्ट्र   B) पंजाब   C) उत्तर प्रदेश   D) पश्चिम बंगाल

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) :

8

- I) पर्यावरणाची व्याख्या सांगा.
- II) परिस्थितीय समतील म्हणजे काय ?
- III) सामुहिक संसाधने याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- IV) वन विनाश म्हणजे काय ?
- V) विनाशचक्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- VI) पर्यावरण पुनर्निर्मिती म्हणजे काय ?

३. सक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- I) संघटित वनीकरण.
- II) शाखत विकास
- III) पर्यावरण प्रदूषणाची कारणे.
- IV) दुर्बोध परिसरविज्ञान
- V) गांधीवदी दृष्टिकोन.
- VI) नागरी वसाहतींची वैशिष्ट्ये.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

10

A) औद्योगीकरण आणि नागरीकरणातून निर्माण होणाऱ्या समस्यांचे विवेचन करा.

किंवा

B) शाश्वत विकासाची व्याख्या करा आणि विकासाचा पर्यायी मार्ग म्हणून त्याच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

५. भारतातील प्रमुख पर्यावरण चळवळींचे स्वरूप स्पष्ट करा.

10

SLR-L – 333

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Group D1 : Optional Paper (Paper – VI)
Pressure Groups and Social Movements

Day and Date : Friday, 18-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All** questions are **compulsory**.
II) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Choose the correct answer : 10
- 1) Arya Samaj was started in
A) 1875   B) 1878   C) 1880   D) 1882
  - 2) Brahmo Samaj was founded by
A) Mahatma Phule   B) Mahatma Gandhi
C) Raja Rammohan Roy   D) V.R. Shinde
  - 3) _____ is part of Dalit Movement.
A) Arya Samaj   B) Brahmo Samaj
C) Chipko Andolan   D) Namantar Andolan
  - 4) _____ movement is not a Peasant Movement.
A) Bardoli Satyagraha   B) Kaira (Kheda) Satyagraha
C) Champaran Satyagraha   D) Satyagraha of Mahad
  - 5) E.V. Ramaswami Naikar is also known as
A) Sudharak   B) Waterman of India
C) Periyar   D) Lokmanya
  - 6) Which of the following is not an essential feature of social movement ?
A) Collective mobilization   B) Revolution
C) Ideology   D) Social change
  - 7) _____ movement is a related to agricultural policy.
A) Dalit   B) Dravidian   C) Environment   D) Peasant

P.T.O.

8) _____ an environmentalist and ran a non-government organization Vanrai.

- A) Sundarlal Bahuguna   B) Medha Patkar
C) Rajendra Singh   D) Mohan Dharia

9) _____ is not a Social Movement.

- A) Chipko Andolan
B) Namantar Andolan
C) Narmada Bachao Andolan
D) All India Trade Union Congress(A.I.T.U.C.)

10) _____ the leader was not part of Samyukta Maharashtra Samiti.

- A) Keshavrao Jedhe   B) P.K. Atre
C) N.G. Gore   D) Sharad Pawar

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) Origin of Arya Samaj.
- 2) Narmada Bachao Andolan.
- 3) Jan Lokpal Andolan.
- 4) What is Environmental Movement ?
- 5) What is Social Movements ?
- 6) What is N.G.O. ?

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Four principles of Arya Samaj.
- 2) Satyagraha of Mahad.
- 3) Self-respect movement.
- 4) Nation-building.
- 5) Pressure groups and development process.
- 6) Nation building and Indian Congress Party.

4. Write answer to **any one** of the following :

10

A) Write an essay on Dalit Movement.

OR

B) Discuss on the Samyukta Maharashtra Movement.

5. Explain the detail.

10

Explain origin and objectives of Brahmo Samaj.

९) _____ हे सामाजिक चळवळ नाही.

अ) चिपको आंदोलन

ब) नामांतर आंदोलन

क) नर्मदा बचाव आंदोलन

ड) ऑल इंडिया ट्रेड युनियन काँग्रेस (आयटक)

१०) _____ नेते हे संयुक्त महाराष्ट्र समितीचे नेते नव्हते.

अ) केशवराव जेधे

ब) पी. के. अत्रे

क) ना. जी. गोरे

ड) शरद पवार

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) आर्य समाजाचा उदय.

२) नर्मदा बचाव आंदोलन.

३) जन लोकपाल आंदोलन.

४) पर्यावरण चळवळ म्हणजे काय ?

५) सामाजिक चळवळ म्हणजे काय ?

६) एन. जी. ओ. म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) आर्य समाजाची चार तत्वे.

२) महाडचा सत्याग्रह.

३) सेल्फ रिस्पेक्ट मोव्हमेंट (आत्मसन्मानाची चळवळ).

४) राष्ट्रबांधणी.

५) दबाव गट आणि विकासत्मक प्रक्रिया.

६) राष्ट्रबांधणी आणि भारतीय काँग्रेस पक्ष.

४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा.

१०

अ) दलित चळवळीवर निबंध लिहा.

किंवा

ब) संयुक्त महाराष्ट्राच्या चळवळीवर चर्चा करा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

ब्राम्हो समाजाचे उदय आणि ध्येय स्पष्ट करा.